

8/1906

TÖRTÉNELMI TÁR.

KIADJA

A M. TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK

HOZZÁJÁRULÁSÁVAL

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT.

SZERKESZTI

DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

UJ FOLYAM X.

1909-diki ÉVFOLYAM.

BUDAPEST.

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT TULAJDONA.

1909.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
KÖZPONTI KÖNYVTÁR
1906 /19 52 Itsz.

Budapest, az Athenaeum r.-t. könyvnyomdája.

54

TARTALOM.

	Lap
Oklevelek Máramaros vármegye történetéhez. (I—III. közl.) Közli:	
<i>Petrovay György</i>	1, 358, 509
Kiadatlan oklevelek. Közli: <i>Dr. Wertner Mór</i>	27
Apácák levelei a XVII. század közepéről. Közli: <i>Pór Antal</i> ...	42
Buda, Pest, Kassa, Bártfa, Nagyszombat, Pozsony, Eperjes, Sopron városok polgári jogai és régi szokásai. (I—II. közl.)	
Közli: <i>Harsányi István</i>	52, 481
Levéltári kutatások. Közli: <i>Komáromy András</i>	88
Eperjes szab. kir. város jegyzőkönyve. 1424—1509. (I—II. közl.)	
Közli: <i>Dr. Iványi Béla</i>	118, 161
Adalékok II. Rákóczi Ferencz felkeléséhez Szabolcs vármegye levéltárából. (I—III. közl.) Közli: <i>Dr. Zimmerman</i>	
<i>Rezső</i>	133, 269, 336
A zempléni ref. dioecesis zsinatai 1629—1645. (I—II. közl.) Közli:	
<i>Zoványi Jenő</i>	184, 406
Magyar levelek a XVI. századból. Közli: <i>Komáromy András</i>	211
A Pannonhalmán őrzött Guary levéltár kiadatlan oklevelei.	
Közli: <i>Sörös Pongrácz</i>	240
Sayghó Benedek pannonhalmi főapát napló-jegyzetei 1722-ből.	
Közli: <i>Dr. Németh Ambrus</i>	321
Okiratok Bethlen István 1636. évi támadása történetéhez. Közli:	
<i>Dr. Lukinich Imre</i>	378
Eperjes város végrendeleti könyve 1474—1513. Közli: <i>Dr. Iványi</i>	
<i>Béla</i>	438
Kanizsai Pálfi (Paulides) János följegyzései 1600—1634. Közli:	
<i>Kisfaludy Zsigmond</i>	449
A debreczeni diarium. (Első közl.) Közli: <i>Dr. Csűrös Ferencz</i>	529
Adatok a magyar protestans gályarab lelkészek történetéhez.	
Közli: <i>Thury Etele</i>	546
Kiadatlan oklevelek. (Új sorozat.) Közli: <i>Dr. Wertner Mór</i> ...	562

Sörös

VEGYES KÖZLÉSEK.

	Laj.
Esztergam királyi város elzálogosítása 1502-ben. Közli: <i>Pór Antal</i>	153
Adatok a gyulafejevári egyház és levéltár történetéhez. Közli: <i>I. B.</i>	159
Révai László levelei Eszterházy Miklós nádorhoz. Közli: <i>Dr. Merényi Lajos</i>	307
Kassa város jegyzőkönyveiből. Közli: <i>Kemény Lajos</i>	313
Mosonvármegyei nemesi felkelési rendelet 1432-ből. Közli: <i>Mencsik Ferdinánd</i>	319
Ludányi Bay Ferencz örököseinek osztálylevele 1735-ből. Közli: <i>ys</i>	451
Az 1432. évi insurrectio. Közli: <i>Szerémi</i>	479
Diarium complectens historiam belli anno 1809. Közli: <i>Schrödl József</i>	580
<i>Név- és tárgymutató.</i> Összeállította <i>Dr. Herzog József</i>	609

OKLEVELEK MÁRAMAROS VÁRMEGYE TÖRTÉNETÉHEZ.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

Máramaros meglelepítését, vajdáit és kenézeit, a nemes családok eredetét és leszármazását, Husztvára építését és történetét, az öt koronaváros fejlődését és viszontagságait rendkívül érdekes lenne megismertetni, annál is inkább, mert ezekről csupamerő valótlanság van a köztudatban elterjedve, a mi nem is csoda, mert a régi viszonyokat sűrű homály fedte s csak 1855-ben kísérlette meg Wenzel Gusztáv némi fényt vetni rá »Kritikai fejtegetések Máramaros vármegyéről« című értekezésében. A magyar történelmi társulat 1889-dik évi kirándulása alkalmával felolvasott s a »Századok«-ban közzétett ismertetések már jobban megvilágították a sötét multat, azóta pedig megjelent dr. Mihályi János oklevéltára: »Máramarosi Diplomák a XIV. és XV. századból«, a melyben addig teljesen ismeretlen 310 oklevél látott napvilágot s így a már elébb különféle gyűjteményekben közzétettekkel együtt mintegy 370 teljes szövegű oklevéllel rendelkezünk. Ezekhez járul még a »Turul«-ban megjelent egy pár családtörténelmi tanulmány is. Most már tiszta fogalmat alkothatunk Máramaros multjáról úgy nagy általánosságban, de a részletek kidolgozásához még sok ismeretlen adatot kell felkutatni, s addig a vármegye monografiájának megírása csak jámbor óhaj marad. Ez a cél lebeg szemünk előtt, a mikor az eddig *kiadatlan* a vármegye multjára vonatkozó oklevelek közzétételét megkezdjük.

I.

1360 július 2. Visegrád. Lajos király beleegyezik abba, hogy bizonyos közbércz képezze a határt Gyulafia Drágos máramarosvizi birtokai, Felsőbánya és Móriczfa Simon mester Avas nevű birtoka között, úgy azonban, hogy Drágos azon birtokokat életfogytig használhassa, halála után pedig a fiaival öt túlélő testvérei és az atyja is megillető és méltányos részt birhassanak.

Lodovicus dei gracia rex Hungarie fidelibus suis capitulo Agriensis salutem et graciam. Noveritis, quod nos recensitis

fidelitatibus et serviciis placibilibus Dragus filio Gyula eidem
 duximus graciose annuendum, ut quidam mons Kuzberch dictus
 sit meta, que sequestrat possessiones ejusdem Dragus necnon
 prefati Gyula patris sui, Stephani, Myrozlow, Tatár, Dragmer
 et Kozta fratrum ejusdem Dragus juxta fluvium Maramoros
 existentes a montana nostra regali Mithelperg dicta et a possessione
 magistri Simonis filii Mauricii Owas nominata. Ita tamen, quod
 prefatus Dragus jamdictas possessiones, eo quod ipse easdem
 mediantibus suis serviciis a nobis acquisivit, usque vitam suam
 possidet juxta libitum sue voluntatis, ipse autem decesso pater
 et fratres sui predicti, qui previxerit in possessionibus prenotatis
 cum filiis ejusdem Dragus partem habere possint congruam et
 condignam. Verumque nobis de eo utrum predictus mons absque
 prejudicio aliorum possit debite assignari pro meta supradicta
 nobis habitas non constat, ideo fidelitati vestre firmiter
 precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem
 pro testimonium fidedignum, quo presente Stanizlaw filius Kra-
 chun, vel Staán de Rona aut Mayk filius Zalow aliis absentibus
 homo noster ad facies predictarum possessionum accedendo
 vicinisque et commetaneis earundem legitimi inibi convocatis et
 presentibus, si prefatum montem modo premissis invenerit pro
 meta fore possibilem assignari et non vicinitatibus
 nostris et aliis, extunc predictas possessiones relinquat prefato
 Dragus et patri ac fratribus suis annotatis modo quo supra per-
 petuo possidendas, prefatum montem Kuzberch ut prediximus
 eisdem pro meta assignanda si non fuerit contradictum. Contra-
 dictores vero, si qui fuerint citet ipsos contra prefatum Dragus
 ad nostram presenciam ad terminum competentem. Et post hec
 seriem assignacionis mete prescripte vel si necesse fuerit nomina
 contradictorum citatorum cum termino assignato nobis fideliter
 rescribatis. Datum Wysegrad feria quinta proxima post festum
 beatorum Petri et Pauli apostolorum anno domini M^{mo} CCC^o LX°.

Eredetije hártján Rednik Stefán lui Pavel a Tomi leveles ládájában
 őriztetik Máragyulafalván.

Az oklevélben megnevezett Gyulafia Drágostól származik a Mára-
 marosban szélesen elterjedt főbb megyei és egyházi tisztségeket viselt
Gyulafalvi Rednik család.

II.

1368 augusztus 4. Zólyom-Lipcse. Lajos király megparancsolja Móricz fia Simon mester máramarosi ispánnak, hogy maga mellé véve egy vagy két szolgabíró-t s más tisztes nemeseket, Gyulaháza és Nyires birtokokat ossza fel Gyula és fiai Drágus, István, Miriszló pap és Dragomér között, ha azonban erre rá nem érne, akkor két szolgabíró-t és más tisztes nemeseket bizzon meg a teendőikkel.

Nos Lodovicus dei gracia rex Hungarie vobis fideli nostro magnifico viro magistro Simoni filio Mauricii comiti Maramorosiensis committimus serie presencium prout pro commissione dantes et mandamus, quatenus visis presentibus possessiones Gyulahaza et Nyres vocatas in dicto Maramorosio existentes ut assertur Gyule valacho, item Dragus, Stephano, Myrizlow sacerdoti et Dragmer per nostrum majestatem donatas, convocatis universis commetaneis earundem et eisdem presentibus, simul cum uno vel duobus iudicibus nobilium ejusdem comitatus et aliis probis nobilibus comprovincialibus, inter eosdem Dragus, Stephanum, Myrizlow sacerdotem et Dragmer mediante justicia dividatis in partes concernentes et unicuique suam porcionem committatis pacifice possidendam et tenendam cum utilitatibus ejusdem universis. In casu autem contrario propter aliqua ardua negocia videlicet hoc facere non possetis, tunc istis duobus iudicibus nobilium et aliis probis nobilibus id facere committatis. Datum in Lypche Zoly in festo beato Dominici confessoris anno domini millesimo tercentesimo sexagesimo octavo.

Máramaros vármegye levéltárába n »Nemes családok iratai Rednik VII. szám« alatt őrzött perben hitelesített másolatról.

Az oklevélben megnevezett Miniszló paptól származik a ma is élő Máragyulafalván birtokos Gyulafalvi Pap család.

III.

1388 január 9. Sziget. Drág mester székely ispán, szatmári és máramarosi főispán előtt kijelenti testvérei nevében is Vayk fia Dragus, hogy testvére Zeu megöletése miatt kiegyezett Gyulafalvi Dragus fia Kosztával és teljesen ki is elégített, s ha ki ezen ügyet a jövőben megbolygatná, a király ispánjának 50 ezüst márkát tartozzék fizetni.

Nos magister Drag comes siculorum et de Zotmar necnon Maramorosiensis memorie commendamus, quod venientes coram nobis Dragus filius Vayk cum suis fratribus et proximis ac posteris ab una parte racione mortis Zeu fratris sui filii ejusdem Wayk parte vero ex altera Kozta filius Dragus de Gyulafalva in per-

sona sunt constituti. Qui quidem Kozta filius Dragus ut noscitur eidem Dragus filio Vayk et suis proximis et posteris super mortem dicti Zeu filio Wayk impendit omnimodam satisfaccionem coram nobis et idem Dragus filius Vayk suis et suorum proximis et orphanis ac posteris in personis ratione mortis fratris sui dicti Zeu eundem Koztam et suos fratres et proximos ac posteros commisit coram nobis expeditos et modis omnibus absolutos, ut idem Dragus predictus penitus est contentus coram nobis per easdem supradictas partes condicione niter se quod quis parcium aut posteri in processu temporum causam istam suscitare presumpmeret extunc comiti regis debet solvere L marcas argenteas. Datum in Zigeth feria quinta proxima post festum epiphaniarum domini anno domini M^{mo} CCC^o octuagesimo octavo.

Rednik Stefán lui Pavel a Tomi Máragyulafalván őrzött gazdag levél-tárában lévő pergamentre írott eredetiről. Ez a legrégibb eddig ismert máramarosvármegyei főispáni kiadvány, pár évvel régebb alispánit Dr. Mihályi János főügyész úr közölt volt: »Máramarosi Diplomák a XIV. és XV. századból« című művében.

IV.

1389 február 5. Tamáshida. Zsigmond király Uglya, Ilhoba (ma Irhócz), Tornova (ma Kőkényes) és Nerezlincze (ma Nyéresháza) máramarosi királyi birtokokat Aprusa fainak Erdőnek és Gyerhesnek adományozván, elrendeli, hogy azok birtokába beiktattassanak.

Sigismundus dei gracia rex Hungrie, Dalmacie, Croacie etc. ac marchio Brandenburgensis etc. fidelibus suis conventui ecclesie de Lelez salutem et graciam. Cum nos quasdam possessiones nostras Ugla, Ilhoba, Tornova et Nerezlincze in comitatu Mararamosiensi existentes Erdeu filio Aprusa et Gerhes fratri ejusdem olachis mediantibus aliis literis nostris pro fidelibus eorum serviciis perpetuo sub certa condicione conferimus et in dominium earunden eosdem velimus legitime introduci facere, fidelitati igitur vestre mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Paulus magnus de Baranya, vel Ladamer de Zapancha, aut Bank de Zarvazou aliis absentibus homo noster ad facies dictarum possessionum vicinis et commetaneis suis universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo introducet ipsos Erdeu et fratrem suum in dominium earunden, statuatque ipsis easdem premissis jure perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint. citet eosdem contra annotatos Erdeu et fratrem suum in nostram presenciam ad terminum competentem

rationem contradictionis eorum reddituros. Et tandem seriem totius facti ut fuerit expediens nobis fideliter rescribatis. Datum in villa Tamashyda feria sexta proxima post festum purificationis virginis gloriose anno domini millesimo tercentesimo octuagesimo nono.

A leleszi konventnek a beiktatásról kiadott s 1389 márczius 5-én kelt, itt alább az V. szám alatt közölt jelentéséből.

V.

1389 márczius 5. A leleszi konvent jelenti Zsigmond királynynak, hogy Aprusa fiait Erdőt és Gyerhest Uglya, Irhocz Tornova és Nereznicze birtokokba minden ellentmondás nélkül beiktatta.

Excellentissimo domino ipsorum domino Sigismundo dei gracia regi Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. ac marchioni Brandenburgensi etc. Dominicus prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez oraciones in domino pro ipsius vita pariterque salute. Literas vestre serenitatis nobis directas honore quo decuit recepimus in hec verba :

Sigismundus dei gracia . . . lásd a IV. számú oklevelet. Nos igitur mandatis vestre excellencie obedire cupientes, ut tenemur, una cum prefato Ladamer de Zapancha homine vestre majestatis nostrum hominem videlicet magistrum Gregorium literatum notarium ecclesie nostre ad premissas possessionarias introduccionem et statucionem faciendas pro testimonio transmisimus. Qui tandem exinde ad nos reversi nobis unanimiter retulerunt : quod ipsi sabbatho proximo post festum beati Mathie apostoli proxime elapsum ad facies predictarum possessionum Uglya, Ilhoba, Tornova et Nerezlineza vocatarum universisque vicinis et commetaneis earundem legitime inibi convocatis et presentibus accessissent ubi ipsi prefatos Erdeu filium Aprusa et Gerhes fratrem ejusdem in dominium ipsarum legitime introducendo easdem cum omnibus suis utilitatibus et quibuslibet pertinentiis sub premissis titulo perpetuo statuissent possidendas, tenendas pariter et habendas nemine contradictore inibi apparente. Datum feria sexta proxima ante festum beati Gregorii pape anno domini supradicti.

A leleszi konventnek 1389 márczius 7-én kelt s Szaploneczay Ladomér kérelmére kiadott, itt alább a VI. szám alatt közölt átiratából.

VI.

1389 márczius 7. A leleszi konvent hiteles átiratban kiadja Szaploneczay Ladamér kérelmére Aprusa fainak Erdőnek és Gyerhesnek Uglya, Irhócz, Tornova és Nereznicze birtokába történt beiktatásáról szóló Zsigmond királyhoz intézett jelentését.

Omnibus christifidelibus presentibus pariter et futuris presens scriptum inspecturis Dominicus prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire : Quod Ladamer de Zapancha ad nostram veniendo presenciam in personis Erdeu filii Aprusa et Gerhes fratris ejusdem exhibuit nobis quasdam literas nostras patentes tenoris infrascripti petens nos cum instancia ut tenorem seu copiam earundem transcribi transumptumque nostris literis privilegialibus inseri faciemus ad cautelam, quarum tenor talis est :

Excellentissimo domino ipsorum lásd az V. szám alatt közlött oklevelet.

Nos igitur justis et legitimis petitionibus prefati Ladamer in personis antedictorum Erdeu et Gerhes olachorum nobis factis ac justicie annuentes presentes literas nostras patentes transcribi faciendo transumptasque alphabeto intercidendo tenorem earundem presentibus literis nostris privilegialibus inseri fecimus uberio rem rei ad cautelam. Datum dominico die proximo ante predictum festum beati Gregorii pape anno prenotato.

Máramaros vármegye levéltárában »Nemes családok iratai Uglyai Erdő 1. szám« alatt őrzött Joódi Bálya Mihály kérelmére 1764 július 4-én kelt hiteles kiadványáról.

Az adományosok első ismert őse Iván volt, ennek fiai Erdő vajda és Sztán. Erdő vajdának fiai közül Aprusától származnak az Apsay, az Apsai Mihályi, Dán, Huzó, Ivancsuk, Simán, Popsa, Kozup, Vlád, Opris, Joanis, Borka, Filip és Plantis családok, — Maristól a Konyhai Buftyé, Bizó és Maris, — és Drágostól a Kabolapataki Dancs, Mihály, Offrim, Kotirla, Rakis, Dzsurdzs, Blegya, Mich, Onisa, Szimon, Szomlya, Pap, Vida és Grigor másképp Hrihor családok veszik eredetöket. Aprusa fiától Erdőtől származnak az Uglyay, Uglyai Voloz, Erdő, Bakocs, Holupha, Fejér, Nyegre, Pap, Bogdán, Györgyei és Fekete családok, Aprusa fiától Gyerhestől a Szarvaszói Gyerhes és Birtok s a Sajópolyanai Dzsurdzs család. Erdő vajda testvérének Sztánnak fiától Bánktól a Szarvaszói Bánk, Ladamértól pedig a Szaploneczay, a Szaploneczai Pap és Sztán s az Alsó Rónai Nán és Tivadar családok veszik eredetöket.

VII.

1407 november 9. Buda. Zsigmond király elrendeli, hogy Szaploneczay Ladomér fiai Nán, Péter és Sztán, Sztán fiai Péter, Illés és Sándor valamint Dán fia Péter beiktattassanak Alsó-Róna birtokába.

Sigismundus dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. marchioque Brandenburgensis etc. sacri Romani imperii vicarius generalis et regni Bohemie gubernator fidelibus suis conventui ecclesie de Lelez salutem et gratiam. Dicitur nobis in personis Naan, Petri et Zthaan filiorum Ladomer, alterius Petri, Elie et Sándor filiorum Zthaan ac Petri filii Daan de Zaponcha, quod ipsi in dominium cujusdam possessionis Alsow Rhona vocate in comitatu Maramorosiensi existentis ipsos pleno jure concernentis legitime vellent introire si contradictio cujuspiam ipsis non obviaret in hac parte. Super quo fidelitati vestre precipiendo mondamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Pank de Karachonfalwa, an. Joannes filius Bank sin alter Joannes filius Naan de eadem, aliis absentibus homo noster ad faciem prescripte possessionis Alsow Rhona vocate vicinis et commetaneis ejusdem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo introducat prefatos Naan, Petrum, Zthaan, Eliam, Sandor et Petrum in dominium ejusdem statuatque eandem eisdem cum omnibus utilitatibus jure ipsis incumbenti perpetuo possidendam, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint citet ipsos contra annotatos nobiles de dicta Zaponcha nostram specialem in precensiam ad terminum competentem rationem contradictionis eorum reddituros. Et post hec ipsarum introduccionis et statucionis seriem cum nominibus contradictorum et citatorum, si qui fuerint, terminoque assignato nostre speciali presencie fideliter rescribatis majestatis. Presentes autem propter absenciam venaribilis patris domini Eberhardi episcopi Varadiensis aule nostre cancellarii sigillorum nostrorum erga ipsum haborum sigillo ejusdem fecimus consignari. Datum Bude feria quarta proxima post festum beati Emerici ducis anno domini millesimo quadringentesimo septimo.

Rávezetve: Noster frater Michael presbyter feria sexta ante festum domini accessissent et statuissent. Nullo contradicente. Datum quinto decimo die.

Máramaros vármegye levéltárában »Nemes családok iratai Szaploneczay 3. szám« alatt őrzött a leleszi konventnek 1773-ban Pap Tódor kérelmére kiadott átíratáról.

VIII.

1411 július 24. Visegrád. Zsigmond király elrendeli Farkasrévy Lóke és András kérelmére, hogy birtokaik Farkasrév és Turczád határai bejárattassanak.

Sigismundus dei gracia Romanorum rex, semper augustus ac Hungarie etc. rex fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez salutem et graciam. Dicitur nobis in personis Leuke et Andree de Farkasrew, quod quedam possessionis ipsorum Farkasrew predicta et Thurzad vocate in comitatu Maramorosiensis existentes legitima reambulacione et novarum metarum ereccione et renovacione plurimum indigerent. Superquo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Sándor vel Gregorius de Lipche, aut Sándor de Krichfalwa, seu Tatol de Jalhoch, sive Joannes de Zlatina aliis absentibus homo noster ad facies predictarum possessionum vicini set commetaneis earundem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo reambulet easdem per suas veras metas et antiquas, novas juxta veteres in locis necessariis erigendo, reambulatasque et ab aliorum juribus possessionariis metaliter separatas et distinctas statuatur et committat easdem cum cunctis ipsarum utilitatibus predictis Leuke et Andree jure ipsis incumbenti perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet ipsos contra annotatos Leuke et Andream nostram in presenciam ad terminum competentem racionem contradicionis eorum reddituros. Et post hec ipsarum possessionariarum reambulacionis et novarum metarum ereccionis seriem cum cursibus metarum nominibusque contradiccorum et evocatorum, si qui fuerint, terminoque assignato nobis fideliter rescribatis. Datum in Wissegrad sub sigillo nostro solito feria sexta proxima post festum beate Marie Magdalene anno domini millesimo quadringentesimo undecimo.

A leleszi konventnek a határjárásról 1411 szeptember 21-én kiadott, alább a IX. szám alatt közlött bizonyágleveléből.

IX.

1411 szeptember 21. A leleszi konvent bizonyáglevele arról, hogy Zsigmond király parancsára Farkasrév és Turczád határai azoknak földesurai Farkasrévy Leöke és András részére bejáratván, ellentmondás nélkül megállapítottak.

Omnibus christifidelibus presentibus pariter et futuris presencium noticiam habituris conventus ecclesie sancte crucis de

Lelez salutem in omnium salvatore. Ne rerum gestarum series ab humana recedant memoria sagax habilitatis humane adinvenit pericia, ut gesta temporalium scripturarum patrocinio fulciantur Proinde ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire : Quod nos literas excellentissimi domini nostri domini Sigismundi dei gracia Romanorum regis, semper augusti ac Hungarie etc. regis nobis directas honore, quo decuit, acceperimus in hec verba :
 Sigismundus dei gracia lásd Zsigmond királynak fentebb a VIII. szám alatt közlött beiktatási parancsát.

Nos igitur mandatis dicti domini nostri regis obedire cupientes ut tenemur, una cum prefato Sandor de Lipche homine ejusdem domini nostri regis unum ex nobis videlicet fratrem Vincencium presbyterum ad premissa peragenda pro testimonio transmisisimus. Qui tandem exinde ad nos reversi nobis voce consona retulerunt : quod ipsi feria quinta proxima post festum exaltacionis sancte crucis proxime preteritum ac aliis diebus subsequentibus ad id aptis ad facies predictarum possessionum Farkasrew et Thwrzad vocatarum vicinis et commetaneis earundem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo easdem a partibus possessionum Wanchykfalwa, Barthfalwa et Zygeth vocatarum per suas metas antiquas novas secus veteres in locis necessariis erigendo taliter et hoc ordine reambulassent. Quod primo a parte predictae possessionis Wanchykfalwa incepissent penes fluvium Iza vocatum a parte meridionali ejusdem fluvii ubi sub arbore pomi sylvestris novam metam terream erexissent, unde pergendo per unum rivulum seu gurgitem de fonte Kyralkwtha nuncupato scaturientem et egredientem ascendendo attigissent quendam viam ad dictam villam Farkasrew ducentem, ubi penes ipsam viam aliam novam metam terream cumulassent, dehinc transeundo ipsam viam ad dictam partem meridionalem venissent ad ipsam fontem Kyralkwtha, amplius ad eandem partem transeundo per silvam Lygeth venissent ad locum ubi quidam parvus rivulus seu gurges cadit in fluvium Maramoros dictum, quem fluvium transeundo attigissent viam ad predictam villam Barthfalwa ducentem, penes quam aliam novam metam terream aggregassent, amplius inter meridionalem et occidentalem plagas pergendo venissent ac campum Kerekmezew vocatum, quem transeundo accedissent quendam montem, dehinc per eandem partem attigissent rivulum Kerekmezewpathaka, eademque parte servata venissent ad campum Kaytharmezey nuncupatum, adhuc ad eandem partem attigissent montem Kaytharhege nominatum, dehinc venissent ad montem Kewhath vocatum, indeque tendendo ad partem occidentalem attigissent rivulum Thurzadpatak, quem transeundo attigissent campum Kewrthwelesmezew dictum

ubi in latere ipsius campi a parte meridionali sub arbore piri in latere ipsius campi a parte meridionali sub arbore piri sylvestris unam metam terream cumulassent, amplius ad ipsam partem occidentalem venissent ad montem hungarice Musdalhege, olahice vero Goconhege vocatum, abhinc attigissent rivulum Mylpatak, amplius ad eandem partem venissent ad predictum fluvium Iza, quem transeundo secus arbores, unam gyrthanfa et aliam Kewrusfa, novam metam terream cumulassent, dehinc per quendam rivulum Daanpathaka accedendo attigissent viam ad oppidum Zygeth ducentem, ubi aliam novam metam terream agregassent, amplius ad eandem rivulum Daanpathaka vocatum ascendendo venissent ad montem Hegysheg vocatum, indeque per montem Kwzberch transeundo et declinando ad partem meridiem attigissent rivulum Diznopathak nominatum, adhuc ad ipsam partem meridionalem venissent ad montem Mykeshege vocatum postremoque venissent ad predictum fluvium Iza ad locum ubi prius ipsam reambulacionem incepissent ibique reambulacionem et metarum ereccionem predictarum possessionum Farkasrew et Thurzad vocatarum terminando easdem per distingeiones et separaciones pretactarum metarum ab aliorum juribus possessionariis metaliter separatas et distinctas cum cunctis ipsarum utilitatibus sub distincionibus et inclusionibus ipsarum metarum prefatis Leuke et Andree jure ipsis incumbenti statuissent et commisissent perpetuo possidendas nullo contradictore inibi apparente. In cujus rei memoriam stabilitatemque perhempnalem presentes literas nostras privilegiales sigilli nostri appensione communitas et roboratas duximus concedendas. Datum in festo beati [Mathei apostoli et] evangeliste anno domini millesimo quadringentesimo undecimo prenotato.

Máramaros vármegye levéltárában : »Nemes családok iratai Kodra 1. szám« alatt őrzött perben hitelesített másolatról.

Ezen határjárást közölte ugyan dr. Mihályi a Máramarosi Diplomák 178. lapján, de az oklevél kezdete és befejezése nélkül s némi változással a tulajdonnevekben.

X.

1416 január 3. A leleszi konvent átírja Szaplanczay Ladomér fiaí Péter, Nán és János, Iván fia Péter, Gyerhes fia Sándor fiaí Mihály, András és Ivasko, valamint Bosafia Sándor kérelmére Miklós zágrábi kanonoknak 1373-ban kelt bizonyságlevelét Hosszumező város és a szaplanczai nemesek birtoka közötti határigazításról.

Omnibus christifidelibus presentibus pariter et futuris presentium noticiam habituris Nicolaus prepositus et conventus ecclesie sancte cucis de Lelez salutem in omnium salvatore. Ad

universorum noticiam harum serie volumue pervenire, quod Petrus filius Ladomer de Zaploncha in nostri personaliter accedendo presenciam sua, item Nan et Joannis uterinorum necnon Petri filii Ivan, Michaelis, Andree et Ivasko filiorum Sándor filii Gyerhes et Sandor filii Bosa de eadem Zaploncha fratrum suorum condivisionalium in personis exhibuit nobis literas felicis reminiscencie condam domini Nicolai custodis Zagrabiensis patenter emanatas tenoris et continencie subscriptorum petens nos instanter ut easdem de verbo ad verbum transcribi, transcriptumque literis privilegialibus inseri faceremus uberioris rei ad cautelam. Quarum tenor sequitur in hec verba :

Nos Nicolaus custos Zagrabiensis lásd az oklevelet dr. Mihályi János »Máramarosi Diplomák a XIV. és XV. században« 69. lap.

Nos igitur petitioni memorati Petri filii Ladomer de Zaploncha sua ac aliorum quorum supra in personis nobis porrecta et justicie annuentes ut tenemur prescriptas literas annotati domini Nicolai custodis Zagrabiensis patentes nobis exhibitas verbotenus inscribi inscriptasque literis nostris privilegialibus inseri fecimus pro nobilibus de Zaploncha antedictis communi jure existente. Datum feria sexta proxima ante festum epiphaniarum domini anno ejusdem millesimo quadringentesimo decimo sexto.

A leleszi konventnek alább a XXIV. szám alatt közlött 1430 július 1-én kelt átiratából.

XI.

1416 december 16. A leleszi konvent jelenti Zsigmond királynak, hogy Perényi Péter országbíró rendeletére Dolhay Bogdán és György, Dolhay Sándorfia Miklós ellen a vízkereszti törvénykezési nyolczadra megidézettek.

Excellentissimo domino ipsorum domino Sigismundo dei gracia Romanorum regi, semper augusto ac Hungarie etc. regi Nicolaus prepositus et conventus ecclesie de Lelez oraciones in domino pro ipsius vita pariterque salute. Vestra noverit excellencia, quod cum nos juxta continenciam literarum viri magnifici comitis Petri de Peren judicis curie vestre majestatis evocatoriarum pro Nicolao filio Sandrini de Dolha datarum nobisque directarum una cum Sandor de Komlos homine vestre serenitatis literis in eisdem nominatis inserto unum ex nobis videlicet fratrem Andream presbyterum ad infrascriptam evocationem faciendam pro testimonio destinassemus, demum iidem exinde ad nos reversi nobis concorditer retulerunt : quod ipsi pariter accedendo feria quinta proxima ante festum beate Luce virginis et martyris proxime preteritum Bogdan et Georgium de dicta Dolha in porcionibus

ipsorum possessionariis in possessione Borsoa vocata habitis in factis in pretactis literis evocatoriis limitatis et declaratis perhemptorie responsurus rationemque efficacem redditurus ac de judiciis in toto duodecim marcas facientibus judici et parti adverse satisfacturos contra annotatum Nicolaum filium Sandrini ad octavas festi epiphaniarum domini nunc venturas vestre sublimitatis in presenciam evocassent. Datum septimo die diei evocacionis antedictae anno domini M^{mo} CCCC^o sedecimo.

A leleszi konvent levéltárában »Actor No 45 anni 1416« jelzet alatt őrzött eredetiről.

XII.

1417 február 17. Buda. Perényi Péter országbíró Dolhay Bogdánt és Györgyöt, a kik Dolhay Sándorfia Miklós ellen a vizkeresztői törvénykezési nyolczadra megidézve meg nem jelentek, sem pedig a rájuk rótt 12 márka birságot le nem fizették, elmarasztalja s a birság kétszeresével sújtja.

Nos comes Petrus de Peren iudex curie domini Sigismundi dei gracia Romanorum regis, semper augusti, ac Hungarie etc. regis damus pro memoria : quod Nicolaus filius Sandrini de Dolha personaliter contra Bogdan et Georgium de eadem ab octavis festi epiphaniarum domini trigintaquinque diebus continuis legitime stetit in termino coram nobis, qui juxta continenciam literarum nostrarum evocatoriarum et conventus de Lelez rescriptionalium super factis in eisdem contentis legitime evocati nostrum in presenciam non venerunt neque miserunt, nec judicia duodecim marcarum nobis et adverse parti persolvere debentes persolverunt Unde ipsos pro eorum non venienciis in judiciis convictis et pro non solutione dictorum judiciorum in duplo eorundem commisimus fore devictos, si se rationabiliter non poterint excusare. Datum Bude tricesimo sexto die termini prenotati anno domini M^{mo} CCCC^o decimo septimo.

A leleszi konvent levéltárában »Actorum No 73 anni 1417« jelzet alatt őrzött eredetiről.

XIII.

1417 február 18. Buda. Zsigmond király elmarasztalja Dolhay Györgyöt, minthogy Dolhay Sándor fia Péter és Miklós ellen a vizkeresztői törvénykezési napra megidézttve a határidőn meg nem jelent.

Nos Sigismundus dei gracia Romanorum rex, semper augustus et Hungarie rex damus pro memoria : quod Petrus filius Sandrini de Dolha pro se personaliter ac pro Nicolao fratre suo uterino cum procuratoriis literis conventus ecclesie de Lelez contra Geor-

gium filium Joannis de dicta Dolha ab octavis festi epiphaniarum domini triginta sex diebus continuis legitime stetit in termino nostra speciali in presencia, qui juxta continenciam literarum nostrarum evocatoriarum pariter et prorogatoriarum et dicti conventus testimonialium super factis in eisdem contentis perhemptorie responsurus nostram specialem in presenciam non venit, neque misit, unde ipsum in iudicio commisimus fore convictum si se rationabiliter non poterit excusare. Presentes autem propter absenciam venerabilis patris domini Eberhardi episcopi ecclesie Zagrabiensis aule nostre cancellarii et sigillorum nostrorum erga ipsum habitorum sigillo ejusdem fecimus consignari Datum Bude tricesimo septimo die termini prenotati anno domini M^{mo} CCCC^o decimoseptimo.

A leleszi konvent levéltárában »Actorum No 12 anni 1417« jelzet alatt őrzött eredetiről.

XIV.

1417 február 19. Buda. Zsigmond király a Dolhay Péter és Miklós által Dolhay János fiai Szaniszló, György, János és Bogdán ellen a Dolha és Zadnya nevű birtokok felerészébe való beiktatásuknak ellentmondása miatt indított perének tárgyalását a szentgyörgynapi törvénykezési nyolczadra halasztja s az alpereseket akkorra megidézni rendeli.

Sigismundus dei gracia Romanorum rex, semper augustus ac Hungarie ete rex fidelibus suis conventui ecclesie de Leles salutem et graciam. Noveritis quod cum ob contradictoriam inhibicionem statucionis directarum medietatum quarumdam possessionum Dolha vocate et Zadnya vocatarum in comitatu de Beregh existencium Petrus et Andreas filius Nicolai de dicta Dolha Stanislaum, Georgium, Joannem et Bogdan filios Joannis de dicta Dolha modum et formam legitime evocacionis observando contra se ad octavas festi beati Michaelis archangeli proxime preteritas nostram specialem in presenciam in causam attraxissent, tandem ipsis octavis instantibus, quia prefatus Bogdan, sine cujus interessencia presens causa decidi nequit et terminari, per annotatos Petrum et Nicolaum congruis diebus ipsarum octavarum coram nobis exspectatus nostram specialem in presenciam non veniret, neque miserat, se mediantibus abiiis literis nostris judicariis exinde confectis in iudiciis aggravari permittendo, et ob hoc petentibus prefatis Petro et Nicolao idem Bogdán ad premissa vice secundaria evocatus fore visus fueret. Pro eo causam premissam inter annotatos Petrum et Nicolaum actores ab una ac prelibatos Stanislaum, Georgium et Joannem in causam attractos parte ab attera ad octavas festi epiphaniarum domini proro-

gantes fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente homo noster infradeclarandus memoratum Bogdan in premissis perhemptorie responsurum, rationemque efficacem redditurum contra annotatos Petrum et Nicolaum ad dictas festi epiphaniarum domini, ad quas videlicet causam premissam inter annotatos Petrum et Nicolaum actores ab una et prelibatos Stanislaum, Georgium et Joannem in causam attractos parte ab altera prorogamus, nostram specialem evocaret in presenciam et post hec ipsius evocacionis seriem cum nomine evocato ad easdem octavam eidem nostre speciali fideliter rescribatis majestati. Tandem ipsis octavis instantibus prefatus Petrus pro se personaliter et pro prefato Nicolao fratre suo cum procuratoriis literis vestris nostram specialem veniendo in presenciam literas vestras super premissa evocacione rescripcionales nobis presentavit. In quibus per Sandrinum de Komlos nostrum ac fratrem Andream presbyterum vestrum homines feria quinta proxima ante festum beate Luce virginis et martyris proxime preteritum prefatum Bogdan filium Joannis in porcione sua possessionaria in possessione Borswa vocata habita in premissis perhemptorie responsurum, rationemque efficacem redditurum contra annotatos Petrum et Nicolaum ad dictas octavas festi epiphaniarum domini nostram specialem in presenciam evocatum fore comperimus manifeste. Ad quas quidem octavas prefatus Georgius filius Joannis, sine cujus interessencia presens causa decidi nequit et terminari, per annotatum Petrum in sua ac dicti Nicolai personis congruis diebus ipsarum octavarum coram nobis exspectatus, nostram specialem in presenciam non venit, neque misit, se mediantibus aliis literis judicatoriis exinde confectis in judiciis aggravari permittendo et ob hoc petente prefato Petro in sua ac dicti Nicolai personis idem ad premissa vice secundaria evocandus fore videbatur. Pro eo causam premissam inter prelibatos Petrum et Nicolaum actores ab una ac memoratos Stanislaum, Joannem et Bogdan in causam attractos parte ab altera ad octavas festi beati Georgii martyris nunc venturas prorogantes fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Nicolaus vel Joannes aut Emericus sive Stephanus, sin Ugrinus seu Sandor de Komlos ceu Elias neve Petrus Bolond de Bilke an Joannes de eadem ceu Sandor de Lipche seu Joannes de Bagy aliis absentibus homo noster memoratum Georgium filium Joannis in premissis perhemptorie responsurum rationemque efficacem redditurum ad dictas octavas festi beati Georgii martyris, ad quas videlicet causam premissam inter annotatos Petrum et Nicolaum actores

ab una, ac prelibatos Stanislaum, Joannem et Bogdan in causam attractos parte ab altera prorogavimus nostram specialem evocet in presenciam. Et post hec ipsius evocacionis seriem cum nomine evocati ad easdem octavas eidem nostre speciali fideliter rescribatis majestati. Presentes autem propter absenciam venerabilis patris domini Eberhardi episcopi ecclesie Zagrabiensis aule nostre cancellarii et sigillorum nostrorum erga ipsum habitorem sigillo ejusdem fecimus consignari. Datum Bude tricesimo octavo die termini prenotati anno domini M^{mo} CCCC^o decimo septimo.

A leleszi konvent levéltárában »Actorum No. 43 anni 1417« jelzet alatt őrzött eredetiről.

XV.

1417 február 19. Buda. Perényi Péter országbíró elrendeli, hogy Dolhay János fiai Bogdán és György három piacon nyilvános kikialtás által idéztessenek meg a szentgyörgynapi nyolczados törvénytörés elbírálására az ellenök Dolhay Sándor fia Miklós által folytatott tárgyalására.

Amicis suis reverendis conventui ecclesie de Lelez comes Petrus de Perén judex curie domini Sigismundi dei gracia Romanorum regis, semper augusti, ac Hungarie etc. regis amicitiam paratam cum honore. Noveritis, quod nobis quadragesimo secundo die octavarum festi beati Michaelis archangeli proxime preteritarum una cum regni nobilibus pro faciundo modernativo judicio causantibus in sede nostra judiciaria sedentibus Michael de Zombor pro Nicolao filio Sandrini de Dolha cum procuratoriis literis vestris in nostram veniendo presentiam, quasdam tres literas, unam quondam comitis Symonis de Rozgon pridem simili modo judicis curie regie evocatoriam vobis directam, et aliam vestram exinde rescripcionalem, necnon terciam ejusdem comitis Symonis de Rozgon judicialem omnino in anno domini millesimo quadragesimo decimo in diversis terminis emanatas nobis presentaret declarantes: Quod in congregacione generali dicti comitis Symonis per ipsum universitati nobilium comitatus de Beregh ex speciali regia commissione feria quarta proxima post festum purificationis virginis gloriose in dicto anno preteritum prope oppidum Lomperthzaza celebrata Petrus et Nicolaus filii Sandrini de Dolha de medio aliorum in ejusdem comitis Symonis exurgendo presenciam proposuissent eo modo: Quomodo Stanislaus filius Joannis de Dolha una cum Georgio et Bogdan fratribus suis post concordiam per dominum nostrum regem et suos barones factam, tercio scilicet die festi beati Nicolai confessoris in eandem possessionem ipsorum Dolha manibus armatis et potenciariis irruendo dictum

Sandrinum patrem ipsorum captivassent, captumque in ipsorum vinculis per septem menses conservassent, eandem possessionem ipsorum pro se ipsis occupando et insuper vestimenta nobilium dominarum Marus et sororum suarum de collo ipsarum delaniari fecissent, in quo facto mille florenorum dampna perpessi extitissent ex parte quorum iudicium et justiciam habere vellent jure mediante. Qui quidem Stanislaus, Bogdan et Georgius per eosdem Petrum et Nicolaum de Dolha legitimis diebus dicte congregacionis coram eodem comite Symone exspectati ad eandem congregacionem ejusdem in presenciam non venissent, neque misissent, se mediantibus literis ejusdem in judiciis exinde confectis aggravari permittendo, postulans prefatus Petrus sibi et dicto Nicolao fratri suo ex parte prefatorum in causam attractorum per ipsum comitem Symonem in premissis juris equitatem impertiri. Et quia prefati in causam attracti ad premissa contra annotatos Petrum et Nicolaum evocandi fora visi fuissent pro eo vestram amicitiam idem comes Symon literatorie peciisset diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente homo regius infradeclarandus, memoratos Stanislaum, Bogdan et Georgium in premissis peremptorie responsuros rationemque efficacem reddituros contra annotatum Nicolaum de Dolha ad octavas festi beati Georgii martyris nunc venturas regiam evocaret in presenciam. Et post hec ipsius evocacionis seriem cum nominibus evocatorum ad easdem octavas domino nostro regi fideliter rescribatis. Vos igitur receptis literis annotati comitis Symonis evocatoriis juxta earundem continenciam unacum Ladislao filio Fabiani homine regio vestrum videlicet hominem fratrem Valentinum unum ex vobis ad premissa fideliter peragenda vestro pro testimonio transmisissetis, qui denu exinde ad vos reversi vobis concorditer retulerunt : quod ipsi feria quarta proxima post festum beati Mathie apostoli in dicto anno preteritum prefatos Stanislaum, Bogdan et Georgium de dicta Dolha in porcionibus eorum possessionariis in possessione Borswa vocata habitis ad premissa contra memoratum Nicolaum filium Sandrini ad dictas octavas festi beati Georgii martyris regiam in presenciam evocassent rationem de premissis reddituros. Ad quas quidem octavas festi beati Georgii martyris prefati Bogdan et Georgius de Dolha per annotatum Nikolaum filium Sandrini de Dolha congruis diebus dictarum octavarum coram ipso comite Symone exspectati ejusdem in presenciam non venissent, neque misissent scilicet se mediantibus literis ejusdem judicialibus exinde confectis in judiciis aggravari permisissent.

Quibus quidem literis exhibitis prefatus procurator dicti Nicolai filii Sandrini allegavit eo modo: Quod si juriconsona fore videba-

tur extunc ipse memoratos Bogdan et Georgium contra se regiam in presenciam vice tertiaria legitime facere vellet evocari. Et quia allegacio prefati procuratoris dicti Nicolai justa et juri consona fore videbatur pro eo vestram amicitiam literatorie pecieramus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente homo regius infra declarandus prefatos Bogdan et Georgium de Dolha in factis perhemptorie responsuros rationemque efficacem reddituros ac de judiciis in toto duodecim marcarum facientibus nobis et parti adverse satisfacturos contra annotatum Nicolaum filium Sandrini de dicta Dolha ad octavas festi epiphaniarum domini nunc venturas regiam evocasset in presenciam. Et post hec ipsius evocationis seriem cum nominibus evocatorum terminoque assignato ad easdem octavas domino nostro regi fideliter rescribatis. Tandem ipsius octavi festi epiphaniarum domini instantibus prefatus Nicolaus filius Sandrini personaliter in nostram veniendo presenciam literas vestras evocatorias domino nostro regi rescripcionale snobis presentavit, in quibus per Sandrinum de Komlos regium et fratrem Andream presbyterum vestrum homines feria quinta proxima ante festum beate Lucie virginis et martyris proxime preteritum prefatos Bogdan et Georgium de dicta Dolha ad premissa contra eundem Nicolaum filium Sandrini ad dictas octavas festi epiphaniarum domini regiam in presenciam evocatum fore comperimus manifeste. Ad quas quidem octavas festi epiphaniarum domini prelibati Bogdan et Georgius per annotatum Nicolaum filium Sandrini congruis diebus ipsarum octavarum coram nobis exspectati nostram in presenciam non venerunt, neque miserunt, nec persolverunt judicia prenotata, sed se mediantibus aliis literis nostris judicialibus exinde confectis pro eorum non venienciis in judiciis convictis et pro non solutione dictarum judiciorum in duplo eorundem aggravari permittendo, postulans prefatus Nicolaus filius Sandrini sibi ex parte prefatorum Bogdan et Georgii per nos in premissis juris equitatem impetiri. Et quia prefati Bogdan et Georgius adhuc ad premissa in tribus foris comprovincialibus proclamandi fore videbantur pro eo vestram amicitiam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Ladislaus filius Fabiani de Orozy, vel Mathias de Bulch, sin Franciscus de Petlend, aut Joannes de Crisano, sive Georgius de eadem ceu Ladislaus de Homok, aut Bartholomeus de Darouch, ceu Nicolaus de Komlos, aut Sándor de eadem, sin Paulus de Harabor aliis absentibus homo regius memoratos Bogdan et Georgium in premissis perhemptorie responsuros, rationemque efficacem reddituros ac de dictis judiciis triginta marcarum nobis et parti adverse satis-

facturos contra annotatum Nicolaum filium Sandrini de Dolha ad octavas festi beati Georgii martyris nunc venturas in tribus foris comprovincialibus publice et manifeste regiam faciat proclamari in presenciam insinuando ibidem, ut si venerint et in premissis se bono modo emendaverint ac de dictis judiciis nobis et parti adverse satisfecerint bene quidem, alioquin non obstante ipsorum ausencia et rebellione finem debitum et indilatatum faciemus causa in premissa prout dictaverit ordo juris. Et post hec ipsius trine forensis proclamationis seriem cum nominibus proclamatorum ad easdem octavas dicto domino nostro regi fideliter rescribatis. Datum Bude tricesimo octavo die termini prenotati anno domini M^{mo} CCCC^o decimo septimo.

A leleszi konvent levéltárában »Actorum No 110 anni 1417« jelzet alatt őrzött eredetiről.

Ezen időben Dolha még Bereg vármegyéhez tartozott ugyan, de a Dolhayaknak Máramarosban sokkal nagyobb uradalmok lévén mint Bereg vármegyében, különben is a négy testvér közül három Máramarosban lakott, czélszerűnek véltük a rájuk vonatkozó okleveleket a máramarosiak közé felvenni.

XVI.

1417 deczember 1. Buda. Perényi Péter országbíró Dolhay Bogdánt, a ki a Dolhay Sándorfia Miklós által ellene indított perben a kitűzött határidőn meg nem jelent, elmarasztalja.

Nos comes Petrus de Perén judex curie domini Sigismundi dei gracia Romanorum regis, semper augusti, ac Hungarie etc. regis damus pro memoria: Quod Petrus de Dolha pro Nicolao filio Sandrini de eadem Dolha cum procuratoriis literis nostris contra Bogdan de eadem ab octavis festi beati Michaelis archangeli quinquaginta sex diebus continuis legitime stetit in termino coram nobis, qui juxta continenciam literarum nostrarum prorogatoriis super factis in literis nostris proclamatoriis et conventus de Lelez rescripcionalibus contentis discussionem reportate series ejusdem trine eorundem proclamacionis recepturus nostram in presenciam non venit, neque misit, nec judicia triginta marcarum nobis et parti adverse persolvere debentes persolvit, unde ipsum propter suam non venienciam in judicio consveto et pro non solutione dictarum judiciorum in duplo eorundem commisimus fore convictum, si se racionabiliter non poterit excusare. Datum Bude quinquagesimo septimo die termini prenotati anno domini M^{mo} CCCC^o decimo septimo.

A leleszi konvent levéltárában »Actorum No 10 anni 1417« jelzet alatt őrzött eredetiről.

XVII.

1418 junius 1. Buda. Perényi Péter országbíró a Dolhay György által Dolhay Sándor fia Miklós ellen bizonyos adománylevél felmutatására kitűzött határidőt a szentjakabnapı nyolczadra halasztja.

Nos comes Petrus de Perén judex curie domini Sigismundi dei gracia Romanorum regis, semper augusti ac Hungarie etc. regis damus pro memoria : Quod exhibitionem quarumdam literarum donacionalium, quam Georgius de Dolha contra Nicolaum filium Sandrini de eadem juxta continenciam literarum nostrarum adjudicatoriarum super factis in eisdem contentis in octavis festi Georgii martyris facere tenebatur coram nobis, ex commissione baronum regni ad octavas festi beati Jakobi apostoli nunc venturas duximus prorogandam. Datum Bude tricesimo septimo die termini prenotati anno domini M^{mo} CCCC^o decimo octavo.

A leleszi konvent levéltárában: »Actorum No 32 anni 1418« jelzet alatt őrzött eredetiről.

221 087

XVIII.

1419 márczius 17. Fejérvár. Zsigmond király elrendeli, hogy Szaplonczay Ladomér fiai Péter és Nán, Gyerhes János fia Péter és Sándor fia Mihály, Juga fia Miklós, János fia Nemerky és Onova fia János beiktattassanak Szaploncza nevű jószáguk birtokába.

Sigismundus dei gracia Romanorum rex, semper augustus ac Hungarie etc. rex fidelibus suis conventui ecclesie de Lelez salutem et graciam. Dicitur nobis in personis Petri et Naan filiorum Ladammer, alterius Petri filii Joannis Gurhes et Michaelis filii Sandrini, Nicolai filii Juga, Nemerky filii Joannis, et Joannis filii Onova de Zaponcha, quod ipsi in dominium ejusdem possessionis Zaponcha vocate in comitatu Maramorosiensi existentis, ipsis omnis juris titulo contingentis legitime vellent introire, si contradiccio cujuspiam non obviaret in hac parte. Superquo fidelitati vestri firmiter precipimus et mandamus quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Andreas filius Belk de Farkasrew, vel Tivadar filius Ivan de Zlathina, sin Ivan filius Vlad de Apsa, ceu Stephanus de Budfalwa, sive Stanko de Bedewhaza aliis absentibus homo noster ad faciem prenotate possessionis Zaponcha vicinis et commetaneis suis universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo introducat prefatos nobiles in dominium ejusdem, statuatque eandem eisdem cum omnibus suis utilitatibus et pertinenciis jure ipsis incumbenti perpetuo

possidendam si non fuerit contradictum. Contradictores vero si qui fuerint evocet ipsos contra dictum Petrum et alios prenotatos nostram in personalem presenciam ad terminum competentem rationem contradiccionis eorum reddituros. Et post hec hujusmodi statucionis et evocacionis seriem si qui fuerint terminoque assignato nobis fideliter rescribatis. Datum Albe feria sexta proxima ante dominicam oculi anno domini millesimo quadingentesimo decimo nono.

A leleszi konventnek a beiktatásról 1419 május 8-án kiadott s itt alább a XIX. szám alatt közlött bizonyágleveléből.

XIX.

1419 május 8. A leleszi konvent bizonyítja, hogy Szaploneczay Ladomér fiai Péter és Nán, Gerhes Péter, Mihály, Miklós, Nemerky, Herva (?) és János Zsigmond király rendeletére ebben mondás nélkül beiktattak Szaplonecza birtokába.

Omnibus christifidelibus presentibus pariter et futuris presenciam noticiam habituris Nicolaus prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire: quod nos literas excellentissimi domini nostri domini Sigismundi dei gracia Romanorum regis, semper augusti, ac Hungarie etc. regis nobis directas honore et reverencia, quibus decuit recepimus in hec verba:

Sigismundus dei gracia . . . lásd Zsigmond király 1419 márczius 17-én kelt, fentebb a XVIII. szám alatt közlött iktató-parancsát.

Nos igitur mandatis dicti domini nostri regis obtemperantes ut tenemur, unacum prefato Stanko de Bedewhaza, homine ejusdem domini nostri regis, unum ex nobis videlicet fratrem Valentinum presbyterum ad premissa peraganda nostro pro testimonio transmisimus. Qui denum exinde ad nos reversi nobis uniformiter retulerunt, quod ipsi in festo beati Georgii martyrís proxime elapso ad faciem pretacte possessionis Zaponcha nominate in dicto comitatu existentis vicinis et commetaneis suis universis inibi legitime convocatis et presentibus accessissent, ubi legitimis et consvetis diebus permanendo prefatosque Petrum et Naan filios Ladomer, alterum Petrum Gurhes, Michaellem, Nicolaum, Nemerky, Herva (?) et Joannem in dominium ejusdem introducendo eandem eisdem cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis premissis jure ipsis incumbenti statuissent perpetuo possidendam, nullo penitus contradictore inibi apparente. In cujus

rei memoriam stabilitatemque perennalem presentes literas non stras privilegiales sigilli nostri appensione munimine roboratas duximus concedendas. Datum quinto decimo die diei statucionis antedictae anno domini prenotato.

Máramaros vármegye levéltárában »Nemes családok iratai Szaplonczay 4. szám« alatt őrzött, a leleszi konventnek Pap Tódor kérelmére 1773. ban kiadott átiratáról.

Szaplonczay Herva neve az iktató parancsban nem foglaltatik, a bizonyáglevélbe olvasási hibából kerülhetett belé.

211527

XX.

1419 július 4. Buda. Perényi Péter országbíró a Dolhay Sandrin fia Miklós által Dolhay János fia Bogdán ellen folytatott perének tárgyalását a szentmihálynapra nyolczadra halasztja.

Nos comes Petrus de Peren iudex curie domini Sigismund. dei gracia Romanorum regis, semper augusti ac Hungarie etc. regis damus pro memoria: Quod discussionem reportate seriei cujusdam possessionarie occupationis, statucionis, estimacionis ac rerum et bonorum ablacionis, quam inter Nicolaum filium Sandrini actorem ab una, et inter Bogdan filium Joannis de Dolha in causam attractum parte ab altera juxta continenciam literarum nostrarum adjudicatoriarum et conventus de Lelez rescripcionalium super factis in eisdem contentis in octavis festi Penthecostes facere tenebamur generali regio edicto ad octavas festi beati Michaelis archangeli nunc venturas duximus prorogandam. Presentes autem absentibus sigillis nostri sigillo venerabilis patris domini Eberhardi episcopi ecclesie Zagradiensis facimus consignari. Datum Bude vigesimo quarto die termini prenotati anno domini M^{mo} CCCC^o X^o nono.

Kivül: Pro Nicolao filio Sandrini de Dolha contra Bogdan filium Joannis de eadem ad octavas festi beati Michaelis archangeli prorogatorie.

A leleszi konvent levéltárában »Actorum No 19 anni 1419« jelzet alatt őrzött eredetiről.

221146

XXI.

1420 márczius 7. Buda. Perényi Péter országbíró a Dolhay Sandrin fia Miklós által beperelt Dolhay Györgynek bizonyos adománylevél felmutatására kitűzött határidőt a szentgyögnapi nyolczadra halasztja.

Nos comes Petrus de Peren iudex curie domini Sigismundi dei gracia Romanorum regis, sempes augusti ac Hungarie etc. regis damus pro memoria, quod exhibicionem quarumdam lite-

rarum donacionalium, quam Georgius de Dolha, pro quo Emericus dictus Bwsh cum procuratoriis literis conventus ecclesie de Lelez astitit, contra Nicolaum filium Sandrini de eadem Dolha, pro quo Petrus frater ejusdem cum procuratoriis literis dicti conventus de Lelez comparuit, juxta continenciam literarum nostrarum prorogatoriarum super factis in quibusdam literis nostris adjudicatoriis contentis in octavis festi Epiphaniarum domini facere tenebatur coram nobis, quia prefatus procurator dicti Georgii eundem ad presens dictas literas donacionales exhibere non posse referebat, sed exhibicionem earundem per nos in ulteriorem terminum cum gravamine consveto differi postulabat. Pro eo ad octavas festi beati Georgii martyris nunc venturas duximus prorogandam eo modo, ut tunc prefatus Georgius de Dolha vel procurator ejus legitimus prescriptas literas donacionales cum judicio trium marcarum per ipsum deponendo exhibere teneatur. Datum Bude quinquagesimo quinto die termini prenotati anno domini M^{mo} CCCC^o XX°.

Kivül : Pro Nicolao filio Sandrini de Dolha contra Georgium de eadem ad octavas festi beati Georgii martyris cum judicio trium marcarum. Prorogatorie.

OF 221233 A leleszi konvent levéltárában »Actorum No. 62 anni 1420« jelzet alatt őrzött eredetiről.

XXII.

1421 február 15. Buda. Perényi Péter országbíró a Dolhay Sandrin fia Miklós által beperelt Dolhay Györgynek bizonyos adománylevél felmutatására kitűzött határidőt a szentgyörgynapi nyolczadra halasztja.

Nos comes Petrus de Perén judex curie domini Sigismundi dei gracia Romanorum regis, semper augusti ac Hungarie, Bohemie etc. regis damus pro memoria : Quod exhibicionem quarumdam literarum donacionalium, quam Georgius de Dolha, pro quo Gallus de Gwth cum procuratoriis literis conventus de Lelez stetit contra Nicolaum filium Sandrini de eadem Dolha, pro quo Ladislaus de Lap cum procuratoriis literis ejusdem conventus comparuit juxta continenciam literarum nostrarum prorogatoriarum super factis in literis nostris adjudicatoriis contentis in octavis festi Epiphaniarum domini cum altero judicio trium marcarum factum et aliud jucium similiter trium marcarum cum duplo nobis et parti adverse persolvere tenebatur, ad parcium procuratorium voluntate ad octavas festi beati Georgii martyris nunc venturas simul cum dictis judiciis porcionem nostram judicariam dupli-

cantes duximus prorogandas. Datum Bude tricesimo quarto die termini prenotati anno domini M^{mo} CCCC^o XX° primo.

Kívül: Pro Nicolao filio Sandrini de Dolha contra Georgium de eadem ad octavas festi beati Georgii martyris. Prorogatorie.

A leleszi konvent levéltárában »Actorum No 15 anni 1421« jelzet alatt őrzött eredetiről.

XXIII.

1423 október 5. Sziget. Szerdahelyi Ferencz máramarosi alispán és a négy szolgabíró bizonyítják, hogy Szaploneczay Nán, Péter és ezek rokonai, valamint Szarvaszói Gyerhes Péter, Mihály és ezek rokonai előttök megjelenvén azt vallották, hogy rokonuknak Bosa Sándornak atyjáról Urbánról maradt birtoka van Szaploneczán.

Nos Franciscus de Zerdahely in persona magnifici viri comitis domini Nicolai de Peren comes maramarosiensis castellanus quoque de Huzth et quatuor iudices nobilium comitatus de eadem memorie commendamus: quod viri nobiles Nan et Petrus cum eorum fratribus de Zaploncha, item Petrus et Michael dicti Gerhes cum eorum fratribus de Zarvazov in sede nostra iudicaria coram nobis fassi sunt et relati exstitissent isti modo: quod vir nobilis Sandor Bosa dictus, frater eorum in facie dicte possessionis Zaploncha unam porcionem possessionariam haberet a patre suo Urbano sibi devolutam cum suis omnibus utilitatibus, videlicet terris arabilibus sylvis, pratis, nemoribus et haberet de presenti ac possidet. Nos itaque unacum nostris conjudiciariis super fassiones et relaciones premissorum nobilium, modo premissis factos, dicto Sandrino et suis fratribus presentes literas nostras sigillis nostris roboratas duximus concedendas. Datum in Zigeth feria tertia proxima post festum Michaelis archangeli anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo tertio.

Máramaros vármegye levéltárában »Nemes családok iratai Bozsá 1. szám« alatt őrzött hitelesített másolatról.

Bozsá Orbán beházasodván a szaploneczai és szarvaszói nemesek közé, Szaploneczán birtokhoz jutott, utódai ma is ott laknak.

XXIV.

1430 július 1. Miklós prépost és a leleszi konvent Szaplonczay Lodomér fia Nán, ugyanazon Lodomér fiának Dánnak fia Péter és Gyerhes fiának Sándornak fia Mihály, továbbá nevezett Lodomér fia Péter, nevezett Gyerhes fiának Ivánnak fia Péter, Gyerhes fia említett Sándor fiai András, János, Illés és István, Gyerhes fia Iván fiának Péternek nővére Ilona s ennek László fia Tamás deáktól való fia Sándor részére átírja az 1416 január 3-án kelt (fentebb a X. szám alatt közlött) saját átíró levelét.

Omnibus christifidelibus presentibus pariter et futuris presencium noticiam habituris Nicolaus prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire: quod Naan filius Ladamer Petrus filius Daan filii dicti Ladomer et Michael filius Sandrini filii Gyerhes de Zaploncha in nostram personaliter veniendo in presenciam in ipsorum item Petri filii annotati Ladomer, alterius Petri filii Iván filii annotati Gyerhes, Andree, Joannis, Elie et Stephani filiorum memorati Sandrini filii Gyerhes, necnon nobilis domine Elene vocate sororis uterine antedicti Petri filii Iván filii Gyerhes, ac Sandrini filii ejusdem domine Elene ex Toma literato filio Ladislai progeniti ac aliorum fratrum et filiorum eorundem de prefata Zaploncha personis exhibuerunt nobis literas nostras privilegiales transumptive emanatas tenoris et continencie subscriptorum petentes nos cum instancia, ut easdem de verbo ad verbum transcribi et transumi, transscriptumque et transumptum literis nostris similiter privilegialibus inseri faceremus ad cautelam, quarum tenor talis est:

Omnibus christifidelibus lásd a leleszi konvent 1416 január 3-án s fentebb a X. szám alatt közlött átíró levelét.

Nos petitionibus pretitulatorum Naan filii Ladomer, Petri filii Daan et Michaelis filii Sandrini filii Gyerhes de Zaploncha in ipsorum ac suorum quorum supra personis nobis porrectis et justicie annuentes ut tenemur pretitulatas literas nostras privilegiales nobis exhibitas de verbo ad verbum transcribi et transumi transcriptumque et transumptum presentibus literis nostris inseri fecimus pro nobilibus de Zaploncha antedictis communi jure existente. Datum in octava festi nativitatis beati Joannis baptiste anno domini millesimo quadringentesimo trigesimo.

László királynak 1457 február 12-én kelt s alább a XXVIII. szám alatt közlött átíratából.

XXV.

1431 január 7. Miklós prépost és a leleszi konvent bizonyságlevelé arról, hogy Dolhay János fia János és Bogdán fiaik terhét is felvállalva kijelentették, hogy saói, saópolyanai (ma Sajómező) és szlatinai (ma Szasópatak) részbirtokaikat rokoni szeretetből Szarvaszói Gyerhes Sándor fiainak Mihály, János, András, Illés és Istvánnak adományozzák.

Omnibus christifidelibus presentibus pariter et futuris presentium noticiam habituris Nicolaus prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire: Quod Joanne et Bogdan filii Joannis de Dolha ex condam nobili domina filia olim Joannis vajvode de Jánosvajdafalwa propagatis pro se personaliter ac pro Michaelé filio suo ipso Joanne ac altero Michaelé filio suo annotato Bogdan onera et quelibet gravamina eorundem si iidem temporis in processu confessioni infrascripte contradicere aut eandem quomodocumque iritare, infringere seu retractare attentarent, per omnia in se ac cuncta bona et hereditates eorum recipientibus ab una, parte siquidem ex altera Michaelé filio Sandrini Gurches dicti de Zarvazov ex nobili domina Sthana nominata filia olim dicti Joannis vajvode procreato pro se similiter personaliter ac pro Georgio, Tivadar, ac Thome filiis, necnon Joanne, Andree, Elie et Stephano fratribus uterinis suis utputa eisdem Michaelis Gurches dicti onera et quelibet gravamina ipsorum ad subscripta inconcurse, illibate et inviolabiliter observanda conformiter in se ac cuncta bona et hereditates suas assumpturo coram nobis constitutis, per prefatos Joannem et Bogdán filios Joannis de Dolha in ipsorum ac predictorum filiorum eorundem nominibus et in personis viva voce spontaneaue eorum voluntate confessum extitit nostra in presencia pariter et relatum: Quod ipsi ob fraternalem dileccionem premencionatorum nobilium de Zarvazov, proximorum et consangvineorum ipsorum, ab uno videlicet avo progenitorum, porciones ipsorum possessionarias ipsos in possessionibus Sayo, Pollyana et Zlatina nuncupatis in comitatu Maramorosienzi existentibus proprie et precise tangentes et concernentes, necnon in quodam molendino in facie prescripte possessionis Sayo, superfluvio Sayo nuncupato decurrenti et volventi habitas, que scilicet possessiones seu porciones possessionarie et molendini memorati olim Joanni vajvode, avo ipsorum prefuissent, mortuo que eodem Joanne vajvoda avo eorum amisse et alienate extitissent, quas ipsi videlicet nobiles de Dolha a manibus alienis rectificassent et reapropriassent a regia serenitate nove sue regie

donacionis impetrassent cum cunctis earum porcionum possessio, nariarum in prescriptis possessionibus Sayo, Pollyana et Zlatinane non molendino habitarum utilitatibus, pertinenciis, proventibus et emolumentis et generaliter quibusvis utilitatibus et utilitatum integritatibus quovis nominis vocabulo vocatis, denominatis et appellatis ad dictas porciones possessionarias et molendinum undique de jure spectantibus et pertinentibus annotatis nobilibus de Zarvazow proximis et consanguineis ipsorum, eorumque heredibus, posteritatibus et successoribus universis jure perpetuo ac in evum irrevocabiliter dedissent, donassent et contulissent, imo prefati Joannes et Bogdan filii Joannis de Dolha in ipsorum ac predictorum filiorum eorundem nominibus et personis dederunt, donaverunt et conferunt coram nobis possidendas, tenendas, pariter et habendas. Et converso antelati nobiles de Zarvazow in datione, donacione, collacione et perpetuacione jamdictarum porcionum possessionariarum et molendini et parte dumtaxat memorati Joannis et Bogdan filiorum Joannis de Dolha et filiorum eorum predictorum sufficienter contenti extitissent hoc tamen declarato, quod ipsi scilicet nobiles de Dolha annotatos nobiles de Zarvazov, proximos et consanguineos ipsorum eorundemque heredes et successores in dominiis dictarum porcionum possessionariarum et molendini ipsis datarum et collatarum et perpetuatarum contra quoslibet impeditores causidicos exhibitionibus literalium instrumentorum factum preactarum porcionum possessionariarum et molendini tangentes et concernentes juridice conservare, defensare et expedire teneantur. Retulerunt etiam prescripte ambe partes, ut si que earum aliquam mocionem per amplius in dacione, donacione, collacione et perpetuacione jamdictarum porcionum possessionariarum et molendini temporis in processu per aliquas requisiciones licium moveret vel suscicaret, extunc talis pars contra partem alteram in succubitu dicti facti potencialis convinceretur ipso facto. Ceterum voluerunt ipse partes, ut si volente altissimo domino aliquam partem ab hoc seculo absque heredum solacio emigrare et decedere continget, extunc porciones talis deficientis possessionibus in prescriptes et molendino habite in alteram utpote superstitibus habentem redundare et devolvi deberunt eo facto. Voluerunt etiam iidem partes, quod si alique lites et licium varietates contencionesque et querele racione et pretexta sepredictarum porcionum possessionariarum et molendini temporibus successivis per quispiam, quoquomodo et qualitercumque oriantur et suscitarentur, tunc tales et hujusmodi lites et licium varietates contencionesque et quereles communibus laboribus ex expensis penes sese astando supportare, continuare, defensare et expedire tenerentur, ad que

premissa partes sepedicte se personaliter, dictos vero filios et fratres eorum ad onera in se preassumpta sponte obligaruncoram nobis patrocínio presencium mediante. In cuius rei memotiam, stabilitatemque perpetuam presentes literas nostras privilegiales alphabetoque interceisas pendentis sigilli nostri appensione communitas esse duximus concedendas. Datum die dominica proxima post festum Epiphaniarum domini anno ejusdem M^{mo} CCCC^o trigesimo primo.

A leleszi konvent levéltárában »Actorum No 17 anni 1431« jelzet alatt őrzött eredetiről.

Az elébbeni esztendőben november 24-én a másik két Dolhay testvér Szaniszló és György is szintén átengedték már sajoin, sajómezői és izasópataki részbirtokaikat a Gyerhes testvéreknek. Az arról szóló oklevél megjelent a Máramarosi Diplómák 280. lapján. A Gyerhes testvérek egyikéről Illésről Sajómezőt egy ideig Illéspolyánának nevezték. A szerzők utódai ma is ott élnek Gyurgyin, máskép Dzsurdcs néven.

PETROVAY GYÖRGY.

KIADATLAN OKLEVELEK.

— HARMADIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

XXX.

1516 febr. 19.

A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy pókatelki Kondé Mihály, Pozsonymegye alispánja, bizonyos hitbéri ügyben várkonyi Amadé Istvánnal és társaival egyezsége lépett.

Nos capitulum ecclesiae posoniensis memoriae commendamus, quod nobilis Michael Konde de pokatheleke vicecomes comitatus posoniensis ad nostram personaliter veniens in praesentiam per modum protestationis nobis significare curavit in hunc modum, quod ipse idem exponens superioribus temporibus in anno cuius jam tertia instat revolutio, feria quinta proxima post dominicam cantate *in oppido Zeredahel* ibidem *in domo plebaniae* cum egregio Stephano Amode de Warkon ac Johanne Fijwsi de Olsswa et domina Magdalena filia olim Nicolai de Tankhaza medio octo proborum et nobilium hominum occasione dotum et rerum paraffernalium et quartae puellares nobilium condam dominarum Perpetuae consortis et Catherinae filiae condam Ladislai Konde de dicta Pokatheleke, aviae scilicet praefati Stephani Amode de predicta Warkon sub certis obligaminum oneribus quandam habuisset compositionem et ordinationem, juxta quas quidem compositionem et ordinationem prout idem protestans asserebat, juxta

huius regni consuetudinem dicto Stephano Amode unacum suis consanguineis dummodo post talem compositionem et ordinationem, id ab eodem petivissent satisfacere semper paratus fuisset. Nolens itaque idem exponens nunc et in posterum per quempiam ob non solutionem dictarum dotum rerum paraffernalium et quartae puellaris in dictis obligaminibus pro parte sua calumniari et dampnificari posse, idcirco paratum se obtulit eisdem coram nobis ad satisfaciendum, ac tamen conditione interjecta, ut et dictus Stephanus Amode unacum suis consanguineis praedictis juxta contenta literarum eiusdem exponentis super solutione et satisfactione quartae puellaris, dotum et rerum paraffernalium nobilibus condam dominabus Elenae consorti et Dorotheae filiae condam Jacobi Konde de pokatheleke emanatarum quoad partem eiusdem protestantis satisfacere debeat et teneatur. Super qua protestatione praesentes litteras nostras eidem exponenti uberioris juris sui ad cautelam duximus concedendas. Datum feria quarta proxima post dominicam Reminiscere Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo sexto.

Papir. Küljén pecsétnyom. A pókatelki Kondé-család levéltárában.

* * *

Közleményünknek családtörténelmi értékén kívül még archontologiai becse is van. Tekintettel arra, hogy a 16-ik század kezdetén szerepelt pozsonymegyei alispánok és szolgabírák sorozatát csak nagyon hézagosan ismerjük, felhasználom az alkalmat arra, hogy a Kondé-család levéltárában őrzött oklevelekben említett 1436-tól 1516-ig működött pozsonymegyei tisztviselőket felsoroljam :

1436 szept. 18. *Rozgonyi István* főispán.

1436 okt. 1. *Kislégi György fia János* szolgabíró.

1436 okt. 1. *Petényi Albert fia János* szolgabíró.

1459 márcz. 27. *Baumkircher (Pamkyrher) András* főispán.

1459 márcz. 27. *Étei Jakab* szolgabíró.

1516 márcz., febr. 19. és márcz. 27. *pókatelki Kondé Mihály* alispán.

XXXI.

1590 Eperjes jun. 19.

Rudolf király levele a néhai »Kuthur-nemzetségből« származó Derss János birtokviszonyairól.

Nos Rudolphus II-dus Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus, Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae etc. Memoriae

commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis : quod egregius *Ladislauus de Parlagh* et consors eiusdem nobilis domina *Barbara filia Gasparis filii Johannis Deress ex genere quondam Kuthur dicti oriundi* ratione et praetextu noviter ineundae suae rectificandae divisionis, nonnullorumque liquidandarum liquidationis bonorum et iurium et processionariorum a *Ladislao condam de Parlagh* et *Alberto, Georgio* et *Eustachio* et *Melchiore similiter de Parlagh*, tam condam *Petro, altero Johanne* et *Benedicto filiis Ladislai filii dicti de Deress* et *Thoma, Marcho, Georgio, Blasio similiter de Deress* tamquam progenitoribus suis et respective fratribus nec non a *Stephano de Deress condam Patru-ele suo* in se ipsos et condivisionales suos devolutorum fratres suos *Stephanum de Deress* et *Franciscum Deress de Zelemer*, item *Petrum de Deressy sive Zeleméry de eadem Deress* et alterum *Gasparum de Deress*, nec non sorores suas *Annam* videlicet *de Deress consortem egregii Bernardi de Dengelegyi*, *Sophiam consortem condam Blasi Szabó de Szoklyó*, *filiam Georgii condam Maturnyai ex consorte sua Catharina filia Sebastiani de Csernavoda ex condam Domina* et consorte eiusdem *Sophia filia Stephani filii Georgii de Deress susceptam* et alias ex arcta sanguinis seu avitae prosapiae suae connexionem sibi junctos, familiarum utpote de *Deress* et *Parlagh* successores, quos videlicet praeattactum tangeret et concerneret negotium, nec non *Johannis et Mathiae de Pethneháza* pariter respectu possessionis *Nadudvar* successorum et egregii condam *Johannis de Bajom* successores, certa praejudiciosa transactione mediante ultra suam qualitatem possidentes, item *Ladislauum de Ladány* et *Johannem de Földes Stephani condam Belery* successores, nepotes veturi (?) extraneos ex iisdem memoratis bonis certam juris possessionarii partem per indecenter hactenus similiter possidentes, omnes omnino (?) in serie processus specificatos in curiam Majestatis Nostrae Regiam convocaverint. Qua causa in seriem deducere partim judicialiter, partim vero placioribus mediis ubi defluxisset distinctu partium descendentium gradibus et raminata iurium radicalitatae. Tandem possessioni *Deressy* ultra tertialita a septentrione orientem versus. Sex sessiones in *Apad*, una quartalitas in *Szakallas* ad occasum, integra medietas fundi curialis arcumvallati et duodecem sessiones in *Igar*, octo ad lacunam *Tiszhányás* dictae, quatuor ad adversum promiscue habitae, fundus nobiles unus et alter allodialis, sex insuper sessiones in *Sallo*, possessionibus et praediis in comitatu de *Heves* et *Exteriore Szolnok* existentibus et habitis. In possessionibus vero et praediis utpote in *Nadudvar*, in plateis *Deressy* ultra ultra (sic!) 10, *Rendelfák* vero octo sessiones partim praediales, partim populosae et duo integra regalia pro fundo curiae desertae

Elchepd (?) et platea magnae advicinatae. In *Annepalhaza* seu alio nomine *Erdőy Zomay* vocatam tres octavalitates cum cunctis earundem *Horro Telek, Kiszakaháza seu Zám, Matronka seu Marcha foka* vocatis pertinentiarum duo Parlaghiano, una Derssiano aviticiae. In *Korpad* integra medietas, in *Gesteréd* locus curiae cum duodecem sessionibus. In *Zelemér* una quartalitas in uno continuo versus occidentem protensa cum fundo nobilitari, item ibidem alterius quartalitates tertia pars cum altero fundo curiae versus orientem in parte interdum Derssy praedicta. Integra medietas in *Parlagh* cum directa medietate curiae sive aedificii lapidei in *Monostor ultra*. Quartalitas medietas in *Balkány*, curiae unius medietas et quatuor sessiones in *Petri*, quinque sessiones cum fundo curiae in parte ad orientem tendente. In *Samson* quatuor sessiones in platea recta ad occasum procedentes, reliquis aviticiis bonis in *Leta, Nagyfalva, Dada, Martonfalva, Acsad* aliisque nonnullis possessionibus, praediis, praedictas familias concernentibus in statu priori hac vice remanentibus et per praedictas partes promiscue possidentibus hisque omnibus in comitatibus Szabolcs et Bihar existentibus et habitis, quae praememoratae ratae et praemisso modo distinctae portiones in praedictis comitatibus existentes et habitae cum universis appertinentiis de jure ab antiquo ad eandem spectantibus et pertinere debentibus coram praedicto Personali praesentiae Nostrae a reliquorum fratrum et sororum suarum juribus segregatae, praedictorum vero extraneorum adjudicatae ac taliter directis praenominato Ladislao de Parlagh et consorti eiusdem dictae dominae Barbara de Derssy, heredibus et posteritatibus eorundem universis tamquam partibus in praedicta causa triumphantibus in perpetuum possidenda relinquuntur, inhibitione, contradictione, repulsione, novo iudicio et quavis appellata non obstantibus harum Nostrarum vigore et testimonio litterarum sententionalium mediante. Datum in civitate Eperjes feria tertia proxima post dominicam sanctae et individuae Trinitatis Anno Domini Mill. quingentesimo nonagesimo. L. S. Rudolphus. Coram me Vizkelety Personalis Praesentiae Regiae Prothonotario.

Kívül: Pro parte Ladislao Parlaghy et consorte eiusdem Borbara Derssy Adjudicatoriae cum expositione Quartalitates datum Anno 1590.¹⁾

* * *

Ez az oklevél, melyet csak másolatban ismerek (eredetijének hollétét nem tudom), családtörténelmi és földrajzi tekintetben

¹⁾ Budaházy Béla úr szivességéből, ki ezen másolatot egyik ósanyjának, Budaházy Dánielné szül. Parlagi Juliannának († 1790) hagyatékában találta.

felette érdekes, a mennyiben a Parlagi, Dersi, soklói Szabó, Bajoni, Földesi, Zeleméri, Csarnavodai, Dengelegyi, Ladányi, Petneházi családok genealogiájára s birtokviszonyaira némi világító fényt vet. Legérdekesebb passusa kétségkívül az, melynek értelmében Derssi János fia Gáspár »ex genere quondam Kuthur dicti« származik, érdekes pedig azért, mert a kevésbé gyakorlott olvasóra azon benyomást teszi, hogy itt egy eddig ismeretlen Kuthur nevű nemzetséggel van dolgunk.

Mindaddig, míg régi okirataink valakinek a nemzetségét kiemelték, ezt mindig a puszta »de genere« jelzővel szokták megtenni. Másolatunk szövegezése azonban — pedig nincs rá okunk, hogy helyességét kétségbe vonjuk — már első pillanatban elárulja, hogy ez nem áll. A »quondam« és a »dicti« arra mutat, hogy Kuthur alatt, mely véleményem szerint »Kotor«-nak ejtendő, nem a szoros értelemben veendő régi nemzetségnek, hanem csak valamely személynek neve értendő s hogy ezzel egyetértőleg Derssi Gáspár nem a Kotor-nemzetségből való, hanem hogy »néhai Kotor« nevű ősatyjának ő az egyenes leszármazottja.¹⁾ A következő elemzés igazolja is ezt.

Mindenekelőtt azon kérdésre kell válaszolnunk, hogy melyik Dersi, Derzsi vagy Derzs családdal van dolgunk. Az okiratban a Parlagi, Bajoni, Földesi, Zeleméri, Csarnavodai, Dengelegi, Petneházi családok szerepelnek, melyek kivétel nélkül (pl. a 15-ik században) Szabolcsmegyében birtokoltak; így tehát magától értetik, hogy a Dersi-eket is e megyében keressük.

Itt azonban (pl. a 15-ik században) csak az egy petri Derzs-családra akadunk és így most már azt kell keresnünk, vajjon ezzel van-e dolgunk, vagy nem.

Meg is találjuk.

Másolatunk azt állítja, hogy Dersi Gáspár ősei sorában többiek között néhai Dersi László fiai Péter, János és Benedek is szerepelnek. 1407-ben pedig találjuk¹⁾, hogy (*petri*) *Derzs fia László és fiai Péter, János és Benedek bizonyos örökösödési ügyben nyilatkoznak.*²⁾ Ezen adat már elegendő arra, hogy a másolatunkban szereplő Derssi-eket a szabolcsmegyei petri Derzs-ekkel azonosítsuk; de ezzel meg nem elégedve, még a birtokviszonyokat

¹⁾ Van erre még több példánk is. Itt csak azt akarom kiemelni, hogy a fehérmegyei Szentmártoniakat 1452-ben »de genere condam Michaelis Litherth«-nek nevezik, míg egynehány sorral alább már »de eodem genere Lyterth« olvasható. (Károlyi-okmánytár II. 292.)

²⁾ Fejér X. 4., 825.

³⁾ Ezen László, kit 1392 óta ismerünk, még 1422-ben is él. 1417-ben fiaival: Benedek, Péter, Gergely, Ágoston és Pállal együtt címerlevelet kap. (Turul 1902. évf. 139.)

is elemezni akarjuk. Nádudvar, Petri, Balkány és Léta (mind-ezek Szabolcsmegyében fekszenek), melyeket másolatunk említ, már a XV. században a petri Derzs-család kezén vannak és így tehát czáfolhatatlanul meg van állapítva, hogy jelen esetben csakis a petri Derzsekkel van dolgunk.¹⁾

Ennek pedig oly következménye van, mely a »Kotor-nemzetség«-et egy csapással halomra dönti: *a petri Derzs-ek t. i. a Hont-Pázmán nemzetségből származnak*, a mi annyira közismert dolog, hogy bebizonyítása e helyen teljesen felesleges. Az »ex genere quondam Kuthur dicti« passusnak tehát másutt van a megoldása.

Ezt is találjuk.

Szabolcsmegyében volt valamikor egy *Mizsete* vagy *Mezsete* nevű helység, melynek első birtokosa: Misethei Miklós 1297 ápr. 11-én szerepel.²⁾ 1342 máj. 31-én következő birtokosai szerepelnek:

1. Mysetei Miklós fia *Sándor*.
2. Miklós fia *Tobok*.
3. *Kuthur de Mysete*.³⁾

1354 jun. 11-én a következők működnek:

1. *Kutur de Mysseche*.
2. *Thobak* fia *László*.⁴⁾

1407-ben kijelenti Hontpázmán nb. Petri Derzs fia László saját, úgy mint Péter, János, Benedek és Erzsébet nevű gyermekei nevében, hogy a *Petrus filius Kuthur de Misithe* et *Johannes filius suus* őket néhai *Misithe* *Sándor* leányának *fentebbi Derzs nejének* hitbéri és hozományi, illetőleg leánynegyedi követelésére nézve kielégítette.⁵⁾ 1422-ben pedig »Ladislaus Derzs de Petri« saját, úgy mint Péter, Benedek, Gergely, Ágoston és Pál (tévesen Marci) nevű fiai nevében arról panaszkodik, hogy szántai Laczk fia Jakab őket Nádudvar nevű birtokukban, melyet »a Petro et Joanne de »Kultier« kaptak, háborgatja.⁶⁾ Miután »Kultier«

¹⁾ Másolatunkban rossz olvasás vagy rossz írás következtében egynéhány hely- és személynév ferdtíve van. »Elchepd« valószínűleg a szabolcsmegyei (most Hajdumegyében) *Egyek*, mely 1488 körül a Parlagiak kezén van. »Annepalháza« valószínűleg az ugyanezen család birtokában volt (hajdumegyei) *Angyalháza* (ma puszta). Szoklyói Szabó Balázs pedig az 1483 és 1518-ban Zarándmegyében szereplő *Soklói Szabó*-család tagja (Sokló a mai aradmegyei Sikló-val azonos). Biztosan tudjuk, hogy egy soklyói Szabó Balázs 1563-ban Ferdinánd királytól nemességet (ez aligha helyes, hanem inkább címereslevél) kap. (Turul 1886. év. 191.)

²⁾ Zichy-okmánytár I. 88.

³⁾ Anjoukori-okmánytár IV. 229., 230.

⁴⁾ Ugyanott VI. 221.

⁵⁾ Fejér X. 4., 825.

⁶⁾ Fejér X. 6., 459.

nevű helységet nem ismerünk, világos, hogy a forrás itt ferdít és hogy »Kultier« helyett »Kuthur«-nak kell állania, a mennyiben Péter és János Mizsetei Kuthur egyenes ivadékai s ők valószínűleg »dicti Kuthur« voltak.

Kérdésünk ezek után teljesen tisztázva van.

Vajjon Hontpázmán nb. Petri Derzs neje azon Mizsetei Miklós fia Sándornak leánya volt-e, kivel 1342-ben találkoztunk, vagy vajjon Mizsetei Kotornak is volt-e Sándor nevű fia, nem tudom; annyi áll, hogy Mizsetei Sándornak nem volt egyenes fiörököse s hogy ennek következtében Kotor fia és unokája mint Sándor legközelebbi nemzetségbeli rokonai leányának utódait ennek örökösödési igényeire nézve kielégítették. Így tehát teljesen igazat mond az 1590-féle darabunk, ha petri Derzs fia László utódait »ex genere quondam Kuthur dicti oriundos«-nak mondja, mert ők mint Mizsetei Sándor, Kuthur legközelebbi nemzetségbeli rokonának utódai, anyai ágon ezen Kotornak vagy egyenes ivadékai, vagy pedig, a mi elvitázhatatlan, Mizsetei Kotor családjából valók.

Kuthur tehát nem nemzetségi, hanem személynév.

XXXII.

1702 Wien, jun. 27.

Királyi határozat gróf Sinzendorff János Weikhardnak Magyarországon, nevezetesen Tolnamegyében fekvő birtokai ügyében.

Sacratissimae caesariae regiaeque Majestatis domini domini nostri clementissimi nomine, eiusdem camerario, consiliario et supremo falconum magistro, illustrissimo domino Joanni Weichardo Michaeli Wenceslao sacri romani imperii comiti a Sinzendorff hisce gratiose instrumentum praelibatam suam majestatem sacratissimam ad humillimam ipsius domini comitis instantiam superindeque factam camerae hujusce aulicae demississimam relationem, consideratisque quoque fidelibus ipsius domini comitis a Sinzendorff servitiis allegatae suae Majestati sacratissimae praestitis benignissime resolvisse . . . domino comiti a Sinzendorff *suaeque conthorali illustrissimae dominae Isabellae Mariae Magdalenae natae Landgraviae de Fürstenberg* nec non haeredibus ipsorum sexus masculini et *uni filiae*, ex modofata domina conthorali sua descendenti ad placitum ipsius domini comitis et dominae conthoralis suae, ita quidem, ut filiae illius haeredes utriusque sexus in bonis infra denominandis, in rata portione eiusdem habeant successionem, totum et omne jus suum regium et armorum, in bonis per ipsum dominum comitem a Sinzendorff *absque haeredibus defuncti Joannis Michaelis Hochenwarther* caesareo-regiae cameralis admi-

nistrationis Budensis olim consilarii et tricesimatoris ibidem, *consortisque ejusdem Mariae Caeciliae, Joanne Leopoldo a Schinghaimb* attactae administratione Budensis registraturae et expeditoriatus adjuncto, uxoris suae et reliquarum prolium Hochenwartherianarum nominibus, tractante et contrahente in: et pro triginta unia mille et quingentorum florenorum rhenensium summa, utputa in praediis *Botth* et *Czonkadeöse*, nec non possessionibus *Torvagy* es *Bihal* (hac quidem possessione *Bihal* in medietate jure dumtaxat pignoratitio) prouti et in duabus domibus, una quidem in arce Budensi, altera vero *in suburbio ibidem Wasserthalt* vocato existentibus, vineisque ad easdem domos spectantibus, altera quoque vinea in promontorio Albae Regalis situata. aliis terris, pratis, silvis, cunctis denique ad praespecificata praedia. dictasque possessiones et domos de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, cunctis praerecensitis in comitatu Piliensi habitis et existentibus similiter in bonis per ipsum dominum comitem a *Sinzendorff* ab *egregio Adamo* et *domina Maria, Egregii Francisci Rattky de Salamonalva* consorte, *filio vero et filia egregii olim Francisci, filii alterius senioris Francisci Bottka de Szeplak*, nec non *nobili domina Magdalena Babocsay jam dicti Francisci Bottka junioris relicta vidua, qua nobilium Pauli filii et Clarae filiae suorum ex praefato quondam domino et marito suo susceptorum* naturali tutrice et curatrice jure perpetuo et irrevocabili pro undecimille et octingentis florenis emptis et comparatis, signanter autem in totalibus et integris possessionibus *Nagyszekelly, Kisszekelly, Mucsy, Zavoth* et *Apar* prouti et in praediis *Palfalva, Egres, Csetey, Szentlőrincz, Ban, Udvary, Kölösd, Kis-Tormos, Nagy-Tormos, Nana, Demerkapy, Apaty, Kismányok, Izmeny, Alapsa, Muzyfalva, Varasd, Nagy-Veike, Kis-Veike, Csokafeő, Csil, Bad, Dus, Csehfeő, Hegyesz, Szakadad, Rekettye, Bereny,* et *Kalaszno* sic dictis et nuncupatis, praeterea in certa mola penes *Simonthornyam* exstructa *forgomalom dicta*, in duabus partibus a *Joanne Francisco Losonczy* et *Georgio Zana* (lehet *Pana* is) in reliqua vero a praefata familia *Bottkaiana* empta et acquisita inque comitatu *Tolnensi* existentibus et habitis. quomodocunque et qualitercunque habitum unacum perennalitate. quoad medietatem supradictae possessionis *Bihal* ad fiscum regium spectante aliisque cunctis praetensionibus, quas fiscus regius qualitercunque sub titulo ad eadem praespecificata bona haberet, pro sex mille illis florenis rhenensibus, quos ipse dominus comes a *Sinzendorff* *adhuc in anno Millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo pro cöemptione Avium summaedictae suae majestatis sacratissimae mutuo dederat, persolutionem autem eorundem usque in praesens nondum obtinuit unacum interessae unius mille*

ducentos et viginti octo florenos constituentae sicque in toto pro septem mille ducentis et viginti octo florenis rhenensibus conferendum, superindeque consuetas litteras donationales regias cum libera disponendi facultate et evictione fisci regii, respectu omnium praespecificatorum bonorum, domuum, vinearum et molendini usque ad praescriptam tamen duntaxat septem mille ducentorum et viginti octo florenorum summam, contra impetitores legitimos . . . domino comiti a Sinzendorff et suis praescriptis praestanda per inclitam cancellariam Hungaricam Aulicam expediendas esse et extradandas, prouti eatenus praescripta benignissima resolutio caesareo-regia mentionatae cancellariae Hungaricae per cameram hancce aulica jam quoque intimata existeret.

Ideo praenarrata benignissima resolutio caesario-regia ipsi domino comiti a Sinzendorff pro sua suorumque praescriptorum, notitia et securitate, per hocce decretum gratiose intimatur. In reliquo sacratissima caesarea regiaque majestas gratia caesarea eidem benigne propensa manet. Signatum Viennae sub praelibatae suae majestatis appresso sigillo caesareo secreto

Gotthardus Henricus

Comes a Salburg

Jacobus Andreas Comes de Brandis. (P. H.)

Per Imperatorem die 27. Juny Anno 1702.

Georgius Antonius Ferschner.

A papirra rányomott ép pecséttel. Eredetije gyűjteményekben őriztetik. Kívülről egykorú irással: Sacratissimae caesareae regiaeque majestatis camerario, consiliario et supremo falconum magistro, illustrissimo domino Joanni Weichardo Michaeli Wenceslao sacri romani imperii comiti a Sinzendorff assignandum.

* * *

Az itt szereplő Sinzendorf János Weikard Mihály Venczel 1715-ben halt meg. Prosper nevű dédunokája 1803-ban hercegi rangot kap, de vele kihalt a család 1822-ben.

Oklevelünk nemcsak genealogiailag, hanem földrajzi tekintetben is igen érdekes, a mennyiben a tolnamegyei birtokviszonyokra világító fényt vet.

XXXIII.

1723 Prága, aug. 27.

III. Károly király megerősíti azon szerződést, melynek erejével gróf Sinzendorff Prosper Antal tolnamegyei birtokait gróf Mercy Kolozs Florimundnak előörökítette.

Nos Carolus VI. dei gratia electus romanorum imperator semper Augustus etc. Memoriae commendamus tenore praesen-

tium significantes quibus expedit universis, quod pro parte et in persona fidelis nostri spectabilis ac *magnifici Claudii Florimundi sacri romani imperii comitis de Merci generalis cavalleriae unius regiminis militiae nostrae equestris ordinis cataphractorum colonelli, nec non districtus comitatusque Temesiensis supremi commendantis et consiliarii nostri* exhibitae sint nobis et praesentatae certae quaedam litterae fassionales testimoniales latino idiomate confectae, die vigesima quarta mensis aprilis anno vero recenter praeterito Millesimo septingentesimo vigesimo secundo (1722 ápr. 24.) in libera regiaque civitate nostra Poseniensi sub sigillo iudicis curiae nostrae regiae, fidelis nempe nostri, nobis sincere dilecti spectabilis ac *magnifici comitis Stephani Koháry de Csabrágh, comitatus Honthensis perpetui supremi comitis generalis campi mareschalli locumtenentis (= altábornagy), partium regni nostri Hungariae cisdanubianarum et confiniorum antemontanorum vice generalis et actualis intimi consiliarii nostri* emanatae, ac per fidelem pariter nostrum egregium magistrum *Gabrielem Kapy*, memorati comitis iudicis curiae nostrae regiae protonotarium extradatae, quibus mediantibus fidelis pariter noster spectabilis ac magnificus comes *Prosper Antonius Josephus a Sinzendorff* et soror ejusdem generosa ac magnifica domina *Maria Elisabetha nata comitissa a Sinzendorff*, fidelis non absimiliter nostri spectabilis ac magnifici comitis *Antonii de Berchtold conthoralis, filius vero et filia spectabilis ac magnifici condam comitis Joannis Vaichardi Michaelis Wenceslai a Sinzendorff* adeoque legitimi ac immediati ejusdem heredes et successores universa bona sua *Bottkaiana dicta*, jure paternae successionis ad eosdem devoluta et condescensa: nempe totales et integras possessiones *Nagy-Székel, Kiss-Székel, Mucsy, Zauodt et Apár*, totalia item et integra praedia utpote *Palfalva, Egres, Cseten, Szent-Lőrincz, Ban, Udvari, Kölesd, Kis-Tormás, Nagy-Tormás, Nána, Dömör, Kapii-Apathi, Kis-Manjok, Izmény, Alapsa, Mucsfa, Varasd, Nagy-Veike, Kis-Veike, Csókafő, Bolyata, Csék, Pabd, Dus, Csehő, Hegiez, Szakadat, Rekettye, Berény* et *Kalaszno* nuncupata ac in comitatu omnino Tolnensi existentes et habita una cum universis eorundem appertinentiis et utilitatibus antelato *Claudio Florimundo comiti de Merci* eiusdemque futuris heredibus ac posteritatibus, iis vero non existentibus, ad liberam dispositionem ejusdem legatariis et cessionariis utriusque sexus universis, in et pro quindecim mille florenis jure perpetuo et irrevocabiliter dedisse, vendidisse ac perpetuasse per manusque tradidisse et assignasse, nullumque jus nullamve juris et domini proprietatem pro se se (így!) suisque infrascriptis universis peramplius reservasse dignoscebantur tenoris infrascripti. Supplicatum itaque extitit majestati nostrae

nomine et in persona memorati Claudii Florimundi comitis de Merce debita cum instantia humillime, quatenus praeattactas litteras fassionales testimoniales omniaque et singula in iisdem contenta, ratas, gratas et accepta habentes litterisque nostris privilegialibus inseri et inscribi facientes, praemissis perennalibus dationi, venditioni, perpetuationi per manusque traditioni et assignationi aliisque omnibus et singulis in iisdem litteris fassionalibus, testimonialibus clarius et uberius denotatis et expressis, nostrum regium consensum benevolum pariter et assensum praebere dignaremur Quarum quidem litterarum fassionarium, testimonialium tenor talis est :

»Nos comes *Stephanus Koháry de Csabrágh et Szittnya perpetuus in Murány, Judex curiae regiae sacratissimi principis et domini domini Caroli VI. dei gratia electi romanorum imperatoris semper augusti ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae Sclavoniaeque etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, marchionis Moraviae, comitis Habsburgi, Tyrolis et Goritiae actualis intimus consiliarius, colonellus, comitatus Hontensis perpetuus supremus comes, generalis campi mareschalli locumtenens et partium dicti regni Hungariae cis Danubianarum confiniorumque Antemontanorum vice generalis, memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod egregius magister *Gabriel Kapij de eadem officii nostri judicatus curiae regiae protonotarius, nostram personaliter veniens in praesentiam ex debito officii sui nobis fideliter retulit hunc in modum: Qualiter idem pro parte et ad requisitionem illustrissimi sacri romani imperii comitis Claudii Florimundi de Merce* altefatae majestatis suae sacratissimae cavalleriae generalis, unius regiminis equestris ordinis Cataphractorum colonelli, nec non *Banatus Temesiensis generalis commendantis* erga se factam, pro exaudienda perennali fassione, qua infra, per spectabilem ac magnificum comitem *Prosperium Antonium Josephum a Sinzendorff*, generosam item ac magnificam dominam comitissam *Mariam Elisabethem natam aequae a Sinzendorff*, spectabilis autem ac magnifici comitis *Antonii de Berchtold conthoralem*, filium et filiam spectabilis itidem olim ac magnifici comitis Joannis Veichardi Michaelis *Wenceslai* non absimiliter a *Sinzendorff* ex generosa ac magnifica olim domina comitissa *Maria Isabella de Fürstenbergh* conthorali sua susceptam et progenitam (in quem videlicet et quam via indubitatae successionis bona illa, quae nunc dictus ipsorum genitor a familia *Bottkaiana* penes certas perennales litteras eiusdem familiae *Bottkaianae* fassionales jure perpetuo irrevocabiliterque, in et pro certa summa pecuniaria,*

tandem vero, impetrato desuper a gloriosae reminiscentiae sua majestate sacratissima Leopoldina consensu et jure regio, statione quoque stabilito et subsequenter etiam armorum, aliorum decursibus, molendinis et eorum locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et appertinentiarum integritatibus ad easdem totales et integras possessiones ac praedia de jure et ab antiquo spectantibus, pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus antelato sacri romani imperii comiti Claudio Florimundo de Merci (titulus) eiusdemque futuris heredibus ac posteritatibus, iis vero non existentibus, ad liberam dispositionem suam, etiam legatariis et cessionariis utriusque sexus universis omni eo praemisso jure, quoad ipsos hactenus pertinuissent ac in futurum pertinere potuissent debuissentque, si vendita non fuissent, in et pro quindecim mille florenis effective ab eodem comite emptore ipsis juxta quietantiam simul et semel depositis, per ipsosque realiter ac defectu absque omni levatis ac perceptis, utenda, tenenda, possidenda, pariter et habenda dederint, transulerint, perpetuarintque et per manus tradiderint ac assignaverint, prout dederunt, vendiderunt ac perpetuarunt per manusque tradiderunt et assignarunt, jure perpetuo ac irrevocabiliter, nullum jus nullamque juris et domini proprietatem pro se se praescriptisque suis universis in iisdem praespecificatis bonis peramplius reservando, sed totum et omne praedeclaratum jus ipsorum, bonis in iisdem hactenus habitum, in antelatum comitem emptorem suosque quos supra utriusque sexus universos transferendo cedendoque et derivando pleno jure et reali cum effectu sub evictione illa, sub qua ipsi eadem habuerunt possederuntque. In cujus subsidium cuncta quoque litteralia instrumenta, factum et jus eorundem bonorum concernentia, memorato comiti emptori, pro futura sui suorumque defensione et cautela deservientia pariter assignarunt et tradiderunt assignantesque se et tradidisse asseruerunt coram eodem magistro protonotario nostro. Unde nos ad fidelem ejusdem referentis magistri protonotarii nostri nobis factam relationem, praesentes litteras nostras super praerepetita utriusque fatentis in praespecificatis bonis hereditariis perpetuique juris cessione et venditione ipsorum bonorum testimoniales jurium saepe memorati comitis Claudii Florimundi de Merci et ejusdem praescriptorum futura, uberiorisque pro cautela necessarias extradandas esse duximus et concedendas. In libera regiaque civitate Posoniensi die vigesima quarta mensis Aprilis anno domini Millesimo septingentesimo vigesimo secundo. (L. S.) Lecta et extradata per magistrum Gabrielem Kapÿ de eadem, excellentissimi domini comitis domini judicis curiae regiae protonotarium.

Nos itaque hujusmodi humillima supplicatione pro parte et in persona antedicti Claudii Florimundi comitis de Merco propterea nostrae modo quo supra porrecta majestati regia benigni-adepto jure mediante, pro se, heredibus posteritatibusque suis utriusque sexus universis, ad liberam dispositionem suam legitime acquisiverat et comparaverat, veluti heredes devoluta essent et condescensa) coram ipso fienda et celebranda, in inclitum marchionatum Moraviae pervenisset, in castello, loco possessionis *Beleticz* dictae exstructo primum antelatam comitissam Mariam Elisabetham natam a Sinzendorff dominam conthoralem Berchtoldianam, signanter die vigesima mensis Aprilis et anni infrascriptorum personaliter repertam, ex post vero die immediate subsequuta vigesima prima ejusdem mensis ulterius ad liberam marchionalem civitatem Brunensem facto progressu ibidem rursus praeattactum quoque comitem fratrem eiusdem Prosperum Antonium Josephum a Sinzendorff ibidem constitutum accessisset. Qui ambo, dictis in locis reperti, in conspectu dicti protonotarii nostri, consequenter personaliter venientes, oneribus primum et gravaminibus universorum heredum, proximorum et consanguineorum, successorum item ac legatariorum omnium denique eorum, quos videlicet infrascriptum tangeret et concerneret, aut in futurum tangere et concernere quoquo modo posset negotium, per omnia in se assumptis et levatis, matura et exacta animorum suorum deliberatione intra se se praehabita, sponte ac libere benevoleque unanimiter confessi sunt et retulerunt hunc in modum : quomodo videlicet iidem fatentes certis legalibus de causis etc. rationibus se se ad hoc inducentibus moti et quidem ratione inter alias ob id, *quod bona hoc in regno Hungariae sita, a residentibus et aliis bonis ipsorum potioribus in praedicto marchionatu Moraviae existentibus et actu habitis, procul admodum dissita forent, unde hoc simul rite per ipsos una administrari nequirent.* Universa itaque bona illa Bottkaiana, quae post mortem et ex hac vita decessum praenominati genitoris eorum aequali jure in se se condescensa hactenus possedissent ac tenuissent, signanter vero totales et integras possessiones *Nagyszekel, Kisszekel, Mucsy, Zauoít et Apar*, totalia item et integra praedia utpote *Palfalva, Egres, Cseten, Szent-Lórinçz, Ban, Udvari, Kölesd, Kis-Tormas, Nagy-Tormás, Nana, Dömörkapú, Apathi, Kis-Manjok, Izmeny, Alapsa, Mucsfa, Varasd, Nagy-Veike, Kis-Veike, Csokafó, Bolyata, Czél, Pabd, Dus, Czehfő, Hegiez, Szakadat, Rekettye, Berény* et *Kalaszno* nuncupata ac in comitatu omnino Tolnensi existentes et habita una cum universis eorundem appertinentiis, proventibus, *robotis, datijs*, censibus et emolumentis quibuslibet terris videlicet arabilibus cultis et incultis, agris,

pratis, pascuis, campis, foenetis, foenilibus, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, collibus, vineis, vinearumque promonthorii, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, pisciumque clausuris et aquatate exaudita clementer et admissa, praefatas litteras fassionales, testimoniales, non abrasas, non cancellatas neque in aliqua sua parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes, praesentibus litteris nostris de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulas et articulos eatenus, quatenus eaedem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earundem veritas suffragatur, ratas, gratas et accepta habentes, praemissis perennalibus, dationi, venditioni, perpetuationi, per manusque traditioni assignationi, aliisque omnibus et singulis, superius in iisdem litteris fassionalibus, testimonialibus clarius et uberius denotatis et expressis, nostrum regium consensum praebuimus, imo praebemus benevolum pariter et assensum. Et nihilominus cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem, nostrae propterea factam majestati, tum vero benigne attentis et consideratis fidelitate fideliumque dicti Claudii Florimundi comitis de Merci servitiorum militarium meritis, quae ipse sacrae primum annotati regni nostri Hungariae coronae domuique nostrae Austriacae et consequenter majestati nostrae pro locorum et temporum varietate absque occasionum exigentia zelose, constanter et utiliter exhibuit ac impendit, deincepsque pari fidelitate ac promptitudinis zelo atque fervore semet exhibiturum et impensurum polliceretur, totum et omne jus nostrum regium, si quod in praerecensitis possessionibus et praediis eorundemque appertinentiis universis in repetito comitatu Tolnensi existent, etiam aliter, qualitercunque haberemus aut idem nostram ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernent majestatem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, foenilibus, silvis, nemoribus, montibus, collibus, vallibus, dumetis, vineis, vinetis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, pisciumve clausuris, aquarum decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quovis nomine vocabulo vocitatis eo de jure spectantes et pertinere debentes sub suis veris metis et antiquis limitibus existentes et habitis repetito Claudio Florimundo comiti de Merci ejusdemque futuris heredibus ac posteritatibus, iis vero non existentibus ad liberam dispositionem ejusdem, etiam legatariis et cessionariis utriusque sexus universis, vigore benignae resolutionis nostrae caesareo-regiae per cameram nostram aulicam sub dato trigesima

APÁCZÁK LEVELEI A XVII. SZÁZAD KÖZEPÉRŐL.

Kondé Katalin, a pozsonyi klarisszák apátnője ¹⁾ öt levelét találtam az esztergomi főkáptalan házi levéltára 53. fiókjában, melyeket Böythe Miklós, esztergom-várbeli szent István első vértanúról nevezett egyház prépostjához intézett főleg a vásárhelyi bordézsmá ügyében.

Vásárhely 1298-ban *Ujvásár* néven merül föl.²⁾ 1360 márczius 26-án Nagy Lajos király, mint az (Ógyai) Farkasfia Péter fiának Andichnak birtokát, tizenhárom más pozsonymegyeyi, csallóközi helységgel együtt *Ujvásárhely* néven az óbudai klarisszáknak adományozta.³⁾ Ugyane helység különben, mint az Ógyai Andich birtokának, Magyarnek szomszédja, *Ujvásár* néven 1350-ben is előfordul.⁴⁾ 1402-ben *Ujvásárhely* néven Jakus volt pozsonyi bíró leánya, Anna, a monostori Berzété Miklós mester felesége tart hozzá jogot.⁵⁾ — 1446-ban, az országnagyok rendeletére az óbudai apáczákat iktatják vissza e helység birtokába, melynek 1484-ben *Ujvásári* a neve.⁶⁾ — Ma is megvan mint puszta *Ujvásár* czímen Nagymagyar helység határában.

Böythe Miklós korának (1635—1640) kiváló főpapja volt, kit Pázmány Péter bíboros esztergomi érsek nagyszombati helytartójának tett meg, mint ilyet sági és esztergom-szentistváni prépostnak neveztetett ki, utóbb a zirczi apátságot is bírta, szerémi püspökké választatott, kir. táblai főpap és kir. tanácsos lett. Böythe igen művelt és jótékony ember volt, de hogy jótékonyágát szive szerint gyakorolhassa, jövedelmeire gondosan ügyelt. Ez magyarázza meg a közlendő levelek tartalmát, mely a kortörténetre is érdekes adatokat tartalmaz.

Kondé Katalin e levelek két elsejét szentferenczrendi lelki gondozójának mondotta tollába; a három utóbbit azonban

¹⁾ *Abbatissa*, írhatnám: *apáczája*, minthogy e szó nyilván az *abbatissa* átalakulásából való; de minthogy manap minden szerzetesnőt apáczának hívunk, megtartottam a fejedelem-asszony mai, szokásos apátnő elnevezését.

²⁾ *Arpádk. új Okmt.* X, 319.

³⁾ E birtokokat a király előbb Kont Miklós volt erdélyi vajdának és testvérének, néhai Lőkös mesternek adta azzal a föltétellel, hogy tőlük pénzen vagy birtokkal visszaválthassa, a mi meg is történt, mert a király nevezett uraknak az Ógyai-féle birtokokért Lindva várát adományozta. (*Országos Ltár*, Dl. 4939.)

⁴⁾ *Anjouk. Okmt.*, V. 416.

⁵⁾ *Országos Ltár*, Dl. 8751.

⁶⁾ *Pozsonyi kptlan hiteles helyi ltára*, 28. 14. 7.

sajátkezüleg szépen és gondosan írta. Helyesírási következeteséget a XVII. század még oly szépműveltségű asszonyainál hiába keresünk, hanemha azt nem, hogy a hol ma *j*-t vagy *y*-t használunk, például a *g*, *l*, *t* lágyításánál többnyire *i*-t, a *v* betű helyett szóközben pedig *u* magánhangzót használt.

A hatodik levelet 1762-ből, a Bottyányi Francziska klarissza apátnőjét, Bazini gróf Keglevics Zsigmond, szentistváni préposthoz, ráadásul azért adom, minthogy ez az első levél, melyet borítékba zárva találtam. Ez a boríték természetesen ollóval készült és egészen olyan, melyet még papnövendék koromban magam is készítettem, minthogy akkor még igen ritkák valának a mai, gyárilag készült borítékok.

1.

1636. július 4. Pozsony. Kondé Katalin, a pozsonyi klarisszák apátnője Bőjthe Miklós préposthoz intézett mentegető levele.

Alázatos szolgálatomat ajánlom kegyelmednek mint jóakaró Patronus uramnak, Istentől minden lölki és testi jókat, kívánsági szerint, kívánok kegyelmednek nagy bévséggel megadatni.

Az kegyelmed levelét ennékem megadák, melyet szeretettel elolvastam, (de hogy kegyelmednek későn adok választ, mint jóakaró uramtól bocsánatot kérek).

Az mint azért, édes jóakaró uram, a kolosi licentiatus a szent gyülekezet előtt vádlódott, nem jól cselekedte, mert énnekem soha csak egy vakaréttást sem irt, sem nem izent, hogy az ott való gondviselőm misebort, jót, nem ad. Talán, édes jóakaró uram, nincs is jobb, mert azon a földön, nyilván lehet az kegyelmednél, hogy természet szerint sován borok teremnek, és azért nem adhatnak jobbat; még szintén ide föl is szűk most falukon a jó bor, nem hogy Koloson; most azért alá bocsátottam udvarbirámat, hogy mindeneknek jól végére menjen. Abbanis, édes jóakaró uram, vétett a jámbor, hogy a Parochiához való földeket elfoglalták volna, és mi birnánk. Soha, uram, egy baraszda földet is a Convent hírével és akarattyából senki nem foglalt, és nem is birunk egyebet, hanem kik a Clastromhoz tartoznak; beszeg azokból ő kegyelmének nem kedveskedhetem, hanem a Parochiákhoz valókkal elégedgyék meg őis a jámbor, mind ezek által azt is meghadtam az udvarbirónak, hogy végére menjen szorgalmatosan, hogy kegyelmed előtt tudhassam menteni magamat. Nem kellett volna a jámbornak evel az urakat buséttanni, könnyebben is végét érhattünk volna ebben. Ha megjön az udvarbiró, kegyelmedet bővebben infor-

málhatom mind egy s mind másról. Az mi pedig a vásárheli dészrát illeti, kegyelmed maga emberét, a mikor kegyelmed jó akarattya, alá küldheti, mert ismét mostan senkit nem küldhetek, hiszen az ispán ott vagyon, a ki a mi részünkről gondgyát viseli, az kegyelmed jámbor szolgájával egyött. Az ur Istennek kegyelmében ajánlom kegyelmedet.

Datum Posony die 4. Julii 1636.

Kegyelmednek Istenben alázatos imátságit ajánlja. (Aláírva :) Soror. Catharina Conde Posoni és Vásárheli Abbatisa.

Kívül; Reverendissimo Domino Nicolao Böjte, Almae Metropolitanæ Ecclesiæ Strigoniensî Praeposito Maiori (!) et vicariò generali, causarum auditori in sede speciali et Sacratissima Caes. Regiaeque Maiestatis consiliario etc. Domino et Patrono observandissimo Tyrnaviam.

Böjthe praesentája: 1636, 11. Julii.

(Kis ívrét papiroson a pozsonyi klarisszák ismert pecsétjével, az esztergomi főképtalan házi levéltárában, 53. fiók, 4. nyaláb, 31. szám.)

2.

1636. október 30. Pozsony. Kondé Katalin, a pozsonyi klarisszák apátnője Böjthe Miklós szentistváni préposthoz bordézsma ügyében.

Az én ajéttatos méltatlan isteni imátságimat ajánlom kegyelmednek, mint bizodalmas Patronus uramnak, kívánok Uristentől mind a két életbeli bévséges jókkal való áldást kegyelmednek kívánsági szerint megadatni.

Az kegyelmed levelét megadák, melyet nem kevés búsulásommal olvastam, kiváltképpen hogy ujobb neheztellését értém, kire (ugy teczik) tehetségem szerént okot nem adtam volna, mivel azon volnék, hogy kegyelmednek minden tisztességes dologban (nem csak enniből) kedveskedhessem. de hogy aféle kemény és törökös földön lakókat reá semmi úttal nem vehetni, kik nem most (mint most értettem), hanem egynehány holnappal a deszmálás elött, eszekben vevén, hogy a deszmának fele kegyelmedé, és minemő conditioval ismeg a fele miénk, mindgyárt kezét vetenek rajta, hogy lássa, ki mit végezet, de bizony ók senkinek dészrát ide s tova nem hordoznak, melyet mostis a kegyelmed jámbor szolgája jelen létébenis hasonlóképpen megmondottanak minden falubeli birák, hogy minket (ugymond) a kösség azzal bocsátot el, hogy semmit se fogadgyunk az ó fejekben, mert bizony benne hadnak bennünket, mert tudgyátok (ugymond) minekünk a töröktől és a sok hajdu és katonától menni inségünk evvel ismeg többülne, azért egy átallyába nem

cselekedjünk, mert soha sem volt törvényünk. Kegyelmed bölcs ítéletére hagyom, hogy ebben semmi vétkem nincs. Tudom, kegyelmed országunkban egyik fő bíró, kegyelmed előtt forog, hogy a jobágyat is (kiváltképpen a hodoaltságot) fölöttéb nem erőltethetni, és igen bajos is szokatlan dologra venni. Ezt pedig a clausulában lévén, nem engedi, hogy kimehessek, mint a világi urak, és úgy hajthassam reá ; hogy pedig reájok küldjék, tudom, kegyelmed sem tanácsollya, mert ebből következhetnék, hogy ha reájok mennének, a jobbágyság is fölötte vakmerő és nyakasok, emezek pedig akarván hatalmokat rajtok mutatni, Isten oltalmaz, emberhalál egy felől vagy más felől történhetnék, ilyen örömet eltávoztatnák, halani is iszonyodom, s tudom, kegyelmed is nem akarná. Mind ezek bár, édes jóakaró uram, hátra maradgyanak, kárt is nem kicsint cselekedtethetne a Conventnek és netalán Kegyelmednek is, mert neki háborosznak és egyszersmind felzáródnak (!) pusztán hadgyák a helt, az után nem tudom a kegyelmed deszmája is honnan lesz, és a mi szőlőink is honnan kapáltatnak bé és munkálottatnak. Azmint immár rajtunk is történt, mert az üdvözült Pater Provinciális atyánk is az előtt két esztendővel keményen kezdett vala velek bánni. Vásárhelen kívül job falunk annál nem volt, Csösz nevű, egyszersmind egy lelkig elfutának róla, az után nagy munkával imígy amúgy szálla vissza bennek, most is ki hajdu s ki katona közzülök, a helyek pusztán alnak, ilyen kárunk következék akkor is kicsinért. Az vásárheliek is pedig mind tavaly s mind ez idén csak futamó felden voltak, nagy irásunkkal, fenyegettük Palatinus urunkkal őket, hogy Budára csak egyszerre, és maga a vezér fölkerestet és úgy hozat vissza benneteket, hol pedig biztató szónkal csendesítettük őket, tudom kegyelmednél nyilván vagy a magyar hódolt kényes jobbágyak állapotja. Kérem azért kegyelmedet, mint jóakaró bizalmas uramat, ezeket szem előtt viselvén, tekéntsé ami szerzetes állapotunkat és mostani nagy szükségünket és szállyon magában, és ne báncson a perrel, hanem vegye el reánk való neheztelését, hogy csendeseb szível végezhesük kegyelmedért való imádságunkat is ; mink a kegyelmedel való perlekedésre méltatlanok vagyunk és nem is akarunk, hanem Isten után inkább oltalmat várunk kegyelmedtől. Bizony eleget büntetne kegyelmed bennünket, ha azt a keves deszmát elfogja tőlünk, holot asztalunkra való szükségünk onnan lehetet, Isten szereteteért is cselekedgyék irgalmasságot velünk, hogy köteleztessünk annival inkább az kegyelmedért való imádságra ; lám, uram, mind ez ideiglen való urakkal csendesen megalkudtunk, kegyelmed is ne mutasson ilyen idegenséget szegény Isten imádó szolgálóihoz, és legyen kegyes atyánk jó választ adván, kiért

áldgya meg a menynek, földnek Istene kegyelmedet mind it és a más világon is az örökké való jókkal.

Írám Posomban 30dik napján Oktobernek, 1636 esztendőben.

Kegyelmednek méltatlan Isten imádó szolgálója. (Aláírva :) Catharina Conde posoni és vásárhelli Abbatisa.

Kívül czímül: Reverendissimo Domino Nicolao Böythe, Almae Metropolitanae Ecclesiae Strigoniensis Vicario, ac in sede speciali generali causarum auditori, et Ecclesiae S. Stephani Praeposito etc. Domino et Patrono observandissimo.

Böythe praestája: 1636, 1. novembris. Abbatisa Posoniensis.

(Kis ív papiros a klarisszák pecsétjével leragasztva. Az esztergomi főkáptalan házi levéltárában, 53. fiók, 4. nyaláb, 32. szám.)

3.

1637. április 15. Pozsony. Kondé Katalin, a pozsonyi klarisszák apátnője levele Böythe Miklós szentistváni préposthoz, melyben a vásárhelyi dézsma egészben való átengedését kéri.

† Jesus Maria.

Alázatos isteni imátságinknak ajánlása után kívánunk az ur Istentől sok szent innepeket érni üdvességes örvendetes szerencsés jó egészségben.

Édes jóakaró becsülettes Uram alázatos könyörgő levellem által kelettek kegyelmedet megtalálnom nagy bizodalomal könyörögvén igen alázatosan, hogy pénzünkért engedgye nekünk kegyelmed mindegyeszen az vásárhelli dezmat, megtekintvén kegyelmed az mostani sok szükséginket klastromunknak épülettiben, holott elvevé az Ur Isten az mý édes jótöví Attyánkat (*t. i. Pázmány Pétert*), kinek minden gongya és költsége volt az mi klastromunknak épületire. Immár ez után ha nem mind is, de bizonyal hiszem, hogy több költsége megyen az Conventnek az épületre. Kegyelmed okos ittéletére hagyom, honét legyen meg, holot majorságból és jövedelemből magunk szükségét is alig érjük meg, ha kegyelmetek jószágainknak efféle hasznaival nem segít benünket, mely hozánk való kegyességek kegyelmednek miis alázatos imátságink által méltóképen megszolgálhassunk. Ezek után Istenek oltalma és gondviselésében ajánlom kegyelmedet, erre kegyes választ várván.

Irtam Posonyban die 15. Aprilis Anno 1637.

Kegyelmednek isteni imátsága által szolgál Catharina Konde. Posoni és vásárheli Abbatisa m. pria.

Az előbbieknél nagyobb és finomabb ív papiroson, pecsét rajta. Az egész levél az apátnő sajátkezű, igen gondos írása. Kívül címezve

férfikézzel: Admodum reverendo domino Nicolao Böite, Praeposito Sagiensi et sancti Stephani, necnon Canonico Almae Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis Canonico (!) etc. Domino et Patrono nobis gratississimo. *Böjthe praesentája*: 1637, 20. apr. M. Abbatissa Posoniensis.

(Az esztergomi főkáptalan házi levéltárában, 53. fiók, 4. nyaláb, 33. szám.)

4.

1638. április 19. Pozsony. Kondé Katalin, a pozsonyi klarisszák apátnője Böjthe Miklós, szentistváni préposthoz intézett sajátkezű levele, melyben a vásárhelyi dézsma kibérlésére ajánlkozik.

† Jesus Maria

Alázatos isteni imátságimnak ajánlása után, Istentől kívánok Nagyságodnak jó egészséget, hoszu élettet és minden lelki testi áldásokat mind hozá tartozókkal egyetemben.

Édes nagyságos uram, ennek ellötte nem sok üdövel találattam vala meg Nagyságodat Horvát Balás nevű szolgánk által az vásárhelli dézmánk felöl, melyre nagyságod azt izente, hogy különben nem agya, hanem az mint ennek ellötte való két esztendőben. Ezt értvén azért levelem által is akarék nagyságodnak könyörögni, muttassa anni attyai kegyességét hozánk, hogy engegye nekünk pénzünkért az vásárhelli dézmát; jó szivvel szokot árrát megagyuk, ha nagyságod mind épen nekünk engedi is megveszük, ha pedig felét agya is megveszük. De arra semiképen nem megyünk, hogy töbször jószáginkat fuaroztassuk, az vagy azért fizessünk, az ki nilván való kárunkra vagyon, és ilyen okkal nem veszem meg nagyságodtól, noha ezt nem akaratom szerint, hanem ilyen kéntelenségből kellett elhadnom, hogy ez után is ez szokássá és végre kötelességé ne vállják. Mindazon által mégis alázatossan könörgünk nagyságodnak, ne kívánjon ilyen szokatlan dolgot tölünk, hanem ezen kívül is engegye nekünk az nevezet dézmát ez két esztendőben, tekintvén nagyságod méltóságát engettünk kívánságának, imár ne kíványa töbször tölünk költségünknek öregbedéssét. Isten nagyságodat bösségessen megáldotta és csak alamisnául igenis jó volna nekünk engedne, melyet Isten nagyságodnak bösségesb áldásával megtérítene, mi is mindenkor jó emlékezetünkben tartván, bösségesben imádkoznánk Nagyságodért. Minthogy azért az mi jóakarónk és jószáginkra gondviselő atyánk, viceispán uram, magára vevén ez levelemnek megadássát, kértük azon, hogy ő kegyelme szóval is törekegyék nagyságodnál ez dologban, és hogy ő kegyelmének nagyságod megjelenése bizonyosson való akarattyát, mert az mint felyebb megirtam, semiképen imár az ellébeni kívánságra

nem megyünk. Ezeknek uttánna Istenek kegyes oltalma és gondvisseléssében ajánlom nagyságodat. Irtam Posonyban Aprilisnek 19. napján 1638. esztendőben.

Nagyságodnak istenni imátsága által szolgál még áll Catharina Conde, Posoni és vásárhelli Abbatissa mpria.

Kívül férfírassal czímezve : Reuerendissimo domino Nicolao Bőythe, electo episcopo Sirmiensi, praeposito Ságiensi et S. Stephani de Castroferreo (!) Canonico ecclesiae metropolitanae Strigoniensis, Sacrae caesareae atque regiae maiestatis praelato etc. domino mihi observandissimo.

(Ivrét, pecsétel, az esztergomi főkáptalan házi ltárában, 53. f., 4. ny., 34. sz.)

5.

1640. május 6. Pozsony. Kondé Katalin, a pozsonyi klarisszák apátnője Bőythe Miklós szentistváni préposthoz, melyben kéri, hogy új klastromukat tekintse meg.

† Jesus Maria

Alázatos isteni imátságinknak ajánlása után minden lelki, testi jókat kívánunk az Ur Istentől Nagyságodnak mind hozzá tartozókkal egyetemben.

Édes Nagyságos Uram, ez rövid irássom által elsőben akarám az Nagyságodnak egészséget tudakoznom, mellyet szivem szerint kívánunk hallani, mert noha esmeretlen Nagyságod mi vellünk, Isten szegin szolgálóival, de mi Nagyságodnak szomszéd urunknak és jóakaró attyánknak tartjuk ezen esmeretlenségel is ; igen akarnók azt is, hogy ha az mostani kikellet szép időben Nagyságod mulatságnak okáért nem szánná fáratságát, ide jönne az mý új Clastromunknak meglátogatására, az holot mi is Nagyságoddal beszélgetvén megismerkedhetnénk, bizonyal elhitük azt, annak uttána Nagyságodnak ennél is nagyob szivel való attyai szereteti uolna mý hozánk. Az diószegi ispánunk mondá, hogy Nagyságod az elmúlt esztendőben való igéreti szerint most is ajánlotta magát, hogy az vásárhelli dézmának fellét ajándékon ide engedi klastromunknak épületire, mely kegyes attyai jóvoltát az Ur Isten ezer annyi jókal Nagyságodnak megfizese, mert Isten látja, ez mostani szoros lakó helyünkben imár sokaknak gyógyulhatatlan nyavalyájok következet, mellyeket töb sok alkalmatlanságinkal fájdalmasan érzünk, és ha a klastrom munkásinak megfizethetnénk, ez esztendőben való bekötözősinkben lehetne remétségünk. Vigasztalásinkra imár most ezen könyörgök Nagyságodnak, szánjon meg bennünket ; az megmaradot fél

dézmát ne szakasza el tőlünk, mert ha maga szükségére tartaná Nagyságod, nem volna fájdalmas, de idegenel nem örömetst kizösködünk. Én Nagyságodnak menten megküldöm az árrát jó szivel, Istentől is nagyobb jutalmát veszi Nagyságod. Mind-ezekre jó választ várok Nagyságodtól, és Istenek szent oltalma gondviselésében ajánlom Nagyságodat. Irtam Pozsonyban 6. Maj 1640.

Nagyságodnak isteni imátságával alázatosan szolgál Catharina Conde, posoni és vássárhelli Abbatissa m. pria.

Kívül férfírással: Reuerendissimo Domino Nicolao Böyte, electo episcopo Syrmiensi, praeposito de Sággh et Sancti Stephani, abbati de Zircz, venerabilis capituli almae ecclesiae metropolitanae Strigoniensis canonico, et Tabulae regiae praelato etc. Domino et patrono honorandissimo.

(Kis papirosíven; az apátnó sajátkezű írása, lepecsételve a klarisszák pecsétjével. Megvan az esztergomi főkáptalan házi levéltárában 53. fiók, 4. nyaláb, 35. szám.)

6.

Pozsony, 1762. novem. 30. Bottyányi Francziska, a klarisszák apátnője levele gróf Keglevics Zsigmond, szentistváni prépostnak a vásárhelyi dézsma ügyében.

Posony 30. novembris 1762.

Méltóságos Gróff és Canonok, Nagy Jó Uram.

Hozzám bocsátott méltóságos levelét Nacsádnak tellyes veneratióval vettem, melyből értvén Nacsád szándékját az vásárhelyi dézsma iránt, megvalom, fájdalmasan essék, mindazon által táplál az reménség és Nacsád kegyes gratiája, melyben magamat és szerzetes Conventemet tovább is alázatosan aiánlom, hogy Nacsád is nem különben mint edig vették, az dézmát venni fogja, az mint is e szerint, az végett leveleink és tisztyeink is bizonyittyák az dolgot, és annak szokott ideiben az iránt Nacsádat tudósitanom kötelességem szerint el nem mulatom, az ki müdön ezen alázatos kérésemet ujétom, tovább is Conventemmel edgyütt Nacsád méttóságos kegyes gratiájban alázatosan aiánlott tellyes tisztelettel maradok

Nacsádnak

Alázatos szerzetes szolgálója

(*aláírva* :) M(ate)r Francisca Bottyányi

Ord. Sa. Carae Abba(tissa) mpr.

Nő írta negyedrét papíroson, kívül a bepecsételt borítékon férfírással: Illustrissimo ac Reverendissimo Domino Comiti Sigismundo Keglevics de Buzin, Praeposito B. M. V. de Rathott, Ecclesiae Metropolitanae Strigon. Canonico (titulo pleno) Domino nobis gratiosissimo. Tyrnaviae.

Hozzácsatolva a következő 8-rét czédula: 1618. esztendőben 150 fl. vólt az vásárhelyi dézma, 1645. esztendőben csak 100 fl. vólt. Utánna való esztendőkbén mint edig, soha 200 frnál töb nem volt az vásárhelyi dézma, ez szerint mint könyveink is, mint penig az quietantiák bizonyíttyák.

(Az esztergomi főkáptalan házi ltárában, 53. f., 4. ny., 36. sz.)

Munkaközben — Bőythe Miklós életéhez gyűjtven az adatokat — rábukkantam Bőythének Nagyszombatban, 1636 márczius 2-án kelt, Pázmány Péterhez intézett levelére, eddig az egyetlen magyarul fogalmazottra, mely egyúttal a bíboros érsek és helytartója közt fönnállott viszonyt jelöli.

A levél tartalma a következő:

7:

1636. márczius 2. Nagyszombat. Bőythe Miklós, érseki helytartó jelentései Pázmány Péter, bíboros esztergomi érsekhez.

Eminentissime ac Reuerendissime Princeps ac Domine, Domine et Praelate colendissime et benignissime.

Orationum mearum assidua suffragia, cum humillima obsequiorum subiectione. Templom, s-mind a czinterim aytóinak formáját delinéaltattam, melyeket im Nagyságodnak küldöttem: az templom ajtójától f. 230 kiván, az cinterimétől penig f. 80. Az ablakok felől is beszélgettünk, de mivel az itt való iveges megholt, Posonból kölletik hozatni afféle mestert: csak hogy mindezekre kevés leszen, kegyelmes uram, az 300 forint, hanem ha Deus prouidebit.

Thurzo Mihály uram ő Nagysága egynehány ízben talált meg mind levelei s-mind izenetei által, és most immár ugyan érettem is küldött; valami dolgai lesznek Dersy Istvánné asszonyommal Sárffőn, Nittra vármegyében, s oda akarja hogy mennyek, Hadrieig urammal és egyebekkel. Thelegdj uram ő Nagysága is azonképpen kívánnya, hogy az jövő szerdán Nittrán legyek Dudouzkj urammal, Kisdj és Piskj uramékkal. Gyórról is hivatta Váczy uramat és Virasig uramat. Egyéb dolgok között, Bolerázy uram dolgát is akarja megláttatni. Im azért

majd elmegyek Semptére, onnan holnap Sárffőre. Nittrára ha elmegyek, sem lehetök biró, mert immár minapiban itten mind az két fél, ugymint Bolerázý és káptalan, megbirállott, és ex consensu utriusque partis, terminust is praefigálta ad 2 aprilis. Thelegdy uram ó Nagysága jelenti ugyan, hogy Nagyságod tettségéből commoneal (?) bennünket, de én mind addig sem állok el az appellationak reuisiojától, ha melyet interponál az pars succumbens, valameddig Nagyságod akarattyát nem értem.

Az minemő levelet minapiban irt Bolerázý uram, abban kiváltképpen azt urgeállya, hogy minemő pénzét együtt másutt is, Nagyságod akarattyából arestálták, az felszabadullyon. És talán ugy is kellene lenni, ha Nagyságod kegyelmes akarattya accedálna. Mert a nélkül, nem tudom, mint menthesse magát. Hiszen ha aggrauáltatik, az után is rajta lehet az büntetés. Isten megtartsa és sokáig éltesse Nagyságodat jó egészségben.

Tyrnauiae 2 Martý Anno 1636.

Eminentissimae ac Reverendissimae Celsitudinis Vestrae
Seruitor et capellanus humillimus

Nicolaus Bőythe m. p.

Kívül levélcímül: Eminentissimo ac Reuerendissimo Principi ac Domino, Domino Petro Sacrae Romanae Ecclesiae Presbytero Cardinali Pazmany, Archiepiscopo Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis, locique et comitatus eiusdem supremo ac perpetuo Comiti, Primati Hungariae, Sacrae Sedis Apostolicae legato nato, Sacratissimae Caesariae Regiaeque Maiestatis Summo Secretario, Cancellario et Intimo Consiliario etc. Domino, Domino et Praelato colendissimo et benignissimo. — *Kis papírív.* 22—19 mm. nagyságu monorú pecséttel, melynek pajzsában Jézus nevének monogrammja IHS szépen van összetűzve; fölötte püspöksüveg és pástorbot, körirata: Nicolaus Bőythe. Mellékelve két renaissance ajtóterv, az egyik tussal rajzolva, mely alatt ez áll írva: *questa porta e alta piedi 10 et larga piedi 5.* A másik rajz irónnal készült.

Az esztergomi érseki levéltárból. (Archivum Seaculare X. 196. B. dobozban.)

Közli: PÓR ANTAL.

BUDA, PEST, KASSA, BÁRTFA, NAGYSZOMBAT,
 POZSONY, EPERJES ÉS SOPRON
 SZABAD VÁROSOK
 POLGÁRI JOGAI ÉS RÉGI SZOKÁSAI.

A *sárospataki ref. főiskolai könyvtár* birtokában levő s itt közlendő kézirat egy 1602-ben Strassburgban megjelent latin nyelvű nyomtatvánnyal (*Annales seu tabulae chronologicae . . . a Pantaleone Candido Austriaco*) volt egybekötve. A bekötés az 1609-ik évben történt, a mint azt az előtábla külső oldalába préselt évszám (1609) bizonyítja. A könyv és kézirat tulajdonosának ugyancsak az előtáblába préselt kezdőbetűi: »S. M. M.« A kézirat, a mint a papiros, az írás modora, a lépten-nyomon előforduló (de itt feloldott) rövidítések, a szöveg stb. mutatják, kétségtelenül a XVI-ik századból való.

Sequuntur Iura Civilia, et consuetudines antiquae liberarum Civitatum in Regno Hungariae constitutarum et existentium etc. Budensium, Pestiensium, Cassoviensium, Bartphae, Tyrnaviensium, Posoniensium, Eperies; et Soproniensium.

Ex quo non omnes causarum litigiarum primo et principaliter ex quatuor habent origionem sui processus, de ipsis tractandum est. Primo, super factis haereditatum. Secundo, super effusionem sanguinum. Tertio, super factis Testamentarijs. Quarto, super factis debitorum.

Ar. 1.

De modo et forma, et sub quorum fassionibus haereditates possidendae sunt perpetuales.

Item, Si quis super alienatione domus vel vineae aliquod jus habere praetendit, idem coeteris civitatis sigillo authentico roboratas, vel testimonio juratorum civium probare tenetur, ultra hoc nulla haereditate, videlicet res immobiles possidere valeat quoquomodo.

Ar. 2.

De praescriptionibus haereditatum immobilium, et qualiter inhibitiones eorundem fiendae sint.

Item, Si quis jus aliquod se in aliquam haereditatem sperat habere: idem ante expirationem termini videlicet unius anni et unius diei prosequi debet et tenebitur: Ita tamen qui prohibitionem faciat, primam faciens in praesentia Iudicis et Iuratorum civium, depositis in sui prohibitionis iudici 40 d. monetae

tempore vigentis, et ipsa prohibitio prima durat spacio 15 dierum. Item 2. et 3. vicibus modo simili, prohibitiones facere, tenebitur, toties, quoties, ipsae prohibitiones fient, praescripta 40 d. judici solvere tenebitur. Iudex unum speciale Registrum sui iudicatus tempore habere tenebitur: in quo ipsae prohibitiones conscribentur, et si actor ipsam causam post expirationem illorum trium terminorum prohibitionalium prosequi infra annum et diem obmiserit; De coetero eidem perpetuum silentium ponetur.

Ar. 3.

Quod consanguinei et commetanei primum admoneantur in venditione rerum immobilium.

Item, Si domus vel vinea, terrae arabiles, prata, et coeterae quoque res immobiles venditioni exponuntur. Primum principale, fratres et consanguinei in praesentia iudicis vel juratorum civium admoneri super eo, utrum ipsi ipsas haereditates: vel ipsam videlicet domum vel vineam emere voluerit, primum ipsis debet ad iudicari, deficientibus Vero amicis vel facultatibus eorundem amicorum, tunc vicini et commetanei sui propinquiores ipsas haereditates valent sibi ipsis pro condigno precio pro ut foras facere maluerit emptionem pro se ipsis apropiare. Sin autem ipsi vicini emere noluerint, tunc venditor ipsarum haereditatum liberam habeat potestatem cui volet vendere.

Ar. 4.

De poena evertentium metas alicujus possessionis.

Item, Si quis metas ipsius vineae, quae fiunt per erectionem lapidis seu aliter quoquomodo vicinorum everterint aut in alium locum posuerint, ratione ampliacionis suae vineae, tunc certi jurate ad minus duo ipsarum ad conspiciendum ire debent, quibus inspectis, reus ipsa persona rea in tribus Uantis (marcis?) et laeso similiter in 3 marcis eo facto solvere convincitur, et ipsam metam a suo semotam, iterum in pristinum suum statum locare tenebitur.

Art. 5.

De extractione terrae a vinea vicini ad vineam suam.

Item, Si quis habens vineam ad cacumen cujuscunque montis jacentem, in descensu vicino vineae, si quidpiam declivius habuerit, ipsam terram superioris vineae absque terra culta manserint. Itaque ipsae vites propter defectum ipsius terrae ad

inferiorem vineam declinaverit, modo praescripto ipsi jurati conspicientes simili modo comperierint, reus reformare tenebitur. Insuper judici et parti adversae cuilibet singulas 3 marcas solvere tenebitur.

Art. 6.

De descensu aquae pluvialis de vicina vinea ad vineam alterius vicini per semitas scienter factas.

Item, Si quis vineas in montibus habens, semitas pro cursu aquae pluvialis ex ipsa fecerit, itaque ipsa aqua in vineas sui vicini meatum habuerit, et ex ipso suo vicino damnum evenerit, modo simili ipsas 3 marcas judici, et tres personae laesae solvere tenebitur, ac ipsum cursum aquae pluvialis a vinea sui vicini remove cum proprijs suis sumptibus tenebitur.

Art. 7.

De poena illati damni per foveas ad capiendas feras factas.

Item, Si quis foveas ad capiendas feras circa vineam suam foderit, et non debita custodia permunierit. Si quis vicinorum aut quodpiam hominum in ipsam foveam inciderit, aut bos vel equus, aut animalia alia domestica, et morte vel fractis cruribus obierint, seu laesi fuerint, tunc foveam fodiens plenam valorem eorundem solvere tenebitur, ipsamque foveam cum terra de novo replebit.

Art. 8.

Quod nemo semitas faciat per vineam sui vicini.

Item, Si quis vicinorum, per vineas sui vicini in collectas semitam fecerit, ita videlicet, quod ad locum sui torcularis propinquorem possit habere, accessum, damnum per collectorem illatum solvet et fertonem ei quartam partem unius Marcae Judici solvere tenebitur.

Ar. 9.

Quod nullus domum ampliaret versus plateam sine permissione Judicis.

Item, Si quis domum habens et ipsam domum versus plateam ampliari niteretur, itaque domos vicinorum excederet: ita ut aspectus platearum ipso aedificio facto videretur stringere id alioquin demoliri, domum, et prospectum vicino dare cogere, absque consensu judicis et juratorum minime facere valeat.

A. 10.

De Canalibus imponendis ad tectum ne aqua pluvialis noceat vicino.

Item, Possidens domus, tectum suae domus cum canalibus praemunire tenebitur, ne per aquam pluvialem defluentem, seu densitatem nivium suo vicino damnum inde oriri videatur.

Ar. 11.

De Canalibus parandis mutuo inter duos vicinos.

Item, Si duae domus aut plures in contiguitate strictae vicinitatis existerint (sic!), tunc tales vicini unum canalem mutuo in vicem erigere et facere tenebuntur.

Ar. 12.

De mensura terrae concedendae versus plateam domibus praeparatis.

Item Postquam domus perficientur et plateae suo modo disponentur: tunc dominus cujuscunque domus versus plateam juxta morem civitatis Budensis, non habeat plus de terra plateae, quam vestigium unius pedis cum dimidio vestigio.

A. 13.

De cellarijs fodiensis absque damno vicinorum.

Item, Si quis cellarium faciens in sua domo foveamque facere niteretur, pro conservatione vini versus propriam suam curiam, aut sub propria domo, et non sub domus vicinorum suorum, fodere poterit quoquomodo non siquidem fodere voluerit in propria sua domo et ejus pertinentem fodere valeat atque possit.

A. 14.

De terminis deputatis et conditionibus eorum in solutione rerum immobilium.

Item. Si quis domum, vineam, jugera, prata, sive quaecunque alia immobilia emerit, etsi praecium earum in certis terminis deputatis solvere debebit, et tenebitur, conditionibus seclusis et post positis.

Si primum terminum ex solverit, et 2-dum insolutum miserit, et si venditor ipsius haereditatis seu haereditatum, judici et juratis civibus non protestatus fuerit et repetere noluerit. Si

plures termini restant ad solutionem fiendam, tunc venditor haereditatum, vel haereditatis tenetur in ipsis terminis supervenientibus ipsam pecuniam suae haereditatis in ipsis terminis tollere, et haereditatem cui vendidit efficaciter appropriare. Si autem venditor haereditatis in ipso termino insoluto, iudicem et juratos pro abnegata solutione accesserit, et per viam iudicis, sive juris, haereditates, seu haereditatem suam liberare: Tunc iudex et iurati advocato illo qui terminum insolutum amiserit: ipsam pecuniam deponere tenebitur, et sic haereditatem suam liberabit.

Sin autem qui ipsam pecuniam deponere noluerit: Tunc venditor usque ad ultimum terminum solutionis expectare tenebitur: et si in ultimo termino plenarie solvere recusaverit, tunc pecuniam in primo termino solutam emptor amittit, et haereditas ipsi venditori debet eo facto libere adjudicari. Si autem ipsum forum conditionaliter fuerat factum, ita vel quod coram testibus fide dignis de voluntate ambarum partium emptoris scilicet: et venditoris fuerit deliberatum: quod si prima solutio facta fuerit in termino, pars soluta deberet ab emptore dependi, et in sortem venditoris cedi. Etsi in 2-do termino solveret, et in tertio negligeret, tunc ipsae conditiones ad quartas (partes?) se spontanea voluntate coram certis testibus fide dignis obligaverunt in ipsorum vicibus sunt conservandi.

Art. 15.

Quod haereditates extraneis non vendantur, sed tamen in medio ipsorum habitare volunt.

Item, Si quis civium seu domus seu vineas aut alias haereditates rerum vel immobiles aliquo extraneo, qui non esset de membro civilis civitatis ipsius in cujus territorio seu promontorio, sitae, locatae aut plantatae extiterint, ipsae haereditates, non obstan(te) qui a primo consanguineus et amicus esset, si idem emptor in medio ipsorum civium habitare venire recusaret; tunc ipsas haereditates per ipsum civem venditas; incolae ipsius civitatis et concives pro ipso precio a venditore poterint emere, et sibi ipsis appropriare, nec illae ipsae haereditates ab eisdem civibus et incolis ad manus extraneas devenire valeant atque possint.

Art. 16.

De alienatione haereditatum per executores post recessum orphanorum de patria propria.

Item, Si quis ex filijs civium in tenera aetate constitutus defunctis parentibus erga executores seu commissarios sui testa-

menti cum suis haereditatibus per parentes sibi legatis derelictus fuerit, virgam quoque correctionis eorum sustinere noluerit ab eis recedens ad exterarum partem Regni abierit, aut in Regno ad distantiam 10 aut 20 miliarium vel citra habitaverit: ibique ad aetatem adultam pervenerit, recordatus sui pristini status in patriam propriam remeat, fuerit, et si medio tempore executores testamentum praeteritum suorum haereditates ab eo abalienaverunt termino praescriptionis illius civitatis completo, et caeterae super eo emanatis non obstantibus illis, si executorum vice comites fuerint, tunc ipsae haereditates per ipsos ut profertur alienatas ipsi orphano reddi et restitui in specie adjudicari debentur executores de proprijs ipsorum bonis, illum vel illos, cui vel quibus ipsis haereditates fuerant per ipsos venditae, Debebitur plena et omnimoda satisfactio impendi. Si autem executores medio tempore obierint tunc de rebus per ipsos eorum haeredibus derelictis ipsa solutio fieri quoad plenum debet.

A. 17.

De venditione haereditatum orphanorum in patria existentium per executores ipsorum.

Item, Si ipse orphanus de sua patria moraturus non exierit incola ipsius loci existens ubi ipsae haereditates sibi relictae vel locatae fuerint, ipsum ad aetatem adultam pervento in nullo contraxerit vel contradixerit: tunc ipsae haereditates per ipsos executores venditae et alienatae erga manus illorum, qui ipsas emerit vel emerunt, salve remanebunt.

Aliter sic.

Si ipse orphanus nusquam a patria egrediens, et interea executores testamenti, bona ejus vendere, et in alienas manus pervenire, permiserit, pecuniamque pro eis acceperint, tunc ipsae haereditates, per ipsos executores venditas et alienatas e manibus eorum, qui eas emerint eliberari et orphano tradi debebunt.

A. 18.

De fassionibus haereditatum per vim factis.

Item, Si quispiam virgo habens haereditates aviticas vel paternas, parentibus defunctis viro copulata fuerit, virque ejus iusor et dilapidator et consecrator ebrietatis et gulae extiterit inutilem vitam ducendo res et bona ipsius mulieris inutiliter consumere volens, quae suo modo vicinis fere constaret, ipsam

verberibus afficiendo affligeret, in tantum ut fassionem super alienatione haereditatum paternarum vel avitarum in praesentia iudicis et juratorum civium astringeretur: licet ipsa faciat illam fassionem sic ut praefertur coacta et compulsa, tamen ipsa fassio nullius debet esse valoris, imo nec debet acceptari per iudicem et juratos cives quoquomodo quam se ipsa propriales habuerit, tunc ipsae haereditates in ipsas et ipsorum haeredes sunt devolvendae.

A. 19.

De cultura vinearum per fratres indivisos facta.

Item, Si haereditates vinearum post obitum parentum, in sorores vel fratres descenderint, et unus illorum vel illarum ipsas vineas coli fecerit, coeteris consentientibus, nulla divisione facta, quispiam ipsorum sine consensu alterius colere fecerit, nullam partem eorum de fructibus, earum habere poterit. Sed salvo illo vel illa cujus partem ex quo non ipsorum voluntate coluerit, integre remanebit, quia temeraria sua praesumptione ipsam culturam vinearum fecerit.

A. 20.

De debitis vel alijs quibus vis rebus, post mortem alicujus repetiti.

Item. Si quis hominum quempiam post obitum suorum parentum, quempiam ratione debiti impetierit, asserens parentes ipsius in certa quantitate pecuniarum, summis aut alijs quibuscunque rebus cujuscunque materiei sint, existuntque, sibi debere. Si liberalibus instrumentis et testimonio sufficienti actor caruerit, attractus a talium impetitionibus absque aliquo juramento liber et salvus pronunciatur. Si autem quasdam res ipsius decessi quidpiam haeret, et ipsas ratione sui debiti, erga ipsum retinere vellet, et si super eo per haeredes impeteretur, et si ipsas res sibi loco vagij assignatas retulerit nullo habito testimonio sufficienti. Super eo solo suo juramento quantitatem debiti pro quo ipsas res erga ipsum fore repositas invagiando affirmabit.

A. 21.

De teste nolentem fassionem facere haereditatum venditarum post decessum alicujus.

Item. Si quis testium fassiones ratione haereditatum venditarum coram eo factas fateri recusaret alligato per eum nollet fateri decessum in quibusdam alijs rebus debitorem asserentem,

et si plures illi testimonio ex concivibus ibi fuerint, non obstante, qua fassione illa sola persona facere recusaret coeteris fatentium dum modo sint duo vel tres ipsa fassio pro rato acceptetur.

A. 22.

Quod Bona illorum qui sunt condemnati pro causis criminalibus indemnitè serventur haeredibus suis.

Item. Si quis ex ipsis pro homicidio, furto, latrocinio, vel falsae monetae seu quacunq̄e mala perpetratione deprehensus fuerit, iudicialiter succubuerit; talis in corpore poena debita plectetur: Resque et bona talium ad manus domini, aut ejus officialis derivare valeant quoquomodo sed indemnitè haeredibus remaneant, ita tamen ut laeso vel laesis 2-dum qualitatem excessus de iisdem bonis satisfaciant.

Sequitur de Secundo Tractatu.

A. 1.

Videlicet de effusione sanguinis, et primo de verbis vituperosis simplicibus.

Item, primo, si quis virorum quempiam hominum verbis vituperosis simplicibus dehonesterit, ipsum filium canis nuncupando, aut mentiri dicens, non probum appellari, aut malitiosum asserentem, vel dolosum traditorem, nequitiosum, calumniosum, flagitiosum, detractare, vel aliter quoquomodo dehonestari; quod in suae personae opprobrium cedere videretur, et hoc ipso testimonio sufficienter approbato laesae attractus, per quolibet verbo unum fertonem solvere, per quolibet vincatur, similiter, et iudici. Si autem sufficienti testimonio probare nequiverit, aut non poterit, tunc in termino primo Juridico quolibet verbo vituperoso se attractus solus suo juramento purgabit in reliquis post sequenti termino terminis post sese sequentibus, quia qualibet persona solum unum juramentum una dierum facere potest et non ultra.

A. 2.

De verbis vituperosis ex quibus fama detrahitur.

Item. Si quis verbis vituperosis mediantibus, quibus fama, laudis et honoris detrahi videbitur, asserens quempiam hominum, filium meretricis, aut filium furis, vel latronis incendiarij, cacrilegij, falsarij, sacerdotis, vel monachi et adulteri, cujuscunq̄e homicidae, incantatoris, vel incantatricis, haeretici impingens,

alijsque quibus fama laudis parentalis et genealogiae ipsius offuscari seu maculari videretur, et ipsa praescripta testimonio sufficienti probare poterit: tunc persona rea stabit in ostio praetorij, aut ubi major sit congregatio populi vel in ostio ecclesiae aut extra, aut in foro inibi majori in hebdomada celebrato, ubi major sit concursus populi illius per praeconem ducatur; ibique praeco alta voce populi ad audientium clamet: quo clamato persona alta voce dicat cunctis audientibus recitando, ipsa verba enormia vituperiosa quae honori detrahens dixerat, habito stercore canino in manibus suis dicens: omnia quaecunque istius boni viri, actorem narrando, in ignominiam dixi; caniter mentitus sum, quia in utiliter et pessime detractative dixi, et singulis tribus vicibus os suum cum ipso stercore canino percutiendo: si autem id facere recusaverit, et haec ipsa suo modo ordinarie non fecerit, quae superius scripta sunt, ex tunc lingua sua cum forpice ferrea extrahatur et ei abscindatur. Si autem haec ipsa probari testimonio sufficienti non poterit: tunc ut supra dictum est in singulis terminis juridicis pro quolibet, verbo reus juramento se expurgabit, in terminis tribus semet tertius purgabit, ipsorum juramentum iudicis post sese sequentibus.

A. 3.

De verberationibus cum livoribus et plagis et sanguinis effusionibus.

Item. Si quis hominum quempiam virorum uerberaverit, et verberans eidem livores et plagas intulerit, aut inferri fecerit, palam vel occulte, et ipsam testimonijs sufficientibus probare poterit, aut citatus trinies et tres terminos juridicos venire per se vel per legatum procuratorem comparere noluerit, aut non curaverit, ex tunc parti laesae per quolibet livore et plaga, vel sanguinis effusione, singulas tres marcas solvere tenebitur, et iudici post tempore constituto totidem Marcis solvere tenebitur. Si autem testimonio sufficienti probare non poterit, et ipsi livores et sanguinum effusiones post perpetrationem juratis civibus ostensae fuerint juxta fassionem ipsius, jurati cives, quot et quantae ipsae plagae et livores et sanguinum effusiones fuerint per quolibet illarum in terminis post sese sequentibus semet tertius purgabit suis juramentis. Si autem livores ipsos et plagas et sanguinum effusiones jurato civi vel juratis civibus non ostenderit, et loca seu cicatrices plagarum livorum vel sanguinis effusionem non apparuerit penitus et omnino; tunc attractus se solum in termino juridico proximo jurabit suo juramento juxta quantitatem et divisionem causarum.

A. 4.

De longitudine et profunditate vulneris et qualiter dolus committitur.

Item. Si quis hominem vulnere sauciaverit, et vulnus esset unius digiti medij membri longitudinis, aut unius membri minoris digiti auricularis profunditatis, et hic si sufficienti testimonio probare poterit, quia hoc ipsum ranchove vel litigitio fecerit, et non ex dolo. Dolus autem ita comittitur, postquam haec persona contra aliam aliquid itrarietatis, et ipse malitiose se occultans a tergo dolositer aggrediendo vulnus in mente machinatum perpetrat, tunc civi personae laesae in tribus marcis pro quolibet vulnere solvere vincitur, et iudici pro tempore constituto similiter per quolibet vulnere in tribus marcis, solvere tenebitur.

Si autem haec ipsa praescripta testimonio sufficienti probare nequiverit et non poterit, dum modo ipsa perpetratio facta fuerit, et post perpetrationem ad juratum civem seu ad juratos cives accesserit, vulneraque idem ostenderit personam ream nominando, et super eam protestando, tunc persona rea per quolibet vulnere iudici semet quartus decimus praesentabit in suae innocentiae puritatem, per semet septimos se purgabit suis ac suorum testium juramentis.

Art. 5.

De vulnere quod per vestimenta cooperitur et de ossium extractionibus.

Item. Si quis hominum quempiam vulnere sauciaverit in capite vel in alijs membris quod per vestimenta cooperiri poterit, et de ipso vulnere, seu vulneribus particulae ossium exierint, quod chirurgus probare poterit, et testimonio sufficienti contra attractum approbatum fuerit, tunc attractus pro qualibet particula ossis ex ipso vulnere vel vulneribus excepta, et exceptis seu extractis laesae singulas decem marcas solvere tenebitur, et iudici pro tempore constituto similiter totidem solvere, et dare debet, et tenebitur.

A. 6.

De vulnere quod per vestimenta non cooperitur et de ossium fractione in ipso.

Item. Si vulnus acciderit in tali loco corporis ubi vestimentum cooperire non valuerit, vel fronte, facie, naso, vel genis, collo ac manibus tunc pro talibus vulneribus persona rea, per-

sonae laesae per quolibet vulnere singulas decem marcas solvere tenebitur, et iudici post tempore constituto similiter totidem dare tenebitur et debebit. Et iudici pro tempore constituto similiter totidem dare debebit. Si autem testimonio sufficienti probare non poterit, tunc persona pro quolibet vulnere in locis prius specificatis perpetrato, imo etiam ut in priori articulo dixi, ubi narratur de extractione ossium, similiter uni et eidem sententiae subijcient, vel quod ipsa persona rea pro quolibet ossium extractione seu vulnere in locis specificatis perpetrato in terminis iudicialibus post sese sequentibus semet vigesimus quintus in suae innocentiae puritatem iudicio praesentabit et semet sedecim tredecinis purgabit suis et testium suorum iuramentis, quia talia vulnera in talibus locis emergentia semper per mutilatione membrorum iudicialiter haberi debebit.

Art. 7.

De evulsione barbae ac ipsius birsagio.

Item. Si quis barbam cujuspiam ranchoe intervenienti extraxerit evellendo et testimonio sufficienti probare valuerit, tunc pro quolibet crine barbae evulsae tenebitur, parti laesae unam marcam exolvere, quia hic scandalosum et opprobriosum vitium perpetratum: Sin autem quod sufficienti testimonio probare nequiverit, Actor in iudicio per sedriales (?) attracto negante tunc attractus tenebitur se purgare ea quantitate testium mediante, quae supra in mutilatione membrorum, ut profertur in pluribus articulis. Si autem Actor causam contra attractum obtinuerit: tunc iudici pro tempore constituto tamen solvet quantum personae laesae birsagialiter, solvere tenetur.

Art. 8.

De evulsione capillorum capitis alicujus, ac ipsius birsagio.

Item. Si quis alium ranchoe invaserit et cum capillis capitis sui evulserit, non obstante de quantitate, etsi hoc testimonio sufficienti probare valuerit, tunc personae laesae in decem marcis birsagiorum convincitur, et iudici pro tempore constituto similiter decem marcas birsagialiter deponet. Si autem probare nequiverit testimonio sufficienti; et si juvato civi vel iudici de capilationem non ostenderit, et si juratus locum ipsius evulsionis efficaciter conspexerit, tunc se purgabit ut profertur per mutilationem membri.

Art. 9.

De excussione oculorum ac abscissione nasi ac manus vel pedis.

Item. Si quis cuiquam oculum percunque ictum excusserit, aut nasum per ictum absciderit, quodcunque illorum singulariter fecerit, et si hoc testimonio sufficienti probare poterit, solvet personae laesae 10 marcas : et iudici pro tempore constituto similiter 16 marcas [iudici autem solvat si convictus fuerit testimonio evidenti totidem quot personae caesae marc. 16.] Si autem testimonio sufficienti probare nequiverit attractus se presentabit in iudicio vigesimus quintus sui et suorum testium iuramentis in primo termino juridico sequenti.

Art. 10.

De perpetrato homicidio et ipsius processu contra captivum homicidam, ac ejus sententia per praeconem pronuncianda.

Item. Si quis homicidium perpetraverit, et hoc sufficienti testimonio probare poterit, sententia capitis sui subiacebit. Actor persequitur et jure debet decolari, et processus hoc modo debet fieri, quo termino decisive advenienti, iudex cum suis juratis pro tribunali sedentibus : Actorem prima voce requisitum habebit, utrum sua jura contra homicidam petit effectui mancipari. Qui si reprehenderit quem vult, iudex tamquam miseria motus compatienti debet dicere : Bone vir, aut bona mulier quid tibi auxiliabitur de morte hujus viri, num quid resurget eo facto vir tuus vel frater tuus? Et his dictis iudex pausare debet per parvam intervallum. Item secunda vice iudex modo simili tenebitur resumere : Si vult persequi jura contra homicidam. Si dixerit, iterum quod vult : Iterum debet iudex mitibus sermonibus obviare Actori, ut ne festinet in mortem ipsius homicidae. Per 3-tio pausato modico longius quam primum, actori debet dicere ; vis perducere causam tuam in effectum, contra hunc hominem per viam juris, si dicet 3-tia vice quod vult : Tunc juratus civis cui ipsa causa per iudicem et amissa ille assurgit : et contra homicidam profert hoc modo Sententiam : Domine Iudex sum requisitus per viam juris praesentia contra istum hominem, et per ut interfecit, et quomodo testimonio sufficienti contra homicidam, illud homicidium fuisse perpetratum suo modo declarabit de verbo ad verbum. Quo declarato debet juratus civis dicere : Ex eo Domine Iudex, domini mei jurati et ego pariter cum ipsis deliberavimus ut prece huic homicidae perferat sententiam : et prece debet dicere astando circa homicidam : Domine Iudex domini jurati ex quo ego debeam

sententiam proferre contra et adversus hunc homicidam. Sententia haec est, ut ducatur, ad talem locum, ubi consveverunt homines decolari, et ibi decoletur, ut de coetero, sanguis innoxius per eum ne fundatur: qui cum ad locum deductus fuerit, ubi decolari debet. Praeco alta voce acclamet populo silentium ipsis imponendo proferat: Quicumque hominum sanguinem innocentem effuderit, tali turpi nece interimetur, sicut iste. Postquam autem decolatus fuerit caput decolati ponatur ad posteriora ejus.

Art. 11.

De praesentatione hominis interfecti ante praetorium, et qualiter procedatur contra homicidam fugitivum.

Item. Si quispiam hominum interemptus fuerit, debet portari ante praetorium priusquam sepelietur, et ibi uxor ejus et fratres debent alta voce homicidam quem nuncupare nituntur, astantibus juratis civibus nominando eum: qui per ipsum sit interemptus postquam sepelietur, visis primum vulnere plagis in corpore mortuo. Sic acclamatus pro homicidio viri reprehensus fuerit, et contra ipsum hoc homicidium perpetratum aprobare nequiverit, et attractus factum negaverit se in omnibus immunem et innocentem affirmans. Attractus sive detentus se juri praesentabit semet centesimus in suae innocentiae puritatem, et se purgabit semet quadragessimus octavus suo ac ipsorum testium juramentis in proximo termino juridico sequente. Et si ipse aut testium quispiam in ipsorum juramentis fefellerit, vel fefellerint tunc ipso facto sententiam capitis subiacebit, modo superius specificato. Juratores autem falsi impunes reputabuntur.

A. 12.

De mulieribus dominum et maritum suum clandestine interficientibus.

Item. Si qua mulier dominum et maritum suum auxilio famuli sui cum famulo pariter commixta fuerit, interfecerint, et hoc sufficienti testimonio probat, imo propter majorem rei experientiam, tamen ipse quam ipsa debebunt ad cordas ligari, et per poenas dolorum exterriti debeant persequi, quibus sic peractis et compertis, vel quomodo et qualiter interemerit dominum et maritum ipsius mulieris, ipsa debet sub patibulo viva sepelliri. Famulus vero qui non est veritus honorem sui domini foedere (foedare?) ac sanguinem sui domini innocentem, tam nequiter effundere, debet nudus ad unum currum ligari, et in curru erectus stare ligatus et supra currum debet poni

focus cum carbonibus recentibus; circa carbones debebunt forpices fabri ignitanti poni, ut semper igniti forpices valeant de ipsis carbonibus excipi. Et cum iisdem ignitis forpicibus debebit corpus interemptoris domini sui laniari, et per omnes plateas civitatis ipse currus duci, quibus peractis debebit ad patibulum duci, et ibi sub patibulo decolari.

A. 13.

De mulieribus dominum et maritum suum interimentibus per intoxicationem veneni et de poena ipsarum.

Item. Si qui homines viri vel mulieres per intoxicationes veneni interemerint, et hoc ipsum divulgatum fuerit plerisque vicibus: Tunc iudex et jurati debebunt tali nequitiosi crimini per viam juris obviare. Et hoc tali (tali) modo qui debebunt certos exploratores in arcana dirigere in eo scrutando: Quod si signum evidens per exploratorem compertum apparuerit: Tunc illum vel illam mox detinendo inquire per tormenta inquire debebunt. Qui tale nefas cum dolosissimo animo fieri consuevit: et si culpabiles comperti fuerint: sententia super illos prolata palam et manifesta ad locum supplicij vel patibuli ducantur et ibi igne comburantur, ut coeteris cede videantur in Exemplum.

Art. 14.

Quod iudex debet prosequi causam hominis interfecti, cui non sunt consanguinei quaerentes sanguinem interfecti.

Iterum. Si advena in medio civitatis venerit, et ibi eum quispiam hominum ratione suarum rerum aut quacunque occasione ipsum interemerint et homicidam detinuerit. Quod iudex de facto tenebitur, et debebit [si nullus erit qui prosequatur effusionem sanguinis ipsius ex consanguineis suis] causam prosequi contra homicidam illum hoc modo: Homicida ducetur ad praetorium in termino juridico iudice et juratis civibus pro tribunali sedentibus iudex debebit assurgere et officium iudicatus sui, iudici pecuniarum aut uni ex juratis civibus resignare; interim assurgens de loco suo dicet: Domine iudex et domini jurati conqueror contra homicidam istum, quia fratrem meum interfecit; peto sententiam vestram contra istum homicidam pronunciari; quod si negare vellet in ipsa perpestratione est detentus, et per sententiam latam debebit decolari, quem ductum ad locum iudex tenebitur eum facere decolare.

A. 15.

De mulieribus filium adulterij interficientibus et de tradentibus propriam filiam ad prostibulum.

Item. Si mulier tempore viduitatis aut cujuscunque foeminei sexus existentes adulterando vel moechando conceperit, et conceptum peperierit, ac partum interemerit, aut quae mulier propriam filiam prostibulo pro pecunia(m) tradiderit, et hoc sufficientem testimonium vel testimonium oris proprij ipsorum aut aliorum fide dignorum honestorum virorum aprobatum fuerit, tales debent duci ad patibulum, et ibi debent eos igne facere comburi et consummi.

A. 16.

De adducentibus virgines et juvenculas dominas hinc inde adulterando pro pecunia.

Item. Si quae vetulae juvenculas virgines et dominas ad adulterium luxuriantem pro pecunia, aut in favorem domicellis clientibus aut alijs quibuscunque personis extra matrimonium existentium adduxerit, tales vetulae debebunt in saccis ligari, et in aquis vehementibus submergi, in exemplum alijs vetulis.

Art. 17.

De adulterio commisso per legitimam mulierem vel per legitimum virum.

Item. Si mulier habens legitimum virum, et vir habens uxorem legitimam, mutuo invicem adulterium perpetraverint, et vir pariter legitimus ipsos commiscentes reperierit, de jure ambos interimere debet, si ipsos superare valebit viribus. Sin autem eos recludere debet, ipsosque captivitati mancipando, idem per gravia tormenta inquiri, per viam juris, iudice et juratis civibus assistantibus, reique gestae experientiam habentibus tales debebunt duci ad patibulum, et ibi fossa sepulchri facta in ipsum sepulchrum vivi supra invicem poni debebunt, et palo per ipsum medium percuti, et sic vivi debebunt sepeliri.

Art. 18.

De violentia et oppressione facta honestis mulieribus in domibus ipsarum.

Item. Si quis hominum honestam dominam viduam vel legitimam ubi hospitio descendens aut clam subintrans ipsam violenter oppresserit, si clamare poterit, vicinis audientibus

erit testimonium sufficiens, si autem idem (eadam?) mortis minus (minis?) mortis impositis clamare non praesumpserit: mox ut exire poterit suis vicinis lacrymosis oculis protestata fuerit, demum iudicem vel juratos cives accedendo lamentabiliter lacrymosis oculis suae violentiae oppressionem declarans: Mox ijdem juri debebunt detineri captivitati mancipando, ac per gravia tormenta debebit inquiri, quibus sic compertis, idem violator cum pedibus suis ad caudam equi ligari debebit, et per vicos, civitatis trahi, demum ad patibulum ac ibi sub patibulo decolari.

Art. 19.

De violatoribus virginum et de processu earum contra ipsos.

Item. Si quis hominum virginem violaverit, si ipsa clamaverit, et signa suae violationis ut expedit in suis camisijs, aut aliter qualicunque factis pro sufficienti testimonio habeatur: Si autem clamare nequiverit vel non audietur per quempiam: sed ipsam occludendo servaret: mox ut exire poterit, ad honestas dominas adjerit, eisdem lacrymosis oculis lamentabiliter conquerens, postremo iudicem accedendo similiter conquesta fuerit taliter. Violator mox captivitati debebit mancipari, et gravissimo tormento perquiri. Quibus sic compertis ad caudas equi debebit ligari, et modo praemisso per omnes plateas trahi demum sub patibulo decolari.

Art. 20.

De violentia facta virginibus ac honestis mulieribus in Campis.

Item. Si violatio tam virgini quam mulieri legitimae aut viduae in campis fuerit perpetratum: Tunc mox ut civitatem intraverit, aut oppidum seu villam, de suorum vel sui violatione tenetur protestari profusis lachrymis lamentabiliter, quod si clamaverit ad nullius auditum devenire valuerit, quibus perceptis iudex et jurati, imo tota communitas tenetur talem pro tali re sceleratissima insequi, et modo praemisso tormentis gravibus inquiri: quibus sic compertis si reperiri et investigari poterit per tunc aut imposterum ad caudas equi debebit ligari, et per omnes vicos civitatis trahi, et sub patibulo cum rotis per crura frangi, et supra rotam plecti membratim, ut terror incutiatur omnibus maleficis.

A. 21.

De virgine alicui adolescenti consentiente sub spe, ut in legitimam uxorem ducatur.

Item. Si virgo cuiquam adolescenti consentiendo commixta fuerit, quibuscunque verbis, donis aut promissionibus insertis, et ipsa ornatis crinibus aut depllo temeraria praesumptione, in verecunda facie, iudicem accesserit vel juratos cives, proponens realiter : Domine Judex et Domini Jurati ecce iste talis N. dedit mihi fidem, quia vult me in legitimam uxorem ducere, et in tantis suis blandis sermonibus circumvenit, me, et ego confensi ei, ipse me claustrum virginitatis privavit, et nunc me in uxorem legitime ducere renuit, peto super eum iudicium et Justitiam impertiri : Quo praecepto : Si adolescens reprehenderit, se promississe illam ducturum in uxorem, tamen ipsam nunc recipere non possum, occasiones quascunque ingerens teneatur eam recipere in uxorem, nec secus facere valebit. Si autem negaverit adolescens solo se purgabit uno juramento, quia non promiserit ipsam ducere in legitimam uxorem, et liber ac solutus ab ea pronunciabitur.

A. 22.

De opprimentibus publicam meretricem potentialiter.

Item. Si quis publicam meretricem per potentiam opprimeret, ipsa clamore facto per illata potentia potestata fuerit ; probato sufficienti testimonio, talis sententiae capitis subjacebit, tractus in caudis equi, sub patibulo decolabitur.

A. 23.

De irruentibus in aliquem in domo aut vinea.

Item. Si quispiam civium id domum suam irruerit eidem laesionem quampiam per genus armorum intulerit, pro livoribus, plagis, vulneribus mutilationibus membrorum solvet juxta definitionem prius declaratam, si ipse testimonio sufficienti probare voluerit, imo si solum cum duobus vicinis qui illum clamorem audierit probare valuerint, per sufficienti testimonio acceptetur, et per eo quia potentialiter in domum suam irruerit : Sententiae capitis subjacebit : ipsum redimet a persona laesa cum 32 marcas quas ei ex solvet, et iudici pro tempore constituto similiter dare tenebitur 32 marcas, et per qualibet marca solvet 4-tuor florenos auri, minus quartam partem unius floreni auri. Et si hominem in via existente et laboribus inhaerentem invaserit : Et si hoc ipsum probare valuerit, cum vicinis ut pro-

fertur pro testimonio rato habebitur, et sententiae superius specificatae per omnia subjacebit.

A. 24.

Quibus modis et cum quibus probatis violentia vel potentia facta in domibus vel vineis proprijs.

Item. Si ipsae causae praescriptae contra attractum testimonio sufficienti probare nequiverit, se ipsum purgabit super laesionem vel laesionibus per ipsum perpetratis contra actorem cum totidem testibus vel personis, ut ipsum in praescriptis articulis specificatum est. Demum vero pro facto potentiae pro quo ipsum in domo aut vinea invaserit: Si diurno tempore vel nocturno factum fuerit, cum omnibus quos ad id habere poterit, se purgare valebit suis juramentis: Qui sicum ut sint de fide christiana, Si vir cum viris: Si autem hoc idem nocturno tempore perpetratum fuerit, tunc cum incolis ipsius civitatis prospera et adversa cum eis tolerantis, se purgare juramentis debet, et tenebitur in terminis iudicis post sese sequentibus.

A. 25.

De non custodientibus puteum ante domum fossum.

Item. Si quis puteum ante domum fossum habuerit, et ipsum debita custodia non praemuniverit; et si bos vel equus, aut quodcunque animal in ipsum inciderit, cruraque fregerit, aut morte perveniente submersum, vel quocunque modo in ipso puteo interierit, putei dominus valorem eorum solvere tenebitur plene cum effectu, et ipsum animal ostensum aut morte preventum manebit Domino putei.

A. 26.

De poena imponenda hospiti, si homines ceciderint in puteum suum ante domum fossum.

Item. Si puer vel homo adultus vino gravatus aut infirmitate perventus, ex quibuscunque casibus perveniendis, si in ipsum puteum inciderint, et laesiones quascunque vel qualescunque pertulerint: dominus putei pro iisdem laesionibus solvere tenebitur, ac si manibus proprijs ipsas laesiones fecisset. Solutio vero juxta formam superius declaratam. Si sint plagae, sanguinum effusiones, vulnera, mutilationes aut fractiones crurum plenarie solvere debet. Et si incidentes mortem proventi fuerint, sententiae capitis subjacebunt: Et si cum persona pacis inierit.

Tunc iudici per tempore constituto solvere debet marcas 32 pro sui capitis redemptione.

A. 27.

Quod si volens aliquem interficere in domo sua, et per Dominum domus interficietur, tunc interfectus perdet suum sanguinis effusionem.

Iterum. Si quis civium in domum sui concivis venerit ipsum interficere machinando, et suffragante fortuna dominus domus in virum prudenter aggressum praevaluerit, ipsumque interfecerit, et hoc vicinis audientibus aut videntibus. Vir qui prudenter est aggressus et interfectus sanguinis sui effusionem perdet: insuper illud mortuum corpus debet ad caudam equi ligari et ad patibulum duci, ibi denique debet ad rotas poni, ne ullus proximorum suorum nec in iudicio, aut extra iudicium super ipso poterit quoquomodo persequi.

Art. 28.

De poena interficientis aliquem in vinea aut possessione interfecti.

Iterum. Si quis hominum aliquem in vinea sua, terris arabilibus, pratis sylvis suis aggrediendo manibus armatis irruerit, ipsumque interfecerit, dolo pro concepto, et hoc testimonio vicinorum probari poterit. Talis jure detentus tali sententiae est subijciendus, qui in termino juridico ad caudas equi erit ligandus ac sub patibulo trahendus ibique decolandus. Soepe primo per preconem praeclamandus, quod quicumque hominum in tali sceleratissimo crimine fuerit deprehensus sententiae similiter huic subiacebit. Si autem probari contra eum testimonio sufficienti non poterit, tunc se iudicio praesentabit semet centesimus, et se purgabit semet quadragesimus octavus suis et ipsorum testium juramentis, ita quidem ut Actor illam causam persequitur.

A. 29.

De latronibus et spoliatoribus ac ipsorum processu et qua morte moriantur.

Item. Si quis hominum aliquem more latrocinij invaserit, eumque suis rebus spoliaverit et vulneribus affecerit: Talis modis omnibus est persequendus et captivitati mancipandus. Qui cum detineri valuerit, mox durissimis tormentis est afficiendus, et de suis sceleribus perquirendus, de sua societate, hospite

et hospitio diligentissime perscrutandus, ubi locorum ipsa mala spolia perpetravit, quos homines interfecit, et quo ipsa corpora per ipsum interempta facerit (fuerint?), quibus ipsa spoliata bona, tam causa vendendi quam servandi assignavit, quos socios habuerit ubi vel quibus sint locorum, in quibus convenire consueverint, et nomina omnium talium quos nominaverit singula singulariter sine omni diminutione conscribantur. Quibus sic habitis in termino juridico sententia lata: primum precone clamante quod quicumque tale crimen flagitiosum perpetraverit, tali sententiae subjacebit: quo proclamato si dominum suum interfecerit, de quo superius dictum est. Artículo 10; forpicibus ignitis laniandus: per solo autem latrocinio ad caudam equi ligabitur, et per omnes vicos civitatis trahetur, in pluribus plateis cum ipso pausando prece semper clamabit pro ut superius declaratum est. Demum ad patibulum trahatur, et ibi cruribus fractis ad rotam ponatur, ut de coetero similia facere nequeat, et coeteris in exemplum cedi videatur.

A. 30.

De faciendis incendia segetum domini sui.

Item. Si quis hominum vel familiarium ratione suae mercedis quam dominus suus retinuerit: et per viam juris a domino suo repetierit, sed maligno fretus spiritu per voraginem ignis segetes domini, aut in horreo congregatum combusserit, talis, cum deprehensus fuerit, sufficienti praehabito documento debetur circa patibulum igne concremari.

A. 31.

De ponentibus signa incendij ad domos aut horrea divitum, ut taxentur timore ignis.

Item. Si quis hominum maligno ducti spiritu, ad domos, portas horrea, seu alia notabilia loca: carbones scopas et alia signa appenderit domibus segetalium qui facultates in temporalibus possident, et per eos taxentur homines, qui circa nos ut communiter facere consueverant, tali modo et ipsa faciebant, qui postquam ipsa praescripta appendebat, tunc ibat ad unum monachum aut sacerdotem, cui quasi in specie confessionis dicebat. Talis homo te etenim 8, 10 aut viginti florenis auri domino vult 6 restituere, non cessabo donec domum aut horreum ipsius per voraginem ignis consumi faciam quibus sic obviabat. Ex quo monachus vel sacerdos veniens dicebat: Est unus homo qui narrabat in specie confessionis, et ego non praesumo ipsum

nominare, ne incidam in regulitatem, quoniam vos tenemini ei in tot et tantis florenis auri, si non dederitis ei minatur vobis damnum inferre per voraginem ignis. Quibus praeceptis talis veniens in praesentiam iudicis et juratorum; ipsa seriatim declaraturus mittuntur cum certi homines vel phisonomia et personae ipsius monachi vel sacerdotis notitia habeatur. Quibus habitis mittunt ad Ecclesias qui explorentur cum quo talis monachus in secreto loco quasi causa oratoris illac transivisset et faciant cum ipso homine partem floreni in moneta sacerdoti praesentatum. Et sic monachus aggrediens illum qui minas imponebat, hoc non ad experientiam deveniebat. Imo postquam talis captivitati traditus, ac tormentis conquisitus, palam comprobatur quia monachus semper mediam partem de talibus pecunijs, quas sic malitiose laxaverat, tulerat; itaque tales per voraginem ignis fuerant sub patibulo combusti. Et quoque similibus et simile facientibus hoc modo debetur obviari.

Ar. 32.

De incendio extorto de domo boni viri ex casu, et damnum inferentibus vicinis.

Item. Si cuiquam hominum bonae famae ac honestae vitae existentem et casu in opinabili domus per voraginem ignis comburi contingerit, (contigerit?) et ignis a tali modo exiens vicinis suis damnum quodcunque tulerit, et protali damno vicinis per voraginem ignis illato, a quo ignis originem incoeperit, judicialiter, quaesitus fuerit et reprehenderit. Domini verum est, qui ignis in domo mea primum exortus extitit, tamen neminem scio me offendisse: et constat viris dominationibus quod nullus mei in contrarium ratione detentionis suae mercedis conquestus fuerit. Nescio autem ex cujus dolo aut per quem eventum evenit: et etiam omnia bona consumpta et de perdita existunt, quae suo modo forte fide oculata conspiciere poteritis, teste Deo, cui constant omnia quia absque scitu et voluntate mea exortum est. Si voluerint eam vicini subportare; tunc ipse se puriter cum uxore sua purgabit solus ipsorum juramentis quod non cum scitu et voluntate eorum ignis talis fuerit succensus.

A. 33.

De mercenarijs facientibus incendia, quibus dominus ipsorum non solvit, mercedem eorum.

Item. Si quis concivis habuerit mercenarios, et iisdem mercedem ipsorum ad soepissimas eorum requisitiones reddere

distulerit, qui cum ad spacium unius, duorum, aut trium annorum, aut ultra servierit, et hoc judici juratisque civibus aut vicinis nota fuerint, qui spe frustrati nequeuntes mediantibus, quibus ipsorum jura persequeretur, et sic in desperationem positi per eos quicquid mali evenerit per voraginem ignis, aut alterius cujuscunque mali perpetratoris, de quibus vicinis aut cometaneis damnum aliquod insurrexerit, talis retentor mercedis tenetur omne damnum vicinis et commetaneis, ex tali causa illarum plenarie persolvere de suis rebus non obstante, si illi perpetratori talis mali captivitate manciparetur, quia tales cum deprehensi fuerint in corporibus ipsorum debita debebunt plecti poena, vel ut sub patibulum ducantur, et ibi per voraginem ignis ipsorum corpora comburantur.

A. 34.

De falsificationibus monetam Regni, et quid sit faciendum ipsis expedientibus.

Item. Si quis hominum extra decretum hujus Regni, vel Regni limites, monetam tam auream quam argenteam falsificaverit, et erga ipsum de moneta aurea floreni vel citra unius effigiei, et de una et eadem lega ac unius effigiei (effigiei?) comperta fuerint, ad valorem unius floreni auri. Talis si hominem per quem sibi datam fuerit ostendere nequiverit, dum modo talis habuerit notitiam monetae justae, tunc talis est jure detinendus ac detentus per poenas inquirendus, quibus peractis compertus fuerit, de socijs suis, et ubi aut quo locorum fuerint, et quis ipsa instrumenta ad ea perficienda praeparaverit, ac quibus detalibus florenis seu moneta falsa ad cambiendum dederint quia ab ipsis scienter acceperint, tamquam consentientes pari poena plectendi sunt. Si haec ipsa praescripta suo modo fuisse comperti fuerint, tunc tales sub patibulo erunt comburendi. combustio talium hoc modo debet fieri: qui primum paretur crinale de corticibus ligni, et monetae falsificatae perforentur, et circum circa ad ipsum crinale ligetur, ac super capitalium falsariorum ponantur, et sic ligati e civitate ducantur et in loco praescripto tali facinoroso crimine congruente, comburantur.

Art. 35.

De furto in sacris rebus facto et poena imponenda ipsa servantibus.

Item. Si qui hominum Sacrilegium perpetraverit, hoc est, si calicem crucem, monstrantias, casulas, cappas, dalmatica, indumenta altarium, libros ad cultum Ecclesiarum pertinentes, aut alia quaevis ad sacrum cultum pertinentia furatus fuerit,

et ipsam rem furatam cuiquam ut hospiti et ad alienandum dedit, quibus sic per tormenta exquisitis et compertis, si detentus fuerit, tunc tam perpetrator sceleris, quam hospes cum ipsorum complicibus debebunt sub patibulum duci, proclamante primum Praecone quicumque talis rei sceleratae perpetrator extiterit, simili sententiae subjacebit, et abducti, igne debebuntur comburi.

Art. 36.

De vetulis incantatricibus facientibus incantationes diabolicas, cum sacramento vel alijs modis.

Iterum. Si quae vetulae corpus Domini ore sumendo retinuerint causa cujuscunque incantationis instigatione daemonum fiendorum, aut si quae imaginum oculos vel crucifixi B. Mariae Virginis, S. Joannis in parietibus aut tabulis depictorum eruerint, et cum talibus incantationibus fecerint, quascunque quoquomodo aut qualiter vel quibuscunque modis excogitatis fuerint, mox ut compertae fuerint tales, debebuntur per gravissima tormenta exquiri, de perpetratis malis, quibus sic compertis duci debebunt, sub patibulum praecone primum proclamante, ut praescriptum est et ibi debentur per voraginem ignis consumi.

Conjunctione cum consanguinea et contra naturam.¹⁾

A. 37.

De haeretica pravitate commissa in parentela aut contra naturam si quis peccaverit.

Item. Si qui fuerint haeretica pravitate infecti, quodque absurdum est declarare, et avertat Deus ne ipsa fieri debeant, tamen diabolica pravitas non aliud agit, nisi omne malum. Ex eo quicumque cum noverca coijverit, frater cum fratris uxore, soror cum fratre, consanguinea cum consanguineo, aut qui fecerit peccatum contra naturam et in his similibus quicumque deprehensi fuerint, de talibus debebunt inquiri quo prohibito et declarato per voraginem ignis debebunt consumi in loco praescripto.

A. 38.

Qualiter sit procedendum contra homicidam fugitivum, per proximos interfecti.

Item. Si quis hominem interfecerit, et fugitivus evaserit, priusquam mortuum ante praetorium portaverint, et per juratos

¹⁾ Ez a sor bizonyosan magyarázatul iratott a következő 37-ik articulus címéhez.

cives in homine mortuo vulnera facta conspecta fuerint, et proximum (proximi?) hominis interfecti super homicidam clamaverint, mortuo sepulto uxor interempti vel proximi sui in proximo termino juridico, praesentibus iudice et juratis civibus dixerit: Domine Iudex et Jurati Cives petimus ut sententia pronuncietur contra homicidam, qui maritum meum vel fratrem meum vel Nevum (nepotem?) interfecit, tunc iudex per preconem in tribus terminis iudicis tali modo facere proclamare in praetorio et ab extra in ostio praetorii, ut omnis populus audiat, prece primum silentium faciat, poste (postea?) clamando dicat: talis homo interfecit talem, ut actores omnes tales ipsorum nominibus nominando dicant ei, ut veniat ad iudicem, responsurus ad ea, quae sibi obijciuntur: ipsis tribus terminis elapsis; si non comparuerit, inscribatur in librum civitatis sub nota homicidii, ut ubicunque locorum reperietur absque strepitu juris erit decolandus, Actori dabunt super homicidam litteras civitatis.

Art. 39.

De viro legitimo legitimam interficiente et e converso.

Iterum. Si quis hominum in legitimo thoro existens alicui viduae aut maritatae seu virgini comixtus fuerit, primum colloquens: ecce habeo unam malam uxorem taedet me vivere, ea utinam esset mortua, ecce promitto tibi data fide, quod modis omnibus procurabo seviendo in mortem ipsius, quae omnibus excogitavi quo modo faciam, et te recipiam in uxorem. Si ipsa maritata fuerit, cui adhaeserit commiscendo, et ipsa dicet: et vir meus vilissimus est, taedet me vitam cum ipso ducere, meam et ego bene procurabo, etiam bonum modum ad ea procurando et proficienda reperiri. Et ille uxorem suam legitimam de lecto deijciendo suo, diris verberibus et vulneribus plagis afficiet, aut aliter quocunque viam pessimam modo excogitatam ipsam interficiet. Eodem modo et ipsa maritum suum legitimum exquisitis artibus diabolicis intoxicando interficiet, aut alio malo exquisito, quae vi civis (cicatricibus?) verberationibus constabunt. Cum etiam talia enormia non valeant diu celari, talis mulier est viva sub patibulo sepelienda. Et talis vir qualiscunque sit aut cujuscunque status praeeminentiae debebit ad caudas equi ligari, et sub patibulo decolari. Si autem vidua aut virgo in mortem talis legitime consenserint, simili sententiae subiacent. Sin autem absque scitu aliarum ipsam uxorem legitimam exosam habens ex praeconcepta malitia, praeconcepto animo ut talem vel talem vellet ducere, in uxorem: ipsam legitimam uxorem interfecerit, solus sententiae primo declaratae subiacet:

proclamato semper primum preconē, et per omnes plateas trahi debebit.

A. 40.

De actore vituperante aut vituperante attractum suum, dum captivus ducetur, per praeconem ad iudicem.

Item. Si quis aliquem ratione vulnere, plagis, et vulneribus, sanguinem (sanguinis?) effusionibus aut verborum vituperosorum detinere fecerit, et detentus privatis suis armis erga manus iudicis, Juratorum aut praeconum captus duceretur et altercando actor detentum verbis vituperosis dehonestando, arma sua eripiendo, Actor in detentam personam servierit, et ipsum usque ad effusionem sanguinis percusserit, ipso facto omnem causam suam amittit pro qua ipsum detinere fecerat. Insuper pro perpetrata malitia solvet birsagium iudici pro violatione treuge, ex quo noluit expectare viam juris, sed temerarie illum erga manus Iudicis existentem invasit potentialiter, iudici solvet 32 marcas.

A. 41.

Quum nemo possit res suas perditas, et penes aliquem inventas sua propria auctoritate auferre, et de facto potentiae.

Item. Si quis civium erga quempiam concivem de rebus suis ab eo alienatis, vel praedictis repererit, easdem nullomodo auctoritate propria, aut temeraria praesumptione ab eodem auferre poterit absque strepitu juris et iudicem vel juratos cives accedendo, easdem vel detineri faciat, declarato, per ipsum, quales ab ipso abalienatae sint, aut fuerint. Si attractum crimine furti accusare voluerit; tunc sit tantum quantum in termino juridico semet tertius suis et suorum testium iuramentis, easdem suas faciat: Si attractus audentiora documenta dare nequiverit; Si autem ipsas res sua propria temeraria praesumptione ab eo receperit, tunc talis ipso facto contra attractum in facto potentiae convincetur. et solvet attracto marcas 32 et iudici pro tempore constituto iterum tantum.

Art. 42.

Quod si familiares vendiderint rem dominorum ipsorum ipsis confisam levi foro, emptor non tenetur ad restitutionem rei emptae.

Item. Si quis civium res suas cujuscunque generis existant per familiarem sui venditoris exposuerit pro precio deliberato et transiens famulus suus, ipsam vel ipsas res per media parte

citra vel circa aut levius vendiderit, easdem nequaquam rehabere valebit. Sed emptor easdem habere per ipso precio quanti emerit debebit. Si non famulo de iisdem confessus, ab eodem famulo suo damnum illud rehabere debebit, solum ut fateatur, qua ipsas res famulo ad vendendum dederit aut commiserit. Si autem per vim ab illo qui emerit, abstulerit, in facto potentiae convincitur.

A. 43.

De mulieribus nutricibus suffocantibus suos lactantes ex casu interveniente.

Item. Si cui civium Deus prolem dederit, et propter debilitatem matris nutricem ad fovendum puerum seu infantem precio conduxerit, et nutrix quibus vis aut qualicumque dormiendo infantem oppresserit, aut de cunabulo cadere fecerit, ut mortuus fuerit, nutrix sententiae capitis subjacebit.

Art. 44.

Quibus casibus carpentarij iudicentur si securis ceciderit ex altis tecturis in offensionem alicui.

Item. Si carpentarius labores domus cujuscunque civis per precio conventionem facta convenerit et in altis tecturis labores faciendo securis ex manu magistri carpentarij exilerit, aut de manubrio exciderit, et in ipso casu aliquem ad mortem percusserit, sententiae capitis subjacebit, aut si vulnus, mutilationes, plagas, sanguinum effusiones fecerit, sententiae soepius declaratae subjacebit. Quia magister talis artis mechanicae circumspicere debet talibus attinentijs, qui suis manibus ad labores perficienti continuo fieri debent. Si autem securim deposuerit ad asseres vel trabes, et medio alio tempore alijs laboribus inhaereret; aut in elevatione trabum, asserum sive lignorum et per casum unius trabis in alterum et his similia, aut per se deorsum in aliquem caderet securis vel ipse personaliter, tales casus sunt inopinabiles. Si talis casus ceciderit, in mortem alicujus, mutilationem, vulnera, livores, effusionem sanguinum, a talibus pronuntiatur liber et solutus ab impetitione omnium.

A. 45.

De projicientibus lapidem ex vesania propria, et non coacte.

Item. Si quis inter murum constitutum non coactus nec sua decessitate compulsus, sed solum ex vesania lapidem ultra murum projecerit, et ex ictu lapidis hominem vel puerum in

mortem percusserit, sententiae capitis subjacebit, si sufficiens testimonium probabitur, vel aliquem tali modo in mutilationem plagarum, vulnerum, vel sanguinum effusionem, per omnia sententijs supra specificatis in talibus causis emergentibus subjacebit.

A. 46.

Quibus modis lapicidae judicentur si lapis de muro ceciderit in offensionem aliquorum.

Item. Si quis muros accesserit, ubi locorum in altitudinem sublevabit nulla necessitate cogente, cum lapides omnino ad vel supra murum poni nequiverit, sed incertis asseribus pro statione locorum aptis locuntur. Quae loca sic in altitudinibus locata, aut communiter multae varietates existunt, si lapides deorsum ceciderint, et mortem cuiquam hominum generaverint, solus portabit peccatum suum, lapicidae pronunciantur liberi, et juri- bus exquisitis et lege.

Art. 47.

De poena sagittantium si proprium ictum sagittae aliquis ex casu inopinato offendetur.

Item. Si quis arcubus vel sagittis incesserit, homines aut pueros a remotis conspexerit, et eos clamore non promouerit, illus procul pausando, et sagittas post aviculas vel feras jecerit, sagitta tacto lapide vel alio loco unde resilierit, si sufficienti probabitur testimonio, sententiae capitis subjacebit, si aliquid mali alterius conditionis evenerit, ex eo vulnerum, plagarum, livorum et aliorum quorumvis, sententiae specificatae subjacebit.

A. 48.

De famelicis furantibus panem in foro, et de eorum poena si in usum converterint.

Item. Si quis civitatem intraverit famelicus labores quae- sierit, et non invenerit, propter Deum rogaverit et nemo ei dederit: si panem unum vel duos subtraxerit aut violenter arripuerit, talis nulli sententiae subjacebit. Si autem in usum converterit, et labore (valószinüleg kimaradt: *parare*) noluerit, sed se cum talibus rapinis conservare voluerit, captivitati man- cipatus et in termino juridico cum baculis est percutiendus, et de civitate licentiandus ad distantiam octo milliarium, et usque ad spatium 20 annorum et unius diei civitatem intrare non praesumat, sub privatione vitae ipsius.

A. 49.

De poena imponenda pueris octo aut 10 annorum subtrahentium parvas res.

Item. Si quis puerorum 8, 10 vel 12 annorum dissolutam vitam agendo, cultillos, aut alias res 24 denariorum valentes subtraxerit, et juri detentus fuerit, et sufficienti testimonio probatum fuerit, aut in ipso furto deprehensus fuerit, ducatur in termino juridico, et ligabitur ad mediastrum civitatis, et Praeco cum virgis, manibus bene colligatis, dabit sub corpore nudo eidem plagas viginti, dicendo: Parentes tui noluerunt te moribus bonis imbuere, jam ego te informabo. Et si de coetero facies, his duriora debebis sustinere. et talia quorum similia ad huc non vidisti.

A. 50.

De poena subtrahentium rem ad valorem dimidij floreni auri.

Item. Si quis furatus fuerit, valorem medij floreni auri, et erga ipsum res, quas furatus fuerit, reperientur nudus ad mediastrum ligabitur, et praeco dabit ipsi plagas cum virgis bene colligatis 50 usque ad effusionem sanguinis in scapulis, dorso, aut et infra, et praeco comminabitur ei, ne de coetero similia faciat.

A. 51.

De subtrahentibus rem ad valorem unius floreni auri.

Item. Si quis adolescens vel homo provectae aetatis furatus fuerit ad valorem unius floreni auri, et erga ipsum repertae fuerint: in termino juridico baculis extra urbem verberabitur, licentiatus e civitate ad distantiam 8 milliarium ad spatium 10 Annorum et unius diei et de coetero civitatem ingredi non audeat, sub poena sententiae sui capitis. Si vero furtum erga ipsum repertum non fuerit, actore ipsam causam furti contra ipsum persequente, attracto vero negante tunc ad proximum terminum Juridicum se purbabit, solo suo juramento. Si jurare noluerit praescriptae sententiae subiacevit. Sin autem juraverit pronunciatum liber et solutus.

A. 52.

De furto facto ad valorem duorum vel trium florenorum auri.

Item si quis furatus fuerit rem quamcunque duorum aut trium florenorum auri valentem, et erga ipsum compertum fuerit, aut de manibus jecerit, aut alicui ad observandum dederit, ipsam rem furatam suam esse retulerit, et hoc per experientiam

habebitur, de jure privari debebit uno aureo in termino juridico. Si autem Actore causam furti attractum persequente nullo comperto evidenti documento. Attractus se in termino juridico proximo purgabit solo suo juramento. Si juramentum fefellerit eo tunc sententiae subjacebit.

Art. 53.

De furante rem ad valorem 4-tuor florenorum auri.

Item si quis fuerit furatus res 4-tuor florenorum auri valentes erga eum vel in hospitio compertum fuerit, talis debet in termino juridico suspendi patibulo. Si autem negaverit, et aspectus nequam fuerit, aut fama talis de eo sonuerit, talis erit tormentis inquirendis. Si tormento examinatus furti perpetrator non apparuerit, talis sine ullo juramento erit dimittendus. Si autem tormentis non fuerit exquisitus, et contra attractum fuerit crimen furti persecutum; tunc attractus dum modo negative repperit, in proximo termino Juridico juri praesentabit semet septimus seque purgabit suis et suorum testium juramentis. Si autem ipse vel quispiam ipsorum testium jurare nequiverit aut fefellerit: tunc attractus de patibulo erit suspendendus.

A. 54.

De aperientibus seras cum falsis clavibus et eorum inquisitione.

Item. Si quis seras aperuerit, vel clam domos intrando res de eadem (sic!) subtraxerit, fama ipsius mala prius vigente talis mox per durissima tormenta erit inquirendus, de eo qualiter aperuerit, quo modo intraverit, cum quibus ibi fuerit, quot socios habuerit, qui illi sint, ubi morentur, quoties aut quibus damna intulerint, quo ipsas res furatas fecerint, quis ipsorum hospes fuerit, et tales non solum semel debent tormentis inquire sed trinies, vel tribus terminis juridicis, quia dolor major ex ipsis oritur, posteaque omnia fatebitur, ordine singula per notarium scribi debebunt. Et si talis sceleratus: nequam causa odij vel ranchoris aut alicujus opprobrij super aliquem honestum virum, qui si a gradibus juventutis honestam vitam duxerit, et fama laudis de eo fuerit, fassio scelerati contra talem virum nullius reputabitur esse vigoris. Quibus sic experto modo compertis, patibulo erit suspendendus.

A. 55.

Quod si furantes animalia civitatem intraverint, unus quisque possit eos cum animalibus furatis detinere.

Item si quis bonos equos equentios vel domitos furatus fuerit, eosdem ad civitatem depellendo aut ducendo, ipsos in leve fore exhibere solet, ut eo citius pecuniae suae bursae includi impleri possit. Talia animalia mox per judicem et juratos imo per totam communitatem si quis ipsorum viderit vel audierit tenetur ipsa animalia pariter cum illo fure juri detinere, non obstante, qui non habeantur personae cujus res sint furtim ablatae, ipsae res pariter cum fure judici est praesentandus, et per tormenta examinandus, super eo, de qua villa furatus fuerit, et cujus fuerint, et quibus talia furticinia dederit, quod et hospites habuerit, quoties talia mala fecerit, quibus proquisitis vendiderit, quibus sic habitis fur debet, cum ipsis rebus furatis 14 dies in captivitate detineri. Quibus exspiratis fur debet de patibulo suspendi, actore non comparante. Si autem actor advenerit perquirendus est de colore animalium, de aetate eorundem de tempore quando perdiderit, de loco ubi perdiderit, cujus fuerint, cum quibus ipsas res suas fore probare poterit. Quibus sic habitis furem suspendet expensas solvet et sic animalia sua rehabere de jure poterit.

A. 56.

De jure mediante quis possit rehabere animalia ab eo furata si emptorem invenerit animalium.

Item si quis civium res furatas ut sunt animalia qui 10 florenos auri valerent per 4 vel 5 florenos emerit aut quae 20 florenos valerent per 4 vel 5 florenos emerit: Si fur cum ipsa pecunia abierit et ille cujus animalia ipsa seu res fuerint, et qualitatem animalium aut rerum qualia fuerint suo modo declaraverit, et super eo justitiam sibi impertiri postulaverit tunc in proximo juridico termino actor vel cujus animalia ipsa seu res profuerint, se juri semet tertius praesentabit, et cum suo et testium suorum juramento juraverit super eo, quod ipse non pecunia vendiderit, nec aliquibus adservandum dederit, aut accommodarit, vel famulo aut filio aut amicis suis non dederit, sed ab eo absque scitu et voluntate sua furtim ablatae sint, et fuerint, si sic jurare poterit, et non fefellerint, ipsas res obtinebit. Expensae factae pro nihilo reputabunt.

A. 57.

Quod carnifices ne mactent animalia furata in certis temporibus, quod si fecerint, et in levi foro emerint habetur pro dolo.

Item si quis carnificum animalia furata emerit, et nocturno tempore lucente luna, aut candelis incensis, mactando excoriarit: Talis carnifex postquam haec comprobabuntur cum suis vicinis jure mediantibus debet suspendi patibulo. Etsi aliquis carnificum aliquod animal furtim ablatum emerit, 3 florenos auri valentem 1 floreno comparaverit, et si hoc ipsum superius praestans in usum duxerit, talis carnifex pro hospite furis reputabitur, facto eo et altius suspendatur quam fur.

A. 58.

Quod noctivagi detenti per tormenta examinentur, et qui morte moriantur.

Item. Si noctivagi deprehensi fuerint, et si qui in diurnis temporibus dormiunt, et nocturnis divaguntur, qui quoscunque forenses aut advenas repererint, illos vel illum statim suffocando ex abrupto interficiunt, cum omnibus rebus suis spoliantur corpus post modum in puteum veterem, aut fossatum antiquum, vel indesertis cellarijs, seu domibus desolatis sepeliunt, imo ad danubium trahentes, mortuo corpori molam collo ligantes, sic demergunt, et tales non solitarij incedunt, sed semper cum comitiva sociorum, ad tales judex, et jurati cives diligenter debent adhibere scrutinium et pervigilare. Quia per tales maximum consuevit oriri periculum: quosdam et sopori somni deditos domum clam intransibus inlectis eorum suffocando interficiunt. Qui cum detineri poterint in continenti, durissimis tormentis sunt inquirendi, de, et super omnibus quae qualia et quanta, cum quibus, ubi locorum, quando quo modo ipsa mala scelera perpetrarunt. Postquam singula suo modo fatebitur, erunt per notarium civitatis annotanda. Posthac talis vel tales scelerati ac nefandi homines debentur ad caudas equi ligari, et per omnes plateas trahi, ac in singulis plateis per praetorem debet proclamari: Quod quicumque nefandi homines similia mala fecerint, simili poenae subjacebunt. Postea trahantur sub patibulum, et ibi crura talium frangantur, cum rotis quibus fractis ponantur ad rotas.

A. 59.

De falsis procuratoribus se in causis ambarum partium intro-
mittentibus ac de eorum poena ipsis imponenda.

Item. Si quis procurator se intromittet in causas ambarum partium conventionem factam propriam causam iusti opprimit, et causam partis sinistrae in oppressionem iusti iudicij nunc huic, nunc illic dolositer adulando. Tales enim Judae traditori merito assimilare poterimus, talis si in tali crimine repertus fuerit, duci debet ad mediastrum civitatis et ad ipsum fortiter ligabitur, adportatoque sigillo cum quo pintas et justas ac alia vasa rempublicam concernentia signare consueverint, et illud signum cum carbonibus igneis ignitum redetur, et sic in utrasque maxillas ipsius sinistrae ac falsi procuratoris comburetur, ut alijs similia facientibus in exemplum cedi videatur.

A. 60.

Qua poena puniantur furantes fructiferas juveniles arbores.

Item. Si quis juveniles arbores fructum optimorum de vineis seu hortis aliorum, lucente luna, aut quibus vis alijs temporibus radicitus evolvendo subtraxerit, sibi in suo horto plantaverit, aut alijs pro pecunia vendiderit, talis si compertus fuerit, captivitati debet mancipari. Si erga ipsum solum unum palmitem hujusce modi arboris repperint, aut si testimonium vicinorum vel aliorum proborum virorum fide dignorum probare valuerit. Imo si solum unum palmitem repperint, talis debet duci ad mediastrum civitatis, ponaturque manus talis criminantis ad unum truncum, et amputetur ei, ne de coetero similia facere audeat.

A. 61.

De poena inferenda danti aliquid ad servandum, deinde ipsam rem cautelose et furtive recipiendo exportaverit.

Item. Si quis hominum concivi alicui res suas in sua ladula existente ad servandum dederit, ita quod videantur ipsae res quales quantae sint, quibus conspectis, si praesentator ipsarum rerum clavem ladulae suae apud se detinuerit, et in absentia hospitis ipsam ladulam exrogaverit malo fretus spiritu, ex ipsa easdem res clam exceperit, et in locum ipsarum rerum res graves, quae nullius essent valoris, ut plumbum, lapides, ferrum, et his similia, reposueritque in domum hospitis, hospite vel hospita superveniente, pensando, qui a modo sinistro processerit cum ipsis: mox si juratum civem accesserit, et ipsam ladulam cum

sigillo jurati civis sigillare fecerit. Negotium ipso jurato declarante, postremo si res sic se habuerit, et ita inventum fuerit, ille qui ladulam causa conservationis dederat, captivitati est mancipandus, si fatebitur sic processisse, audiatur, si autem non, tormentis examinetur ut fateatur. Quibus sic compertis ligatus extra civitatem usque ad patibulum ducatur, et ibi sub patibulo ignis voragine comburatur, ne de coetero aliqui similia facere audeant, vel praesumant.

A. 62.

De poena vituperantis aut verberantis mulierem, aut livoris vel sanguinis effusionem facientibus ac de mulieribus se mutuo verberantibus.

Item. Si quis foemineum sexum verbis vituperosis, verberibus plagis, sanguinum effusionibus vulneribus, mutilationibus affecerit, si per masculineum sexum fuerit factum, quod probatum fuerit testimonio sufficienti, tunc semper solvet poenam cum dupla parte laesae, et iudici pro tempore constituto: si autem probare nequiverit, et ipsas laesiones juratis civibus ostenderit, tunc in primo termino juridico pro verbis vituperosis solo suo juramento et in 2-do termino similiter solo suo juramento, semper purgabit suis juramentis. Si per plagis, livore et sanguinum effusione, tunc pro una illarum se purgabit in duobus terminis juridicis semper semet tertius. Si pro vulneribus similiter in duobus terminis sicut prius est declaratum. De verbis duplicabitur de sexu foemineo. Si autem mulier contra mulierem, tunc servatur modus tanquam excessus vici contra virum. Si autem mulierem quis interfecerit, tunc juramentis suis et suorum testium se purgabit, sicut contra virum. Quia cum homicidium probare voluerit, collum pro collo, et animam pro anima, nam est non anima alia, vel duplex quam viro.

A. 63.

Quod in homicidio per plures perpetrato, non tamen omnes sunt pro summo homicida retinendi, sed unus illorum tantum.

Item si quando homines plures, in una societate existentes homicidium perpetraverint, et ipsos juri detinendo captivitati manciparint laesi vel illi qui ipsos detinere facerint, non potuerunt propter unum solum pro summo homicida inculpare, si probabitur testimonio sufficienti incurreret in sententiam sui capitis, aut si negaverit, se purgaverit, modo superius declarato. 2-dum poterit inculpare proximum homicidam. Si contra talem probabitur testimonio sufficienti, solvet medium homagium vel decem

et sex marcas. Si non probabitur, tunc se purgabit juri putando semet 48 in suae innocentiae puritatem, et jurabit semet vigesimus quintus, se purgabit suis et suorum testium juramentis. 3-tium poterit inculpare auxiliatorem specialem, et ille se purgabit, si non fuerit contra ipsum probatum testimonium sufficiens semet tertius cum suis et suorum testium juramentis. Coetera vero poterit solum compli(c)es ipsius homicidij perpetrati fore, ut pro eo inculpare, et si valuerit contra ipsos testimonio sufficienti probare. Tunc quilibet illorum se purgabit solo suo juramento. Dum vero ille tertius non jurabit solvet parti laesae unam marcam, et judici iterum tantundem. Coeteri vero si jurare noluerint aut non valuerint, solvet quilibet eorum 1 florenum auri, hoc est unum fertonem, et judici pro tempore constituto similiter tantum.

A. 64.

De juramento imponendo illis, qui suspitione inculpantur pro causis criminalibus.

Item si quis hominum pro quibuscunque casibus aliquem suspitione inculparet sive furto, sive furti aut cujuscunque rei criminalis in quibus quempiam suspectum haberet, et pro ipsa suspitione ipsum juri detinere faceret: si attractus negative responderit, si semper talis in proximo termino juridico sequenti se secundo purgabit juramento suo.

A. 65.

Si fugientes e captivitate pronunciantur culpabiles eo facto.

Item. Si quis hominum aliquem detinere pro verbis illicitis seu vituperosis, livoribus, plagis, sanguinum effusionibus, vulneribus, mutilationibus, et alijs quibus causis criminalibus fecerit, et si de captivitate evaserit, qualiterque, cum primum detentus fuerit, talis ipso facto, quia exierit clam per se, vel per auxilium quorumcunque mox se culpabilem reddidit, et non indigetur aliud de coetero, nisi ut juxta commissi qualitatem, poena debita plectatur, in corpore, aut solvat birsagia juxta delicti qualitatem.

A. 66.

De judice qui homicidam voluntarie emisit.

Item. Si judex voluntarie homicidam emisit, ex tunc homagium deponere tenebitur adversae parti. Et judex de suo officio deponetur, et loco ejusdem alter eligatur.

A. 67.

Quomodo electio iudicis et juratorum sit a Regia Majestate concessa.

Item. Tribunal judicialium, licet iudex et jurati eligantur per communitatem, tamen ista libera electio est ipsis gratiose data per Regiam Majestatem.

A. 68.

Quod iudex et jurati faciunt iudicium in persona Regiae Majestatis.

Item. iudex et jurati cives habent facere Iudicium ex gratia collocata, per privilegiales libertates in persona domini Regis propria.

A. 69.

De poena imponendo excedenti contra iudicem vel furatos verbo tantum.

Item quicumque hominum excesserit contra Iudicem vel juratos cives urbis, debet lingua privari, vel decem marcas tam personae laesae, quam iudici deponere.

Art. 70.

De poena excedentis contra iudicem vel furatos de facto exiguitatis.

Item quicumque hominum excesserit contra iudicem vel juratos cives de facto cujuscunque exiguitatis, talis debet truncari capite vel solvet id personae laesae quod iudici singulis 30 marcas.

A. 71.

Quod si iudex vel jurati excesserint contra aliquem, semper in duplum condemnentur.

Item. Si iudex et juratus civis excesserint semper in duplo punietur, hoc est, partem quam laeserit (sic!), duplum solvere debet et tenebitur.

A. 72.

De inobedientia iudici et juratis quam facta civitatis in executione demandentur.

Item Dum modo iudex aut jurati cives in factis communitatis occupati, ut executionem demandent, et si quispiam civium restiterit, ut filius inobedientiae, debet modis omnibus in persona detineri, non obstante si fulciatur haereditatibus vel bonis.

Art. 73.

De contemnentibus sigillum judicis.

Item. Si quis civium vocatus per sigillum judicis venire contemserit, mox debebit sigillari domus et omnes habitationes ipsius.

Articul. 74. NB.

In Tripartito partis 2-dae Titulus 13.

A. 75.

De solutionibus fiendis judici et notario sedis ac praeconi pro ipsorum labore et proventu.

Item hic inferius scribentur quam plures solutiones fiendas ut puto citationum, pro intitulatione causarum, a restationis inhibitionum, captivationum, et coetera multa alia, ut inferius denotantur, et primo pro citationibus praeconi solventur	d.	2
Item pro intitulatione causae obtentae judici.....	d.	7
Item pro causarum intitulatione notario	d.	2
Item pro intitulatione causae obtentae notario	d.	4
Item si quis hominum per praeconem quempiam detinere fecerit tenetur praeconi dare.....	d.	6
Item captivus si liber emittitur per quemcunque modum tenetur judici	d.	7
Item si prohibitiones super rebus mobilibus in praesentia judicis fient tenetur	d.	14
Item si res prohibitae per judicem libere pronuntiantur tenetur judici	d.	7
Item si judex facit dare sigillum appraessum cerae tenetur judici	d.	1
Item si prohibitiones fuerint haereditatum tenentur dare judici.....	d.	40
Item si quis pro homicidio aut pro furto vel latrocinio, aut aliquo criminali facto fuerit detentus, et si cum adversario in concordiam injerit, tenetur dare praeconi pro sui liberatione	fl.	1
Item si advenam arestaverit, cum suis rebus per judicem solvat	d.	40
Item si advena liber pronuntiatur cum suis rebus per viam juris solvat	d.	40

Közli: HARSÁNYI ISTVÁN.

LEVÉLTÁRI KUTATÁSOK.

1.

1595. Szabolcs vármegye törvényszékének ítélete a házasságtöréssel vádolt özvegy Way Istvánné bűnpörében.

Az 1595. évben történt, hogy Báthory István országbíró mint Szabolcs vármegye főispánja, Way István özvegyét, Nagy Katalint és Bartha Lászlót, Ibrányi Ferencznek vajai jobbágyát, mint házasságtörő személyeket elfogatta és Ecsed várából Tatay István meg Korpády Mátyás főember szolgálai által a kárászi gyűlésre küldvén, megparancsolta *Veskóczy Budaházy Bernát* alispánnak, hogy törvényt láttasson felettök és igazság szerint megbüntesse őket.

A felperes, illetőleg a vádló Way Istvánnak *András* nevű fia volt, a ki a törvényszék előtt Bogdányi János prókátorával megjelenvén, azzal vádolta mostoháját, hogy még az ura életében paráználkodott és atyjának jámbor ágyát megfertőztette. Bartha Lászlót, ősi szokás szerint földesura, Ibrányi Ferencz védelmezte, Nagy Kata mellé pedig Kulcsár Jánost rendelték védőnek.

A törvényszéki tárgyalás, a vád- és védbeszédekkel, a tanuk vallomásaival és az ítélettel együtt, be vagy on írva a vármegye 1595. évi közgyűlési jegyzőkönyvébe, rendkívül eleven, szinte megragadó képét nyújtván a háromszáz évvel ezelőtt lefolyt regényes, szinte drámai hatást keltő szomorú történetnek. Eleitől végig gyökeres magyarsággal van írva és kitűnő bizonygot szolgáltat arra nézve, hogy törvénykezésünk nyelve a XVI. században mennyire erőteljes és kifejező volt. Határozottan merem állítani, hogy a magyar törvénykezési nyelv a fejlettségnek ezt a fokát sohasem érte el többé, sőt bizonyos tekintetben ma is távol áll tőle. Az ítélet jogtörténeti szempontból is különös figyelmet érdemel és — tekintve, hogy a következő századokban a pusztá gyanúsítás, a szembeszökőleg hamis vagy alaptalan vádaskodás is elegendő volt arra, hogy valakit máglyára, keréketörésre vagy karóbahúzásra ítéljenek — Szabolcs vármegye régi jó táblabíráinak *törvénytétele* valóban bölcs mérsékletről és emberséges érzésről tanúskodik.

* * *

Actor proposit. Hogy ez az Nagy Kata és Bartha László az én megholt atyámnak jámbor ágyának megfertőztetői még atyámnak éltébe egybe közösödvén gonoszul elszöktének és az míg akarták oda paráználkottak. Magokat meg gondolván ezen parázna személyek vissza oda az honnét elszöktek jöttek, és

ugyan ott az gonoszságnak helyén és gyakorlásában megfogatta főispán urunk ő nsga minthogy láthatóképen ő nsga megértette, hogy ilyen nyilván az megnevezett személyek együtt paráználkodnak és úgy külte ő nsga az ti kegyelmetek gyülésébe, megparancsolván vice ispán uraméknak es ti kegyelmeteknek vármegegyéül fejenként, hogy kd törvén szerént megbüntessék. Mivelhogy ime ez gonosz személyek jelen vannak, az én megholt atyámnak tisztességét oltalmazni akarván és vindicalni *fejekhez szóllok* és ti kgtektől Isten szerént törvént várok.

I. replicat. Im értem mit felel az A., hogy ezek az személyek gonoszul és nem jól, paráznául éltenek volna, sőt ugyan ez az én jobbágyom, Bartha László, *Vajáról* ez aszonnal elszökött volna, *kit én tagadok*, mert ez az én jobbágyom sem Wajáról ez aszont el nem vitte az mint az A. feleletek tarttja, hanem ha ment, más emberrel ment el, ugymint attyafiai közé Way István akarattyából és hogy az A. azt mondgya, hogy ez személyeket *az véren*, avagy gonoszságon megfogták volna, azt is tagadom, mert ez az én jobbágyom ez az aszon embert az *Way István halálának utána vette feleségül* hitte hozzá és maga házához vivé az én jobbágyom, az én jószágomban lakott vele és *szabadságom ellen* fogták meg ott. Az *vérről* elment és úgy fogták meg az én házamnál. Sőt penig ezt is megbizonyétom, hogy Way András uram ugyan azt is monta annak előtte, hogy elmenjen ez az asszony állat onnan az bestye kurva Wajáról az ő házául mert, mivel szeretőstől ha ott találja, levágja. Azért én is törvént várok kegyelmetektől.

Actor. Azt mongyuk meg, hogy ő kegyelme *ad rem* szölljon, mert ő kegyelme Ibrányi uram az hol azt mondgya, hogy jámborul és hit szerint *laktak* volna ezek a személyek, nem úgy laktak, mert mihelen legelsőben együtt elszöktek és az asszony hitit elhatta, mindjárt magok tették bűnössé magokat, hogy penig ezek gonoszul mentek el és gonoszul éltek, megbizonyéjtjuk.

I. Nem tudom az aszon mint és hogy ment el, de az én jobbágyommal nem szökött el.

A kihallgatott tanuk vallomásait a következőkben ösmertetjük:

Ludas János Ibrányi Ferencz vajai jobbágya hit alatt vallotta, hogy Way István fia két lovat és kocsit adott a mostohájának, hogy csak pusztuljon minél hamarabb és színét se lássa többé. El is ment még az ura életében, azután hozták vissza Kolozsvárról kezességen.

Galgóczy Mátyás Ibrányi jobbágya, ő vitte el az asszonyt Wajáról, a ki azt monta, hogy nincs maradása Way Andrástól. Később Debreczenben és Kolozsváron lakott.

Pap Borbála (a koronatanu) 25 éves, a ki előbb leánynak majd asszonynak vallotta magát, de nem tudta megmondani az ura nevét, később eszébe jutott, hogy Gergelynek hívták. Way Istvánnál szolgált s együtt ment el onnan az asszonynyal és az két gyermekkel, még a lovakat is ő hajtotta egy darabig. Útközben hozzájuk csatlakozott *Bartha László*, Kardos és Kopasz Miklós, ezek később lemaradoztak, de *Bartha* felült a kocsira és elkísérte őket Debreczenig s' onnan Kolozsvárra. Kolozsváron tíz napig együtt laktak és *mindig együtt háltak*, de még Vaján is látta vagy háromszor, mint szoba leány, hogy *Bartha* egy ágyon fekütt az asszonynyal.

A következő tanuk Way András üldözéséről és a szökésről vallanak, de a paráznság vádját közvetlenül nem igazolják.

13-ik tanu. *Fejes Imréné Erzsébet asszony* hallotta, hogy Way András üzte, kergette a rossz asszonyt Vajáról. Egyszer azt kérdezte tőle, hogy *kitől valók a gyermekei?* Azt felelte, hogy a kisebbik a Way Istváné. Majd siránkozva mentegetőzött, hogy nem mehet el a háztól, nem hagyhatja az öreget, mert nagy beteg, emelgetni kell szegényt az ágyban. Erre azt felelte Way András, hogy ne gondoljon azzal, majd gondját viseli ő az atyjának. Hallotta a tanu, mikor az asszony a maga ártatlanságát bizonyítgatván, Way András előtt szörnyen esküdözött, hogy megölheti, de bizony *a kisebbik gyermek* a Way Istváné. Hallomásból tudja, hogy Kolozsváron is paráznalkodott *Barthával*, meg is fogták őket, de a poroszlónak és a papnak 1—1 frt birságot fizetett, úgy bocsátották el, mikor pedig az ecsedi lakatos hírül vitte, hogy megholt az öreg Way István, *Kolozsváron* megesküdték. ¹⁾

Deliberatio sedis Comitatus.

»Mivelhogy az két vétkes személnék beszélgetésökből, mely tövel-heggyel áll egybe és nem különben mint az *Susánna* birái nem egyeznek beszédekben, mert noha törvén szerént való házassulást praetendálnak, de másfelől nem tagadgyák, hogy még Way István életében együtt nem mentenek volna titkon és szökésképen. Más az, hogy az azon azt mondgya, hogy Colosváratt esküttek volna meg az házasságra, az legény pedig különbet mond, mert *Janossal (?)* után mondgyák esküvéseket. Vallják azt is, hogy Colosváratt birságlották őket meg, kiből azt constálhattya ember, hogy ott is vétket ismertek hozzájuk.

¹⁾ Nagy kár, hogy a vádlottak vallomását nem irták be a jegyzőkönyvbe.

Ha pedig az úgy volt volna is, hogy Way András készerítése miatt kellett volna az asszonynak ura házatul eltávozni, mindazonáltal tartozott volna azzal, hogy urának és az falubeli szomszédoknak tuttára atta volna az ő bántásit és hogy kéntelenség vitte az elmenetelre. Arról, lám *Way Péter* uram Szabolcs vármegyének egyik vice ispánja ott Vaján lakott, tudománt tett volna és így nem titkon s' nem valami nőtelen *pajkosokkal*, hanem nyilván és jámbor személyekkel kellett volna elmenni, ha szintén hiti arra bocsátta volna is. De mert hogy mindezekben s' mind pedig annak az asszon embernek vallásából, az ki velek együtt járt és az többiből vétkes voltok és parázna cselekedetük megteccik: *annak okáért Way András esküdjék fejekre tizennegyed magával, úgy hogy az asszon fejére maga személye nélkül hat nemesemberrel*, az parasztlegén fejére hét paraszttal, tisztességbeli emberekkel, super eo: *hogy ez két személy, minek előtte Way István az ő atya ez világbul kimúlt volna, együtt paráználkottak*. Kiknek, ha ez szerent vagy harmad nappal vagy heted nappal ezután *Vaján*, vagy harmad *ezten nap* vagy Vaján vagy itt Kárászban fejekre esküszik — fejeket vetetheti.«

Hozatott pedig ez az ítélet Budaházy Bernát és Way Péter alispánsága alatt, mikoron Petneházy Péter, Ibronyi Gáspár, Megyery János és Ormós Miklós *szolgabirái*, Way Ferencz, Ibrányi János, Kemecey László, Jármý János, Serédy Gáspár és mások számosan *táblabirái* voltak nemes Szabolcs vármegyének.

(Közgyűlési jegyzőkönyv, VIII. k. 46—50. lap.)

3.

1607 márczius 5. Szabolcs vármegye végzése a hajduk ellen.

Nos universitas dominorum nobilium Comitatus de Zabolcs damus pro memoria.

Hogy mivel ez mi vármegyénk Bocskay István urunk fejedelmünk defectussa után császár ő felsége magyarországi koronás királyunkra szállott, int is ő felsége bennünket arra, hogy ez mostani változásban az elébbi hűségben tartván magunkat vigyázásban lennénk, hogy ismég az hajduság miá valami zenebona támadás, pártütés, támadás országunkban ne történjék, kiből hazánknek nagy romlása következhetnék. Minthogy pedig a mi vármegyénkben is vadnak sokan, *kik hajduságon forgottanak*, mind császár ő felsége, nagyságos urak és nemesség jószágiban, kikről féltő, hogy ismét támadást (!) tehetnének. Annak okáért mi unanimi voto et consensu nostro az mi vitélő és jó akaró urainknak *Lónyay András* és *Fekete János* kálai vice kapitán-

nak plenarie authoritást, hatalmat attunk arra, hogy az féle hajdu embereket mind császár ő felsége, nagyságos urak és nemesség jószágiban az kik volnának, császár ő felségének úgy mint Magyarország koronás királyának eskessék meg azon, hogy ők se császár ő felsége, se az ország ellen, sem penig az nemesség ellen soha semmi pártütést, támadást, zenebonát nem cselekesznek, nem indítanak, hanem ő felségének és az országnak igaz hívei, szolgálói lesznek, Ha penig valamelyek ez féle hajduk közül találtatnának, kik dulást, fosztást, kóborlást és egyéb gonoszságot cselekednének, tehát szabad legyen ő kegyelmeknek akárki jószágiban megfogni és törvény szerint megbüntetni. Ha penig valamely úr, nemes ember, város vagy falu az mi végezésünk ellen, ugy mint közönséges jó ellen re-luttalna és inter turbálna, tehát az úr és az nemes ember száz frton maragyon, az város penig vagy falu, ha ez féle gonosztevő embert tagadná és *rejektetné*, annak az embernek dián maragyon és tartozzanak kézben adni. Mely száz frtot és az gonosz tévő embernek diát Lónyai András és Fekete János uraimék contradictione, inhibitione, repulsione az féle engedetleneknek non obstante marhájokból s jószágjokból exequálhassanak.

Minthogy penig Lónyay András és Fekete János uraimék minden falukra el nem érkezhetnének, tehát a faluk tartoznak ő kegyelmét az féle hajdu emberek felől certificarálni és ha csak szolgálkat bocsátják is ő kegyelmek oda és az hajdu engedetlen lenne, tartozzék mind város, falu melléjek támadni az felől megírt poena alatt. Harum nostrarum vigore et testimonio harum mediante. Datum in possessione Karaz 5 die mensis martii. Anno domini 1607 ex congregatione nostra.

Johannes Jarmi vice comes.

Petrus Rady Iudex nobilium.

Petneházy György szolgabíró.

Földesi László szolgabíró.

Johannes Horváth judex nobilium.

(Szatmár vármegye levéltárából, fasc. I. Act. m. 20., 1607.)

4.

1610 május 15—21. Tanukihallgatás arról, hogy foglalták el Kálló városát a Kállay nemzetségtől?

Anno 1610 15 die maji.

Mi, Erdődi György szabolcsvármegyei szolgabíró, eskütt mellette Petniházi György, palatinus urunktól ő nagyságától reánk hozott compulsoriának erejivel az Kállay-familiának

Kállay Lőrincznek, Ferencznek és Jánosnak itt Tason, mely Tas Szabolcs vármegyében vagy on, szettünk tanúkat.¹⁾

1. *Petniházi János* nemes ember, 52 esztendő, hiti után azt vallja, hogy tudom azt, hogy az Kállai uraim Kálló várossát bírták mindennemű hasznával egyetemben békességgel, de azt nem tudom, hogy a Kállai uraim hadat gyűjtöttek volna az ő felsége vitézi ellen rugodoztak volna.

2. *Rádi Péter* nemes ember, 42 esztendő, hiti után azt vallja, hogy mikor *Dóczi András* és *Kellyemesi Mihály* a commissarius urak bejőnének Kállóban, még akkor az Kállai-familiának megadgyák vala, de teljességesen csak arra halasztanak, hogy még az hajduság teljességesen le nem szállott, majd nagyobb háborúság következne, úgymond, belőle és az ország gyűlésire is halasztanak, minthogy ő kegyelmek a *piacot* is kívánják vala.

3. *Dersi Lőrincz* nemes ember, 38 esztendő, hiti után azt vallja, hogy tudom azt, hogy uraságában voltak mind földinek, várossának, de *Kátai Mihály* veszté el tőlök. De azt nem tudom, hogy Kállai Miklós a kállai vitézek ellen hadat gyűjtöttet volna. Azt is tudom, hogy Kállai Farkas az Hatházi György marháját elhajtotta vala az kállai földről.

4. *Jármi János* nemes ember, 50 esztendő, hiti után azt vallja, hogy tudgya azt, hogy tisztartója is volt ott ben Kállóban Kállai Györgynek, kinek Szőr János volt neve, jobbágyi is voltak az városban, azok is onnét szolgáltak ki az Kállai uraimnak. Kállai Lőrincz uramnak is tudom, hogy tisztartója volt ott Kovács Péter, az is ott lakott és onnét járt ki is Kállóból, úgy viselte gongyát az jószágnak. Hatházy Györgynek pedig szájából hallottam, hogy az ő marháját elhajtatta Kállai György rólla és le is vágta benne, az hadgyűjtésben semmit nem tud, hogy az Kállai uraim hadat gyűjtöttek volna senki ellen, azt tudom, hogy Kállai Miklós uram pinczét is csináltatott vala ott benn Kállóban, bort is árultatott benne, nekünk is hozatott az ő maga borában ugyan azon pinczéből.

5. *Tót Lukács* nemes ember, 44 esztendő, hiti után azt vallja, hogy az mely házban most lakom az az ház Kállai György tisztartójáé Szőr Jánosé volt, de az megholt és maratt egy gyermeke, kire az ház szállott, vettem meg az gyermektől az házat, minthogy vér volt hozzá a gyermek, engem Kállai Ferencz beidézett el akarta venni tőlem az házat törvényel. Félek rajta, hogy elnyeri tőlem, ujabban megvevém tőlle is az házat,

¹⁾ A nádor compulsoriuma Kálló városában 1610 május 11. kelt. Fasc. 28. nr. 2.

mert azt monta, hogy *oszlásban* is neki jutott az gyermek. Másodszor ismét beidéze Kállai Miklós, esmét félek rajta, hogy elnyeri tőlem, ő tőle is újabban meg vöttem az házat. *Kátai Mihály* esmét belém kapa, minthogy kapitány volt Kállóban s' ő hire nélkül megvöttem, ő neki is kedvit kerestem érette. Azt is tudom, hogy a jobbágyok be futottak ide be Kállóban s' innét is tudom, hogy ki szolgált nekik, mostan is vagyon egy Palóci Tamás nevű jobbágya ott ben Kállai Lőrincz uramnak, ki nekik szolgál. Azt is tudom, hogy Kállai Miklós uram az kállai hidat csináltatta az maga jobbágyival és *sóvámot* is vött rajta. Tudom azt is, hogy Kállai Miklósnak pinczéje volt ott benn és bort is ároltatott benne, de én nem tudom, ha Kátai Mihály engedelméből volt-e, avagy kiéből. Az hadgyűjtés dolgában én semmit nem tudok, abban is semmit nem tudok, hogy Kállai Miklós az kállai vitézekben megfogott volna és úgy sanczoltatta volna mint az törököt.

6. *Kocsis Mihály* nemes ember, 52 esztendő, hiti után azt vallja, hogy tudom azt, hogy az Kállai urak az kállai földre *Bírben*, marhát fogattanak, *egy olykor* Kállai György szolgálja voltam, hivatá be Kállóban Bírbel az bírakat, Fintor Tamás lovai jártak ott a kállai földön, azok között volt egy lova Hatházi Györgynek és én fogattam ki is onnat az lovat az bíri bírakkal és oda is vesze. Azt is tudom, hogy Hatházi Györgyöt ellenzették rólla az kállai földről és marháját is elhajtották rólla *Napkorra*, ott le is vágtanak egyet benne, az is oda veszett. Azt is tudom, hogy Szőr János ott az Tót Lukács mely házban lakik, abban lakott és az jobbágyoknak onnét parancsolt. Azt is tudom, hogy majorságok ott volt az kállai földön és jobbágyoknak is házok ott volt az városban és úgy szolgáltak az kállai uraknak. Az hadgyűjtésben semmit nem tudok, sem azt nem tudom, hogy Kállai Miklós az vitézeket megfogta és megsanczoltatta volna, mint az törököt.

7., 8. tanu, *Szita János* és *Törtöl György* nemes emberek úgy vallanak mint az előbbi tanu, megtoldván azzal is, hogy Kálló városába menekült jobbágyok úgy szolgálták a Kállayakat, mint földesuraikat és hogy *Kátay Mihály* forgatta ki őket a város birodalmából.

9. *Szücs Bálint* nemes ember, 60 esztendő, hiti után azt vallja, hogy az mikor én be mentem volna Kállóban az paraszt nép köziben kapitány uram akarattyából, ugyanazon esztendőben az *bécsi ország végezése szerint* az kállai szentegyházban oda gyűjtenek mind vitézlő és közönséges népet, ott mind az egész város előtt az ország végezése szerint megadák Kálló városát az Kállai familiának és ő kegyelmeknek esküttenek bírót is az

városban magok számára, *Kis Barbély Jánost* tötték vala bíróvá is, az város népit is az régi szokás szerint való szabadságban meghatták vala és úgy marattunk vala meg alattok. Azt is tudom, hogy majorságok ott ben volt és jobbágyok is onnét szolgált ki nekik. Az had dolgában semmit nem tudok. Azt is tudom, hogy az puszta telekekről marhát elvittek és oda is vezett benne. Azt is tudom, hogy még Turon laktomban ide fel jöttem, *még akkor az várat nem csinálták volt*, akkor is tudom, hogy az Kállai uraké volt Kálló városa.

10. tanu, *Farkas János* nemes ember, csak azt tudgya, hogy a város a Kállayaké volt.

11. *Kércsi István* nemes ember, 32 esztendős, hiti után azt vallja, hogy nem tudgya melyik esztendőben, de az *Kátai Mihály* kapitánységában hivattatott volt be Kállóban az Kállai uraimtól és ott ben létemben Nagy-Kállóban egy *Budai István* nevű, udvarbíró-e, harminczados-e, avagy micsoda tisztben volt én nem tudom, de ott voltam akkor Kállóban, fel álván az sok nép között, kezdé számlálni, hogy én a Camarától és ő felségétől bocsáttatott commissarius vagyok Budai István, a mai napságtól fogván az Kállai familiának Kálló városát megattam, a mai nap ő felsége keziből kezetekbe attam; és tudom azt, hogy harmadnapig ott az Kálmán András házánál voltunk és az városban főbíróvá tőné Kállai Lőrincz uram Borbély Jánost. De én nem hallottam, hogy ott senki ellenek contradicált volna, hanem úgy foglalta el aztán annak utánna *Jakab János* ¹⁾ és Kátai Mihály. Az had dolgában én semmit nem tudok, sem nem hallottam, sem hogy senkit fogtanak és sanczoltattanak volna.

12. *Petneházi Péter* nemes ember, 60 esztendős, hiti után azt vallja, hogy tudom azt, hogy az Kállai urak bírtak jobbágyot az városban és ugyan annál is szállottak és mikor az jobbágyoknak az városban valami dolgok esett, innét az vármegyéből hittanak főnemes embereket *törvény tenni* és az Kállai uraim oltalmazták őket úgy mint jobbágyokat. Az had dolgában semmit sem tud, sem hogy senkit az kállai vitézek közül fogtanak, avagy sanczoltattanak volna.

13. *Ibroni Péter* nemes ember, 32 esztendős, hiti után azt vallja, hogy az mikor az *Vitéz Kállai János* szolgája voltam, hát tudom, hogy Kálló városát mind piacostól bírták az város sorompójáig, az Kállai urak pinczéjeket is tudom, hogy volt kettő is az városban, abban mindenkor bort árultattak.

¹⁾ T. i. Belgiojoso.

Anno 1610. 20 die maji. Jöttünk Orosra esküttetni.

14. tanu, nemes *Danczi András* tudja, hogy a Kállayak bírták a várost, a hol majorságok is volt. A kállai hidat ők csináltatták s a vámot ők szedték rajta.

15. tanu, *Antal Gergely*, Jármí János jobbágya, bizonyosan tudja, hogy a Kállayak a városnak szabad uraságában voltak és az ott lakó jobbágyokat, más beköltözöködött jövény embe-
rekkel együtt úrdolgára hajtották. A hadgyűjtésről s' a várbeli katonák sarczoltatásáról soha még csak nem is hallott.

16. tanu, Thassy Gáspár jobbágy, úgy vall mint az előbbi, hozzá tevén, »*azt mondták, hogy az kapun kívül mindgyárt az Kállay uraké az föld*«.

Anno 1610. 21 die maji. Jöttünk ide Újfejtóra Szabolcs vármegyének edgyik szolgabírája Erdödi György, ugyanazon vármegyének edgyik esküttje Pctniházy György.

17. *Szunyogh János* nemes ember, 40 esztendő, hiti után azt vallja : Legelsőben, hogy mikoron az ellenség előtt jobbágyúl be futottak Kállóban oltalomnak okáért, *mikor az Rácز várost megülék*, az én kicsin jobbágyaimnak is úgy utcájok volt, az mely között ugyan egyéb ember nem lakott, szabados voltam vele, mikor az vár mívre elébb nem találták hajtani, hát valahová akarták küldeni, úgy valami dologra akartam őket küldeni, szabadosan bírtam, mert ott senkitől senki jobbágyát el nem vötték, azonképen az Kállai uraknak is az ő jobbágyok szolgáltanak, az kik darabontságra magokat nem atták, sőt annak felette még azok is, az kik az bíri, semjéni, kiskállai földről éltenek, ugyan szolgáltanak az kállai uraknak. Annak felette azt is tudom, hogy *Ször János Kállai Györgynek* szabadosa volt, ugyan *sajt házat* is tartott ott az kállai földön és ugyan háza is volt ott Kállai Györgynek. Az mi pedig az hadfogadás dolgát illeti, hogy az kállai urak hajdukat vagy valami hadat fogattanak vagy tartottak volna, abban én semmit nem tudok. Abban is pediglen semmit nem tudok, hogy Kállai Miklós valakit megfogott volna jobbágyán kívül és hogy török módra őket sanczoltatta volna.

Vallja tovább a tanu, hogy a hidat a *kiskállai* jobbágyok csinálták s' a vámját is ott szedték s' a kállai határt Kállai Ferencz, az ő emlékezetée, mint földesuraság bírta és használta.

18. *Szunyogh István* nemes ember, 50 esztendő, hiti után mindenekben ugyanazont vallja, az mit az felső tanu, *Szunyogh János* uram ő kegyelme, csakhogy *ezzel jobbította* : hogy Csapi Cristóf uram kapitánságában kaszáltattam volt

egy rétet, de bizonyosan jól reá nem emlékezhetem, ha a nagy-kállai vagy kiskállai földön volt-e, de azt tudom, hogy az *sok ebő* Kállai János az szénámot elhordatta vala, kit ugyan mezei boglyában raktam volt. Ennek felette ezt is tudom, hogy az commissariusok az Kállai uraknak megatták, de azt meddig bírták, miképen s' hogy-hogy vötték el tüllök, nem tudom. Továbbá erre is emlékezem, *de igen homályosan* jut eszemben, hogy Bogdáni Gergely az kállai urakkal szörzödségben indultanak volt és minden ekés ember az földről két-két forintot adgyon, de az piaczon nem alkathattanak meg, az szörzödség ebben nem mehetett véghez. Annak felette mind az ketten erre is emlékezünk, *hogy mikoron megatták volna Kállót az Kállai uraknak egy Alla kiáltásért, sátorok vagdalásáért, doboltatásért, melyet részegségből cselekettenek: Jakab János, ki akkor generalis volt, Kállai Ferencztől s' Kállai Miklóstól elvette és annak felette büntetésnek okáért ökö, hogy az török Váradot meg akarja vala szállani, egy holnapra oda külte vala.*

19. tanu, nemes *Földesi László* tudja, hogy a Kállayak szabadosan bírták Kállót s' Kállay Lőrincz családotul együtt bent is lakott a városban. Arról azonban nem tud semmit, hogy a kállai őrség ellen hajdukat és egyéb hadakat fogadtak volna falujokban s' hogy Kállay Miklós az elfogott kállai katonákat sarczoltatta volna, a mivel őt a nádor előtt vádolták.

20. *Bekeni Szabó János* paraszt ember, 45 esztendő, hiti után azt vallja, hogy az fölső tanuval, Földesi László uramval mindenekben egyaránt vall, csak ezzel jobbíttya s' azt vallja: Tudom — úgy mond — azt, hogy az Kállai uraknak a commissarius, urunk ő felsége akarattyából megatta vala Kállót s' Kállai Lőrincz uram meg is köszönte vala ő felségének. De annak utánna az generalis, Kátai Mihály uramval egyetemben az *sátor vagdalásért, Alla kiáltásért* esmét elvevék tüllök. Ezt is tudom, hogy mindenik *szerre* való jobbágyok, kiki az ő uroknak szolgáltnak, de az Kállai uraktól senki az ő jobbágyokat el nem fogta és az szolgálattul is meg nem tartóztatta, hanem szabadon bírták magok saját jobbágyokat.

A tanukihallgatásra kiküldött szolgabírák a tanuk vallo-másáról fölvelt jegyzőkönyvet Szabolcs vármegyének 1610 május 25-én, *Tasson* tartott közgyűlésén fölmutatták s arról a vármegye Thurzó György nádor részére hiteles pecsétje alatt, bizonyság-levelet adott.

(Szabolcs vármegye levéltárában, fasc. 28. nr. 1.)

5.

1623 május 17. Bethlen Gábor fejedelem Móré Bálint és Kori György szabolcsi nemesekhez.

Gabriel dei gracia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps, partium Regni Hungariae Dominus etc., etc.

Egregii fideles nobis dilecti. Salutatem et gratiam nostram. Nagy gyakorta az végbeli törökök panaszkodással találtak meg bennünket, hogy az pusztákon csavargó latrok sok károkat töttenek és naponként tennének nekik, az mint csak ezen tavaszon is mind az szolnoki és gyulai bégeknek szolgálkat levágván, lovaikat elvették, mely minthogy az szent békességnek ellene vagyon, afféle békesség bontogató és egyenetlenséget, háborut szerző tolvaj legényeket hogy inkább compescálhassunk megparancsoltuk volt minden végházainkban levő kapitányoknak s' mind hajdu városokon levő kapitányoknak, hogy valahol birodalmunkban olyan csavargó latrokat találhattnak, megfogassák és értésünkre adván, érdemek szerént az mi parancsolatunkból meg is büntessék, kiknek csavargások és békesség bontogatások néha közönségesen mindeneknek ártalmas, de tinektek, holdoltságon és igen közel való szomszédságban lakó nemeseknek, legártalmasabb és veszedelmesebb, kihez képest azt kellene reméllenünk, hogy afféle csavargóknak gyűlölői és fogyatói volnátok, de különben találtatott az dolog az mint értésünkre adatik, mert az kit afféle latrokban tokaji kapitánunk megtapasztalhatott is, kezében lévén az törökök lova, házatokban befogadván oltalmaztatok és kezében adni nem akartátok, készebbek lévén inkább az mi végbeli kapitánunk arra rendeltett bizonyos emberére *falut is támasztani*, hogy sem kézben adni, mely miért hogy elszenvedhetetlen vétek főképen tibennetek nemes emberekben, holott az latrok az ő latorságokban elő nem mehetnének, ha *enyőgető, pártartó* gazdájok nem volna, semmi képen el nem hallgatthattuk. Hadgyuk annakokáért és serio parancsollyuk ez levelünk látván, minden dolgaitokat hátra hagyván, mindgyárást mingyárást (így!) be jöjjetek ide udvarunkban és személyünk előtt igazítsátok el, mert tovább se ti bennetek (ha úgy találatik lönni az dolog), sem egyebekben affélét elszenvedni nem akarunk. Secus non facturi.

Datum Albae Juliae die 17 mensis may. Anno 1623.

Gabriel mpr.

Kívül: Egregiis Valentino More et Georgio Korhi de Dada. fidelibus nobis dilectis.

(Szabolcs vármegye levéltárában, fasc. 41. nr. 27.)

6.

1628. *Ung vármegye informálja Eszterházy Miklós nádort az ungvári templom felől.*

»Az százhuszonöt lovasok hópénzek megfizetése végett írt Nsg. tekintetes levelében az ungvári templom dolgából is mit írt legyen Nsgod minekünk az Nsgod méltóságos leveléből megértettük, Az mi azért az ungvári templom dolgát nézi, Nagyságotat mint kegyelmes urunkat felette nagy szeretettel kérjük, minekünk megbocsássa és fogyatkozásul s' vétkül ne tulajdoníccsa, mert az mint Nsgodat affelől az templom felől requiráltuk volt, valaki informálta Nsgodat azzal, hogy az árvák ő nagyságok pénzével építtetett volna az az megégés után, avagy hogy az erősségben lévén az várhoz foglaltatott volna, avagy hogy az városbeliek az jó emlékezetű *Homonnay Györggygel* az felől conveniáltak, avagy cseréltek volna. De az, hidgye Nsgod, hogy másképen vagyon, mi nekünk is penig *általság* volna Nsgodnak olyat írunk, az ki másképen volna, de hogy afféle *susurro* szavának nagyobb és helyesb hitele vagyon sem mint mi nekünk, minémű fájdalmas lehessen, Nsgod megítheti. Mindazáltal, hogy az dolog nem úgy vagyon, az mint Nsgodnak némelyek mondották, ez levelünk mellett felküldött attestatióból Nsgod kegyelmesen megértheti, azt is ha conveniáltak-e az városbeliek ő nagyságával, avagy sem? Micsodás erősségben legyen penig Isten és az világ láttya, mert nem hogy erősségben volna, de sokkal nagyobb kárára és ellenségére vagyon az várnak, kik építteték penig meg az égés után, az is a tanuk vallásából megteccik. Miképpen vették legyen penig el és micsoda okkal s' praetensióval, mindeneknél nilván vagyon. Nagyságotat azért mégis mint kegyelmes urunkat kérjük, elébbi írásunk szerént, nádor ispánságának tisztí szerént adatná meg, reánk valló neheztelését rólunk vegye el.«

(Fasc. 32. nr. 41.)

7.

1631 október 11. *Bornemisza kassai vicegenerális levele a Császár Péter-féle pórlázadás dolgában.*

Spectabiles magnifici, generosi, egregii et nobiles domini fautores, fratres et amici observandissimi.

Servitiorum meorum paratissimam commendo. Hogy Isten Nagyságotokat s kegyelmeteket minden kívánsága szerint való jókkal megáldgya sziből kívánom.

Azt remélyték vala elérkezvén Palatinus urunk ő nsga levele az pórokhoz, hogy immár utolsó végezésünk után megnyughatnánk, de immár nyilván való dolog, hogy semmivel nem gondolván utolsó veszedelmet akarnak csinálni. *Császár Péter*, a ki fejek, Egré ment be, nem biztatván a lelki ismereti, ott a Passa párttyokot fogván úgy hidgye Nsgtok s' kegyelmetek ellen nem tart az török az pórok latorságában, sőt adanimálván maga az török, emésztetni akarván magunkkal magunkat nyilván való dolog etc. Kihez képest nem látunk semmi egyéb módot, hanem hogy sietve kellne Nsgtoknak s' kegyelmeteknek felülvén Tarczal felé által jönni a Tiszán, mert ha elébb verődnek össze, igen félő, hogy oltalmat keresvén magoknak az ellenséghez kötik magokat, kiből bölcsen minden maga élete s hazája szerető emberek megítélhetik, minémű utolsó veszedelmünkre való dolog következhetnék, mely veszedelemnek elkerülésében semmi egyéb módot ennél nem láthatok, hanem hogy mennél hamarább felülvén szállíthassuk úgy le, hogy ne legyünk ennyi gyalázatos félelemben miattok. Palatinus urunk ő nsga assecuratiója is arra tendált, hogy valamit eddig vétettnek úgy megyen feledékenységekben, ha ennek utánna semmit nem indítottanak volna, de a mely nap elvégeződött is az dolog, azon naptól fogvást mind esküttették egymást s' felkelő leveleket is jártatván immár az Sajón túl Egrig mindenestől fenn vadnak. Hol pedig Nsgtok s' kegyelmetek semmit ebben elől nem vevén fel nem ülne, kit én meg sem gondolhatok, mind az Isten s' mind a világ előtt protestálok, hogy nem én leszek a nagy romlásnak, hanem magy Nsgtok s' kegyelmetek oka, kire hogy categorice resolválván magát Nsgtok s' kegyelmetek felette kérem Nsgtokat s' kegyelmeteket.

Ezek után Isten tarcsa és éltesse Nsgtokat s' kegyelmeteket kedves jó egészséges életben.

Datum Cassoviae 17 oktobris anno 1631.

Spectabilium, magnificarum etc. D. Vestrarum servitor paratissimus
Bornemisza mp.

P. S. Nagyságtok s' kegyelmetek az insurrectióban Nyári uramtól ő Nsgátúl ércsen.

(Szatmár vármegye levéltárában, fasc. II. nr. 47.)

8.

Murány, 1632 augusztus 3. Széchy György özvegye Homonnay Mária Gömör vármegyééhez.

Illustrissimi spectabiles generosi az egregii domini et vicini observandi etc.

Istentől sok jókat kívánunk kegyelmeteknek megadatni. Esék értésünkre, hogy kegyelmeteknek Pelsőczön gyűlése lévén, némi nemű levelünkre mint hogy mi nekünk ír generalis uram az mostani állapot s' vigyázás felől, melyre az egész ősztől fogva minémű gondviselésünk volt nyilván vagyon kegyelmeteknél, hogy mind magunk s' mind jószágunk szüntelenül vigyáztattunk. Kegyelmetek azért, ha valami rendelést teszen akarnánk intímálni kegyelmeteknek, hogy ne *Putnokban* szállícson be egynehány lovast vagy gyalogot az mint most is végezett volt kgték, mert hova leszen Pelsőcz tája, Csetnek, Rosnó völgye, Kövi, Deres, Visnyo tája és Baloghon felül való *holdulatlanság*. Hiszen Putnoktul fogva még Szendrőn felől is mind holdul, mi szükség hát őrzeni Putnokból, holott most is eljött Putnok mellől az török és ha Isten meg nem zabolázta volna, minémű csapást tehetett volna ide az holdulatlanság szélén, csak Isten tudgya. Azért ha valamit végez kegyelmetek, ide az holdulatlanság szélire rendeljen ktek vigyázókat alkalmas helyekre, mert egyáltallyába Putnokból meg nem oltalmazza Pelsőcz, Csetnek és Josva völgyét és Kövi, Deres, Balogh és Rahó táján levő holdulatlanságot s' csak az nagy héjában való kölcség és fizetés leszen. Jóllehet igen jó volna Putnokban is segítséget rendelni, csak reá érkezhének az szegény várnépe, semmi közönséges jóban nem leszünk ellentartó, hanem valamire elérkezhetünk, mi semmiben hátra nem állunk, az közönséges jóért s' megmaradásáért. Ugyan ezen dologról mi is írtunk generalis uramnak. Mit végez ktek ez dolog felől, kérjük kteket, adgya értésünkre.

De caetero etc. etc. Datae in arce Murany 3 augusti 1632.

Illustrissimi, spectabilis etc. etc.

Ad officium pietatis devota Spect.
ac magn. condam Domini Georgii
Szechi de Rimaszech relicta vidua

P. S.

Homonnay Maria sk.

Hiszem vadnak ennél békességesebb vármegyék, az melyekből rendelhetnének Putnokban és egyéb véghelyekben is őrzőket, minekünk itt magunkra kellene vigyáznunk, sőt még minket is onnét kellene segíteni.

(Gömör vármegye levéltárából.)

9.

1633 november 1. Pozsony. Pázmány Péter esztergomi érsek a Pázmány és Toldy jószágok gondja viselését Solymosy Péterre bízza.

Nos Petrus miseracione divina sanctae romanae ecclesiae tituli s. Hyeronimi Illyricorum presbiter Cardinalis Pázmány, metropolitanae Ecclesiae Strigoniensis Archiepiscopus etc. etc. summus secretarius et cancellarius ac S. R. M. etc. consiliarius intimus etc. Universis et singulis cujuscunque status, conditionis vel praeeminentiae hominibus praesentium notitiam habituris. Salutem ac mutua officia.

Hogy mivel igyekeztvén azon, hogy az Pázmány és Toldy jószág úgy administráltatnék, hogy mind az gondviselésben oly fogyatkozás ne esnék, mind pedig hogy idegen kézre ne jutna, arra való képezt, megtekintvén Solymosy Péter uramnak állapotját és mindenben jó remétségünk levén ő kegyelme felől, auctoritásunk is levén, az Pázmány és Toldy jószágnak teljes directióját és ususát Solymosy Péter uramnak engedjük, hoc per expressum declarandum, hogy ő kegyelme semminémü számadással erről az administratióról ne tartozzék, hanem medio tempore a mi elzalogosított apródonként váltogassa vissza, és ennek felette mikor az Isten Pázmány Miklóst (kinek mind személye s' mind jószága gondviselése mi mellettünk vagyon) arra az üdöre juttatja, hogy maga akarná administrálni, kezében bocsássa. A mint erről Solymosy Péter uram itt az posonyi káptalanban authentica fassiot tett. Praesentibus perlectis exhibenti restititis. Posony 1 die novembris anno domini M. D. C. XXXIII.

Petrus S. R. E. Cardinalis Pazmany mp. (l. s.)

(Szabolcs vármegye levéltárában, fasc. 51. nr. 14.)

10.

1634 április 23. Nagyszombat. Pázmány Péter esztergomi érsek Solymosy Péterhez.

Generose domine nobis honorande. Istentől kgdnek minden jókat kívánunk.

Az kegyelmed levelét, a melyből, hogy Isten kegyelmednek házastársat rendelt, kinek örvendetes napja is elközelget, elvettük és megértettük, és hogy ő szent felsége kegyelmednek oly böcsületes nembül parancsolt örök házastársat igen akarjuk, kinek mi az eleit és az öreg attyokat is jól ismertük. Hogy azért

Isten kegyelmednek adgya lelkének nyugodalmas üdvösségére és kegyelmedet jegyesével egyetemben megáldgya, szivből kívánjuk. Mely örvendetes vigasságos napra, noha magunk, az mint kegyelmed jól tudgya, el nem mehetünk, de ha az mostani üdónek és igyenetlen állapotnak alkalmatlansági engednék, főember szolgálkat szeretettel küldenónk képünkben annak az kegyelmed örvendetes napjának tiszteletire. Mindazonáltal az miben most nem kedveskedhetünk, annak utánna is kegyelmedtül jó akaratumkat meg nem vonszuk. Tarcsa Isten s' áldgya meg kegyelmedet egészésgben.

Tyrnaviae 23 aprilis anno domini 1634.

Kegyelmednek jó akarója
Cardinalis Pázmán mp.

Kívül: *Generoso domino Petro Solimossy etc. nobis honorando.*

(Szabolcs vármegye levéltárában, fasc. 52. nr. 13.)

11.

1639 november 29. *A csetneki varga mesterek panasza Gömör vármegyéhez.*

Alázatos szolgálatumkat ajánljuk Nagyságodnak és kegyelmeteknek mint nekünk böcsületes urainknak, kívánunk az mindenható úr Istentől Nsgodnak, kegyelmeteknek minden testi, lelki jókat, sok jó szerencsét, jó egészéget, hosszú életet nagy boldogúl megadatni.

Nagyságtoknak, kgteknek mint nekünk böcsületes urainknak, Patronusinknak akaránk tutára adni, az *Roszenio* (így) bányavárasában lakozó varga mesterek, Érsek urunk ő nsga jobbágyi, nem tuggyuk micsoda okokra nézve egynehány ízben *szombat* napokon szokott vásárban az minémű szokott mester-ségünkéből mívünket, úgymint sarukat bevittünk eladni, mink szabad vásárra magok szabad akarattyokból leszaggatták szokott helyre feltevéen saruinkat nem eccer-kéccer, hanem sokszor elveték és el vagyon immár nálok saruink, az kit hatalmasul elvöttenek, ötven forint ára, avagy több is. Vagyon császár-urunktól ő felségétől adatott levelünk, jó igazságok ennek a mi czéhünknek, hogy minden szabad, kulcsos városokban, sokadalmokra és vásárookra beviessük mívünket és szabadossan árulhassuk és eladhassuk, ezek a *Rosznio Bánya* városában lakozó varga mesterek nem gondolván az ő felsége levelével és semmi helt nem akarván adni neki és nem is adnak, mely hatalmas cselekedetiktől ki is teccik világosan, ők azt mongyák, a mint eszünkben vettük,

hogy azért nem engedik meg, hogy szabadossan árulhassuk mívönket, hogy az *Dopsina* városában lakozó varga mestereknek attunk volna oly szabadságot, hogy ők is oly czéhet tartassanak, mint mi csetneki varga mesterek és szabadosan minden czéh helyben szokott vásárra és sokadalomra beviessék míveket és szabadossan árulhassanak, és császár urunk levelét, melyet ő felsége ennek az mi czéhünknek adott *száz forintért*, az dopsinai varga mestereknek attuk volna, azt tagagyuk, hogy mi azt cselekedtük volna, ójon Isten attól bennünket, hogy az ő felsége levelét elattuk volna, nem száz forintért, de egynehán száz forintért sem cselekednénk azt, oly szabadságot sem attunk nekik, hogy ők más kívül való vásárookra vigyék míveket, az urak, tisztartók és városunk, czéhünk akarattyából attunk ilyen szabadságot, hogy magok között legyen rendtartás és czéhek, ki teccik városunk pecséti alatt kiadatott levelünkéből, ha mi valami szabadságot attunk nekik. Nsgtok, kegyelmetek világosan megértheti városunk leveléből. Eleitől fogva miolta szabad vásár lött *Rosnio* városában, szabadosan bevittük mívünket, senki nem háborgatott, hogy az rosnai varga mesterek czéhlevelet szerettek ő felségétől annak utánna is megengették, hogy mívünket szabadossan árulhassuk az Rosnai vásárban és be is iratták városoknak *procuratoromában* (így!). Nsgtokat, kgteket alázatosan kérünk, visellye gondunkat Nsgtok, ktek, mert el kell miattok pusztulnunk, ha ily hatalmasan kezdenek rajtunk cselekedni, a mint elkezték. Az Istenért is kérünk Nsgtokat, kgteket, visellye gondunkat, mert ell kell pusztulnonk, Nsgtól s' ktől kegyelmes. jó választ várunk.

Az Úr Isten áldgya s' tarcsa meg Nsgtokat, kgteket jó egészségben sok esztendeig.

Datum in oppido Csetnek 29 die nov. Anno 1639.

Ngtoknak, kteknek szegény alázatos, engedelmes jobbágyi, mi csetneki varga mesteremberek.

(Gömör vármegye levéltárából.)

12.

Precsiny, 1642 április 24. Balassa András Balassa Ferencz ellen Gömör vármegye pártfogását kéri.

Illustrissimi ac Reverendissimi, Spectabiles et magnifici generosi atque egregii domini etc. etc.

Mely nagy injuriáim estenek legyen énnekem egynehány esztendőktől fogvást az incestuosus *Balassa Ferencztől* kétség nélkül elhittem, hogy nélván vagyon Nsgtoknál és ti kegyelme-

teknél, kiért mind szemilem szerint s' mind panaszolkodó leveleim s' követim által sokszor requiráltam palatinus uramat ő nagyságát, kérvén azon, hogy oly halhatatlan, istentelen cselekedeteért megbüntette volna, noha ajánlotta... reá ő nsga magát, mindazonáltal ennire miért halasztotta nem tudhatom, interea justus patitur, azon halasztással penig oly bátorságot vett, hogy az előbbi latorságának nyilván czégerét is kitette, midőn azon megholt *Bakos Máriának fiát Bálintkót*, ki nilván tudta s' talán látta is anyával való latorságos közösülését, magához kapcsolván, éjeli ödön *Kékkő várunkból* bástyámon kieresztette in absentia mea, és magához hasonló lator szolgálai által éjjel lovon elküldötte, maga is utánnok menvén, látván, hogy nem kezd jól menni az dolog, *el almította az rossz Bálintkót*, vitte Nagy-Szombatba Jezsuiták közé adván. Minden haladék nélkül hogy értettem ez esetet, requiráltam egynehány ízben palatinus uram ő nsgát, s' esztergomi Érsek uram ő nsgát, de hogy az latrokat büntetés alá nem vették, miért azt nem tudhatom, sőt most is azon incestuosus által cum intolerabilibus violentiis persequaltatom, sribuláltatom, contra manifestissimam libertatem nobilitáris. Jóságomat mind hatalmasul foglalják, jobbágyimot mint nilván való törököket fogtattják, ispányomat vaszták, minden marhájokat akármi néven nevezendőket elveszik és hajtattják, magam jövedelmimet elvitetik s' ki nagyobb az rossz Bálint és Balassa Ferencz magistratusunk nevével per judicem nobilium Comitatus Neogradiensis azt merték özenni, hogy meg vagyon parancsolva, hogy magamat is megfogják s' megkötözzik és úgy vigyenek fel ő nsgához s' még ha megölnek is magamnak ascribáljam. Engem penig ő nsga sem divisióval még nem compellált volt, sem penég citáltattam, sem certificáltattam, de simplici mingyárt ellenem tanquam contra sentenciatam personam et oppressorem libertatis nobilitaris, protectiót is mind végbeli kapitányokra mind pedig fő- és viceispányokra s' vármegyékre adott. Ebből mit kell reménleni s' mit várni, Nsgtok és kktek feltalálhattya, certe agitur de communi libertate. Nagystokat és kkteket alázatosan kérem, méltóztassék Nsgtok s' ktek instructióba adni az követének (mivel ő felsége ország gyűlését promulgáltatni méltóztatott), hogy midőn az nemes országnak de injuria mihi illata panasz leszen, legyenek az igaz ügyemben oltalmazóim és minden jó akarattyokat Nsgtok s' ktek és szabadságunkban defensiót nyujtani nekem ne praetermittáljanak, nam si hodie mihi cras alteri accedere potest. Mely hozzám való jó akarataért s' igazságomban való oltalmáért az Úr Isten fogja áldani Nsgtokat és kkteket, s' én is teljes életemben igyekezem Nsgtoknak és kkteknek alázatosn szolgálni. Jó és kegyes választ várván s' szolgálatimot

recommendálván Ngtoknak és kgteknek. Az Űr Istennek szent oltalma alá ájnlván Nsgtokat és kgteket.

Dabam Precsiny die 24 aprilis ann. 1642.

Illustrissimo etc.

servitor addictissimus

Andreas Balassa mp.

(Gömör vármegye levéltárából.)

13.

1644. *Az ungvármegyei protestánsok sérelmei.*

Gravamina Dioecesis Ungensis.

1. Az unghvári templomot violenter elvették az pápisták, az octavát is az ott való plebanus uraimra occupálták, egynehány szőlők is vadnak, melyeknek quintája az ungvári praedikatornak járt, azt is elvették, mely octava és quinta felől mind az ns vármegyét requirálta az Ecclesia és mind püspök urunkat ő nsgát *Jászón* az ns vármegye legatusival együtt, de semmis relationk nem lött.

2. Ugyan ungvári mater Ecclesiának voltanak filialisi: Alsó- és Felső-Domonya és Nyeviczke, a hová az ungvári káplán járt annak előtte, mostani üdőben *tót papot tartottunk közöttök*, azt is exturbálták az paterék és pápista papot collocáltak helyében.

3. Görönben is mind templomot, mind parochiát és reditusát occupálták violenter az pápisták, görényi filialis ecclesiát, Daróczot az *papismusra* nem vehették, de az paszor . . . ugyan nem engedték, hanem az gerenyi pater percipiállja s magok az minai pásztorral az mint lehet conveniálnak az szolgálatért.

4. *Zerenyén* az pásztornak az földi veteményekből igaz dézma járt, az boldog emlékezetű *Dobó Ferencz* urunk ő nsga idejében, de mostan az urak semmit sem adnak az parasztságon kívül.

5. *Zürtében* is annak előtte decima járt az patronusokéból, mostan semmit sem adnak.

6. *Palágyban* is az Semsey uram részéről (melyből decima járt Moricz Balás idejében és azután is) decimát nem adnak.

7. *Dobó-Ruszkában* is elejétől fogván decima járt az pásztor-
nak a patronusoktól, az mint mostan is Ballingh György urunk az maga részeiről megadgya, de Kubinyi László uram meg nem adgya, maga az nemes vármegyén még Daróczy Ferencz urunk ő nsga idejében megnyertük. *Adjudicatat* is vettünk az ns vármegyétől, vice ispán urunkat kivittük, repulsiót tövén, ismét iterata adjudicatat vöttünk az ns vármegyétől, főispán urunk ő nsga kezében küldöttük esküt bírótól, ő nsga az adjudicatat is

retineálta és mostan is oda vagyon, de az jövedelmet ki nem szolgáltattyák.

8. Ugyan Kubinyi uram az pinkóczi malomból az zahari pásztornak a tíz köből buzát annuatim ki nem adgya.

9. Az kis-kaposi majorságból is annak előtte és az *Fekete mezőről* decima járt az kaposi pásztornak, azt is elvették, az mely Fekete mezőt Homonnay uram ő nsga bírt, Kis-Kapost az leleszi praepost, ezen kívül két verő marha is járt.

10. Csicserven is az nemes uraink . . . decimát adtak az pásztornak, mostan immár csak adgya nehány.

11. Butkán is az ns urak annak előtte decimát attak, mostan csak Butkai András és Fáji Benedekné asszonyom.

12. Az *hosszumezei templomot* is az parochiával, két falujával, szőlejevel és szabad malmával edgyütt nem régen occupálták az pápisták, sőt Homonna körül való sok falukból exturbálták az tót pástorokat, az kik meg közöttök megmaradhattak, azokat is sok injuriával illetik.

13. Az *homonnai templomot* is parochiájával edgyütt occupálták és az tót pástort exturbálták, melyről az ns vármegyét is requiráltuk.

Ezeken kívül egyéb gravamenek is lehetnének, mert az pálóczy . . . (paro)chiától is egy *Tasolya* nevű falut elvöttek az urak az boldog emlékezetű Dobó Ferencz uram ő nsga halála után és felszították magok között, de talán azoknak is helye és ideje leszen.

(Ung vármegye levéltárából, fasc. 44. nr. 6.)

14.

II. Rákóczi György fejedelem levelei Szatmár vármegyéhez.

a)

1652 május 29. A radnóti várból. II. Rákóczi György fejedelem Szatmár vármegyéhez :

»Szakmárról 18 die praeteriti mensis Aprilis nekünk íratott kegyelmetek levelét elvöttük, némely új tanyítóknak magok viselésiből következett villongás felől mit írjon, érttyük, mely már ennek előtte lévén értésünkre és az is, hogy ad 2. diem junii proxime venturi gyűlést hidetett Váradon püspök uram, ezen alkalmatossággal böcsületes híveink nemzetes Gyulai Ferencz, váradi vice kapitán és Körösi István uramék által izentünk püspök uramnak és több egyházi rendeknek azon dolog felől, hogy ő kegyelmek is consideratióban vévén, ügyekezzeék úgy complanálni, az minthogy eddig édes hazánk, nemzetünk között keresztyéni igaz vallásunk az Istennek anyaszentegyházában szintén hirdettetett, ennek utánna is ne engedgyenek az ellen

valami újítást be hozni, mellyel az ellenkezőknek is káromkodásra való alkalmatosság adathassék. Mi valamint az Istennek dicsősége, anyaszentegyházának épületire keresztyéni hivatalunk szerint cselekedhetünk, annak követői is akarunk lenni mindenekben.«

(Szatmár vármegye levéltára, Act. pub. fasc. 7. nr. 37.)

15.

1652 október 23. Szamosujvár.

b)

Georgius Rakoci, Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium Hungariae, dominus Siculorum Comes etc.

Spectabiles, magnifici, generosi ac egregii fideles nobis sincere dilecti salutem et benevoli affectus incrementa.

Ez hónap 15 die napján csegődi közönséges gyűlésekből írt kegyelmetek levelét Palatinus uram, kassai generalis és szomszéd vármegyék leveleivel együtt vévén, hogy kegyelmetek azokból a dolgokból tőlünk akart elsőben érteni, nekünk tartozó engedelmessége és az diplomák kívánsága szerint, jól cselekette. Bizony dolog, mindnyájan az Isten dicsősége oltalmán kívül legfeljebb nemzetünk s' hazánk javára és szolgálattára vagyunk kötelesek. Mi penig nemzetünk közt a mennyivel minden állapotunkra nézve Istennek bővebb áldását vettük, annyival hazánknek nagyobb szolgálattal esmerjük magunkat kötelesnek, kitől nem hogy kgtket, avagy mást akárkit ellenzenénk, de az magunk életét is annak oltalmáért letenni készek vagyunk, csak hogy minden dolgoknak az ő tulajdon módgyával és rendi szerint kell meglenni, hogy alkalmatlanság ne jöjjön ki belőle.

Az kgték vármegyéje azért az Diplomákban a mi birodalmunkba adattatván (az törvényes dolgoknak igazgatásán kívül, melynek az elébbeni állapottyában kellett megmaradni, az kgték javára nézve) nem láthattuk helyesnek, sőt az Diplomákkal ellenkezőnek, mi meg nem találattván, hírünk nélkül afféle dolgoknak kívánságát. Melyre nézve kegyelmesen parancsollyuk kegyelmeteknek, nem hogy insurrectiót cselekednének, de valamedig értésünkre nem adgya, s' mi nem parancsollyuk, nem hogy maga kgték személye szerint felülve, de csak egy emberét is fel ne ültesse se ne fogadgyon s ne küldgyön *sohova* : mert a birodalom mienk lévén, hogy hírünk nélkül ott másnak engedgyünk afféle dolgokban dispositiót az Diplomák sérelmével, nem cselekedhetyük, sőt azt is tiltjuk, hogy semminemű gyűlésekre, ha hivatnak is kgték hírünk nélkül senkit ne küldgyön, tudván azt, hogy a Diplomák szerint még az ő felségétől Regalissal hirdettetett

gyűlésekre is követtyeket cum praescitu nostro kell küldeniek, mennyivel inkább az féle gyűlekezetekre.

Megnyugodgyék abban is kgtek, hogy ha más valaki, mi is bizonytal minden tehetségünkkel vigyázunk nemzetünk oltalmára, de az a megrablott föld más directiójában lévén, noha vitézlő rendből a mi részünkről is a maga oltalmának meg nem fogyatkozott volna, akkor is, de ha a gondviselő és fő nagy félelméből, vagy egyéb indulatokból vagy nem akart vagy nem mert az oltalomhoz fogni, mit tehetünk mi rólla? Adgyon Isten előtt számot rólla.

Az mi a Fejér István mellett való kegyelmetek törekedését illeti, arról az előtt parancsoltunk volt Ibrányi Mihálynak, kívántatott volna levelünkre való válaszát nekünk meghozni, érthetők volna vagy mentségét vagy cselekedetinek okát, im azért ujobban is azont parancsolunk neki és hogy értésünkre adgya, mi okon nem kellett magát elébbeni parancsolatunkhoz alkalmaztatni, ha tovább is csak alattomban való halgatással mulattya el, az mit ez aránt az igazság kíván, ahhoz fogjuk magunkat alkalmaztatni. — Eisdem de caetera benigna affectione etc. etc.

Datum in arce nostra Szamos-Újvár die 23. octobris. Anno 1652.

G. Rákoczy mp.

(Acta publ., fasc. 7. m. 23.)

16.

1652 november 11. Görgény vára.

c)

Georgius Rakoczi Dei gratia Princeps Transylvaniae etc. etc.
Spectabiles ac magnifici, generosi, egregii et nobiles fideles nobis dilecti salutem cum favore.

Kegyelmetek 30. octobris írt levelét azzal edgyütt Palatinus és *Veseléni* uramék levelét is elvöttük, hogy az *Veseléni* uram írására való hadfogadás és annak az *Tiszán* által küldése felől akar tőlünk érteni, azt eszesen cselekedték, mely dologról ennek előtte való levelünkből is kegyelmetek eleget érthetett, mostan is annál egyebet nem írhatunk, hogy *Veseléni* uram az mi jurisdictionk alatt levő vármegyében szabadosson parancsolhasson, arra ő kegyelmek autoritását lenni nem tudgyuk és azt nem is subeálhattgyuk, csudállgyuk is sőt inkább, hogy ő kegyelme csak ily simpliciter hírünk és consensusunk nélkül affélékkal kgtekét kíványa terhelni, mert noha bizonyára mindnyájunknak szánozkodására méltó nagy okok volnának arra, hogy mind kegyelmetek és minden igaz magyarok kívánnának megorvoslására igyekezni szegény nemzetünknek ily veszedelmező állapottyának, ha mi jó

mód abban találatnék, mind az által arra nem az ő kegyelme parancsolattya, hanem hazájokhoz s' nemzetekhez való szereteti kényszeríthetné kegyelmeteket. Nincsen bizonyára semmi feltött czélunk arra, hogy az ő kegyelme authoritásának akármiben is praejudicálni kívánnánk, csakhogy böcsületünk és a Diplomához tartozó kötelességünk azt sem engedi, hogy magunk authorittására ne vigyázzunk s' egyszersmind Magyarországnak, ki mi nekünk is hazánk, edgyiránt kegyelmetekkel szabadságát meg ne gondollyuk; noha penig quot capita tot sensus, de mi abban az részben az Diplomát és azt confirmált articulust úgy érttyük, hogy ha az török ellen való generalis expeditio ingruálna, kivel való békességet mindazonáltal ő felsége megtartani kívánja, az olyan casusban tartozzék kegyelmetek is cum conjunctione armorum az több vármegyékkel edgyütt hazájoknak szolgálni, egyébiránt pedig az executiók ellen azon nemes ország más módot decernált, úgy mint az *veteranus milesnek* az régi időbeli szám és provisiók szerint való helyben állatását. Iránk fellyeb kegyelmeteknek, hogy hazánk szabadsága is forogjon a dologban, mert ha mikor az Diplomáknak igaz értelme szerint való hadi expeditio ingruálna, azt tartja hazánknek szabadsága, hogy az olyan expeditiókra való felülés nem generalisok, hanem az királyok parancsolattyára s' még pedig magok személyeknek is kiszállásokkal szokott volna meglenni, úgy is láttyuk, hogy az Palatinus uram levele nem egyenlő stilussal legyen az Veselényi uram irásával, melyben ő kegyelme nem láttatik annyira parancsolni, mint mások példájára motivájával intimálni, az hadifogadást, sőt valami más egyéb kegyelmetektől mutathatandó mediumok felől kívánja is kegyelmetek tetszését, mind ezek és egyéb okokra nézve annak okáért *exceptis juridicis*, hogy kegyelmetek másunnan dependállyon akár hadi expeditiók, akár egyéb conventiculumok dolgából, kit is az ország törvényi tiltani fognak úgy tudgyuk, azon kívül is, annak nem csak nem consentiálunk, de sőt prohibeálljuk is kegyelmeteket, melyet bizonyára sem hazánk oltalmától való idegenségünk cselekedtet velünk, holott Isten ő felsége és kegyelme egész országul jól tudgya, hogy mi *asszonyom édes anyánkkal együtt*, annak a darab Tiszántúl való földnek oltalmazásában anyit cselekedtünk eddég is, hogy ha az mi fizetett emberink akadékokra nem lettek volna, emberi ítélet szerint nagyobb sanyaru csapásit fogták volna experiálni. Nem méltatlanul kell kegyelmeteknek consideratióban venni azt is, hogy a midőn kegyelmetek nem is érzi, sok rendben nem kevés busulásink voltanak minekünk, az minthogy nemcsak *Szalmárig, Ecsedig, Kállóra* pedig még háta megett levő helyekig szorgalmaztattya a török a régi holdolt faluknak újabb beholdolásokat

és félő az ilyen nyilván való expeditiókkal másoknak is keveset vagy semmit nem segíthetvén, magokra ne provocállják az veszedelmet. Ki pedig kegyelmetek terhelődése nélkül az menyiben lehetett ime mostan is magunk várunkbeli praesidiumunkkal kívántuk succurálni az Tiszántúl való darab földnek, ezután is semmi jó alkalmatosságot, utakat és módokat nem akarunk elmulatni, valamelyekben kegyelmeteknek és szegény hazánknak segíhetünk.

Eisdem in reliquo etc. etc.

Datum in arce nostra Görgény 11 novembris 1652.

G. Rákóczy mp.

(Szatmár vármegye levéltárából, Acta publ., fasc. 7. m. 23.)

17.

Fülek vára, 1654 deczember 31. Ghimesi Forgách György és több Fülekben lakó kishontvármegyei birtokosok Gömör vármegyéhez.

Illustrissimi, Reverendissimi Spectabiles et magnifici, generosi item ac egregii etc. etc.

Kis-Hont vármegyét Nagy-Hont vármegyétül Nemes Nógrád, Gömör és Zólyom vármegyék elszakasztván úgy annyira, hogy Nagy-Hontnak székes helyétül és viceispányától hat, nyolez, tíz és tizenkét mély földnire is vannak távul az kishonti faluk és városok. Annak felette az török is annyira eltanulta és oly igen gyakorolja azt az utat, melyen Nagy-Hontnak székes helyére kellene járnunk mind magunknak, mind officialisinknak, prókatorinknak, hogy senki közölünk magának, ha szintén tíz s' tizenhat és húsz lóval igyekezik is oda menni, bátorságos utat nem ígérhet. Ez okon sem hasznos, sem káros causáinkat magunknak, officialisinknak és prokuratorinknak életünk veszedelmével, avagy keserves rabságra viettésinkkel processuban nem vétethettyük és ha abban vétettyük is, kívánatos decisióját meg nem érhettyük és másoknak ellenünk movealt causái ellen is magunkat kár nélkül meg nem defendáltathattyuk.

Igy lévén az dolog concurráltunk volt mi alább denominált kishonti possessorok és egyenlő teccésből azt concludáltuk, hogy minthogy Kis-hont nemes Nógrád vármegyének szélső faluival mixtimus vagyon, sőt ugyan határos és egyéb aránt is azon kishonti parasztság mind *gratuitus labort*, mind füzetés pénzt Fülek végházához praestal, és azon vármegyének székes helyéhez, Losonc városához igen közel is vagyon, ezekre és praedecarált okokra nézve igen méltó, illendő és szükséges, sőt hasznos is leszen az nemes ország statusinál in proximo affutura diaeta

instálnunk arrul, hogy articulariter incorporáltassék Kis-Hont nemes Nógrád vármegyéhez, és per consequenter ahhoz az processushoz, melyben Füleki végháza vagyon, mint közelebb valóhoz és szomszédoshoz.

Mely intentumunkban, hogy hasznosabb és fogatosabb progressusunk lehessen, tezett több nemes vármegyék között nsgtokat és ti kgtket is requirálnunk, kérvén bizodalmosan, méltóztassék Nsgtok és kgtk is becsületes követ attyafiainak instructiójában adni, hogy ezen intentumunkat az ns ország statussi előtt illendőképen promoveálni ad laborállyanak. Nsgtoknak és kgtknek hozzánk mutatandó becsületes jó akarattját kedvesen vevén, minden alkalmas dolgokban megszolgálni igyekezünk, kívánatos választ várván.

De coetero stb. stb.

Datum in praesidio Fülekiensis ultima decembris. Anno 1654.

Earundem illustr., Reverend., Spect. et Magn. gener., item ac egreg. et nobilium D. vestrarum

servitores addictissimi

Georgius Forgacs de Ghimes,

Alexander Vecsey,

Ladislaus Fekete de Iván,

*Stephanus Vamossy de Kürth et reliqui
possessores possessionum Comitatus Kis-
Hontensis in praesidio Fülekiensi degentes*

(Gömör vármegye közönségéhez.)

18.

*Pathai András kisvárdai praedicator, szabolcsi református espseres
levelei Szabolcs vármegye közönségéhez.*

1668 április 12. Kisvárda.

»Az elmúlt napokban valamely dolog felel esvén reméntelen öszveháborodás egy itt való kisvárdai Eötvös János nevű nemes ember és ugyan itt való városbéli *schola mester* között, ezen dolog végett való törvényes igazításul nem akarván Eötvös János semmit is dependeálni, az innep előtt való valamely napon reá mene az scholára, ilyen violentiát cselekedvén, hogy igen késő este az ablakon *belütt* a házban az *schola mesterre*, oly intentummal, hogy őtet ágyában lövés által meg öllje. Ezen dolog felől tekintetes főispán urunkat ő nagyságát is mingyárt akkor requirálván, ő nsga is ez violentia ellen való keménykedésben suo tempore kegyes atyaiságát offerálván, ezen dolognak panaszképen való megjelentését általunk devolválta ő nsga a tekin-

tetes ns vármegye eleiben.« Kéri tehát a vármegyét, hogy az *ecclesiastica libertást* szemé előtt viselvén, példás elégtételt szolgáltatasson az oskolamesternek.

(Fasc. 86. nr. 113.)

1668 június 7. a szalkai papi gyűlésből.

»... törvéntelenül élni akaró édes fiai hazánknak minden tekinteti (n) kívül az isteni és emberi fenyítéknek, mely készké és majd szabadosokká lőnek fegyverrel és vérrel amaz áldandó Jézust kergetni az övéiben. Csak minémű siralmas, elfelejtethetlen vérrel izzó gonoszságát önté ki a sátán bérlett szolgálai által az fellebb elmúlt napokban is, édes nemzetünknek lelki haszna végett fáradozó dicséretes igyekezetű két fia ellen, az majd ugyan rettentéssel említhetendő *Nyirföldén*. Kik midőn keresztyéni tudományunknak jövő hasznosb terjesztéseért kegyes indulatú Patronus atyáinktól születések földéből kimozdítottak volna, uttyokban nemcsak minden tehetségektől, de a mi még siralmasabb némelyik majd életétől is megfosztatott. Mind a mai napig nem kevés fohászzkodással nyegvén a föld ez dicséretes szent igyekezetű Próféták fiainak erőszakos és ártatlanul kiontott véreknek még eddig való meg nem torlása felől, mely ártatlan vérnek, hogy ne lenne ellenünk való vádgya«. Kéri a vármegyét, hogy szorgalmatoskodjék a gonosztevők megbüntetésében és álljon törvényes boszut a vérontásért.

(Fasc. 86. nr. 112.)

1669 január 16. Kis-Várda.

»Az Isten dicsőségének nem kicsiny meghomályosítására és az ő népe között lévő gyengébbeknek nem kevésbé való botránkozásokra szolgálnak azok a sok rendetlenségek és elme fárasztó törvényteleniségek, melyek itt a sok változások alatt forgó vármegyében némely helyekbeli szabadosson élni akaró veszett indulatu emberek részéről annyira lábra kaptanak, hogy a jóra igyekező s' gonosz gyűlölő Isten féloknek azok ellen való serény vigyázások azokat egyenes útra nem hozza, minden dolgok egyenetlenül felfordulnak. — Ide valók elsőben az sok *házasságrontások* és azok környel megforduló rettenetességek, minéműek csak amaz *kenési (?)* udvarokban lévő s' rendes törvényünket elfordító s' Istenünknek is gyalázattyát nem kevésbé öregbítő hallatlan rendetlenségek. Minden helyeken majd inkább uralkodó *rettenetes káromkodások*, melyeket földi nagy emberek magokon száradni meg nem engedhetnének, ha oly hallatlan szitkokkal illettetnének, mint a mi néműekkel nagy gyakorta sok Istentől

elfajultak és magok kárhozattyát előlmozdító sátánnak párttyára hajlottak, szájokon kibocsátani szoktak, melyekről való sokszori *töménteni* panaszunkat a nemes vármegyének füleiben önteni, mostanában és az előtt nem kicsiny gyümölcstelenséggel magunk szomorúságára kényszerítettünk. Ide való másodszer a nemes vármegyének nem régen a halászi gyűlésből hozzánk bocsátott, de kedvetlenséget szerző követsége, melyben a káromkodó vagy egyéb rendeletlen magaviselésű nemes embereknek *excommunicatiojok nem admittáltatik*. Adassék böcsület a nagy embereknek, mi tudgyuk, hogy nem minden elmék nyugosznak ez iránt meg ez értelemben, kiváltképen a discretusok. Mindazonáltal Istennél nem lévén személy válogatás, azt gondolhattya a józan elme, hogy a kik ezt vitattyák, vagy religiójokat nem tuggyák, vagy az Istennek erről való parancsolattyát és az Apostole régi praxist látni s' tudni nem akarják. Mi mindazonáltal mivel a mint egyházi tisztünket nem emberektől, hanem Istentől vettük, azonképen is spiritualibus et ecclesiasticis emberektől függeni nem akarunk, jobb Istennek mint sem embereknek engednünk. Politici agant quod s... est, nem is illendő azoknak (s' Isten sem engette) az ecclesiasticusokhoz tulajdonul tartozó dolgokban magokat ingerálni, mint némelyek felől sajdíttatik, a generalis ecclesia is erről való conclusumot régen kifejezte, az sz. írás és az apostoli praxis a keresztyénségben megerősítette, nem láthattya senki szükségesnek, hogy valamely elme magát azon fárassza, tudván mindeneknek azon egy uttyát válogatás nélkül e tökéletességre, *nincsen sidó, sem görög, nincsen szolgál, sem szabados* etc. Az jó rendnek ellenzése nagy által út a zürzavarnak felállítására és a veszedelemnek elől mozdítására. Mi inkább Nsgtokat, kgteket maga böcsületes tisztihez és Istenéhez való szoros kötelességéhez képest kérjük, hogy az sokféle s' már-már a gonoszra hanyatlott nemzetben meggyükerezett rendeletlenségeknek kivesztésére vesse reá kezeit. Tovább Nsgtokat, kgteket írásunkkal találni ily dolgok felől illendőnek lenni nem itéllyük, mert gyakorta sokaktól tisztünk böcstelenítésére szolgáló injuriákat si méltatlanul eléggé szenvedtünk és naponként szenvedünk.«

(Aláírva Pathai András, a várdai református egyház pásztor, mint senior, a többi evang. papok nevében is.)

(Fasc. 87. nr. 100.)

1671 junius 22. Patroh.

»Nagyságtokat, kegyelmeteket kényszerítettvén megtalálni ilyen dolog felől. Az elmúlt napokban mostani szomorú üdökhöz képest celebráltatott generalis gyűlésünkben lévén valami instan-

tia az elmúlt napokban valami vádra megfogatott *ecsedí schola mesternek* szomoru sorsa felől, kinek is captiváltatása lehet hírével Nagyságtoknak, kegyelmetek közül vagy csak némelyeknek és noha elbocsáttatott ugyan azon schola mester, de megfizethetetlen *sanczból* álló nagy kezesség alatt vagyon, az mint érthettem 300, avagy annál is több tallérokig. Azon generalis synatnak úgy tecczván, hogy Nsgtokat, kegyelmeteket jó alkalmatossággal requirálván az ő kegyelmeknek neve alatt, kívánják ő kegyelmek közönségesen, hogy a már specificált kezesség alatt lévő captivusnak szomoru sorsa felől requirálni Nsgtok, kegyelmetek kegyelmes urunk ő felsége Cassán lévő personalissát tekintetes és méltóságos *Spankó* uram ő nagyságát, több dolgok között errül is ne nehezeltelye, mutatná ő nsga oly kegyelmességét hozzá, ne kellettnek oly megfizethetetlen sanczzal nyavalyásnak terheltetni, hanem lenne absolutiója alólla. Mely az iránt való Nsgtok, kgtek atyai jó indulattját adgya Isten mi is ő kegyelmekkel edgyütt Nsgtoknak kegyelmeteknek minden tisztességes dolgokban megszolgálhassuk.«

(Szaboles vármegye levéltára, fasc. 89. Act. nr. 104. Anno 1671.)

1671 augusztus 12. Kisvárda.

»Nagyságtokat, kegyelmeteket mostani alkalmatossággal ilyen dologról kénszerítetténk requirálni és irásunkkal terhelni, melyről alázatosan követtyük is Nagyságtokat s' kegyelmeteket. Az elmúlt nem régi napokban *páczaí schola mester* szolgájával edgyütt akarván menni azon helyhez tartozó filialisban rendes szolgálatjának végben vitele végett, igaz uttyában reá támadván az ott való tisztek, szolgáját mellőle hatalmasul elvonván, magát is illetlenül tractálván, a szolgát megfogták és lábára vasat ütven ma is fogságban tartatik. Egyébb praetensiót benne mi nem tudunk, hanem *Mikó Benedeknét* akarván fogságba ejteni, mivel ő elabált, a fiát akarták azon kötélben ejteni, melyet meg is cselekettenek, de igen rosszul és *rendeletlenül*, nem lévén hozzá semmi jusa tekintetes Barkóci Istvánné asszonyomnak ő nagyságának, jobbágységának tekinteti alatt is, mert arra nézve másé és nem ő nagyságáé volna a gyermek, úgy is penig a mi ecclesiai praerogativánknak praeprediciumja ellen azt cselekedni nem lehetett volna. Kihez képest Nsgtokat, kegyelmeteket tanquam ecclesiae libertatis fautores et defensores benignissimos kérjük alázatossan igyekezzék tehetsége szerint e gonoszt megorvosolni, mert efféle dolgokbul alkalmatlanul többek és nagyobbak is következhetnek.

Item. Egy fogoly deák vagyon itt a várdai várban, ki nemzetes *Jármi Jánosné* asszonyom udvarában praepredator lévén, casualiter talált meghalni egy petneházi legény ő miatta, nem tudva és nem akarva; testvér attyafia kére, hogy Nsgtokhoz, kgtekhez

egy szóval való instantiát tennénk, promoveáltatni ne neheztellene a vérnek keresőjét, hogy asszonyának n. Járminé asszonyomnak proportionalis kezességére adnák ki e véletlen casusban esett szegény legényt, más mediumokat is már az instans atyafia mellette elkövetvén, semmit mindazonáltal nem obtinálhatott még eddig. Talám a Nsgtok, kgtek admonitíója (ha méltó és illendő) meghajtaná elméjét azon keménykedő embernek. Mely dolgoknak, de kiváltképen amaz elsőnek megorvoslásában való Nsgtok, s' kgtek atyai indulatját nagyra becsülvén, minden tisztességes és tehetségünk szerént való szolgálatunkat s' jó akarattunkat ajánljuk mi is Nsgtoknak s' kegyelmeteknek, kívánván, hogy a mi Istenünk Nsgtokat, kegyelmeteket kedves jó egészségben éltesse és minden kedvetlenségek ellen szerencsésen boldogítsa.«

(Szabolcs vármegye levéltára, fasc. 89. nr. 105.)

19.

Zrinyi Ilona levelei Bereg vármegyéhez.

I.

1681 junius 15.

Illustrissimi, Reverendissimi, admodum reverendi, spectabilis, magnifici, generosi, egregii item et nobiles domini, nobis observandissimi.

Kegyelmetek böcsületes követ atyafia nemzeti *Kádas Mihály* uram, nemes vármegye szolgabírája által tölt kegyelmetek követségét megértettük. Az mi az *Kranka* nevű katonának dolgát illeti, mivel non in dominio nostro történtenek azon dolgok, így ehhez képest mink a nemes vármegyének arrul számot adni nem tartozunk, kik mint történtenek legyen még azt sem tuggyuk, hogy pedig üdvözült kegyelmes asszonyunk ő nagysága ideiben történt dolgokba bocsátkozunk, a kegyelmetek itéletire hagyván jó igassággal az nemes vármegye sem kívánhattya tőlünk, a minthogy egy általán véggel arra nem is... hanem valaki olyan találkoznék, a ki... mi időnkben megbántódott volna, ... olyannak mindgyárt cum satisfactione igasságot impendáltatni készek leszünk. A mi pedig a *gratuitus labornak* praestálását illeti, az közönséges jóra nézve a nemes vármegyével egyet akarunk érteni és azon onusnak supportálásában készek lévén, el nem vonsszuk magunkat. Beregszászban recipiált lakosoknak kézhez való assignatióját a mi concernálja, a rigi dicsőséges királyoktul adott város privilegiuma ellen mink kézhez azokat adni nem tartozunk, hanem ha magok jó akarattok szerint ki akarnak menni, privilegiumoknak nem praejudicálván

abban ellentartók nem leszünk, kívánván Isten tarcsa kegyelmeteket mind fejenként jó egészségben.

Datum in arce nostra Munkács die 15. mensis junii 1681.

Earundem praet. Dom. Vestrarum odservandissima

Helena Zriny mpr.

(Csak az aláírás sajátkezű. Kihirdették Bereg vármegyének Ardóban tartott közgyűlésén, 1681 június 16-án.)

II.

Derczeni nemes vármegye gyűléséből költ kegyelmetek levelét illendő böcsülettel vettük, kegyelmetek requisitióját megértettük. Az mi Beregszászba lévő paraszt embereknek kézben való adását illeti, valamint annak előtte resolváltuk magunkat mi most is azon előbbi resolúciónknak inhaerealunk, hogy az kik az armistitium alatt oltalomnak okáért s bátorságos helynek megmaradásáért bementenek, azokat a megemlített Beregszász városának régi királyoktul adott privilegiumok ellen mi kézhez nem adhattyuk, hanem ha magok jó szántokból ki mennek, lássák, ő dolgok, mik abban ellent tartók nem leszünk.

Az mely régi s' nem a mi birodalmunk ideiben történt mi okáért s' mi formán elhajtott marhákat illeti, azt hozta magával az rebellio, mely a vármegyében is *közöslég* egyeledett volt, arról mi számot nem adunk, ha *loppa* vagy erővel az mi birodalmunk ideiben valamely independens által történt, csak annak törvényes uttya szerént találtassék, ki az cselekedő, igasságot szolgáltatunk.

Az munkácsi nemes emberek, ha mesteremberek vagy taxások, azok vagy paraszt helyben laknak, a kirül adóval, szolgálattal tartoznak, vagy ha valamelyek valamely inscriptiós nemes helyben vonta magát is, de paraszt adózó, dézmás örökséget bír, ha nem akar engedelmeskedni azok nélkül az örökségek nélkül leszen el s' élljen a magáén.

Az hadak excessusa a mostani üdőre nizve nem ujság másutt is, az itt valók nem is oly tűrhetetlenek, mind azon által az az recenter *győjetett* gyaloghad tolláltatik. Megkévánja az hadi állapot, hogy valamikor excuriál ellenség ellen, akkor gazdálkodása legyen az faluban.

Ha ezeken kívül oly dolgok találatnak, az melyek törvényes revisiót hoznának magokkal, az közönséges haza törvénye szerint kell alkalmaztatni.

Nem kellene kegyelmeteknek a mi jó intencionkat ilyen aprólék dolog szerént való vádlással magától idegeníteni, elhitevén azt is magával mi is az nemesi szabadságot szeretjük s' oltalmazzuk is, az ő felsége ministeri is meglátván az dolognak

mivoltát, nem félttyük igasságunkat. Kévánván Isten kegyelmeteket mind fejenként éltesse jó egészségben.

Datum in arce nostra Munkács die 21 julii anno 1681. Earundem praetitul. Dom. Vestrarum observantissima

Helena Zriny mpr.

Kivül : Illustrissimis, reverendissimis, admodum reverendis spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus dominis stb. stb. toti denique universitati dominorum, magnatum et nobilium Incliti Cottus de Beregh etc. dominis nobis observandissimis.

Hátlapján : Anno 1681. 29 julii in generali congregatione in possessione Gath celebrata, praesentata, publicata etc.

(Pecsétje nincs. Csak az aláírás sajátkezű. Bereg vármegye levéltárában 1365. szám alatt.)

Közli : DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

EPERJES SZABAD KIRÁLYI VÁROS JEGYZŐKÖNYVE.

1424—1509.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

A régi magyar jog történetének egyik legfontosabb forrását az ítéletekről, jogügyletekről, végrendeletekről és más jogi következményekkel járó tényekről készült feljegyzések, jegyzőkönyvek képezik. Ilyen jegyzőkönyvek főleg a fejlettebb jogérettel bíró városaink levéltáraiban maradtak fenn az utókorra. Jogtörténészeink eddig — kevés kivétellel — a városi jegyzőkönyveket, mint a hazai városi jog történetének fontos forrásait még alig méltatták figyelemre, pedig csakúgy sugárzik ezekből a középkori magyarországi városok elevenen lüktető jogélete. Igaz, hogy a városok joga particularis jog, de hányszor tapasztalhatjuk a particularis jog befolyását az országosra és viszont? És egy-egy ilyen városi jegyzőkönyvből a régi jogélet egész fejezeteit lehet összeállítani, hiszen az ember szinte készen kapja az anyagot, — csak rendezni kell. Olyan eredményeket nyujtanak a jegyzőkönyvek átkutatásai, a melyekhez különben csak az oklevelek ezreinek felforgatása után tudnánk eljutni, — ha ugyan egyáltalán el tudnánk jutni. És mégis, — eltekintve Király János ezen a téren úttörő művétől (Pozsony város joga a középkorban), továbbá Tkalčić publicatióitól (a Monumenta Zagrabiae Historica IV—X. köteteiben közzétett Zágráb városi jegyző-

könyvektől), ezen a téren alig történt jelentősebb lépés. Pedig a pozsonyi és zágrábi levéltárakon kívül Kassa, Bártfa, Igló, Sopron, Nagyszombat stb. városok levéltárai erre a tárgyra vonatkozólag figyelemreméltó anyagot őriznek. Midőn tehát az elmúlt (1908) év folyamán Eperjes szabad királyi város közép-kori érdekes jegyzőkönyve, a mely 1424-től 1509-ig terjed, a kezem közé került, örömmel ragadtam meg a kínálkozó alkalmat és annak tartalmát röviden feldolgozva,¹⁾ egyúttal a jegyzőkönyv nevezetesebb tételeit is kijegyeztem. Hazai jogtörténetünknek óhajtók némi csekély szolgálatot tenni, midőn ezen szemelvényeket az alábbiakban közzéteszem. Előbb azonban legyen szabad nekem magát a jegyzőkönyvet ismertetni.

Eperjes szabad királyi város szóban levő jegyzőkönyve erős disznóbőrbe kötött, hosszukás papirlapokra van írva. A beírt lapok száma összesen 114 (228 oldal). A könyv első lapja a sok használat folytán kissé megrongálódott, továbbá a kötés körül nedvesség folytán a lapok már foszladozni kezdenek.

A mi a bejegyzések számát illeti, ezek a háromszázat felülhaladják.

A jegyzőkönyv nyelve eleinte latin, azután német, majd német és latin vegyesen, végül a XV. század kilenczvenes éveitől kezdve ismét latinra fordul és az is marad mindvégig.

A feljegyzések közül nyolcz büntetőjogi vonatkozásut leszámítva, a többi mind, kivétel nélkül magánjogi tartalmú.

Minden bejegyzés datálva van, kezdetben csak az évszámot tették ki, de a század negyvenes éveitől (1443) kezdve a feljegyzések pontos napdátummal is el vannak látva. A latin feljegyzések rendszerint az évszámmal kezdődnek, pl. »Anno Domini M^o CCCC^o XLV°, dominica proxima post festum purificationis virginis gloriose Marie, tempore X iudicis, nostri consulatus . . . etc.« Vagy pedig ritkábban a kezdet ez: »Item sciendum est,« vagy »Notandum est, quod anno Domini . . .« stb. ennek és ennek a bírói uralma alatt ez történt. Későbbben, midőn a bejegyzések nyelve a német volt, szintén megtartották az előbbi szokást és az évszám kiírásával való kezdet, ezzel a stereotyp formával: »Vor uns Richter und Rothmanne komen ist . . .« vagy »Hy ist zu merken, das von uns Richter . . .« váltakozik.

1490-től kezdve újabb szokás kap lábra, a mi a bejegyzések áttekintését lényegesen megkönnyítette. Ugyanis innen kezdve az egyes bejegyzések végére nagyobb betűkkel oda írják annak a nevét, a kinek érdekében a bejegyzés történt, a ki az egész ügynek főszemélye volt. Pl. »Ursula Hornbocken« vagy »Jorg

¹⁾ Ld.: feldolgozott cikkemet a »Századok« 1909. évfolyamában.

Bleycher, Thegsze Lorinczin« stb. Végül 1492 deczemberétől kezdve ebben a tekintetben újabb lépés történik, amennyiben minden bejegyzés, kezdetben a végén, majd pedig annak elején rendszeres rubrumot kap, a melyben legalább meg van mondva, hogy az alábbi bejegyzés X ügye Y ellen. Pl. »Inscriptio Pauli Mock cum filio suo«, vagy »Fassio Michaelis Cleyn« vagy »Causa domine Magdalene Withesney cum Philippo et Ursula privignis . . .« stb. Ez a rendszer azután megmaradt végig.

Azonban a szóban forgó jegyzőkönyv — mely a városi levéltár jelenleg folyamatban lévő rendezése alkalmával a 133-as levéltári számot kapta — nemcsak a jogtörténetre, hanem egyebekre is, így főleg a művelődéstörténet egyes ágaira, továbbá a város topographiai történetére vonatkozólag érdekes adatokat tartalmaz. Ezek az adatok azonban korántsem oly nagyjelentőségűek, mint a jogéletre vonatkozók, úgy hogy ezek részletezésébe nem is bocsátkozunk.

A jegyzőkönyv nevezetesebb bejegyzései a következők :

Nota liber secretarii civitatis Epper[ies.]

1424. Item anno Domini M^o CCCC^o XXIII°, tempore Nicolai Gebholcz iudicis, sagaces viri et domini iudex et iurati civitatis Cassa nobis supplicaverant, ut nos unacum ipsis nostri de medio legaremus unum de nostris iuratis ad Bartpha, quod plene nos explevimus, destinando honestum virum Georgium Heyderreych una cum ipsis ad Bartpha, qui prefatus Georgius noster concivis protestatus in hunc modum, quomodo Cassenses accusaverunt parchanistas in Bartpha, quod isti parchaniste in Bartpha conquesti essent super Cassenses, modo iudex unacum iuratis civibus in hunc respondit modum, quidquid parchaniste nostre regie intimaverunt maiestati ad suas causas ex equidem non fuit factum cum consensu ac voluntate iudicis ac iuratorum civium civitatis nostre. Deinde isto audito Cassenses expostularunt modum iuris et legem contra parchanistas Bartpha, extunc parchaniste appellaverunt ad graciosum nostrum dominum regem.

Deinde Cassenses exquisiverunt modum iuris contra Stephanum Keycher, qui eciam est parchanista in Bartpha, inplorando iudicium. Responderunt iudex et iurati cives, quod non esset de medio ipsorum nec conpateretur ad modum concivium, nec scient de ipso hoc pro tunc erat responsum in obieccione ista. (1—2. lap.)

1424. Item anno Domini M^o CCCC^o XXIII°, tempore Nicolai Gebholcz iudicis civitatis Eppries. Omnibus nobiscum singulis civibus concivibus ac assessoribus et incolis convenien-

7 282529

tibus voluntate libera unanimiter concordati *statuimus* et admisimus et plenam licenciam dedimus omnibus et singulis quorum interest braxare, ut ipsi valeant et possunt braxare cervitiam triticalem sine omni controversia temporibus inperpetuis, quod omnium cum consensu ita fieri decrevimus. (2. lap.)

1425. Item anno Domini M^o CCCC^o XXV°. Tempore prefati viri honesti Georgii Schonher iudicis constituti coram nobis honesti viri Nicolaus Weynant frater Andree pye memorie atque Anshelmus eius consanguineus una cum conthorali prefati Andree sartoris, qui de satisfaccione homicidii in quo prefatus Andreas pie recordie cecidit interemptos honestos viros Johannem Orthen, Nicklaum Nocze, Georgium gladiatorem atque Jacobum pistorem, Paulum et Benedictum filios Steygof, qui fideiussores huius extiterunt homicidii, pro LXX marcis, de quibus prefati viri satisfecerunt quitos liberos ac penitus absolutos reddunt ac presentibus pronuncciant, sic, quod amplius in ullo penitus de huius interempcionis causa valeant investari. (2. lap.)

1425. Item sciendum est, quod anno Domini millesimo quadringentesimo XXV° tempore iudicatus honesti viri Georgii Schonher, venientibus coram nobis honestis viris Nicolao Weynant et Anshelmo, qui pueris Andree sartoris pye memorie pro XLIII marcis in summa, quos ad se receperunt, domus curias ac agros suos invadiaverunt atque proposuerunt semper quemlibet marcam pro LXIII denarisi computando, qui prefatus Nicolaus curiam suam in platea, que pergitur ad molendinum circa Benedictum institorem ex una parte et Nicolaum Scholez sitam ex alia parte invadiavit. Anshelmus vero una cum conthorali sua eodem modo curiam suam sitam circa Johannem sartorem ex una parte et circa Michaellem usuratorem ex alia parte existentem invadiavit ita, quod ipsi tamdiu prefatam pecuniam conservare atque ad usum ipsorum vertere valeant, donec predicti pueri ad perfectam etatem pervenerint, *statum* (sic!) tenebuntur reddere pecuniam cisrepositam, isto adiuncto, quod ipsi de usibus ac utilitatibus pretitulate pecunie singulos per annos quamdiu ea utuntur tercentos denarios prefatis tribus pueris annuatim persolvere tenebuntur, quibus denariis ipsis subvenientur. (2. lap.)

1428. Anno Domini M^o CCCC^o XXVIII°. In mei iudicis videlicet Mathiae Ruestorffer et iuratorum civitatis Eppryes vocate presencia constitutus Nicolaus Jawer cum fratre suo dedit Stephano pellifici concivi nostro septem stamina panni polonicalis, quodlibet stamino (!) pro XIII^{c} $\frac{1}{2}$ den. monete currentis, racione quorum staminum videlicet solucionis, prenotatus Stephanus domum suam sitam in plathea molendini penes murum civitatis, cum quator iugeribus terrarum, seminatis cum tritico,

eidem Nicolao et fratri suo predictis rationibus obligavit, tamdiu quousque pefatam summam pecuniarum pro eidem staminibus prenotatis Nicolao et fratri suo plenarie expagabit. (4. lap.)

1430. Anno Domini M^o CCCC^o XXX°, tempore Georgii Schonhere iudicis cum iuratis suis tunc temporis nobiscum constitutis consors parvi Georgii condam vitrici ecclesie beate virginis legavit tria iugera ortorum humuli filiis et filiabus Georgii dicti Heiden tali condicione, quod non debeant vendere, sed de uno ad alium perdurare. (5. lap.)

1430. Anno Domini M^o CCCC^o XXX°, tempore Georgii Schonhere iudicis cum iuratis suis ad nostram accedens presenciam Dorothea relicta Nicolai doleatoris coram nobis resignavit omnia bona sua mobilia in protestate sua habita Petro muratori dicto in lapidea domo, marito suo moderno. Et ipse sibi domine Dorothee consorti sue econverso legavit universas res suas mobiles et immobiles, exceptis X florenis, quos domina Dorothea legavit signanter ad fraternitatem Corporis Christi. (5. lap.)

1431. Anno Domini millesimo CCCC^o XXXI° constituti nostra in presenciam honesti viri, tempore Georgii Schonherr iudicis, Nicolaus serator et Johannes doleator fassi sunt coram nobis, quomodo inter Nicolaum Czypser lanificem ex una et Nicolaum filium eius cum tribus sororibus parte ex altera concordiam fecerunt utrisque partibus competentem, ex parte matrimonii seu honorum post obitum matris ad eos devolutorum ita, quod pefatus Nicolaus promisit pro sororibus suis supradictis pro omnibus impeticionibus seu infestacionibus per easdem pretextu dictorum bonorum fiendis in futurum. Idem habuit filiam de alia muliere Margaretha nomine, cui similiter satisfaccio est impensa pro hiisdem bonis maternalibus, ita quod ipsa plenarie contentatur. (5. lap.)

1431. Anno Domini M^o CCCC^o XXXI° tempore providi viri Georgii Schonherr iudicis unacum iuratis civibus pro tempore constitutis, in eorundem iudicis et iuratorum presenciam constituti honestus vir Nicolaus Weynant, unacum conthorali sua legittima Margaretha, resignaverunt alter utrum universa et singula bona ipsorum tam mobilia, quam immobilia per eos hucusque habita et possessa, ut quocunque eorum prius decendente, alter eorum de pefatis bonis liberam disponendi habeat potestatem atque in usus proprios convertendo. Super quibus soror pefati Nicolai necnon dicte Margarethe soror ipsorum adhibuerunt consensum pariter et assensum, sic, quod pefate resignacioni nullam umquam impeticionem volunt facere quovismodo. (6. lap.)

1432. Anno Domini M^o CCCC^o XXXII°. In mei videlicet Georgii Schönherr iudicis necnon iuratorum presenciam constituti

providi viri Fodor Mathias et Martinus pellifex, fecerunt compositionem et concordiam inter se, ex parte cuiusdam fontis im (sic!) medio curiarum suarum existentis tali modo et pacto, quod neuter eorum predictum fontem usui proprio debeat usurpare reliquum excludendo, sed ambo in usu ipsius fontis debeant participare, ita ut unus tantum habeat iuris ad fontem, sicut et alter, qualibet altercacione inter eos pretextu ipsius fontis fienda penitus procul mota. (6. lap.)

1436. Anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto. Tempore Georgii Schonhre (sic!) et iuratorum tempore predicto constitutorum, veniens honesta domina Ginge conthoralis Fusil Jurge, resignans Johanni ipsius amico domum constitutam prope hospitem, tali condicione, si idem Johannes dictam suam amicam honeste tenuerit, dicta resignacio habere debet vigorem, si autem secus facere vellet etiam dictam dominam male servaret, dicta resignacio nullam debet habere vigorem. (9. lap.)

1447. máius 25. Anno Domini M^o CCCC^o XLVII° feria tertia ipso die beati Urbani episcopi nobis Nicolao Gwmmann iudice, ceterisque iuratis civibus protunc existentibus et in iudicio sedentibus, providus vir Roth nichil dictus post aliam superius notatam compositionem amicabilem inter ipsum parte ab una, parte vero ab altera inter Johannem In Acie ipsius sororium et matrem dicti Johannis Zophiam per providos arbitros supra expressatos depositam factam et concordatam de novo contra dictum Johannem In Acie ipsius sororium matremque ipsius Zophiam proposuit coram nobis querelas taliter, quomodo Johannes In Acie et mater ipsius prenotata ipsi Roth michel et Anne ipsius uxori, ratione paterne porcionis obligaretur viginti octo cubulos mixti frumenti, quatuor decem cubulos avene, partem allodii venditi, cuius medietatem ipsa domina Zophia causa necessitatis ipsius et nutrimento dictorum puerorum Johannis et Anne apud eam manencium convertit. Aliam vero medietatem dictus Johannes In Acie, eo, quod ipsum allodium ipsius patris fuit, similiter in ipsius usus convertit. Item postulavit dictus Rotmichil porcionem quatuor eorum mortuorum. Nos vero iudex et iurati cives prelibati auditis hincinde dictarum parcium proposicionibus responsionibus et allegacionibus sentenciam nostram taliter tulimus ediximus et definimus dictum Johannem In Acie, matremque ipsius Zophiam a dicto Rotmichil et Anna ipsius uxori in dictis proposicionibus et querelis liberos quittos penitus et solutos dicendo et indicando temporibus sempiternis. Ita eciam, quod prefatus Rotmichel cum ipsius uxore Anna a dicto Johanne In Acie et ipsius matre non plus nec minus habeant recipere et

postulare, preterquam triginta septem florenes auri cum dimidio, post obitum dicte domine Zophie sicut in supranotata alia compositione eciam est expressum, ista eciam addita condicione, quod hereditas eciam paterna et materna Nicolai fratris ipsius Johannis In Acie, qui nescitur ubi sit, cum veniret in nullo derogetur, addito eciam, quod ipsa domina Zophia, cum quarta parte domus omnimode liberam habeat facultatem, sicut similiter in ante notata compositione est declaratum. In tali eciam lata sententia ambe partes steterunt contenti. (14. lap.)

1448. julius 30. Anno Domini millesimo quadringentesimo XLVIII°, feria tertia post festum sancti Jacobi cum sedissemus in sede nostra iudiciaria, venientes nostri in presenciam providi viri Johannes Foyt, Caspar schuster, Petrus Sneyder, Grunczegalm recognoscentes sub fide sua et animarum salute, quod interfuerunt una cum aliis mercipoto alias Leykauff, quando et dum Nicolaus Slosser noster coniuratus rite et realiter emit domum sitam inter domus Johannis Smit parte ex una et Nicolai Steckil parte ex altera a Buncze Balasch de Scholga, quam quidem ipse Nicolaus Slosser realiter persolvit cum effectu cum centum et duobus florenis trialium alias Banckhart, sic, quod dictus Bunczebalasch prefatum Nicolaum Slosser quittum et liberum dimisit ex parte dicte solucionis. Duo vero iugera agrorum de prefata domo recepit Grunczegal ad domum suam. (15. lap.)

1449. Anno Domini M^o CCCC^o XLIX°. Venientes nostri in presenciam Georgius Eysener ab una et Laurencius partibus ab altera, obtulerunt nobis literam unam sub sigillis strenui viri Johannis Lemmel comitis Czibiniensis necnon castellani de Saros, et providorum iudicis et iuratorum de Saros, continentem, quomodo idem prescriptus Laurencius eciam familiaris domini Johannis Lemmel, prefato Georgio Eysener amputavit auriculam eius dexteram, necnon unum membrum seu articulum indicis sinistre manus, sic, quod prefatam suam mutilacionem ex nulla alia causa suspecta habet, seu nota infamie, eo quod se honeste et bona conversacione mediante aput conservavit. Idipsum eciam sponte non coacte, de libera et bona sua voluntate supra nominatus Laurencius nostri in presenciam et fecerunt coram nobis premissis omnibus ritam et legittimam compositionem, sic, quod in posterum nulla parcium inpetere debeat quovismodo. Acta sunt

1449. január 11. sabbato post Epiphanie, anno ut supra. (15. lap.)

Vor uns Richter und Rothmanne diser Stad Eppries dy tuguntsam fraw Helena Janusch smyden mit samt irer tachter Zophia haben inbekant, das Niclos Slossern irem nocqwer keyn genugen gescheen is von der mawer twegen an irem hawse, was do von mochte Niclos Slossern gebwren noch erbar lewte irkent-

nis hatt her gelossin zu der baw der kirchin der heyiligen dreyfaldikeit. Geschen is das am freitag neste noch Dorothee, anno 1455. február 7. etc. L quinto. (20. lap.)

Vor uns Thunis Sneyder rychter und rothman der Stadt Eppryes kommende in siczenden roth dy erbar man Hantze Gerber myth seyner elichen frawen Katherin und seyner swiger Margrith und swagerin Margareth Lorencz Kromerin an eyn teyl. Am andern teyl Hannus Bender von seyn und seyner hawsfrawen wegin Katherinen haben eyntrechtlichin inbekant, das dy erbar mann Niclos Tczypser zu der czeyt rother, Caspar Plawniczer, Mathis Schroter, Clement Gerber tczwschin beyden benannten teylen von des haws twegin gelegin tczwschen Peter Zyghart und Swoger Jorgin, das geschacz ist worden vor czwey hundert rote golden, der dy helfte zugehoren dy benante Katherina, Hannus Benders hawsfraw, und von den andern hundert goldin sal bezalin Hannus Bender in den nestin noch folginden drey jorin czum erschten zu senth Niclos Kirche czeen golden, dornoch zu der bruderschaff des heyiligen Leichnams czeen golden, und zu der heyiligen dreyfaldikeit und unser liben frawen im Spytal czeen goldin, dem benannten Hantzen Gerber dreyssig rote golden, Margareth Lorencz Kromerin tczwenzig rote golden und Margreth Benedic Kromerin auch tczwenzig rote goldin. Vor dy ander helfte des benannten hawz den obengeschriben frunden Hantzen Gerber und frunde, alzo auch das der benante Hannus Bender mith seyner elichin hawsfrawen Katherin fort mer sol bleybin in allen andern gutterin und habin frey und ungehindert an allen anspruch von dem benannten Hantzin und andern frunde allen und iczlichin. Geschriben am dinstag vor Francisci, anno Domini 1458. október 3. M^o CCCC^o LVIII° (31. lap.)

Hy ist zu merken und zu gedechtnis zu kumftigen czeyten zu behalden, das am nesten dinstag vor Francisci in der czeyt des gerichtes Thunis Sneyders und seyner rothern myth willen des *alden rothes* gemacht ist, das fortmer, is sey knecht oder mayth dos uber trete und wyder seyner Elder willen sich weg verhysz und weggebe oder gelupte, so sullen dy ederz vater und muter solcher kynder geweldig seyn ap sy ym icht geben wellin von yren guttern oder nicht, wer is auch sache ap sich eyn swn oder tochter anders wo voranberten unerbarlichin, dy sullen dergleichin keyn teil haben an irer Elder habe und gutterin. Gemacht und geschehen am donerstag neste noch Francisci, anno 1458. október 5. Domini millesimo CCCC^o LVIII°. (95. lap.)

Vor uns Thunis Sneyder rychter und rothern kommende personlich dy erbar man Caspar Plawniczer, Niclos Slosser, Reych Mathis haben inbekant das sy tczwschin Niclos Frencz dyaks

zwn und seyner styffmutter Dorothea haben gemacht eyn fruntliche vorrichtung, das dy benante Dorothea hatt vor veterlichen und muterlichen anfal gegeben dem benanten irem styfszun fünfczig rote golden dy her bereyth hatt impfangen unde fünff zylberin leffel und eyn grun mantl der seyner muter ist gewest, den Niclos Frencz dyaks zwn hatt gegeben Androsch Dabo von Groschin Sarus seynen veter, dor czu seyner vaters kleyder also auch das dy benante seyne styffmutter sal gebin zu senth Niclos kirchen und zu der heyligen dreyfaldigkeit czeen rote goldin, und über das hatt Frencz dyaks zwn Nicolaus dy benante seyne styffmutter Dorothea vor uns personlichin frey queyt und ledig gesagt aller sachin halbin czu ewigen tagin. Geschen is das 1459. augusztus 30. am nesten donerstag vor Egidii, anno Domini M^o CCCC^o LVIII°. (33. lap.)

Vor uns Thunis Sneyder rychter und Rothmanne sicende der erbar man Schinge Paul, hatt offgeben myth guttem wolbedachtem willen dy helffte seyner hawz gelegen in der wyndeschin gassen tczwschen der Kolischin und Kwrtha. Gescheen ist am nesten dinstag vor der heyligen Czwelfboten tag Symonis 1459. október 23. und Jude, anno Domini M^o CCCC^o LVIII°. (34. lap.)

Hy is zu merken das bey dem gerichte Caspar Plawniczer und seyner eytgenossen der erbar man Niclos Prewz hatt apgekofft der tuguntsamen frawen Elze Czauserin seyner swegerin haws, gelegin czwschin Niclos Tzirner und auch den meyerhoff gelegen off dem Grabin myth am Melzhaws tczwschen Paul Teycher und Michel Monch und dy benante tuguntsam Elze Czauserin wol gesunth offinbor hatt bekant vor den ersamen hern Thwnis Sneyder und Johannis Plum czu der czeyt Rother diser stadt Eppryes das der benante Niclos Prewz yr swoger ir folkomlich bezalt hatt und genug gethon vor das obengeschriben haws, meyer hoff und melcz haws dornoch noch dem tode Niclos Prewzen zeliger gedechtnis Elze seyn eliche hawsfraw eyn swester Symon Prews, auch vor yrem tode hatt gelossin dem benanten Symon yrem bruder des obengeschriben haws meyerhoff und melczhaws mit aller zugeheren also das Symon Prewz yr bruder sol bezalin zu der pfarkirchen des heyligen hern senth Niclos dyser Stadt fünfczig rote golden. Geschen is das am freytag neste noch senth Katherin tag der heyligen juncfrawen, in dem jare Cristi tawsint firhundert im tczwey und sechzigsten etc. — 1462. november 26. Symon Prews hatt gar bezalt. (40. lap.)

Hy is czumerken das vor uns Peter Zyghart czu der czeyt Rychter und rothern dyser stadt Eppryes sicende personlich Iwrge Scharuczka hatt inbekant, das Mertin Schuster hatt ganz

und gar bezalt das haws gelegen keyn der thor tczwschen Merten Greff und Petraschin und hatt Mertin Schusteren frey gesagt und qweyt .Geschen is das am nesten donerstag noch der heligen 1464. január 12. drey kwnigtag, anno Domini millesimo CCCC^o LX° quarto. (42. lap.)

Hy is czumerkin das vor uns, Johannes Plum czu der czeyt rychter der Stadt Eppryes und rothman der selbigen stadt ym recht syczinde, dy ersame herrn Hampo Paul und Mathis Zlesiger unsre eytgenossin Caspar Plawniczer und Reych Mathis mytpurger haben inbekant, das sy haben eyn fruntliche vorrichtung und eynung gemacht tczweschin an eynteyl Zophey Kleyn Pauls tachter eyn eliche nochfolgerin Thwenis Sneyders zeliger gedechtnis und Hannus Craws und Gerdrud Niclos Sneyder und Ursula Eydem und tochter des Geschriben Thwenis Sneyders, das dy benante Zophey Kleyn Pauels tochter yn sal bezalin vor yr teyl des haws gelegen tczweschin Johannes Plum an eyn teyl und dem benanten Micolasch Sneyder und vor alle habe beweglich unde unbeweglich, gros und kleyn LXVI rote golden, in dysem jor off Osterin XXII goldin und dernoch off Michaelis nestekomende XXII golden und von dyser myttefast wber eyn jor XXII rott golden dy benante Zophey Kleyn Pauels tochter umb keyn sache weder gros noch kleyn vortner nymmer anczusprechen noch czwhindern, durch dy benante Hannus Kraws und Micolasch Sneyder myt samt yren obengeschriben hawsfrawen Gerdruden und Ursula genant, in keynerley mosse noch weyse. Geschen is sulch bekentnis am nestn dinstag vor mytte-1465. márczius 19. fast. Also auch als der benante Thunis Sneyder hatt an seyn lezten ende gelossen seyn kinde Peter seyn silberin gurtel und zeyn kleyder ap ys lebinde blybe ap is dan stwrbe, den selbigen gwrtel zw der Bruderschaff des heyiligen leychnams. Geschen an dem vorgeschriben dinstag neste vor myttefaste in 1465, márczius 19. dem jor Cristi tawsint firhundert in funff unde sechzigsten etc. (44—45. lap.)

Hy is czu merkin wy das der erbar man Niclos slosser hatt mit wolbedochtem mueth und gutter vernunft mith willen und voryowortung seyner elichin Hawsfrawen Barbara und beyder teyl nesten frunde gelossen seyn testament von seyn teyl ap gott wber yn gebuet, am sontag neste vor dem Crysttag noch 1465. decz. 22. Cristi geburth tausint fyrhundert im funff und sechzigsten von uns Johannes Plumdy czeyth richter und Hampo Paul unde Michel Sneyder dy selbe czeyt gesworne purger und auch mith willen Cristans Brewers nesten frund des benanten Niclos Slossers. Also seyn teyl des hawszes czu der pfarkirchen Senth Niclos czu der baw, ydoch das man dy selbige seyne helffte

sal wider vorkoffen seyner hawsfrawen Barbara umb eyn beqweme gelt und czu gutten tagen, das sy is wolbeczalin mag, unde auch seynteyl des hawsgerettes leet her yr gar mitsampt tczwen bechirn und fyr silberin leffilen, umb das willen das sy seynteil manch jor gar wol hatt gewartt und noch sal warten an seynteil ende. Den garten bey der ober mwel gelegen hatt her ir bescheiden und gelossen zu vor aus, dy ander erbe garten dy nicht czum heyligen Leychnam seynteil gelossen, noch anhaltung der Stadtpryff seynteil leet her gancz gar zum Spytall. Sunder ap is denne dy obgenante seynteil hawsfraw Barbara wil wyder czu ir lozen, man sal is yr gennen fwer ander umb eyn bequem gelt und auch zu gutten tagen. Auch hett her gelossen Cristan Brewer seynteil frund aws seynteil helffte czen rote golden und seynteil kleyder zu seynteil leybe und eyn rynth mit eyn ertag garten ym polnischin dorfchin gelegen etc. Geschen ut supra. (46. lap.)

Hic est notandum, memorie tenaci commendantes. Quod coram nobis Johanne Plum pro tunc iudice et iuratis civibus circumspecti vir Johannes in Acie, Paulus Hampo pro tunc eciam iurati cives et fratres nostri consilii fassi sunt, quod honesta domina Helena conthoralis pridie Stephani procuratoris, postea vero Georgii procuratoris in ipsius exuus fecit et legavit suum testamentum, mittendo domum agros ortus et omnia bona mobilia et immobilia dicto ipsius marito Georgio absque aliquali contradiccione quorumcunque, tali tamen condicione, quod dictus ipsius maritus Georgius debet solvere omnia debita quibuscunque specialiter tamen septem florenos auri cum dimidio ad altare beate Katherine virginis parochialis ecclesie beati Nicolai, sicut eciam in exuus commisit dictus ipsius vir Stephanus procurator. Acta sunt hec tercia, feria proxima aute festum beate Elizabeth, 1466. november 18. anno Domini M^o CCCC^o LXVI°. (48. lap.)

Hy is czumerkin das von uns Johannes Plum zu der czeyth rychter und rothman der Stadt Eppryes, der erbar man Jorge Grunwalt und Hannus Wylde rothern habin ynbekant anstat der erbar frawen Zophey Fodor Mathein, das sy schuldig is dem erbarn herrn Johans pfarrer czum Ungerischin Schebes XXXII rote goldin schuldig is, ym zu bezcalin noch yrem tode, und sullin bleybin off dem hawz, gelegin tczwschin Jorg Grunwalt und Michil Olslegern. Geschen is das an senth Niclos obynde, anno 1466. deczember 5. Domini M^o CCCC^o LXVI°. (49. lap.)

Hy is czumerken das Bak Balasch hatt gekoft von Cantor Miclosch hinder der schwer seyntes hawz tczwschen Lorencz Loroder und Kokotka Yschtwanen eyn frey durchfahrt, vor funff rot fl. das beschawt haben Mathis Zlesiger und Hannus Bender rothern zw der czeyt dy durchfahrt bey den frey.

Das is geschen an der mitwoch neste noch Osterin, anno
1467. ápril 1. | Domini M^o CCCC^o LXVII°. (49. lap.)

Vor uns Lassil Schewczlich richter und rothman kommende
 personlich dy erbar man Schyto Jocop unde Ambrosch in kegen-
 wortikeyt der erbar frawen Margrith Kerekesch Thomaschin,
 habin inbekant das Kerekesch Thomas yr elicher man hatt
 gelossin dy helfte des haws bey Urban Mathis und Belisch Lassil
 mit allem brewgerethe czu senth Niclos kirche und irem tode
 gar dohyn zu der selbigen kirchen senth Niclos, das dy benante
 Margrith Kerekeschin selb personlich bekant hatt und hott
 gancz und gar apgericht dy wezin und nestin frunde des benan-
 ten ires mannes Kerekesch Thomasch. Geschen is das am frey-
1468. ápril 1. | tag neste vor dem sontag Judica, anno Domini
 M^o CCCC^o LXVIII°. (50. lap.)

Stadtschreiber der Bartpha.

1483. ianuár 28. | Im jor M^o CCCC^o LXXXIII° und yn dem tage
 am dinstage vor Purificacionis der e.(rbar) Mathes Slesyer yn
 kogenwoert dem herrn richter Laszla Schwetzlich gelüpt und
 vorsprach alze von dem hewttigen tage ynnen einen jor unde
 tage czuczalen acht und achtzig rott fl. vor seinen zon Georgin
 auff zich genomen noch ynholding dyesz Stadtbuches, dye er
 der Moger Peterin czu Bartpha pliben wer, gelosszen und pescheden
 hot an irem todtbet yrem edem den e. Michaeli Stadtschreiber
 czu Bartpha ab zulche czalung und schulde noch der vorspre-
 chung ym jor unde tage nicht geschee, denne dornoch der genante
 Stadtschreiber zol haben kraft und macht czusproch czu dem
 hauze Mathes Slesyers czüvorkefffien, czu vorsetzen bys ym
 vor zulche LXXXVIII flor. im genüge geschee. (62. lap.)

Klen Peter.

1483. ápril 29. | Im jor M^o CCCC^o LXXXIII ten am dinstag noch
 Georgii vor unsz richter und (betoldva : Ladislai Schewtczlich)
 gesworne burger auff dem Rathausz, Klen Peter hot gantcz
 und gar peczalt und genüg thon der Kyrchen Sancti Nicolai
 von wegen dy helffte zeines hawszes unde gutter dy helfte peweg-
 lich und unbeweglich mitszampt den erben dy zein vorfar do
 hyn pescheiden hot. (62. lap.)

1485. junius 17. | Im jor M^o CCCC^o LXXXV ten am freytag noch
 Viti yn kegenwort unszers einsitzenden rots des gerichts Ladislai
 Schewtczlich und seyner geswornen gestende dy e. Czetenphennig
 Stephan sneyder und Valten Kurzner einbekantten wye sy ein
 vorrichtung und eynigung gemacht hetten czwüssen dem e.
 Stephan Czipser und Ursula seyner swegerin von twegen eines

meyerhoff, gelegen yn der Czigelgas, also daz er ir geben zol IIII fl. wenn sy wil und yr pedorff und dy nicht wil losszen yn notten und zol in dem meyerhoff wonen, dy weile zy lebet, und dy floren. mag zy pescheiden wo zy hin wil. Auch sagt zy in queit frey von allen anfal twegen. (64. lap.)

Tempore Thome Plawniczer iudicis.

1490. január 22. Yn dem MCCCCLXXXX yore, noch Christi gepurt am negsten freytagen noch Agnethis vor uns gestanden zeynt dy ersamen herren Stephan Czipser rothman, Czurma Lorencz *zalcz groff*, Thot Mathiasz, Scholtis Istwan, Mihal dyack allezampt unsere mitpurger und haben bekant auffemberlich noch ordenung des rethen, das der erbere man Swlan Gergel bezalt hatt der kirchen zintte Niclos XXXVII floren. von dem hawsze das do etwan Gall dyacks gewesen ist. (69. lap.)

T(empore) T(home) Plawniczer.

1491. junius 22. Yn dem MCCCCLXXXI yor noch Christ gepurt am negsten mitwoch vor Johannis Baptiste vor unsers rothis kegenwertikeyt komen zeynt dy erberen manner Macz Ffeyner, Michel Sneyder, Valten Stroler, Jacob Leyneweber unsere mitwoner, irczelende uns das zy zain negsten frunde und magen, der armen kinder und wezen dy der erber man Jorg Bleycher und zeyn eliche Hawszwirthin, den goth genode, noch irem tode mit etlichen guttern gelossen haben, angenommen hatten und entphangen, mit sulcher undirscheyt.

Item Macz Ffeyner hot entphangen und czu ym genomen das eyne kinth und X fl., mit etlichen cleydern und zilberen gesmeyde, yn eym kasten vorschlossen.

Michel Sneyder hot czu ym genomen das andere kinth, mit X fl. unde etliche bethcleyder.

Valten Straler hot entphangen das dritte kinth und X fl. mit etlichen bethcleydern.

Jacob Leyneweber (ez utóbbi szó más tintával kihúzva és föléje írva : Schuster) hot czu ym genomen das firde kinth und X fl. mit etlichen bethcleydern.

Welche obgemelten fir manner mit gesamelter hanth vor uns auch vorsprochen haben, dy obennemten fir kinder und arme wezen czu derczyhen und ir obgeschriben gelt und cleyder behalden unvorloren und zo zy dirwachsen und mondig werden das zelbige alles nyder czulegen und geben an wandel. (73. lap.)

Abul : Jorg Bleycher.

T(empore) T(home) Plawniczer.

1491. november 2. Anno Domini MCCCCLXXX primo feria quarta post omnium Sanctorum. Providi viri Hannus Spilner, Macz Ffeyner, Janus Dyak coram nobis personaliter constituti vive vocis oraculo fassi sunt, quomodo ipsi et Crawsz Jorg neonon Szezy Benedic cum ceteris concivibus ad hoc specialiter rogatis et vocatis inter honestam dominam Margaretam Thegsze Lorinczin ab una et Martinum filium prenotati Thegsze Lorincz alias prevignum pretacte domine Margarete ab altera partibus, pretextu rerum hereditariarum ipsi Martino cedere debencium, concordiam et unionem fecerunt in hunc modum, quod ipsa domina Margaretha persolvendo omnia debita, obtinere debet domum braseatorium et omnia suppellectilia, et novem florenos debet expagare prefato Martino previgno suo, cui eciam cedere debent omnes terre arabiles culte et inculte. (74. lap.)

Alul : Thegsze Lorinczin.

1491. augusztus 24. Yn dem MCCCCLXXXI noch Christi gepurth umb Bartholomei ist is geschehen, das Stephan Hanczenfay den erszammen mann herrn Thomas Plawniczer auff dy czeyt richter diszer erberen Stat mit vil unzemlichen worthen gesmehet hot und gelesterth auffemberlichen sprechende das er vor dreyen yoren vordinet hette, dasz man ym zeyn kopp zuel haben apgeschlagen, und andere smeliche wort mehr der er dene keyne hot kunth wormachen, noch beweyszen. Yn deme zo hot der obgемelte herr Thomas Plawniczer yn czu rechte genomen, clagedne auff yn und zo durch recht eyn aus sproch des ortels geschehen wer, zo hette er ym filleycht zeyn howpt und ere angewonnen. Hirusbe das merkende dy erszamen und irwirdigen prister herrn Martinus Spitler, Ego genant und herrn Michel Hamppo mitzamt anderen erberen mannern und herren eynwoner dyszer Stad haben zich mit fleysse getrewlich gemuhe und haben des zelibigen ortels ausproch czum irsten und dornoch dy auffemberliche wedirruuffnung der obgемelten lesterung do durch er Stephan Haczenfay untoglichen hette mocht werden undirstanden irwerbende ym genode. Obir das zo hot sich Stephanus Hanczenfay müst vorbinden vor dem ganczen roth yn gegenwertikeyt der vorgeanthen czwehr prister vorsprechende, das er worth mehr herr Thomas Plawniczer eren und fuerdern wil czu allen czeytten, und zulcher worth nymmehr und nyndert weder yn gedencken und ap er von ymanden zulche worth horthe abir hoeren wurde auffemberlichen abir heymlichen yn bezünderheyt, zo zal er yn voranthworten zain zach zelibist und zal zeyn ere retthen alz zeyn eygen ere. Und zo er das gloebnisz noch zeynem

vorsprechen nichten hilde abir nicht halden wurde und dos obirweysset wirth, zo zullen all zeyne zachen alz arg seyn, alz vor hyn czu zicherheyt alle der dinge und gedechnis und wissenheyt allen nochkoemlingen. Ist is noch billicher begir des oftgenanthen herren Thome Plawniczer gazaczth yn diszes Statpuch. 1491. (szept.) 20. Acta sunt hec feria tertia ante Mathei apostoli et ewangeliste, anno ut supra. (75. lap.)

T.(empore) T.(home) P.(lawniczer).

1491. augusztus 11. Anno Domini Millesimo CCCC LXXXI feria quinta post Laurencii providi viri Crawsz Jorg, Koch Stephan, Weysz Michel concives nostri coram nobis personaliter constituti oraculo vive vocis fassi sunt in hunc modum. Quomodo temporibus retroactis inter laboriosum Szyla Andriasz suburbanum ab una et Helenam ac Kysz Thomas tanquam legitimos tutores et affines duorum superstitem Agnetis conthoralis condam eiusdem Szyla Andriasz parte ab altera, fecerunt talem concordiam et unionem, quod prenotatus Szyla Andriasz supratactis duobus superstilibus pro omnibus rebus hereditariis ipsis ex parte pre-tacte Agnetis nostris eorundem cedere debentibus dare debeat septem florenos auri, sic, quod unicuique eorum tres cum dimidio floreno erit persolvendus et expagandus. (76. lap.)

Alul : Szyla Andriasz.

Tempore Johannis Brengeszeyn et suorum iuratorum.

1492. ápril 3. Anno Domini M^o CCCC LXXXII feria III proxima ante Ambrosii, nostri venientes in presenciam providi viri Georgius Domine ab una et magister Stephanus Pannirasor ab altera partibus. Tandem per supranotatum Georgium Domine nobis fuit expositum, quomodo temporibus retroactis domum quendam in platea Sclavorum inter domos Casper Hwn ex uno et Mebes ab alio latere iacentem, emisset a prenotato magistro Stephano pro XVI florenis. Quos quidem XVI florenos idem magister Stephanus fassus est coram nobis, plenarie percepisse ab ipso Georgio Domine. (77. lap.)

Alul : Jorg Domine et Stephan Scherer.

1492. ápril 5. Anno Domini M CCCC LXXXII feria V. post Ambrosii coram nobis constituti providus adolescens Valentinus superstes et filius condam Stephani sutoris ab una, et circum-spectus Petrus Fleyscher, sponsus et tutor iam legitimus honeste domine Margarethe, relicte prenotati Stephani sutoris et alias noverce eiusdem Valentini, partibus ab altera oraculo vive vocis profitendo, quomodo inter ipsos pretextu parcium hereditariarum eis utrimque cedere debencium, opera et per bona media bonorum

hominum talis ut infra sequitur est facta divisio et unio. Primum, quod ipsi Valentino ipsa domus cedere et manere debeat, tali condicione, sic, quod ipse Valentinus predictae domine Margarethae novercae suae tenebitur deponere et persolvere XXXVI florenos auri. Item pecudes et pecora, agri culti et inculti segetes et fruges presentis anni. Item triticum aliaque frumenta in horreo brasea, coclearia, cippi, cantari, scutelle et aliae res domestice seu suppellectilia qualitercunque aliquo nominis vocabulo sunt appellata. Illa omnia in duas equales partes debent dividi. Quarum una ipsi Valentino, alia vero prenotatae domine Margarethae nupte ipsius Petri Fleyscher cedere debebit, demptis duntaxat induviis, quae condamnati fuerunt honeste domine Agnetis prioris coniugis ipsius prenotati Stephani sutoris et aliae carnalis matris ipsius Valentini. Quas quidem induvias ipse Valentinus integre accipere debet et defacto suscepit, pro se ipsis obtinebunt pacifice, absque omni impedimento, non obstante futura cuiuscunque contradicione. (78. lap.)

Alul: Valentinus sutoris et novercae Margareta.

Közli: DR. IVÁNYI BÉLA.

ADALÉKOK II. RÁKÓCZI FERENCZ FELKELÉSÉHEZ

SZABOLCSVÁRMEGYE LEVÉLTÁRÁBÓL.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

Szabolcs vármegye levéltára rendkívül sok emlékét őrzi a XVI—XVIII. század történelmének. Oka ennek azon körülmény, hogy a vármegye minden közérdekű iratot gondosan megőrizett, a XVIII. század közepén levéltárát igazán jeles, tökéletesen megbízható nagy szorgalmu és munkájában lelkiösmeretes szakember által rendeztetvén, az iratokról pontos tárgymutatót is készíttetett.

E gazdag levéltárnak becses csoportja azon egynéhány aktacsomó, mely II. Rákóczi Ferencz felkelésére vonatkozik. Ebből magában véve is rekonstruálni lehetne a felkelés lefolyását. Jóformán minden okirata fontos, a háború lelkére, intézésére vonatkozik, hogy mellékeset szinte alig találni benne.

Innen közöljük a folyóirat szerkesztőjének fölhívására az alábbi adatokat, válogatva főleg azon szempont szerint, hogy Szabolcs vármegyének az országos jelentőségű eseményekben való részvételére vessünk világot. Egyéb fő, ismert események ismert adatait kivonatban adjuk vagy mellőzzük, az ugyanazon tárgyban többször előforduló adatokat pedig összevonjuk.

1.

Gr. Montecuculi Herkules debreczeni ezredparancsnok levele Szabolcs vármegyéhez a folyton szaporodó szegénylegények ellen. Debreczen, 1703. febr. 26.

»Non. ita pridem Dominationi Vestrae perillustri intimaveram ratione praedonum, qui undecunque vagantes magna damna faciunt, capiendorum et castigandorum. Cum autem illorum semper major augeatur numerus, et maiores mihi quotidie ob tanta ab illis commissa damna querelae deferantur: demandare simul et amice Dominationem vestram perillustram denuo requirere volui, ut tales per inclyti comitatus sui districtum ordines mandare non gravetur, ut a praedonibus sibi caveant incolae, omnes cum ipsis correspondentias evitent, potissimum vero invigilent, quales homines, tam de die, quam de nocte ad oppida et pagos veniant et ibidem morentur; et quoniam praedones quandoque hussaros se esse dicunt, hoc in casu passus ab illorum dominis officialibus scriptus petendus erit, quem si producere nequeunt, et ab uno aut altero suspecti habeantur, eo ipso capiendi et huc Debreczinum erint abducendi. — De caetero quando experiar, quod hoc replicatum mandatum meum non respicietur, et apud unum aut alterum oppidum aut pagum inclyti comitatus aliquod a praedonibus damnum fiet, ipsosme iudices et iuratos loci istius, ubi id contigerit, huc ferris ligatos abduci faciam, nec prius dimittam, donec sufficientem mihi pro damnis illatis satisfactionem non praestiterint.«

Fasc. 4. Act. nro. 48.

2.

A Hajdu-városok Szabolcs vármegyének a szegénylegények ellen. Hadház, 1703. márcz. 28.

»Sub 20. mensis currentis marty ő felsége annectált levelének párjával datált levelét a tekintetes nemes vármegyének vévén becsülettel, az elhatalmazott tolvajoknak megfogása s megbüntettetése felől mint parancsoljon őfelsége, megértettük, hogy mindazonáltal nemes hét hajdu városokon praettactus tolvajoknak szabad passusok lévén *partanék* (?) megnevezett városinkon volnának, absolute mi nekünk nem constál, és hogy ez így legyen, actualiter mostan koartélyban nálunk levő német vitézeknek s colonellus Montecuculi uram ő nagyságának hozánk lett erős parancsolatja mellett szorgalmatos vigyázása meg nem engedi, ha peniglen a T. N. Vármegyének ezen tolvajok persequálásában velünk egyet érteni tetszik, bizonyos napot

ezen dolognak vigben vételére terminálván, s velünk communicálván, praeannotált tolvajokat serio üldözni, s ha lehet következőképen meg fogni s törvényesen velök cselekedni tetszik.«

Fasc. 4. Act. nro. 45.

3.

Montecuccoli Herkules levele Krucsay Márton szabolcsi alispánhoz, a szegénylegények ellen, kik az ezred pénztárát elrabolták. Debreczen, 1703. máj. 12.

»Notus iamtum erit Dominationi Vestrae perillustri tristis et insperatus casus, qua occasione non solum tantam pecuniae summam ad inclytum meum regimen spectantem praedones abstulerunt, sed etiam meum dominum vexilliferum et quinque milites tam immanissime ultra alia illata damna occiderunt. Cum autem hoc in teritorio inclyti comitatus Szabolcsensis successerit, hinc Dominatio Vestra perillustris amice requiritur et simul demandatur, ut omnem ad investigandos et reperiendos praedones illos diligentiam adhibere velit, alias refusionem omnium damnorum ab inclyto comitatu accipere coactus ero, quod ad ulteriorem Dominationi Vestrae perillustri notitiam rescribere, me autem eidem recommendare volui.«

Fasc. 4. Act. nro. 49. Ugyanezen ügy hivatalos feljelentését tartalmazza a 47-ik akta is.

4.

Montecuccoli Krucsay Mártontól élelmet és fuvarát kér. Debreczen, 1703. máj. 18.

»Non dubito, quin inclyto comitatui pridem intimatum sit, quatenus inclytum meum regimen ex hisce partibus Budam versus discedere debeat. Cum autem certum abeundi terminum pro 24. huius praefixerim, necessarium duxi, desuper notificare perillri Dnoi Vrae, ut mature satis plenipotentiarum quendam ad me mittere dignetur, qui opportunam tam de annona, quam necessaria vectura dispositionem facere, et cum inclyto regimine meo usque Czege abire possit.«

Fasc. 4. Act. nro. 94.

5.

Nigrelli Octavius, kassai generális levele Szabolcs vármegyéhez Kálló megerősítése ügyében. Kassa, 1703. máj. 22.

»Siquidem modernus commendans Calloviensis aliquot curribus ac etiam quibusdam operariis pro gratuito labore ad reparationem fortalitium Callo necesse haberet: quapropter hisce praetitulatas Dominationes Vestras officiose requirendas esse

volui, quatenus suprafato domino commendanti cum necessariis curribus ac operariis praedictum in finem assistere non graventur.«

Fasc. 4. Act. nro. 64.

6.

Csáky István gróf levele a felkelők ellen. Megyes, 1703. máj. 24.

»Literas die hodierna emanatas accepi pergratas, pro quibus humanissimas repono gratias, quod mecum communicare dignata fuerit. Literas domini substituti vicecomitis Beregiensis originales includo, credo interpretem habebit adea, ut illi praedones non invalescant. Hodie summo mane ordines expedivi, ut sub nota infidelitatis cum gentibus esurgant et persequantur latrones. Nihilo minus siquid melius illustrissima Dominatio Vestra pro refrenatione eorundem adinveniret, pergratum mihi accideret, quia servitium suae majestatis, etiam hoc in passu omnibus viribus secundare sum promptus.«

Fasc. 4. Act. nro. 58.

7.

Nigrelli levele Krucsay Márton, szabolcsi alispánhoz. A »rablók« ellen nem tartja szükségesnek a nemesi fölkelést. Kassa, 1703. máj. 26.

»Ad me sub dato 24-a hujus decurrentis exaratas accepi, ex quibus tam inclyti comitatus, quam etiam praetitulatae Dominationis Vestrae laudabilem zelum ad promovenda suae majestatis sacratissimae servitia, et pro bono ac quiete patriae intellegi :

Non video pro nunc necesse esse, ut inclitus comitatus contra tales aliquos tantum vagabundos et praedones insurrectionem faciat, verum ad exemplum aliorum inclitorum comitatum quospiam hajdones assumere seque correspondentem cum vicinis comitatibus habere, et sic omni studio se adlaborare, ut similes vagabundos homines extirpare queant.«

Fasc. 4. Act. nro. 56.

8.

Domahidy László levele Károlyi Sándorhoz, a kuruczok elleni készülletekről. Szatmár, 1703. jún. 2.

»Nagy Andrásné asszonyomnak többire holt hírét hozván, nemes vármegye engedelmebül rugzkodtam le Szatmárra, holott sem akartam elmulatni, nagyságodat ez dologról ne informáljam. Nemes vármegye absque processu dominationis Csanádi in pleno numero Tisza-Becsnél vagyom, de remélem,

talám ma az is oda fog érkezni. Azonkívül az ecsedi és károlyi had, az szatmári praesidium és mintegy ötven muskotélyos tegnap érkezett oda, mind öszve circa lehetünk hét vagy nyolcz százan, nem kicsiny romlására azon processusnak, volnánk azon hogy által mennénk Bereg vármegyére, de Nagyságod parancsolatja eddig is tartóztatott, reméllem, anélkül által sem lehetünk, noha Szabolcs vármegyéje talám generalis Nigrelli úr parancsolatjából örömost által menne, mindazonáltal együtt Szatmár vármegyére tegnap ment az correspondentia, hogy ha másutt mód nincsen az általmenetelben, az minthogy nincsen is, be fog Szamos közre az is jöni hozzánk Tisza-Becsre, hogy ott szallyokon által mehessünk iziben, mert másutt mód nincsen benne, az mint hogy próbáltuk is *Kisarnál* és Csekénél, de bennünket keményen megpuskáztak, nem lévén ott semmi alkalmatosság az általmenetelben egy hajó, egy szálly, mert az tolvaljok mind elvagdalták, le pedig nem szállíthatni üres szallyokat Tisza-Becsrúl, mert az embereket róla lelövöldözik, hanem ha ugyan által kell menni, resolváltatot Tisza-Becsnél. Irhatom azt is a Nagyságodnak, hogy már csak az tolvaljok circiter hét vagy nyolcz százra reá szaporodtanak, de rossz és fegyvertelen nép, tudom bennünket meg sem vár, noha köszörüli mind fogát mind kardját. Tegnap érkeztek munkácsi *nyerzellek* (?) haza ide Beregszáz és Vári tájékára, noha vagy háromszáz talpas ott őrzötte addig az Tiszát, már visszajövé, az mint bizonyoson beszéltek, egész Bereg vármegyét Munkácson az városon gyűlése alkalmatossággal egy házban szorította, hirtelen reá ütven az városra, őket elfogdosták, magát az ispán, notarius több tiszteket is; már sokan hozzájuk esküdtenek kötelességből, de az jova az embernek rabúl van náluk. Tovább mint leszen Isten tudja. Az hajdu városokat halljuk, hogy jönnének Montecucculi regementjével.«

Fasc. 4. Act. nro. 60.

9.

Károlyi Sándor levele Krucsay Mártonhoz és Váratkay Istvánhoz, a mint a felkelők ellen indulni készül. Károly, 1703. jún. 2.

»Ezen órában vévén szolgabírá, Domahidi László uram levelét, kiben is mit írjon, in paribus kegyelmeteknek his inclusis megküldöttem; én mindazonálttl holnapután megindulok, és csak commendans úr resolutioját vehessem, Tisza-Becsnél Bereg vármegyében által megyek nemes vármegyémme; hanem kegyelmeteket is kérem, vagy Jándnál, vagy Naménynál mennjen által, ha hajók nem volnának, a kiken átkelhetne, énnékem Apátiban feles hajóim vannak jó őrizet alatt, azokon által-

kelhet, úgy hajduvárosi uraimék is kegyelmetekkel együtt, a kik vagynak.«

Fasc. 4. Act. nro. 60.

10.

Károlyi Sándor levele Szabolcs vármegyéhez. Kölcse, 1703. jún. 5.

»Az felső napokban Kassán lévén, ma pedig Szatmárt jövéen által, szemben voltam commendans urammal, mind méltóságos generális Nigrelli urammal, mind commendans urammal ezen mostani dolog felől beszélgetvén, mint hadi tisztnek, az nemes vármegyének nem *imponállják*, hogy üldözze, de igen javallják, hogy őfelségéhez való kötelességünköt contestáljuk, kivált generális uram, tartozunk is véle az haza csendessége bontogatójának eltávoztatására nézve. Azért értvén, hogy Nagyságtok kegyelmetek előbbeni levelemre az Tiszán által nem akarna menni, én pedig oly szándékban vagyok, a kit sub rosa irok az n. Vármegyének, hogy holnap Isten segítségével *Kóródnál* által költözzünk minyájan, addig pedig az tolvajokra nem ütök, még meg nem értem, hogy Nagyságtok kegyelmetek onnan általköltözik, azért úgy kellene correspondeálnunk, hogy a mikor megegyeznénk, s őket közre vehetnénk, egyszer-s-mind üthetnénk meg: addig mi csak portázással fogunk élni; Nagyságtok kegyelmetek tudósítását elvárom, hogy tudhassuk itt, mihez tartani magunkat, ha pedig levelet küld, paraszt emberre ne bizza, mert infallibiliter kurucz kezében viszi, hanem jó lovasra, mi addig tova *Kigyós* és *Musaj* táján fogunk lenni, ha Munkács felé kerül is az levéllel, vagy pedig az Szamosközre hozzák, de lovas emberek, s nem falurúl falura. Itten alkalmasint meg szaporodtunk, német is vagy 300, reményilem, eddig talán Nagyságtokhoz kegyelmetekhez is Montecuculli két companiája érkezett, a mint maga kapitánya írta. Én pedig megírtam, hogy csak oda, nemes Szabolcs vármegyéhez menjen; Nagyságtok kegyelmetek el ne haggya hajdu városi uraimékat is. Mindenekről az nemes Vármegyének tudósítását elvárom, ha fel ültünk, nem kellene magunkat confusióban hagynunk.«

Fasc. 4. Act. nro. 61.

11.

Nigrelli levele Szabolcs vármegyéhez Kisvárda várának a »rablók« ellen katonákkal való ellátása iránt. Kassa, 1703. jún. 8.

»Inclyto Comitatus bene constat, quando ante aliquot annos praesidium germanicum ex Kisvarda dimissum, ex se reversales et assecurationes dederint, quod in casu necessitatis locum

illum cum idoneis et sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis fidelibus hominibus providere velint, ut praedones vagabundi ingressum illuc non habeant, quam dispositionem, non dubito, quin Inclytus Comitatus in effectum iuxta datas reversales deduxerit.«

Fasc. 4. Act. nro. 57.

12.

Noel Augustinus kállói kommandans hadnagy levele Kálló megerősítése dolgában. Kálló, 1703. jún. 8.

»Quandoquidem ab Inclyto Comitatu nec responsum ad meas accipere: nec effectum valui adipisci; ideo iteratum percipiens ab excellentissimo generali mandatum serium, ut remoram non traham in reparatione arcis, quin imo quantocius reparari hebeat; coactus sum proximos pagos ad laborandum citare, eosdemque eo usque, donec Inclytus Comitatus ulteriorem faciat dispositionem, limitabitque limitandos in laboribus detinere.«

Fasc. 4. Act. nro. 65. Ugyanezen dologban írt még június 12-én. (Fasc. 4. Act. nro. 68.) és július 8-án is. (Fasc. 4. Act. nro. 66.)

13.

Lipót király a Bajorországból hazaszökött huszárok ellen. Bécs, 1703. jún. 13.

»Relatum est maiestati nostrae per consilium nostrae aulae bellicum plurimos ex illis huzaronibus qui nuper ex praefato regno nostro Hungariae ad expeditionem Bavaricam transmissi fuerant, castra nostra caesarea malitiose deferentes denuo in patriam suam reversos fuisse, ubi nunc in diversis comitatibus regni, huic quoque commissioni cassoviensi subalternis latitando se ex iudiciali animadversione subtrahere conent; cum autem per impunitatem horum delicta auferentur, frequentioresque similis desertiones militum, in tam magnum aerary nostri, disciplinae militaris, ac etiam servitii nostri praeiudicium vergant, ut contra delinquentes ex offio procedere, eosque pro meritis poenis subjicere lex et necessitas summe cogat:

Eapropter fidelitatibus vestris harum serie firmiter praecipientes committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus eos illico *instituire* (?) velint ac debeant ordines, quo in districtu huius commissionis nostrae in praefatos desertores sedulo inquirat; comprehensi vero pro delicti qualitate pro merita poena afficiendi commendantibus vicinorum praesidiorum assignentur.«

Fasc. 4. Act. nro. 12.

14.

A kassai haditanács átír Szabolcs vármegyéhez, Szatmár megerősítéséhez szükséges munkálatok teljesítése iránt. Kassa, 1703. jún. 13.

Fasc. 4. Act. nro. 69.

15.

Ugyancsak Szatmár megerősítéséhez kér segítséget a vármegyétől Löwenburg, szatmári ezredparancsnok is, Szatmárt, 1703. júl. 16-án kelt levelében.

Fasc. 4. Act. nro. 70.

16.

Montecuccoli Krucsay Mártonnak. Élelmet kér. Munkácsi tábor, 1703. júl. 3.

»Quoniam ad defendendam ulterius hanc patriam *contra rebelles* in hoc comitatu *Perugiensi (sic!)* Munkacsini manere debeo, ubi quidem annona deest, ex defectu rusticorum et incolarum ex nimio timore profugorum, D. Vestram perillustrem superinde enixe rogare volui, quatenus inclytus cottus Szabolcsiensis de quattuor centum cubulis avena ad intertenendos defatigatos equos nostros, et de bis mille portionibus panis ad duos dies providere velit meo regimini, et id tante citius, quantum esse posset, non dubitans, quin mediante inclytorum cottuum subsidio hisce disturbys liberabitur haec patria.«

Fasc. 4. Act. nro. 28.

A vármegye július 5-én tartott partialis gyűlésén az akkori kiskördai járás 31 községére 519 kenyeret vetettek ki és 100 köből zabot 50 forintért vettek.

17.

Gullyás Márton levele Krucsay Mártonhoz a felkelés ügyében. Szentmihály, 1703. jún. 24.

»Mint bizodalmas jó Uramnak kegyelmednek ajánlom mindenkori kész szolgálatomat.

Tekintetes Viceispány Uram, hallottam, hogy a tekintetes nemes vármegyéről Nagyságtok kegyelmetek írta, hogy minden nemes ember az mostanában indult támadásban felüljön és ellene felkeljen, de én mivel utam volt, még annak előtte házamtul elmentem volt vásárra Eperjesre, és mind ökrös, mind pedig lovas szekerim oda voltanak vélem együtt, több egy tavalyi

csikómnál itthon nem, sem pedig emberem házamnál arra való nem maradott, hogy az Ngtok kglmetek parancsolatjára compareált volna, mostan is a jelenlévő becsületes emberek bizonyságim, kiket mind az *egész* helybeliekkal együtt occasione proxima is comparealtam volna Ngtok kglmetek előtt, de erőtelenséggel vagyok, és az egyik lábom megsérülvén a *kutya* mind eldagadott, ugyannyira, hogy még a járást is nem tehetem, mikor pedig Ngtoknak kglteknek eljött hozzánk parancsolatja, megjöttem volt és mingyarást nyergeltem, és fiamat elbocsátottam több emberséges emberekkel együtt, úgy ennek utánna is Ngtoknak kglmeteknek mindenekben jó szívvvel szolgálók.«

Fasc. 4. Art. nro. 63.

18.

1703. júl. 19-iki kisvárdai generális gyűlés jegyzőkönyve. Második levél Nigrellihez, melyben segélyt kérnek a Kisvárdát körülvevő kuruczok ellen.

»Non dubitamus Dominationem praetitulatam ex litteris sub dato 19. die huius ex arce Kisvárdá ad eandem directis non solum transitum per portum Tybisci Rakóczio adhaerentium, verum etiam eorundem sub spe consequendae libertatis pristinae et exemptionis, portionis, pensionis, tandem armata manu adversus nos factam comminationem (?) intellexisse, volentes ulterius illam, quam in perpetuum devincimus, in naturalem dominum nostrum clementissimum contestari Dominationem antelatam humillime informamus, posteaquam illi cum nunciis non fuissent per nos admissi, ex post cohors pedestre eorundem quendam hominem statim ante portam. Arcis huius kisvardiensis iterum recipiendo locumque sibi tutum fidendo strenue minoribus armis nos obsedit sub tempore diei 19 promeridiano, ita ut non solum sub illo diei, verum etiam integerrimae noctis spatio tute nos salvos futuros sperare non aluimus, die vero et nocte iisdem elapsis et auroram alterius immediatae diei subsecutam non minus, sed longe maius exercitium armorum in nos continuantes, omnibus persuasionum et amenarum verborum argumentis ad iniquam eorum societatem amplectendam seducere conati, quibus non subsecutis et ipsi Rákóczio et Bercsenyio notificatis paulo post praedictus Rákóczius et Bercsenyius in persona, cum mille et aliquot centenis (inter quos etiam poloni duobus sub vexillis cernebantur) exercituum personis adversus nos venerant; Sed prius volentes nuntios cum literis quibusdam mittere, quibus non acceptis, sed nec nuntio eiusdem audito, iisdem cathogorice, et in signum eiusdem resolutionis nostrae rubra exponentes

vexilla, ab illibata fidelitate nullo modo recedere, verum eandem ad extremum usque habitum vitae conservare velle resolvissemus, intellectu hacce resolutione, severe commoti rursus gravissime ad consequenda intenta sua continuis a summo mane usque ad noctem et in desinentibus *scloporum* ignibus compulsi sumus propitio nostro Deo inter tantas etiam armorum exercitationes nullus ex nobis praeter quendam rusticum ad dominum suum terrestrem venire et ex essequendo mandato satagentem (quem etiam in pristinam restitui sanitatem speramus) casus et *sclopo* reiectus extitit, ex illis audiuntur signanter ex Polonis vulnera *sclopi* accepisse, quo ex fundamento hodie aurora superveniente omnes, nobis salvis per Dei gratiam in fidelitate relictis discesserunt, Kalloviam versus, quid exposit tentaturi et quo inde ituri, Deus novit? Hoc in severa possumus scribere, quod incolis, tum nostri, quam alterius cottus (imo etiam nobilebus, praebentes ysdem firmam spem exemptionis a solutione et consequendae prioris libertatis, congerantur in dies, unde timemus ulciscendae sibi illatae iniuriae et resolutionis memores rursus redeant maiore cum robore et innocentem sanguinem nostrum cum iam aliis omnibus substantiis pecoribus et pecudibus iusto mediante in pagis. Nobilium praecipue bona investigando messis tempore simus spoliati, exhauriant, quem nos (uti eorum decet) et ideo iusto pridem ad contestandam fidelitatem, quid parati sumus effundere, quia resolvimus nos, antequam minima macula infidelitatis suspecti redderemur. In puncto autem fidelitatis sic alacri animo non minores alijs Inclytis Comitatus futuros, malumus vitam amittere, nihilominus vel humillime rogamus et supplicamus per viscera Christi Dominationem *praenominatam* ad publica onera ulterius supportanda et servitia suae maiestatis sacratissimae promovenda beneficio cuiuspiam auxilii et succursus quantocius praestandi consolari dignetur ne nos oporteat ob specimina fidelitatis nostrae absque tutamine magno etiam suae maiestatis aerarii praeiudicio et liberorum onerum damno desolari frustra petito«.

250. lap.

19.

Szabolcs vármegye Nigrellihez intézett harmadik segélykérő levele, a felkelők elleni 1703. júl. 19. után.

»Procul dubio recenti memoria tenebit Excellentia vra, quod in binis litteris nostris hujus kisvardensis arcis conservationem adversus praedones in casu necessitatis demandare dignata fuit nobis, quod nunc (utijam ex duplicatis ad oram Excellentiam emanatis litteris usum fuit) non contra praedones,

sed publicos domini clementissimi amicos Rákóczium et Bercsényium eorumque adhaerentes ex mille et aliquot centenis constantes per nos auxilio divino conservata (?) extitit, et iidem ambo hic et nunc cum disgustu et gravissima comminatione secesserunt. Jam ulterius quid nos facere oporteat, siquid numero incolarum nostrorum copiae ipsorum augeantur, fiduciam libertatis et exemptionis ab oneribus ipsis pollicentes intuitu horum, tanquam ad mell incolae iisdem non *curatis* (?) fuit facultatibus, se incorporant, ita ut nullus pagus tam vilis extat, unde quinque, sex ad minimum non irent. qualiter (?) ergo ubi majoris quantitatis sunt, . . . dignetur (?) suo sapienti iudicio nos alere, quia si non auferentur, sed illo numero absque munitione (?) rursus redirent, nos ipsis absque terrore resisteremus, sed timendum est, cum ita multiplicantur, in dies eum munitione vicissim adversus nos (quia hoc nobis constat, quod non deseret nos quam primum maiores vires habere potentes cum millibus veniat, in loco isto, omni fatalitio munitione, numero etiam hominum, seu *pestoum* (?) militarium omni carente, fatemur nos esse futuros adversus eos insufficientes et munitioni incapaces. Cum eandem humillimis iisque ardentissimis exoramus precum votis auxilium nobis quantocius cum munitione loco huic, et futurae per mansioni nostrae copiam mittere, vel si illud (quod non speramus) fieri non posset, saltem gratiosam mentem et intentionem prescribere non dedignetur.«

A jegyzőkönyv 250. lap.

20.

*Szabolcs vármegye negyedik levele Nigrellihez, a felkelők ellen.
1703. júl. 19. után.*

»Ignotorum hospitem seu Rákóczio et Bercsényio adhaerentium primo transitum per Tybisci portum, nostrumque medio ipsorum factam trium dierum obsidionem ac tandem gravissima cum comminatione eorum a nobis discessum, arcis hujus Kisvárdensis (cuius munitionem nobis demandasset) conservationem, imo et ipsorum in dies undique concursum accrescens robor, simul cum contestata erga suam maiestatem sacram debita fidelitate, quam antestari ex homagialis obligationis submissione et volumus et debebamus, volumus et debemus. D. Excellentiae, cum in finem perscripsimus ut nobis succurrat quopiam auxilio et innocentis sanguinis misereatur Vra Excellentia. Jam quia pro certo si audiamus, imo ex fideli relatione sciamus eosdem aliquot milibus a die discessus a nobis non tantum auctos esse, quin in tantum invaluisse, eiusque roboris esse, ut ipsum praesidium Kálló militia inibi existens suae maiestatis sacratissimae

post obsidionem brevis spatii temporis potestati eorum subdidisset, per eosque huius terrae Cistibisci pars submittere se cogarat (?) Omni momento oculi exspectamus rursus aduersus nos cum longe maiore potentia, quam antecederent fuissent, venturos, quibus resistere uti etiam hoc ipsum perscripsimus, tum ob arcis huius vastitatem munitionumque carentiam ac vel maxime paucitatis nostrae numerum, adeo ex omni parte debilitatem et incapacitatem non poterimus, nisi Deus miraculose vires nobis dederit, iisque eos spoliaverit. Instamus et iterato humillime eandem ad concreditam partium harum generalis commandae provinciam obtestantes, gratiosa sua mente nos alere et succursu militaris, militiae effectu consolari quam citissime absque ulterioris temporis procrastinatione dignetur (Innen kezdve 4 és fél sor kitörülve ; aztán) Allaborabimus arcem hanc conservare suae maiestati iis minime conjungere, utque dum poterimus, sed si militia caesarea frustrati fuerimus et auxilio nullo provisi *si id nolentes facturi sumus*, quod intentioni nostrae pronunc minima conveniret, protestamus humillime coram Deo, et gratioso vrae excellentiae qua commendantis generalis conspectu suo tempore nos culpabiles censi minime posse, quod vitae nostrae consuluerimus, volentes eam ad ulteriora suae majestatis sacrae servitia promovenda ipsi in extremitate conservare.«

Jegyzőkönyv 251. lapja.

21.

Nigrelli kassai generális Szabolcs vármegyének mind a négy segélykérő levelére válaszolt. E levelek hasonlóképpen jegyzőkönyvbe foglaltattak, annak bizonyosságára, hogy nem Szabolcs vármegye közönsége az oka annak, hogy kényszerült a felkelőkhöz pártolni, hanem az egyedüli oka Nigrelli, a ki a császárhoz hű nemességet cserbenhagyta, s ígéreteknél és biztatásnál egyéb támogatásban nem részesítette.

Jegyzőkönyv 252. lapja.

22.

Kossovics Márton válasza Nigrelli levelére Kisvárdai megerősítése dolgában. Dátum nélkül.

»Nominibus et in personis dominorum principalium meorum incliti comitatus de Szabolcs humillime detegendum habui, quod quamvis illarum reversalium nullam notitiam haberent, de quibus mentionem Excellentissima Dominatio Vestra in duplicis literis suis fecerit, nihilominus tamen in contestationem

incontaminatae homagialis fidelitatis demissam devotionem resolverunt arcem Kis-Várdam pallesatis circum circa munire, et eandem adversus quoslibet praedones in casu necessitatis secum dum posse conservare, et penes fidelitatem simul vivere et mori in eadem.

Duo iuvenes in pravam et nefariam societatem praedonum in inclito comitatu de Beregh grassantium seducti paucis abhinc diebus spontanee reversi sunt ad priores dominos suos terrestres, de quibus quid dignabitur Excellentissima Dominatio Vestra demandare, humillime expectabo.«

Fasc. 4. Act. Nro. 52.

23.

Vildemhaim Károly tokaji főstrázsamester levele Ibrányi Lászlóhoz, a nemesség felkelése dolgában. Tokaj, 1703. júl. 22.

»A sinceritate suae Dominationis perillustris jam pro servitio suae maiestatis quom inclyti comitatus emolumento *reserviendum* hisce duxi. Is primo spem meam detegam, nempe quod mihi non vitio vertatur, si aperto animo et eosdem denotabo vicinos supra Kis-Várdam errorem fecisse, quod ignotos illos hospites transientes *eam* ad partem non *impediverat*. Posteaquam vero iam factum ex tacendo breviter meum *paneum* (!) consilium aperir et quidem iis Sua Dominatio perillustris se inclyto comitatu in tantum confirmet in quantum *reperiatur* (!) eos secundum mandatum excellentissimi generalis commendantis nostri *proptos* (!) esse, quoad usque ante assurrectio campestris non ordinabitur. Eadem Dominatio perillustris optime fecit, si in Ibrány *gun* (!) loco anatura munito fidelitatem erga dominum nostrum clementissimum extrema defensione in effectu *demonstrabit* (!).«

Fasc. 4. Act. nro. 62.

24.

Ugyanannak második levele Ibrányi Lászlóhoz a fentebbi ügyben. Tokaj, 1703. júl. 28.

»Literas perillustris Dominationis Vestrae ad *proprius* (!) accepi *palmas* (!) *et nihil novellarum* (!) habes, nisi inclytum regimen Montecuculi jam in itinere sit et etiam ungarie militia in inferiori Ungaria jam se huc versus *moverunt* (!) et hic etiam omnis *assidere* (!) demandati sunt, alias nihil habeo, siquid deinceps habuero, *Communicationi non deero* (!), quantum attinet pulverem et plumbum, *modo dominus Zeybaster et Cassoviam nullum si redierit ille etiam gratificare potero*. Siquid novi Domi-

natio Vestra habuerit, rogo mihi subscribere dignabitur. Praesentem inclytam epistolam a sua Excellentia ad comitatum de Szabolcs recomendo summopere nam dnus generalis mihi similiter, (praecepit) ut *domini* (!) submittam. Sic ad pertinentem locum promovere secure et citissime dignabitur.«

Fasc. 4. Act. nro. 62.

25.

Noel Ágoston levele Váraskay Istvánhoz Kálló megerősítése dolgában. Kálló, 1703. júl. 28.

»Ab excellentissimo generali Nigrelli iterum accepi mandatum ratione reparatione arcis: Quare Sua Dominatio ita disponat, et serio demandet, ut 15 curribus ligna pro palankis, et 15 curribus virgas *secum* (?) adferant, ita ut die 29. hic sint memorati currus. Manuarios etiam ita disponat et demandet illis, ut cras hic se sistant.«

»P. S. Hodie cum 3 vexillis vererant sub arcem Curuzones, abegere nobis pecora.«

Fasc. 4. Act. nro. 67.

26.

Az Ibrányban lakó nemesség levele Szabolcs vármegyéhez a parasztfelkelés dolgában. Ibrány, 1703. júl. 29.

»Elmúlt napokban is vettük vala oly parancsolatját a Tekintetes nemes Vármegyének, hogy innét magunkat recipiálnánk Kis-Várdában, melyet mihelt vettünk, az úr Ibrányi uram ő kglme azon dolog végett mentést írt mind tokai comendant uramnak, s mind méltóságos generalis Nigrelli uramnak ő nagyságának. Még ekkoráig méltóságos generálistul az Urnak semmi válasza nem jött, tokai comendant uramtúl pedig mi válasza lett légyen, ő kglme *in verittis* (!) paribus Ngtoknak s kglmeteknek meg küldötte; hogy pedig mi már innét magunkat más helyüvé recipiálhassuk, nem látjuk módját, tudtára lévén mind méltóságos generális Nigrelli uramnak itt való létünk, s mind comendant uramtul úgy intimáltatik, itt Ibrányban subsistáljunk mindaddig, míg az nemes vármegye nem fog insurgálni, az pedig kétség nélkül meg eshetik, ha mi innét magunkat kivennénk, több kárt és animadversiót tennénk s vennénk magunkra, ne talám elmenetelünkkel szállana Ibrányban be feles had, az ki ellenséges képen mind legközelebb Tokajnak és ex simili Kis-Várdának, úgy ez darab földnek is ártson. Nem tettünk fel Tekintetes nemes Vármegye olyat, hogy itt létünkkel Nagyságtoknak s kegyelmeteknek ártsunk, sőt mi is kegyelmes Urunk-

hoz őfelségéhez életünk fogytáig s vérünk kiomlásáig akarván igaz hűségünket megmutatni, Nagyságtoknak s kegyelmeteknek hasznára, mint sem ártalmára vagyunk és leszünk, és teljes értelemmel Nagyságtokkal s kegyelmekekkel egyet értünk.«

Fasc. 4. Act. nro. 62.

27.

Rákóczi Ferencz fejedelem táborba szállásra szólítja fel Szabolcs vármegyét. Vetési tábor, 1703. aug. 25.

»A míg innend meg indulunk, mint hogy az Tisza környékén levő hadaink vezérlését (biztuk) hívünk t. nemzetes Ibrányi László úrra, melyhez képest így értvén a Nemes Vármegye is rendeletünket, oda az hol azon Tisza mellyékin táborozó hadainknak híret hallja, mentül felesebb számmal említett táborunkkal conjungalja magát, és nevezett ezredes kapitány hívünk rendletéhez tovább való dispositiónkig alkalmaztassa magát.«

Fasc. 4. Act. nro. 109.

28.

Gróf Bercsényi Miklós Váradkay István szabolcsi alispánhoz. Nagy-Károly, 1703. szept. 13.

»Szintén hogy az táborbul Tokaj felé kiindultam volna. vöttem a kglmd levelét, kibül értem, hogy az jószág conscriptiója mind véghez nem ment; holott nem látom, hogy addig haladhasson, az míg az jószágban való confusiok megcsendesnének, mert az késő lenne, ha már eddig kglmed udvarbíró nem ért arról, az kirül kglmed emlékezett legyen. Sz. Mihályon hadd ismérkedjem vele. Vasárnap legyen ott Naudraviczki. vagy kinek hijják. Mint hogy magam is akkor vasárnap ott akarok lenni, Debreczen felől megyek bé kglmetek vármegyéjébe, leszen három vagy négy zászló alja katona is velem, ha vasárnap nem is, de hetfün minden bizonynyal Sz. Mihályon lézsek; az nemes vármegye részéről is küldje oda kglmed azon járásbeli szolgabíró, had tegyen dispositiot; kglmeteknek pedig nem szükséges vármegyéstül most még fel ülni, hanem rövid nap az méltóságos fejedelem utánam fog júni, veszi kglmetek az ő nga parancsolatját. Mint hogy pedig még az táboron, az mgos fejedelem ha el jó is, feles had marad Szathmár alatt, annak eltartására elégtelen ezen vármegye. Szükséges az több vármegyébül is segíteni; Mint hogy az egész földnek ott az *métellye*(!) azért az mely vágókat és lisztet kiszedett kglmetek. minden késedelem nélkül küldje kglmetek ide Károlyban; és

rendeljen kglmetek az nemes vármegye részirül két commissariust vélek, az ki itt Károlyban beadván az arra rendeltetett commissarius keze alá az élést, az ki ezen nemes vármegye commissariusa, legyenek az tábori főcommissarius mellett, hogy az több vármegye commissariusival tehessenek dispositiot az itt levő had szükségére. Ezt pedig semmiképen el ne mulassa kgttek. hogyha az hadnak erővel kell hajtani az élést, nagyobb kárt ne valljon az vármegye; Az eddig kiszedett élésnek az nyomában is ujab limitatiot tegyen kglmetek, számában pedig annak *kérdést* kglmetek ne tegyen, jobb hogy többet vetessen fel kgltek, ha az commissarius által számát megéri kglmetek, annál több leszen fel vetve, az kevesebb annál könnyebben kitelik. Ezt hozván az haza szolgálata magával.

Az várdai kapitánynak instructioját már az előtt elküldöttem volt kglmednek, szükséges azért, az urakat kglmed ex officio ammovealja, hogy az rendelt hajdukat az régi mód szerint mind meg fogadják, mind megfizessék.

Krucsay úram jószágát az mi illeti, az felesége jó lett volna, más kérdés volna, de most *kardélyban* (!) se maradhat annak csak része is.

Az melly jószág más vármegyékben vagyon is, ugyancsak mint az előtt, az tiszte keze alatt maradjon. Az mi pediglen az országon kívül hadakozó tisztek jószágát illeti, az olyak jószágát universaliter elfoglaljuk, az mgos fejedelem nem parancsolja. Minthogy azok onnét nem ellenségeskednek. Az tisztek számadása iránt hogy alkalmatossabban véghez mehessen, praefigaljon egy quindenát kglmed, ha szintén maga jelen nem lehetne is kglmed, mint hogy Jármí Ferencz *uramnak* az jószág inspectiója és committaltatott, kirül magának is írtam ő kglmének, és meg írtam, hogy az Neményi *Lefelhocz* (!) jószága felében is egy ispánt szereztessen; ez mellett Kallóbúl is parancsoltam két száz köből profont lisztet ide Károlyban hozatni, az ki haladékot nem szenved, noha ugyan adtam tudtára Szabó Lászlónak is, hogy kglmednek is irok, hogy annál is inkább fogytkozás ne legyen. Meg hadtam azt is Kállóban, hogy az nemes vármegye dispositiojától várja az élést, de minthogy azok élés nélkül nem lehetnek, azért kglmed committaljon az szolgabírónak, menjen oda, tegyen dispositiót, az élés hajtás úgy meg szünik.

Az Lengyelországi hadak talám az Dolha völgyére fordultak, de ha ugyan csak Naményra találnának fordulni, szükséges leszen commissariust küldeni provisiojok iránt.«

29.

A fejedelem táborba szállásra szólítja fel Szabolcs vármegyét. Szatmári tábor, 1703. szept. 23.

»Minthogy az haza szolgálattya úgy kívánja: a nemes vármegye minden továbbra való halogatás nélkül harmadnapra táborunkban jelen lenni el ne mulassa.«

Fasc. Act. nro. 111.

30.

Sennyey István levele Szabolcs vármegyéhez. Németi, 1703. szept. 29.

»Ngtok s kgltek levelét böcsülettel vettem, melyből értem panaszát, hogy tudniillik az mostani hadak intertentiójára való contributiótul eximálni akarnám jószágocskámat, mivel penig azt írja Ngtok s kgltek, hogy az én jószágom contributiója nélkül az közönséges jóra való élésnek administratiója nem lehet meg, én ki nem veszem abbul, hanem mivel azon élésből magamat s hadamat egy rész illetve, az magam portiójában acceptálok, és hogy Ngtok s kgltek hadak szükségére applikálja, meg nem engedhetem, nem lévén ily modalitással az több vármegyebéli szegénységek semmi injuriája.

Ezen alkalmatossággal kglmes Urunk ő Nga minemű terhet vetett legyen nyakamba, Ngtoknak s kglmeteknek megküldöttem, hogy ha az közönséges haza javára kénytelenítettém Ngtoknak s kglmeteknek valamit intimálnom, tudhassa magát mihez alkalmaztatni, a minthogy az haza javára való szolgálat azt hozván most magával, hogy Ngtok s kgltek is ezen itt levő haddal cooperalljon. Ngtoknak s kglteknek akartam tudtára adnom, hogy egy hét forgása alatt ezen Szakmár alatt levő táborban jó készülettel az haza közönséges jóvának promotiójára comparealni el ne mulassa, a mint már ennek előtte is Ngtok s kgltek kglmes urunk az iránt való parancsolatját el vette«.

A hátlaapon: »Ezen méltóságos generalis úr ő naga levelét a végre nyitottam fel, hogy tudhassam mihez alkalmaztatni magamat iránta, mivel sem vár épületire való fát, gyalog embert és szekereket nem akarnak adni az ő naga jószágából, az nemes vármegye orvosolja, ha lehet, én addig hagyom in suspenso, várván mentül elébb arról való ngtok tudósítását, mivel mások aggraváltatnak jobban, mivel urgealtatom az vár építtetésére. Ngtok feljebb megh irt szolgálja, Jármý Ferencz.«

Fasc. 4. Act. nro. 113.

31.

A fejedelem Nyirbátor ügyében ír Szabolcs vármegyéhez, a szatmári táborból, 1703. szept. 29.

»A nemes vármegye levelét vettük, continentiáját megértettük. Parancsoltunk Bátor városának *s ide jó* az biró, teszünk oly dispositiot, hogy továbbra való engedelmességgel azon városunk a nemes vármegye parancsolatihoz az ország szolgálatjában legyen. Mind szóval, mind parancsolatunkban tett resolutionk azt tartják, hogy az kiknek házoknépek, sőt magok is az gazdák táborunkban vadnak, mivelhogy azok is meg kívánják ugy, mint a többi mind magok s lovok iránt az intertentionál a provisiót, azért azoknak is cselédjek s feleségek az több falubéli otthon maradt lakásokkal az reájuk vetett éleést adni *instraljak*. Mellyet az nemes vármegye repartialván exigáltással rajtok. Szekerezéssel pedig s úgy egyéb szolgálattal azon kívül az olyakat az nemes vármegye ne terhelje.«

Fasc. 4. Act. nro. 114.

32.

A fejedelem szüretelő napszamosokat kér Szabolcs vármegyétől. Tokaji tábor, 1703. nov. 17.

»Minthogy a nemes ország mostani szükségének felsegállítására akarjuk az egész hegyallyai fiscalis szőlőket meg szedetni, és az ország közönséges hasznára fordítani: azért a nemes vármegye is édes hazájához tartozó kötelessége szerint minden készségének meg bizonyítására, ad 26. praesentis 200 szedőket elegendő kosárral s eszközökkel bocsásson Tállyára, és rendeltessen melléjek esküdt embereket is, a kik a meg írt napon és helyen jelen lenni el ne mulassák.«

Fasc. 4. Act. nro. 118.

33.

Sennyey István Szabolcs vármegyétől élelmet és abrakot kér. Szathmári tábor, 1703. nvo. 5.

»Az itt körül levő vidékség az szünetlen való táborozás miatt majd teljességgel el pusztulván, mely miatt is az hadaknak gyakorta hátra maradások esik, kéntelenítetttem sublevalnom őket az nemes vármegye aggravatiojával, vevén azért ezen leveletem Ngtok kgltek, két hetek alatt szállítson ide ötszáz köből abrakot, három száz köből lisztet, és száz vágót, fogyatkozás nélkül, melyet is, ha az Nemes Vármegye nem cselekeszik, kénytelenítetttem assignálnom az hadaknak, melynek is alkal-

matosságával ha inconvenientiák esnek a falukon, az nemes vármegye magának, nem másnak tulajdonítsa. A míg lehetett, a nemes vármegyét eléggé kémellettem, de már teljességgel nincs módom benne. Minthogy pedig Pácza, Báka, Karász, Ujfalu, Bezdéd magam kvártélyá, az Nemes Vármegye, valamit proportionaliter azokra limitál, tudósítván ezen summában acceptálok.«

Fasc. 4. Act. nro. 112.

34.

A fejedelem rendeletet küld Szabolcs vármegyéhez a postaszolgálat rendezése dolgában, s ugyanekkor közli, hogy Szepesi Jánost főpostamesternek kinevezte. Tokaji tábor, 1703. nov. 11.

Fasc. 4. Act. gro. 107.

35.

A fejedelem közli Szabolcs vármegyével, hogy Darvas Ferenczet a Duna—Tisza köze fő hadbiztosává nevezte ki, s ő intézi az élelmezést, fuvarozást, és egyéb munkálatokat. Tokaji tábor, 1703. nov. 13.

Fasc. 4. Act. nro. 115.

36.

A fejedelem fát rendel Kállóba a salétrom főzéséhez. Tokaji tábor, 1703. nov. 28.

»Minthogy a nemes ország mostani szükségére, és egyéb-iránt is proveniálható hasznára nézve, a salétromnak szüntelen való főzése igen szükséges: erre nézve a nemes vármegyének serio intimáljuk, azon szükségre két száz szekér fát, Kállóban ott való inspectorunk Klára András kezéhez administrálni a nemes vármegye hova hamarébb igyekezzék.«

Fasc. 4. Act. nro. 117.

37.

A fejedelem Gyulai Ferenczet a Tiszántúli s különösen a Szatmárt ostromló hadak élelmezési főbiztosává kinevezi. Ezt tudatja Szabolcs vármegyével. Tokaj, 1703. decz. 4. Azután pedig elrendeli:

»Hogy penig quientatiákban mind annak utána eshető fogyatkozások a computuson s abból a nemes vármegyének következendő kárai praeoccupáltathassanak: szükséges a nemes vármegyének szüntelenül maga tagjai közül említett commis-

sariusunk mellett táborunkon maga commissariusát tartani, kinek egyike continue táborunkon maradván, a másik pedig az élés, naturálék s egyéb accessoriumok összevgyűjtésében s administratiójában is egyszersmind excurrálhasson. Egyébiránt is e szerint a nemes vármegyének kívántató dolgai jobban szaporábban folytathassanak, mind pedig az hadaknak erogálandó hús a nemes vármegyének kárával ne lehessen, azon commissariusok mellé mészárosokat is rendelni el ne mulassa.«

Fasc. 4. Act. nro. 116.

38.

A fejedelem Kálló városát az élelmezési terhek alól a saját embereik ellátás fejében felmenti Tokajból, 1703. decz. 23.

»Minthogy Kálló városának lakosi azon Kálló várában, más praesidiariusok helyett magokat interteneálják, úgy táborunkon is nemzetes vitézlő Buday István kapitány hivünk ezerében sokan közülök magok házoktól interteneáltatnak; azért a nemes vármegyének intimáljuk, hogy ad ulteriorem usque nostri dispositionem, azon Kálló városának lakosit, vágó és egyéb victualéknak administratiójára ne kényszerítse.«

Fasc. 5. Act. nro. 15.

Közli: ZIMMERMANN REZSŐ.

VEGYES KÖZLÉSEK.

Esztergam királyi város elzálogosítása 1502-ben.

A Gazdaságtörténelmi Szemle 1904. évi folyamában megírtam szülővárosomnak, Esztergamnak, hajdan Magyarország fővárosának, királyok, érsekek, primások és számos egyéb főurak székhelyének, egykoron az ország legszebb, legnépesebb, leggazdagabb, legvirágzóbb városának önvétkéből bekövetkezett hanyatlását, folytonos sülyedését a mohácsi vészig, mely után 1543-ban török kézre kerülvén, szinte teljesen megsemmisült.

Két idevágó oklevelet közlök még e tanulmányomhoz, melyekről 1904-ben tudomásom nem volt, és a melyek arról tanuskodnak, hogy II. Ulászló király e várost 1502-ben négyezer arany forintért zálogba vetette Bakócz Tamás, esztergomi bíboros érseknek, kit azután Vingárti Geréb Péter nádor annak birodalmába — senki ellent nem mondván — be is igtattatott.

I.

Buda, 1502. szeptember 14. — II. Ulászló Magyar- és Csehország királya kötelezője 4000 frtról, mely összegért Bakócz Tamás bíbornok, esztergomi érseknek és rokonainak, az Erdődyeknek Esztergam kir. várost elzálogosítja.

Nos Wladislaus Dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis, Quod cum nos animadvertissemus grauissimas illas desolationes, infinitas hominum cedes et abductiones ceteraque indicibilia damna, spolia et incendia, quibus partes regni nostri finitime, presertim vero regnum nostrum Bozne, a diuturnis iam temporibus, per Thurcos, nostros et tocius fidei christiane hostes immanissimos afflictum, attritum et rene anichilatum existit; reduxissemusque in memoriam, quali periculo castrum nostrum Jaijca et pauce ille municiones, que adhuc in illo eodem regno Bozne supersunt, frequentibus immo pocius continuis Thurcorum incursionibus et conflagrationibus subiacerent; Potissimum vero ab illo tempore,

quo oppidum et castellum nostrum Lewach et alia loca et fortalicia eisdem vicina, hyeme preterita, nobis tunc extra hoc regnum nostrum Hungariae in prefato regno nostro Bohemie necessario agentibus et occupatis, per eosdem thurcos expugnata et conflagrata sunt, nec in illud castrum nostrum Jaŷcza per eorundem thurcorum assiduas excursiones et insidias hominibus nostris liber introitus et exitus preberetur. Allatum insuper foret, quod thurci ipsi, maxima pugnatorum collecta multitudine, ad obsidendum idem castrum nostrum Jaŷcza se prepararent. Sollicitique essemus quo modo et ordine defensionem atque conseruationem eiusdem castrum nostri, quod clauis et antemurale non solum huius regni nostri, sed tocius ferme christianitatis existit, oportune consulere possemus. Adhibito consilio et unanimes consensu fidelium nostrorum dominorum prelatorum, baronum ceterorumque consiliariorum nostrorum, certum numerum gentium conparauimus et ad defensionem eiusdem castrum et reliquarum munitionum, que, ut refertur, pace adhuc ibi supersunt, destinauimus, quibus ob varias et multiplices nostras et regni nostri necessitates cum de pecunijs repente prouidere non potuissemus, ad reuerendissimum in Christo patrem, dominum Thomam Cardinalem et Archiepiscopum Strigoniensem recursum habuimus, qui considerata nostra et huius regni nostri tam graui necessitate et periculo dicti castrum Jaŷcza et ceterorum castrorum ist(h)ic adhuc, ut premittitur, existentium, motus insuper nostris petitionibus, una cum fratribus suis, egregiis Valentino, Petro, Paulo et Johanne, aequo altero Valentino Erdewdy dictis, nobis pro earundem gentium nostrarum stipendio et expeditione Quatuor Milia florenorum parata in pecunia nomine veri mutui et sub spe restitutionis comodarunt. Quamquidem summam nos ab eisdem domino Cardinale et fratribus suis accepimus et leuauimus. Volentes itaque de satisfactione et persolutione eiusdem summe Quatuor Millium florenorum eundem dominum Cardinalem sed et fratres suos, ipsorumque fratrum suorum heredes securos certosque reddere, ciuitatem nostram regalem Strigoniensem simulcum suburbiis ac cunctis eiusdem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, necnon censibus et prouentibus ordinariis, quam extraordinariis ac nonis, collectis, muneribus et generaliter cunctis etiam alios eiusdem utilitatibus et pertinencijs, atque omni eo iure, quibus ciuitas ipsa per nos aut predecessores nostros reges hactenus tenta fuit et possessa, memorato domino Thome Cardinali et prefatis fratribus suis: Valentino, Petro, Paulo et Johanni atque altero Valentino, eorundemque fratrum suorum heredibus et posteritatibus uniuersis, de consilio prefatorum prelatorum ac baronum ac consiliariorum nostrorum, pro pretacta summa quatuor milium florenorum infra tempus redemptionis eiusdem duximus inscribendam, obligandam et impignorandam; atque fideles nostros

prudentes et circumspectos iudicem, juratos ceterosque ciues et totam communitatem eiusdem loci a iuramento et fidelitatis homagio, nobis et sacre corone regni nostri debite prestito penitus et per omnia absoluentes, atque totalem et realem iurisdictionem nostram regiam, quam videlicet nos et heredes ac successores nostri reges super ciues et communitatem eiusdem ciuitatis nostre haberemus et exerceremus, in prefatum reuerendissimum dominum cardinalem ac fratres suos et etiam alios, quibus idem reuerendissimus dominus cardinalis et fratres sui prenotati voluerit vel voluerint infra tempus redemptionis transferendum. Immo inscribimus, obligamus, impignoramus, absoluimus et transferimus presentium per vigorem, hoc per expressum declarato, quod si casu, quo prefatus reverendissimus dominus cardinalis Strigoniensis eandem nostram ciuitatem Strigoniensem in vita vel in mortis articulo quibuscunque personis siue ecclesiasticis, siue secularibus in eadem summa, pro qua videlicet ciuitas nostra per nos modo prescripto inscripta et obligata est, siue testamentaliter legare, siue aliter qualicunque titulo pignoris fateri et inscribere voluerit, id ex presenti concessione et annuentia nostra liberam faciendi habeat potestatis facultatem. Quiquidem Dominus Cardinalis et fratres sui, sed et hy, quibus ipse eandem legauerit, vel impignorauerit, vel aliter qualitercunque dimiserit, eandem civitatem simulcum universis suis iuris dictionibus, prouentibus et censibus pertinentysque premissis solummodo vigore presentis nostre inscriptionis et obligationis tamdiu habere, tenere et possidere possit et valeat, donec per nos aut heredes successoresque nostros, reges Hungarie eisdem domino Cardinali vel fratribus suis prescriptis aut eorundem fratrum suorum heredibus et posteritatibus vel his, quibus eadem legata, testata vel aliter qualitercunque dimissa vel impignorata extiterit, de pretacta summa Quatuor milium florenorum in parata pecunia, seclusa omni rerum estimatione satisfactum fuerit quoad plenum, tali tamen modo et conditione, quod dum et quando nos aut heredes vel successores nostri, reges Hungarie pretactam ciuitatem nostram Strigoniensem a manibus prefatorum reverendissimi domini Cardinalis vel fratrum suorum aut eorundem fratrum suorum heredibus vel eorum, quibus forte eadem per ipsum dominum Cardinalem, aut prescriptos fratres suos fuerit impignorata pro eadem summa redimere et rehabere voluerimus vel voluerint, ex tunc ipsi rehabita prius pretacta summa quatuor milium florenorum in parata, ut prefertur, pecunia ciuitatem ipsam simulcum omnibus eiusdem pertinenciis et utilitatibus prescriptis, absque omni difficultate vel quesita occasione nobis aut eisdem heredibus vel successoribus nostris regibus remittere et resignare debeat et teneatur; promittentes in verbo nostro regio pro nobis, heredibus et successoribus nostris regibus prefatum dominum Cardi-

nalem et fratres suos predictos, eorundemque fratrum suorum heredes, atque etiam illum vel illos, si cui vel quibus forte per eundem dominum Cardinalem aut dictos fratres suos tempore medio eadem ciuitas inscripta, impignorata vel testamentaliter legata, aut aliter qualitercunque dimissa vel donata fuerit infra tempus redemptionis eiusdem inspacifico dominio conservare, tuere et contra quoslibet impetitores defensare; et quod nulla penitus via et ratione vel adiuuenta occasione eandem ciuitatem nostram ab eodem domino Cardinale et fratribus suis, eorundemque fratrum suorum heredibus vel ab his si quibus forte idem dominus Cardinalis illam legaret, donaret vel inscriberet, absque effectuali persolutione dicte summe Quatuor milium florenorum neque ante, neque etiam post mortem eiusdem domini Cardinalis, auferemus vel occupabimus, aut aliter qualitercunque nos intromitemus, vel auferri vel occupari permittemus, sed libere, ut premittitur infra tempus redemptionis eiusdem apud manus suas et fratrum suorum, vel illorum, quibus forte, ut prefertur, idem legaret vel donaret, aut impignoraret, cum omnibus premissis eiusdem ciuitatis utilitatibus pacifice et libere relinquemus, adque omnia premissa et premissorum singula etiam heredes et successores nostros reges, presentium tenore obligamus et obligatos fore decernimus, attento precipue, quod prefatam summam pecuniarum non ad nostram privatam, sed totius regni huius utilitatem, et predicti castri nostri Jaýcza defensionem et conseruationem, leuauimus, recepimus et exposuimus. In cuius rei memoriam presentes literas nostras sigilli nostri secreti appensione communitas eidem domino Thome Cardinali et fratribus suis prefatis duximus concedendas. Pro maiori vero cautela et securitate, atque rei evidentia penes sigillum nostrum etiam sigillum spectabilis et magnifici Petri Gereb de Wyngarth, predicti regni nostri Hungarie Palatini iussimus appendi. Datum Bude, in festo exaltationis sancte Crucis. Anno domini millesimo quingentesimo secundo. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno tredecimo, Bohemie vero tricesimo tertio.

A jobboldal szélén aláírva : Wladislaus Rex, manu propria.

Az oklevél hátán : R(egistra)ta folio CCCLXVI. 1502.

Hártyán. A király pecsétje vörös, fehér, zöld; a nádoré sötétkék és zöld selyem sodraton. Mind a két pecsét vörös viaszba nyomva ép. Eredetije megvan az esztergomi főkáptalan magánlevéltárában. lad. 49. fasc. 3. nro 1.

2.

1502. deczember 24. A budai káptalan jelenti Vingárti Geréb Péter nádorispánnak, hogy Bakócz Tamás bíboros érseket és kisöcsceit Esztergam város birodalmába bevezették.

Nos Capitulum ecclesie Budensis memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit uniuersis, Quod nos literas, spectabilis ac magnifici domini Petri Gereb de Wyngarth regni Hungari palatini et iudicis Comanorum introductorias pariter et statutorias nobis amicabiliter loquentes et directas honore, quo decuit, recepimus in hec verba : Amicis suis reuerendis capitulo ecclesie Budensis Petrus Gereb de Wyngarth regni Hungarie palatinus et iudex comanorum amiciciam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis Reverendissimi domini Thome cardinalis archiepiscopi Strigoniensis ac egregiorum Valentini Erdewdy, necnon Petri, Pauli et Johannis nepotum, et alterius Valentini Erdewdy patruelis fratrum scilicet eiusdem domini Thome cardinalis, quomodo in dominium totalis ciuitatis Strigoniensis regalis in comitatu Strigoniensi existentis et habiti ipsum dominum Thomam cardinalem archiepiscopum et fratres ipsius nominatos titulo pignoris concernentis legitime vellent intrare. Super quo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Mathias aut Petrus literatus vel alter Petrus Was de Gywa, sin Barnabas seu Johannes, nam Gregorius de Bela, namque Melchior de Karwa, neve Carolus de Sarkan, seu Michael de Basteh alys absentibus homo noster ad faciem prescripte ciuitatis Strigoniensis regalis, vicinis et commetaneis eiusdem uniuersis inibi legitime conuocatis et presentibus introducat memoratum dominum Thomam cardinalem archiepiscopum et fratres suos antedictos in dominium statuatque eandem eisdem simulcum uniuersis eiusdem utilitatibus et pertinencys quibuslibet ad eandem de iure spectantibus et pertinere debentibus, premissis iure ipsis incumbentibus possidendam, si non fuerit contradictum ; contradictores vero, si qui fuerint, euocet eosdem contra annotatos exponentes nostram in presenciam ad terminum competentem rationem contradiccionis eorum, reddituros. Et post hec huiusmodi introduccionis et statucionis seriem contradictorum et euocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premissis statucioni intererunt nominibus terminoque assignato, ut fuerit expedicius nobis amicabiliter rescribatis. — Datum Bude, feria sexta proxima ante festum beate Elisabeth vidue. Anno domini millesimo quingentesimo secundo.¹⁾

¹⁾ 1502. nov. 18.

Amicabilibus petitionibus prefati domini Petri Gereb palatini annuentes, uti tenemur, unacum prenominato Mathia de Gywa, homine suo palatinali nostrum hominem, videlicet honorabilem, magistrum Nicolaum de Dengeleg socium et concanonicum nostrum ad premissam introduccionem et statucionem amicabiliter fiendam pro testimonio fidedignum duximus destinandam. Qui tandem exinde ad nos reuersi uniformiter retulerunt eo modo: quomodo ipsi feria sextia proxima post festum Concepcionis beate Marie virginis proxime preteritum ¹⁾ ad faciem prescripte ciuitatis Strigoniensis regalis vicinis et commetaneis eiusdem uniuersis, et presertim nobilibus Benedicto Was de Gywa, Hectore Somogy, Ladislao Zabo, Jacobo de eadem Gywa, Johanne Kapos de Kysbela, Barnaba Magno de Naghbela et Melchiore de Karwa. Item prouidis Blasio Poson iudice honorabilium capituli ecclesie Strigoniensis predictae in eiusdem capituli Strigoniensis Petro Marthon Iudice reuerendi domini propositi Demesiensis in ejusdem domini propositi Demesiensis et Johanne Barbel provisore nec non reverendi domini episcopi ecclesie Waradiensis et prepositi ecclesie Sancte Trinitatis de superioribus calidis aquis Budensibus in eiusdem domini episcopi Waradiensis personis inibi legitime connotis et presentibus accessissent. Idemque homo dicti domini Petri Gereb Palatini antelato nostro testimonio presente introduxisset memoratum dominum Thomam Cardinalem Archiepiscopum et fratres suos antedictos in dominium eiusdem statuissetque eandem eisdem simul cum cunctis eiusdem utilitatibus et pertinencys quibuslibet ad eandem de iure spectantibus et pertinere debentibus premissis Jure possidendam, Nullo penitus contradictore apparente, diebus tamen et horis legitimis et sufficientibus in facie eiusdem permanentibus. In cuius rei memoriam efficacique testimonium presentes literas nostras pendente sigillo nostro consignatas ad fassionem dictorum domini Petri palatini et nostri hominis duximus concedendum. Datum sextodecimo die diei introduccionis et statutionis predictarum.²⁾ Anno Domini supradicto.

Hártván, vörös-kék-zöld selyem sodraton függő rongált monorú félpecséttel. Megvan az esztergomi káptalan hiteleshelyi levéltárában, capsa 50, f. 4. n. 7.

Közli: PÓR ANTAL.

¹⁾ 1502. decz. 9.

²⁾ 1502. decz. 24.

Adatok a gyulafehérvári egyház és levéltár történetéhez.

1.

Lippa, 1663. november 25.

Apafi Mihály erdélyi fejedelem Vizaknai Györgynek és társának meghagyja, hogy a lippai basától, Hasszántól a gyulafejérvári egyház számára megvett harangért a vételárt, 800 kősót, a harang átadásakor fizessék ki.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris generosis egregiis et nobilibus Petro Vizaknai literato, universorum bonorum nostrorum in Transsilvania praefecto, decimarum vicearendatori et Georgio Lepetei proventuum portus nostri Váratgyaiensis administratori, cunctis etiam aliis quorum interest seu intererit praesentium notitiam habituris, nobis dilectis salutem et gratiam nostram. Fejérvári ecclesia szükségére vöttünk egy harangot lippai Haszán oda passától nyolczszáz kő sovon, melynek négy száza tordai, négye penig vizaknai só legyen, ugy, hogy maga vigye fel az portusra tavaszra kelve. Azért kegyelmeteknek parancsollyuk serio valamikor ez levelünkkel fogja requiralni, és az harangot felviszi, mindgyárást vegye bé az meg irt szükségre az harangot, és az nyolczszáz kő sót ez rendelesünk szerint adgia meg érette. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in civitate Lippa, dei vigesima quinta mensis novembris, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo tertio.

M. Apafi (P. H.)
manu propria.

Eredetije papiron, a fejedelem papirba nyomott pecsétjével. Orsz. Levéltár: Gyulafehérvári Lymbus XII. csomó, 108. sz.

2.

Fogaras, 1685. márczius 16.

Apafi Mihály erdélyi fejedelem menedéklevele a gyulafehérvári káptalan expeditióra menő tagjai számára.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Fidelibus nostris universis et singulis cuiuscunque status conditionis gradus honoris ordinis, officii dignitatis praeeminentiaeque et functionis habentibus, ubivis in ditione nostra constituti et commorantibus praesentium notitiam habituris salutem et gratiam nostram. Fejérvári Captalanunknak kellettne, esztendő által parancsolatunkból birodalmunkban expedi-

tiókra menni és mi parancsolatinkban és ország dolgaiban is, nevezet szerint Szebenben, *minthogy egy része a cáptalanhoz való leveleknek ott conserváltak.* Parancsollyuk azért fen meg irt minden rendbeli hiveinknek, kegyelmessen és igen serio, levelünket látván, menő és jövő uttyokban bocsássák és bocsáttassák mindenütt békével; azomban illendő szállásadással, gazdálkodással és posta ló adással is lenni el ne mulassák említett Captalan hiveinknek mikoron az mi parancsolatinkban és ország dolgaiban fáradoznak. Secus intra anni revolutionem non facturi : praesensibus perlectis exhibenti restituti. Datum in arce nostra Fogaras die decima sexta mensis martii, anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo quinto.

M. Apafi

(P. H.)

manu propria.

Lent a papir szélén : Annualis s. passus.

Eredetije papiron, alul a fejedelem papirba nyomott pecsétjével. Országos Levéltár: Gyulafehérvári Lymbus XII. csomó, 108.

Közli : J. B.

EPERJES SZABAD KIRÁLYI VÁROS JEGYZÖKÖNYVE.

1424—1509.

— MÁSODIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

Tempore Johannis Brengeszeyn iudicis.

1492. augusztus 7. Anno Domini MCCCCLXXXII feria III ante Laurencii honorabiles et circumspecti viri et domini Petrus plebanus modernus de Curima ab una et honesta domina Cristina relicta condam Johannis Kolb ab altera. Item dominus Michael Hampo, Andreas sneyder affinis et consangvineus prefati Johannis Kolb, Pawl Mok, Andris Sneyder, Hannus Gynth, Stephanus Ffay, Johannes Stiglicz et Mathis Ffeyner concives et commans ores et alias mediatores dictarum parcium, nostram adeuntes presenciam, publice profitebantur, quomodo inter prenotatos dominum Petrum plebanum de Curima et dominam Cristinam Kolbin propter bonum pacis ac vitacionem impensarum et ulteriorum fatigarum talis sit facta concordia et unio: Quod dicta domina Cristina prefato domino Petro plebano dare et expagare debet XXV florenos auri, quorum X coram nobis deposuit, reliquos vero XV ad proximum festum Nativitatis Christi persolvere et expagare tenebitur ac debebit. Ceterum prefatus dominus Petrus plebanus coram nobis se obligavit promittendo, quod ipsam dominam Cristinam a quibusvis impeticionibus et impedimentis quorumlibet presertimque Michaelis pellificis fratris sui carnalis defendere et tuere velit et debebit presentis inscripcionis vigore et testimonio mediante. (79—80. lap.)

Alul: Petrus plebanus de Curima et Cristina Colbin.

Paul Mok et filius Stanislaus.

1492. november 14. Anno Domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo, feria quarta ante Elizabet coram nobis constituti prudentes et providi viri Johannes Stiglicz, Nicolaus Czettenphennig, Jacobus Nether concives et cohabitatores nostri vive vocis oraculo recognoverunt, quomodo inter circumspectum

Paulum Mok ab una et Stanislaum filium ipsius carnalem ab altera partibus, pretextu partis hereditarie, que ipsi Stanislao Mock post mortem Elizabeth carnalis sororis sue cedere debentis, talem amicabilem fecissent compositionem et unionem, videlicet, ut prefatus Paulus Mok pater, ipsi Stanislao dare debet duos florenos auri et duos centenarios vel ultra velleris pro panno texando. Et debita, que sibi obligatur et tenetur, relaxando et remittendo. Quam quidem compositionem et unionem coram nobis utrimque servare promiserunt irrevocabiliter, nullaque ratione violando. (80. lap.)

Paulus Mock et monachus filius.

1492. november 14. Anno Domini MCCCC LXXXII, feria quarta ante Elizabet, venientes nostri in presenciam Paulo Mock et domino Michaeli monacho, fratre ordinis beatissime Virginis Marie de Monte Carmeli et alias filio dicti Pauli Mock. Tandem per predictum, dominum Michaeli monachum fuerat expositum, quia supradictum patrem suum sponte liberum et quittum pronuncciasset pronuncciarique eciam de presenti pretextu omnium parcium hereditariarum, que sibi post mortem matris et dicte Elizabet sororis sue iure hereditario cedere deberent, promittens hoc ipsum irrevocabiliter servandum et prenotatum Paulum Mok patrem carnalem, temporis successu nec verbo nec facto impediendum aut impetendum. (81. lap.)

Alul : Tempore Johannis Brengezeyn iudicis.

Nos iudex et iurati cives memorie futurorum commendamus, quod cum in anno Domini MCCCCLXXXII circa festum beati Martini pro tribunali condissemus, extunc honesta domina Cristina Steynen concivis de Bartpha ab una et ab altera partibus providus Nicolaus Saffron noster commansor nostram adierunt presenciam. Tandem per antedictam dominam Cristinam contra Nicolaum fuit expositum, quomodo ipse Nicolaus ab antiquo et presertim vigore cuiusdam 1484. fassionis, que in anno Domini MCCCCLXXXIII libro civitatis inserta est, sibi obligaretur centum et sexaginta florenos, quos ei non curaret expagare. Unde instancius deposcebat sibi iuris complementum impartiri. Ex adverso autem antedictus Nicolaus proponebat, quomodo tempore adolescencie per mellica verba et bona promissa eiusdem domine Cristine fuisset deceptus 1488. et circumventus, et quia anno Domini MCCCCLXXXVIII. per nonnullos mediatores inter eos nova concordia sit facta. Et eciam, quia in dicta summa sibi fecerit relaxacionem domumque antea adiudicatam rursus remisit liberam ad vendendum, sicut propriam. Pro quorum certificacione ac documento evidenciori,

patentes literas iudicis et iuratorum civitatis Bartphensis nobis obtulit, dicendo, quod ipsa domina Cristina ipsum minus iuste impeteret, iniuriaque ac dampna plurima irrogaret, unde eciam supplicabat causam hanc una cum suis articulis decerni. Nos itaque lecto et masticato literarum tenorem matura cum deliberatione, solum Deum ac eius iusticiam preoculis habentes per nostram diffinitivam sententiam ipsum Nicolaum Saffran pronuncciamus liberum et absolutum, eidem domine Cristine Steynen silentium perpetuum imponendo. A qua sententia nostra ipsa domina Cristina nec eius legitimus *percurator* (sic!), non appellavit. (82. lap.)

Alul : Nicolaus Zaffran.

1492. decz. 13. | Anno Domini MCCCCLXXXII. Ipso die beate Lucie virginis, venit nostri in presenciam providus Georgius Czurman exponendo et reducendo nobis in memoriam, quod circa festum beati Michaelis archangeli primum domino Mathie presbitero filio condam Thome Cowacz coram circumspectis viris Thoma Plawniczer et Paulo Mok XI florenos expagasset, et tandem domino Blasio fratri ordinis heremitarum coram nobis IIII florenos exhibuisset et persolvisset pretextu partis hereditarie ipsis ex parte domine Magdalene condam conthoralis legitime, Laurencii Czurman cedere debentis, tum eciam quia dict, dominus Mathias coram supratactis Thoma Plawniczer et Paulo Mok et prefatus frater Blasius coram nobis predictum Georgium Czurman liberum et quittum pronuncciasent, promittentes ipsum ratione prefate hereditatis peramplius nullomodo impetendum. Ideo sepredictus Georgius nobis humiliter supplicabat, ut omnia premissa hic inserere et inscribi facere dignaremur pro sua et suorum posteriorum uberiori tutela et cautela. Cuius licitis suplicacionibus duximus annuendum, hec omnia fideliter conscribendo. (83—84. lap.)

Utána : *Georgii Czurman Inscriptio super execucione testamenti honeste condam domine Magdalene conthoralis Laurencii Czurman.*

1493. január 10. | In dem MCCCCLXXXIII yore am donerstage noch Epiphaniarum komen seynt vor unserer gegenwertikeyt der erbere Michel Czigelpruer mitzamt zeyner elichen hawsfrawen Katherina anlagende den fürsichtigen Stephan Sneyder unsern mitpurger umb mancherley anfall und bawroth, der yn noch lawth desz testamentisz noch dem tode etwan der toguntszammen frawen Gertruden Prewssin von natuerlicher magenschafft (alz zy sprochen) folgen zulde, herwirderoemb hot sich der obgenante Stephan Sneyder voranthwert sprechende das er yn noch lawt des testamentis X flor. unde etliche cleyder bethweth,

kannen, schusseln etc. Und obir das vil mehr wen das yn gelossen ist, gegeben hot und gelossen folgen ueber das, zo haben zy an beyden teylen, all ir zache gezaczt czu unserem derkentnis. Wir abir fuernemende das testament betrachtende und wegende gar eben alle artikel desz zelbigen testamentis irkant haben und *yn ortils weysze* ausgesprochen und befolen, das der vorgenante Stephan sneyder, Michel czigelpruern und katherine zeyner hawsfrawen vor allen bawroth und andere dinghe noch X flor. und nicht mehr ausrichten und geben zall yn virczentagen und all dy andere ding cleyn und grosz noch lawth des testamentis alz ym denne vorthraweth ist, auch awspenden anlegen und geben zal und nicht andirs bey zeynen gewissen, das er uns denne vorsprochen hat, bey zeynen gewissen czuthuen. (84—85. lap.)

Alul: *Sentencia diffinitiva inter Michaellem Czigelpruer et Katherinam eius conthoralem ab una et Stephanum Sneyder testamentarium Gertrudis Prewssin ab altera partibus.*

Back Thomasz und Breyde.

1493. május 24. | Yn dem MCCCCLXXXIII yore am freytag vor Tphingesten zeynt vor unser kegenwertikeyt komen dy erbern manner Jorg Han, Coch Stephan, Merten Kurszner, Bencz Mihál und Czunthasz Mathyasz unsere mitwoner bekennende das zy yn vorgegangenen tagen eyn richtung gemacht haben czwischen der erbern frawen Breyde molerin abir Albirthen irem elichem manne an aym und Back Thamaschin am andern teyll, von wegen all des anfales der den yeztgenanten Back Thomaschen gefallen zulde von mutterlichen und auch vaterlichem erbteyll und er hatt ym lossen genugen und noch denne hab wir yn gefroget czum irsten anderten und dritten mole, ab deme alzo were und er yn bekante, sprechende: yo. Noch deme hot uns der obgemelthe Albirth angelanget bittende fleyssiglich, das wyr das ym unser Statbuch wolden lossen schreyben und zeczen. (86. lap.)

Laurencii pictoris de Cracovia alias Wludarsz dicti.

1493. junius 11. | Anno Domini MCCCCLXXXIII feria III intra octavas Corporis Christi. Circumspectus vir magister Petrus pictor et alias confrater nostri consulatus ad diligentem requisicionem Laurencii Wludarsz de Cracovia e medio nostri consurgendo sub fide et consciencia suis recognovit, quod Georgius pictor persolutis VI florenis Laurencio pictori de Cracovia et alias Wludarsz dicto, adhuc debitus permanet veri et iusti debiti XXIII flor. unde prenotatus Laurencius Wludarsz nobis humiliter supplicavit eflagitando ut hec in librum civitatis signare

et inserere dignaremur. Et quod idem Laurencius pictor aut sui legitimi heredes *primum locum habere debeant ad interdendum* et arestandum bona et presertim pecunias super domo antedicti Georgii pictoris quousque sibi aut suis legitimis heredibus pro dictis XXIII florenis fuerit satis factum ad plenum etc. (87. lap.)

Jorg Arler und Merten Kurszner.

1493. nov. 26. Yn dem MCCCCLXXXIII yore am dinstage negst vor Andree ist is gescheen, das der erbere Jorg Arler vorgeladen hette Merten Kurszner beclagende yn umb funfzig flor. und andere mancherley bawroth und beth cleyder vormessende sich und czihende, das er das beweyszen wolde mit VIII gesessen herren, herwiderumb hot sich der obemelte Merten Kurszner gezogen an dy Richtlewthe, dy czwischen yn ayn vorgangener czeyth eyn richtung gemacht haben, und auff das, zo ist, beydenteyl eyn tag gezaczt alz nemlichen der negste donerstag (1493.) decz. 12. vor Lucie, auff welchen tag Merten Kurszner sich gestalt hott mit dreyen zeynen richtlewten und Jorg Arler, noch zeyn man, dorczu ny komen ist, und doruembe ist der yezt genante Merten Kurszner durch eyn ausproch eyns ortels des ganczen rothes gancz frey und ledig geteylet worden von Jorg Arlern.

(1493.) decz. 15. Scripta sunt hec anno quo supra, die vero quindecima decembris. (88. lap.)

Petrus moler et Mathis Slesigeryn.

1494. ápril 5. Yn dem MCCCCLXXXIII yore noch Crist gepurt am negsten zonobenth noch ostern ist komen vor unser kegenwertikeyt dy erbere fraw Ursula Macz Slesigerin eynbekemende mit eigenem munde, wy her Peter moler ir gancz und gar peczalt hott dy scholt vom hawsze dorumbe hot zy yn entlichen frey gezagt vor unser kegenwertikeyth. (89. lap.)

Exolucio et satisfaccio seu redempcio nonnullorum debitorum per Paulum Kurszner.

1495. május 29. Ym dem MCCCCLXXXV am negsten freytag noch Urbani komen zeynt vor unser kegenwertikeyt dy erberen manner herr Hannus Hutthar unser eytpruder und Petrus moler, bederzeyt unser mitpurger noch billicher begir unde anlangung des erberen mannes Paul Kurszners auch unsers mit purgersz uns irczalt haben bey iren gewissen eynbekennende wy und dasdo der erbere yezt genanthe Paul Kurszner mit dem erbern Lorencz Wladarsz von Crockaw von wegen etlicher gelt scholt (alz vil, alz XXIII fl.) dy ym meyster Jorg der Moler etwan

unser mitwoner manche czeyth schuldig geweszin ist, eynesz wordin ist und eyn richtung gemacht hot, nedirlegende ym vor dy obgenanthen XXIII flor., XIII flor., und er hot Paul Kurszneren vor yn und auch anderen erberen herren und lewthten des obrigen geldes gancz und gar dirlossen und frey gezaget, und das er dy zelbige scholt weyther und formehr nicht foderen wil, noch gedencken, des hot er zich vor yn auch verbunden. (91. lap.)

Inscriptio Benedicti sutoris ex parte quartalis braseatorii.

1495. junius 23. Ym MCCCCLXXXV, am dinstag an Zint Johannis obent, komen ist vor unser kegenwertikeyt der erber man meyster Benedic der schuster unser mitpurger, bringende mit ym dy erbere und ersamen manner Hannus Ginth, Stephan Coch, Kysz Mihal und Hannus Thuroltzack alle zampt unser mitpurger dy denne an eydes stat eyntrechtlichen eynbekanten das Magyer Miclos zeliges gedechtnis etwan auch unser mitwoner dem obgenanthen meyster Benedic dem schuster, eyn firtel seynes melczhawszes gegeben hot und bescheyden bey lebendem leybe, das meyster Benedic auch wy offte gelauppirt hot yn der melczer czehe und yezt begert hot czu zeczen yn disz Statpuch czu gerechtikeyt und zicherheyt zeyner zachen. (91. lap.)

Tempore Thome Plawniczer.

Inscriptio Back Thomas et Alberti pictoris ac Gergel pistoris.

1495. szept. 22. Yn dem MCCCCLXXXV yor am negsten dinstag noch Mathei apostoli et ewangeliste zeynt vor uns komen dy erberen manner Coch Stephan, Merten Kurschner, Hannus Stiglicz und Bencze unser mitpurger, eynbekennende eyntrechtlich, wy zy czwissen Back Thomaschen an eym teyl von wegen all der scholt dy do pliben ist, noch Back Thonis tod, eyn entliche und folkomone richtung gemacht haben, yn derley weysze, das Back Thomas all dy scholt dy do also pliben ist noch Back Thonis tod, dy helfte durch und durch allenthalben eynnemen, auffheben und entphangen zall. Und Albirth mit Gergeln deszgleychen dy ander helfte. Sundir zo do Albirt und Gergel yczt yn vorgangener czeyt eyn teyll zulcher schulden bevor entphangen und eyngenommen haben, zo zal Back Thomas herwiderumb derkegen ander scholt also vil eynnemen und entphangen und zo is also gegleychet wirt an beyden teylen, zo zullen zy dy obrige unbeczalte scholt mittenandir gleych teylen. Alzo das Back Thomas dy helfte der zelbigen unbeczalten scholt eynnemen zal und entphangen und Albirth und Gergel Beck dy andere helfte von

welcher zulcher obbestimter richtung wegen zy von beyden teylen durch uns gefroget zeyn wurden und zy voryowortith haben eyntrechtlich bittende mit allem fleysz, das wir is alhy yn unser Statpuch haben lossen zeczen czu gedechtnis und zicherheit der zelbigen richtungh. (92—93. lap.)

Composicio et inscripcio super causa Leonardi et Stephani Sneyder.

1495. Anno Domini MCCCCLXXXV, tempore messis, is ist geschehen das Leonardus Czebner den erberen man Stephan Sneydern hynderwertlichen beschuldiget hatt und beflecket vor etlichen erberen personen sprechende und auszbrenge, dasz er mit zeyner hawsfrawen auff der unee zesse, und weyther czu befestung zulcher zeyner worth (zo ym andirs were) weyzende an zeynen halsz, hot Lenhard zich zeynes halszes vormessen. Zo er abir abir ¹⁾ durch Stephan Sneydern czum rechten geladen warth vor kegenwertikeyth des ganczen rothes, hot er zulcher zeyner rede und all der zelbigen worth geloeckent. In deme zeynt zy an beyden teylen czu dreymoll *vortagt wurden*, alls czu fircentagen und lenger, und yn der czeyt haben zy keyn richtung noch gutis gemacht (1495.) október 13. | czwischenenander. Und alzo dornoch am dinstag negst vor zintt Hedwigis tag, zeynt zy weder vor recht komen, und Stephan sneyder hot Lenharden mit fünff personen vor den er sulche worth hot lossen auszgehen, obirwereth, und alzo zo er sterlichen und steticlichen das *recht anruffe*, ist durch den roth irkant wordin, das Lenhard yn zulchen obenumptem zachen schuldig gewesen ist, und dorinne yn ortils weysze ist dirkant wurden und funden, das Lenhart durch sulcher missethot und befleckung *zeyn czunghe vorlorn habe*. Ydoch yn den zelbigen czeytten, zo er alzo yn das *gefengnesz* gezaczt warth und czu (1495.) október 20. | vorausz am dinstage negst, noch zintt Lucas tag, haben zich vil gutter lewthe und herren von zeynetwegen gemuehet, mit namen der erwirdiger herr Matheus der tpharrer und herr Mathias der prediger, alle caplan und elterherren, deszgleichenn unser mitpurger Demeter Cadar, Coch Stephan, Czoff Merthen, Reyeh Mathias, Paul kurszner, Merthen Kurszner, Cleyn Michel, Jorg Fleysscher, Jorg Czausz, Czay Thomas und andere mehr, und haben ym genode irworben. Das do Stephan Sneyder anzehende ire zulche fleysige beht, ym am leben nicht geschadet hatt, und yn auch dirlassin hat der *mawlschlege und auffenberlicher widerrufen zeyner worth etc.* Mit zulcher undirscheytt, das Lenhard mit all den zeynen zulcher dingher an ym dirgangen, weyther nicht gedencken noch rechen zall mit worthin,

¹⁾ Igy, kétszer írva.

noch mit wercken, abir zust yn irkeynerley weysze und gestalt, zo abir das nicht geschege, do gott vor zey und behuett, zo zall Lenhard abir dy zeyn, dy do zulche zach vornewhten abir rehchen, noch awszproch desz obestympten ortils an allen tedig zeyner czungen abir *halszes vorfallen* zeyn. Czu zicherheytt zulches bundes, ist Lenhard durch Stephan sneyder von unser, und all der obgenantten unser mitpurger und zeyner behtlewte kegenwertikeyt, czum irsten czum andern und czum dritten moll gefroget wurden, und er zich do selbist doreyn gegeben und dorczu vorpflichtit hott, mit all den zeynen das sterclichen czu halden. Dornoch zo hott uns Stephan sneyder fleysliclichen angelanget, das wir das czu zicherheytt und zeyner zachen gerechtikeyt haben lossen zeczen yn unser Statpuch. (93—94. lap.)

1496. május 27. Anno Domini Millesimo quadringentesimo LXXXVI^{to} feria sexta proxima ante festum Trinitatis, cum circumspecti ac prudentes viri et domini Georgius Gruemvalt protunc viceiudex, Thomas Plawniczer, Stanislaus Cramer, Bernardus Fleysser, Petrus Melczer, Georgius Cromer iurati cives ac Johannes Gloger notarius similiter et iuratus in pretorium convenissent, extunc providus vir et dominus Andreas Sneyder protunc eciam iuratus coram personaliter constitutus animo deliberato sponte fassus est, quomodo zelo devocionis accensus nonnulla limina Sanctorum volens visitare et presertim ad Aquisgranum intenderet peregrinari. Quam ob rem si Deo permittente in tali itinere eum decedere aut mori quovismodi contingeret, ut ad lares proprias non rediret, tunc honorabilis presbiter dominus Thomas de Paczko altarista suos omnia bona sua mobilia et immobilia ipsum legitime concernencia (que sibi coram presencia supratactorum dominorum per modum testamenti commisit) pro salute anime sue debet expandere hic in civitate Eperyesiensi cultum divinum augendo, pauperes alendo aut alias secundum quod sibi melius videbitur expedire exponendo. Acta sunt hec anno die loco ut supra, presentibus eciam domina Anna conthorali sua ac Andrea caupone consanguineo suo et ad premissa omnia consencientes. (94. lap.)

Sub iudicatu Thome Plawniczer.

Solucio omnimoda per Thomam Bithner de domo in qua residet mulieri Margarethe de Caschovia conthorali Petri Coppas ex parte puerorum Micko Janusch facta.

1498. február 14. Anno 1498 ipso die Sancti Valentini coram nobis Thoma Plawniczer iudice protunc et aliorum iuratorum civium in pretorium veniens mulier Margaretha de Caschovia, conthoralis

Petri Coppas, conquerebatur super Thomam Bithner alias comansorem nostrum, quomodo ei unam pecuniam puta fl. XIII de domo in qua resideret, non solvisset, quos ratione quorundam orphanorum, filiorum videlicet Micko Janusch, cuius eadem domus fuerat, levare et percipere habuisset, quam domum dictus Thomas Bithner fl. LVII emerat, extunc idem Thomas super omnimoda solucione prefate mulieri Margarethe de eadem domo in qua residet facta, secum coram nobis produxit, honestos et providos Stephanum mensatorem, Michaellem Bencza, Stephanum Glaser et Georgium Bogner singulos concives nostros viros fidedignos, qui iuris ordine bona conscyencia fatebantur, quomodo prelibatus Tothmas Bithner omnem pecuniam, quam obligabatur, de domo puerorum Micko Janusch in qua resideret, mulieri Margerethe plenarie et integre exolvisset et Thomas protunc liber ab ea pronuncciatu per nos fuit. Ideo postquam predicti pueri ad annos discreciores pervenerint, sepedicta mulier Margaretha eisdem satisfacere debet. (97. lap.)

Solucio finalis facta est per Stephanum sartorem de domo in qua residet.

1498. szept. 7. Anno Cristiano 1498 in vigilia nativitatís gloriosissime Marie virginis coram nobis Thoma Plawniczer iudice et aliorum iuratorum in pretorium veniens prudens ac circumspéctus vir Stephanus sartor deposuit finalem pecuniam ecclesie Sancti Nicolai de domo in qua residet, quam pecuniam patroni ecclesie eiusdem protunc videlicet Johannes Brengiszeyn et Andres Schneyder pro fabrica ecclesie receperunt, de qua domo dictus Stephanus Sartor iam amplius nihil obligatur, sed quittum ac liberum pronuncciamus. (97. lap.)

Petrus Sutor maritus centurionisse et Matheus filius centurionis.

1498. szept. 12. Anno prescripto feria 4ta post Nativitatís Marie venientes Petrus Sutor maritus centurionisse et Matheus filius centurionis felicis recordie solvit eidem Matheo scolari pro finali solucione IIII^c et XX denarios de parte patris et matris parentum videlicet suorum de domo in qua residet. De qua totali et finali solucione dictus Matheus scolaris prefatum Petrum sutorem maritum centurionisse coram nobis quittum pariter et liberum pronunccia vit et quod amplius ei de paternis et maternis bonis nihil teneretur. (97—98. lap.)

Georgius Henckel Barbara conthoralis eius et Mathias.

1499. február 5. Anno nostresalutis 1499 in vigilia sancte Dorothee, virginis et matris circumspéctus vir Georgius Henckel de Lewt-

schowia vendidit domum Barbare conthoralis sue et Mathie filii eiusdem simul cum domo posteriori in civitate nostra Epperies in secundo quartali prope ecclesiam Sancti Nicolai inter domos circumspectorum virorum Johannis pellificis a superiori et ipsius Gaspar Melczer ab inferiori partibus habitam et situatam, nobili necnon egregio viro domino Mathie de Swyna cum omnibus hiis attinenciis infra notatis pro I^c et LXVIII florenis hungaricalibus. In qua empcione alias in *mercipotu* idem dominus Mathias de Swyna prenotatis Georgio Henckel Barbare et Mathie in prescripta vigilia Sancte Dorothee pro primo XXXIII florenos per I^c et II denarios pro floreno deposuit, qui post annum iterum in dicta Vigilia Sancte Dorothee eisdem pretextu eiusdem domus deponere debet XXXIII florenos, deinde singulis annis ad prenotatam vigiliam XXV florenos, donec dicto Georgio Henckel cum suis finalis solucio facta fuerit. Ita tamen empccio inter prescriptas partes extitit, quod dum dictus Mathias de Swyna eosdem florenos in anno dare non habuit, extunc per I^c et II denar. pro floreno solvere debet et tenebitur. Imprimis itaque cum dicta domo dictus Mathias de Swyna emit duo dolia magna pro braxacione cerevisie et duo caldaria. Item XII capisteria magna et omnia alia suppelectilia spectantes ad braxacionem. Item in celario duo longa capisteria sub vasis. Item tria dolia in eodem celario et XI vasa. Item duas mensas et duo sedilia alias Sidel dicta. Item unum almarium scutellarum vacuum et duas spondas eciam vacuas. Item XXII cubulos brasii et quatuor tonnellas vacuas. Item unum vas propriatorium. Item omnia spectantia ad braseatorium et ad siccatorium in quo brasium siccatur. Item VIII iugera non seminata et aliquot capecias de siligine estivali de quibus prenominato Georgio Henckel et Barbare uxori eius similiter Mathie sepedictus Mathias de Swyna dare debet quatuor cubulos pro seminatura. Acta sunt hec anno et die ubi supra presentibus ibidem sagacibus ac circumspectis viris Thoma Plawniczer iudice protunc, Johanne Brengiszeyn Petro Melczer et Cristiano baccalario notario, iuratis civibus prelibate civitatis Epperies in domo dicti domini iudicis ad huiusmodi empccionem specialiter vocatis et pro testimonio fidedigno rogatis. (98. lap.)

Jacobus sutor, Johannes Hoheuser.

1499. Anno 1499 in nostri iudicii presencia veniens providus Jacobus sutor secum coram nobis produxit honestos et providos Mathiam Ffeyner, Paulum pellificem, Stephanum Coch, Martinum pellificem, Stephanum mensatorem, Cristoforum sartorem viros fidedignos, quos ad instanciam dicti Jacobi sutoris iuris ordine interrogavimus et fassi sunt concorditer, quod anno-

tatus Jacobus sutor de bonis olim Johannis Hohewser nil amplius, quam florenos XXXIII percepisset, quorum florenorum verus heres est iuvenis Nicolaus, post quem Nicolaum ceteri amici alias remocios diligenter interrogare habebunt si adhuc vivit, si vero humanis exutus fuerit, extunc agnoscent iudex et iurati huius regie civitatis pro tempore constituti quisnam aliorum amicorum vel sororum ad prefatam summam florenorum propinquior erit. (98—99. lap.)

Martinus Czoewff et Francz Banck.

1499. május 17. Anno prescripto (t. i. 1499) proxima feria sexta ante Pentecosten circumspectus vir Martinus Czoewff coram sagacibus ac circumspectis viris Thoma Plawniczer iudice nostro Petro Ffleyscher et Cristiano baccalario notario iuratis civibus fassus est in hunc modum: Quomodo ipse prudenti ac circumspecto viro Ffrancz Banck de Cracovia fl. XXIII obligaretur, quod si ipsum hodie aut cras ex hoc seculo migrare contigerit, extunc annotatus Ffrancz Banck de Cracovia *primus de bonis suis* post mortem dicta debita flor. XXIII recipere debbit. (99. lap.)

Tempore iudicatus Benedicti Fleyscher.

Andreas Schnaider et Andreas organista.

1500. május 22. Anno nostre salutis millesimo quingentesimo feria sexta ante Urbani coram nobis iudice et iuratis civibus in capitolium veniens sagax ac circumspectus vir Andreas sartor secum producens Andream organistam consangvineum olim uxoris sue Anne, fassus extitit in hunc modum, quomodo ipse annotato Andree organiste satis fecisset pretextu nonnullorum bonorum ad ipsum ratione uxoris sue Anne, qui soror patris annotati Andree organiste extitit, — hereditarie devolutorum. Ita, quod dictus Andreas organista coram nobis de huiusmodi expedicione contentus fuit. Tandem eciam coram nobis prefatum Andream sartorem quittum et liberum pronunciaavit. (100. lap.)

Barthus Czausz et Schwoger Steffenen.

1501. május 7. Anno 1501 feria sexta post Johannis ante Portam Latinam in nostri presencia venient providus Bartholomeus Czausz, deposuit pretextu domus condam honeste domine Schuoger Steffenen, quam fl. XXX comparuerat, pro finali solucione ecclesie Sancti Nicolai florenos XXI, eandem eciam pecuniam minus fl. VI, quos amici mulieris eiusdem susceperunt, patroni ecclesie parochialis pro structura eiusdem coram nobis

levarent, super qua solutione omnimoda annotatum Bartholmeum Czausz quittum reddidimus et absolutum. (101. lap.)

Thomas Plawniczer : Petrus Pawyszner de Casschovia.

1501. nov. 23. | Anno prenotato (1501) ipso die sancti Clementis providus vir Petrus Pawyszner de Casschovia nostram (cum pro tribunali ad reddenda iura causantibus convenissemus) adeuns presenciam, egit contra sagacem ac circumspectum virum Thomam Plawniczer coniuratum fratrem nostrum, expetens omnia bona condam providi Gasparis Plawniczer antecessoris sui, allegans eadem bona conthoralem suam iure naturali ac hereditario concernere, exadverso autem dictus Thomas Plawniczer respondit, quomodo mater olim uxoris dicti Petri Pawyszner, qui carnalis filia prenotati condam Gasparis Plawniczer extitit et paterna et materna bona ad ipsam ab utroque parente devoluta, quadam concordia interveniente integraliter recepisset, assumens super isto pro testimonio fidedigno presentem librum regie civitatis nostre, in quo omnia premissa adungvem usque et clarius continerentur, quo libro civitatis nostre, (termino ipsis prefixo adveniente) *diligenter perspecto*, omnia prenotata sic facta fuisse reperimus, demum nos solum Deum et iusticiam eius pre oculis habentes, memoratum Thomam Plawniczer per nostram sententiam diffinitivam ab annotato Petro Pawyszner liberum pronuncciamus eidem et conthorali sue Margarethe filiisque et heredibus suis nihil obligari, ex quo mater eius illa bona omnimode tulit. (102. lap.)

Tempore iudicatus Stephani sartoris.

Thomas presbiter, Andreas sartor.

1502. april 2. | Anno Cristiano 1502. sabbato ante conductum Pasce in capitolio huius regie libereque civitatis per medium venerabilium virorum domini Valentini de Waralia domini Gasparis de Cromptach et domini Michaelis de Saros plebanis, necnon per interposicionem iudicis iuratorumque civium huius civitatis Epperies amicabilis compositio facta est inter honorabilem ac discretum Thomam presbiterum de Paczka Wratislaviensis dyocesis ex una et providum Andream sartorem partibus ex altera, ex eo quod idem Andreas sartor et honesta condam domina Anna conthoralis sua, eundem Thomam presbiterum *in filium adoptivum coram duobus notariis publicis irrevocabiliter suscepissent ac in heredem legitimum instituissent*, racione cuius adopcionis postquam dicta condam domina Anna humanis exuta fuisset, annotatus Thomas presbiter memoratum Andream

sartorem patrem scilicet suum adoptivum pro bonis hereditariis ad ipsum per talem adopcionem devolutis impetere conabatur et iam de facto ad Sedem Strigoniensem citacione traxerat. Racione quorum bonorum concordia per dictos venerabiles viros et per nos interveniente, prefatus Andreas sartor volens cum hac consorte sua Helena et Johanne filio aliisque amicis et consanguineis suis animum quietum habere, coram nobis iudice et iuratis civibus manibus eiusdem Thome presbiteri, pretextu omnium bonorum mobilium et immobilium quibuscunque censentur nominibus, que cum dicta condama domina Anna elaborasset, florenos auri centum et in pecuniis minutis similiter florenos centum realiter et cum effectu, similiter duo coclearia argentea assignavit, promisitque idem Thomas presbiter *ac iuramento* mediante coram prefatis viris fidedignis similiter coram nobis profitente, dictum Andream sartorem neque spirituali neque seculari iure vel ex cura illa quoquomodo in vita, vel post, neque eciam presentem conthoralem suam Helenam aut heredes suos vel amicos quoscunque pretextu aliquorum bonorum eciam minutissimorum impedire aut exposcere velle, sed eundem Andream sartorem cum honesta domina Helena consorte sua filiisque et heredibus heredumque suorum successoribus et amicis coram prenotatis venerabilibus viris et coram nobis quittum et liberum cum omnibus bonis suis pronunciavit, ac cum eisdem bonis libere disponendi quorsum vellet plenam ac liberam habere debeat facultatem atque possit, et quemadmodum dictus Thomas presbiter prefatum Andream sartorem cum consorte sua Helena ac heredibus et amicis suis in vita et post quittum atque liberum pronuncciat, sic eciam idem Andreas sartor cum heredibus et amicis suis quibuscunque sepefatum Thomam presbiterum cum bonis suis disponendi utcunque voluerit liberum pronuncciat, ita tamen, quod una pars aliam honorare et non verbis denigrare aut quovismodo molestare debet, quemadmodum retroactis temporibus inter sese fecissent. Quibus sic habitis partes premissae de huiusmodi amicabili compositione contente, eandem in hunc librum civitatis nostre concordie voce inseri exposcebant pro rato ac irrevocabiliter servando, vigore et testimonio mediante. (102—103. lap.)

Georgius Czurman Albertus Pictor.

1502. ápril 5. Anno prenotato, feria tertia post Quasimodo geniti providus Georgius Czurman de Cassovia coram nobis fassus extitit in hunc modum, quomodo prudens ac circumspectus Albertus Pictor coniuratus frater noster de domo ab ipso empta in vicinatatibus domorum condama providi Johannis

Goenth a meridionali et Stephani Coch a septentrionali plagis habitam et situatam sibi omnimodam satisfaccionem et solutionem pretextu eiusdem domus fecisset, qua de re dictum Albertum pictorem coram nobis quittum et liberum pronuncciat. (103. l.)

Andreas Sartor et dominus Baltasar.

1502. október 7. Anno 1502. feria sexta post Ffrancisci confessoris in presencia nostri veniens providus Andreas sartor sponte ac libere fassus est, quomodo venerabilis vir dominus Baltasar rector ecclesie hospitalensis gloriosissime Marie virginis in hac civitate fundate alias filius suus legitimus primum paternum attendisset amorem, demum eciam senium ad quod devenisset, sibi certis retroactis annis in presenciarum usque florenos XXXII mutuo dedisset, quos primum de domo solutos recipere habebit, demptis paternis et maternis bonis ad ipsum dominum Baltazar filium suum iure naturali ac hereditarie devolvendis, de quibus nondum aliquid recepisset, quam quidem fassionem memoratus dominus Baltazar presens existens nos humillime omnique opera expeciit, ut in hanc matricam civitatis nostre sibi pro uberiora tutela et cautela inscribere dignaremur. (103—104. lap.)

Sophia Gilg Ffleyscherin et Sophia Thurolten.

1503. aug. 18. Anno 1503 feria sexta post Assumpcionis Marie prudentes ac circumspecti viri Petrus Ffleyscher et Petrus Melczer nostram adeuntes presenciam iuris ordine fassi sunt concorditer, quomodo providus Egidius Ffleyscher certis retroactis annis dummodo ad curiam Romanam devocionis causa iter arripere pretendisset, ignorans tamen an ex permissione divina, (ex quo mors omni prona esset etati) iterum domum reverteretur, tale coram ipsis edidisset testamentum finale, legassetque pro paternis et maternis bonis honeste domine Sophie filie sue, conthorali scilicet Johannis Thurolt florenos XXX, in quo testamento dicta domina Sophia pro omnibus paternis et maternis bonis quocunque nomine vocitatis contenta fuisset, quo Egidio deinde post certos annos mortuo, uxor sua Sophia noverca scilicet prefate domine Sophie coram nobis eidem domine Sophie deposuit denarios III^c, priusvero adhuc ipso Egidio vivente prefate Sophie filie sue soluti sunt flor. XI, restant adhuc flor. XVI, quos sepedicta domina Sophia Johannis Thurolt de domo Andree organiste levare atque percipere habebit, quos annotatus Andreas eidem solveretur. (105. lap.)

Causa Mathe Biro de Saros.

(1503.) Anno prescripto quedam mulier Margaretha nomine, conthoralis quondam Bartholomei Sowary de Saros, dixit, honestam dominam Elizabeth, conthoralem scilicet providi Mathe Biro de eodem Saros fore incantatricem et recepisse hastulas de patibulo ad talia opera nephanda. Que verba postquam eadem Margaretha in prefato oppido Saros ad iudicium tracta fuisset, cum quadam muliere vaga, que ei talia manifestasset et per nurum suam, quam in pane suo fovebat, se probaturam allegavit. Dicta tamen domina Elizabeth actrix causam eandem ad prenotatas duas mulieres propter causas premissas non remisit, quamobrem iudex et iurati dicti oppidi Saros inter se memorata domina Elizabeth actrix iuramentis tredecim expurgaret decreverunt. Que causa postquam deinde per prenotatam dominam Elizabeth et maritum suum ad nostrum iudicium appellata fuisset, agnovimus non fore conveniens, neque iuri consonum esse, ut se iuramentis tredecim expurgaret, sed satis fuisset in uno, si pro eadem re opus fuisset iurare, ex quo autem testis una mulieris in causam attracte persona vaga et delatrix cause eiusdem fuerit, alia vero amica et nurus, testimonium prebere non voluerunt, sepefatam dominam Elizabeth actricem ab illis tredecim iuramentis liberam pronuncciamus, tantum in expensis cause, prefatam Margaretham in causam attractam, dicte domine Elizabeth solvendis, condemnavimus, promisitque eadem Margaretha et se coram nobis innodavit, se predictorum verborum unacum filio suo unquam velle memorari, neque dicte domine Elizabeth, aut marito suo vel heredibus ipsorum, quoad vixerint obicere velle, si autem hec ausu temerario cum pretacto filio suo quoquomodo fecerit, extunc causa eadem per prenotatam dominam Elizabeth et maritum suum iterum innovari debeat, atque possit, quam per medium bonorum hominum non fuisset sedata. (105. lap.)

Alia causa eiusdem Mathe Biro.

(1501.) Anno 1501. providus Mathe Biro de Saros in nostri presenciam producens quandam mulierem Helenam, qui antea famula sua extitit, coram nobis iuris ordine quesita, fassa est in hunc modum, quomodo ipsam iudex et iurati dicti oppidi Saros, propterea quod impregnata fuisset, carceri mancipatam habuissent et quod quidam de iuratis unus memorati oppidi Saros, Mathias Saraka dictus, ei varias minas in carcere imposuisset, eciam adustionem cum candelis, si non fatebitur illam impregnacionem per annotatum Mathe Biro protunc dominum

suam factam fuisse, deinde super eundem Mathe Biro terrore nimio perculsa fassa extitisset, cum tamen in eadem impregnatione penitus nullam culpam habuisset, sed quidam famulus prefati Mathe Biro, Thomas nomine ipsam veridice et nullus alter impregnasset. Quam quidem fassionem sepefatus Mathe Biro in hunc librum civitatis nostre humillime inseri expecit sibi et suis heredibus pro uberiori tutela et cautelis. (105—106. l.)

Causa Cerdonum.

1504. (helyesebben
1503.) decz. 29.

Anno Millesimo quingentesimo quarto feria sexta post Innocentum, coram nobis Stephano sartore iudice, necnon Thoma Plawniczer, Benedicto Ffleyscher, Johanne Brengiszeyn, Cristanno Baccaurio stadtschreiber, Gaspar Schmid, Petro Moler, Alberto Goder, GasparMelczer, Georgio Cromer Paulo Kirschner, Stephano gewant scherer et Bartholomeo Czausz iuratis civibus, venientes providi viri magistri Czehe alias fraternitatis cerdonum huius civitatis, humillimis instabant precibus, quatenus, ipsos in eorum iuribus et literis (quas ipsis pretexto institutionis dicte fraternitatis et Czehe ipsorum concordii voluntate et consilio centumvirorum, sub *mayori nostre civitatis sigillo* dedissemus et concessissemus) perpetuo et irrevocabiliter tenere dignaremur. Nos itaque humillimis precibus annotatorum magistrorum artis cerdonie inclinati, ipsos in prescriptis eorum iuribus et literis cum singulis earum clausulis et articulis (quas eisdem habito prius superinde cum senioribus alias centum viris huius regie civitatis per multa tempora consilio prematuro), dedimus et concessimus inviolabiliter tenere et conservare, suscepimus atque polliciti sumus, communi iusticia hoc ipsum exigente. (106. oldal).

Testamentum Michaelis Bencza.

1504. február 13.

Anno Cristiano 1504. feria tertia ante Valentini, honeste mulieres Gerdrudis scilicet in hospitali moram habens et Elizabeth relicta quondam providi Benedicti Vago in persona pueri Ambrosii filii sui, nostram accedens presenciam concorditer et sub uno contextu fassae sunt, quomodo testamentum providi quondam Michaelis Bencza consanguinei ipsarum, quod coram prudentibus et circumspiculis viris Gaspar fabro et Cristanno baccaureo notario iuratis civibus bona edidisset ratione, etiam in presencia ipsarum, pro rato atque firmo successivis semper temporibus habere velint, quam quidem fassionem honesta domina Helena relicta iamfati quondam Michael Bencza, humillime omnique opera inseri expecit ei pro uberiori tutela et cautelis. (106. lap.)

Causa Berenhardi Kwnisch et Nicolai Banck de Cracovia.

1503. szept. 24. | Anno prenotato feria 3 post Mathei apostoli et ewangeliste providus Berenhardus Kwnisch nobis per modum protestacionis exponere curavit, quomodo cuidam Nicolao Banck de Cracovia VIII vasa vinorum pro florenis LII vendidisset et solucionem ab eodem multis retroactis diebus nancisci valeret minime, cum tamen pollicitus fuisset, quod ei Lewtschouie prefata debita, cum solutione tricesime, soluere velit, quod deinde facere non curavit, quapropter ipsum Cracoviam versus pro debitis illis iter arripere opportuisset, ubi deinde dictus Nicolaus Banck quattuor stamina panni, II¹/₂ flaventis, unum medium coloris nigri et unum rubeum in annotatis debitis pro pignore dedisset, ita tamen, ut illa stamina ad festa Pascalia anni prescripti usque ad adventum suum teneret, asserens eadem stamina panni fore Mechlisensia, que si prefato Berenhardo non placuerint, quod ei ad dictum festum Pasce dum intraverit, alia pro illis permutare et dare velit, quod tamen hactenus facere non curasset neque huc ad prefatum terminum venisset, consilium a nobis in hiis exposcendo. Nos vero memoratum Berenhardum Kwnisch, dictum pannum ne tanto tempore per tineas vel alio quovis modo anihilaretur, vendicioni exponere fecimus. Deinde iamfato Berenhardo visum extitit, quod illa quattuor stamina panni, que ei assignasset, non essent Mechlisia, et quod ipsum necessario II¹/₂ ulnam pro fl. I vendere oportet, prece humillima (1503.) május 24. | feria VI^{ta} ante pentecosten a nobis expeciit, ut eundem pannum certos iuratos e medio nostri conspiciere mitteremus. Direximus itaque ad conspiciendum predictum pannum prudentes ac circumspectos Stephanum sartorem, Gaspar Melczer coniuratos fratres nostros et providum virum Stephanum panirasorem concivem nostrum. Qui deinde ad nos redeuntes concorditer et sub uno contextu prout iuris ordo requirit fassi sunt, prefata quattuor stamina panni nullomodo esse mechlisia, sed cuiusdam alterius generis. Quam causam annotatus Berenhardus in hunc librum civitatis nostre inseri expeciit sibi et suis heredibus pro uberiore defensione et cautelis. (107. lap.)

Appellacio de Saros huc facta.

1504. szept. 14. | Anno 1504. ipso die exaltacionis Sancte Crucis providus Mathias Merten concivis oppidi Saros, licet eger corpore, bona tamen ratione compos, testamentum edidit coram honorabilibus viris Michaele plebano dicti oppidi ac Stephano plebano de Bertholt, necnon coram domino Valentino cappellano. Item coram circumspectis Blasio Colbas iurato cive ac coram Anthonio

literato et Johanne Bonos de Saros per hunc modum: Quod omnia bona tam mobilia, quam immobilia, directam et equalem medietatem possidere debet conthoralis sua Barbara, alteram vero partem filius suus adoptivus Joannes Colbas, dictus cum uxore sua Clara, demptis certis aliis legatis dicte conthorali sue, que in testamento specialiter continetur. Istud igitur testamentum certi consanguinei testatoris videlicet Matheus Saraka, Thomas Saraka et Katherina Saraka non tempore vite sue, sed post mortem revocare conabantur, ratione quorum bonorum relictam dicti quondam Martini Merten ad ius prefati oppidi Saros vitacione traxerant. Iudex vero et iurati cives iam nominati oppidi Saros prefatum testamentum in vigore mittere curarunt. Deinde dicti consanguinei testatoris causam ipsam ad ius nostrum appellarunt. Nos itaque feria 4ta proxima post Elizabet pro tribunali sedentes, solum Deum et iusticiam pre oculis habentes, agnovimus, annotatum Joannem Colbas (ex quo testator ipsum in heredem et in filium adoptivum suscepisset) ad eadem bona fore propinquiorem dictis consanguineis, eciam ex eo, quia nominatus Joannes Colbas ipsum testatorem uti patrem suum cum consorte alias matre sua per multa tempora laboribus suis nutritisset et bona illa ampliasset, potissimum ex eo, quia unus ex illis amicus presens fuit et testamento consensit, ceteri vero amici ipsum testatorem (dum adhuc decem diebus post testamentum vixisset et post eos direxisset) adire noluerunt, sed tacuerunt. Preterea quia prefatus quondam Mathias Merten nulla bona consecutus est, a parentibus prefatorum consanguineorum suorum, sed domum et alia bona aput dictam consortem suam Barbaram reperit etc. Quibus rationibus et causis premissis et nos prefatum testamentum in vigore permisimus, in qua nostra sententia sepefati amici per nos ter quesiti et interrogati an contentarentur. Qui tandem concordi voce responderunt, se peroptime contentos fore et huic sentencie nostre in nullo velle contraire. (107—108. lap.)

Causa notariisse et Katherine Assaloschney.

1505. nov. 26. | Anno 1505. feria quarta post Katherine virginis et martiris, postquam circumspectus Cristannus Baccalaureus notarius necnon coniuratus frater noster quandam mulierem Katherinam Assaloschney propter iniurias uxori sue verbis minusiuste illatas coram nobis *iuris strepitu impugnasset*, presenciam nostri accesserunt honesti et providi viri Petrus Fleyscher, Petrus Melczer, Petrus Moler, Nicolaus sutor et Stephanus pannirasor aliique quamplures honesti et providi viri, humillimis sepenumero insteterunt precibus, quatenus dictus Cristannus

baccalaureus coniuratus frater noster pure propter Deum indulgeret et parceret prefate Katherine Assaloschney omnes excessus et iniurias, in eo, quod uxorem suam Katherinam filiam scilicet Agnetis Michel Langen de Bartpha in quadam incantacione et furticinio quinque palorum minusiuste et mendose inculpasset, talia per dictos intercessores ipsius coram nobis revocando, propter quorum petita, tandem eciam propter nostras preces dictus Cristannus baccalaureus eidem Katherine Assaloschney huiuscemodi iniurias prefate uxori sue verbis minusiuste (ut prefertur) illatas omnimode indulsit et pepercit, hac tamen conditione interiecta: Quod, si successu temporum memorata Katherina Assaloschney se de hac indulsione frivole iacticaretur vel quicquam novi in denigracionem fame bone prefate uxori sue verbis quibuscunque attentare conaretur, extunc indulsio cause prefate nullum debet habere vigorem. Immo dictus Cristannus baccalaureus causam eandem omni iuris strepitu innovare poterit atque valebit, quia de dicta uxore sua nullum malum probabile scimus, nisi omne, quod est honestum. (108—109. lap.)

Causa Stephani sartoris et Cristine Czemmermanen.

1506. május 16. Anno prenotato (1506) feria tertia infra octavas sacratissimi Corporis Cristi, providus Georgius sutor nostram accedens presenciam, iuris ordine per nos quesitus, fassus est: Quomodo honesta domina Cristina relicta providi quondam Michaelis Czemmerman, Stephano sartori pronunc concivi Caschoviensi pretextu medie partis domus sue, quam inhabitat omnimodam satisfaccionem impendisset et ecclesie huic parochiali ex eadem pecunia iuxta testamentariam disposicionem florenos III ad fabricam ecclesie eiusdem solviset, racione cuius solucionis totalis ipsam coram eo omnimode liberam pronunciasset. Alia vero directa et equalis media pars domus eiusdem ad eandem dominam Cristinam hereditarie spectat. (109. lap.)

Causa Anthonii lutifiguli.

1507. jan. 22 vagy szept. 10. Anno 1507. feria sexta post Marcelli. Quamvis quidam Anthonius toepper, propter adulterium capite plecti debuisset *eciam tortore iam presente*. Nihilominus tamen per intercessionem venerabilis capituli ecclesie Scepusiensis, necnon per intercessionem universitatis nobilium comitatus de Saros eidem Anthonio per iudicem et iuratos cives huius civitatis gracia facta est, vitam sibi prolongando. Racione cuius se sub literis venerabilis capituli ecclesie Scepusiensis, necnon sub literis universitatis nobilium comitatus de Saros

strictissime obligavit, quod sub amissione capitis sui secundum sententiam latam illud neque per se, vel per heredes suos, neque per alios coniunctos suos vellet meminisci aut ulcisci, pro quo fideiussores facti sunt honesti et providi Johannes Brengiszeyn, Stenczel Mock, Thoenis Czwelcher, Paul Mock panczermacher, Barani Lloerincz, Hannes Ffirensin, Hannes Colin, Hannes Kirschner, Piter Gerber, Urban Toepper, Steffan Toepper, Neckel Han, Neckel Kkoeler, qui concorditer donec vixerint susceperunt et polliciti sunt, quod si ausu temerario dictus Anthonius quicquam ulciscendi causa incipere velit, quod ipsorum propriis laboribus et expensis iudicem et iuratos necnon totam civitatem defensatos habere velint. (110. lap.)

Causa Thobie de Cassovia et Martini Czoewff.

1509. január 16. Anno Domini millesimo quingentesimo nono, feria tertia ante Anthonii providus Martinus Czoewff nostram accedens presenciam fassus est per hunc modum: Quomodo provido Thobie de Cassovia flor. XVI obligaretur, quos quidem florenos XVI propter nimiam egestatem suam eidem minime solvere haberet, sed persolutis prius aliis debitis suis, antea super ipsius domo per nonnullos alios creditores iuridice prohibitis, tandem eciam dictus Thobias de Cassovia solucionem predictorum florenorum XVI de eadem domo sua, post ipsius tamen mortem recipere debet, in quo prefatus Thobias peroptime contentus fuit. (112. lap.)

Causa Michaelis Froemmel et Johannis Reysz.

1509. Anno Cristiano 1509. providus Johannes Reysz iuris tramite partem hereditariam quondam fratris sui carnalis Augustini pie defuncti, a provido Michaele Ffremmel patre scilicet suo vitrico expeciit, iamfatus vero Michael in causam attractus ex adverso respondit, quomodo ipsum idem Johannes Reysz filius suus prevignus tempore eodem dum scilicet sibi coram quibusdam honestis viris omnimodam ac finalem solucionem pretextu partis hereditarie quondam parentis sui impendisset coram eisdem ipsum omnibus modis liberum pronuncciasset, quo tempore nec unico verbo dicti fratris sui memor fuisset, qui deinde die et termino ipsis prefixo coram nobis per annotatum Michaelem in causam attractum producti, per nos ob id iuris ordine examinati fassi sunt concorditer, eo modo, quod postquam prefatus Michael in causam attractus dicto Johanni Reysz actori ultimam pecuniam pretextu partis hereditarie quondam patris sui coram ipsis deposuisset, protunc nullam mencionem pretextu fratris sui fecisset, sed eundem Michaelem in causam

attractum coram ipsis liberum pronuncciasset, quod ipsum tota vita sua pro nullis quidam bonis de cetero inquietare velit, ratione cuius quidem fassionis, nos iudex iuratique cives eundem Michaelem in causam attractum per nostram latam sentenciam ab eodem actore liberum pronuncciavimus, ex eo quod seipsum verbis propriis ligavit, volenti enim et seipsum liganti, ut iura canunt, nulla fit iniuria etc. (112—113. lap.)

Causa providi Cristofori sutoris et filie sue Sophie.

1509. szent. 18. Anno nostre salutis 1509 feria 3 post Mathei apostoli et ewangeliste, dum in consistorio nostro ad reddenda iura et causas audientes more solito pro tribunali consedissemus, de medio aliorum causidicorum nostri astitit in presencia quidam mulier Sophia, filia scilicet providi Cristofori sutoris, que a iamdicto patre suo in causam attracto, omni iuris strepitu partem suam hereditariam de bonis eiusdem expeciit. Quo audito prefatus pater ipsius in causam attractus ex adverso respondit, quod eidem filie sue Sophie de bonis suis nihil omnino dare obligaretur, ex quo degenerasset et se honeste non tenuisset, ratione cuius ipsum et genitricem suam nimium offendisset, quod omnibus in hac civitate bene constaret. Nos igitur accionem et responsionem utrarumque parciium auditis et intellectis et maturius discussis habita inter nos superinde consilio prematuro, hanc tulimus sentenciam: Quia ex quo prefata mulier Sophia actrix degeneravit anno sue etatis quarto decimo parentes suos perturbando, dictum Cristoforum sutorem patrem ipsius in causam attractum ab eadem filia sua actrice absolutum pronuncciamus atque liberum. (113—114. lap.)

Eperjes város bíráinak névsora 1324—1509.

(A jegyzőkönyv alapján összeállítva.)

A jegyzőkönyvet megelőző korból a város bíráinak csak nagyon hézagos névsorát tudjuk — az adatok hiányosságánál fogva — összeállítani, míg ezzel szemben a városi jegyzőkönyv majdnem teljes névsorát tartalmazza az 1424-től 1509-ig szerepelt bíráknak.

A névsort 1424-ig okleveles adatok alapján állítottuk össze, kiegészítve, a hol lehetett, a tanácstagok vagy esküdtek névsorával. Maga a névsor a következő:

1324 előtt: Miklós villicus.¹⁾

1324. Halman villicus.¹⁾

¹⁾ Eperjes város levéltára 71. sz.

1347. Konrád bíró, Tamás esküdt.¹⁾
 1352. Miklós bíró.²⁾
 1364. Niklinus bíró.³⁾
 1380. Sclaris (?) Miklós bíró, továbbá Purger Péter, In acie János, Sygus János, Bucheus Miklós, Brendray Miklós, Gerrich Péter és András esküdtpolgárok.⁴⁾
 1388. Gellért fia Pál bíró, Burger Péter esküdt.⁵⁾
 1390. Gellért fia Pál bíró és »universi consules comitatus de Epperies, videlicet Petrus Purger, Johannes In acie, Johannes Zegus, Georgius Bartholomei, Nicolaus Buchtus, Johannes Wrendran, Petrus filius Gerdrudi ac Czurke scabini . . .«⁶⁾
 1394. Péter bíró.⁷⁾
 1400. Lucifer fia János bíró.⁸⁾
 1404. Purger Péter bíró.⁹⁾
 1408. Lucifer fia János bíró, Miklós városi ügyvéd.¹⁰⁾
 1411. Péter bíró.¹¹⁾
 1419. György fia Miklós bíró és Langwarth András esküdt.¹²⁾
 1422. Schönher György bíró.¹³⁾
 1423. Lucifer János bíró.¹⁴⁾
 1424. Gebholcz Miklós bíró.
 1425. Schönher György bíró.
 1426. » » »
 1427. Rüstorffer Mátyás bíró.
 1428. » » »
 1429. —
 1430. Schönher György bíró.
 1431. » » »
 1432. » » »
 1433. Langward Péter bíró.
 1434. » » »
 1435. Schönher György bíró.
 1436. » » »

¹⁾ Eperjes város levéltára 14. sz.

²⁾ U. o. 27. sz.

³⁾ U. o. 71. sz.

⁴⁾ U. o. 87. sz.

⁵⁾ U. o. 62—63. sz.

⁶⁾ U. o. 65. sz.

⁷⁾ U. o. 71. sz.

⁸⁾ U. o. 86., 87., 88. sz.

⁹⁾ U. o. 97. sz.

¹⁰⁾ U. o. 106—107. sz.

¹¹⁾ U. o. 112. sz.

U. o. 118—119. sz.

¹²⁾ o. 126. sz.

¹³⁾ U. 131. sz.

¹⁴⁾ U. o.

1437. Lucifer András bíró.
 1438. György szücs (pellifex) bíró.
 1439. » » »
 1440. » » »
 1441. —
 1442. Kezmerg Gergely bíró.
 1443. » » »
 1444. » » »
 1445. Guman Miklós bíró.
 1446. » » »
 1447. » » » Plawnicz Gáspár vicebíró.
 1448. » » »
 1449. (Plawnicz) Gáspár bíró.
 1450. » » »
 1451. In Acie (Am Ecke) János bíró.
 1452. Plawniczer Gáspár bíró.
 1453. » » »
 1454. Tamás szabó (Thünis Sneyder) bíró.
 1455. Plawniczer Gáspár bíró.
 1456. » » és Tamás szabó bírák.
 1457. Tamás szabó bíró.
 1458. » » » és Kezmarkter Gergely vicebíró.
 1459. » » »
 1460. Plawniczer Gáspár bíró.
 1461. » » »
 1462. » » »
 1463. Zyghart Péter bíró.
 1464. » » »
 1465. Blum János bíró.
 1466. » » »
 1467. Schewczlich László bíró.
 1468. » » »
 1469. » » »
 1470. » » »
 1471. —
 1472. —
 1473. Schewczlich László bíró.
 1474. Foyt Márton bíró.
 1475. Schewczlich László bíró.
 1476. Plawniczer Gáspár bíró.
 1477. » » »
 1478. Schewczlich László bíró.
 1479. » » »
 1480. » » »

1481. Schewczlich László bíró.
 1482. » » »
 1483. » » »
 1484. Grünwald György bíró.
 1485. Schewczlich László bíró.
 1486. » » »
 1487. » » »
 1488. » » »
 1489. » » »
 1490. Grünwald György, Plawniczer Tamás bírák.
 1491. Plawniczer Tamás bíró.
 1492. Fillach Gergely, Brengeszeyn János bírák.
 1493. Brengeszeyn János bíró.
 1494. Plawnitzer Tamás bíró, Grünwald György vicebíró.
 1495. » » »
 1496. Fleyscher Benedek bíró, Grünwald György vicebíró.
 1497. » » »
 1498. Plawniczer Tamás bíró.
 1499. » » »
 1500. Fleischer Benedek bíró.
 1501. » » »
 1502. István szabó bíró.
 1503. » » »
 1504. » » »
 1505. Plawnitzer Tamás bíró.
 1506. Kleyn György bíró.
 1507. —
 1508. Kunes Bernát bíró.
 1509. » » »

Közli : DR. IVÁNYI BÉLA.

A ZEMPLÉNI REF. DIOECESIS ZSINATAI
 MISKOLCZI CSULYAK ISTVÁN ESPERES
 IDEJÉBEN (1629—1645).

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

*I. Generalis synodus ad Erdőbénye convocata ad diem 2.
 Maji anno 1629.*

Ad hanc synodum vocatus comparuit Rdus et Clarissimus vir D. Michael Szepsi, meritissimus duarum dioeceseon senior, cum Georgio Lövei Mádiensis, Daniele Varsányi Tokajensis, Francisco Debreczeni Thaljensis Ecclae pastoribus; adfuerunt

et Domini symmystae nostrae dioecesis Zemplény, coram quibus ego ratione mei muneris poscente ita sum prolocutus, finitis primum in templo matutinis precibus, dicto hymno Veni Sancte Spiritus, cum oratione matutina in scholis vulgari gratias agimus etc.

Prooemium ante novi Senioris inaugurationem.

Auxilium nostrum sit a Jehova, qui fecit coelos et terram.

Amen.

Venerande Antistes affinis honorande! Reverenda pietate et pia reverentia dignissimi viri, lumina et columina Ecclesiarum vicinae dioeceseos clarissimae, hospites lectissimi! vos quoque exquisita mysteriorum coelestium cognitione admodum Rdi viri, domestici nostri observandissimi, caeterique auditores, si qui estis, omnium ordinum et dignitatum ornatissimi! O si quis daret caput meum aquas esse, et oculos meos scaturiginem lacrymarum, ut inter diu et noctu deflerem priscam illam dioeceseos nostrae venustatem jam defloratam et lamentabilem viduitatem! liceat enim mihi pace vestra eadem threnodia sacrosanctam hanc panegyrim cum vate Jeremia alloqui. Ecce enim ante mentes tres et quod excurrit, insperato satis annisimus, imo vero post exantlatas multiplicium negociorum lassitudines, ad aeternam requiem praemisimus veneranda canitie, vitae integritate, multifaria exoticarum lingvarum cognitione, et profunda scientia suspiciendum, eximium Jesu Christi servum D. Gregorium Vaaczi, Ecclae Gálszécinae binis vicibus fidelissimum pastorem et Ecclesiarum in hac dioecesi nostra Zempleniensi integro sexennio Seniore et Inspectorem vigilantissimum: qui sane obitu suo domesticis quidem suis luctum et squalorem dolorificum adtulit, nobis vero universis et singulis dulce sui desiderium reliquit. Cui utinam concessum divinitus fuisset, vitae sanctimonia, eruditione sancta, confessione apostolica diutius nobis praelucere, nosque ab ejus ore pendere, felices et bono patre nati jure meritoque clueremus. Eane fuit Ipse dexteritate, exquisita prudentia, et eloquendi facultate instructos: ut non solum animo concipere sapienter, verum etiam extemporaneo sermone vel apud exercitatissimos quosque posset plurimum. Sed quorsum dolore abreptus delabor? non indulgebo dolori, quandoquidem

Sic erat in fatis, ut tempora cana sepulcro

Conderet, atque prior qui venerat ipse praeiret.

Non itaque querimoniis intempestivis voluntati divinae reluctabor amplius, sed illam patientissimi Jobi regique cytharoedi panaceam cordolio meo emplastrabo: Jehova eum dedisse, Jehovamque recepisse, sit nomen Jehovae benedictum: confidens ad vesperum duntaxat demorari hunc in dioecesi nostra

fletum, anteluculo autem affore laetitiam. Ne vero sancta haec contubernii nostri fraternitas ulterius ἀκεφάλῃ esse perhibeatur; neque nos in censum ovium pastore suo destitutarum veniamus amplius: in hujus pie in Christo denati, et jam sodalitis beatarum animarum associati Dni Senioris locum, alium fide et sp. sancto plenum ut surrogemus, hodie bona cum Dei gratia tam frequentes huc convenimus. Nec immerito nos haec Coryphaei suffiendi sollicitudo tenet; etenim si navis aliqua utilis sine gubernatore, domus sine patrefamilias, corpus sine capite, caput sine oculo diu sospes esse nequeat: multo vero minus Ecclesia, quae est domus Dei sine gubernatore, sine patre, sine capite, sine oculo diuturnam sibi tranquillitatem et εὐταξίαν promittere potest. Quamobrem ut ecclesiastica ista haec Respublica extra omnem lapsus antea posita προεστῶτα suo animitus gaudeat: agite adeste animis, charissimi, qui corporibus adestis, seponamus affectus omnes, προσωποληψία in exilium pulsa, unice spectemus omnipotentis Dei gloria, et fraternitatis nostrae emolumentum: nemo sic apud se ratiocinetur, hic mihi vicinior est, ille vero remotior, hic hospitalior, ille tenacior, hic ad misericordiam propensus, ille vero totus biliosus; non ista quaeruntur non, sed aedificatio et incrementum Ecclesiae unice spectatur. Quilibet itaque vestrum cynosuram apostolicam velut amussim sibimet praeficiens eum velit electum Seniore: qui sit unius uxoris vir, irreprehensibilis, aptus ad docendum, alienus a pugnis et avaritia; sit compositus, hospitalis, temperans, vigilans; sit fidelis illius sermonis tenax, qui facit ad doctrinam, ut possit et exhortari doctrina sana, et convincere contradicentes; sit denique omnium nostrum exemplar in sermone, in conversatione, in charitate, in spiritu, in fide, in castitate et caeteris quam plurimis Episcopo dignis virtutibus; non sit inflatus, non turpis lucri cupidus, non percussor, neque vinosus, ut incidat in laqueum Diaboli. Ut a communibus suffragiis talem, qui Deo quidem acceptus, nobis vero salutaris et utilissimus esse possit, deligamus, quando

Nullius est felix conatus et utilis unquam,

Auxilium si non detque juvetque Deus.

Sanctorum Apostolorum imitati morem, in locum Judae magistri sui proditoris locum Matthiam sortito eligentium: agite ὁμοφύχως καὶ συμφῶνως iisdem precibus Deum nostrum compellantes impresentiarum dicamus: Domine, Deus et pater omnium, visibilium et invisibilium, quique solus corda nostri omnium, supplices quaesumus te, hancē imbellem alias Sareptam, jam vero vigilantissimo suo Antecessore penitus viduatam, benignitatis tuae oculis aspice, et nunc ostende, quem ex hac sacrosancta congregatione nostra elegeris, ut accipiat sortem ministerii

et Dioeceseos Zempleniensis Senioratum, a quo Gregorius Vaaczi, tuus olim minister fidelissimus, per viam universae carnis ambulando, excidit, eundemque variis multiplicibusque Spiritus tui Sancti charismatibus supra omnes confratres suos ita exorna itaque gubernata, ut in hoc laboriosissimo munere ea duntaxat cogitet, dicat, faciatve, quibus divina nominis tui majestas et salutiferum Ecclesiarum emolumentum ad fines orbis propagetur. Amen. Pater noster etc.

Unicum adhuc superest charissimi, scilicet ut jaciamus sortes, et super quem ceciderint, is ipse nomine suo indigitetur, et mox in Seniore creetur, a quo nos fidem sanctae gubernationis arrhabonem exspectemus, nos vero eidem dexterarum porrectione evangelicam obedientiam spondeamus.

Vos Dni Studiosi, chartas et calamos scriptorios singulis Reverendis D. fratribus primum offerite, mox perscripta suffragia in pilea colligite, postmodum sortes Clarissimis et Rdis Dnis sequestribus exhibitote.

His dictis, facto silentio chartas blancas singuli accepere et suffragia notarunt.

Pauca quae sequuntur non sum locutus, interclusit enim sermonem onus Senioratus vix adhuc ore prolatum.

* Jam vero quandoquidem electus D. Senior nobis coram sistitur inter nos et ipsum reciproca debet esse obligatio. Ipse igitur prior solenniter juret, nos postea data dextera obsequium repromittamus.

Oratio. Gratias agimus tibi omnipotens Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi sponsoris et servatoris nostri benignissimi, quorum excubias agas super Sareptam tuam viduam Ecclesiam et propitius nos intueri dignatus nobis de idoneo Antistite providendo. Te rogamus misericors Deus et Pater, ut eum spiritu constantiae, prudentiae, et sapientiae indue, ut omnia ejus cogitata, dicta et actiones mel et favum sapiant, haec tuae gloriae, nostrae saluti et dioecesis incremento serviant. Eidem quaesumus largire vitam longaevam et sanam sano in corpore mentem. Defende eum contra omnes Satanae organorumque ejus insultus. Eandemque misericordiam impertire Ecclae immaculato Jesu Christi sanguine collectae, ut emenso hujus vitae curriculo, tandem ad coelestem beatarum animarum paradysum hilaris perveniat.

Tu vero venerande D. Senior, quandoquidem non sit tibi lucta cum carne solum et sanguine, sed adversus imperia et mundi dominos; propterea assume universam illam armaturam, ut possis resistere tempore adversissimo. Interea tanquam invictissimi Jesu Christi miles, milita bonam militiam, retinens fidem

et bonam conscientiam, ut tandem post praeclarum illud decertatum certamine, in illo die vitae aeternae immarcescibilem coronam laesus consequare. Et dicat omnis populus: Amen, Amen.*¹⁾

Clarissimus ac Venerandus D. Michael Szepsi, praeses sanctae congregationis nostrae dignissimus, etsi propter difficilem catarrhi ad pectus defluxu vix sermonem facere poterat, principio tamen paucis exordiate sermonem meum resolvit, inchoando ab illo Davidis Parei de Jacobo Kimedoncio:

Si mea cum vestris conjungo vota confessus jure meritoque institutam a me fuisse ex Jeremia threnodiam ex insperato tanti tamque clarissimi viri obitu exortam, in cujus laudem digressus non obscure sacravit ex decessu magnorum virorum saepenumero calamitates secuturas. Ad haec dioeceseos nostrae conatum collaudavit, quod post pii Mosis decessum de substituendo fidei Josua Ecclesia fuerit sollicita, ut jacturam Ecclesiis nonnunquam in interregno occurruram prudenter averruncaret. Longius progressus egit de calculis seu sortibus etiam a prisci seculi hominibus usurpari solitis, easque vocavit aut Divisionis sive divisionales, quibus Josua in dividenda terra Canaan usus est; aut Judicii sitas in absolute vel damnatione, quarum illas album, has nigras calculum indigetavit; aut Electionis, quibus apostoli in apostolo Mathia eligendo usi sunt. Quarum ultimam ab ipsis apostolis quasi per manus christianis traditam in hunc usque diem bono omine usurpari asseruit. Usurpavitque semel atque iterum illud sapientissimi Salomonis Dominum esse qui faceret, ut nos mitteremus sortes in sinum, illasque nostro commodo dirigeret, ut caderet in pium virum priori defuncto Seniori vita, vigilantia et pietate parem.

Vix finiverat sermonem, cum jussu novo mensa in templi sanctuarium introducta et tapeto picto induta est, cui a duobus lateribus duo subsellia collocata, utrumque domini advocati occuparunt. Studiosi collecta suffragia et D. Praesuli oblata, ipse suspiriis ex alto pectore ductis cum D. Georgio Lövei manus sortibus legendis admoverunt. Fit altum inter nostros et omnes silentium, unus hoc, illud alius animo suo volutans. Suffragiis in 4 ordines lectis, Clariss. D. Michael gratias egit omnipotenti Deo pro vere paterno in nos amore et providentia, vehementerque se laetari dixit pro munificentissima ipsius dextra, qua nos juvare paratus esset, quod licet praesidem collegii nostri per viam mortis

¹⁾ A két * közé foglalt három kikezdés két piros vonal közé van rekesztve s a következő megjegyzéssel kísérvé: »Haec in inter lineas necessitate non postulante omisi«.

nobis eripuerit et ad se ire jusserit, tamen paratus esset pro unico illo adempto quatuor nobis sufficere, et quod etsi ita nobis videbatur, ut illo defuncto vix aliquis in coetu nostro superesset, qui lampada sumeret, et pio sacerdotum gregi jure praeesse posset: tamen dominum reliquisse adhuc inter Reverendos et Clarissimos viros vita et eruditione celebres quatuor inquam personas illi oneri ferundo aptos natos. Communiter collaudavit illos, et dum in nomen ejus nos omnes intentos esse videret, jussit nos bene ominari, bene sperare, et pro illorum longiori incolumitate Dominum precibus fatigare, quod Sareptae suae viduae misertus pientissimo Heliae laboriosissimus Helisaeum sufficere dignatus sit, et me nominando Clarissimae societati verbis non vulgaribus commendavit.

Ego vero hac sum usus excusatione. Reverendi et Clarissimi Viri, vereor, nec sine causa vereor, suffragiis vestris in me immerentem directis, ne a scopo apostolico, toto, quod datur, coelo aberraveritis. Etenim dum meo me pede metior, ne centesimam particulam illarum virtutum episcopalium, quas paulo ante recensui, in me agnosco, nec aliquis vestrum, si omnem penitus affectum exuerit, in me agnoscit: agnosco vero ego perlubens illud Jeremiae verius de me, quam de sedictum, me puerum esse et nescire loqui. Et vere cum Mose dicere possum, me impedito esse ore et balbutire. Et vero longa exercitatione lingua aliquid possem, norunt tamen dignitatis vestrae, senioratum non esse in verbis situm, sed oportet Episcopum ἐργαζην, ut aptus loqui operarium esse. Ego vero ad labores ferendos ineptus sum. Nam eruditionem meam praedo meus, vertigo adeo exinanivit, ut nonnunquam vel in ipso cursu sermonis verba me deficient; ingenium quoque meum adeo invalidavit, ut supra modum verear, quod tamen Dominus prohibeat, ne aliquando cum Messala Corvino nominis etiam mei aliquando obliviscar. Quare pietates vestras clarissimas per amorem Dei rogo, ne hoc importabile onus humeris meis imponant, in vobis enim stat, ne senioratu meo honoris vestri dehonestamentum et gravis Ecclesiam jactura sequatur.

Sic finiens sermonem redorsus D. Michael, se et Ecclesiam de me optime sperare dixit, neque vereri ne me praesule incommodum aliquod dioecsin petat; sicut enim Paulus ad pedes Gamalielis, ita ego in juventute in schola Domini Vaaczii doctus sum, mox affinitate eidem junctus, tandem in functione senioratus coadjutor ejus in labore fuerim etc.

Ego rursus: Per Deum immortalem vos peto, mutata sententiam, non turpe est enim redire ad meliorem mentem. Cogitare enim serio debetis, tempora nunc esse periculosa, imo secutura

periculosissima, et fortassis etiam Ecclesiae fatalia, quae prudentem et cordatum desiderant Seniores. Ego vero natura pusillanimis sum. Videte ergo ne cum leonem vobis praeficere velitis, cervum deligatis, qui aptior sim ad fugam, quam ad vestri vestrorumque curam, qui hoste adveniente fugiam et fraternitatem vestram deseram. Cogitate etiam me notariatu meo contentum esse, in quo hactenus fideliter sum functus, sed nondum defunctus, neque defungi cupiam.

Haec et plura alia dixi, sed frustra dixi, nam ex subsellio meo prodire et ad cornu mensae in interiori templi parte locatae stare iussus sum. D. Michael verbis consolatoriis meam pusillanimitatem suffulsit, bene sperare iubens, nam Deum suppositurum manum huic oneri et per infirmitatem meam suam virtutem perfecturum velle. Tandem juratum. Auditorium vero nostrum monitu praesulis ad me accedens vota et obedientiam data dextra spondit. Et sic almae fraternitatis Dioeceseos Zempleniensis senior ordinatus sum.

Quae post inaugurationem meam acta sunt. Hora nona.

Relatum est reformationem gymnasii Patakinensis ab illustri Comite et Ecclesia factam esse. Quod totum concilium comprobavit.

Placuit etiam omnibus temporibus periculosissimis jejunium esse indicendum, cujus promotionem D. Michael promisit. Nostri erit officii D. Görgei Seniore Ungvariensem ea de re monere.

Az Kalauz valamint egyszer elosztatott, kiki az ő részét mentől hamarabb lehet, végezze el. Ez is tetszett némelyeknek, hogy deákra fordítsák és az Akadémiákban tanuló deákok oda föl lakván disputálják, és az posteritas kedvéért egynehány száz forintot küldvén valamely Doctornak, refutáltassék vele.

Franciscus Halászi, ujfalusi pásztor felesége 2 hónapra két hétre és 3 napra gyermeket hozott. *R.* Az falu bírása kezében kell adni, Halászi uram tartsa étellel; ez mellett ha tanukkal paráznaságát convincálhatja, az falu bírása exequálja.

Az ujlaki prédikátor jövedelméről az Nemes Vármegye Urunknak ő Felségének írott egy levelet, mely az Ecclesia ládjában vagyon. *R.* Az Ecclesia legyen várakozásban annak az levélnek az Fejedelemhez való küldésében, mert talán ő maga is Urunk Pünkösdre Váraddá fog jőni.

Az tárkányi pásztornak ujabban rendelt jövedelmét Bodó Lajos ura hire nélkül nem engedi az jobbágyoknak megadni. *R.* Az Vármegyét sollicitálni kell, hogy az Urral adassa meg az pásztornak azokat az parochialis földeket, melyekből Pacziot Ferencz szokta volt azt az buzát pásztornak fizetni.

Az csörgői pásztor az szolgálatnak dolgában az régi usust observálja az következő zsinatig; akkor ha módja leszen benne,

az Ecclesiák elvégezi (sic!), ha úgy szolgáljon-e, mint az legenyiek és az mihalyiak mostan kívánják.

Az veletei pásztornak buzáját, mivel Nyári István uram ő Nagysága dolgosa Pásztor István interteneálta, az D. Consenior Kaposi uram írjon ő Nagyságának. Adtam charta blancát ő kegyelmének credentialisra.

Fűzérben Matthaeus Causait commendáltuk az praefectusnak és kértük levelünkben, ne engedje az nyirieket, hogy az pásztor elbocsássák.

Acta post sumtum prandium hora 3.

Ujhelyben az Hartai uramtól csináltatott rostélyos alkotmány pro Sacra Coena Domini az cathedra eleiben tétessék visitatiókor per visitatores. De az deákok ne menjenek énekelni az torony mellett csináltatott magos karban, hanem az régi helyen énekeljenek.

Az lizikai mestertől az öröklevel írást nem engedi az Ecclesia, hogy az Város elvegye propter certas easque graves causas in conservatorio Ecclesiae manu ejusdem Rectoris descriptas. (Utólagos bejegyzés: Az visitatiókor tiltottuk ő Felsőrére és az Nemes Vármegyére.)

Az visnyóiak Joh. Tholnait két supplicatióval vádolták, hogy elsőben egy négely serért f. 5. azután f. 4. követne rajtok, melyet János uram tagad, és mivel olyan embert az falu nem bocsátott, az ki ő Kegyelemnek szembe szólott volna, mindazáltal az Ecclesia mandálta Tholnai U., hogy az régi usus fölött ne sarczoltassa az jobbágyokat az Ecclesia kárával, hogy elpusztul az falu; felmenvén az visitatióra, inquirálják, ha úgy vagyon-e az dolog, vagy nem.

Bodó Ferencz procurator által credentialist küldött be az Ecclesiának, és szóval arra kért, hogy Th. Lévai felől provideáljuk, commendáljuk, avagy parochiába avagy másképen segítsük. R. Hogy promoteálhassuk, módunk nincsen benne. Az Uraim egyenként kiki erszényéből conferálván neki, az oblatio tött f. 3.

Az parnai pásztor panaszlá, hogy neki búcsut adtak, mert nemcsak hetedszaka, de innepnapon is negligens az tanításban. R. Visitanda erit illa Ecclesia, et totum negocium cognoscendum.

Acta secundi diei h. 3. Maji 4.

Consenioris electio ad illud tempus dilata, quo Ecclesia Ujheliensis et Szécsiensis primarium habiturus est pastorem.

Steph. Tholnai aulicus Spectabilis D. Rakocii concionator fit publicus Ecclesiae notarius.

Publici Symposii usurpatio deposita est, sed D. ordinandi taxabuntur pro qualitate personarum et locorum. Taxa cogno-

scenda erit ab aliis Dnis Senioribus. Septimo Maji in nundinis Tarczalini habitis fui cum Clarissimo D. Michaele Szepsi, qui retulit a pastore primario Gönciensis ecclesiae Urbano Kisfaludi Ecclesiam accepisse f. 12. a collega Cassoviensi Benedicto Bakai f. 15. caeteros vero D. pastores infra illam taxam taxandos esse.

Utrum conseniores sigillum citatorium cuivis petenti inquisitorium aut prohibitorium sua propria autoritate, inscio seniore dare debeant et possint? Responsio dilata est ad tempus deliberationi magis idoneum.

Az Bodrogkereszturiak D. Joannes Kassainak, primarius pásztoroknak búcsut adtanak. Három atyjokfiát küldötték fel hozzánk város pecségi alatt való levelekkel és 4 motivákkal, melyre képest adtanak búcsut.

Ad 1. rationem az Ecclesia így replicált, hogy János uram az gyászban communicáló asszonyállatot nem szólíhatta volna meg az okon, mintha szurkos öltözetben való embernek illetlen volna communicálni, melyért ő kegyelme noha megérdemlette volna az búcsuadást, mindazáltal azt az ő kegyelme cselekedetit feddésre méltónak ítélte az Ecclesia, meg is feddette. Hogy pedig azt az asszonyt plengér alatt való verésre ítélte volna, tartoznak az Kereszturiak elegendő bizonyságokkal azt megbizonyítani, mert ő kegyelmek bizonyságok nélkül mondják csak azt, János uram pedig tagadja. Ha pedig János uram ellen bizonyítanak, ő kegyelmét az Ecclesia törvény szerint megbünteti.

Ad 2. Hogy az karban ülő ifjaknak választás nélkül azt kiáltotta, hogy ördögfiak, kerékre valók és akasztófára valók legyenek, az is nem militál, mert az szentirással szólott azoknak az fajtalan szemtelen ifjaknak, kik az becsületes asszonyállatoknak fejekre pökdöstek, poroztak, kővel és sarutalppal hajgálták őket. Az kik azt nem cselekedték, semmi kemény és dorgáló beszéd azokra nem esett, bátor közönségesen szólott is, quod enim omnibus dicitur, nemini dicitur.

Ad 3. Hogy egy tanácsbeli személyt az templom előtt hamisnak mondott, semmi ratio az is, mert azzal az adversariussal immáron megbékélt. Ha pedig az az személy, az kinek azt monddotta, hogy hamis legyen, újítani akarja az dolgot, törvény vagyon előtte, és János uram bizonyítson ellene, rakja fejére ha lehet.

Ad 4. Az Ecclesia hírével és engedelméből promoveáltatott in locum primarii, az Ecclesia hire nélkül adtanak búcsut neki, midőn in locum secundarium az collegának helyére akarták degradálni, annak az collegának is nagy injuriájával és reá következendő gyalázatjával. Hogy pedig búcsuzott, azért cselekedte, mert előbb ők adtak búcsut az főpapságból, és látván az községnek szándékát az Ecclesiának irott törvénye szerint jelentette

meg esztendejének eltelését, hogy nagyobb gyalázatja ne következzen. Nem oly véggel jelentette penig meg, hogy búcsut adjanak, hanem hogy jobb indulattal az auditorok hozzátérvén, előbbeni statiójában megmaradna. Annakokáért búcsuzásával sem az Ecclesia kánoni ellen nem vétkezett, sem pedig azért dimissiót nem érdemlett.

Deliberatum Ecclesiae : 1. Az birót 12 esküdtivel és az fő-fő nemeseket convocálni kell. 2. Az visitatio legyen meg secundum visitationis modum. 3. Ha valami olyan dolgok jőnek be, melyek most elől nem jöttek ex utraque parte, ha pro praesenti negocio dijudicáltathatnák és jó karban állittathatnák, az visitorok componálják. Ha penig olyan nagyok lesznek, ad totius fraternitatis iudicium transferatur. Ha penig csak ezek lesznek az ratiók, elsőben is separálván az nemeseket, tentáljuk, hogy János uramhoz édesedjék szivek, és inculcáljuk, hogy ne engedjék az községnek, hogy az ő praerogatívájok ellen hozzon és válaszszon prédikátort, meggondolván azt, hogy az dominium terrestre et jus patronatus változandó, és ha az községnek pápista földesura leend, az községre is pápista prédikátort vet, vagy ha lutheránus leszen az patronus, lutheránus papot viszen be, és az nemességnek az kelletlen prédikátor alatt csak nyögni kell. Másodsor az polgárokat is intsük, kik ha megcsendesednek és megegyeznek jóval, jó ; ha penig meg nem egyeznek, és az nemesek ellent tartanak az János uram dimissiójában, ítéletekben megerősítessenek ; ha mind nemes, mind az polgárság együtt tart, és az község akaratját kívánják végben vinni, János uram maradjon meg tisztiben addig, mig az Ecclesia prospiciál felőle, az Kereszturiaknak előtte penig accusatiójoknak és ratiójoknak erőtelensége mutattassék meg (sicut supra) és autoritate Ecclesiae juxta Canonem mind addig prédikátort ne kereshessenek, mig igazabb és elegendőbb okát adják az prédikátor búcsu adásának, s ugyanakkor Dobrai uramnak kiszínléséről való igyekezetek felől és az Ecclesia autoritása hágásában ítélet leszen.

Ladmoczi szőlő parochiális. Valamig az Szőlőskeiek az Ladmócziakkal az szőlő miveltetésének dolgában meg nem egyeznek : addig Csepregi uram ne prédikáljon.

Szóts Boldizsárnak Joh. Kassai Uram adjon egy hordó bort, de Szóts Boldi többé ne kérhesse az János Uramnak egyszer adott f. 90. hanem az két kar egymást segítse.

Az nyiri prédikátort ha meg nem tartják az falusiak, esztendeig vacáljanak.

Az Szécsiek is levelek által pásztort kérnek. *R.* Az parochiát építsék meg kőről ; az viduának is adják meg az adósságot, és az Ecclesia azután provideál rólok.

Franciscus Szentiványi Karádról Karcsára kívánkozik, de még adósok fával, gabonával, pénzzel, szénával, — contentálják.

Matrimoniales causae.

Bényei Sáfár Lászlónak 8 esztendeje, hogy felesége török birodalmában szökött. *Concessa potestas aliam ducendi. Solvit f. 3.*

Bényei Fridlich Dorkót Szabó János eljegyzette volt, de esztendeje, hogy elment. *Potest nubere. — — f. 1.*

Farkas Mihályt és az Ecclesiát Komoróczy Mihály procurator levéllel inhibeálta, hogy az törvényhez be ne nyuljon, mert criminalis causa és az Ecclesiát bírónak nem agnoscálja. Az A. procuratora elsőben kívánta, hogy az I. procuratori megbizonyítsák, hogy vallott procuratorok legyenek, holott az I. in sua persona nem compareált, és az Ecclesia is nem tudja, ha vallott procuratorok legyenek-e? Elhitették sokára vármegye esküjével, és az Ecclesia utat adott nekik, hogy más forumon agáljanak.

Szögi Thót Istvánnak hajadon leányát, Annókot, az Ecclesia felszabadította attól a legénytől, ki elhagyta. *Dedit f. 1.*

Pataki Békési Jánosné az Ecclesiák régi deliberatiója szerint köteles reá, hogy az Ecclesiát Patakon publice megkövesse. Az több defectusát, hogy az Ecclesia consensusa ellen ment férjhez, az szent Corona condonálta az mátkája intercessiójára.

Villam Tamást lizkait noha felesége latorral elszökött, ugyan nem szabadította fel az Ecclesia házasságra, hanem 1. instantiát irott neki. *Dedit d. 42.*

Pataki Fejér Jánost elhagyta felesége és azelőtt is forgott dolga az Ecclesián. *R.* Nincsenek olyan tanui, hogy feleségétől elválhassék, sőt inkább olyan tanui vannak, hogy ő hagyta el feleségét, mert szekeren ment volna el az férjével, mikor érette ment volt, de elfutották az lovak s úgy maradott el. Az mi az maga vallását illeti, azzal nem convincáltatik az causában. Avagy hozza haza, békéljék meg és lakják vele. Avagy bírák előtt törvénnyel convincálja, és ha okát találja büntetésének, járjon el benne. Az mostani mátkájával penig addig meg ne eskütsessék az prédikátorok, mig törvény szerint elől nem megyen dolgában. — *Concessa.*

Pusztafalusi Thót Lukácsné Erzsébet nevű leányának férje elszökött. *R.* Esküdjék meg, hogy ha törvény szerint hozzája fér, megbünteti és menjen férjhez. *Fecit. Dedit f. 3.*

Géresi Dobos István. *R.* Az Ecclesia nem tudja, ha az ő feleségét ölték-e meg Ónadban. István uram Kaposi tudja meg és az következő zsinaton jó válasza leszen.

Pusztafalusi Mathó Borbálát hat esztendeje, hogy az férje elhagyta, kinek neve Keszeg János volt és félesztendeig nem

lakott vele, az mint az falu levelével bizonyítja. — Libera pronun-
ciata. F. 3. dedit.

Füzesi Nevelős Miklós leányát, Zsófiát, az mátkája pártájá-
ban hagyta. Az falu bizonyítja, hogy Enyiczken is meg akart
házasulni. Lopásban találtatott. Az lopott marhát tolvajok el-
fosztották tőle. Dedit f. 1.

Szentesi Ongi Györgyöt ez télen hagyta el felesége, kinek
azelőtt paráznaságáért Pacziot Ferenczné megkegyelmezett volt,
noha az hóhér is immár jelen volt. Egy nőtelen Birge István
nevű latorral szökött el, az miét elvihette, elvitte, és olyan helyre
ment, az holott hírét sem hallhatja. R. 1. Instantia, keresse és
ölettesse meg. Solvit d. 39.

Pataki Kapossi Gáspárnének instantiája, Liszkáról és Patak-
ról másszor jobb információval jőjön, hogy az Ecclesia világosan
megértse causáját.

Ujhelyi Paatsi Gáspár jámborul élt volt feleségével, de
az ő Felsége utolsó expeditiójában az álgyuk mellett olyan nagy
betegségben esett volt, hogy még szavát is nem vehették, az
honnét olyan itéletben vadnak az emberek, hogy ha meg nem
holt volna, eddig feleségéhez hazajött volna. Libera. f. 3.

Kisfaludi Godor Mihály testamentomát meg kell tudni
per inquisitionem in facie loci, mikor irták legyen, akkor-e, mikor
az az ember agonizált, avagy annak utána sok idővel, mert
életében más emlékezet volt az szőlő felől, az mint az ispán Tar
János és Réz Miklós megvallják, hogy semmint az testamen-
tomban vagyon irván.

Kisfaludon az pajkos legények Ecclesiát kövessenek. Ha az
polgárok testekben meg nem büntetik latorságukért, ő számadá-
sok legyen.

Helmeczi Lakatos György Pongorác Piroskától el akar
mostan válni. Az asszony is könnyörög, találjon módot benne,
miképen szabadulhasson meg halálára szándékozó férjétől. Ambo
dederunt d. 80.

Karosi Bedő András tutor lévén az leányának titkon házasa-
ságra vették volt be kezét; az leány megbánta cselekedetét,
megmásolta. Az falusiak törvényt láttak az leányra és fél kezét
ítélték az ifjunak. Az az ifju fogva hozta az leányt az Ecclesia
eleiben. R. Az tutort kérlette az Ecclesia, ha hittel mer-e mon-
dani róla, hogy nem tudta ez dolgot, minekelőtte az leány kezét
adta volna? Assensit. És az Ecclesia meghagyta az tutornak,
hogy az leányt vegye ismét gondja viselése alá és az jövendő
gyűlésre sistálja. Az legény is azt mondotta, hogy ő nem bántja,
ha az leány elvális tőle. Instantia. Ambo dederunt d. 80.

Ex hac synodo cesserunt mihi f. 8. d. 74.

II. Partialis Ujhelyini 24 pastorum XI. Julii Anno 1629.

Prae ambitum in parochiali domo. Itidem : auxilium quoque nostrum sit a Jehova, qui fecit coelos et terram. Amen ; finitis namque precibus publicis, ex templo illuc conflueramus. Mind az egész Ecclesiára közönségesen, mind kiváltképen némely keresztyén urainkra atyánkfiaira néző dolgaink kényszerítettenek bennünket, hogy ilyen derekas takarodásnak idején is egyben gyülekezzünk, hogy mindenikről az mint az Ur tudunk adta, értelmesen végezvén, magunkat és egyebeket hasznos és értelmes tanácssal felsegéljük, ez végre és haszonra, hogy Istennél ő felségénél kedvet és dicséretet találjunk, egyebeknél pedig jó hírt, nevet és becsületet nyerhessünk. Adnak okáért, hogy Kegyelmeteket egészségben látom lenni etc.

Prima causa occurrit Francisci Halászi pastoris Ujfalvensis quam Michael Komoróczi ore tenus retulit, kinek ügyét az generalis Erdőbényén aként bocsátotta volt az Politiára, hogy ha criminalis leend, exequáljon juridice, ha penig nem criminalis leend, az Ecclesiának censurája ítéleti legyen rajta, és kívánta, hogy az Ecclesia provideáljon Ferencz uram felől bizonyos okokra nézve, melyeket ex scripto számlált elől. — Responsum inter nos. — Az az hitvány asszony házasságnak színe alatt megcsalta és imponálta Ferencz uramnak, annak felette commisceáltatta magát. Mi az tokaji fejedelem-székén való törvényt nem velli-cáljuk semmiben, de hogy azt mondja Ferencz pap, hogy noha az törvény szerint immár az a foemina 3 magával megmentette magát, hogy az gyermek az meghalt urától való legyen : mind-azáltal semmiképen nem akar vele lakni ; mi erre azt Resp., hogy Generalis gyűlésre készüljön és adja ott elegendőbb okait, miért nem akar az asszonynyal cohabitálni, mivel az elől számlált okok elégteleneknek láttatnak mostan lenni az divortiumra. Kivánta továbbá, hogy az Ecclesia egy vagy két atyjafia által vegye ki Szikszai Mátyástól az fassiókat, avagy csak in paribus. Responsum. Mi actoria parsszá tennénk ugy magunkat, azért mi abban nem avatjuk magunkat.

Reverendus Matthias Komjáti legationem Varadinensem retulit. Az többi között az Kalauzról volt emlékezés, melyet az jövő kiskarácson napjára terse mindennek el kell végezni. Az Tiszántul való uraim az Váradi két ministerre bízták az ő részeknek confutatióját : Pécsváradira és Joannes Szántó Turira. Szakmártt leszen az a generalis gyűlés. Intetett az D. Super-attendens, hogy ha az Tiszán innen való Urainknak jelenlételeket kívánja az ő generalisában, tehát az Senioroknak egyen-egyen irjon.

In agro Norico való exuloknak supplicatiójok is bejött. Ennekem Mihály Uramnak kell az felől értelmét vennem : miképen indítsuk és publicáljuk az Ecclesiákban. Mihály uram vox az, hogy az Seniorok confluáljanak ez dolog felől cum delectis és végezzenek felőle. Avagy ő kegyelme avagy én rendeljek egy bizonyos helyet arról való beszélgetésre.

Decsi uram kívánta, hogy az kinek jut az Kalauznak appendixe, melyben ő K. kárhoztatja az Báthory Gábor halálával, tehát illendőképen mentse meg őtet attól az gyalázattól. *R.* Bihar vármegyétől (mely vármegyében ő kegyelme lakik) extorqueáljon pecsét alatt olyan levelet, melyben mentse meg őtet az suspiciótól, az mint Pázmány is cselekedett, mentegetvén irásában az Jezsuitákat az féle szidalomtól, leirta könyvében épen az olyan leveleket.¹⁾

Tetszett az is az exulok supplicatiója felől, hogy ő kegyelmével beszélgetvén, az miben megegyezünk, az Uraimékkal communicáljam. Az Senioroknak egyezni kell, hogy ex cathedra igazán mondassuk, hogy az egész Magyarság mind Erdélyben, mind az Tiszán tul és innét ebben munkálkodnak. Az ker. admonitiónak nem egy-két vagy három vasárnapnak kell lenni; nemcsak egyszer kell astálni, hanem többször; és mindenik Senior colligálja az collectát.

Tudakoztam imez három levél felől, hova löttének el, melyeket én az Ecclesia ládájában nem találtam. Protectionales Serenissimi Principis Stephani Bocskay pro sacerdotum viduis et orphanis. Item Ejusdem pro autoritate Seniorum. Literae Patakini in arce emanatae de gymnasio, quod proximus ejus patronus sit spectabilis dominus Rákóczy, inspector vero dioecesis Zempleniensis Senior. *R.* Senki nem tudja, hova lött az kettő, az egyiket Steph. Tholnai mondá, nem tudhatja, miképen akadott legyen az ő kezében. (Széljegyzet : Pro Seniorum autoritate mense Novembri ad me adtulit.) Az többiről tetszett, hogy az ki tudja, holott vagyon, avagy az kinél vagyon, el ne tagadja, el se suppressálja, hanem sub bona conscientia hurré tegye.

Manuscripti libri quatuor p. m. Scaricaei quaesiti sunt. Respondit dominus Suri apud suos fideles manus conservatos hactenus fuisse, et etiam in posterum conservari in usum Ecclesiae, non propriam utilitatem, et cui tradendum erit, non invitus traditurus est. Cum Clarissimo domino B. Szegedino communicandum.

Joh. Keserűi és Steph. Gelei Uraiméknak Erdélyben kell írni, és kérni, hogy az mely Ujlaki reditusnak intercipiálása felől

¹⁾ Ez a pont át van húzva, de azért bizonyosan megtörtént dolgot foglal magában.

való irását és inquisitióját az Nemes vármegyének Gubernator Uramnak Erdélyben küldöttünk, hogy ő kegyelmek sollicitálnák Gubernator Uramot felőle, ne lenne feledékenységben. Sőt ő Nagyságának Gubernator Uramnak is denuo irni kell, és emlékeztetni kell, hogy ne legyen feledékenységben az Ecclesiának ő Felségének irott supplicatiója ő Nagyságánál, hanem legyen jó törekedő.

Nagytoronyai Juhász János vette volt Velejtén Döllő Gergelyné, de minek (előtte?) haza vitte volna az asszonyt, megidegenedett tőle és nem akar cohabitálni. Az férfi is immár nem akarja semmiképen magához venni. *R.* Mivel mind az két személyben látjuk az idegenséget, mind az két felől van az fogyatkozás, melyet az *Partialis* el nem igazít, hanem *Generalisra* halaszt, akkorra reá készüljenek.

Láczai Klára András felesége gondatlanságából hallatlan gonoszt mondott, ki mellett Bodó Lajos tárkányi praefectus és Korcsma János jámbor nemes emberek irtanak volt, azon kérvén bennünket, hogy az magok büntetésére bocsássa az Ecclesia, és valamit helyesbet találhatnak felőle, az követők lesznek. *R.* Méltó kivánságnak ismerjük, úgy büntessék meg, hogy az gyenge vagy illetlen büntetéssel sem az Isten ne szidalmaztassék, sem az Ecclesia sem az Ministerium ne szidalmaztassék, és egyért az Isten büntető haragja sokakra ne áradjon. Úgy tetszett, hogy leggyengébb büntetése legyen, ha mások vesszőt adnak kezében, az plengér alatt meg kiáltja, hogy vesszőzést érdemlett volna, ha (olvashatatlan szó) az Magistratus nem élt volna. Sőt az mely asszony okot adott arra az káromló szóra, az is az plengérnél álljon vessző nélkül.

Az Visnyóiak könnyebbséget kívánnak az Ecclesiától, mert az Tholnai uram törvény fölött való szolgáltatása miatt elpusztulnak. *R.* Tholnai Uram az Generalis gyűlésben bizonyítsa meg, hogy törvény szerint cselekedett velök. Ha meg nem bizonyíthatja, az Ecclesia törvény szerint procedál Tholnai Uram ellen.

Ujhelyi István deák Ambrosius Liszkaival az ujhelyi kántorral, kin az violentiáért, az adósságért és lovának elvonása miatt az mennyi kárban esett, f. 140 követel rajta. De az Ecclesia interponálván magát, mivel látta az kántornak törvénytelen való cselekedetét, pacificatióra vitte őket és compositióra. Úgy komponálták azért fraterne, hogy az kántor ez jövő szent Egyed napra f. 32 deponáljon, melyet ha akkor nem deponál, szent Mihály napján fizessen f. 40, de ha arról is elhalad, annakutána f. 80 tartozzék fizetni, melyet az Zemplén vármegyei senior exequáljon.

Radi Vég Mátyásnak az Zempléni pásztornál letett borát az Zempléni pásztor Basilius Szolnaki megitta, melyért két hordó

bort ígért jöendőben adni, de mivel azt is meg nem adta, az Szentesi hegyen való szőlőjét kötötte neki az Zempléni visitatióban. Arról az Ecclesia utolszor így végezett, hogy ha Balázs uram harmadnap alatt le nem teszi az f. 25, tartsa magát az Ecclesia deliberatumához, és ¹⁾ nyuljon az szőlőhöz.

Az ujhelyi Horvát György occupálta egy asszonynak őstől maradt székét az templomban, mely széket minekutána megcsináltatta, nem engedi az asszonyt immár beléje járni. *R.* Az város birája tanácsával egyetemben igazítsa el azt az dolgot törvény szerint.

III. Partialis in Vámosujfalu 10 Pastorum 1. Octobris anno 1629. D.

Prooemium in parochia. Nem csuda az B. U., hogy az mi adversariusink mint valami fenevadat idegen szemmel látnak bennünket, — és minden kigyót békát okádnak professiónk és személyünk ellen, melyet non amor religionis nostrae, quin potius orthodoxae veritatis odium peperit hoc, hogy idegen elmével és kemény szivvel vannak ellenünk: hát az kemény szivből egyebet keménységnél nem remélhetünk. De csuda az, hogy az mindennapi tanításunk által épült auditorink olyan idegenek hozzánk, hogy mindenkor igaz Idvezítőnknek amaz mondása, de mostan legigazabb, hogy refriguit charitas multorum; az mely hidegséget úgy vagyon egyáltaljában tetésen magunk ellen nem merészelnek kimutatni, occulta fortassis pietate inhibente, de post decessum nostrum minden ellenünk készített nehézségeket familiánk ellen árviz módra kitöltik. Minek okáért mennél szemesbek azok az ártalomra, minekünk annál vigyázóbbaknak kell lennünk az oltalomra, serkengettetvén az Apostolnak imez mondásától: Cui domui suae non providet, fidem abnegavit, ethnicoque deterior est. Vigyáztak erre az mi nemrégén Urban elnyugodt atyáink, és az felső Magistratussal közölvén dolgokat, olyan protectionalist impetráltak familiánknak, melynek akárhol is, és akármikor is szabadon örvendezhetnénk, ha az sok adversariusok keresztül nem állanának. Annak okáért holott ők minden követ mozgatnak ellenünk, mi is el ne siketeljük az igazságot, hanem mozogjunk, ha szinte nem futhatunk is. Vigyázásban voltanak az Tiszántul való Atyánkfiai Superintendens urammal, és ez elmúlt nyáron azon Bocskay István kegyelmes fejedelmünktől emanáltatott diplomát mostani fejedelmünkkel confirmáltatták, kiknek cselekedetektől Szepesi Mihály uram is felindíttatván, szándékozott azonban megindulni, az mint énnekem az elmúlt csütörtökön hozzám küldött Tirnavius

¹⁾ A »ne« kimaradt.

collegája által intimálta, melyre mivel magamtól mindjárt nem resolválhattam, partialist is az időnek rövidege miatt nem convocálhattam, ez elmúlt Pénteken Patakra feljövén, az kik ő kegyelmek közül honn voltak, consultálkodtam, mit kelljen cselekedni. Tetszett ő kegyelmeknek, hogy ez helyre partialist indicáljak, és Mihály uramnak irván, kérjem annak az protectionalisnak és Váradra menő legatusának adandó instructiójának párját, melyekre ő kegyelme irásában így felelt: (Lege literas Domini Michaelis !)

T. Mihály Uram párját az Protectionalisnak nem küldötte, melyről ezt írta: Protectionales pro viduis Ministrorum tempore felicis recordationis Stephani Bocskay, per supplicationem Ecclesiae illustriumque personarum intercessionem consecutus, volebamus confirmatas reddere per Serenissimi Principis nostri statuumque subscriptionem ac ratificationem, excitati exemplo Reverendissimi D. Superattendentis Transtibiscani, qui hoc ipsum obtinuisse dicitur. Nos repulsam metuentes, non producemus protectionales dictas ad confirmationem. Legatum nihilominus expedire volumus cum humillima supplicatione pro Somogiensis Ecclesiae defensione etc. Mi is azért az protectionalist alkalmasb időre halasztván, mert elsőben az vármegyében fautorokat kell keresni, magunkhoz édesíteni, hogy annál inkább ne contradicáljanak, ha látják az D. terrestriseknek is consensusokat. Mi is Steph. Tholnaira bíztuk az Ujlaki pásztorót az Garanyi allodiatusából elvett decimát, és ő K. adtuk az vármegye pecsétí alatt emanáltatott attestatiókat is azon dolog felől, hogy Rákóczy János urammal közölvén az dolgot: ő Kegyelme Gelei István Uram által Gubernator Uramtól menjenek végére, ha ő N. az Ecclesiának két supplicatiójára indította-e ő F. előtt azt az dolgot, és micsoda legyen az válasz. Ha nem indította, sollicitálják ő Nagyságát, feledékenységben ne menjen. Miképen procedáljon, arról ő maga instructiót is írott.

Mivel az mi Liszka nevü városunkban az latrokat, nevezet szerint az paráznákat politice nem büntettetik meg az földes Pap urak, hanem kinek szőlőjét veszik el, kit másképen bocsátnak szabadon, — olyan penig Bócsi György, kinek az az hire, hogy maga Jakab deák szerzette el dolgát, olyan Kovács Pál, kinek szőlőjét vették el, és engem erőltetnek, hogy követés által az Ecclesiában bebocsássam.¹⁾ Mivel az ilyen büntetlenség miatt csak szaporodik köztünk az gonoszság, nem engedtem nekik az poenentiát, hanem politica disciplinára kívántam, hogy vonják

¹⁾ Széljegyzet: Repko János gyilkos, az díjat megadta, nincs büntetése.

őket. Az Ecclesia judiciumát kívántam felőle. Ez az tetszés, hogy generalis gyűlésben legyen ez producálva, mert minden Ecclesiában elég panasz vagyon ilyen, és ha módunk leszen benne, az Vármegye ispánjának kell intimálni, hogy tisztí szerént kijőjön minden helyekre és azféle convictust facinoris kiöntesse. Liszka gondolkodjék felőle, ha az ő privilegiumjának nem leszen-e az ellen, hogy más exequál.

Az Horváti pásztor fiára igaz utában egy ember reá támadott, kővel akarná volna agyon verni, ha Seniorra nem tiltotta volna magát (*így!*), és ugyanakkor szidalmaztatott az pásztor maga is. Ezért törvénybe citálta azt az embert, akarja az falu, hogy elsőben kösse magát az pásztor, és ugy tesznek az emberre törvényt. Tanácsot kérdez. *R.* Majore adhuc opus patientia. Talán az fia volt az háboruságnak indítója, és ha leköti magát, büntetésben esik az pásztor. Izentük is Komjátitól az tanácsnak, hogy ha kedvét az pásztornak mature nem keresik, propter violentiam az Ecclesia maga fog pörölni velek. Másikot azt is izentük, hogy az mint az visitatiókor megigérték, két vagy három ízben adják meg az pénzfizetést, hogy szemének meggyógyításáért Somborra mehessen vele Erdélyben.

Stephanus Nagyodit Horváti mesterségéből küldöttem volt Kápolnára ministeriumra, kinek azt hagytam, hogy az ordinatióig Catechismum Palatinatus ad ungvem megtanulja, és addig meg se házasuljon, hanem az impositióra készüljön; ő meg nem tanulta, meg is házasodott penig. Interim felőle gonosz hir csődült ki Horváton: az mely öreg asszony Horváti Siket Györgyné reá mosott és nehéz betegségében vele dajkálkodott, kerítőnek mondotta, mintha az maga leányának avagy másnak is kerítője volna. Az asszony és az leánya az Ecclesia pecsétivel citálta az Horváti politiára, eljött nagy vontatva, és mivel készületlennek mondotta magát lenni, más terminust kért az bírótól, és ugyanakkor egy asszonyt is idézett az törvényre. Az terminus eljött, nem compareált. Azután az Siket Györgyné fia arrestáltatta érte. Irásommal hozzám híván, hitlevelet adott, hogy valaminemű széken kívánja, ezután törvényt áll. Sőt ha szintén mások nem törvénykeznének is vele, de az minemű infamiában esett az tanuvallásokból, az generalisig magát kitisztítja. Az levelet 24. Aug. irta. Citálták azután is az törvényre, de ugyan nem compareált. Ex superabundanti kemény beszéddel irtam 19. Septembris, hogy sine omni mora látván irásomat, hozzám feljőjön: de surdo narrata fabella. Erről kérdettem tetszését az Ecclesiának; nagyobb része arra ment, hogy perfidus, et suspectus pudicitiae, contumax is, azért minden provente, az mi készen vagyon, az Füzési és Kajatai pásztor az Kápolnai és Nyiri bíró által

arestáltassék, mérjék meg, hány köből legyen, az biró viselje gondját az successornak, Nagyodi menjen dolgára az parochiából, és ha mi marhája vagyon Siketnének Nagyodinál, azt is avagy az Siketné embere kezében adják, avagy az biró azt is tartsa meg az asszonynak. Az kápolnai birák jőjenek föl és mutatok más ministert: Johannes Kálnait Matthias Komjátinak fraterét, ki quondam Redmeczi mester is volt. Azután értettem, hogy még ez imparatus szinte most az ministeriumra.

1630.

IV. Generalis synodus indicta in Kistoronya Anno 1630. 9 Januarii.

Proëmium in vestibulo S. Synodi habitum.

(Itt következik egy latinnyelvű megnyitó beszéd és ima. Majd így folytatja:)

Caeterum apostolus duo praecipue ante inaugurationem ministrorum requirit. Unum, ut prius probentur et tandem ministrent. Alterum, ut ab extraneis honestum habeat testimonium. Utrumque intelligi potest de eruditionis et conversationis ministrorum censura. Eruditionis censendae gratia breves de Sacra Scriptura aphorismos proposuimus, cujus sane definitionem non est nostri propositi minutatim excutere, contenti impraesentiarum agere de libris Canonicis et apocryphis, deque illorum librorum perfectione contra traditiones humanas alias vero partes alio tempore, si Domino placuerit, ventilare. Quod vero extraneorum testimonium concernit, duo erunt ab auditoribus candidatorum cognoscenda: prius de legitima ad ministerium sacrum vocatione, de quo statim, alterum de honesta conversatione, de quo post disputationem.

1. Examen thesium. 2. Censura morum. 3. Juramentum. 4. Impositio. 5. Praemonitio. 6. Oratio pro jam ordinatis.¹⁾

Ante juramentum: An cupiant et velint munus hoc, quod ipsis offertur, suscipere? An velint in hoc vitae genere ad mortem usque perseverare, Deo ejusque Ecclesiae inservire, et se fideles praestare?

Ordinati sunt numero tres: Martinus Helmeczi academicus, Stephanus Nagyodi, Stephanus Veckei. Opponentes R. Urbanus Kisfaludi, Michael Florián Komáromi, Stephanus Albensis, Joannes Baracsi, Laurentius Pataki, Georgius Cserepi, Ambrosius Transylvanus, Georgius Rátkai.

Impositio his verbis facta: Milita bonam militiam retinens fidem et bonam conscientiam. Sitque verbum Jehovahae in ore

¹⁾ Szélgjegyzetben: Methodum ordinandorum et confirmandorum Ministrorum in Bohemia Joach. Camerar. in historica narratione pag. 282.

tuo tanquam malleus conterens petram. Imponentes: Ego, Steph. Kaposi, Joannes Tholnai, Varannoviensis pastor.

Praemonitio post juramentum praestitum et manuum impositionem: (Következik egy magyar beszéd és ima, melylyel végződött is a szentelési ünnepély.)

Hora quinta matutina adhuc ante lucem circiter 16 personae, prius in hospitio meo, mox in hospitio D. Surii convenimus, ubi ante ingressum in templum egimus de duobus. I. Num Stephanus Nagyodi Candidatus sit ad publicum ordinationis examen admitendus, propter illos, quos adhuc in Rectoratu Horvatiensi admiserat excessus, qui tales fuerunt, ut nisi duabus jam vicibus fuisset ad concionandum exmissus, indignus fuisset illa functione. Disputatum et agitatum est negotium ejus a Presbyterio, et eo descensum, ut jurejurando se ex illa suspicione et propria Joó Györgyné fassione sese purgaret, ad quod deponendum ille quidem paratus fuisset statim nisi Ecclesia inhibuisset, et ad examinandum recessus sui cordis monuisset, qui ante cordium rerumque scrutatorem veritatem an falsitatem diceret non esset clam, tandem confessus est factum, et lacrymantibus oculis veniam deprecatus. Placuit Sancto Synedrio negotium differendum in templum, et ante examen cum Reverendis dominis fratribus communicandum, qui si poenitentia hujus confessoris moti ipsi condonarent, admitteretur ad examen. Et ita actum. Sancta Synodus remotis et plebeis et rectoribus vicem hujus commiserata, ignovit ei cum certa sui obligatione, quae in conservatorio Ecclesiae videnda est, tandem flexis genibus ante sanctam congregationem Deum et Ecclesiam complacavit.¹⁾ II. Quia sequente statim die futura erat congregatio solennis nobilium in oppido Zemplény, ubi legati delecti Posonium et eorum instructio sigillo Comitatus munita est, dominos ex fraternitate nostra D. Matthaeum Szepsi et Andream Liszkai certa cum instructione illuc amandavimus, qui hanc nobis relationem reportarent.

Tandem itum est in templum, ubi primus candidatus concionem quidem brevem, sed satis elaboratam instituit ex illo Joh. 5.: scrutamini scripturas, qua finita, invocato prius Sancti Spiritus auxilio, et sicut praemissum est, latinum proemium dixi, dicto consederunt candidati et disputatum est. Peracta disputatione et morum censura, subjunxi sermonem vernaculum de impositione manus ceremonia.

¹⁾ Elmosódott széljegyzetben: Simul etiam Ecclesia hac lege illos ambos assumsit, ut Catechesin Siderii memoriter proxime recitent, ni fecerint, etiam aliis respondetis munere fungi debeant. 2. Singulis diebus bina capita ex bibliis praelegere debebunt.

Disputatio Ecclesiae cum tribus candidatis extracta fuit ad solis occasum usque, et eo die nihil praeterea actum est. Pro ordinatione pastoris Zempleniensis constituit Ecclesia f. 10., Kapolnaiensis f. 6., Ricseiensis f. 6.

Acta secundi diei.

Actum est de Presbyterio ad bonum Ecclesiae constituendo conclusum est, ut sit ex Bodrogkeresztur, Bénye, Tolcsva, Olaszi, Patak omnes, Ujhely, Thoronya, Ujlak, Terebes, Szécskeresztur, Szécs, Varannó, Szőlöske, Helmech. Presbyterium: Urbanus Kisfaludi, Matthaeus Szepsi, Matthias Komjáti, Andreas Liszkai, Michael Suri, Stephanus Tolnai. Ujhely vacavit, Joannes Iratosi, Joannes Miskolczi, Joannes Kállai, Franciscus Szécsi, Joannes Kassai, Joannes Tholnai, Gregorius Csepregi, Stephanus Kaposi. Oratio Episcopi qua ordinat Presbyteros, habetur in Supplemento Panstratae Joan. Alstedii, de membris Ecclesiae militantis cap. 8. §. 6. Presbyteri dicuntur seniores non tam aetate, quam sapientia. Decret. parte 1. distinc. 34. (?) can. 6.

Az három karban levő exulok levelét elolvassuk, hogy collecta legyen, tetszett, hogy egy vasárnap deplorálván az exuloknak állapotjokat, intsük az auditorokat, hogy az következő vasárnapra kiki conferáljon, az mennyi lehet, ha elfelejtené, házától küldjön. Astáljanak, tálat tegyenek le az collectának. Az ministerek is conferáljanak ex suo proprio.

Supplicant Patakinenses scholastici, ut Ecclesia intercederet apud suam Magnificentiam, restitueretur pristinae formae et statui gymnasium. Erre az Ecclesia nem ment, nem is mehetett bizonyos és nehéz okokra nézve, hanem intetem, hogy Szent György napig tart az series, addig járjanak az leczkére, lássák hasznát, akkor az visitatiókor gondunk leszen reá, ha mi hiba leszen, felépítésére. Interea ha módunk leszen benne, ő Nagyságát megtaláljuk, hivassa az reformátorokat az seriesnek jobb karban való intézésére.

Az Liszkai scholamestertől az örökséglevél irásnak jutalmát elvették. Idő halasztásra ment.

Az Bacskai pásztor actora nem compareált. Itaque actore non comparente reus absolutus est.

Az Kovácsvágás'ak prédikátort kértenek. Denegavit Ecclesia.

Az Tarnokai batykóhoz járnak az Zebegnyeiek. Az Ladikának irni kell, ne engedje miénket neki megengedni (sic!).

Scelerum impunitas. Haladott az dolog.

Joannes Somosi rector Szentesiensis sprevit matrem et pastorem, multos habet excessus: plurimos. Az több beszéde között azt is mondotta, hogy az Isten szavával, intésével sem gondol, mert az anyjának szárában szállott az esze, és nem tudja,

mit mondjon. Menyecskével bezárkózott az házban, és az férjét is be nem bocsátotta. *R.* Az senior szállásán pálczával verjék meg, annak utána adják tanácsul, hogy Patakra küldik, hanem kövesse meg az Ecclesiát és Miklós Uramat, esztendeje eltelvén, másuvá menjen.

Petrus Faggyas Zalkodi prédikátor meghalván, bibliothecáját Macsi Gáspár ad se rapuit. Collega Kereszturiensis et Pastor Kisfaludiensis eo sunt missi, ut repetant totam sarcinam ablatam. Si debitorem dixerit fuisse, testimonio comprobet, Ecclesia ex sarcina ipsius refundetur.

Kozmán és Kolbásán ratio servitutis ez volt, hogy kis-karácson napján, nagypénteken és pünkösöd napján Kolbásán volt az prédikáció, most is ez legyen. Az szolgák és béresek fizessenek az prédikátornak, avagy az földesur, a kinek udvarában szolgál, az fizessen érte. Ha nem fizet, ne szolgáljon neki az prédikátor.

Vámosujfalusi prédikátornak az mely hét szántóföldből dézmát adnak az Tolcsvaiak, annak discussióját másszorra halasztotta az Ecclesia, quum nunc non de termino pagi, sed de totius Ungariae limite agitur. Ez tovább haladott.

Az Szalánczváraljaiaknak izentünk Franciscus Szécsitől és az Szilvásujfalusi pásztortól, hogy az kik az pásztort megszáldalmazták, törvénnyel megbüntessék ad quindenam, melyet ha nem cselekesznek, avagy vármegyét keresünk felőle, avagy nem engedjük oda szolgálni az pásztort.

Bozsvai Fodor Mihályt, kit 1624 az Ecclesia az secundas nuptias admittált, — annak dolgát forgatta Balai István, és kívánta, ne siessünk az excommunicatióval, mert most sub diaeta vagyon, silent leges. *R.* Az diaeta megszünvén, elől engedi menni az törvény Fodor Mihályt, és segiti is, csak hogy az Ecclesia ne siessen az excommunicatióval.

Causae matrimoniales. Terebesi Nagy Jakabot felesége meglapta és elhagyta 4 esztendeje, és egy nőtelen legénnyel Lengyelországban szökött. Terebesi város levele bizonyosága: egy legény azt mondotta, hogy Varsván tul látta, de azt mondotta, hogy soha ő az ő urához haza nem megyen. 1. Instantia d. 40.

Zsadányi Nagy Ferenczné leányát házasságra engedi menni. Concessum.

Pataki Miklós Tholnai István urammal agál. Az Ecclesia pacificatoria vitte az dolgot ily conditiók alatt:

Conditiones et postulata Generosi D. Nicolai Pataki ad pacificationem proposita: 1. Ismerje meg Tholnai Uram, és az sz. Corona hitesse el, hogy vétkezett Isten ellen és az Ecclesia ellen ez cselekedettel. I. Mert scandalumot tött. Az előtt való

vasárnap coena denunciáltatott, hétfőn pedig scandalum esett és azért az coenához sokan nem accedáltak. 2. Feleségem teljességgel tőlünk abalienáltatott. II. Az mely három asszonyi állapot miatt lőtt az templomban való zenebona és az Ecclesia megháborítása, azoknak székek vétessék fel és tétessék előbbi helyekre. Justitia divina dictante, quae unicuique quod suum est reddi jubet. (Az megháborodott Ecclesia is könnyebben megcsendesedik, hic tamen aliorum cura in se non levat.) III. Az suggestumból tegyen emlékezetet egy vasárnapon, hogy ez okon az Ecclesia könnyebben megcsendesedjen. IV. Magam és feleségem szívünk fájdalmát holott és mi módon csendesítse ő Kegyelme, azt az Ecclesiára bizza Miklós Uram. V. Az interessatusoknak neveket adja in scriptis kezemben indifferenter. Ἀμνηστία.

Conditionum et postulatorum G. D. Nic. Pat. resolutio: 1. Az mint az Ecclesia értette az dolgot, nem kellett volna Tholnai Uramnak az templomban fejszét kezében venni, azért vétek nélkül nincs, melyet Tholnai Uram is agnoscáljon. 2. Ne kívánja azt Miklós Uram Tholnai Uramtól, hogy az három asszonyi állapotoknak székek előbbi helyére tétessék, mert el sem szedett székeket onnét, s oda sem tött, nincs is hatalmában. 3. Az suggestumból való emlékezet-tétel mindjárt Pünkösöd napján megvolt, s ennek utána is mind Tholnai Uram, mind az több prédikátorok tartoznak vele, hogy a kik abból az dologból tumultuálnának, megintsék őket, mely dolog Miklós Uramnak is nagyobb becsületire leszen. 4. Miklós Uram sebének meggyógyítására Tholnai Uram Miklós D. U. feleségestül házánál kövesse meg. 5. Az kiknek neveket M. U. kívánja, azt suis modis mindenkor megtalálja. Az ἀμνηστία úgy legyen, hogy sem in toto sem in parte, sem magától, sem háza népétől egyik félnek is az másik fél meg ne bántódjék, alioquin felbomol minden pacificatio és ő Kegyelme utetur suis juribus.

Has conditiones St. Tholnai acceptet, quod 1. Filius est Ecclesiae et debet matri obedire. 2. Judicio Ecclesiae debet acquiescere et sese submittere. 3. Ne toti fraternitati et sibi incommodet. 4. Ne Ecclesiae graviorem in se censuram adtrahat. 5. Ne adversariis occasionem praebet in speratum aliquid moliendi. 6. Ne tota fraternitas cum dolore animi in tali casu sibi relinquere cogatur. 7. Ne existimatio ejus diminuatur. 8. Officii dignitas jubet ipsum etiam juri suo cedere.

Hoc in toto sublatum et cassatum.

Acta tertiei diei.

Az Varannai pásztor ellen néminemű három személyből álló testimonium jött elől, mely bizonyított az бүдös serről,

hogy el nem költ, de mégis megvette az árát. Ujabb visitatiót kívánt, hogy az fassiót infringálja, de nem ment reá az Ecclesia. Másodszor kívánta, hogy az fassiók singillatim olvastassanak el, és megmenti magát, ha mentheti. *Deliberatum. R.* Azonnak marháját mindjárt megadja. Az pálinka és az icze dolgát forgatta. Ha csak kisebb dologban impingál is, melylyel az Ecclesia is gyaláztatnék, tisztitól megfosztattassék.

Az Szerdahelyi pásztor által kértük az Bereczkiben lakó szolgabíró, hogy Tárkányi Uramat intse, hogy az Battyáni prédikátornak fizessen maga meg, és az Tárkányban lakozó jobbágyival is az Tárkányi pásztornak fizettessen meg.

Szerdahelyi Thót András leányát az mátkája gyűrűváltás után elhagyta, paráznának és hamis hitünek találtatott lenni.

Szerdahelyi Csák Jánosné leányát Zsófiát az mátkája, Porcsalmi Szabó István Márton elhagyta gyűrűváltás után, de kézfogás előtt. *Liberæ pronunciatæ ambæ f. 2.*

Szerdahelyi Berta Jánosné Gemza Jánoshoz ment férjhez. Gemza János kötélben maradott, az asszony liberáltatott et solvit f. 2.

Helmeczi Lakatos György separatiót kíván feleségétől, Mészáros Istvánnétől. *Ambo solverunt polt. 26.*

Horváti Bernát Mártonnét két esztendeje, hogy mátkája elhagyta. Pinczeásó György volt ez. f. 1.

Csörgői Tót Pálné leányát, Katát, az mátkája elhagyta, vagyon közel esztendeje. Rab István volt az legény. f. 1.

Karosi Bedő András huga, Ilkó, az tutora hire nélkül titkon vették volt be kezét Thót Demeternek, az leány megbánta cselekedetét és megmásolta, Az leány liberáltatott. f. 2. d. 75.

Zsadányiak pásztor kivánnak és el akarnak Olaszitól szakadni, de szintén még ez uttal az ő kivánságokra nem inclinált az Ecclesia. Az falu szőlője, melyet akarnak conferálni az pásztornak, igen elpusztult. Ha jobb választ akarnak az Ecclesiától hallani, az szőlőt megépítsék és derekasabb jövedelmet rendeljenek. Olaszi Luka Péter és Karos János egész falu képében tilalmaznak ez ellen (6. Febr.) és ellenzik, sőt kérik az Ecclesiát, hogy az mater ecclesiát régi ususában tartsa meg, akaratjok ellen indították ez dolgot és ők magok nem tarthatnak megye nélkül ministert.

Kispataki Nagy Orosz Ferencz Ar dai Kovács Tamás leányát kérette volt, *conditio*val adta volt neki, hogy ha vele együtt lakik. Az reus kívánta feleletiben, hogy elsőben füstín (!) keresse, törvényre ajánlotta magát. Oda bocsátotta az Ecclesia. Az legény kezét adta Károlyi Uramnak, hogy megadja d. 40. Az precator is annyit ígért adni Nyirő György.

Kisfaludi Fábján Istvánt az felesége elhagyta. Pünkösöd 3. napján leszen három esztendeje elmenetelinek. f. 3.

Kazsui Bertók Jánost feleségével szökött tavaly, lopásban találtatott, de Czékén meg nem büntették. Kötéslevelet is adott, de azt is megszegte. Azután is lopásban találtatott. 1. Instantia. Jobban keresse, falu levele mellette levén. Solvit d. 40.

Karosi Borsi Pálnét az ura elhagyta. Vir non comparuit; repulsa est.

Szentesi Ongi György latorral szökött Birge Istvánnal el felesége két esztendejére jár, az kezéseket benn hagyta és száz forintot vett az földesura az kezéseken. Ha csak 15 nap alatt lehet is, de házamhoz hoz f. 2. (D. Nicolaus Helmeczi adtulit). Libera pronounciata.

Szilvásujfalusi Pető Pétertől felesége elszökött. Sarlóspan leszen hét esztendeje. Pastor illius loci intra quindenam referet. F. 1. adtulit. solvit f. 2.

Demetrius Maklári pastor Csobajensis Balog Mihóknak adta volt leányát, de Balog Mihók az Prépost szolgáltni ment és nem compareált. Ha haza jőne Balog Mihók, citálja Demeter pap és az presbyteriumot vagy 12 personát gyűjtsék be, és ha illendő okai lesznek, liberáljanak. Ha valami gátat objiciál az Balog Mihók, generalisra devolváltassék.

Helmeczi Szígyártó János leánya nem akar az mátkájához állani. Az ifju legény kívánja, hogy elsőben füstín keresse őtet, mert neki mézszáros czéhi vagyon. R. Az Ecclesia füstire bocsátotta. d. 80.

Annát, Helmeczi István pap szolgálóját az ura elhagyta, mi lesz esztendeje immár. Concessum.

Nagytoronyai Juhász János Velejtei Düllő Gergelynét vette volt feleségül, kezét is fogtak volt. Sine liga uterque separatus. f. 2.

Mihályi Sebestyén Istvánnétől az férje megidegenedett hét esztendőtől fogva; lopásban találtatott az férfi. Egynehányszor citáltatott, de semmiképen nem compareált az Ecclesia székin. Az legény kötéslevelet is adott. Peremptorie citatus d. 40.

Géresi Dobos István feleségének Ónodban fejét vették. Az Ecclesia liberálta. d. 40.

Ladmoczi Oláh Péter leánya, Séra Istvánhoz ment volt férjhez, vagyon két esztendeje, quando cum jumento rem habuit, testisque factum vidit, etiam jumentum occidit. Famulus Francisci Darholcz. Virgo libera pronounciata. f. 1.

Tolcsvai Végh Istvánné Ilona asszony volt 12 esztendeje, hogy az férje elhagyta, Daróczi falu levelével. Libera pronounciata.

Tolcsvai Molnár Ferenczné, Kata asszony, hét esztendeje, hogy elhagyta férje. Nagy Mihály levele jelenti, hogy két tanu

vallja, hogy más felesége is vagyon annak az Molnár Ferencznek. Nagytoronyai György deákot lopónak mondták és az kerülő az utcán megragadta, s egy éjjel az kalodában hált. R. Az mester citálja az gyermek képében az kerülőt az biró eleiben, per quam regulam fogta meg az deákot, holott az seniorra tiltotta magát.

Acta quarti diei Sabbatho hora 5. matutina.

Signo dato ad hospitium domini Surii bene mane adhuc ad candelam congregati sumus, ubi instructio scripta est legatis d. Matthaeo Szepesi et Stephano Kaposi ad 23. Januarii inelyti nobilium Comitatus in Zemplény congregatorum de reditu pastoris Ujlakiensis ex alloditura Garanensi a magnifica Turzóniana adempto, ut inserere facerent comitatus instructioni legatis ad Ponium mittendis.

Ex pecunia divortiali cesserunt mihi f. XI. absque 2 polturis.

V. Presbyterii in Vitány congregatio, sexta Martii 1630.

Huic synedrio mecum interfuerunt reverendi domini Stephanus Kaposi et Joannes Tholnai conseniores, Matthias Komjáti, Andreas Liskai, Stephanus Tholnai, Stephanus Károlyi, Michael Láposi, Gregorius Csepregi, Georgius Bozinkai, Joannes Békési, Joannes Baracsi, Joannes Kállai, Joannes Kassai, Franciscus Szécsi, Stephanus Jesztrebi, Albertus Felnémeti, Joannes Barsi, Matthaeus Kauzsai, Stephanus Vári, . . .¹⁾ Rozvággyi, Demetrius Maklári ex alia dioecesi filiae suae negocio, et Joannes Iratosi.

Conjugem pastoris ibidem mortui ob graves suspensiones de nece mariti in vincula tradi iusseram magistratui politico, pro qua aliquot homines incolae ejusdem et vicini pagi obsidem sese praebuerant, sed mox deposuerunt fidejussionem in nostri conspectu, quia vero patronus et actor seri faber Joannes Liscensis sese absentaverant, neque iudex pagi vitanyiensis ulterius captivae rationem non voluerunt habere, neque patronae inscio marito sese huic negotio involvere voluerunt: testimoniis perlectis placuit negocium hoc ad generalem aestivo tempore (si Deus voluerit) celeb. devolvere, interea tres fidejussores facti providua cum onere ducentorum florenorum solvendo, si aut vidua elaberetur et se non sisteret juri, aut fidejussores illam non cogerent ad generalem.

Izsépienses moderno pastori volunt Nathanaelem succedere ex Zétény. Consentit Ecclesia, dummodo plenarie priori pastori satisfaciant, cui si successerit, sufficiens Nathanaeli foret

¹⁾ A keresztnévnek hely van hagyva, de üresen maradt.

Joannes Baracsi ex Battyán, qui magna rerum suarum jactura ad instantiam Ecclesiae annum integrum illic transegit.

Martinus Szinai rector olim Vitányiensis solenniter juravit se conferre velle Patakinum statim et praestolaturus finalem pastorissae causae decisionem, et compariturus lubenter, si quispiam testimonio ejus voluerit uti in causa viduae pastorissae et etiamsi ad functionem aliquam alio foret promotus, etiam illinc compariturus ad citationem senioris aut vicesenioris.

Demetrius Maklári solenniter citálta Balog Mihókot az vitányi presbyterium gyűlésére, de contumaciter respuálta az citatiót és nem compareált; erről Demeter uram protestált.

Joannes Tholnai varannai prédikátornak bucsuja vagyon Nyáriné asszonyomtól, mely felől ő Nagyságának egy levele is vagyon nálam.

Ujhelyi Farkas Imre supplicatiót nyujtott be, melyben azon instál, hogy immár egyszer Ujhelyben az ministerium számot vett tőle az Ecclesia reditusának exitusa felől, mely az ő keze által ment ki: kéri az Ecclesiát, hogy mivel az város rendtartása szerint és ususa szerint számot vettek, az ur ő Nagysága ujabban reá izent, hogy számadáshoz készüljek, irjon az Ecclesia ő Nagyságának, hogy ne bántsa ujabban való számvétellel. Ecclesia resolvit suam Magnificentiam optime facere, quum Ecclesiae reditus dilapidari non patiatur.

Azari Ferencz kézadásával ígérte volt leányát Farnosi Zsigmondnak, és 15 napra odamenvén az hagyott napra, revocálták; prohibeáltatni kívánja Galambos Antal az azari pásztort, meg ne eskesse mással az leányzót. Izentem az pásztortól Azari Uramnak, hogy viselik gondját ez dolognak.

Toroniensis rector Georgius Ujvári mivel az Ecclesia harmadik esztendejét is megengedte az toronyai scholában laktára, kezét adta, hogy vocatiója lévén, ministeriumot fogja subeálni.

Battyáni pásztor Johannes Baracsi panaszolkodott, hogy Tárkányi István Uram ígéreti szerént semmit nem fizet sem az Ecclesia instantiájára, sem az szolgabíró requisitiójára, sőt nincs is reménység az fizetés felől, mert azt mondja, hogy az ki megfogadta, az fizessen is. Akarja, hogy az Ecclesia prospiciáljon felőle. Husvétben telik esztendeje. Consensi.

Rector redmecziensis Michael Györkei voluit ad secundum rectoratus annum etiam tertium addi annum, idem voluit etiam per literas generosus dominus Georgius Máriássi; consensit Ecclesia, si modo dextram praebeat cum promissione, se non subterfugiturum functionem pastoraalem, sed non porrexit dextram, ideo jussus est alio migrare.

Johannes Tholnainak, mivel egyáltaljában Varannóról ki kell késedelem nélkül menni, ő maga is látván ő Nagysága idegen-ségét, elmegyen: az Szécsi Kassai János uramot egynehány magával rendelem, hogy ad 12 Martii Varannóra menjenek inventálni, János Uram pedig hagyjon ott in paratis buzát, árpát, szénát az successorának, és minden zenebona nélkül viselje ugy magát, hogy senki méltán ne panaszkodjék ő Kegyelmére, melyet ha cselekedendik, ígértem, hogy ő Kegyelmének per occasionem commodam gondját viselem az hely mutatásból; ha pedig nem cselekedik az szerént, azzal inobedientiáját mutatja az Ecclesiához és nem tartozom provideálni felőle.

Közli: ZOVÁNYI JENŐ.

MAGYAR LEVELEK A XVI. SZÁZADBÓL.

— HATODIK KÖZLEMÉNY —

I.

Orosztonyi Péter levelei Nádasdy Tamás nádorhoz.

Szenyér, 1560 január 27.

Kegyelmes és nagyságos uram, erekké való szolgálatomat ajánlom Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak.

Im Nagyságodnak tizen öt *paplant* kültem fel, az kanát (?) is megküldettem Nagyságodnak, *Horvát Marcó* uramhoz kültem volt érette, ő hozatta meg *Péchywl* (így!) Eremest elébb kültem volna, de mihelen *Péchywl* meghozták it nem késleltem, hanem mindjára elkültem Nagyságodnak.

Isten tarcsa meg Nagyságodat minden jóvával.

Zenyérben kelt Szent Pál nap után való vasárnap. Anno 1560.

Az Nagyságod szolgálja
Orosztony Péter.

Kívül: Spectabili et magnifico domino domino comiti Thome de Nadasd Palatino Regni Hungariae ac Consiliario sacre cesaree regieque Majestatis etc. domino mihi confidentissimo.

Szenyér, 1561 december 27.

Tekintetes nagyságos uram.

Im ez levélvivők *Zalaij Pál* uram és *Geörgy* uram ednihán-szor való kéreczésökkel (így!) eluntatának, hogy én Nagyságodhoz bocsátanám. Miért hogy én magam is értem, hogy jeles dolgai vadnak, szikségesek is, el kellett bocsátanom oda fel. Azért

Nagyságod parancsolja meg nekik, hogy oda ne késsenek, hanem *mitől* (így!) hamarabb lehet, jőjenek meg helekre.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat minden javaival.
Ez levél kelt Zenyérből, Szombaton *kis karácson* nap előtt 1561.

Oroszthoni Pétőr.

Tekintetős és nagyságos uramnak, Nádasdy Thamás uramnak, Magyar országnak Nádrispánjának és királ ő felsége hel tartójának etc. én nekem örök kegyelmes uramnak.

Szenyér, 1561 april 25.

Tekintetes Nagyságos uram stb. stb.

Az Nagyságod levelét megértettem és *Kristóff* ¹⁾ uram foglya adóssága felől, hogy Nagyságod parancsolta vala én nekem, hogy az *kálmánchehieken* megvenném, azokon az kik kezesek voltak *Kwrth agáért*, im az kálmáncsehiek adósleveléből megérti Nagyságod, hogy *Geletith György, Tűjártó Bálint* cs *Nylas István* nem csak ő magokra, hanem mind az váras fejében vitték el *Kwrth agát*, az Nagyságod szolgáját *Horvát Györgyöt* kültem vala *Berzenczére*, hogy megtartana az kálmáncsehieken az *Kristóff* uram adósságáért. Az én adósságomért megtartani meghiggye Nagyságod, hogy nem kültem. Hoztanak vala valami morhát, itt volt az *Kristóf* uram embere, nem szereté az mely morhát az kálmáncsehiek hoztanak vala. Ismég hátravivék *Perneszy Farkas* uramhoz. Az Nagyságod szolgájával *Begethey* urammal én magam oda mentem *Babolcsára*, *Tűjártó Bálintot* *Farkas* uram eleiben birtam, ott szemtül szembe kértem *Farkas* uramat, hogy megadassa vele az *Kristóf* uram adósságát. Akkoron evel halaszták el, hogy *Pécsett* nem volt akkoron *Kwrth* aga, hanem, ha megjó jó morhával az *Kristóf* uram kívánsága szerént meg agyák.

Nem csak az három személ volt *Kwrth* agáért kezes, hanem mint im megérti Nagyságod az adósleveléből, mind városul, hogy immár *Tűjártó Bálint* és *Geletics György* megholtanak, mind városul szállott reájok az adósság, hiszem ő benne kellett megfognom érte. Én nekem is vannak adósok az kálmáncsehiek, de bizonyal higgye Nagyságod, hogy én azért egyet sem fogtam meg benne, hanem *Koszorws Ambwrus* küldet vala valami adósságért három vég *stametot*, azt immár én is elfizettem valami vágó baromért ez ház szükségére, ha ugyan volna, azt is ezentul az Nagyságod parancsolattja szerént kész volnék az *Kristóf* uram embere kezében adnom. Ez adósságot *Tűjártó Bálint*

¹⁾ Nádasdy Kristóf.

halálakoronnis megvallotta *Ballos György* előtt, az ki most Kálmáncsehen bíró, azért ez nem veszhető hanem az Kristóf uramnak meg kell lenni. Geletics Mihályért volt kezes nekem Koszorus Ambwrus, azért külte volt ez három vég *stametot*, sem pénzt sem morhát meghigye Nagyságod, hogy ennél többet én nekem az én adósságomért nem attanak.

Im az kálmáncsehiek ő magok írják Kristóf uramnak ez levelet, ő magok sem tagaggyák, hogy nem adósok vele, mikoron Kwrt agát elvitték vala, akkoron is hoztanak vala az Kristóf uram adósságáért száz forint ára morhát, mind az sem ért volna ötven forintot, azt is ugyan ugyan (így!) azontul ő magoktól hátra küldém, mert hitván gaz marha vala. Im mind az adós levéllel az mit Kwrt agáért fizettenek, Nagyságodnak kültem, irván.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat minden sok javával. Zenyérben kelt Szent Márk nap után való Kedden. Anno 1561.

Az Nagyságod szolgálja

Orosztony Pétert.

Szenyér, 1562 február 5.

Tekintetes és nagyságos uram stb. stb.

Mikor Nagyságodnak az pénzen vett borokat fel vivék, maratt volt itt egyik, im fel kültem te Nagyságodnak és hatta vala Nagyságod, hogy én Nagyságodnak szörözzek édes bort. Nagyságodhoz mentömmek előtte hattam volt egy embört rajta, hogy szörözzen egy átalaggal *édöst*, s'im mig Nagyságodhoz voltam, meghozták *Koppánon* belől Somogyból, kit Nagyságodnak kültem mind az más borral egyetömben. Azt mongya az embör, hogy ott sem talált ennél édösbet.

Az mint Nagyságod parancsolta vala emlékezém *Csányi* uramnak az tarazk felől, nem tart ellent benne, hogy Nagyságod ugyan ezen szekeren külgye alá az melyen Nsgodnk az bort fel kültem. Továbbá Nsgoddal ott létemben az elmúlt napokban értem Nsgodnak hozzám való jó akarattját, kit Nsgodnak örökké meg akarok szolgálnom mint kegyelmes uramnak.

Az Ur Isten tarcsa meg te Nsgodat mind az én kegyelmes asszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig.

Datum ex Zenyér, 5. februarii 1562.

Petrus Orosztony.

Nagyságodnak egy drabantja megyen az borral *Antal* neve s' Nagyságod adasson valami port, golyóbist az tarazkhoz s Nsgod adassa az drabant kezében, valami *szert* adat Nsgod hozzája, mert azzal az jó, jól tudja Nsgod.

Szenyér, 1562 marczius 19.

Tekintetes és nagyságos uram stb. stb.

Meg értöttem az Nagyságod parancsolattját, kit Nsgod parancsol az foglyok felől. Rácza rabja kettő vagyon Nsgodnak, az egyiknek *Manó* neve, az másiknak *Iztankó*. Ezöknek egyike ötven forintot ígért, az másik negyvent. Vagyon isméglen egy török rabja Nsgodnak, *Amhát* nevű, ki az előtt száz forintot ígért, mostan százhetvent ígér, de vélem, hogy többet adhatna annál. Ez el mult napokban, hogy Nsgodnak fel kültük vala az uraimmal az lovat, hoztanak volt egy *beslijat* az uraim, engették vala neköm az uraim tizönnégy forintést, hogy ne talán valami lovacskát hozathatnék vele. Nagyságod számára ezek vadnak a kiknek megírtam nevöket.

Ajánlom Nsgodnak örökké való szolgálatomat mint örök kegyelmes Uramnak. Az Ur Isten tarcsa meg te Nsgodat minden javaival.

Datum ex Zener 19 die marcii circa vesperam. Anno domini 1562.

Oroszthony Pétör,
Nagyságodnak szegény szolgálója.

II.

Csányi Ákoshoz.

Szenyér, 1557 február 7.

Szolgálatomat írom kgdnek mint bizot uramnak. Kegyelmednek ezt írhatom, hogy tegnap az törökök itt voltak, az szegénségnek az mi barma volt azt mind elvitték, az uraimba semmi kár nincsen. Továbbá az gyalogokat hattam vala minden tizedesnek, hogy az kegyelmed parancsolattja szerint mindenik megépécse tizedét, az mellik talál is legént azt akarná, hogy pénzt adnának mindjárt neki, csak harmad napik sem várja, azontul menten megen. Hanem kegyelmed kerestessen oda fel legényeket és külgye ugy kgd ide, mert igen kevesen vagyunk, mert et szemet (így!) nem . . . ¹⁾ az szakálasokban kétő szakadozot el és az taraczkal sem tudom mit teszünk, mert golyóbis több kellene hozzá, más az penig, hogy emberenk nincs hozzá, ki löni tudna. Kegyelmed agya uramnak is tuttára. Az uram jobbágyiban egy sem veszet el, *Bornemisza Mihál* jobbágyában vittek *ederől* (?) hármat el.

Isten tarcsa meg kegyelmedet.

Szenyérben kelt bódog azon nap után Szombaton. Anno 1557.

¹⁾ Olvashatatlan szó.

Én nekem az uraim igen szólnak, hogy kegyelmednek írnék, azért kenyergek kegyelmednek mint bizot uramnak, hogy kgd *többéne* meg, mert *Kaposban* az vajda nekül öt aga lakik, ezek mindenkoron öt vannak. Kegyelmed viseljen gondot reánk, mert az öt aga csak husz-husz lóval volna egyik is, száz lovagot tenne, de többel vagyon egyik-egyik husz-husz lónál.

Orosztonj Péter.

Kivül: Ez levél adassék Chjány Akaczios uramnak etc. énnekem bizot és nemes uramnak.

Szenyér, 1557 junius 29.

Szolgálatomat irom kegyelmednek mint jó bizot uramnak. Továbbá kegyelmed ir az lövés felől, hogy mi dolog volna, *Lakban löének*, mi is ahhoz képest lövénk *et-keöt*, de mi dolog legyen, meg nem értettek. Azt is értem, hogy az simontornyai bég *Koppánon* vagyon, szándokok hova vagyon, azt nem tudom. Továbbá *Pálffy Amburus* uramtul ki levelet kegyelmed küldet vala, minden késedelem nekül az uram jobbágyátul kültem azontul *Hetessé*, az hetesi biró azontul bevitte volt Koppánra, de *Urwch* aga otthon nem volt, egyéb választ nem tettenek az kegyelmed levelére, hanem azt monták, hogy ha az aga meg (így!) kegyelmednek választ teszen róla. Az czirkállás dolgában immár nem sok vagyon, kit el nem végeztem, *et* (így!) az uram jobbágyi között ugyan végezetlen, de egyebüt mind *videgeket* s' mind elvégeztem. Mihelen elvégezem azontul tutára adom kegyelmednek. Az estve *ellyan szerencsátlanságom* (így!) történék, az mell jobb lovam vala az *kék* ló, kimenék rajta megfutamatám mint egy hajtásnyira, ugy esék velem, hogy azontul szernyű halált hala. Ezt is értem, hogy tegnap *Segesden* alól voltanak törökök, de azt nem tudom, ha kaposiak vagy tótországiak voltak. — Isten tarcsa meg kgdet.

Szenyérben kelt Szent Péter Szent Pál napján. Anno 1557.
Orosztonj Péter.

Szenyér, 1557 september 26.

Szolgálatomat irom kegyelmednek mint bizot és nemes uramnak.

Kegyelmedet kérem, hogy kgd se én reám se az uraimra ne nehezteljen, hogy miért *ellyan* késen küldették fel az rabot urunknak ő nagyságának, jóllehet még Szent Máthé nap estin jöttünk *ede* haza meg vele, de nem mi rajtunk mult el az késen való felvivése, hanem *Balla Istvánon*. Jól tuggy kegyelmed, hogy kgdnek is megbeszéllettem, hogy én az palánkban sem lovagal sem gyalogal nem birok, az mit penig Balka Istvánnak *Pálffy Ambu-*

rus uramtól izent vala kgd, mind megbeszéllette neki de ő avval semmit nem gondol, hanem mikor az uraim utra mennek ő is elmegyen velek. Tugya kegyelmed, hogy én sem ilhetek mindenkor othon, az uram szükségeért futnom kell, terténjek akkor el mentem az uram palankját csak vajdára hagyá, ha valami terténik az palánkon, kit Isten eltávoztasson, én reám kgd ne vessen, mert énnekem *Magyar Bálint* uram meghatta, hogy az palánkhöz semmi dolgom ne legyen. Azért kgd írja meg Balka Istvánnak, hogy viseljen job gondot, azt penig kgd *Kalauz Márton* uramtul joban megérti kgd. Én mikor kimentem az uram házát pusztán nem hattam, hanem mikor kimentem *Bornemisza Mihál* uramat hattam othon. Mind fejenként *kérjek* az uraimmal kegyelmedet, hogy kgd irjon hirt.

Isten tarcsa meg kegyelmedet.

Zenyérben kelt Szent Mihál nap előtt való Vasárnap. Anno 1557.
Orosztony Péter.

Szenyér, 1557 deczember 28.

Ereké való szolgálatomat irom kegyelmednek, mint bizot és nemes uramnak. Kegyelmed meg bocsássa, hogy *elleyen* gyalokta bántom kgdet evvel, az Istenért kérem kgdet, hogy kegyelmed az gyalogokat ne hagyja pénz nekül, mert az Isten bizonyom, *hogy meghalnak éhel*, az lovagok meg azonképen. Hirt semmit nem tudok kegyelmednek írnya.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden jóval.

Szenyérben kelt Aprószentek napján anno domini 1557.
Orosztony Péter.

Szenyér, 1558 junius 18.

Szolgálatomat irom kegyelmednek mint bizot és nemes uramnak.

Az *Magyar Bálint* uram levelét ma elkültem, adná az Ur Isten, ohgy volna való az gyalogok dolga az mint *Vajda* uram kegyelmednek monta, de még *ede* nem hallottok hirét. Ma reggel mentem vala *Szobra* Kávay Bálinttal, uramnak egy tava volt ot, ki kezd az viz belőle apadni, az látni, adig *Pálffy Amburus* uram meg jöt az utról, két törököt hoztanak koppányit, hirt választig kérdeztönk tőlök, azt mongyák, hogy akar az pasa kastélt csináltatni, de nem tugyák az helét hol. Mostan *Tata* városát csinályák, azt is értjük, hogy az *Rábakezt* ugyanonnan ugyan elakarják rablani. Ugyan ma, azután mint két órával, hogy megjöttek az uraim az utról, az kaposi törökök jöttek *ede* az kastél alá, az barmot mind el hajtották, az uraimnak is sok lovokat vittek el, kik az fiven voltak kilencz barmát vittek

uramnak is el, de az ökröket el nem vitték. Az *dernyét* be szettem, igen szép szellő helen tartom, de arról nem tehetek ha meg rohdad, egyébként el nem kötöm. Egy laskói ember vagyon *et*, azt mongya, hogy Laskón alól gyült nyolcz száz török, kik az pasa után akar-nak jönni. Az gyalogok lajstromát im oda kültem kegyelmednek, teszen száz negyvenhatedfél forintot, négy pénzt. Pálffy Amburus uram ugyan ezen utából küldet vala tiz szekeret haza három lovagtul, azt is elvivék ma, *Szinán* agáé voltak.

Isten tarcsa meg kegyelmedet.

Szenyérben kelt Szent Vid nap után Pénteken. Anno 1558.

Orosztonj Péter,

szenyéri tisztartó.

Szenyér, 1560 február 9.

Szolgálatomat irom mint jó bizot nemes uramnak. Irtam az kegyelmed parancsolatja szerint és elkültem volt Bornemisza Miháltól és Horváth Farkastól *Tahy Ferenczhez*, az levéllel meg nem találták, Bécsbe ment királyhoz, mert megmontam volt, hogy senkinek egy szót se szóljanak, hogy mi járatban vannak, azért ők senkinek semmit nem szólának, az levelet ők vissza hozták és kegyelmednek vissza kültem, ha kegyelmednek teccik ne talám kegyelmed eléb oda hozzá jutathatja, hol kegyelmednek nem teccik kegyelmed külgye meg visza ide és vártassuk meg az levéllel, de ugyan mek higye kegyelmed, hogy ugyan oda vagyon királyhoz. Ha kegyelmed azt parancsolja, hogy meg várjok az levéllel, kész vagyok az kegyelmed parancsolatja szerint. Kegyelmednek hirt semmit nem irhatok, mert mast hirünk semmi oly nincsen.

Továbbá három szegén legén zalaiak hogy hallották, hogy itt Zenyérbe job fizetés volt, hogy nem mint egyebet, jönnek volt ide és *Magyar Bálint* találkozott volt reájok *Zigligetnél*, hogy által akarának volt jönni és Magyar Bálint hija be *Zigligetben* és onnét hozatja által *Fonódra* és ugy mint két éjjel hálnak ot és hogy nem volt szegéneknek mivel élniek, egy pénzek sem volt éhel meg hálnak volt. Jötenek volt esmég által *Fonódról* *Kereszturra* és hogy nem volt egy pénzek es kérenek volt az Istenért kenyeret az szegén néptül és keztenek volt ot valami korcsomát és szálanak (?) arra, isznak volt és *fonói Péter Benedek* vajdával (?) egyetemben jötenek utánnok a hogy ők senkitől nem féltének ott (?) az korcsomai háznál el érik mindjáraást, az egyik igen iffjucska volt ot mindjáraást *Fonóy Péter* fejét vette és az ketteit megketezik és mind az erden hordozták őket, valamiképen az egyik elszaladot, most it vagyon *Szenyérben*,

az azt mongya, hogy az kit le vágtnak nemes ember gyermeke volt, az egyiket nem tугya hová teték, ha mek ölték avagy nem, ennek es minden marháját mind mentéjét és mind egyéb fegyverét el veték tőle.

Isten tarcsa meg kegyelmedet.

Ez level kelt Zenyerbe Bódog azon nap után való Pénteken. Anno domini 1560.

Orosztony Péter.

Szenyér, 1560 márczius 17.

Szolgálatomat irom kegyelmednek mint bizot és nemes uramnak.

Továbbá az minémű dolgoknak igazán végére mehettem az *Magyar Bálint* latrai kit cselekettek, im te kegyelmednek megírottam. *Wazon* vajda et vagyon, azt mongya, hogy nem kellett volna Magyar Bálintnak azt írja, (így !) hogy *őé* az ökrök — ugymond — mert soha *őé* nem voltak, hanem én magamé voltak ugymond, sem pénzen neki nem attam, sem ajándokon ugymond, hanem ugyan magáénak mongya vala az ökröket. Arról is azt mongya *Wazon* vajda, hogy *ő* annak sem atta volt az ökröket, hanem kért volt *Wazan* vajda tőlle három forintot és harminczöt pénzt avval adósa neki az is et volt az *Kerechjeny* uram jobágya. Ennél *nilvában* meg nem tudom kgdnek irnom, mert *Wazon* azt ugyan nilván mongya, hogy semmi kezi nincs az urának az baromhoz, ezekhez az kit Magyar Bálint *őének* mond.

Ha penig még is mind azáltal Bálint uram *őének* mongya, im *Wazon* vajda is et vagyon, jöjen reá s' tervén szerént meg adom neki. Az mely panaszt Bálint uram mi reánk uramnak *ő* Nagyságának tet ok nekül esett az az panasz, mienk let volna az panasz, de nem akartok sem uronkat *ő* Nagyságát sem kegyelmedet vele bántani. Mastan is az szegén kanyai jobbágyimra reájok izent nagy erőssen, hogy ha *Fonódra* nem mennek szántani *ő* magokat ugyan uczájokon nyársban vonatya és feleségeket, gyermekeket házokban égetteti, az el mult nyáron is elégettette volt *őket*, nem sok marat benne.

Azért kérem kegyelmedet mint bizot uramat, hogy irna kegyelmed uramnak *ő* nagyságának mellettem, hogy ne bántatná tőle, ne pusztétatná annál is inkább el *őket*, kegyelmednek meg szolgálom, mint bizot uramnak. Im kegyelmednek viszákültem az Magyar Bálint levelét is. Hirt semmit nem tudok írnya kegyelmednek.

Isten tarcsa meg kegyelmedet.

Zenyérben kelt Szent Gergell pápa nap után való Vasárnap.
Anno 1560.

Az Wazon vajda felől csak kegyelmedtől várok.

Orosztony Péter.

Szenyér, 1560 september 5.

Vitézlő nemes uram, szolgálatomat irom kegyelmednek,
mint bizot nemes uramnak.

Továbbá *Ezpethey Balás* ez estve küldet egy levelet ide, de most költ az levél, megérti kgd minémű hírek vannak benne, Szigetbül külte az levelet. Továbbá Nagy Ferencz bátya Nagy Máté Simontornyáról jöt, azt beszéli, hogy azt hallotta, hogy lajtorját csináltatnak, *Mohácsá* hirdetik őket. *Erdeus János* és Ferencz deák előtt beszéllet, egy drabontot hozot ki *Pecséül* én kezességemen, azt mongya *Erdeus János*, hogy *Mohácsá* gyűlnek, de igen félek, hogy más csalárságot ne mivelnének. *Demeter Kowács* neve az legénnek, az kit ki hoztak, uram drabontja. Továbbá még én *idében* (így !) kegyelmed port nem adatott ide, azért kgd adasson port, mert igen szikség volna. Taraczk golyóbis és szakálos golyóbis igen keves vagyon, azokat adasson kgd, mert mastan szükség. Továbbá az szakálasokban es szakadoztak el, szakálast es adasson kgd, hiszem it sem vesz el it es Uram(é). Továbbá Nagy Máthé azt monta Ferencz deáknak, hogy Simontornyáról jó volt, nagy csapást talált volt, gyalog csapást. Látták és bizonyol *meg értejük*, hogy az lovassok es mind gyalogon velek vannak *meent* négy százan vannak az estve lőtenek es, nem érthetem mely fele lőnek. *Marczali* aránt oda átal *Lak* fele volt az csapás *Njrnél* az puszta falunál.

Isten tarcsa meg kegyelmedet.

Költ Zenyerben Csetertek Szent Egyed után 1560.

Orosztony Péter.

Szenyér 1561 aprilis 16. (?)

Vitézlő nemes uram szolgálatomat irom kegyelmednek
mint bizot uramnak.

Ezt irhatom kegyelmednek, egy barátom, ki szemével látta, azt izente, hogy Budáruhá három öreg álgyut hoztanak *Pécsé*, tegnap mentünk vala az csorgaiakkal és komáriakkal *Kapos* alá, az vár előtt vagyon egy falu *Keczel* neve, Pálffy Ambrust és Begetheý Jánost, Kwrthössy Jánost, Visky Lőrinczet, Horváth Györgyöt tizenöt lóval menének ezek az falura, két törököt fogának az faluban, menének az várból Kaposból egy nihán lóval utánok, mi az seregel ezeket ki szakasztotok vala azontul (?) de valami puszta gáton által esének az Kaposson, egyet sem

kaphatánk benne. Az foglokat az csorgai uraim vevék meg, egyik *Zrény* uram hadnagya bátyja, az másikat is ugyan ő nsga szolgája. Egyik törököt igen *buktatatom* (így!) azt mongya, hogy *Kaszon* bassa ő maga eljő rablani Kanisa és Csorgó felé, szándoka ez, hogy addig füre nem bocsát, ezt is mongya, hogy mi helen az lovaknak füvet kaszálhatnak és az árpa kezd érni adig *Begler bég* ki érkezik és minden kétség nélkül *Szigetet* megszállják, köztek is ez hire, hogy minden ehez tarcsa magát. Azt is mongya, hogy imár az *Begler bég kihajája* elől kü jöt és *Pécset* vagyon. Külön-külön tartatok egymástul ez két rabot, de mind az kettő egyaránt szólnak. Most semmi képen nem merek sohová mennem, mert örömet lennék szembe kegyelmeddel, ha lehetséges volna.

Az Ur Isten tarcsa meg kegyelmedet minden jóval.

Költ Zenérben husvét *mácsod Szerdán*¹⁾ 1561.

Orosztony Péter.

(Másolat.)

Szenyér, 1561 augusztus 12.

Vitézlő nemes uram, szolgálatomat irom kegyelmednek mint jó uramnak.

Továbbá kegyelmed parancsolt volt, hogy kgdnek *azzonaid* (így!) tuttára aggyam az dolgot amént essik. Bizon, hogy *azzonaid* tuttára adom vala kgdnek, de nem lehet, mert *Szigetbe* kellették mennenk együtt, nem szakadozhatánk el egymástul, nem es merek embert az utról kegyelmedhez bocsátani, féltem az ellenségtül, hogy el ne veszne. Azért az helt meg nem *vehetéjek*, mert délről az árokból el apatt volt az viz, az kém ezt meghozta vala, de azért alól oly igen nagy sara volt, hogy soha az ember el nem mehetett benne. *Enneid* (?) felől száraznak teccet, de alól nagy sáros *szepedek* volt, annéra, hogy ember el nem mehetet benne. Sok jámbor volt az árokban, zászlók is voltak ennehányan, azért Istennek legyen hála nagy kárt nem vallottonk, egy vagyon it sebes bennenk *Wygkit Lórincz* szolgája, az es meg gyógyul, az szigetiekben négy holt meg, egy lovas, három gyalog, öten vannak sebesek szigetiek. Ot volt *Zarkandy Pál* uram es velenk, *Perneszy Farkas* uram es. Továbbá *Sarkandy* uram igen ajánlja kgdnek szolgálattját. Továbbá hirt egyebet nem irhatok, hanem egy pribég jöt ki *Mohácsul*, ki száz martalóczal birt, *kérdeztette Sarkandy* uram hirt, azt mongya, hogy az császár megholt volna, azt immár nem tudom, ha igaz az pribég mandássa avagy nem. Továbbá kgd parancsolt volt, hogy az borokban kettőt meg

¹⁾ Talán a husvét ünnep után való *második szerda* nap.

hagyjak, azért ám meghattam. Bizony hogy el kelne még, ha kgd *parancsolnája*, hegy egyikel meg *énnéjek*, egyiket ki *áruhájak*. Továbbá kegyelmed szolgáltasson velem, én eremest szolgálni akarok kgdnek. Isten tarcsa meg kegyelmedet.

Költ Szenyerben Kedden, Nagyaszon nap előtt 1561.

Orosztony Péter.

Szenyer, 1561 augusztus 18.

Vitézlő nemes uram szolgálatomat irom kgdnek mént jó uramnak.

Továbbá hirt semmit nem irhatok kgdnek, mert semmi oly hirem nincsen, hanem tegnapelőtt *Marczali* alatt voltak az törökök, tegnap es még *Babolcsa* felé voltak. Továbbá az szeke- reket, az kiket *Budára* készetnek vala menni, *enneid* (igy!) a kik elmentek volt, azokat ide *Kaposban* hallák, hogy mennének. Továbbá *Balassa Kelemennek* megirtam a mént kgd hatta az kgd rabja felől, még választom sem jöt. Ezt es irhatom kgdnek, hogy uram ő nsga parancsolt levelében, hogy *Christoph* rabja válcsága felől *Babolcsára* menyek *Pernezy Farkas* uramhoz, azért ez héten valamelyik napon oda kell mennem, hogy eliga- zodgyék az *kálmáncsehiekkel*. Továbbá mindenben akarok kgd- nek szolgálni. Továbbá *Sarkandj* uram levelét megkültem. Isten tarcsa meg kegyelmedet.

Költ Zenyerben Hétfen Nagyaszon nap után 1561.

Orosztony Péter.

Szenyer, 1561 december 14.

Vitézlő uram szolgálatomat irom kegyelmednek mint jó bizott nemes uramnak.

Kegyelmedet kérem, hogy kgd megbocsásson, hogy az mely leveleket küldet volt kgd az *Horvát László* szolgájátul, hogy választ nem tehettem reá, ez volt az oka, hogy mig *ede* jötenek volt az kgd levelével addig elindultam volt *Szigetben*, utánam külték volt oda is az leveleket, de az ki oda hozta volt őket ott nem talált vele. És hogy bemögyök vala *Szigetben* szinte *Paton* innét találta a *Zriný* uram szolgája, kit kikildött volt, hogy *valakiket találna kik az bajviadalra mennének meg- térítene, mert el halasztották az bajviadal napját más napra*. Estvéltre *Kálmáncsehre* jövék vissza az uraimmal és *Szombatra* virradó- ban ott hálék. Hogy haza jövének vala nap világol az uraimmal *Jakó közbe, Bajom közbe* öreg (?) csapást látánk az uraimmal, nem tudók mire vélni, hogy ha rablani mentenek avagy minket lesnek s' mig *Bajomot* érők (?) addig el sitétedék s' el estveledék és sok kerüléssel besieténk ide az uram házába, és hogy az nyo-

mot látók mind addig az uraimmal ébren voltunk készön, mig nem az a hir jöve, hogy hol rablottanak és utánok indulánk mára virradóban s' el érők őket csak közel *Kapushoz Csökölbe*. Azért az Ur Istennek az ő szent neve dicsértessék, az Ur Istennek segítségével *kilenczet fogtunk elevenen meg, két fejet vettünk*. Az foglyog közül töb fő embert nem ismerünk, hanem *Pýrj aga* ott vagyon, nyertünk egynehány paripát, de kgdnek láttya Isten, hogy meg nem tudom írnya, hány, mert *mind járton* mihelt jutottunk azontul kgdnek megirtam. Én azt hiszem, hogy mintegy tizenöt vagy tizenhat vagyon, e tájon vadnak az paripák, de kgdnek igazán a számát meg nem tudom *írnya*, még nem tudom ha töb-e avagy keveseb a megnyit kgdnek irtam. Rabot kedig kgdnek hoztunk a szegény köröszvényeket kit elrablottanak az törökök, kik az mi Nagyságos urunk jobbágyi voltak, kik kenig *Bocz Szent Györgyhöz* valók voltak, *falkosiak* tizönhetet, tizönnyolezadik megholt. *Aszonfalvába* szekeret szerzőttünk volt alájok, de el szakadoztanak volt egymástul és az más csoportra sem találtunk, azok az mely foglyokat fogtanak volt *Kekenál* (?) elvitték, de csak egnehány lovaggal voltak, az kik elszaladtanak volt tőlek, az kibe kedig mi találánk voltak mintegy ötven lóval vagy többel is. Kegyelmednek ajánlom szolgálatomat, mint jó bizot nömös uramnak. Isten tarcsa meg kegyelmedet.

Költ Zenyérből Szent Lucza aszony nap után való napon Vasárnap 1561.

Orosztony Pétör.

(Másolat.)

Sziget, 1565 september 8.

Vitézlő uram szolgálatomat irom kegyelmednek mint jó bizot nemös uramnak.

Az mely levelet kgd nekem kildöt vala, hogy *Giczy János* uram után az táborba kilgyem bizot emberömtől, uramnak egy jobbágyától el kiltem vala, ki nagy sok csavargással, félelemmel szinte az táborba János uramhoz ment volt, még lovát is az utban elvették tőle, meg levélnek az mássával ma juta délután. Irt ő kegyelme én nekem is az hadnak állapottyáról, mely dolgokról tudom kgdnek is minden módon irt. János uram irta azt is, hogy az *Farkas* uramnak szóló levelet csak kgdhez kildeném, kgd beiktatná *Farkas* uramnak ő kegyelmének. Továbbá semmi uj hirt kegyelmednek nem irhatok, hanem hogy *Kapithán Istvánhoz* jöt volt egy hitván pribék, ki annéra meg iesztötte vala, hogy még az csordát is immáron körül való falukból be akarja vala hajtatni. Azt monta nagy esküvéssel, hogy az *pécsi hamza bék* az *mohácsi békkel* harmad napig reánk szállya *Sziget* (így !)

kit való bizonyal mindeneknek hirdetett. *Vagyon ilyen szokása, hogy mikor akarja, csak hamarsággal császárnak minden erejét felhossa és ha akarja isméglen minden hadát az tengörön is tul viszi, mely szokást, vélöm, tanult az magicusoktól.* Továbbá mongyák közbeszéddel *Bjgler béket*, hogy kiindult volna, de im alig vagyon harmad napja avagy negyed, hogy a szedörkényi utról hoztanak az uraim három törököt, azoktul eléggé *kérdözkettünk* de semmit felöle nem tudnak mondani, hanem hogy ők nem hallották. Ezt akarám kgdnek tuttára adnom. Az Ur Isten tarcsa meg te kgdet nagy sok esztendeig.

Ex oppido Zyget 8 septembris anno domini 1565.

servitor

Petrus Orosztony.

Sziget, 1566 márczius 19.

Vitézlő uram, szolgálatomat irom kegyelmednek, mint jó bizot nemes uramnak.

Hogy enni ideig kegyelmednek nem irtam, kgd megbocsásson, oka az volt, hogy semmi oly hirt nem értöttem, kit kgdnek illet volna tutára adnom. Más az hogy értöttem kgdnek hon nem létét. Az hirbe itt nálunk is elég vagyon, hogy császár ki jönne. Fogtanak im nem régen is valami terekeket, igaz eleget tudakoztunk tőlük, de azok sem tudgyák való bizonynyal mondani. Az féle hirnek oka az, hogy tudgya kegyelmed a *Zrinij uram szolgálái, hogy olyanok mint a szemfén vesztő papok, hogy néha árvizet támasztnak, néha isméglen, mikoron akarják el vesztik. Ezök is mikoron akarják azontul hadat támasztnak, de isméglen mihelen akarják azontul elszálitják.*

Én igaz eleget tudakoztam az féle embertül is ki arra való emberünk vagyon, de azt mongya, hogy csak hirdetik, de nem leszen az idén az féle had ide. Ha oly bizonyos hirt értöttem volna, kegyelmednek én azon igyekeztem volna mind éjjel-nappal, hogy miképpen tuttára adhattam volna, mert én kgdnek mindenkor akarok szolgálni.

A szegény ember nyomorusága felől, hogy minémő nyomoruságok legyen ide az *magyaroktól* (?) a szegénségnek igaz eleget irhattam volna. Mostan is minémü dolog eset, ki az egész Duna mellékének nagy kárára esett, azt irhatom kegyelmednek, hogy volt ide alá az Duna mellett egy kazdag nemes ember Herczeg Szeleön, kinek neve volt *Bewjthe János*, vélem penéglen, hogy kgd is hallotta hirét, ennél kazdagabb mind ez egész Duna Dráva kezett nem volt, ki ő felségének az ki érti volt, hivséges szolgálattal nem kicsin dolgokba szolgált ő felsége házához, mind az elébbi kapitánoknak mind penéglen ezidőbelieknek, kinek

halála mind az ide alá való darab feldnek nagy kárára lett. Nem tudom honnét indittatván, ha az ur hagyásából-e avagy magoktól gondolván, negyvenöt drabantokat reá választának, házán őt magát megfogták, megkénzötták, marhájában, pénzében sákmánt tettek, ugy mongyák ám, hogy hatezer forintját *kécz pénzt*, három aran tánért, két darab ezüstet hoztak el, a nekül minden drága ruháit. Ő magának az kénzás után kapuja előtt *fejét vették*, házát megégették. Annekül ismeglen az városnak egy *szerét*, ki teszen ugymint tizenhárom házat megégették. Szánszándékkal ilyen éktelen dolgot miveltek. Ez e dolog volt a szegény *Horváth Markó* fia jószágába, ki miatt itt való tisztartója Bertalan deák vagyon nagy buba, hogy esztendeje ki nem telvén is akarja elhadni az tisztet. Ha különben nem aggya Isten ezentul elpusztitják ez szegény földet.

Az szegénség nyomoruságáról untalan irhatnék kgdnek. Annak az *Byewthe* (így!) *Jánosnak* egy fia vagyon zábrági pispeknél, ő nagyságát szolgálja, ismeglen egy öccsie az *Bánffyak praedikatora István deák* neve. Mely embernek, ha nilván való binét értették volna, illetet volna fogván felvinni az ország közibe s' ott kellett volna megbintetni törvény szerént. De nem tudom, ha pénze kedviért avagy miért miveltek rajta, kit nem kellett volna.

Parancsoljon kgd én örömet szolgálók kgdnek, mint jó bizot nemes uramnak. Isten tarcsa meg te kegyelmedet minden háza népével egyetembe jó egésségbe.

Datum ex oppido Zýget 19. Martii anno domini 1566.

Petrus Orosztony.

Sziget, 1566 julius 21.

Vitézlő uram, szolgálatomat írom kgdnek mint jó bizot nemős uramnak.

Ez elmúlt napokban is irtam kgdnek, kit hiszem, hogy Kelemen uram megkildet kgdnek. Valamennél *bizonyasb* hirt értenék senkinek örömesb meg nem írnam, mint kgdnek, ingyen hamissat ismég nem akarnék kgdnek írnya. Az császárt az ur jóllehet azt mongya, hogy feljöt volna *Eszékké*, de kik onnét jötenek paraszt népek azt mongyák, hogy még is *Szerém Ujlaknál* van, míg az hid meg nem készül, hogy addég fel nem indulna onnét. Az Drávának az derekát immáron átol csinálták, csak az *fokokat* kell csinálni, azt is negyed avagy ötöd napig megcsinálják.

Az *bosznai passa* immáron által költözött *Siklyósnál* vagyon. Az *Karaman passa* népébe is költözöt által vele kik vadnak *hét bék*, ugy mongyák, hogy vadnak nyolcz ezerön, az bosznai passa nekil is hogy hét bék keltezett volna átal ugy mongyák,

de nem vélem, hogy anyin legyenek. Egy tereket kiltenek le, az azt mongya, hogy ők nem voltanak császárral, hanem Bosznából *mindjártást Újthóra* (Ujtó=Old) jöttek, által keltene, de az is semmit nem tud mondani, ha ide jó e az császár vagy oda fel mén az hadra. Mast is oda vannak ugyanazon csatabeliek, ha Isten agya, hogy békével járnak, s' valami *nyelvet* hozhatnak mindjártást megírom kegyelmednek. Mastan is az terek minduntalan keltezik *Wjthónál* által, az sákmányos *Soklyós* alól *Kis-aszonfalváig* mind ki jár, ki két kicsin mélyföld ide. Jötenek rabok is meg, kik *Drenápoltul* fogva együtt jötenek az császár hadával, de azok sem tudnak semmi bizon hirt mondani. Mongyák, hogy az kez török kezet az a hir, hogy *Zigetre* jönnének, de senki bizonyal nem tudhattja. Mongyák azt is, hogy igen gaz néppel jöt onnét alól, azt is mongyák, hogy vagyon százezer tevéje, ha *hihetes*. (Így!)

Én kgdnek akarok mindenkoron szolgálni, mint bizot uramnak. Isten tarcsa meg kgdet.

Ex oppido Ziget 21. julii 1566.

Kegyelmed szolgálja
Petrus Orosztony.

Sziget, 1566 julius.

Vitézlő uram szolgálatomat irom kegyelmednek, mint bizott uramnak.

Egyéb hirt bizonyal kgdnek nem irhatok, hanem hogy *Ezéknel* az hidat csinálják, *Hamza* bég is ott vagyon, az hidat ő csináltatja, *Péchjet* (így!) az koppáni és simontornai bék őrzzi, azok vannak itt, az föld népét mind reá verik a hid csinálásra, ha tizen volnának is egy háznál. Az feld népe mind elfut, ki *Péch(y)*re ki pediglen *öreig* (így!) falu helekre, őt *chjauz* őrzzi őket. Egyéb apró falukat mind pusztán hattak. Itt *Soklyóst* vagyon egy falka török táborban, vagy három bég, azok őrzik azokat az kik költöznek *Wjthón*, az kik költeznek mindjártást mennek mohácsi mezőre *Lipó* falu mellé, ott szálnak Baranyavárhoz kezel vagyon. Kez hirrel azt halljok, hogy mikor az had átal költezik az mohácsi mezőre, szál hire az, hogy ide *Zigetre* jó. Immár nem tuggyuk hová megyen, az szegénség immár *sohonnal* hozzánk be nem jó. Ma délkoron hozának az gyalogok hat nyert lovakat, az pécsi *Nazuff aga* öcse ment volt ki egy faluba *Diós Herendé* azoktul nyerték, egy tereket is fogtak, de még be nem hozták volt. Kegydnek mást semi bizonyos hirt nem tudok írnom, ha mi hirem leszen kgdnek tuttára adom. Isten tarcsa meg kegyelmedet.

Ez levél költ Zigetben Szerdán. Anno 1566.

Orosztony Péter.

I.

Ákosházi Sárkán Orsolya levelei.

Körmendy Mártonhoz.

Holics, 1550 június 27.

S(z)erető fiam, nehéz néven ne vegyed, hogy én illen késen levelemmel az vagy emberem álta(l) meg nem kerestelek, mert nem tudtam bizonyos dolgot neked írnom, az miről nekem izente(w)l volt *Bárson Balás* álta(l) én ahhoz jó akaró vagyok, kit *Margit* aszon neked nilván megjelent. Kérlek jó fiam mene(w)l *Nádasdy* uramhoz, kenereg (így!) neki, ne hagyja az szegén árvákok, mert jó fiam nem igen jól esé(w)k az mi dolgunk, ám értetted menni sommát én tehetek, én nem tudom az töbinek honnan szerét tegyem, mert uram az jószágra senkitől nem hagy föl vennem, érted az morvai dolgot, *szalag* (így!) nekül avagy jó kezesség nekül nem adnak, az mint nekem az s(z)omszéd urak ajánlották vala magokat, meg vonják az ő beszédeket *ezeit* (így!) mongyák, késze(w)k volnánk most is az árvák mellett, ha csak *Révaival* volna kezö(n)k, de hogy *Bakijt* is benne vagyon, illen peres jószágra nem tudunk pénzt adni, mert jövendőre, ha az mi pénzünket meg nem *adhatnájok*, nem *tugyok* mint férnénk az jószághoz.

Továbbá uram nekem revid napot hagyott az pénz letételre, csak Szent Jakab napját, hogy ha azkorra le nem teszem az pénzt senki ne mongya, hogy napot nem hattam neki, azután soha az te fiaidnak az jószágot kezökben nem bocsátom. Azért kérlek jó fiam, szól... *Nádasdy* uramnak, ne hagyon bennünket, mert ha az mostani takarás övé leszen, az Isten mel nagy bewséggel ad mindent, alkalmas adósságokat *meg érnejewk* az gyermekek vele. Ezen is *kenerewg* (így!) az urnak, hogy lehetnék éltemben szemben vele, beszélhetném minden dolgomat neki, mert talán kétsége(w)s én bennem, hogy én e(w)l feletkeztem volna az én véremre(w)l, megérti ő kegyelme, mikor szembe lesze(w)k ő kgy(mével) Istenért kérlek te(w)rekegyél, hogy kellen ki kezéből míg az takarás e(w)l je(w). *Ke(w)nereug* (így!) ezenn is az urnak, irna *Najarij* (így!) uramnak lenne segítség az szegén árváknak, hiszen az ő kegyelme szavára mindent miel. Jó fiam istenkegyél az urnak, ne hagyon bennünket, Isten után tudot nincsen töb bizodalmunk ő kegyelménél. Valahová leszünk ő kegyelme markában vagyunk. Továbbá az levél mását kéri vala tőlem, de én mondom, hogy *Emrénél* vagyon. Azt értem, hogy alkalmas summát e(w)l engedne benne, csak levelet *megadnájok* neki, de én semmibe nem ártom *Nádasdy*

uram hire nekül magamat. Továbbá *szól* (így!) arról is minémü vallást tettenek *Révaival*, hogy az árvák neve nincsen nevezve, ő kglme tугya mint kellen azból mivelni és ha miket értetel mond meg az urnak, én azt értem, hogy Révai kötötte magát uramnak, hogy őtet megtartja minden ellen, vagy vagyon levele az vagy nincs, de értem, hogy nem vette uram semmivé, megmonták neki, hogy jövendőre reá keresik az tutorságra. Szerető fiam, hoz jó választ én nekem, mert az én *le(u)k*em csak alég ál az én testemben. Isten tarcson egésségben.

Ez levél költ Holicban Pénteken Szent Iván nap után 1550.

Ursula Sárkán Ákosházáról.

Külső czímezés: Egregio domino Martino de Kermend filio nostro honorando.

II.

Nádasdy Tamáshoz.

Holics, 1550 junius 30. (?)

Nagyságos Uram és bátyám erekké való szolgálatomnak utánna, kívánom, hogy kegyelmedet mind aszonyommal egyetemben az Isten sok ideig megtarcsa. Én te Nagyságodhoz eremest mentem volna, hogy Nagyságodnak az én szegén árváihoz (így!) való szándokát uramnak és az én nyomoruságomat *megkiáltottam* volna, mert az Istennek utánna nincsen kihez *folyamnom*, hanem csak kegyelmed. De az én uram nem hogy kegyelmedhez, de még csak egy köz emberhez sem bocsát, azért én, az én nénémet *Margit* aszont Te Nagyságodhoz kültem, mert ennél hivebb emberem nem volt, kitül te Nagyságod mindent megért, kérem is te nagyságodat, hogy neki meghiggyen és az Istennek szeretetiért az szegén árváimnak és én magamnak visellje oly gongyát, hogy ne veretessünk az földhöz, mert az én uramnak az én gyermekimhez semmi jó szándoka nincs, én magamnak mint vagyon dolgom, megérti kegyelmed.

Továbbá az morvai urak az sommához segejteni készek valának, de mert hogy uram velek megháborodék, azt mongyák, hogy ellenségeknek segedséget nem adnak és így csalatám meg hozzájok való biztonban. Az keves nállam vagyon azt mind kész vagyok oda adni, az mivel nem érem k. visellye az töb atyafijakkal gongyát és Nagyságod aggya emberét ki osztán birja az jószágot. Meg higgye k. hogy minden oly bövséggel termett mast, hogy jó részt megfizethetnének vele szegén árvák, de én semmiben te nagyságod hire *nekkijwl* nem tudok szólni, hanem még is kérem kegyelmedet, hogy te Nagyságod izennyen mihez tarcsam magamat.

Továbbá kegyelmednek ajánlom az szegén Márton deákot, mert arra magát *tekéllette* általán fogva, ha Nagys. kárára esik és megölesse, mast pedig annál is inkább haragszik, mert némelyek uramtul meg és magokat hogy mentették erre nagyobb haragot szerzetek.

Isten tarcsa meg kegyelmedet mind aszonyommal egyetembe.

Holjchba Szent Péter szent Pál nap *holta kelve*. 1550.

kegyelmed nyomorodott atyafija
Saarkan Ursula mpr.

Külső czímezés: Nagyságos Nádasdi Tamásnak, királnak fej tanácsának etc. nekem kegyelmes Uramnak és bátyámnak.

Holics, 1550 september 29.

Nagyságos Uram szolgálatomat ajánlom kegyelmednek mint uramnak és szerelmes bátyámnak, kivánom az kegyelmetek éltét¹⁾ és egészséget szivem szerént, az kegyelmes Isten agya kegyelmeteknek ez világon *ewlteteket* (így!) sok *eztentedeiglen* (így!). Megbocsássa kegyelmed hogy kegyelmedet enni dologgal megbántom, nem akarám bántani kegyelmedet ot létemben, látván az kegyelmed betekségét. Emlékeztem vala kegyelmednek az somma felől, k. kérem, agya tuttomra, kegyelmed, mint vagon az somma és honnan leszen megtérése, továbbá kegyelmed adna tanóságot, mint köl el indulnunk az két falu dolgában, *Vinyeban* (?) és *Péterfalváében*, kegyelmedet kérem, mint uramot, ha mi hirönk vagon onnan *fewllewl* (így!) agya tuttomra kegyelmed, mert én semmit nem hallok és egyeb dolgaimban mint *kewl ewljárnom* agyon kegyelmed tanóságot; kérem kegyelmedet mint uramot, irna kegyelmed Komornik uramnak (oldalt más kézzel a következő szavak: »*ha ke. érti, hogy sukses lijsen*« (így!) és *Marsalkónak*, ha miben *meztalálnójok* őket lennének segítséggel, ezennis kérem kegyelmedet, irna kegyelmed nitrai pispeknek, ha mi levelek és vallások iktatások volnának, *kerestetnéje* meg az káptalamban. Kegyelmed egyéb dolgokat megért *Bárson Balástól*. Én kegyelmed hire nekül semmiben nem akarok járnom.

Kegyelmes Isten tarcsa kegyelmed aszonommal és az kegyelmed atyafiaival egészégben.

Ez levél *kewd* Holichban Szent Mihál napján 1. 5. 50.

Ursola Sarkan
Ákosházáról.

Kívül: Nagyságos uramnak Nádasdj Tamásnak, királ ő felsége fő tanácsának, Magyar ország bírójának nekem uramnak és bátyámnak ez levél adassewk.

¹⁾ Az eredetiben: *ewltet*.

Holics, 1552 október 28.

Nagyságos uram és tisztelendő Bátyám, örökkel való szolgálatomnak utána magam ajánlását írom te kegyelmednek mint tisztelendő uramnak és szerelmes bátyámnak. Kérem te kegyelmedet, mint uramot, hogy te kgd ez *Olcharovijtt Miháll* mellett ő felségének urunknak írjon, hogy ő felsége ne hadgya, mert szegént nem hadgyák házánál lakni és fenyegetésekkel illetik, kit te kgd ő(e) magától is meg ért. Mastan király ő(e) felsége szolgálja, még is háborgattyák. Azt vetik az okot bele, hogy számadatlan szolga s' ő(e) nem *vonszja* magát az számadástól, de miért hogy nekem eleitől fogva hiv volt, csak az az oka, hogy háborgattyák. Azért kérem te kgdet, mint bizot uramot és szerelmes bátyámot, hogy ne hadgya szegént, hanem írjon ő(e) felségének ne háborgassák házánál, lám kész számot adni, kit te kgdnek megszolgállok mint uramnak és bátyámnak. Az *öeröek* Isten tarcsa meg te kegyelmedet jó egészségben és jó szerencsével *hosziju* ideig.

Datum in Holicz Szent Simon napján Anno 1552.

Vrssula Ssarkan Akosházáról.

Kívül: *Nagyságos és tisztelendő(e) uramnak Nádasdj Tamásnak, ő(e) felsége fő(e) hadnagyának, nekem tisztelendő uramnak és szerelmes bátyámnak adassék ez level.*

Holics, 1552 Hétfő.

Nagyságos uram és szerelmes bátyám, öreké való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek mind az én szegén árváimmal egyetemben, az hatalmas Isten elégecse meg kegyelmedet róla, mert én soha az én árváimmal meg nem szolgálhatom kegyelmednek az mi hozzánk való jó akaratyát, mert az miben mi vagyunk Istennek akaratyából csak kgd által vagyunk, mert mind ő felsége mind az urak csak az kgd tekintetiért viték erre az mi dolgunkat. Legyen Istennek hála mind *Holicsban* mind *Sassinban* benne vagyunk, jóllehet nagy kelcséggemmel *lén* de ha kgd az rácokat meg nem *révogotta* volna és az *Révay* garabantinak romlások nem let volna az ő felsége parancsolatyával nehezen férhettünk volna az jószág(ÿ)hoz, kit hiszem, hogy kgd hallotta minemű paraktikájok volt nekik *Révay Ferenczel* az ő felsége végezése alatt. Ilyen dologban cselekettek *Simándyt* bocsáták *Révay*hoz ilyen ok alatt, hogy *Révay Szombathelt, Rárót* meg aggya nekik és az teb sommát és hogy öt ezer forinttal agyon tebet. Ennek ilyen bizonsága vagyon, hogy elbocsátá *Révay*

uram Simándyval *garabantit*, hogy az házokat meg *szálléssa* néppel, ő maga is indult vót utánnok, de megértvén, hogy az kiket az házakban küldett volt, hogy romlások eset, házánál maradot. Ő pedig *nádor ispán hel tartója* lévén és biró lévén ilyen titkon való dolgot akart mivelni. Kenergek kgdnek mint uramnak és szerelmes *bátáymnak* (így!) agyon tanuságot kgd, hogy az ő felsége végezése alatt, kire személ szerént reá feleltek az rácok is ő felségének, hogy minden ok nekül meg *agajjk* (így!). Másfelel ilyen titkon való ároltatást akartak cselekedni, hogy mi módon maradhassak én meg ezekkel, ha ő felsége *elijen* (!) így akartak cselekedni. Kevetem kgdet mint szerelmes bátýámat, kenergek az Istenért is kgd találjon ol utat kgd benne, hogy lehetnék *küleb* én ő telek, hogy jöendőre *Jo* (?) az én szegény árváimmal maradhatnék békével telek, az Istenér kenergek kgdnek mint szerelmes bátýámnak, ha tecik kgd(nek) ő felségével *terekednéjek* kgd, mert illen nilvánvaló ároltatásban cselekettek és ő felsége parancsolatyának engedelmesek nem voltak, mastan sem lettek volna, ha az Révay *garabantik* így nem jártak volna, hogy én az ő részekér pénzt le tenném, lennének eresek (?) mi tőlenk, hogy az én szegén árváimmal maradhatnék békeséggel. Kegyelmed megbocsássa az minémü dolgokról irtam kgdnek, mert én mint aszony állat csak úgy értek ehe(w)z, de mert Isten után csak kgd ugyan minden bizodalmam az én szegén árváimmal egyetemben hiszem, hogy kgd úgy terekeszik ezben, ha kgd tecik jónak lenni, hogy az én szegén árváimmal békességem leszen ilyen idegen nemzette(w)l, kiről az Krisztus meg elégeti kgdet. Továbbá azt is hallottam, hogy idegen nemzet keziben nem adnának végházat Magyarország(ÿ)ban, ha kgd(nek) ez dolog *tecenéjek* írjon kgd ő felségének, cancellarius uramnak és egyéb barátinak kgd, az német tanács kezöl is lennének jó szólók mellettünk ő felségénél, én oda *Bécben* bocsátom emberemet, ot várja az kgd választát. Továbbá im oda költem kgd(nek) az minémü valást tettem ő felsége elet, én nem akartam akkor is, hogy ot legyen *Simándy Péter*, hanem im érti kgd minémü *dobra* (így!) keltetem magamat, én csak az rácoknak az tisztartóknak, mert azkor sem akartam, hogy Simándy én velem egy házban legyen, hogy ne birjon is meg én velem. Továbbá azt irhatom kgdnek, hogy *Kendy Jánosné* Kendy János annyával fel jöt, ő magát az erdéliek fel nem bocsáták, ezek azt kívánák, hogy teb mester legyen az osztálon és tebb attyokfiait is meg *találaják* (így!) reá, kenergők kgdnek mint szerelmes bátýámnak, hogy ne mongyák, hogy nekem is atyámfia *nincsenek* (így!) küldené ide kgd *Antal* uramat, az vagy ki kgdnek tecik, kit szolgálók meg kgdnek mint én szerelmes uramnak és bátýámnak.

Az kegyelmes Isten tarcsa meg egészségben kgdet aszonommal és mind az kgd atyafiaival egyetemben.

Ez level kelt Hetfen Holicban 1552.

Ursulai Sarkani
Azzok házáról (így)!

Külső címe: Ez levél adassék nagyságos Nádasdi Tamásnak királ ő felsége képének és tanácsának nekem szerelmes uramnak és bátyámnak adassék ez levél.

Pozsony, 1553 september 13.

Nagyságos és kegyelmes uram és szerelmes bátám (így!). Örökké való szolgálatomnak és magam ajánlásának utánna, az te kgd egészségét hallanom mind az aszonoméval, ő nagyságáéval szüvem szerint örömetst kívánom mind bizot uramét és bizot aszonomét. Továbbá enni üdőtül fogva való veszteglésemet, hogy te kgdet enni üdőtül fogva levelemmel nem érttetem, te kgd ne véllje azt, hogy én valamiért egyéb okáért miveltem legyen, az egy *bántásnak* okáért. Mert annakül is te kgdnek elég dolgai vannak jól tudom, nem akartam te kgdet leveleimmel gyakorta bántanom. Akartam csak ez dolognak végét várnom, mibe végezük, osztán ugy akartam kgdnek ecersmind megírnom, kiben jó véget Isten nem ada, minden ideig *es* az átkozott embernek érnünk (így!) Az kgd szava is, kit kgd nekem mondott, *mind egy próféta szava ugyan fejemre telék*, mert azt mongya vala kgd, ha — ugymond — ezentül (így!) az tizezer forint készen volna is fortélt találna benne és fel ütne. Im szintén ugy lész, mert nagy kölcséggemmel és nagy usorával való felvételemmel addig járék, addig futék, mig szintén tellesen ezt az egész summát megszerzém és nagy félelemmel ide Posonba hozám és mikoron egyeb mindennemü marhát ide hozatott volna velem és mikoron immár *sohova* tovább nem mehetett volna előtte, valék valami levelek héjával, kiben mikor egyéb okot nem talát (így!) volna benne, ezen üte fel. Jóllehet én harmadnapra az leveleket ide hozám és az bíráknak kezekbe attam, de mindazáltal ő az ő elvégezett álnokságát meg nem másolá, kit te kgd *Rovoni* uramtul bővségesképen megérthet. Azért mivelhogy ez előtt is mindenkort én az kgd segítségével és tanácsával éltem, most is azonképen akarok élnem kgd tanácsával és mivelhogy immár én az szegény árváknak semmi segítséggel nem lehetek mind hogy az előtt, azonképen mast is kérem kgdet mint bizot uramat, ne haggya kgd az árvákat, ha mi segítséggel lehet kgd nekik, had szolgálják meg örökké kgdnek mind bizot uroknak.

Isten tarcsa meg te kgdet mind aszonyommal ő nagyságával egyetemben az árvák szerencséjével.

Ez levél költ Posomba Kisaszon nap után való Kedden.
Anno 1553.

Sarkan Ursula de Ákoshaza.

Kívül: Nádasdy latin czíme.

Holics, 1554 junius 7.

Nagyságos uram szolgálatomat ajánlom mint uramnak és bátyámnak. Az hatalmas Istentül kívánom az Nagyságod egészségét. Kenyergök Nagyságodnak ótalmazzon Nsgod dolgainkban, értetenk, hogy *Révay Mihál* eben terekeszik, hogy ő felsége azra intenéje az én árváimat, hogy *Holics* városát Révaynak *adnájók* és Révay nekünk egyeböt mutálna *Holics* helében. Az Ur Istenért kenergök Nagyságodnak, ő felségénél legyen Nagyságod segítségül, hogy ne mennen véghez az Révay kivánsága, az mint meg osztották, az kinek, hogy mi jutott benne minden maragyon azon meg. Nagyságos uram ezen is kenergek Nagyságodnak mint uram(nak) legyen eben is oltalmunk Nagyságod, ezben is terekesznek, hogy mivel az kert és az majorság az meg ne *oszolnéjék*, nem értem honnan tertént, jöt egy parancsolat ő felségétől, hogy mivel az kert és az major, hogy meg ne oszlassé(w)k, tugya Nagyságod, hogy mi csak az várat attuk neki, de hogy egyéb minden meg oszollon, mi ehez semmiképen nem álhatunk, hogy az kert és az major hogy meg ne oszlasse(w)k. Ha Nagyságod látnája az kertet nagy kár (?) volna tellességgel tőle el szakadnunk, mindenütt mind ker(t)ben mind major házban az mi jut nekik és nekünk benne maragyunk azon meg. Nagyságod oltalmában attuk magunkat, eleitől fogván Nagyságod oltalmában voltunk, mig Isten Nagyságodat élteti az Nagyságod oltalmában akarunk maradni, mert valamiben vadnak az én szegény árváim Isten akaratyából csak Nagyságod segídsége után vadnak.

Az kegyelmes Isten tarcsa Nagyságodat egészésgben mind aszonyommal egyetemben, megszolgálom Nagyságodnak az én szegén árváimmal. Bocsássá jó vállosszal Nagyságod az mi emberünket.

Holicsban juniusnak heted napján 1554.

Ursula Sarkan
Akosházý.

Holics. Vizkereszt nap után Csütörtökön E. n.

Nagysákos (így!) Uram öröké való szokálatomat (így!) ajánlom kegyelmednek. Az hatalmas Istennek nagy hálát adok, hogy te kegyelmedet nagy *ékesékel* meghozta és jó szerencsáját kegyelmetnek örekbetöte. Hiszem, hogy az kegyelmes Isten az árvák *szerencsáját* ata. Továbbá tugya kegyelmed miképen az

árvák dolgát ő felséke el vékezi (így!) kegyelmet is minémű tanulságot hagyot vala sok kárommal megszörzém, de kegyelmed jó(l) érti, hogy semmi vékhöz nem ment, azért kérem kegyelmedet mint szerelmes uramat és bágyámat, hogy *viselle* kegyelmet ol gondot rejá, hogy ne verhessenek mindenestül az főthöz (betű szerint: *fothoz*) mert Isten után egyéb bizodalunk nincsen kegyelmetnél. Az levél vevőktől (*vevoktul*) mindeneket mekért. Az hatalmas Isten tarcsa mek kegyelmedet, mind aszonyommal egyetömbe nagy sok jó szerencsével.

Ez level költ Holicsból Csötörtökön Vizköröszt nap után
Orsola Sarkán.

III.

Zárkándy Pál levelei Nádasdy Tamáshoz.

Sziget, 1561 augusztus 16.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi gratiosissime. Servitiorum meorum perpetuorum paratissimam semper exhibitionem.

Az Nagyságod levelét atták meg énnekem augusztusnak 15. napján, kiben énnekem parancsol Nagyságod, hogy lovakat szerzenék Nagyságodnak, azok közül kik az némel napon este nek volna. Azért jóllehet én akkoron még itt nem voltam, de az mely lovak akkoron esének nincsen egy is oly bennök, ki valami fő ló volna, hanem mind *paripák*, mert láttam az kiknél vannak. Az mely jó volt az el szalatt, mert ha valamely volna, láttya Isten kész volnék az Nagyságod parancsolattyára meg szerzenem, hanem mondottam akkoron Nagyságodnak, mikor ott Nagyságodnál voltam, hogy énnekem hoznak rab válcságában hármat, az mint az terek mondotta jó lovaknak kell lenni, melyeket mikor meghozzák azonnal én megirom Nagyságodnak, és Nagyságod bocsássa egy bizott emberét ki meg lássa őket és valamellik teccik én oda adom Nagyságodnak. Továbbá az *Markó* uram lovai felől ezt irhatom Nagyságodnak, hogy én azokat mind láttam, de egynél többet nem ösmerek olyat benne, azt sem mondhatom igen *felette fő* lónak, az mint az állásban láttam. Ismég egy járó ló vagyon, azért ha *Markó* uramnak *holta terténik*, az mint az Ur Isten elrendelte, hogy egyikünknek előbb terténik *honnem* másikunknak, tehát én azokat az lovokat Nagyságodhoz oda kyldem, csak Nagyságod lejjén módot és utat benne, mint kelljen annak meg lenni és mint férhetek én ahhoz.

Hirt Nagyságodnak egyebet nem irhatok, hanem ugyan azon napon, mikor énnekem meg atták az Nagyságod levelét, hoztanak egy tereket valami szabad legényel és az terek volt

Wzreff chyanz szolgája, mely tereket én megkérdeztem *Saary István* előtt, az ő felsége commissariususa előtt és *Gherdak István* az rationista előtt, és az terek azt mongya, hogy az ő urát bocsátották volt ez nagy szancsákságra, *Simontornyaira*, *Koppányira*, *Péchi* és *Posgaira*, ez okájért, hogy az szegén népet minden-nünnen felvegyék minden háztul egy-egy embert és minden öt háztól egy szekeret ásóval, kapával, hogy Budára felmenyenek, okát ezt mongya, hogy azokat az házakat, kit az meg holt *Twygon* bassa csináltatott és *Hamza bég* is, az több főterek is csináltattak az *Duna* mellett, az várasnak kivüle, azokat akarják kővel megkeréteni. Az budai bassa fával akarta megkeréttetni, de terek császár azt . . (parancsolta?) hogy nem fával hanem kővel *kerétsék* meg és hogy küldet arra az terek császár *tizenkét ló terek pénzt* és ez esztendőben kevet meghordattya, meszet meg égetik, aztán az jevendő esztendőre ugy kezdenek az rakásához. Az mely birók onnan belől jönnek azok is ugyanezent beszélnek. Ezt is irhatom Nagyságodnak, hogy egy nap *Kazom* bassa Pécsrül az várasból ki szállott volt táborban, miért hogy az szekerek oda gyűltenek és azokat elbocsátotta és másnap is még be szállott.

Markó uram ide küldette szekereit, két hintót és egy társzekeret, aszonyomért feleségejért ilyen oka alatt, hogy *Rátkay Péter* menegzőjében ereszti és azért viteti ki innen.

Továbbá az mel hireket onnan belől Pécsrül irtak, im annak is az céduláját Nagyságodnak kültem, ezután is, ha valami hirt értendek megírom Nagyságodnak.

Magn. D. Vestram deus conservet felicissimam

Ex Zýgeth 16. augusti 1561.

Ejusdem Spectabilis et Magnific D. Vestreae

Servitor

Paulus Zarkandÿ.

Kívül : Spectabili et magnifico domino domino Thome de Nadasd Regni Hungariae palatino, judici Comanorum et sacr. Caes. reg. Majestatis locumtenenti etc. domino mihi gratiosissimo.

Sziget, 1561 augusztus 17.

Spectabilis et magnifice domine stb.

Ennek előtte való levelére irtam vala Nagyságodnak, mely levelet tegnap négy horán kültem el, annak utánna érkezék Nagyságodnak más levele, kit énnekem attanak meg hat horán délután, kibe Nagyságod énnekem parancsol, hogy az Markó uram lovai kezzül mellik volna jobb. Azért én Nagyságodnak az más levelemben is megírtam, hogy én egy lónál többet nem esmerek olyat, azt sem mondhatom mindenestől, hogy igen fő ló volna, az az ló *zeg zaar*, osztán ismeg egy poroszka *kék*, ismeg

egy lépő paripa *veres szabásu*. Én ezeket az állásban láttam, az többi énnekem nem teccik, semmi fő lova nincsen. Én ezeknek hátán senkit nem láttam, hanem tudakoztam rajta és ezeket mongyák, hogy inkább teccett Markó uramnak, Hirt Nagyságodnak egyebet nem irhatok, hanem annak utánna juta onnan belől emberem, onnan azt írja, az meg bizott emberünk ott vagyon, hogy azt végezték volna, hogy mikor az *hold megtelik* akkor akarnának oda *Kanisa* fölé másfélezer lóval és öt száz gyaloggal az földet rablani, és hogy az szegénségnek meg izenném, hogy magokat megoltalmazták. Én is reá gondolok ha megérthetem hirre teszem az előtt nekik. Isten tarcsa meg Nagyságodat.

Ex Zyget 17. augusti 1561.

Servitor
Palus Zarkandy.

Sziget, 1561 augusztus 31.

Spectabilis et magnifice domine stb.

Továbbá jelenthetem Nagyságodnak, hogy *Batthiánj* uram irt vala egy levelet énnekem, hogy *az mi meghalt barátunk fe lovát, zászlóját, sisakját felküldeném, mert ő felségének kellene vinni* ¹⁾. Azért kegyelmes uram annak az volna mógya, hogy oda kellene vinni, de ő felsége énnekem erőssen parancsol, hogy itt valami marhája volna, kicsintül fogva nagyig mind fel iratnám és le pöcsétleném és az mássát az laistrommal felküldeném ő felségének, azért az ő felsége parancsolattja szerint mindent felirattam és felküldettem, azért kegyelmes uram azt jól érti Nsgod, a mit ók keresnek az itten nincsen. Aminémü morha itten vagyon, ha így kezd sokáig lenni mind veszendő leszen, félek rajta, hogy sem ő felségének sem az mi barátunk gyermekének nem fog lenni. Nsgod töreködnék ő felségénél érette, ezen is töreködnék Nagyságod ő felségénél, hogy az itt való sok... kiáltás csendesednék le régi szolgálitul kiknek adóssa maratt és az ő felsége szolgálinak is, kiknek mandatumok volt, hogy megelegetené őket, ő felsége eresztene oly bizonyos embert, hogy ezeket elégetenék meg ebből ez morhából, ne lenne immár lelke után anyi kiáltás, kit ő maga testamentum szerint is meghagyott.

Továbbá ezen is kenyergek Nagyságodnak, mint bizodalmas kegyelmes uramnak, hogy Nagyságod lenne ő felségével jó töreködő mindnyájunk fizetése felől, mert Isten bizonságom, kegyelmes uram, én nem láttam mostanában ennél fizetetlenebb népet, hogy ingyen nem tudom miképen lehessenek készek

¹⁾ Szigetvár kapitányáról, Horváth Márkról van szó.

az ő felsége szolgálattyához, anyira megfogyatkoztak és pusztultak szerszám nekül, kit mindnyájan örökké megszolgálunk mint kegyelmes uramnak, ha Nsgod jó törekedő leszen, hogy lenne meg fizetéssek. In reliquum deus optimus conservet stb. stb.

Datum in regia Ziget ultima die augusti anno 1561.

servitor perpetuus V. spect. et m. D.

Paulus Zarkandj.

Továbbá Nagyságos uram mastan semmi hireim nincsenek, kiket kellettnek Nsgodnak megiratnom, ha mi oly hireim leszen N. azonnal megírom.

Sziget, 1561 september 2.

Spectabilis et magnifice domine stb. stb.

Továbbá kegyelmes Uram, az Nagyságod levelét, kit Nsgod írott énnekem ez hónap *elsődik* napján, atták meg. Azért az Nagyságod parancsolattya szerént valaminémű hireim lesznek ennek utánna is megírom Nagyságodnak. Ennek előtte való napokban a mi hireim valának azokat is megírtam vala Nagyságodnak nem tudom ha megatták Nagyságodnak avagy nem. Ugyanazon hireket Nagyságod hagyása szerént *Chianj* uramnak is megírtam és az mássát neki küldettem. Ennek utánna is a mi leszen azokat is megjelentem mind Nagyságodnak, mind oda *Chianj* uramnak.

Továbbá Nagyságodnak ezt is írhatom, hogy ugyan azon napon, hogy az Nsgod levelét hozák, miért hogy hire volt és mostan is hire vagyon, hogy az passa az szőlőhegyekre akarna az itt valókra jönni és meg akarná szedni, ennek meglátására gondolok, hogy ki mennénk és meglátogatnók az *les heleket*, hogy tudnánk reá gondolni. Menénk ugyan azon napon el, délután egy órán, huszonöt lóval, jó *szerrel* és ötven puskással, hogy mi azokat megjárónk és meglátnók. Tudom hogy Nagyságod tugya, *Semlekhegyen* innen csak közel Sziget felől hát nagyon hajtják az törökök valami kocsikat és lovagokat. Miért hogy akkor vevők eszünkben, hogy csak közel volnának hozzánk, láták, hogy kevesen vagyunk, mindjára *közinkben öklelének*. Voltak száz lóval elől járóban az terekek, ott nagy harcunk lón, az mezőn ő benek ide három vesze, egy vajda volt, annakül sok sebessek essének keztek. Isten akarattyából az törökök *megfutamának* előttünk, Draskowjt uram öcse *Draskowjt János* nem vett volt semmi fegyvert rejá, ott az török üzőben megsebesedék, mely seb miá halála történék. Azért akarám ezt Nagyságodnak megírom, hogy ha valaki másképpen beszéléné Nagyságodnak, hát Nsgod csak így ércse.

Bizony mi nekünk is mindnyájan nagy bánatunk vagy on rajta, de Isten ellen nem tehetünk. Továbbá te Nagyságod men- csen, Draskowýt urammal ebből elég veszekedésünk volt, hogy az testet felküldenők *Posonyban* temetni. Ismeg gondolok, hogy itt esett ő neki az *tisztességes halál*, gondolok, hogy *Kamánccsehen* temessék, miért hogy el is ne *hirhegyék*, azért szépen becsinál- tattok, kísérték mindnyájan. Nagyságod szólljon Draskowýt uramnak, ha ő Nsga akarattya, hogy fel kel vinni, fel *vetettem* és oda késértetem valahová ő Nsga akarja, de minekünk mind fejenként így teccék, hogy itt temessék. *Byka András* választig vala érte, hogy fel vigye, de mi nem engedők, így esett kegyel- mes Uram.

Továbbá azt is irhatom Nagyságodnak, hogy három *lessek* volt, egyik az *szentlőrinczi cserben*, a másik az *szentörsebeti* völgyen volt, az harmadik csak itten *Semlekehgyénél* volt. Azért mi bennünk kettő veszött Draskowýt Jánossal, ennél több nem esett. In reliquum deus optimus conservet vestram mag. dom. ad annos quum plurimos.

Datum in regia Ziget 2. septembris anno 1561.

servitor perpetuus V. magn. d.

Paulus Zarkandy.

IV.

Udvardy György levelei. 1)

Bécs, 1556 deczember 2.

Szolgálatomnak és magam ajánlásának utánna jó uram és szerelmes öcsém. Engemet az ur Isten nagy, sokféle betegségekkel nyomorgat. Immár most anyira vagyok az fülem miat, hogy igen keveset hallok. Azért kérlek szerelmes öcsém, hogy az én *nest kápámat* keresd meg valahon vagy on és mennél hamarább lehet küld ide énnekem, hiszem, hogy az málhába vagy az *lapis* ládába vagy on, de valahon leszen, ugyan igen kérlek, hogy keresd meg, úgy teccik, hogy eljövénk onnan te tötted vala el. Im az málha kulcsát is oda kültem, ha ott leszen, de kérlek szerelmes öcsém, hogy az málhát ismég jól becsináld, hogy valami el ne veszen belőle. *Kegyés* aszonnak mond örökké való szolgálatomat, *Lengyel Márton* uramnak is és minden urainknak, barátinknak, kiket *tucz*, *Komlóssij Tamás* uramnak is, azt is mond meg Komlósi uramnak, hogy az ő kegyelme levelét meg atta János uram az *Pécijnek* de még semmi választot nem töt rólla, ha választot

1) A Nádasdy Tamáshoz írt leveleket közöltem a *Történelmi Tár* 1908. évi folyamában.

teszen, megküldöm ő kegyelmének. Isten tarcson meg szerelmes öcsém.

Datum Viennae 2. decembris 1556.

frater et amicus
Georgius Wdwardy.

Kivül: Egregio domino Christoforo Gergej, familiari spectabilis et magnifici domini palatini Regni Hungariae etc. fratri charissimo.

Sárvár, 1561 január 3.

Örökké való szolgálatomnak utánna. Im érte kegyelmed ez czédulából mit irt énnekem Apátur uram, azért én senkire nem akarom bizni, hanem *lóhalálában* jöttem ide az Apátur uram lovain, hogy kegyelmedet it érjem, de it nem érhetém és Aszonyom ő Nagysága kegyelmednek sietséggel utánna küldi.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden jovaival.

Sárvárat 3. Januarii 1561.

servitor
Wdwardy.

Kivül: Egregio domino Achatio Chanj etc. domino et patrono meo semper observandissimo.

Ad manus proprias.

Bécs, 1561 augustus 25.

Szolgálatomnak utánna magam ajánlását irom kegyelmednek mint Uramnak és atyámfiának. Megszolgálom kegyelmednek, hogy kglđ ir énnekem az mi kegyelmes urunk, aszonyunk és kis urunk felől. Az kegyelmes Ur Isten aszonyunk ő nagyságát gyógyicsa meg és éltesse az sok *szegein* keresztyének szerencséjére. Továbbá az jó híreket is megszolgálom kgdnek, kin nagy hála legyen az örök mindenható Istennek, hogy az *szegein* keresztyénekre is szemeit fordította, nem nézte az keresztyéneknek bünös voltokat, rejájok tekintett irgalmas szemeivel, kinek könyörögjünk, hogy ennek utánna is, hogy ne nézze bünös voltunkat, hanem tekincsen rejánk, elégegyék meg immár az sok *szegeijn* keresztyéneknek vérek hullásán, és agyon diadalmat, roncsa meg az gonosz eretnek pogányokat. *Amen.*

Az Ur Isten tarcsa meg kegyelmedet nagy sok esztendeig mind az én ismeretlen aszonyommal egyetemben jó egészségben.

Viennae, 25. Augusti Anno 1561.

Az kegyelmed szolgája és attyafia
Wdwardy György.

Kivül: Egregio domino Thomae Komlossy s. et mag. domini Thomae de Nadasd Regni Ungariae Palatini etc. thavernico etc. domino et fratri observandissimo.

Bécs, 1561 október 26.

Egregie Domine et frater observandissime. Salutem et servitiorum meorum commendationem. Vettem az kegyelmed levelét és az kgd parancsolattja szerint, mert énnekem minden uram és barátom kérése parancsolat, az kegyelmed kérése is az, mihelen az szekerek jutottanak, azonnal én magam kimentem az piacra és mind *setétkorig* ott forgóttam, ma reggel azonképpen, kit bizon én soha nem miveltem, még az attyám *szegeijn*, ki az más világon vagyon, az sem mielte soha, de soha fellyeb nem adhatánk husz rénes forintnál *mosttyát*. Az mit irt volt kegyelmed, hogy vásárlak im mind meg vásárlottam és megkültem kednek, kit kgd megért ez bekötöt czédulából. Tuggya az Ur Isten, hogy soha én gyolcsot nehezben nem vöttem mint ezt, sokat jártam érette. *Bizoijn* fogadom, hogy ez esztendőben senki három forint meg nem veszi végít ez féle gyolcsnak, azután, hogy vöttem az *árros* ember bánta, hogy atta, mert *Lijnczben* mostan sokadalom vagyon és azt írják nekie, szememmel láttam az levelet, hogy ott sem aggyák harmincz selingnél különben, kit még mig ide jön, hát költség, vám, harminczad. *Bizoyn* posztót sem vöttem ez félét vagyon két esztendeje, sem láttam mint ez, mind színre, s' mind peniglen posztóságra. Ha kgd nem szereti, hát küldgye *hátra*, én kgdnek bona fide meg adom az árát. A hol k. írja, hogy ha k. mit vétek semmiben magát meg nem kéméli érettem, azt én k. mint bizott uramnak meg szolgálom és bizon nincsen k. kétségem, én is k. ha mire elég vagyok, k. se kéméllyen. *Bizoyn* örömet szolgállok kgdnek, én k. *kül* (így!) nem lehetek és kgdnek egyebet nem vétek, *hanem csak leyán kérésért, immár elszántam magamat, annyira megtanita uram ó nsga az házasságra*. It való létemmel, a hol kgd ír, hogy ha miből szükölködöm meg meg irjam kgdnek, azt is meg szolgálom kgdnek, de bizon semmibül nem bévelkedem, abrakunk először kevés vagyon sem sajtunk sem turónk *egy szál sincsen*, vajunk egy fazékkal vagyon. *Márton deák* uram soha ilyen nagy ur nem volt, semmire semmi gongya nincs, eszik, iszik. Én *választig* vonszom az igát.

Az Ur Isten éltesse kgdet jó egészségben.

Wiennae 26. octobris 1561.

servitor et frater
Wdvardj.

Kívül: Egregio domino Martino literato de Eghezegh officiali superioris pertin. arcis Sarwar etc. domino fratri et amico observandissimo.

Az orsz. Levéltárban őrzött Nádasdy iratokból.

Közli: KOMÁROMY ANDRÁS.

A PANNONHALMÁN ÖRZÖTT GUARY-LEVÉLTÁR KIADATLAN OKLEVELEI.

— MÁSODIK KÖZLEMÉNY. —

XVI.

1438 január 21. Buda. Hédervári Lőrincz nádor a Válti György fia János és Válti Imre, Péter, Mihály, a felperes atyja testvérének fiai közt Vált, Szökese, Hermán, Kölked, Tótfalu birtokok miatt folyó perben létrejött egyezséget írásba foglalja.

Nos *Laurentius de Hedrehwar*, regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum, memorie commendamus, quod nobis in quindenis festi Epiphaniarum Domini unacum regni 1438. jan. 20. nobilibus pro faciendis causantibus moderativo iudicio in sede nostra iudiciaria sedentibus *Johannes filius Georgii filii Thome de Wath* presentibus et audientibus egregio *Emerico et Petro et Mychaele* filiis *Ladislai filii dicti Thome de predicta Wath* contra eosdem proposuit eo modo, quomodo ipse a predictis *Emerico, Petro et Mychaele*, necnon fratribus eorumdem in omnibus possessionibus et iuribus possessionariis ipsorum communibus, signanter *Wath* predicta ac *Zwgche* in *Vesprimiensi* hereditariis, necnon *Herman, Kwlked* et *Tothfalu* vocatis adquisitiis in *Castriferrei* comitatibus existentibus habitis ac in omnibus rebus et bonis eorum mobilibus, necnon vineis nondum inter ipsos et predictos patres eorum divisus modo divisionario portionem habere vellet rectam et equalem iure admittente et ibidem in huiusmodi declarationem, ut in praetactis possessionibus eorum adquisitiis *Herman, Kwlked* et *Tothfalu* appellatis sibi portio equalis deberet provenire, quasdam litteras condam domini nostri *Sigismundi regis* privilegiales anno Domini millesimo quadringentesimo sexto, quinto *Kalendas Martii*, regni autem sui anno decimo octavo 1406. febr. 25. sub maiori novo autentico (!) sigillo suo dupplici, quo ut rex Hungarie utebatur, confectas, habentes in se verbaliter et confirmative series duarum litterarum, unius scilicet eiusdem condam domini nostri *Sigismundi regis* donationalis in *Albaregali* feria quarta proxima post festum Sancti *Emerici ducis* et confessoris patenter et alterius statutionem nono die ferie quarte proxime ante festum Beati *Andree apostoli* privilegialiter, utputa capituli ecclesie *Castriferrei*, a[mb]arum in anno Domini millesimo quadringentesimo tertio confectarum nostro iudiciario obtulit conspectui, inter cetera edocentes, quomodo

prefatus condam dominus noster Sigismundus rex pro fidelitatibus et fidelium servitiorum gratuitis meritis prefati *Ladislai filii Thome, patris scilicet iam dictorum Emerici, Petri et Mychaelis*, quasdam possessiones condam *Johannis filii Laurentii et filiorum eiusdem de Herman, notiorum infidelium suorum*, videlicet Herman, Kwlked et Tothfalu predictas in dicto comitatu Castriferrei adiacentes sub nota infidelitatis eorundem Johannis filii Laurentii et filiorum suorum, quam iidem in elapsis disturbiorum temporibus contra suam regiam celsitudinem adherendo Andree filio Henrici, infideli suo incurrissent, cum omnibus earum utilitatibus et pertinentiis quibuslibet prefato Ladislao filio Thome de Wath et per eam annotato Johanni filio Georgii, fratris sui carnalis, ipsorumque heredibus et posteritatibus universis dedisset et contulisset iure perpetuo et irrevocabiliter possidendas et habendas; regius itaque ac pretacti capituli Castriferrei homines litteris in eisdem nominati, ad regiumque litteratorium mandatum transmissi, in predicta feria quarta ante dictum festum Beati Andree apostoli ad facies predictarum possessionum Herman, Kulked (!) et Tothfalu vocatarum, convocatis vicinis et commetaneis earundem, accedendo, easdem cum cunctis earum utilitatibus et pertinentiis statuissent et commisissent prefato Ladislao filio Thome et Johanni filio Georgii ac ipsorum heredibus et posteritatibus universis iure ipsis ex premissis incumbenti perpetuo possidendas; quas quidem donationem et statutionem possessionariam postmodum ipse dominus noster Sigismundus rex pro eisdem Ladislao et Johanne ac ipsorum posteritatibus perpetuo valituras confirmasset dicti sui privilegii patrocinio mediante.

In quarum contrarium prefati Emericus, Petrus et Mychael filii Ladislai obiecerunt in hunc modum, quod annotatus Johannes filius Georgii in dictis possessionibus et iuribus possessionariis ac rebus et bonis eorum mobilibus, necnon vineis secundum suam propriam fassionem et obligamen non equalem partem, sed tantum quantum unus eorum in divisione portionem habere deberet et ibidem quasdam litteras pretacti capituli Castriferrei privilegiales alphabeto intercisas nobis presentavit (!) habentes hunc tenorem:

Nos *capitulum ecclesie Castriferrei* etc. l. fentebb 1415 decz. 13-nál, Tört. Tár, 1908. 569—570. ll.

Quibus exhibitis prefatus Johannes filius Georgii de Wath adiecit sub hac forma, quod ipse tempore emanationis prescriptarum litterarum ipsius capituli Castriferrei, videlicet in dicto anno Domini millesimo quadringentesimo quintodecimo vix quatuordecim annorum puer extitisset et adolescens et *ob hoc propter suam imperfectam et adolescentem etatem premissam fassionem*

perpetualem de iure et de regni consuetudine facere non valuisset et quod contra huiusmodi suam fassionem in persona Mathei filii sui prohibitio facta fuisset. Ubi et in instanti quasdam litteras conventus Cruciferorum de Alba feria secunda proxima post festum Beati Vincentii martyris in anno proxime transacto preteritum confectas nobis presentavit declarantes, 1437. ápr. 22. quod Petrus filius Georgii filii Petri dicti Cheh de predicta Wath in sua ac Stephani filii Georgii fratris sui carnalis, necnon Mathei filii Johannis de predicta Wath in personis ipsius conventus veniens in presentiam per modum protestationis et prohibitionis eidem significare curasset, quod, prout ipsi percepissent, prefatus Johannes de dicta Wath, pater scilicet predicti Mathei, quasdam portiones suas possessionarias in predicta possessione Wath, Zwgcche et alias ubilibet habitas, ipsos iure hereditario concernentes Ladislao de eadem Wath ac Emerico, Petro, Mychaeli, Desew et Ladislao filiis eiusdem Ladislai dedisset et contulisset in suum preiudicium et predictorum aliorum valde magnum. Qua protestatione facta idem Petrus filius Georgii suo et nominibus quibus supra annotatum Johannem a donatione et perpetuatione prefatosque Ladislaum de dicta Wath ac Emericum, Nicolaum, Petrum, Mychaelem, Desew et Ladislaum filios eiusdem Ladislai ac alios quoslibet ab occupatione predictarum portionum possessionariarum ac detentione et statuifactione, usumfructuum et quarumlibet utilitatum suarum perceptione seu percipifactione, seque quovis quesito colore in dominium earundem intromissione qualitercunque factis vel fiendis prohibuisset contradicendo publice et manifeste coram conventu prenotato.

Quarum quidem litterarum per utrasque partes, modo quo supra, coram nobis in alterutrum productarum exhibitionibus factis, cum nos inter ipsas partes in premissis iudicium facere voluissemus, mox eedem partes se in premissis ad pacis reformationem per nos transmitti postularunt. Quas nobis ad ipsius pacis reconciliationem iudiciaria benignitate admittentibus, tandem prefatus Johannes filius Georgii filii Thome pro se personaliter, pro predicto vero Matheo et Philippo filiis suis sine litteris procuratoriis, onera tamen eorundem, si iidem in subnotandis persistere nollent, prorsus super se recipiendo ab una, parte siquidem ab alia antefati Emericus, Petrus et Mychael filii Ladislai filii dicti Thome modo simili personaliter in suis ac predictorum Nicolai, Desew et Ladislai fratrum ipsorum carnalium in personis oneribus eorundem ad subscripta super se per omnia assumptis nostrum iudicium regredientes in conspectum taliter se in premissis concordasse recitarunt, prout etiam concordarunt coram nobis eo modo, ut in portionibus eorum possessionariis hereditariis in predictis

possessionibus Wath et Zwgcche appellatis directa et equalis medietas, in portionibus autem eorum aquisiticiis in pretactis possessionibus Herman, Kwlked, Tothfalu vocatis habitis directa quarta pars cum omnibus earum utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, presertim autem *tributo in predicta Wath exigi solito ac molendinis trium rotarum* in dicta Wath *in fluvio Marchal*, decurrentibus ad dictam medietatem, necnon *molendinis in prelibata Herman in fluvio Genges* preparatis ad prescriptam quartam partem supradictarum possessionum spectare debentibus, impignoraticiis siquidem ac empticiis iuribus possessionariis, necnon rebus et bonis mobilibus ac vineis ubilibet ipsos communiter concernentibus tamquam uni ex filiis pretacti Ladislai filii Thome septima pars antefato Johanni filio Georgii filii dicti Thome cedere deberent et provenire in portiones. Ad que premissa partes prenotate sese et alios, quos supra, sub oneribus prenotatis in se assumptis sponte obligarunt coram nobis vigore presentium mediante. Datum Bude, secundo die termini prenotati, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo octavo.

Szakadozott, de jól olvasható papiroklével kerek pecsét nyomával.
Régi jelzése: No 1512.

XVII.

1438 szeptember 12. Simon szombathelyi bíró s a tizenkét városi esküdt bizonyítványt adnak róla, hogy Vépi Mihály szombathelyi guardián bevallása szerint Bódi Illés fia Damján és testvérei azt a 18 hold földet, melyet Bódi Márk halálos betegségekor a szombathelyi Szent Antal kolostornak hagyott, pénzen megváltották.

Nos *Simonius iudex in Sabbaria* et *duodecim iurati* ac universi cives de eadem memorie commendamus, quod *religiosus vir Mychael de Vep guardianus* eiusdem *Sabbariensis* (!) cum suo conventui (!) personaliter coram nobis constituti uniformiter vive vocis (!) ipsorum retullerunt in hunc modum, ut ipsi *Domianum filium Elye de Beud* cum omnibus fratribus et successoribus suis super decem et octo iugera terrarum arabilium, quas quidem *Mark de eadem Bewd* tempore sui confessionis in egritudine *claustrum Sancti Anthoni in dicta Sabbaria* pro salute anime sue testamentaliter legasset et quia prefatus Domianus de dicta Beud dictas terras arabiles redemisset, ideo eundem Domianum cum fratribus et successoribus suis expeditum commisissent, ymo rediderunt (!) et commiserunt coram nobis expeditum et satisfactum vigore et testimonio harum litterarum nostrarum mediante. Datum

feria sexta proxima ante festum Exaltationis Sancte Crucis, anno Domini millesimo CCCC-mo trecesimo (!) octavo.

Papíroklevél, a szöveg alján összetöredezett pecséttel. Régi jelzése: No 1977.

XVIII.

1440 február 25. *Rednek. Köveskáli Péter és Uki Gotthárd Zala megyei alispánok s a szolgabírák adják emlékeztül, hogy bizonyos Márton nemes és társai, Jári Barát Balázs azt az esküt, melyet Jári Barát István özvegyével, mint felperessel szemben le kellett volna tenniök, nem tették le s ezért, ha csak törvényes mentséget nem mondnak, pervesztesek és bírság fizetésére is kötelesek lesznek.*

Nos *Petrus de Keweskal* et *Gothardus Wk* vicecomites et iudices nobilium comitatus Zaladiensis damus pro memoria, quod, cum secundum continentiam litterarum nostrarum prorogatoriarum feria sexta proxima ante dominicam Oculi *Mychael filius Johannis de Rennek* cum procuratoriis litteris capituli *Jauriensis* in persona relicte *Stephani Barath de Jaar* in figura nostri iudici (!) comparando contra nobilem *Blasium Barath* de eadem *Jaar* et *Martinum* respondere debuisset, unde (!) ipso termino adveniente prefato procuratore coram nobis legitime expectante pro prefatis *Blasio Barath* et alios supranotatis non venientibus, neque mittentibus, pro eo eosdem in iudicio consueto contra prefatam dominam relictam *Stephani Barath* commisimus fore convictos et aggravatos si se rationabiliter non poterunt excusare. Datum in *Rennek* die annotato, anno Domini MCCCC-mo quatringsesimo.

Feltűnően hanyag írású papíroklevél egy pecsét némi maradványával s a másíknak nyomával. Régi jelzése nincs.

XIX.

1444 november 2. *Válti Rákos László a maga és testvére György, valamint gyermekeik, továbbá Hermáni Miklós, Szántói Botka György, Répczeői Perlep Mihály nevében Haraszti Tápán Kelemen mestert és testvérét Lőrinczet Egyházasvált falu és Iklad rész-birtok elfoglalásától, haszonvételétől a vasvári káptalan előtt eltiltja.*

Nos *capitulum ecclesie Castri[ferrei]* memorie commendamus, quod *Ladislaus filius Benedicti dicti Rakus* de *Walt* in [sua] ac *Georgii fratris sui* similiter *Rakus dicti* de eadem, *Nicolai, Johannis* et *Alberti filiorum eiusdem Georgii* et *Floris filii ipsius Ladislai, Nicolai de Herman, Georgii Bathka de Zantho, Michaelis Perlep*

de Repchefew personis nostram veniens in presentiam magistrum *Clementem Tapan de Harazthy* et *Laurentium fratrem eiusdem* de eadem ab occupatione, detentione, sibi que ipsis perpetuatione possessionis *Eghazas Walth* ac portione possessionaria (!) *Iklad* vocatis, habitis (!) usuum fructuum et quarumlibet utilitatum earundem perceptione seu percipifactione, seipsosque quovis alio quesito colore in dominium earundem intromissione, sibi que ipsis statuifactione quoquo modo factis vel fiendis prohibuit contradicendo et contradixit inhibendo publice et manifeste coram nobis vigore presentium mediante. Datum secundo die festi Omnium Sanctorum, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto.

Kissé szakadozott papiroklevél teljesen levált pecsét némi nyomával. Régi jelzése : No 2046.

XX.

1445 augusztus 23. Balázs és Mihály szombathelyi polgárok a zálogos Perechfölda felét, mely atyjok testvéréről maradt rádjok, Bódi Bálint mesternek és fiának, Bódi Damján özvegyének Erzsébet asszonynak, most Válti Rákos László feleségének és fiainak a vasvári káptalan előtt zálogba adják.

Nos *capitulum ecclesie Castriferrei* memorie commendamus, quod *Blasius* et *Michael filii* condam *Nicolai, cives opidi Zombathel* vocati coram nobis personaliter constituti sunt confessi in hunc modum, quod ipsi *medietatem terre Perechfelde* vocate aput manus condam *Emerici filii* prefati condam *Nicolai* fratris ipsorum *Blasii* et *Michaelis* vigore aliarum litterarum nostrarum in pignoraticiarum pro quadraginta centenariis Vyennensibus in pignore habitam de medio ipso *Emerico* sublato in eosdem *Blasium* et *Michaelem* devolutam cum omnibus eiusdem utilitatibus et pertinentiis universis *Vallentino litterato de Bwd, Lorando filio eiusdem* ac *nobili domine Elizabeth* vocate, relicte condam *Damiani* de eadem *Bwd*, nunc vero *consortis Ladislai Rakws de Valt*, necnon *Cristoforo* ac *Georgio* et *Blasio filiis eiusdem domine* pro eisdem quadraginta centenariis Vyennensibus impignorassent, ymo impignorarunt coram nobis isto modo, ut quicumque eandem medietatem terre cui vel quibus ad redimendum magis competit, pro dictis quadraginta centenariis Vyennensibus et non in estimatione liberam et securam haberent redimendi facultatem vigore presentium mediante. Datum in vigilia festi Beati Bartholomei apostoli, anno Domini millesimo CCCC-mo quadragesimo quinto.

Papiroklevél, pecsétje levált. Régi jelzése : No 1952.

XXI.

1146 július 6. Veszprém. Miklós segedi főesperes, Mátyás veszprémi püspök vikáriusa Csatári Mórícz fiainak Imrének és Jánosnak kérelmére írásba foglalja azon tanuk vallomását, kik Csatári János fia Ferencz özvegyének Ilona asszonynak végrendelkezésekor jelen voltak.

Nos Nicolaus archidiaconus Segusdiensis et canonicus ecclesie Wesprimiensis, reverendique in Christo patris et domini Mathie, Dei et apostolice sedis gratia episcopi dicte ecclesie Wesprimiensis, locique eiusdem comitis perpetui vicarius in spiritualibus [et causarum auditor generalis] memorie commendamus tenore presentium significantes, quibus expedit, universis, quod venientes nostram in presentiam nobiles viri *Emericus* et *Johannes filii Mauriti de Chatar* nobis in eo supplicare curaverunt, ut, quia sagacitas prudentum adinvenit labentia temporum scripturarum testimonio commendare, timerentque, ne ex defectu probationum iura ipsis ex testamento condam nobilis domine *Elene* vocate, relicte *Francisci filii Johannis de dicta Chatar* competentia possent pereclitari (!), illos testes, qui prefate testamentarie dispositioni predictae domine *Elene* presentes interfuissent, pro futuris testibus examinari ac eorum dicta nostris in litteris conscripta ipsis dare dignaremur ipsorum iuris ad cautelam. Nos itaque eorum supplicationibus tanquam rationabilibus et iuri consonis annuentes, testes infrascriptos dictorum *Emerici* et *Johannis* nostri in presentiam citari faciendo et ad sancta Dei ewangelia iurare astringendo singillatim et secrete, quid ipsis constaret de testamento condam nobilis domine *Elena* vocate, relicte *Francisci filii Johannis de Chatar* predicta, diligenter examinavimus. Item primo providus vir *Dominicus* filius *Nicolai* dicti *Molnar* de prefata *Chatar* fassus est, quod prelibata domina *Elena* vocata, relicta *Francisci filii Johannis* in ultimis agens, licet corpore egra, mente tamen sana feria secunda proxima ante festum Inventionis Sancte 1146. máj. 2. Crucis de bonis suis a Deo sibi collatis tale condidisset testamentum, quod dotem et res paraffernales suas, que de portionibus possessionariis antedicti condam *Francisci filii Johannis de iam fata Chatar* domini et mariti sui ex consuetudine regni eidem domine *Elene* provenire debent, que portiones possessionarie nunc iure hereditario in ipsos *Emericum* et *Johannem* filios *Mauritii* condescendere forent et aput manus ipsorum existere perhibentur, antefatis *Emerico* et *Johanni* et per ipsos eorum heredibus et posteritatibus universis remisisset et relaxasset. Item tres vaccas ac clenodia domus sue, necnon terras, prata,

silvasque ipsam dominam Elenam iure emptionis et titulo tangentes et tangentes (!) prefatis Emerico ac Johanni tali conditioni (!), quod de ipsis bonis animam suam non obliviscantur, testamentaliter legass et. Item honesta domina *Margaretha* vocata, consors antedicti Dominici filii Nicolai ac relicta Elie dicti Chonthos similiter *Margaretha* vocata et relicta Pauli filii Francisci de Zenthgal Agata vocata ad fidem eorum (!) Deo debitam fassè extiterunt sicuti prescriptus Dominicus filius Nicolai de sepedicta Chatar. In cuius rei memoriam presentes litteras nostras patentes eisdem Emerico et Johanni duximus concedendas. Datum Wesprimii, feria quarta proxima ante festum Beate Margarethe virginis anno Domini millesimo quadingentesimo XL-mo sexto.

Papiroklevél, a szöveg alján letöredezett zöld pecsét maradványával. Régi jelzése : No 604.

XXII.

1446 deczember 23. A kapornaki konvent az országtanács rendeltére nyomozást tartván, Pálóczi László országbirónak jelenti, hogy igaznak találván Csobi Fülöp fiának Mihálynak panaszát, mely szerint néhai Pápai Antal fia György Tomaj és Mizsér zalamegyei, Poton és Pápa vagy Zsemlér veszprémmegyei falukban levő zálogos jószágait, Mizséren és Zsemléren levő malomrészeit elfoglalta, tehát Pápai Györgyöt szentkirálykeszűi részbirtokáról az országbiró elé idézte.

Magnifico viro comiti *Ladislao de Palócz*, iudici curie regie, amico ipso honorando *conventus ecclesie Sancti Salvatoris de Kapornak* amicitiam paratam cum honore. Vestra noverit magnificentia nos litteras prelatorum, baronum, nobilium et procerum regni Hungarie universorum inquisitorias, evocatorias honore, quo decuit, recepisse in hec verba :

Prelati, barones, nobiles et proceres regni Hungarie universi *conventui ecclesie Sancti Salvatoris de Kapornak* salutem cum honore. Dicitur nobis in persona *Michaelis condam Philippi de Choby*, quomodo *Georgius filius condam Anthonii de Papa* temporibus transactis quasdam portiones suas possessionarias impignoraticias in possessionibus *Thomay* et *Mysser* in comitatu Zaladiensi, necnon *Pothon* et *Papa alio nomine Semlyer* in Vesprimiensi comitatibus existentes habitas ac portiones suas molendinorum in facie dictarum possessionum *Mysser* et *Semlyer* habitorum minus iuste et indebite de manibus ipsius *Michaelis* occupasset, occupatasque conservaret etiam de presenti, in qua quidem occupatione dicto exponenti *ducentorum florenorum auri dampna* intulisset potentia mediante in preiudicium et dampnum dicti

exponentis valde magnum. Super quo vestram requirimus devotionem, quatenus vestram mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente *Stephanus de Myskew* vel *Nicolaus* aut *Anthonius de Koronthal* sin *Dominicus de Syppw*, aliis absentibus homo noster scita veritate premissorum evocet prefatum Georgium contra annotatum Michaellem in presentiam iudicis curie regie ad octavas festi Epiphaniarum Domini nunc ven- 1447. jan. 13.
 turas rationem premissorum redditurum, litis pendentia si qua foret inter ipsos non obstante. Et post hec huiusmodi inquisitionis et evocationis seriem cum nomine evocati ad dictas octavas eidem iudici curie regie more solito rescribatis. Datum Bude, feria secunda proxima post festum Undecimilia Virginum, anno Domini M-mo quadringentesimo quadragesimo sexto. 1446. okt. 24.

Unde nos premissis petitionibus antefatorum prelatorum, baronum et nobilium regni annuentes, ut tenemur, unacum prefato Dominico de Syppw, homine ipsorum, hominem nostrum, videlicet *fratrem Gregorium sacerdotem*, unum ex nobis ad premissa peragenda nostro pro testimonio duxissemus destinandum. Qui tandem ad nos reversi nobis concorditer retulerunt, quod ipsi in festo Beati Thome apostoli proxime preterito in 1446. decz. 21.
 comitatu Zaladiensi simul procedendo, ab omnibus, quibus decens et oportunum fuisset, de premissis inquirendo, talem scivissent veritatem, prout eisdem prelatis, baronibus et regni nobilibus dictum fuisset et sicut tenor litterarum eorundem continet predictarum. Habitaque ipsa inquisitione eodem die prefatum Georgium filium Anthonii de Papa in possessione *Zenthkyralkezy* vocata, portione scilicet sua possessionaria in eadem habita contra prefatum Michaellem filium Philippi de Chob ad predictas octavas festi Epiphaniarum Domini in vestre magnificentie evocassent presentiam rationem premissorum redditurum, litis pendentia, si qua foret inter ipsos, non obstante. Datum tertio die diei inquisitionis et evocationis predictarum, anno Domini ut supra.

Papiroklével a konvent erősen megrongálódott pecsétjével. Hátán jegyzet: Ex deliberatione prelatorum etc. ad G(eorgii octavas). Régi jelzése: 2007.

XXIII.

1447 augusztus 14. Vasvár. Lőrinthefalvai Mihály Vas megye alispánja s a szolgabírák adják emlékezetül, hogy a törvénytevő napon Válti Rákos György Bögöti György fia Péter ellen panaszt tett, hogy bögöti részbirtokát lefoglalta. Rákos György párbajt ajánlott Péternek, ki azt el is fogadta, mire a megyei törvényszék a párbajt helyéül a királyi kuriát állapította meg; ugyancsak a királyi kuriára az országtanács elé utalták Péternek egy másik birtokperét, melyben Szántói Botka Lászlóval szemben volt alperes.

Nos Michael de Lerenthefolua vicecomes et iudices nobilium comitatus Castriferrei memorie commendamus, quod, cum nos feria secunda proxima ante festum Apparitionis Beati Michaelis archangeli nunc preterita una cum provincie 1447. máj. 2. nobilibus in sede nostra iudiciaria pro faciendo iudicio moderativo consedissemus, tunc Georgius dictus Rakus de Valth de medio aliorum litigantium exurgendo contra Petrum filium Georgii de Bwguth proposuit eo modo, quod ipse portionem suam possessionariam in eadem posseissone Bwguth (!) vocata habitam temporibus proxime transactis a manibus eiusdem Georgii occupasset, occupatamque uteretur de presenti potentia mediante in preiudicium et dampnum eiusdem Georgii valde magnum; ex parte cuius a nobis iustitiam sibi super hoc impertiri postulasset. Quo audito ad nostrum requisitionem iuridicam prefatus Petrus respondit eo modo, quod ipse Georgius Rakus nullam portionem possessionariam in dicta possessione Bwguth haberet, nec aliquando habere sciret, sed eadem possessio Bwguth semper precise sua fuisset et esset et eandem certis litteris instrumentalibus tenuisset et possideret de presenti. Unde idem Georgius Rakus hiis auditis et propositis e contrario respondisset eo modo, quod hoc verum fuerit, quod semper ipse et antiquo portionem certam in eadem possessione Bwguth haberet et habuisset ac usus fuisset et fructus eiusdem percepisset, quendam festucam in signum dimicationis duelli eidem Petro porrexisset, quam idem Petrus sponte et benivole ab eodem recepisset in huius rei signum, quod annotatus Georgius nunquam in dicta possessione Bwguth portionem aliquam habuisset. Quo facto eedem partes a nobis terminum dimicationis postularunt. Unde nos sic habitis terminum dimicationis huiusmodi celebrationis duelli in curiam regiam in presentiam prelatorum, baronum ac procerum regni Hungarie; item quendam (!) communem inquisitionem hic, in sede nostra iudiciaria inter eundem Petrum filium Georgii de dicta Bwguth in causam attractum ab una et Georgium dictum Bothka de Zantho ab alia partibus

super portionum possessionariorum in eisdem litteris per nos adiudicatoriis contentis similiter cum tota serie adiudicata partibus discordantibus in presentiam prelatorum, baronum ac procerum regni Hungarie in curiam regiam ad octavas festi Beati Jacobi apostoli nunc venturas discussioni 1447. aug. 1. et deliberationi ac examinationi duximus transmittendam testimonio presentium litterarum nostrarum mediante. Datum in Castroferreo, feria secunda proxima ante festum Assumptionis Virginis gloriose, anno Domini millesimo quadringentesimo XLVII.

Papíroklevél, rajta három pecsét. Az első nyolczszögű gyűrűpecsét benn D betű, melynek jobb szára mellett negyedhold, ez alatt csillag van, a második kerek gyűrűpecsét, benne az alsó részén holdszerűen végződő kereszt az alsó szögletekben egy-egy köröcske $\frac{\circ}{\circ}$, a harmadik kivehetetlen, megsérült. Régi jelzése nincs.

XXIV.

1448 október 11. Vasvár. Káldi György és Szölcei Miklós Vas megye alispánjai, valamint a szolgabírák Pederi Asztalnok Mihály szolgabíró jelentése alapján bizonyítják, hogy Válti Rákos György Hermáni Rátolt Miklósnak egy surányi jobbágyát a nemességnek a pesti országgyűlésről való megérkezése után csak a költözési engedély megnyerése s az igazságos földbér megadása után vitte a maga birtokára.

Nos Georgius de Kald et Nicolaus de Zewlce vicecomites et iudices nobilium comitatus Castriferrei memorie commendamus, quod, cum nos ad instantiam et legitimam petitionem Georgii Rakus de Valth unum ex nobis, videlicet comitem Michaellem Aztalnok de Peder, iudicem nobilium, ad infrascriptam inquisitionem faciendam duxissemus transmittendum, qui (!) tandem ad nos reversus, nobis retulit isto modo, quod ipse feria quarta proxima post festum Beati Michaelis archangeli nunc preteritum in comitatu Castriferrei simul (!) proce- 1448. okt. 2. dendo, ab omnibus cuiusvis status et condicionis eiusdem comitatus hominibus, a quibus decens et oportunum fuisset, diligenti inquisitione palam et occulte facta, scire potuisset (!), sic scivisset, quod idem Georgius Rakus de dicta Valth quendam iobagionem, Michaellem nomine, Nicolai Ratolth de Herman in portione sua (!) possessionaria eiusdem Nicolai Swran vocata commorantem post adventum nobilium de congregatione ipsorum generali Pestyensi presentis anni feria tertia proxima ante festum Nativitatis Beati Johannis Baptiste nunc preteritum habita 1448. jún. 18. licetia (!) et optenta ac iusto terragio suo deposito, aliisque debi-

tis persolutis idem Georgius Rakus deduci fecisset et procurasset testimonio presentium mediante. Datum in Castroferreo, feria sexta proxima ante festum Beati Colomani martyris, anno Domini millesimo CCCC-mo XLVIII°.

Papíroklevél három pecséttel, melyekből az első elnyomódott, a középsőn ugyanolyan D-betűs, negyedholdas pecsét van (a csillag nem látszik), mint az előző oklevélen, a harmadik letöredezett. Régi jelzése: No 1988.

XXV.

1449 május 27. A vasvári káptalan jelenti, hogy Válti Rákos György és Miklós, valamint Hermáni Rátolt Miklós panaszára a több bögöti nemes ellenében Tekse föld miatt elrendelt tanuvallomásokat az országbírói ember s a káptalan bizonyossága felvették s mivel a bögöti nemesek tanubizonyosságai jobbnak tüntek fel, nem helyezték Rátolt Miklóst vissza a birtokba, hanem a nemeseknél hagyták.

Serenissimo principi domino regi Hungarie etc., domino ipsorum metuendo *capitulum ecclesie Castriferrei* orationum suffragia devotarum. Vestra noverit serenitas, quod, cum nos litteris magnifici viri comitis *Ladislai de Palocz*, iudicis curie vestre, formam sue deliberationis iudiciarie ac communis inquisitionis in se exprimentibus pro parte *Georgii et Ladislai dicti Rakus de Walth* ac *Nicolai Ratholth de Herman* ab una, parte vero ab alia *Petrum (!) filium Georgii et Sebastianum de Bwgwth, Marcum et Osvaldum filios eiusdem, Mathiam Therek, Valentinum filium Blasii, Stephanum filium Michaelis Chonka dictum, Nicolam filium Michaelis Fodor de Bwgwth* emanatis nobis loquentibus directis honore, quo decuit receptis, iuxta earundem continentiam unacum *magistro Benedicto de Thelekes*, homine vestro in eisdem litteris adiudicatoriis inter alios nominatim conscripto, per eundem domimum comitem de ipsa curia vestra ad infrascripta [specialiter transmissio nostrum hominem, videlicet]... *custodem*, socium et concanonicum nostrum, ad contenta ipsarum litterarum iudicis curie vestre peragenda nostro pro testimonio transmissemus fide dignum, qui tandem ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt, quod ipsi vigesimo secundo die festi Beati Georgii martyris nunc preteriti et aliis diebus ad id aptis et suffi-

1449. máj. 15.

cientibus ad faciem *predii Texe* vocati et certarum terrarum arabilium et fenilium vicinis et commetaneis eiusdem universis inibi legittime convocatis, partibus etiam predictis presentibus accessissent. Ubi primo ab eisdem vicinis et commetaneis eiusdem predii *Texe*, demum vero a nobilibus comprovincialibus per prefatos *Petrum filium Georgii* et alios prenominatos de *Bwgwth* illuc

convocatis ad fidem eorum Deo debitam, fidelitatemque vestre serenitati et suo sacro dyademati observandam, tacto dominice crucis ligno, odio, favore et amore partium postergatis, absque scrupulo cuiuslibet falsitatis, Deum ferendo pre oculis super contentis dictarum litterarum ipsius magnifici comitis talem scivissent et per omnia experti fuissent certitudinis veritatem, quod primo *Ladislauus Zarka de Peczel* commetaneus, *Johannes filius Nicolai de Bogyzlo* vicinus, *Emericus filius Laurentii de Porpach* vicinus, *Gregorius filius David de eadem* vicinus, nobilis domina *Anna, relicta* condam *Nicolai de dicta (!) Fyzthew*, vicina, nobilis domina *Lucia* vocata, *consors Francisci de Fyzthew*, vicina, nobilis domina *Susanna, consors Emerici de Porpach*, vicina, nobilis domina *Anna, consors Benedicti filii Johannis de Porpach*, vicina, nobilis domina *Susanna Gregorii de Porpach*, nobilis domina *Margaretha* vocata, *consors Bartholomei de Bardus* comprovincialis, nobilis domina *Ursula, consors Gregorii Bozay*, comprovincialis, *Valentinus Czama de Czamafalwa* vicinus, *Bartholomeus de eadem* vicinus, alter *Valentinus filius Nicolai de eadem* vicinus, *Georgius filius Zelke de Bogyzlo* vicinus, *Nicolaus filius Pauli*, alter *Nicolaus filius Georgii, Mathias filius Johannis, Michael filius alterius Johannis de eadem Bogyzlo* vicini, *Johannes filius Dominici de Zelesthe* vicinus, *Jacobus filius Pauli de eadem* vicinus, *Nicolaus filius Laurentii de Felsewzelesthe* comprovincialis, *Nicolaus filius Johannis de Zelesthe* vicinus, *Laurentius filius Thome de Zelesthe* comprovincialis, *Petrus filius Petri de Thewthews* comprovincialis, *Johannes filius Bartholomei de Meggyes* comprovincialis, *Mathias de Chempezhaza* comprovincialis, *Nicolaus de eadem* comprovincialis, *Petrus filius Petri de Thewthews* ¹⁾ comprovincialis, *Bartholomeus de Bardus, Stephanus filius Benedicti de Bozay, Johannes filius Nicolai de eadem* comprovincialis, *Johannes filius Johannis de Bwd* comprovincialis, *Gaspar filius Stephani de Kysfalud* comprovincialis, *Petrus Fekthew* de eadem comprovincialis, *Michael filius Simonis de eadem, Nicolaus filius Johannis de eadem, Paulus filius Petri de eadem* comprovincialis, *Wyd[u]s de Koltha* comprovincialis, *Thomas de Septhe* comprovincialis, *Emericus filius Johannis de Bozay* comprovincialis, *Blasius filius Viti de Koltha* comprovincialis, *Blasius de Meggyes* comprovincialis, *Anthonijs de Bozay* comprovincialis, *Stephanus filius Petri de Kayd* comprovincialis, *Stephanus filius Benedicti de Awad* ex auditu, *Nicolaus filius Petri de Kayd, Stephanus filius Bartholomei de Kyspaath* comprovincialis, *Vinczlo de Awad* comprovincialis, *Gregorius filius Stephani de Septhe* comprovincialis, *Georgius*

¹⁾ Ugyanez a név kevéssel előbb már említve volt.

filius Dyonisii de Bozay comprovincialis, *Petrus filius Michaelis de Pag* comprovincialis, *Bartholomeus de Bozay* comprovincialis ex scitu omnes, communiter fassi et attestati fuissent, quod prelibati Petrus filius Georgii et Sebastianus de Bwgwth, Marcus et Osvaldus filii eiusdem Sebastiani, Mathias Therek, Valentinus filius Blasii, Stephanus filius Michaelis Conka (!) dictus, Nicolaus filius Michaelis de eadem Bwgwth dictum predium Texe vocatum, terras arabiles et fenilia in eodem predio habita a manibus dicti Nicolai Ratholth potentialiter non occupassent, sed semper in pacifico dominio fuissent et eosdem iure hereditario concerneret predium predictum. Item quia idem predium Texe iuxta iudicariam commissionem ipsius magnifici comitis, si per prefatos in causam attractos a manibus ipsius Nicolai occupatum fore reperti extitissent, eidem Nicolao Ratholth restatui fore et committi debuissent, prout homo vester et nostrum testimonium asserebant, sed quia perscripti in causam attracti prout ex attestationibus dictorum commetaneorum, vicinorum et nobilium comprovincialium reperire valuissent, meliores et efficaciores comprobationes habuissent facto in premissis, ex eo secundum deliberationem vestre serenitatis hominem (!) et nostrum testimonium annotatum predium manibus dictorum in causam attractorum statuissent. Cuius (!) seriem omnium premissorum deliberationi et examini vestre serenitatis ad octavas festi Beati Georgii martyris nunc venturas duximus transmittendam et rescribendam. Datum tredecimo die termini prenotati anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo nono.

Pálóczi László országbíró 1470-i átiratából.

XXVI.

1449 július 26. A kapornaki konvent Pálóczi László országbíró rendeletére nyomozást tartván, jelenti, hogy igaznak találta a Válti Rákos Györgytől és Bögöti Pétertől emelt panaszt, mely szerint Hermáni Rátolt Miklós és fia László, nem különben Menődi Senye Tamás, Szántói Botka György és fia János, Tankó Miklós, Bögöti Both János, Dénes és Simon azt a bögöti részjóságot, melybe a felpereseket visszahelyezték, újra elfoglalták.

Serenissimo principi domino *Ladislao*, nato *condam Alberti regis*, electo regi regni Hungarie, domino ipsorum gratiosissimo *conventus ecclesie Sancti Salvatoris de Kapornak* orationum suffragia devotarum. Vestra noverit serenitas nos litteras magnifici comitis *Ladislai de Palocz*, iudicis curie vestre, inquisitorias honore, quo decuit, recepisse in hec verba :

Amicis suis reverendis *conventui ecclesie de Kapornak* comes *Ladislaus de Palocz*, iudex curie regie, amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis *Georgii dicti Rakos de Valth* ac *Petri filii Georgii de Bwguth*, quod licet totales portiones possessionarie prefatorum exponentium in possessione *Bwguth* predicta habite ipsis exponentibus iuxta nostram iudiciariam commissionem restatute fuerunt, tamen *Nicolaus dictus Ratholth de Herman* ac *Ladislaus filius eiusdem*, necnon *Thomas Senye de Meneud*, *Georgius Bothka de Zantho* et *Johannes filius eiusdem*, necnon *Nicolaus dictus Tanko*, *Johannes*, *Dyonisius* et *Symon dicti Both de eadem Bwguth*, post huiusmodi restatutionem ipsis exponentibus factam, videlicet circa festum Beati Georgii martyris proxime preteritum prescriptas portiones posses- 1449. ápr. 24. sionarias ipsorum exponentium in eadem possessione *Bwguth* habitas pro seipsis occupassent, occupatasque conservarent de presenti. Ceterum universas litteras et litteralia ipsorum exponentium instrumenta factum portionum ipsarum possessionariarum tangentia ipsis exponentibus reddere et restituere recusassent et recusarent etiam de presenti potentia mediante in preiudicium et dampnum dictorum exponentium valde magnum. Super quo vestram amicitiam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente *Sebastianus de Bwd* vel *Johannes de Fyztew*, sin *Petrus Farkas de Harazth* aut *Johannes de Porpach*, aliis absentibus homo regius ab omnibus, quibus incumbit, meram de premissis experiat veritatem, quam tandem domino regi fideliter rescribatis. Datum in . . . anafelde ¹⁾ in festo Beate Margarete virginis et martyris anno Domini M-mo quadringentesimo quadragésimo nono. 1449. júl. 13.

Unde nos premissis petitionibus antefati comitis Ladislai annuentes, ut tenemur, unacum praefo Johanne de Fyztew, homine vestro, nostrum hominem, videlicet *fratrem Blasium sacerdotem*, unum ex nobis ad premissa peragenda nostro pro testimonio duxissemus destinandum. Qui tandem ad nos reversi nobis concorditer retulerunt, quod ipsi octavo die festi *Divisionis Apostolorum* proxime preteriti in comitatu Castri- 1449. júl. 22. ferrei simul procedendo, ab omnibus, quibus decens et opportunum fuisset, de premissis inquirendo talem scivissent veritatem, prout eidem comiti Ladislao dictum fuisset et sicut tenor litterarum eiusdem continet predictarum. Datum quinto die diei inquisitionis prenotate, anno Domini supradicto.

Papiroklefél, hátán némi pecsétmaradványnyal. Régi jelzése : No 1997.

¹⁾ Úgy behúzták az előző sor betűit, hogy nem lehet elolvasni.

XXVII.

1450 május 14. A vasvári káptalan jelenti, hogy a Válti Rákos György és Bögöti Péter panaszára Hermáni Rátolt Miklós és fia László, Bódi Czakó Miklós, Menődi Senye Tamás, Bögöti János, Dénes és Simon alperesek ellen tartott nyomozás, tanuvallatás azt az eredményt adta, hogy a Rátoltiak s a többi alperes a felperesektől keresett bögöti földek birtokában nincsenek.

Serenissimo principi, domino regi Hungarie etc., domino ipsorum metuendo *capitulum ecclesie Castriferrei* orationum suffragia devotarum. Vestra noverit serenitas, quod nos receptis litteris viri magnifici comitis *Ladislai de Palocz*, iudicis curie vestre, formam sue deliberationis iudiciarie ac oculate revisionis et communis inquisitionis in se exprimentibus pro parte *Nicolai Rathold de Herman* ac *Ladislai filii eiusdem*, necnon *Nicolai Chako de Bewd* ac *Thome Senye de Meneud* ac *Johannis Dyonisii et Simonis de Bwguth* in causam attractorum ab una, parte vero ab alia *Georgii Rakus de Walth* et *Petri filii Georgii de eadem Bwguth* actorum nobis loquentibus et directis honore, quo decuit, receptis et iuxta earundem continentiam unacum *Leonardo de Demetery* homine vestro in eidem litteris adiudicatoriis inter alios nominatim conscripto, per eundem dominum comitem Ladislaum de ipsa curia vestra regia ad infrascripta specialiter transmissio, nostrum hominem, videlicet *magistrum Elyam, socium et concanonicum* nostrum pro parte ipsius Nicolai Ratholth (!) et aliorum in causam attractorum ad contenta ipsarum litterarum annotati iudicis curie vestre peragenda nostro pro testimonio transmissemus fide dignum, qui tandem ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt, quo ipsi sexto die festi Beati Georgii martyris proxime preteriti ac aliis 1450. ápr. 29. diebus ad id aptis et sufficientibus ad faciem dicte possessionis *Bewgud* (!), consequenterque portionem memoratorum Georgii Rakus de Walth ac Petri filii Georgii de dicta Bwguth in eadem Bwguth habitarum vicinis et commetaneis ipsarum universis inibi legittime convocatis, partibus etiam predictis presentibus accedendo, ubi primo ab eisdem vicinis et commetaneis dicte possessionis Bwguth, demum vero a nobilibus, conprovincialibus per prefatum Nicolaum Ratholth ac alios predictos in causam attractos illuc convocatis et congregatis ad fidem eorum Deo debitam, fidelitatemque sacre corone regie observandam, tacto dominice crucis ligno, per eos prestitum, odio, favore et amore partium postergatis (!), absque scrupulo cuiuslibet falsitatis, Deum habendo pre oculis super contentis dictarum litterarum

ipsius comitis Ladislai talem scivissent et experti fuissent certitudi-
 nis veritatem, quod primo *Nicolaus filius Anthoni de Selesthe*
 commetaneus ex scitu, item *Philippus filius Johannis de Pugh (!)*
 comprovincialis ex scitu, *Stephanus filius eiusdem Philippi* similiter
 comprovincialis ex scitu, *Stephanus filius Sebastiani de Pagh*
 vicinus ex scitu, *Michael filius Stephani*, *Franciscus filius Johannis*,
Valentinus filius Petri, *Andreas filius Emerici de dicta Pagh* simi-
 liter vicini ex scitu, item *Mathias filius Petri de Bwd* vicinus
 ex scitu, item *Georgius filius Petri de Bugyzlo* vicinus ex auditu,
Nicolaus filius Bozyzlo vicinus ex scitu, *Laurentius filius Egydii*
vicinus ex scitu et auditu, *Nicolau; filius Michaelis de Bwd*
 vicinus ex scitu, *Benedictus filius Marci de Zelesthe (!)* vicinus
 ex scitu, *Ladislau; filius Stephani de Fyzthw* ex scitu, *Jo-*
hannes filius Nicolai de eadem Fyzthw vicinus ex scitu, *Ni-*
colaus filius Stephani de Thethews comprovincialis ex scitu,
Martinus filius Nicolai de Fyzthw (!) vicinus ex scitu, *Petrus de*
Ablancz comprovincialis ex scitu, *Mathias filius Nicolai Thethews*
 comprovincialis ex scitu, *Ladislau; de Keweskuth* comprovincialis
 ex auditu, *Sebastianus filius Johannis de Thethews* comprovincialis
 ex scitu, *Laurentius filius Thome de Felsezelethe* vicinus ex scitu,
Demetrius de eadem Zelesthe vicinus ex scitu, *Symon filius Georgii*
 similiter vicinus ex scitu, *Johannes filius Nicolai Bogyzlo* vicinus
 ex scitu, *Stephanus filius Johannis de Besenew* comprovincialis
 ex scitu et auditu, *Petrus filius Johannis de Bewd* vicinus ex
 scitu, *Emericus filius Johannis Magni de Zelesthe* vicinus ex
 auditu, *Michael filius Benedicti de Path* comprovincialis similiter
 ex auditu, *Stephanus filius Thome de eadem Path* comprovincialis
 ex scitu, *Blasius filius Petri de Ewr* comprovincialis ex auditu,
Nicolaus filius Johannis de Pagh vicinus ex scitu, item *Stephanus*
de Path comprovincialis ex auditu et scitu, *Michael filius Johannis*
Dancz de Zygeth comprovincialis ex scitu, *Stephanus filius Nicolai*
de Syee comprovincialis ex scitu, *Michael filius Jacobi de Kyschem*
 comprovincialis ex scitu et auditu, *Georgius filius Nicolai de*
eadem Kyschem comprovincialis ex scitu, *Laurentius de Balog-*
ffalwa comprovincialis ex scitu, *Farkas de Herman* compronvin-
 cialis ex scitu, *Nicolaus filius Mathie de Balogffalwa* comprovin-
 cialis ex scitu, *Johannes filius Blasii de dicta Balogffalwa* com-
 provincialis ex scitu, *Petrus filius Egidii de Kyschem* comprovin-
 cialis ex scitu, item *nobilis domina relicta condam Petri de Chorna*
 vicina ex scitu, *nobilis domina Scolastica vocata, relicta condam*
Valentini litterati de Sork vicina et scitu, *nobilis domina Kathe-*
rina, relicta condam Nicolai de Ablancz, comprovincialis ex scitu,
nobilis domina Katherina, consors Briccii de Fizthew, vicina ex
 scitu, *nobilis domina Elena vocata consors Ge . . . ch de Kyschem*,

comprovincialis ex scitu, item nobilis domina *Susko vocata, consors Thome Kyrál dicti de Kyschem*, comprovincialis ex auditu, item nobilis domina *Helena, consors Petri Thewrek de Kyschem* predicta, comprovincialis ex auditu, *nobilis puella Elizabeth, filia Petri de antedicta Kyschém* comprovincialis ex scitu et auditu, item nobilis *puella Elizabeth, filia Petri de dicta Kyschem*, comprovincialis ex scitu, nobilis *puella Elizabeth, filia Andree de Kyschem* comprovincialis ex scitu, *Georgius Parrag de Kamon* [comprovinc]ialis ex scitu, *Lucas filius Stephani [de] Septhe* comprovincialis ex scitu, *Laure tius et Lucas filii Valentini de eadem Septhe* ex tu, *Paulus filius Stephani de eadem Septhe* ex scitu, *Paulus filius Gaspar de Sye* ex, *Stephanus filius Valentini de dicta Septhe* ex scitu, *Benedictus de Viragosbe[r]ek* ex scitu, *Stephanus de Koltha* ex scitu, *Michael Fontherew de Kisfalwd* ex scitu, *Michael filius Symonis de eadem Kisfalwd* ex scitu, *Paulus de Chew* ex scitu, *Michael de Miske* ex scitu, *Johannes de Narda* ex scitu, *Franciscus de Nare* ex scitu, *Stephanus filius Johannis de Sye* ex scitu *Michael filius Ladislai de Ondod* ex scitu, *Gregorius filius Michaelis de Heren* ex scitu, *Johannes de Besenew* ex scitu, *Petrus Anyos de Balogffalwa* ex scitu, *Nicolaus Barancz de Herman* ex auditu, *Emericus filius Johannis de Kamon*, *Osvaldus Ratholth de dicta Herman* ex scitu, *Petrus filius Johannis de Chem* ex scitu, *Nicolaus Beze de Herman* ex scitu, *Nicolaus Varagosberek (!)* ex scitu, nobiles comprovinciales, item *Jacobus Pench de Almasalya* commetaneus ex scitu, nobilis domina *Anna vocata, relicta condam Georgii de Zelesthe*, commetanea ex scitu, *Stephanus filius Marcelli de Kamon* comprovincialis ex scitu et *Nicolaus filius Johannis de Iklod* vicinus ex scitu fassi et attestati extitissent, quod prenominati Nicolaus Ratholth ac Ladislaus filius eiusdem et alii prenominati in causam attracti nullam portionem possessionariam memorati Georgii Rakus de Valth et Petri filii Georgii de dicta Bwgwd in eadem Bwgwd habitam et per eos ab antiquo possessam post statutionem eiusdem ipsis factam sibi ipsis potentialiter occupassent et nec in dominio eiusdem fuissent et extiterint, prefati etiam homo regius et nostrum testimonium homines, eundem Nicolaum Ratholth et alios predictos in causam attractos, uti retulerunt, in dominio alicuius portionis possessionarie eorundem Georgii Rakus et Petri filii Georgii de dicta Bwgwd in eadem Bwgwd habite non vidissent, neque reperissent. Quibus sic habitis et repertis iidem regius et noster homines totales portiones possessionarias prefatorum Nicolai Ratholth et Ladislai filii eiusdem, necnon Nicolai Chonka (!) de Bwd, necnon Johannis, Dyonisii et Symonis de prefata Bwgwd in eadem Bwgwd habitas et per eos ab antiquo possessas rursus et

iterum restatuissent eisdem et commisissent perpetuo possidendas, contradictione ipsarum partium sibi invicem et aliorum quorumlibet non obstante. Datum sedecimo die diei communis inquisitionis et restatutionis predictarum, Anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo.

Kettészakadt, pár helyen kissé lyukas papiroklevel némi pecsétmaradvánnyal. Régi jelzése: No 2035.

XXVIII.

1452 október 2. Válti Rákos György a maga és fia, valamint testvére s ennek gyermekei, továbbá Bögöti Péter, Bögöti Balázs fia Bálint és Török Mátyás nevében a vasvári káptalan előtt Hermáni Rátolt Miklóst és fiát Lászlót, Menődi Senye Tamást, Vági Miklós mestert és feleségét Katalint, Mihályi Ugrin fia Jánost Váltföldre megszerzésétől, Hunyadi János kormányzót pedig az adományozásától eltiltotta.

Nos capitulum ecclesie Castriferrei memorie commendamus, quod Georgius Rakus de Walth in sua et Nicolai, Johannis et Alberti filiorum suorum, necnon Ladislai similiter Rakus (!) de eadem Walth ac Floriani, Sigismundi et Tobie filiorum eiusdem Ladislai, Petri de Bwgwth, Valentini filii Blasii et Mathie dicti Thewrek de eadem Bwgwth personis nostram veniens in presentiam, Nicolaum Ratolth de Herman et Ladislaum filium eiusdem, Thomam Sene de Meneud, magistrum Nicolaum de Wagh et nobilem dominam Katherinam consortem eiusdem ac Johannem filium Vgrini de Mihaly ab impetratione predii Owalthfeldew vocati ac alios quoslibet, signanter magnificum et spectabilem dominum Johannem de Hunyad, regni Hungarie gubernatorem idem predium Owalthfeldew eidem Nicolao Ratolth et aliis prenomatis a donatione et collatione, usuumque fructuum et quarumlibet utilitatum eiusdem perceptione seu percipifactione et se quovis alio quesito colore in dominium ipsius intromissione seu statuifactione quoquo modo factis vel fiendis prohibuit contradicendo publice et manifeste coram nobis harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria secunda proxima post festum Beati Michaelis archangeli, Anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo.

Papiroklevel, a káptalan erősen megessonkult pecsétjével. Régi jelzése: No 2051.

XXIX.

145(2 ?) Buda. Pálóczi Miklós országbiró a Vági Miklóstól és feleségétől Katalin asszonytól Mihályi Ugrin fia János ellen indított pert a bíróság tagjainak kívánságára elhalasztja.

Nos comes *Nicolaus de Palocz*, iudex curie serenissimi principis domini Ladislai, Dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. regis, damus pro memoria, quod causam, quam *Nicolaus* [filius *Gerardi de*] *Wagh* ac [nobilis domina] *Katherina* vocata, consors eiusdem, contra *Johannem* [filium *Vgrini de Mihaly*] iuxta continentiam litterarum nostrarum prorogatoriarum super factis in litteris conventus ecclesie inquisitoriis, evocatoriis, insinuatoriis contentis in octavis [festi Beati Michaelis] archangeli coram nobis, ex deliberatione dominorum [ad octavas festi Beati] *Georgii* martyris nunc venturas duximus [prorogandam. Datum] Bude q[ua]dragesimo secundo die termini prenotati. Anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo

Vízfoltokkal nagyon megrongált papiroklevél kevés pecsétnyommal. A kiegészítéseket részben a hátirat, részben az 1452 október 2-i oklevél alapján tettük s épen ennek az alapján teszszük időbelileg ide; mert a két irat között összefüggés lesz. Régi jelzése nincs.

XXX.

1452 december 24. A vasvári káptalan *Garai László* nádornak jelenti, hogy a rendeletére tartott nyomozás teljesen igazolta a *Hermáni Rátolt Jánostól* és fiától *Lászlótól*, valamint *Menődi Senye Tamástól* emelt vádat, hogy *Válti Rákos György* fia *Miklós* atyjának, testvéreinek és *Válti Rákos Benedeknek* tanácsára s akarata szerint surányi jobbágyaival a panaszosok surányi jobbágysáira támadt, jószágukat elpusztította s azért a vádlottakat surányi jószágokról *Hermáni Rátolt János* ellenében törvénybe idézte.

Magnifico viro domino *Ladislao de Gara*, regni Ungarie palatino et iudici Comanorum, domino et amico ipsorum honorando capitulum ecclesie *Castriferrei* amicitiam paratam cum honore. Litteras inquisitorias, evocatorias et insinuatorias eiusdem vestre magnificentie reverentia, qua decuit, noveritis nos recepisse in hec verba :

Amicis suis reverendis capitulo ecclesie *Castriferrei* *Ladislaus de Gara*, regni Ungarie palatinus et iudex Comanorum amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis *Nicolai filii Johannis Ratolth dicti de Herman* ac *Ladislai filii eiusdem*, necnon

Thome Sene de Meneud, quomodo sabbato proximo post festum Beati Michaelis archangeli proxime transactum 1452. szept. 30.
Nicolaus filius Georgi Rakus dictus de Walth unacum familiaribus et iobagionibus suis, videlicet Petro Zantho et Urbano in Swran portione scilicet sua possessionaria residentibus ex consilio et voluntate prefati Georgii Rakus (!), patris scilicet sui ac Alberti et Johannis filiorum eiusdem, necnon Ladislai filii Benedicti de dicta Walth quendam familiarem ipsorum exponentium, Leonardum nomine, circa eorum aratra propria in territorio prefati portionis eorum possessionarie *Swran* vocate noctis in silentio reperi-
 tum omni sua sine culpa diris verberum et vlnnerum plagis affecisset ibidem semivivum relinquendo (!), aliisque familiaribus et iobagionibus ipsorum similium maleficiorum minas imposuisset, portionemque possessionariam eorundem in dicta Swran habitam desolasset, in quibus ipsis exponentibus plus quam *centum florenorum auri damna* intulisset potentia sua mediante in eorundem exponentium preiudicium et damnum valde ingens. Super quo vestram amicitiam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente *Petrus Marthon dictus de Bwd* vel *Osvaldus de Pathy* sive *Nicolaus Beze de Herman* neve alter *Nicolaus de Egerzegh*, aliis absentibus homo noster scita veritate premissorum evocet prefatos Nicolaum Rakus et alios prenotatos contra annotatum Nicolaum Ratolth ad octavas festi Epiphaniarum Domini nunc venturas nostram in presentiam rationem premissorum reddituros prefatos familiares et iobagiones suos statuere committendo, insinuando ibidem eisdem, ut sive ipsi octavis in eisdem compareant, sive non, nos ad partis comparentis instantiam iuxta vim et formam generalis decreti dominorum prelatorum et baronum ac procerum regni super huiusmodi actibus potentiariis editi et stabiliti finem faciemus causa in premissa, prout dictabit ordo iuris, litis pendentia, si qua foret inter ipsos non obstante. Et post hec huiusmodo inquisitionis, evocationis et insinuationis seriem cum evocatorum et statuere commissorum nominibus ad dictas octavas festi Epiphaniarum Domini nobis amicabiliter rescribatis. Datum in oppido nostro Symontornya, in festo Beati Galli confessoris anno Domini M^o quadringentesimo quinquagesimo secundo. 1453. ian. 13.

Nos enim petitionibus vestris acquiescentes, unacum prefato Nicolao Beze de dicta Herman, homine vestro, nostrum hominem, videlicet *magistrum Ladislaum, socium et concanonicum nostrum* ad premissa peragenda nostro pro testimonio transmisimus fide dignum. Qui tandem ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt, quod ipsi die dominico proximo ante festum Beati Thome apostoli 1452. okt. 16.

proxime preteritum in comitatu Castriferrei simul 1452. decz. 17. procedendo, ab omnibus, cuiusvis status et condicionis eiusdem comitatus hominibus, a quibus decens et opportunum fuisset, diligenti inquisitione palam et occulte facta scire potuissent, sic scivissent, prout per omnia tenor continet litterarum vestrarum predictarum. Facta itaque ipsa inquisitione ipsi termino in predicto prefatos Nicolaum filium Georgii Rakus de Walth ac eundem Georgium Rakus, necnon Albertum et Johannem filios eiusdem Georgii, necnon Ladislaum filium Benedicti de dicta Walth in portione eorum possessionaria in dicta possessione Swran habita contra Nicolaum Ratolth de dicta Herman ad dictas octavas festi Epiphaniarum Domini nunc venturas vestram evocassent in presentiam rationem premissorum reddituros, prefatos autem familiares et iobagiones suos eisdem statuere commitendo litis pendentia, si qua foret inter ipsos, non obstante, alia contenta dictarum litterarum vestrarum ibidem eisdem insinuando. Datum octavo die diei inquisitionis, evocationis et insinuationis predictarum, anno Domini supradicto.

Papiroklefél, megviselt pecséttel. Régi jelzése : No 1958.

XXXI.

1453 december 6. Buda. Pálóczi László országbíró az Enyerei Fylemend Gergely és Béri István fiai Boldizsár és András közt folyó per tárgyalását a felek prókátorainak kívánságára elhalasztja.

Nos comes *Ladislaus de Palocz*, iudex curie serenissimi principis domini Ladislai, Dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. regis, damus pro memoria, quod causam, quam *Balthasar et Andreas filii Stephani de Beer* pro quibus Sy[mon] de *Kamon* cum procuratoriis litteris conventus ecclesie de Chorna astitit, contra *Gregorium Fylemend de Enyereh*, pro quo *Paulus de Thakachy* cum procuratoriis litteris conventus ecclesie de *Kaporn[ak]* comparuit iuxta continentiam litterarum nostrarum prorogatoriarum super factis in litteris eiusdem conventus de [Kap]ornok inquisitoriis et evocatoriis contentis in octavis festi Beati Michaelis archangeli movere [hab]ebat 1453. okt. 6. coram nobis, *de partium procuratorum voluntate* ad octavas festi Beati Georgii martyris nunc venturas duximus 1454. máj. 1. prorogandam. Datum Bude, sexagesimo secundo die termini prenotati, anno Domini M-mo CCCC^o quinquagesimo tertio.

Kissé lyukas papiroklefél, kevés pecsétmaradvánnyal. Régi jelzése nincs.

XXXII.

1453 deczember 8. Garai Miklós nádor Kísszentpáli Tiszay Zsigmond özvegyének, Margit asszonynak panaszára Debrenthei Tamást, a pannonhalmi apátság kormányzóját hatalmaskodás bűnében elítéli s meghagyja a somogyvári konventnek, hogy Margit asszonyt elfoglalt birtokaiba újra beiktassa, Debrentheinek birtokaiból az okozott 600 forint kár fejében megfelelő értékű jószágot bocsásson az özvegy kezébe, egyéb javaiból pedig a fej- és jószágvesztés váltságaként kiszabott 50 márka fejében foglaljon s azokat, kik ezen birtokok megváltásához jogot formálnak, idézze meg eléje.

Amicis suis reverendis conventui ecclesie Simigiensis Ladislaus de Gara, regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum, amicitiam paratam cum honore. Noveritis, quod Petrus litteratus de Laak pro nobili domina Margaretha, relicta condam Sigismundi Thyzay dicti de Kyszenthpál cum procuratoriis litteris vestris iuxta continentiam litterarum nostrarum prorogatoriarum in octavis festi Beati Michaelis archangeli in figura nostri iudicii 1453. okt. 6. comparendo contra reverendum in Christo patrem dominum Thomam de Debrenthe, gubernatorem abbacie Sancti Martini Sacrimontis Pannonie, litteras vestras inquisitorias, evocatorias et insinuatorias nobis ad amicabilem nostram petitionem rescriptas, tenoremque earundem litterarum nostrarum vobis directarum in Czeche feria quarta proxima post dominicam Ramispalmarum anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo emanatarum verbaliter in se 1452. ápr. 5. habentes, asserendo actionem et propositionem dicte domine Margarethe actricis litteris contineri in eisdem, nobis presentavit declarantes, quod in persona dicte domine Margarethe, relicte condam Sigismundi dicti Thyzay de Kyszenthpál, nobis dictum extitisset, quomodo reverendus dominus Thomas de Debrenthe, gubernator abbacie Sancti Martini Sacrimontis Pannonie circa vindemiam tunc proxime preteritam predictam possessionem ipsius domine Kyszenthpál appellatam, necnon portiones eiusdem possessionarias in possessionibus Swrd, Ewr, Bogard, Gardws, Borothwan, Patha, Erthemlak, utrisque Legard vocatis in comitatu Simigiensi adiacentibus habitas de manibus eiusdem domine indebite et sine lege pro se ipso occupasset et dictam possessionem Kyszenthpál per certa tempora occupatam conservasset, prescriptas autem portiones occupative conservarent (!), preterea decem vasa vini et magnam quantitatem frugum de faciebus dictarum possessionum exponentis auferri, taxam etiam per ipsam dominam super suos iobagiones in eisdem pos-

sessionibus et portionibus commorantes impositam idem dominus Thomas de Debrenthe pro se ipso exigisset, quibus omnibus sexingentorum florenorum dampna eidem domine intulisset potentia sua mediante in preiudicium eiusdem domine et dampnum valde magnum. Super quo vestram amicitiam litteratorie petivissemus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente homo noster infra-declarandus scita veritate premissorum evocaret prefatum dominum Thomam de Debrenthe contra annotatam dominam relictam condam Sigismundi Thyzay nostram in presentiam ad octavas festi Beati Georgii martyris tunc proxime venturas 1452. máj. 1. rationem premissorum redditurum, litis pendentia, si qua foret inter ipsos, non obstante, insinuando ibidem eidem, ut sive ipse in dictis octavis compareret, sive non, nos ad partis comparentis instantiam iuxta vim et formam generalis decreti prelatorum, baronum et procerum regni super huiusmodi potentiariis occupationibus editi et stabiliti finem faceremus in premissis prout dictaret ordo iuris et post hec huiusmodi inquisitionis, evocationis et insinuationis seriem cum nomine evocati octavas ad easdem fideliter rescriberetis. Vos igitur petitionibus nostris satisfacere volentes, ut tenemini, una cum Thoma de h, homine nostro, vestrum hominem, videlicet *fratrem Gregorium sacerdotem*, unus (!) ex vobis ad premissa peragenda vestro pro testimonio duxissetis destinandum, qui exinde tandem ad vos reversi, vobis uni[form]iter retulissent, quod ipsi secundo die festi Resurrectionis Domini tunc proxime prete- 1452. ápr. 10. riti in comitatu Simigiensi procedendo, ab omnibus, quibus decens et opportunum fuisset, nobilibus videlicet et ignobilibus com-provincialibus dicti comitatus Simigiensis hominibus diligenter inquirendo omnia premissa et quevis premissorum singula sic facta et perpetrata fuisse rescivissent, prout nobis dictum extitisset, habitaque ipsa inquisitione eodem die memoratum dominum Thomam de Debrenthe in possessione sua *abbatiali Zamarkwth* vocata contra annotatam dominam Margaretham relictam condam Sigismundi Thyzay ad octavas festi Beati Georgii martyris tunc venturas nostram evocassent in presentiam 1458. máj. 1. rationem de premissis redditurum, litis pendentia, si qua foret inter ipsos non obstante, insinuassent ibidem eidem, ut sive ipse in eisdem octavis compareat sive non, nos ad partis comparentis instantiam iuxta vim generalis decreti dominorum prelatorum et baronum regni finem faceremus causa in premissa, prout dictaret ordo iuris. Ad quas quidem octavas festi Beati Michaelis archangeli (!) prefatus Thomas de Debrenthe per 1453. okt. 6. annotatum Petrum litteratum de Laak legitimum procuratorem

annotate domine Margarethe, relicte condam Sigismundi dicti Thyzay de Kyszentpal, actricis in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram nobis expectatus nostram in presentiam non venit, neque misit, se mediantibus aliis litteris nostris iudicialibus exinde confectis in iudicio aggravari permisit, postulans prefatus procurator dicte actricis eidem ex parte predicti Thome de Debrenthe in causam attracti per nos in premissis iuris equitatem impertiri. Verum quia in persona eiusdem domine Margarethe nobis in eo, ut tempore in predicto prefatus dominus Thomas de Debrenthe, gubernator abbatie Sancti Martini Sacrimontis Pannonie circa vindemiam tunc preteritam dictam possessionem ipsius domine Kyszentpal appellatam, necnon portiones eiusdem possessionarias in possessionibus Swrd, Ewr, Bogard, Gardws, Borohtwan, Patha, Erthemlak et utrisque Legard vocatis in comitatu Simigiensi adiacentibus habitas a manibus eiusdem domine indebite et sine lege ac potentialiter pro se ipso occupasset et dictam possessionem Kyszentpal per certa tempora occupative conservasset, prescriptas autem portiones occupatas conservaret etiam de presenti, preterea decem vasa vini et magnam quantitatem frugum ipsius domine de faciebus dictarum possessionem et portionum possessionariarum auferri, taxam etiam per ipsam dominam super suos iobagiones in eisdem possessionibus et portionibus commorantes impositam idem dominus Thomas de Debrenthe pro se ipso exigisset, in quibus omnibus sexingentorum florenorum auri dampna eidem domine intulisset, querimonia porrecta extitisse, ipseque dominus Thomas de Debrenthe ad reddendam rationem premissorum facta sibi premissa insinuatione ad dictas octavas festi Beati Georgii martyris nostram in presentiam legitime evocatus extitisset, 1453. máj. 1. causaque prescripta ad presentes octavas festi Beati Michaelis archangeli prorogative devenisse, idemque dominus Thomas de Debrenthe per annotatum Petrum litteratum 1453. okt. 6. de Laak, legitimum procuratorem ipsius domine Margarethe, relicte Sigismundi Thyzay in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram nobis expectatus nostram in presentiam non venisse, neque misisse, sed se in sue culpabilitatis manifestum iudicium a facie iuris et iustitie absentasse ex premissis reperiatur et ob hoc prescripta possessio memorate domine Kyszentpal depopulata, necnon portiones eiusdem possessionarie in predictis possessionibus Swrd, Ewr, Bogard, Gardws, Borohtwan, Patha, Erthemlak et utrisque Legard habite eidem domini restatui, annotatusque dominus Thomas de Debrenthe pro huiusmodi indebita occupatione earundem in facto potentie ex eoque in quinquaginta marcis denariorum, *emanda scilicet capitis sui*,

necnon solutione et satisfactione prescriptorum dampnorum ad prescriptos sexingentos florenos auri se extendentium dicte parti adverse dumtaxat persolvendorum convinci et aggravari et super his eidem domine de rebus et bonis, necnon iuribus possessionariis prefati domini Thome de Debrenthe satisfactio impendi deberet, nobis ac regni nobilibus nobiscum existentibus cernebatur, idcirco prescriptas possessionem Kyszenthpál et portiones possessionarias eiusdem domine Margarethe in dictis possessionibus habitas ipsi domine restatui debere, ipsum etiam dominum Thomam de Debrenthe facto potentie, ex eoque in prescriptis quinquaginta marcis denariorum, emenda scilicet sui capitis scilicet sexingentorum florenorum auri adversus prelibatam dominam Margaretham re[lictam] condam Sigismundi [Thyzay] convictum atque aggravatum extitisse super huiusmodi facto potentie cum iuribus possessionariis predictis convicti annotate domine Margarethe debere decernentes, [ideo] vestram amicitiam presen[tibus] petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio] fide dignum, quo presente magister Johannes de Korothna vel ad id specialiter transmissus primo ad facies prescriptarum clusis etiam prius seriem eiusdem et quorumlibet aliorum prelibate domine Margarethe relicte Sigismundi Thyzay per eandem tam[diu] et committat possidendas, tenendas et habendas, similiter contradictione prefati do[mini] Thome de Debrenthe et aliorum] quorumlibet non obstante. Si qui autem dicta iura possessionaria se redimere velle assererent, eis ad assumptendum terminum redemptionis eorundem octavas festi Beati Georgii [martyris nunc] venturas pro 1454. máj. 1. [termino] coram nobis comparendi deputat et prefigat. Et post hec huiusmodi possessionarie restatutionis, occupationis et stationis seriem cum nominibus ipsa iura possessionaria se redimere velle asserentibus ad easdem octavas festi Beati Georgii martyris legitime perdurando nobis amicabiliter rescribatis. Datum Bude, sexagesimo quarto die octavarum festi Beati Michaelis archangeli predictarum, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio.

Mátyás királynak 1489 február 9-i átiratából.

XXXIII.

1454 február 25. Nádasdi Darabos László, Vági Dénes és Dalkai vasmegyei alispánok s a szolgabírák adják emlékezetül, hogy Válti Rákos György bögöti erdejének használatától, az abban való legeltetéstől, vadászástól összes szomszédait eltiltotta.

Nos *Ladislaus Darabos de Nadasd, Dyonisius de Wag* ets *de Dalka* vicecomites et iudices nobilium comitatus Castriferrei memorie commendamus, quod [*Georgi*]us dictus *Rakus de Walth* nostram veniens in presentiam universos vicinos et con[metaneos] suos ab ulteriori utensione cunctarum silvarum suarum in facie possessionis [*Bw*]guth habitarum, necnon a venatione earundem, porcosque eorundem in eadem missione et depascificatione, usuumque fructuum et quarumlibet aliarum utilitatum earundem perceptione seu percipifactione quoquo modo factis vel fiendis prohibuit contradicendo publice et manifeste coram nobis harum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria secunda proxima post festum Beati Mathei apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto.

Felső részén egy helyen ékalakúlag megcsontult papiroklevél, három pecséttel, az elsőn a föntebb említett D betű s jobb oldalán csillag, alatta holdsarló látható, a második nem vehető ki, a harmadikból, mely szintén csonka, annyi vehető ki, hogy két ág között valami egyenes száron nyult ki (kereszt?). Régi jelzése nincs.

XXXIV.

1454 július 30. Vasvár. Vági Dénes és Telekesi György fia István Vasmegye alispánjai s a szolgabírák adják emlékezetül, hogy *Hermáni Rátolt Miklós* panaszára nyomozást tartatván azt tudták meg, hogy *Válti Rákos György és László* azt a kaszálót vagy rétét, melyet *Bódi Tamás* fia *Dénes Óváltföldén Rátolttól* már hat éve óta békesen bírt mint zálogos területet, elfoglalták és élik.

Nos *Dyonisius de Wag* et *Stephanus filius Georgii de Thelekes* vicecomites et iudices nobilium comitatus Castriferrei memorie commendamus, quod, cum nos ad instantiam et legittimam petitionem *Nicolai dicti Ratolth de Herman* duos ex nobis, videlicet *Nicolaum de Radocz* iudicem nobilium ac *Osvaldum Ratolth de dicta Herman* de nostra sede iudiciaria ad infrascriptam inquisitionem faciendam duxissemus transmittendos, qui (!) tandem ad nos reversi nobis uniformiter retulerunt, quod ipsi in festo Beate Anne, matris Marie, nunc preterito in 1454. júl. 26. comitatu Castriferrei simul procedendo ab omnibus cuiusvis status

et condicionis eiusdem comitatus hominibus, a quibus decens et opportunum fuisset, diligenti inquisitione palam et oculte facta scire potuissent, sic scivissent notanter autem a vicinis et commetaneis predii *Owalthfeldew* vocati ad fidem eorum Deo debitam, quomodo *Dyonisius filius Thome de Bwd* universa fenilia seu prata Nicolai Ratolth prenotati in dicto predio *Owalthfeldew* habita per impignorationem eiusdem Nicolai Ratolth a sex annis retroactis pacifice et quiete tenuisset et possedisset, ex postque *Georgius et Ladislaus dicti Rakws de Walth* in anno proxime transacto preterito (!) minus iuste et indebite pro se occupassent, occupataque tenerent et uterentur etiam de presenti patentia mediante in preiudicium eiusdem Nicolai Ratolth et dampnum ipsius Dyonisii valde magnum. Datum Castroferreo (!) quinto die diei inquisitionis prenotate, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto.

Papiroklevel, melynek két szélső pecsétje teljesen levált, a középsőnek meg fele van meg. Régi jelzése: No 1971.

XXXV.

1455 szeptember 22. Vasvár. Nadasdi Darabos László, Szentbalázi Szele Balázs és Visi Gál vasmegyei alipánok a szolgabírákkal egyetemben írásba foglalják Hermáni Rátolt Miklós özvegyének panaszát, mely szerint Válti Rákos László rokonságát rávette, hogy a vasvári megyegyűlésre tartó Rátolti Miklóst megölték. A megyei bíróság Rákos Lászlónak tizenötödmagával leteendő tisztító esküt ítélte meg.

Nos Ladislaus *Darabos de Nadasd* ac *Blasius Zele de Zenthbalas* et *Gallus de Wys* vicecomites et iudices nobilium comitatus Castriferrei memorie commendamus, quod nobis feria secunda proxima post festum Beati Mathei apostoli et ewangeliste nunc preteritum unacum provincie nobilibus dicti comi- 1455. szept. 22. tatus Castriferrei, nostris scilicet assessoribus in sede nostra iudiciaria pro faciendo iudicio causantium sedentibus, *nobilis domina relicta condam Nicolai Ratolth de Herman* in figura nostri iudicii comparendo contra *Ladislaum Rakws de Walth* proposuit et allegavit eo modo, quomodo *Johannes filius Georgii similiter Rakws* de dicta *Walth* ac ipse *Georgius pater* et *Nicolaus frater eiusdem Johannis* feria sexta proxima ante festum Nativitatis Sancte Marie virginis benedictae proxime preterita 1454. szept. 5. ex consilio, voluntateque et speciali instigatione dicti *Ladislai Rakws* antefatum *condam Nicolaum Ratolth*, dominum et maritum suum, in libera via sua dum idem *Nicolaus Ratolth ad generalem congregationem nostram in oppido Wasvar celebratam* in medium

nostri venire voluisset, miserabili et crudeli nece interemissent potentia mediante in preiudicium et dampnum dicte domine valde manifestum. Quo audito prefatus Ladislaus Rakws personaliter in nostram exurgendo presentiam respondit ex adverso, quod ipse in totali premissa actione et acquisitione dicte actricis innocens esset penitus et immunis. Et quia partes prescripte se ad ulteriorem comprobationem non committebant, sed eisdem iuxta eorum allegata per nos in premissis iudicium et iustitiam preberi postulabant, pro eo hiis perceptis iudicantes commissimus eo modo, ut annotatus Ladislaus Rakws decimo quinto se nobilibus quintodecimo die a dato presentium, videlicet feria secunda proxima post festum Beati Michaelis archangeli 1455. okt. 6. proxime venturum coram nobis super eo ut ipse in totali premissa actione et acquisitione dicti actricis innocens sit et existat penitus et immunis suum deponere et prestare debeat et teneatur iuramentum. Datum Castroferreo (!) in termino prenotato, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto.

Egy helyen lyukas papiroklevel, három pecsét nyomával. Régi jelzése : No 1960.

XXXVI.

1456 deczember 16. Kapornak. Bezerédi János és Egervári Mihály zalamegyei alispánok s a megyei szolgabírák tudatják, hogy a Marchali István vajda fiának Jánosnak s ennek orbánosfalvai vendégei és jobbágysai panaszára tartott nyomozás igazolta, hogy Apáti Kopasz Mihály a maga apáti belső embereivel és jobbágysaival több orbánosfalvi vendéget megölt.

Nos Johannes de Bezdered ac Michael de Egervar vicecomites et iudices nobilium comitatus Zaladiensis memorie commendamus, quod nos ad instantiam et legittimam petitionem magnifici Johannis filii vaivode de Marchaly, Stephani et Petri dictorum Kenche ac Galli et Johannis filiorum Demetrii, Andree et Thome filiorum Georgii Beed, Georgii, Benedicti et Gregorii dictorum Beed, Ladislai et Emerici filiorum Demetrii similiter Beed hospitem et iobagionum eiusdem magnifici Johannis in possessione Vrbanusfalva commorantium Blasium de Kysgyres, hominem nostrum ad infrascriptam inquisitionem faciendam nostro pro testimonio duxissemus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversus, nobis retulit isto modo, quod ipse die dominico proximo ante festum Beati Nicolai confessoris proxime preteriti in dicto comitatu Zaladiensi accedendo (!) ab omnibus, quibus decens 1456. decz. 5. et opportunum fuisset, diligenti et conscientiosa inquisitione palam et oculte facta scire veritatem infrascriptam potuisset,

sic scivisset, quomodo sabbato proximo, videlicet in festo Beate Barbare virginis et martyris proxime preterito Elias 1456. decz. 4. iudex et Briccius filius eiusdem Elie, Georgius filius Pauli, Paulus dictus Bedemch, *hospites in dicta Vrbanusfalva commorantes*, iobagiones ipsius magnifici Johannis in dicta Vrbanusfalva *de possessione Appathy* in libera via versus propria proficisci habuissent (!) et dum prope metas ipsius possessionis Vrbanusfalva predicta appropinquassent et pervenissent, tunc Michael dictus Kopoz de Appathy unacum Petro filio Andree, Georgio germano *domini Anthoni plebani de Gyeres*, Paulo Beder, Clemente dicto Vas familiaribus, item Johanne Rasa, Petro filio Gregorii, Petro et Columano Vas, Damyano Michaele ac Emerico iobagionibus suis in dicta possessione Appathy commorantibus, manibus armatis et potentioriis in ipsos irruendo, eosdem nece miserabili interemisset et interimere fecisset potentia mediante in preiudicium et dampnum dictorum exponentium valde magnum. Datum in Kapornok, duodecimo die diei inquisitionis prenotate, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto.

Papíroklevél, két kisebb és középben egy nagyobb pecsét nyomaival. Régi jelzése nincs.

Közli: SÖRÖS PONGRÁCZ.

ADALÉKOK II. RÁKÓCZI FERENCZ FELKELÉSÉHEZ

SZABOLCSVÁRMEGYE LEVÉLTÁRÁBÓL.

MÁSODIK KÖZLEMÉNY.

39.

*Orosz Pál az encsencsiek impositiojának könnyebbitése dolgában.
Somlyó, 1704 január 3.*

»Mivel hogy szegény encsencsi jobbágyim folyamodván hozzám, hogy az sok impositiot, jövő járóknak alkalmatlanságát nem supportalhatják, most foglalván visza szegényeket néhai tekintetes nemzetes Kende Gábor urnál álló portiót, lévén több faluk is, kik hasonló károkat vallván, a tekintetes Nemes Vármegye respectusban vévén immunitálta; tudom lévén nekem is annyi gratiam Ngságtok kegelmetek előtt, méltó respectusban veszi alázatos instantiamat, hacsak valamiben is említett szegény encsencsiek(hez) légyen Ngságtok kglmetek engedelmességgel. Mely Ngságtok kglmetek gratiaját magam megigyekezem szolgálnom alázatosságomval.«

Fasc. 5. Act. nro 51.

40.

Sennyey István, a Szatmárt ostromló hadak parancsnoka a szökevény katonák dolgában. Szatmár, 1704 január 12.

»Mint hogy mind lovas, s mind gyalog hadak hirem s akaratom ellen innét az táborról igen ki oszlottak, mely is mind az hazának s mind az szegénységnek kárára s enervatiojára vagyon ; vévén azért az T. N. Vármegye levelemet, kérem s intem is minden haladék nélkül maga expertus embereit currenseivel adjungalván ezen annectált patensemét is az magáéhoz együtt kiküldvén publicáltassa, valaholott falukon s városokon lovas és gyalog vitézek találatnak kglis Urunk ő Nga avagy az én specialis passusom nélkül, mint hogy oly parancsolatja vagyon ő ngának, hogy senki passusa ne staljon ezután ez kettőn kívül, ha jámborúl viselik is magukat s annál is inkább, ha passusok tenorán s azokban specificált terminuson kívül kóborolnak ; az városok faluk, adigálják ide az táborra való jövetelre az oly katonákat s hajdukat, ha nem akarnának jőni, az városok s faluk félre vervén az harangokat fogják meg őket, s kötözve hozzák ide ; ha pedig az városok s faluk parancsolásom szerént nem cselekesznek, magam *armássit* kiküldvén, az városok s faluk biráit meg fogatom ; és valamely büntetést az kóborlók érdemelnének, azon büntetéssel büntetem őket, parancsolatomnak nem engedelmeskedéseért, és az haza közönséges szolgálatyának elő nem mozdításáért ; melyet is magoknak, s nem másnak tulajdonítsanak ; ezen annectált patensemét pedig mindenütt pariáltassák az helységek ; mely mellett inkább keménykedhessék az kóborlók ellen.«

Fasc. 5. Act. nro 41.

41.

Az előbbihez mellékelt pátens.

»Én Kis Sennyei Sennyei István méltóságos fejedelem felsővadászai Rákóczi Ferencz kglmes urunk ő nga Tiszán innen lévő hadainak, ugy lovas és gyalog vitézeinek, váraiban, városokban levő praesidiuminak generalisa ; egyik lovas ezerének fő kapitánya. Adom tudtára mindeneknek, az kiknek illik, ez levelemnek rendiben. Jóllehet mindeddig is mind kglmes urunknak ő ngnak mind énnekem sok rendbeli patenseink mentenek ki az szegénységeknek panaszára nézve, hogy az passus nélkül, vagy passusokban specificált terminuson és tenorán kívül, járó s alá s fel kóborló lovas és gyalog vitézeket, az nemes haza közönséges szolgálatjának előmozdítására ide az táborra be jüni, adigálják ;

de mind eddig is ezen sok rendbeli parancsolatoknak végbe vitelét siketségre vették, a helységek nem gondolván sem magok minden napi, az kóborlók által való mortificatiójokkal, sem az haza szolgálatjának hátramaradásával. Vevén azért ujabban ezen parancsolatomat, városi és falusi bírák, valaholott helyetekben kglmes urunk őnga és az én specialis passusom nélkül, avagy azoknak tenorán s terminusán kívül henyélő és kóborló lovas és gyalog vitézek találatnak, minden kedvezés nélkül az haza közönséges szolgálatjának job módjával való előmozdítására, az oly fegyver viselőket ide az táborra be jűni kényszerítsék, ha nem akarnának ; az helységek fére vervén harangokat, fogják s megkötözve hozzák ide a táborra kezemhez ; ha pedig városok, faluk ezen parancsolatomnak nem engedelmeskednek, magam *armássit* ki küldvén, az helységek biráit meg fogván és mentségeknek semmiképen helyt nem adván azon büntetéssel büntettetvén őket, valamely büntetést az kóborlók érdemelnek az edictum tenora szerint. Költ Szathmár alatt lévő táboromban die 12 mensis January A. 1704. Sennyey István.«

Eredeti az előbbi számhoz.

42.

A fejedelem az őn fuvaroztatása dolgában. Miskolczi tábor, 1704 január 21.

»Mint hogy bizonyos ónat akarunk szállítani táborunkba ; ezokáért vesszük kedvesen a nemes vármegyétül, hogy mikor azon ónnal a nemes vármegyében érkeznek és praefectus Ramocsaházi György hivünkötől requiraltatik a nemes vármegye, az iránt téssen oly dispositiot, hogy mingyárt szekerekre rakatván, fogja küldeni táborunkba : melyet is elhittük, hogy a n. várgye, hazánk szolgálatjának promotiojához való szeretetibül effectualni igyekeznek.«

Fasc. 5. Act. nro 44.

43.

A fejedelem a vallásszabadság dolgában patenset küld Szabolcsvármegyéhez. Ennek kísérő levele. Miskolcz, 1704 január 23-áról.

»Micsoda patens parancsolatunkat exmittaltuk, a nemes vármegyéknek is accludáltattuk. A nemes vármegye azért, in gremio sui, ezen patens parancsolatunkat processusonként, minden városokban és falukban publicaltatván, igyekezzen a nemes vármegye mindenekben manutenealni : a kik pedig azon parancsolatunk ellen refractariusoknak, annyival is inkább valóságos

vétkeseknek találhatnák, azt a nemes vármegye, hozzánk s a nemes országhoz való szereteti, s tartozó kötelessége szerint, azonnal értésünkre adván, tézünk az olyaknak, parancsolatunkban kiadott büntetésekről dispositiót.«

Fasc. 5. nro 59.

44.

A fejedelemnek a vallásszabadság dolgában kiadott nyílt parancsa Miskolcz, 1704 jan. 23.

»Serio és újra keményen a n. ország felső, közép, alsó rendű akármely hiten s valláson lévő lakosinak, hadi tiszteinknek s hadainknak parancsoljuk, hogy várván kinek-kinek annak rendes utján a n. ország leendő, országos gyűlésében az igazság s országunk törvénye szerint igazságosan kiszolgáltatik s törvénytelen s helyén megbántódása iránt is consolatiója adminisztraltatik, parancsolatunk ellen templomokat, parochiákat, s egyéb akármilyen névvel nevezendő jószágokat s jókat foglalni, annyival is inkább distrahálni ne merészeljenek, sőt a kik által eddig is ily törvénytelen dolgok véghez mentenek és templomok, parochiák, s egyéb jószágok s jók distrahaltatnak, azok mind azokat restitualják, és a kiknek illik, satis factiot is institualjanak ez parancsolatunk vétele után minden késedelem s továbbra való halogatás nélkül.«

Eredeti, pecséttel, az előző levélhez mellékelve. Mivel nincs rajta a használat nyoma, úgy látszik nem sokszor hirdették ki a vármegyében. (Kivonat.)

Fasc. 5. Act. nro 59.

45.

A fejedelem költségkimelés szempontjából utasítja a vármegyét, hogy a fejedelmi kormánynyal az előkerülő ügyekben levél által érintkezzék, a követküldést csak fontos ügyekre tartsa fenn. Miskolcz, 1704 jan. 27.

46.

A fejedelem az adó dolgában ír. Miskolcz, 1704 jan. 31.

47.

Bessenyei Zsigmond Szabolcsvármegyéhez Buj és Paszab községek iránt 1704 febr. 1. Miskolcz.

»Lévén néhány jobbágyom, kik miá én is azon hajóban evedzvé, mineműt hallok becsültes rendektül panaszosan, szó-

fogadatlanságok miá jobbágyaiknak, úgy annyira, hogy semmit nem dolgoztathassak vélek. Ehez képest kívántam ngtkat kgltket alázatosan requirálnom, ha lehetne annyi érdemem, méltóztatnék Bulyt és Paszabot nékem meg hadni, vehetném valami hasznokot; emlékezhetik Ngtok kgltek, elmúlt időkben is, nem voltam idegen szolgálja, ugy ennek utánna is tartozó kötelességem szerént is, miglen isten napomot fenn tartja, igyekezem valóságos háláadatossággal, s igaz hűségem contestálásával szolgálnom, s kedveskednem a tekéntetes nemes Vrgye tagjainak is.«

Fasc. 5. Act. nro 48.

48.

A fejedelem elrendeli az 1704. évi restauratiot. Miskolcz, 1704 febr. 8.

»Mivelhogy mindaz nemes ország kívántató szolgálatjának folytatására, s mind az nemes vármegye maga dolgainak directionjára nézve, kívántatik az nemes vármegye székét restauraltatnunk. A végre tekéntetes és ngos *Prinij* Imre uri hivünket ő kglmét ezen nemes vármegye székinék s tiszteinek restauratiojára elküldöttük, ily authoritással, hogy az nemes vármegye, az régtől fogva observált jó rendtartás és országunk törvényei szerint gyakorlott szabad választást megtartván, az közönséges szolgálatra alkalmas és érdemes candidálandó tagjainak neveket tudtára adván, az olyakat candidálja, és annak utána az voxoknak felesebb számát observálván, az nemes ország kívántató szolgálatjának folytatására, és az nemes vrgye dolgainak igazgatására hittel kötelezván, beállítsa. Intimaljuk azért az nemes vrgyének, ismervén említett uri hivünket, ily közjónak végben vitelére Általunk küldött, és authorizált hivünknek lenni, magát a nemes vármegye az felyül megírt mód szerint alkalmaztassa eő kglméhez.«

Fasc. 5. Act. nro 1.

49.

A fejedelem gyors parancsot küld a megye restaurálását vezető Perényi Imre bárónak — Kálló várának lebontatása dolgában. Miskolcz, 1704 febr. 11.

»Mint hogy Kálló várának elhányatását resolváltuk, azért ha szintén nemes Szabolcs vrgye gyűlése eloszlott volna is, mind az által a nemes vrgyének intimalja kegyelmed, hogy azon várnak elhányásához elegendő heti szereseket, melléjek kívántató commissariusokkal együtt rendeljen, kik is az heti szeresek mellett mind addig ott legyenek, mig azon várnak teljességgel való elhányatását effectualják.«

Fasc. 5. Act. nro 5.

50.

A fejedelem elrendeli Szabolcs vármegyében a nemességnek Szatmár ostromához való generális felkelését. Miskolcz, 1704 febr. 1.

»Hogy a szathmári ellenségnek excussiója, annyival is inkább meggátoltassék, és az ott körül lévő helységek azon ellenségnek kártételétül conserváltathassanak, és az haza szolgálatja szerencsésebben folytathassék; A nemes vármegyének serio intimaljuk, hogy mentül hamarabb generális insurrectiót publicáljon, és mennél felesebb számmal minden idő halogatás nélkül, menjen bé azon sántzba és tekintetes nemzetes és vitézlő Budai István generális s strázsamester és az hajdu-városi főkapitány hivüinktül függvén, az haza szolgálatját mentül serényebben, és szerencsésebben lehet, folytassa, A mint hogy azon insurrectiót a nemes vármegye, Hozzánk s hazánkhoz tartozó kötelessége szerint admaturalja is.«

Fasc. 5. Act. nro 25.

51.

Buday István az Ujváros fegyverben levő lakosait terhelő adók le szállítását kéri. Károly, 1704 febr. 23.

»Ujvárosi uraimék panaszképen jelentik, hogy Ngtok s kgltek az impositióval és a vecturával, felettébb terheli őket, holott éjjel nappal az hazáért fegyvert viselnek és hadakoznak. Azért kérem a t. Nemes vármegyét, ne terheltessék az impositioval felettébb aggraválni, hanem mint olyan fegyverviselőket kevesebb mértékben venni kglmes urunk ő nga kiadatott parancsolatja szerént, Ngtok s kgltek ebbeli jóakarátját meg igyekezem szolgálnom.«

Fasc. 5. Act. nro 76.

52.

A fejedelem a kaszatöltések nagyságát s árát megszabja. Miskolcz, 1704 febr. 24.

Fasc. 5. Act. nro 57.

53.

A fejedelem a salétrom fuvaroztatása dolgában ír. Miskolcz, 1704 febr. 24.

Fasc. 5. Act. nro. 64.

54.

A fejedelem a postáknak ellátása dolgában ír. Miskolcz, 1704 febr. 2.

Fasc. 5. Act. nr. 66.

55.

Sinay István az insurrectio dolgában ír Bessenyei Zsigmond szabolcsvármegyei alispánnak 1704 febr. 29-én, Szovátról.

»Ezen mi levelünk által kellett az tekintetes nemes Vármegyét megtalálnunk és tudósítanunk, mivel sűrű parancsolatunk ottan-ottan érkezővén mindenfelől, hogy életünk, fejünk, jószágunk vesztessige alatt minden halasztás nélkül felüljünk és az táborra menjünk, nemcsak egyfelől, hanem három felől is, legderekasabban Bakó uram ő klme, kegyelmes Urunk ő nga sulyos parancsolatja szerint, és ugyan Palocsay uram ő nga parancsolatja szerént, hogy Szabolcs vármegyében levő lakosok minden külön gazda ember maga személye szerént fel üljön, a kinek lova vagyon, az ló háton mennjen, a kinek pedig lova nincsen, szekérben ülvén úgy is csak el menjen, azért ezen szoros parancsolatokat látván, hirtelen a ki közülünk arra alkalmas lévén az Bakó uram táborára elment, ma is oda vadnak, de még az is kiső vólt, még az szegínység el készülhetett, Bakó uram *nyargalókat* küldvén reánk, azoknak is az nyargalót (ugy mint tizen nyolcz máriásokat kellett adnunk, addig ki se mentenek helyünkből. Most ujabban megint Elek György uram az nemes Vármegye hadnagya parancsolatja is érkezett, melyben ő klme is kívánja szoroson, hogy felüljünk, mert ha nem, ő klme is *armásokat* küld reánk, azért kérjük az T. N. Vármegyét alázatosan, vegye méltó tekintetben nyomorult állapotunkat, mert így soha el nem győzzük, bizony *kitelenek* leszünk inkább helyünket pusztán hadni, mert ezt így soha el nem győzi az szegíny hely, tudja az mindenható Isten, az bíránk harmadmagával maradott itthon, az több eskütteinek mind el kellett menni, a mi kevés takarmányunk volna is, az ott vész a mezőben, mivel nincsen a ki fel takarja, az embereink oda vadnak. Mindezekről az Ngtok és kegyelmetek irgalmas válaszát mindenekben el is várjuk, az minthogy maradunk is Ngtok és kegyelmetek alázatos szolgálái szováti főbíró mellett levő kevés tanácsával edgyütt Sinay István.«

Fasc. 5. Act. nro 36.

56.

Buday István, a hajduk parancsnoka, victuáliák és insurrectio dolgában ír. Csenger, 1704 márcz. 3.

Fasc. 5. Act. nro 23.

57.

Kossovics Márton jelentéséből. Datum nélkül.

»Egyéb új hírekkel nem kedveskedhetek Ngtoknak kgleknek, hanem a német Bécs felé nyomakodott; Károlyi Sándor uram ő nga Dunántúl való hadakkal szabadosan mehet Bécsig hátakon; Pálffi János uram Horvátországi bán lett, Forgách Simon uram is német ruhában öltözött, várván vagy az bánságot vagy német regimentet, de meg csalatkozott; oda a bajúsz, nincs sem edgyik, sem másik, öszve is vesztek, egymás közt rútul voltak, meg hallván a császár *Stirham* generalisnak írt, ne engedje duellumra ki menni őket, azért Pálffi uramat Horvátországban küldették, Forgách uram itt a németekkel van, közönségesen hallatik, nem akarják Pálffi uramat az horvátok acceptálni. Trencsén városa is magát feladta, semmi főrendet a német az várban bé nem vett, csupán gróf Illésházi uramat és vice ispány Rutkai István uramat; méltóságos generálisné asszonyunkat kiengedte Posonbúl jönni a császár, sőt comitivát adatott, minden jószágát posoniakkal kihozatta, szép pompával, ide Sente várába késértük, már egy más szeretetiben vigad, örvend sok bujdosása után a két szivbül álló és már megegyezése alkalmazásával egygyé vált sziv.«

Fasc. 5. Act. nro 79.

58.

A fejedelem élelem és a nemesi felkelés dolgában ír Egerből. 1704 márcz. 9.

Eredeti, Pápay János írása. Fasc. 5. Act. nro 26.

59.

Buday István főkapitány élelmet kér. Vári, 1704 márcz. 12.

Fasc. 5. Act. nro 22.

60.

A fejedelem Bessenyei Zsigmondnál, Szabolcs vármegye alispánjánál sürgeti az általános felkelést és az élelmet. Egerből, 1704 márcz. 15.

Eredeti, Pápay János írása. Fasc. 5. Act. nro 27.

61.

A fejedelem a kóborló katonák ellen pátenset ad ki. Eger, 1704 márcz. 17.

Fasc. 5. Act. nro 37.

62.

A fejedelem levele Bessenyei Zsigmondhoz azon pátense ügyében, melyet a kóborló katonák ellen adott ki. Eger, datum nélkül.

Fasc. 5. Act. nro 38.

63.

A fejedelem pátense a kóborló katonák ellen. Eger, 1704 ápr. 8.

Hátlapján: Ezen kglmes urunk ő nga kglmes parancsolatja publikáltatván elolvastatott 18. mensis aprilis regeli 6 óra tájban itt *Tura mezőfaluban*, innét penig sietséggel küldetett Pazonra.

Volt *Pazonon*, 18. April hora ante meridiana.

Volt ezen kglmes urunk ő nga patense *Oroszon* 17. aprilis, hora promeridiana.

Ezen kglmes Urunk parancsolatja felolvastatott, publicatott, *Ráczfejértón*, die 18. april. reggel napfeljöttekor.

Volt ezen kegyelmes urunk ő nga patense *Tégláson* 9 óra tájban 18. aprilis.

Visae et lectae in *Hadház* 18. aprilis a. 1704. hora circiter (?) praefati mensis.

Praesens serenissimi principis patens visa et lecta in oppido R. *Böszermény* 18. Aprilis, hora 2-da postmeridiana.

Volt *Kálló-Semjénben* kegyelmes urunk parancsolatja 1704. 21. aprilis.

Volt *Balkányban* ez az kglmes urunk ő n. parancsolatja ma hétfőn, 1704. 21. aprilis.

Visae et lectae *Mihálydi* 22. aprilis 22. aprilis post meridiem secunda hora.

Visa et lecta *O-Fejértóini* in *hetula* (!) 22. april. hora prima promeridiana.

Visa et lecta *Levelekini* die 22. aprilis, hora postmeridiana 4-ta.

Celsissimi ac serenissimi principis dni. Dni nri, clementissimi patens praesens visa, lecta, et publicata *Ujvarosini* 18. april. hora vespertini 6. anni currentis.

Visae et lectae in *Szoboszló* 18. Apr. hora nocturna circiter 10. a. 1704.

Praesens patens celsissimi principis dni. dni nri clementissimi visum, lectum, et et publicatum in *Nadudvar* a 1704. hora circiter 5-ta matutina, diei 19. apr.

Praesens patens clementissimi dni publicatum ao. 1704. die 19. april. Hora circiter 8. matutina P. *Ladányini*.

Volt nálunk *Saápon* ezen kegyelmes urunk ő nga patense ao. 1704. die 19. aprilis post meridiem hora 6.

Volt *Földesen* is die 20. aprilis kegyel urunk ő naga Felsővadászi *Rackolczi Fencius* (így !) ő naga patense.

Visae et lectae *Szovát*. 20. aprilis circa horam undecimam ante meridianam.

Visae, lectae, et publicatae in possessione *Polcz Petrii* anno 1704. die 23 apr.

Eodem die visae in possessione *Polcz*, hora matutina circiter 11.

Eredeti, a publicatio alatt elrongyollott, pecséttel, Pápay János írása. Fasc. 5. Act. nro 39.

64.

A fejedelem kíséző levele manifesztumához. Eger, 1704 április 8.

»Minémű patens parancsolatunkat bocsátottuk, tul a Dunán való földrül széllyel oszlott hadainknak öszvegyüjtések és hadaink közé való vissza menetelek iránt, az accludált patens parancsolatunkból bőven megértheti a Nemes Vármegye, hogy penig ezen szükséges haza szolgálatjában, az késedelem valamely országos kárt ne hozzon és okozzon ; azért a Nemes Vármegyének serio intimáljuk, hogy ha hozzánk, s a nemes országhoz való kötelességének eleget akar tenni, e patensünket in gremio sui processusonként éjjel-nappal, nemcsak publicáltassa, de parancsolatunkból a végre] felállított armási által effectuálni igyekezze, s egszersmind micsoda helyekben, és mennyi idő alatt mégyen, hogy aképen azok, a kik homagialis devotiojokat ezen intantumunkban declarálják, kglmességünket, az kik penig refractariuskodnának, vagy resteskednének, kemény indignationkat bizonyoson cosequalhassák.«

Fasc. 5. Act. nro 85.

65.

A fejedelem azon manifesztuma, mely az 1704 elején folyt sikertelen alkudozások után újból fegyverre hívja fel a nemzetet. Okul veti, hogy a fegyverszünet alatt a Dunántúlt elfoglalta a császári had, azután Magyarország kétharmadát követelte a béke fejében.

Nyomtatvány, eredeti példány, az Egerben 1704 apr. 8-án kelt kíséző levélhez mellékelve. (Ismeretes.)

66.

Vay János a vármegyéhez a fölkelés dolgában. Eger, 1704 ápr. 9.

»Jóllehet ennek előtte is kglmes urunk ő nga serio intimálta vala a nemes Vármegyének, hogy a nemes Vármegyében micsoda helyekből, mennyi számmal, lovas és gyalog hadak között, és kik micsoda zászlók vagy ezerekben insurgálván a nemes haza szolgálatjában foglalatoskodnak, nem különben az kik még eddig nem insurgáltak, vagy ha insurgáltak is, otthon mulatoznak, mind azokat a Nemes Vármegye serio investigálja, annak listáját, vagy conscriptióját, sietve küldötte volna kglmes urunkhoz, ő ngához, de mind eddig is a nemes Vármegye kglmes urunk ő nga a béli intentumát s intimatioját nem effectuálta, annyival is inkább conscriptióját meg nem küldötte. A nemes Vármegyét azért serio kérem, s egyszersmind intem, hova hamarább az iránt való conscriptiot, ha még eddig nem peragalta volna is, peragálja és küldje hozzám, vagy kglmes urunkhoz ő ngához, több parancsolatot aziránt ne is várjon; hogy ha kglmes urunk ő nga kemény indignatioját, s animadversioját praeoccupalni kívánja, s egyszersmind a nemes országhoz való hitinek s kötelességének eleget akar tenni.«

Fasc. 5. Act. nro 31.

67.

Buday István élelem dolgában ír a vármegyéhez. Szatmár, 1704 ápr. 12.

Fasc. 5. Act. nro 24.

68.

A fejedelem a lappangó és szerte lézengő katonákat kutattatja Szabolcs vármegyéhez intézett rendeletében. Eger, 1704 ápr. 12.

Fasc. 5. Act. nro 40.

69.

A fejedelem a salétromfőzők szabadalma dolgában ír. Eger, 1704 április 14.

Fasc. 5. Act. nro 65.

70.

A fejedelem a fölkelés dolgában ír. Eger, 1704 ápr. 16.

Fasc. 5. Act. nro 28.

71.

A fejedelem értesíti a vármegyét, hogy az arany- és ezüst-bányák fogyatkozása miatt egy millió rézpenz veretése és kibocsátása felől intézkedett. Szent-Márton-Kátáról, 1704 április 22.

Fasc. 5. Act. nro 62.

72.

Buday István a felkelés dolgában ír. Szatmár, 1704 ápr. 26.

»Kglmes urunk ő nga előtt, világosan constál, mennyi és mi-csoda erőben való ellenség legyen Szatmár várában, az mely is elhitte magát és az földnek lakosi is kénszerítettnek az vártól három mélyföldre marhájokkal és jószágokkal tovább nyomúlni, Hogy azért azon maga meg hitt ellenségnek kglmes urunk ő nga hűsége alatt való hadaival ellene állhasson, kglmes urunk ő nga parancsolatját szintén mai napon vettem, a kiben kglmesen parancsolja ő nga, hogy a T. N. Várgyének intimáljam, tegyen olyan dispositiót a T. N. Vármegye a die praesentationis egy hétnek elfolyása alatt, hogy valaki nemes ember, personaliter insurgaljon és ide comparealjon sub poena confiscationis universonum bonorum.«

Fasc. 5. Act. nro 35.

73.

Buday István a contributio dolgában ír. Szatmár, 1704 ápr. 28.

»Kglmes urunk ő nga az hadaknak instantiájokat kglmesen meghallgatván, azon dolgokban, az kik az ő nga hűsége alá adták magokat, országunk szabadításában fegyvert fogtanak, micsoda *contributióval* tartozzanak, kglmes urunk ő nagysága elsőben is az Tiszán innét való földnek kedvéért Vetésnél, annak utána másodszor és harmadszor Tokajnál és Miskolcznál kglmesen elvégezte, mi képpen contribualjanak. kglmesen ki is adta, az mint *eketéglen* (!) ugyis usualtatta, contribuáltatta kglmes urunk ő nagysága, hogy az olyan fegyvert fogó, igaz magyarságát mutató, fegyverével országunkat, az nemes hazát oltalmazó kurucz, az kinek praecise csak felesége gyermekeivel lakik hazánál, semmit ne contribualjon, semmi nével nevezendő adásban, vevésben. Az kinek penig gazdája vagyon, házánál (*exempli gratia*) örögebb bátja avagy öcscse, vagy atyja legyen is, proportionate az abrak és buza adásban contribualjon, szekerezissel ne terheltessik; földös urat pedig tartozik szolgálni törvény szerint, de az olyan, az kinek csak felesige vagyon otthon, az semmi szolgálattal nem tartozik, az telekiben is az földös urak semmi nemű praetextus alatt ne aggraválják.«

Fasc. 5. Act. nro 74.

74.

A fejedelem a dézsma dolgában ír. Duna-Ordasi tábor 1704 máj. 2.

Minthogy eleitül fogva a nemes ország arrúl irott törvénye szerint az egri püspökséget concernáló dézmák az nemes ország számára szoktanak árendáltatni, melyet mi mostan is akartunk volna az nemes ország számára méltóságos egri püspök urtól árendálni, de hogy ebben is az nemes vármegyék speciális reflexionkat s inclinationkat tapasztalják, azon arendabéli fiscus jussát az nemes vármegyéknek engegyük. Melyhez képest intimaljuk ezen nemes Vármegyének is, hogy mind azon arenda iránt való törvénye országunknak manuteneáltassék; s egyszersmind az nemes vármegyében való szegénység consolaltassék (ne talán tán m. egri püspök úr egyszer az dézmáknak exactioját maga kezére vévén, mind az nemes ország törvénye ne infringáltassék s egyszersmind az dézmáknak kemény exactiojának alkalmazosságával az nemes Vármegyében lévő szegénység ne disgustaltassék) az nemes Vármegyé fölüli megirt m. egri püspök urtúl ezen nemes vármegyében obvenialható dézmát ez jelen való esztendőre (az mint maga hasznára el tudja legjobban követni) árendálja meg.«

Fasc. 5. Act. nro 43.

75.

A fejedelem az árukat limitálja. Duna-Ordasi tábor, 1701 május 4.

Fasc. 5. Act. nro 58.

76.

Vajda Jakab ungvári kommandáns a gróf Bercsényi Miklós sójának fuvaroztatását kéri. Ungvár, 1074 máj. 16.

»Már előbbeni levelem által is requiráltam Ngtokat s kgteket bizonyos számú sója lévén Kálló várában méltóságos gróf grális székesi Bercsényi Miklós uramnak ő ngának, ide Ungvár várában be szállítása végett, melyre semmi válaszáat nem vehettem Ngtoknak kgteknek. Azért most reiterálván azon dolgot, kérem Ngtokat kgteket, méltóztassék, az ide való szállításában jó akarattyát meg mutatni (mellyet is tudom azt, hogy méltóságos gróf grális úr őnaga) jó néven vészen Ngtoktul kgtktül.«

Fasc. 5. Act. nro 84.

77.

A fejedelem Bessenyei Zsigmond szabolcsi alispánnak ír a fölkelés dolgában. Solt, 1704 jun. 1.

»Mostan kglmednek serio parancsoljuk, hogy mind azokat, azon nemes vármegye tagjai közül, valakik táborunkban vagy mélt. generális gróff Bercsényi Miklós uram ő kglme hadaiban nem volnának, compellálja az insurrectiora, insurgáljanak penig a nemes vármegye tagjai viritim és nem soldos által, hogy a szatmári ellenségnek annál nagyobb erőben ellene álhassanak. Vagyon parancsolatja tekintetes nemzetes Budai István generalis fő strása mester hivünknek, hogy tovább az nemes vármegyéket abrak adásra ne erőltesse.«

Fasc. 5. Act. nro 29.

78.

A fejedelem a káromkodók ellen és a takarmány dolgában intézkedik. Solt, 1704 juni 6.

Fasc. 5. Act. nro 61.

79.

Heves és Külső-Szolnok vármegyék a postások fizetése dolgában írnak. Gyöngyös, 1704 juni 14.

»Az Ngtok klmetek, nekünk szóló és 24-a maji datált böcsületes levelét hasonló és illendő böcsülettel vettük, és az csegei postának felállítását, s annak fele fizetése tülünk kívánását megértettük. De mivel Csegérül az első posta nem directe, és immediate ezen n. Heves vármegyére, hanem n. Borsodba, Bábonára szokott járni, ez okból a kívánt fizetésnek fele reánk nem redundálhat. Egyébaránt eféle panaszink és praetensioink nekünk is volna az hozzánk közelebb való szomszédságokra, holott Vármegyénkben lévő némely szélső helyekből, három s négy felé is vagyon más n. vármegyékre, s Jászságra az posta járás; mindazáltal még orvoslását nem assequálhattuk, hogy más n. vármegyék az fizetésre concurrálnának.«

Fasc. 5. Act. nro 70.

80.

A fejedelem a felkelők és az élelem dolgában ír. Solt, 1704. juni 17.

»A Nemes Vármegye levelét vettük; minthogy penig egyszer lött resolutionk is azt tartja, hogy azon Nemes vármegyebeli

Tisza mellett lévő helységbeliek tovább való dispositionkig nemzetes Kenyheczi János ezereades kapitány hivünk directioja alá menvén ott maradjanak; erre nézve továbbra is intimaljuk a N. Vármegyének, hogy több otthon maradott Tisza mellyéki gyalogságot is említett kapitány hivünk directioja alá való menetelre compellálja: kik is az élésbéli administratiokban egyéb onustúl immunisok lévén, concurrálni illendőképen tartoznak; egyéb nemes vármegyék is az élés administratiok ez szerint practicáltatván.«

Fasc. 5. Act. nro 12.

81.

A fejedelem a só dolgában ír. Solt, 1704 juni 17.

»Mint hogy a nemes ország sok féle szükségeinek és szolgáltatjának potlására és promotiojára semmi oly egyéb jövedelem nevezetes nincsen, azonkívül a mely a portusokon a nemes ország számára a sónak eladása (által) resolváltatott, ugy mint Tisza-Ujlaknál, Tokajnál, Csegénél és Szolnoknál, a holott is a kiknek sóvételhez kedvek s akarattok s szükségek lészen, elegendő sőt annak rendes és szabott árán magoknak vehetnek: hogy ha szintén tul a Tiszán való földre sóvétel kedvéért által nem mennek, vagy onnant a Tiszán által nem szállitják is. A Nemes Vármegyének azért serio intimaljuk, in gremio sui serio publicaltassa, hogy tovább való dispositionkig senki is azon nemes Vármegyéből a só vétel kedvéért a Tiszán által menni, vagy onnan, innen a Tiszán való földre szállítani, adni és venni meg ne merészelje; különben ha kik, már sok rendbéli parancsolatunk és mostani intimationk ellen cselekedni comperialtatnak, minden sójok, és velek való jószágok confiscaltatik, melynek is két része a nemes országnak, harmad része pedig azon só commissarius tiszteteknek, a kik az említett portusokon az olyakra szorosán fognak vigyázni, obvenial.«

Fasc. 5. Act. nro 82.

82.

Ujváros tanácsa és bírása Szabolcs vármegyéhez teherkönnyítés iránt. 1704 juni 9.

»A sok posta szekereknek minden napon való kiállításában dolgunk könnyebben nincsen, kihez képest kellett a tekintetes Nemes Vármegyéhez, mint jóakaró bizodalmas Atyáinkhoz (?) Ngkhoz kgkhez ragaszkodnók és folyamodnunk, hogy méltotassék Nagok kgk rajtunk által menő kgmes urunk ő naga hirei-

nek tülünk való promoveáltatását méltó tekintetben venni és szeginy városunkhoz, a T. Nemes Vármegyének impositioiban alleviatioval lenni.«

Fasc. 5. Act. nro 77.

83.

A fejedelem élelem dolgában ír. Szegedi tábor 1704 juli 22.

Illustrissimi etc. Salutem etc.

Mint hogy az váradi ellenség excursiojának megakadályoztatására, s egyszersmind annak megszorításával következő vár megvételenek admaturatiojára nézve, kelletik az ott való blogvadát meg erősitenünk, hogy azért oda rendelt hadaink alimentatiojok iránt subsistálhatván, az nemes ország kivántató szolgálatját hasznosabban folytathassák, s az alatt is az körül belől lakó szegénység azon ellenségtül meg oltalmaztathassék, az szükséges naturaléknak fogyatkozás nélkül való administráltatására praeficiáltuk főinspectornak nemzetes vitézlő Csicseri Orosz György Commissariusnak pedig Nemzetes Baranyi Miklós híveinket azon hadaink köziben, hogy eleikben adott instructiojok s parancsolatunk szerint azon szükséges élést, szekereket és gyalog szeres embereket diószegi proffont házhoz menstruatim administráltassák, melyhez képest az ujjabb porták connumeratioja szerint az Nemes Vármegyére obveniált 135 portákhoz appropportionáltatva, repartialtunk az Nemes Vármegyére 472 $\frac{1}{2}$ köből lisztet, 270 mázsa húst 23 szekeret és 11 gyalogszeres embereket.

Fasc. 5. Act. nro 9.

84.

Rákóczi értesíti a vármegyét, Szeged, 1704 aug. 6.

hogy nemes Erdély országa, s annak státusi az elmúlt Szent-Jakab havának ötödik napján Gyula-Fejérvárt solemniter celebrált országos gyűlésekben megegyező akarattal és szabados voxok szerint Isten ő szent felsége kegyelmes vezérlésébül magok fejlődelmének választottanak.

Fasc. 5. Act. nro 42.

85.

Baranyi Miklós élelem dolgában ír. Diószeg, 1704 aug. 12.

»Mivel azon elmúlt júliusra és ezen augusztusra is nemes Bihar vármegye Debreczen városa supportálta azon terhét, melyet négy nemes vármegyének kellett volna supportálni.

Cum protestatione meg is mondotta, a nemes vármegye és város addég semmit sem fog administralni, míg azon superfluitást *cum subsequētibus* nem defalcaltatik.«

Fasc. 5. Act. nro 20.

86.

A fejedelem a szabad vallásgyakorlat dolgában kiadott rendelkezések felől értesít. Szeged, 1704 aug. 12.

Fasc. 5. Act. nro 60.

87.

A fejedelem élelem dolgában ír. Gyöngyös, 1704 aug. 23.

»Ne talámtám Váradnak kezünkhöz való esése a téli időre haladván az őszi és téli időknék alkalmatosságával, az ottan lévő blogvadabéli hadaink lovai intertentiojokra szükséges szénabeli administratiokat a N. Vármegye nagyobb maga incommoditásával vihetne és vinne véghez, kglmesen resolvaltuk, hogy a Nemes Vármegye nemzetes és vitézlő Orosz György hadi fő commissarius hivünk repartitioja szerint, bizonyos számú kaszásokat és gyűjtőket püspökihez administrállya késedelem nélkül.«

Fasc. 5. Act. nro 11.

88.

Bereg vármegye Fornossi Imre dolgában. Déda, 1704 aug. 30.

»Mai gyűlésünkben, előttünk panaszképpen repraesentált Fornossi Imre urunk iustantiajából értettük, az nemes Vármegye ő kglmét erőltetné azon nemes vármegyéből, és nem innét. az haza szolgálatjára insurgálni, mely miatt is, a mint ő kglmétől informáltatunk, ki küldött armássi az nemes vármegyének, ő kglme négy ökrét, a felső napokon el hajtották volt. Mivel penig vármegyénk böcsületes és szavahihető tagjaitúl indubitato értettük, hogy az felsőbb expeditiok és táborozások alkalmatossággival az ő kglme praedecessori mindéltig innét e mi vármegyénkbül insurgáltak, úgy maga is ő kglme, tavalý Munkács alatt mind végig, ez idén penig Szatmár alatt, mindeddig velünk volt és szenvedett. Ehez képest a nemes Vármegyét szeretettel és bizodalmasan kérjük, ő kglmét köztünk patiálván, ennek utánna az insurrectiora, maga közé ne kényszeritse, és armássi által való kárositással vagy más féle kedvetlen remediumokkal és molesztálásokkal az haza szolgálattjától ne disgustalja.«

Fasc. 5. Act. nro 49.

89.

A fejedelem élelem dolgában ír. Gyöngyös, 1704 szept. 8.

»Az Nemes Vármegye levelét vettük, s abból bőven meg értettük, hogy nemzeti Orosz György fő commissarius hívünk az menstrualis impositio szerint kívántató élelét *debreczeni köbölle* exigáltatta volna, akarván azért mind az szegénységet consolalunk, s mind pedig azon szatmári és váradi blogvadákban lévő hadaink számára kívántató lisztet mindenünnen egyenlő mértékkel administraltatni, serio megparancsoltuk megnevezett commissarius hívünknek, tovább azon élelét nem debreczeni, hanem *kassai köböllel* administráltassa, s a szerint erogalja hadaink számára az proffont mester kezéhez.

Fasc. 5. Act. nro 80.

90.

A fejedelem a váradi bloquadához szállítandó élelem dolgában ír. Gyöngyös, 1704 szept. 10.

Fasc. 5. Act. nro 10.

91.

A fejedelem Kálló lerontása dolgában. Hidvég, 1704 szept. 24.

»Jóllehet ennekelőtte is intimáltuk az nemes Vármegyének, hogy mivel Kálló vára eddig nagyobb kárára, mintsem hasznára lévén az nemes országnak, erősségét le vonatta volna, mindazon által, úgy látjuk, eddig is az nemes Vármegye azon resolutionkat intimationk szerint effectusban nem vévén, annak elhányatását suspendálta volna. Ujabban azért és ultimario serio intimaljuk az nemes Várgyének, rendelvén azon erősségnek levonására s el hányatására elegendő embereket kapákkal és egyéb kívántató eszközökkel, azon legyen, hogy mentől hamarébb kiadott resolutionk effectuáltassék, s az szerint is a nemes országnak, a miatt megtörténhető kára megelőztettessék.«

Fasc. 5. Act. nro 6.

92.

Orosz György élelem dolgában ír. 1704 szept. 26. Ecsed.

»Nemzeti vitézlő Járm György szolgabíró úr ő kgme által n. Vármegye parancsolatját kötelességgel vettem, magamat örömet a n. Várgye kívánságához alkalmaztattam vóna és az vágók iránt marha számban kész lettem vóna conventionalnom, de míg

által nem megyek az váradi blogvadában, módját nem látom, hanem negyed nap mulva Isten megtartván, infallibiliter általmegyek, valamiben »complacealhatok az n. Várgyének, tiszta szívvel szolgálók.«

Fasc. 5. Act. nro 16.

93.

A fejedelem az igazságszolgáltatás dolgában ír. Ság, 1704 okt. 1.

Fasc. 5. Act. nro 81.

94.

A fejedelem Tokaj várának lerontása dolgában. Vihnye, 1704 okt. 8.

»Minthogy egyszeri resolúciónk szerint Tokaj várának elhanyagtatását akarjuk admaturalni, és mivel articulariter is, azon várhoz kivántató gratuitus labort a nemes Vármegyének dadai processusa tartozott ennek előtte praestalni, hogy azon várnak demolitiojában a Nemes Vármegyének az említett processusa concurráljon, megkivántatik. A Nemes Vármegyének azért serio intimaljuk, hogy a mikor n. vitézlő Szepesi Márton tokaji kapitány hivünk a n. Vármegyét fogja parancsolatunkból requirálni, az említett processusból az eddig observalt mód szerint rendeljen a n. Vármegye elégséges gyalog szeres embereket, kik által azon vár iránt való intentumunk effectualtassék.«

Fasc. 5. Act. nro 7.

95.

A fejedelem élelem és takarmány dolgában ír. Vihnye, 1704 okt. 8.

»Jóllehet a menstrualis élésbeli concursusra a nemes Vármegyét a váradi blogvadában levő hadaink alimentatiojára rendeltük; de mivel azon hadaink gyalogságból állván a széna és abrakbéli administatio oda nem annyira kivántatik, mint a szatmári blogvadában levő hadaink subsistentiajokra, kivált hogy azon blogvadához applicált nemes várgyék, mind az ellenségnek néhány ízben lött káros excursiói, s mind penig hadaink számos volta miatt, többire úgy exhauriáltattak, hogy a széna és abrakbéli concursust elegendő képen nem supportálhatják, a végre már elközelítvén a téli holnapok, parancsoltunk nemzeti vitézlő Orosz György fő commissarius hivünknek, hogy mivel az Ecsed és Püspök táján kaszált széna azon blogvadában lévő hadaink subsistentiajokra nem elégséges, tégyen a portáknak számához proportionáltatott, oly igazságos repartitiot, hogy

hadaink azon széna és abrak megeshető szűk volta miatt ne kényteleníttessenek a nemes ország szolgálatjának hátramaradásával és a szegénység aggravatiojával a nemes Vármegyében lévő helyekre excurrálni. Intimáljuk azért a nemes Vármegyének, az élésbeli concursust az elébbeni mód szerint váradi blogvada számára administrálván, a kivántató széna és abrak repartícióját fő commissarius hivünknek a midőn végzi, tegyen in gremio sui oly dispositiót, hogy azon menstruatim obveniált széna és abrak, minden késedelem nélkül commissarius hivünk dispositiója szerint *való* blogvadákban fogyatkozás nélkül administráltassék, melyben is azt observalya a n. Várgye, hogy az administrálandó szénás szekerek, jól meg rakattassanak, hogy a midőn Commissarius hivünk által megmértetnek, legalább egyik egyik szekér széna az háromszáz fontot megnyomhassa, különben hadaink rövidségének elhárítására nézve, egész szekér számban oly hiányos szekér széna nem fog acceptáltatni : Hogy pedig a szükséges abrak administratiójában egy mérték observáltassék, parancsolunk megírt fő Commissarius hivünknek, hogy kassai köből szám szerint tegyen repartitiot, a szerint is percipiáltassa és erogáltassa, quietálván mind a széna s mind abrakbeli administratiokról a Nemes Vármegyét, melyhez is magát a Nemes Vármegye alkalmaztassa, ugy mindazonáltal, hogy az holnaponkint obveniált abrak, tiszta, nem pedig *gaszos*, annyival is inkább dohos ne legyen, máskint az oly *gaszos* vagy dohos abrak is, mely többire a nemes ország szolgálatjának fogyatkozásával, hadaink lovainak elvesztegetésére lenne, inkább, mint tartására, nem acceptáltatik a nemes Vármegyétül.«

Fasc. 5. Act. nro 14.

96.

Kossovics Márton Szabolcs vármegye nevében a fejedelemhez Kálló adójának, s a vármegye adójának ügyét beterjeszti.

»Nagy jó kglmes Urunk, Méltóságos Fejedelmünk !

Alázatos instanciámnak repraesentatioja alkalmatosságával terhes országos dolgai közt, hogy busétom Ngodat, engedelmességmentül eredett alázatossággommal követem Ngodat, megértvén a tekéntetes s nemes Szabolcs Vármegye hűséges kötelességemnek continuatiojára való utamat nékem, mint egyik szolgájának némely meg terhesedett dolgait parancsolta kglmes Urunk Ngod előtt repraesentalnom, és azután orvosságát Ngodnál keresnem. Azért kglmes Urunk ezen instantiám által alázatosan detegálom Ngk.

Kálló városa siralmas és elviselhetetlen s mindnyájunkat

utolsó pusztulásra kénszerítő német-igája s birodalmában akarván magát emlétett nemes Szabolcs vármegyétől kivenni, mind magát, s mind most nevezett Vármegyét sok költségben hozta, de mivel Országunk törvénye szerént, kiváltképen pedig *ad mentem Arli* 58. Anni 1647 ac aliorum, azon vármegyéhez tartozik, s minden impositiokban juris dictioja alatt lévén, azon vármegyét köteleztetett segíteni, azért soha végben nem vihette, sőt imponaltatott neki, mindenekben alkalmaztassa magát felyül nevezett nemes Vármegye dispositioihoz, hanem most már midőn törvényünkért, egyikért hadakoznak, azon okból, hogy ő közölök is fegyverben vagynak, teljességgel le igyekeznek magokat venni, a minthogy ez köz ügynek elkezdetése, avagy folytatása alkalmaztosságátúl semmiben egyet érteni, impositiokat együtt véle viselni, sőt még a közjónak folytatására rendeltetett posták fizetésében concurrálni nem akarnak, méltóztassék Ngod alázatosan kérem parancsolatot reá adatni, a kit eddig elmulasztott adimplealja, ennek utána a közügynek folytatására occurralandó impositiokat pedig proportionaliter supportálja, másként is a ki a közjóban akar részesülni, annak a közjóért való terhet és alkalmatlanságot igazság szerént kölletik viselni. Ugyanis midőn Szabolcs Vármegyére valamely terh imponaltatik, Kálló is ott consideraltatik, azért mind egy, mind más terhes állapotokra de jure köteleztetik.

Azon is alázatosan kérem Ngodat, méltóztassék a porták számából is valamely consolatioval lenni, száz harmincz öt portára limitaltatott az meg irt Vármegye, holott kglmes Urunk lehetetlen elviselnie, mert feles a *Hord* (?) belőle, az abban a közterhekben semmiben nem succurál, csupán nagyobbbrészért, a *kétt* (?) leg nyomorultab és ennek előtte is pusztább processusa supportálja, másként is nemes Bihar, Szatmár, Zaránd és Debreczen városával mind egy számú portakban számláltatván, mind azon vármegyéknek elromlott consideratiojával is, hogy vélek adaequáltassék, méltóztassék kglmesen által látni.

Tisza mellett *Sénő* helységbeliek, kik nem nemes emberek, sem egyik, sem más hadban avagy zászlók alá magokat nem köteleztették, hanem mint szántó, vető lakosok házoknál laknak, minden terhes dolgokat viselék, azok is némelyek által a hadra gyakran adigáltatnak, mely eránt is alázatosan instállok, méltóztassék kglmes Urunk Ngod egy universalis parancsolatot ki adattatni, megháborítás nélkül az olyanok maradjanak békességes lakásban házoknál, kívánván kglmes Urunk Ngod kglmeségét a meg irt n. vármegyével alázatosan meg szolgálnom. Méltóságos Fejedelmünknek kglmes Urunknak Ngodnak holtig való alázatos hűséges szolgálója Kossovics Márton.«

Fasc. 5. Act. nro 78.

97.

A fejedelem válasza Kossovics Márton instanciájára. Vihnye okt. 17. Anno 1704.

»Ad 1. Lévén a portái is ezen helységnek különben limitálva és repartiálva a nemes Vármegyétől, a nemes ország tovább való dispositiojáig abban maradjanak.

2. A mi a porták iránt való difficultását a N. Vármegyének illeti, azt maga is jól tudja, hogy n. Szatmár és Bihar vármegyék az ellenségnek excursioi alkalmatosságával lett sok rendbéli kárvallásokra nézve alleviáltattak, mely okon a N. Vármegye maga alleviatioját nem praetendálhatja; több terheltetések iránt a n. Vármegye nem panaszkodhatik, lévén más vármegyék is hasonlóképen aggraváltatva, ha mit super plus expendált, azzal is a n. Országhoz való igaz hűségét contestálván boldog állapotját is consegvalja; minthogy pedig az portái 134½ portára redigáltattak, abban is lett a N. V. alleviatioja, a minthogy leszen is parancsolatja n. v. Orosz György commissarius hivünknek, hogy azonfelül a N. V. ne aggravalja.

3. Már erről resolváltunk szóval n. v. Bessenyei Zsigmond v. ispány hivünknek, mely resolutionkhoz a N. V. magát alkalmaztassa.«

Fasc. 5. Act. nro 78.

98.

Forgách Simon seregének Szabolcs vármegyén való átvonulása alkalmából. Kassa, 1704 okt. 22.

»Nem kétlem, eddig tudtára vagyon az nemes Vármegyének, kglmes parancsolatjából feles számai hadakkal Erdély országában való menetelem. Mivel azért bizonyos hadakat fogok előre bocsátanom, kik közül némely ezerek vévén már orderémet, Mindszent napján, ugymint prima novembris, azon nemes vármegyében megjelenvén, fogják ott tovább való parancsolatomat elvárni. Mely ezerek legyenek pedig azok, és nevezet szernit melyik helységekben kellessék nekik dislocaltatni, az adnectált specificatio-bul meg fogja az Nemes Várgye érteni. Kire nézve kglmes urunk által adatott plenipotentialis és főgeneralisi autoritasomból intimálom az Nemes Vármegyének, hogy azon ezerek számára jó eleve tegyenek provisiot. Melyeket, hogy annak idejében annál szaporábban contrahalhassak és magam mellé vehessem, az specificált helységekben is dislocaltatni el ne mulassa; s úgy (a mint nem kétlem, vette eddig az iránt való leveletem az Nemes

Vármegye) mivel magamnak is azon leszen által menetelem mind statiók iránt, s mind penig tizenöt (ezer) emberre kívántató provisio tétessen jó dispositiókat, hogy ne talántán azoknak fogyatkozások miatt in transitu az excessusokra az hadaknak okot ne mutassanak.«

»Ezen alább irt ezerek küldetnek nemes Szabolcs vármegyében, kiket is eszerint kell dislocalni.

Kapitány Vicarius János uram ezere rendeltetett Bölcsre, Gesztelyre és Hernád-Németire.

K. Sós János uram ezere, Páczára, Mándokra, Bezdédre.

Kapitány Kenyheczi János uram gyalog ezere, Szent-Mihályra, Dadára.

K. Szinay uram gyalog ezere, Eszlárra, Lőkre.

Fasc. 5. Act. nro 46.

99.

A fejedelem a postamesterek fizetése és a postalovak kiállítása felől intézkedik. Vihnye, 1704 okt. 22.

Fasc. 5. Act. nro 68.

100.

A fejedelemnek a postákra kiadott pátense. Vihnye, 1704 okt. 22.

»A kik a nemes ország szorgos szolgálatjában járnak, a mi passusunkkal, azokat ingyen, a kik penig valamely commendérozó vagy várbéli tiszt hiveink passusok mellett járnak, azokat pénzért a szokott taxát letévén, posta mester, posta hiveink promotealni tartozzanak, és valakik a nélkül járnak, azokat a posta mesterek s posták nem csak nem hordozzanak, sőt azon helység tiszteinek, az hol a posta vagyon, hirt adván, meg fogni és közelebb lévő commendérozó vagy várbéli kapitány hiveink kezekben büntetéseknek elviselésére bevinni tartozzanak.«

Fasc. 5. Act. nro 69.

101.

Orosz György a Forgách Simon hada dolgában.

»Minthogy Isten kglmébül Kassa urunk ő nga hűségére magát accomodálván, m. generalis. Forgacs Simon ur nga levelét vevén alázatosan, kiben írja ő nga utban lévén, Szatmár alá jön circiter hat ezered magával, a mint is ő nga parancsolja, hogy azon hadaknak az nemes vármegyékből szükséges provisiót tegyek, urunk ő nga is parancsolja, hogy az porta után az Nemes Vármegyére

secure tehessek limitatit; arra nézve az nemes Vármegyére semel pro semper denotalt, m. ge: uram hadai számára obvenial list 472 köből és féllal, abrak 700 köből, 270 masa hús, széna 700 szekérrel, ezt *penidig* (!) az nemes vármegye ne értse az blogvadához rendeltetett naturalénak administratiojához. Kérem azért az Nemes Vármegyét m: gener: uram hadainak külön commissariust rendelvén, külön is fog quietalni. Ezen élés pediglen ide közel az blogvadához Rápot (?) nevű faluban administraltassa, éjjel nappal semmit sem késvén ahhoz már rendeltetett commissarius kezéhez. Minden szekér széna peniglen 300 fontos legyen, úgy administraltassa, kglmes urunk parancsolatja szerint, hogy abban fogyatkozás ne legyen.

Azon is kérem az T. Nemes Vármegyét, méltóságos generalis uram ő nga konyhájára is jó akarattal lenni méltóztassék, mert ez itt igen pusztá quartély.«

Fasc. 5. Act. nro 47.

102.

Orosz György a Forgách hadai számára limitált eleség dolgában. Ecsed, 1704 nov. 6.

»Sok ízben mind levelem által alázatosan megtaláltam az T. N. Vármegyét, s mind üzentem *Sunyog* ur által is, küldötte vóna be az T. N. Várgye méltóságos generalis Forgács ur ő nga jüvetelére való limitált naturalét, kiben még eddig effectusban semmi sem ment, holott ő nga ma be érkezik az táborra. Kérem azért Ngtok kgtket, se órát se napot nem várván, küldje be. Tudja Isten, annyira elszaporodott az had, *ippen* nagy szükségben vagynak. *Bóné* uram irton ír, az had oszol, ez rólam ad számot. Én bizony rúla nem tehetek, mert én mindenfelé irok az N. Várgyéknak. Hogy azért ne akasztassék, az N. Vármegye accelerálja az administratit, igen felette is kérem az T. N. Várgyét, se 4. octobris, se pedig... (?) novembris nem küdték be szolgabirák uraimék az abrakot.«

Fasc. 5. Act. nro 17.

103.

Gyürky Pál a fölkelés dolgában. Bogdány, 1704 nov. 7.

»A mi kglmes urunk, a mely méltóságos *erdéli* fejedelem, engemet is méltóságos főgenerális gróf Forgács Simon uram ő nga mellé rendelvén, ugyanazon főgenerális uram ő nga parancsolatjából kinytelentitettem előre által jönöm a Tiszán, mind azért: hogy a Tekintetes Nemes Várgyéket, a kik még eddig

nem insurgáltak avagy pediglen, az insurrectiotúl elmaradtanak, táborba szállani, kényszeritsem, s mind pediglen a vitézlő rendet, a kik a seregeken kívül imitt s amott széjjel lézengenek, kglmes urunk ő nga sokszor kiadott kegyelmes parancsolattya szerint magok seregeikre menni a nemes vármegyék lakósaival erőlttesem. Mivel pedig ő nga a Tiszán túl levő feles hadakkal sietni fog általjóni, arra való nézve parancsolja ő nga Tekéntetes Nemes Várgyének, hogy úgy ő nga *Stobjának* (!) mind a vitézlő rendnek, mind statiójúl, mind pediglen azokban leendő intertentiojokrúl provideallyon idein.«

Fasc. 5. Act. nro 33.

104.

A fejedelem Bessenyej Zsigmondnak a gr. Forgách Simon hadainak élmezése dolgában. Érsek-Ujvár 1704 november 9.

Fasc. 5. Act. nro 13.

105.

Károlyi Sándor a fölkelés dolgában. Földes, 1704 nov. 12.

»Nem kétem, nemes vármegyének tudva vagyon minemő kegyelmes Urunkkal ő ngával ellenkező félnek tractaja volt armistitium alatt, és hogy az armistitium felbomlott, melyre nézve tractának is füstben kellett menni. Kihez képest tekintetes nemes vármegyének akartam praesentibus intimálni hazánk kívánatos szolgálatját, hogy az vitézlő rend melyik ezerben és zászló alatt volt, ki-ki jelen legyen és ottan tartsa magát. Azért Tekéntetes Nemes Vármegyét igaz hazafiuságra adhortálok, hogy az egész vármegyében városi és falusi lakosoknak közönségesen parancsolja meg, hogy minden helyekből ki hajtsák, s lakó helyekben is meg ne szenvedjék. Hogy ha pediglen valaki ellenkezőt cselekedne, másoknak példájára is érdeme szerint exemplumot Tekéntetes Nemes Vármegye statualtasson, ne köllessék főlyebb való tiszteknek érettek szenvedni.«

»P. S. Mivel magamis kglmes urunk ő nga parancsolatjából Szolnok felé fogok rövid nap mulva fordúlni és onnat vettem Berthóti István kavitány uram levelit, az ki írja, hogy ottan semmi abrakja nem volna, azért Tekéntetes Nemes Vármegye 500 köből abrakot in tempore providealtasson, az midőn levelet veszi Nemes Vármegye, oda szállithasson, az hova dispositioim lesznek.«

Fasc. 5. Act. nro 34.

106.

*A fejedelem a fölkelés rendezése és a hadak élelmezése dolgában.
Érsek-Ujvár, 1704 nov. 13.*

»A jó rendnek, s regulának ereje s éltetője lévén a commissariatus is, azt is bizonyos districtusokra felosztván, praeficiáltuk nemzeti vitézlő Orosz György commissarius hivünket nemes Ung, Bereg, Ugocsa, Máramaros, Szabolcs, Bihar, Szatmár, Közép-Szolnok, Kővár vidéke, Kraszna és Zaránd Várgyékben bizonyos a nemes ország mostani állapotjára czélozó instructioval, és hogy a naturálék repartitiojában, s administratiojában eddig következett rendeletlenség orvosoltassék, a N. Vármegye is tudhassa, mennyi élésről kellessék provisiot tenni, a generalis repartitio szerint obveniált a nemes vármegyére holnaponként buza cub. cassov. 807; carnis centenar. 134 $\frac{1}{2}$; vagy minden mása húsért flor. ung. 4.; zab cub. cassov. 1479 $\frac{1}{2}$. Mely Commissarius hivünk is azon Várgyében erigálandó magazinumokban a Nemes Várgyéből comportáltatja, s azt meg süttetvén hadaink listájok szerint a tábori commissariatus assignatiojára Magunk vagy más commandérozó generalisunk directioja alatt lévő táborunkra administralja és ha valamely commandérozott militiának azon nemes várgyéken által kelletik is menni, melyekben vagyon districtualisa commissarius hivünknek inspectioja, arrúl provideálna, és az helytelen exactioktól a militiát arcealja, sőt egyéb iránt is hadainktól következhető excessusoknak orvoslásában instructioja szerint assistálna, s a szerint a nemes vármegyét s abban lévő szegénységet conserválja s egyebekben is a N. Vármegye magát mihez alkalmaztassa, a rendesen következő dispositiókból által láthatja. És noha némely részét mezei hadainknak valami fizetéssel consoláljuk is, mindazáltal terjedjen az hazafiúság annyira a N. Várgyében is, hogy hazájokhoz való szeretetüktől viseltetvén, és megsértett szabadságunknak megnyerése iránt való reménységéből buzogván, vegyék a dicsőséget fizetés gyanánt szivekben és annyival szorgalmasabban munkálkodjanak velünk együtt a közjónak elnyerésében, a mennyivel értelmesebben kívánhatják a szegénységnél az ily szíves hasznos munkából származó boldog állapotjokat és több keresztény országok példájára, kiknek a nyakokon való iga alól leendő szabadulás munkája harmincz s több esztendőkre is haladott vala, ugyan csak a jó kezdeteknek s jó végének öröme, minden fáradtságokat dicsőséges consolatiojokkal *amnystialta* (!). Minekokáért a N. Várgyét és együl-együl annak minden statusit igaz magyarságára s hazafiúságára obtestaljuk, s egyszersmind intjük is, hogy

in bene ceptis álhatatosan persistaljon, hazánk igaz ügyét constanter értékével s erejével maga kvalitása szerint mindenbe promovealja, s annak előmenetelre való szükségekben s kevés impositiókban szivesen concurráljon, a minthogy nagyobb része a N. Várgyéknek a gyalogságnak szaporítására valósággal minden portástúl tiz-tiz gyalogot fegyverrel s egész készséggel a mellé rendelt érdemes tiszttel együtt való felállittatását magára vállalta, sőt nagyobbára is effectualta ; más és közigynek elő segéllésében szivesen munkálódó s concurráló Várgyék példájára a N. Vármegye minden portátúl tiz-tiz gyalogot állítván, azt jó fegyverrel s egész készséggel két hetek alatt küldje táborunkra, kiknek is minthogy fizetések több gyalog hadának fizetések szerint holnaponként három német forinttal exolváltatik, a N. Várgye ex gremio sui leendő gyalogságnak exolutiojára állitson bizonyos perceptorokat, kik is azon gyalogságnak obveniáló quantumot percipiálják s administrálják.«

Fasc. 5. Act. nro 30.

107.

Palocsay György a fölkelés dolgában. Püspöki (váradi tábor) 1704 nov. 21.

»Már egynéhány rendbéli levelem által való requisitiomra, nem tudom mi oka, kglmes urunk kglmes parancsolatja szerint az T. N. Vármegye lovasi az váradi blogvadába az haza igaz szolgálatja folytatására nem compareálnak, ugy látom militaris executioval kénytelenittetem az T. N. Vármegyét requirálnom és nem oly móddal, a mint eddig az T. N. Vármegye csak az alsóbb renden lévő nemességet az ide való jövetelre erőltette, hanem ki-ki maga személye szerint comparealjon és együtt az haza igaz szolgálatja kötelességit kövessük.«

Fasc. 5. Act. nro 32.

108.

A fejedelem megengedi a sóval való szabad kereskedést és megszabja a só árát. Sente, 1704 nov. 24.

Fasc. 5. Act. nro 83.

109.

A fejedelem a hajdúvárosok adója dolgában. Sente, 1704 nov. 25.

»Jóllehet egyszer lött kglmes determinationkból a nemes vármegye meg érthette, hogy Kálló több hajdu városokkal együtt a nemes várgye portáitúl sequestráltatván maga táborunkon

lévő hadainak intertentiojára tartoznék concurrálni, és a mennyit azon hadaink az tábori commissariatustúl percipiálnak, magok szükségére és intertentiojára, azt erga assignationem commissariatus, districtualis commissarius hivünknek fogyatkozás nélkül refundálni; mindazon által a mint értésünkre esett, a Nemes Várgye ezen kglmes determinationk ellen, azon városokbéli lakos hiveinkre bizonyos impositiokat reparciálván, azokat és azoknak némely restantiáit executio által is megnevezett lakos hiveinktől exigáltatná; Igy lévén azért a dolgok, a nemes vármegyének serio intimáljuk, megirt kglmes resolutionkhoz magát alkalmaztatván, azon városokbéli lakos hiveinkre repartialandó impositioktól, nemkülönben abéli restantiaknak exactiojátúl supersedealjon, tollálván egyszersmind az iránt kiküldett executiót is teljességgel.«

Fasc. 5. Act. nro 63.

110.

Orosz György élelem dolgában. Angyalos, 1704 nov. 30.

»Az inevitabilis szükség kintelenítettett, hogy az T. N. Várgyére ezen katonákat kiküdjem az abrakirt, mivel absolute maradhatatlan lévén az vitézleő rendtúl. Kérem azért az T. N. Várgyét az abrakbéli restantia az régi impositio a nagy tabella szerint úgy mint 1080 köblöt hozattassa be, melyre is már Bóné uram regimente tart számot. A mellett irtam vala az T. N. Várgyének, az had szaporodásához képest, küdött vóna be *melly* köből lisztet iterato is kérem, nagy kötelesen administraltatni ne difficultalja, mint az itt körül való n. várgyék is épen ki fáradtak belőle, kit is admaturalni méltóztassék. Tudja Isten, mikor lehetett vóna elkerülnöm, ezzel nem kivántam vóna lennem n. Vármegyének alkalmatlanságára. Kirül követem az T. N. Várgyét.«

»Intimatiojok vagyon az katonáknak, azon kívül semmit se adjon nekijek. *Pinzt* semmit sem.«

Fasc. 5. Act. nro 18.

111.

Orosz György eleség dolgában. Szatmári tábor, 1704 dec. 15.

»Az had megszorodván, az mely éles felől irtam, kérem éjjel-nappal administrálja kglmes urunk ő nga parancsolatja szerint a prima mensis praeterlapsae usque ad primum maji, mivel az had nemcsak megszorodott, hanem az blogwada is meghosszabbodik, visszaküldvén az méltóságos fejedelem az követeket, egészlen relegáltatott az capitulatio fő grális gróf For-

gács Simon uramra ő ngára, a mint hogy minden áron váratik ide feles bagáziával, azért kívántam *vie* intimál nom az N. Várgyének, legyen bor, ugy konyhára való gazdálkodással, ő nga megkivánja az magáét, plenipotentiariusus lévén az méltóságos fejedelemnek.«

Fasc. 5. Act. nro 19.

112.

Forgách Simon a contributio dolgában. Debreczen, 1704 dec. 16.

»Esett értésemre, hogy az Nemes Vármegyében lévő némely, s nevezett szerint pedig, Eszlár, Lők, Dob, Sz. Mihály és Dada nevű helységekbeli lakosokat (kik is Ibrányi uram ezere alatt lévén Erdély országában commendéroztattak, s actu most is ott vagynak, és az nemes ország szolgálatját minden készséggel folytatják) hasonló impositioval, sőt az mint informáltatom, nagyobbal hogysem más helyekben lévő otthon maradott lakosokat aggraválna az nemes vármegye. Minthogy pedig ezen dolog kglmes urunk ő nagysága az iránt emanált parancsolatja s resolutioja (ki is az Nemes Vármegye előtt constál) ellen vagyon, akarom értésemre adnom az nemes várgyének, hogy efélékre vigyázással légyen s azokat ne aggravaltassa, hogy annyival is inkább kglmes urunk : az nemes ország dolgai jól folyhassanak, hanem alkalmaztassa magát mindenekben említett kglmes Urunk ő naga kglmes resolutiojához.«

Fasc. 5. Act. nro 73.

113.

Forgách Simon eleség dolgában. Csenger, 1704 decz. 21.

»Hadi commissarius Orosz György uram relatiojából értem eczersmind panaszképen jelenti, hogy az N. Várgye maga obtinensét urunk parancsolatja szerint anticipato nem administralta, maga is szüntelen irt, nem gondolván az N. Vgye hazaszeretettel, az hadak igen megszükültenek, az lovai elvesztenek egészen, rescribálok az méltóságos fejedelemnek, valakin fog sülni, nagy számadásában lészen, azért az N. Vgye maga quantumat éjjel nappal sem órát sem napot nem halasztván administralja. Feles had érkezvén az táborra, máskint az executiot egyenesen az tiszték házára küldöm. *Tudom, eddig is nem az szegénység, hanem az tiszték okozták az hadak között való nagy fogyatkozásokat.*«

Fasc. 5. Act. nro 21.

114.

Károlyi Sándor levele Szabolcs vármegyéhez. Debreczen, 1705. jan. 7.

»Ezen órában vettem kglmes urunk ő nga kglmes parancsolatját és gratiáját, hogy t. i. Isten ő szentsége Szatmár végvárát édes nemzetünknek birodalma alá adván, ezen Tiszán innen való földeknek és praesidiumoknak generálisságát kglmesen ide conferalván, szükséges dolgokrúl térszen intimatiokat.

Intimálom, hogy ezen levelem exhibitioja után mindenféle a maga tiszteit és embereit exmittálja (a vármegye), s valahol valami lézengő katona vagy hajdú találtatik, utánam hajtsa.

Maga pedig a n. vármegye maga tagjait szorosabban insurgáltassa, s tekintetes nagyságos Palocsay György öcsém uram mellé az váradi blogvadában hova hamarább expediálja.

Minthogy pedig kegyelmes urunk Szatmár várának kapitányának tekintetes nemzetes Galambos Ferencz kedves sógor uramat denominálta . . . azért ha miben hazánk szolgálatjában ő kglme a nemes vármegyét requirálja, maga megmaradására, késedelem nélkül adminisztráltassa.«

Fasc. 6. Act. nro 127.

115.

Forgách Simon Szabolcs vármegyének. Nagybánya, 1705. jan. 9.

»Intimálom a n. vármegyének, kglmes uram ő nga által adatott főgenerálisi plenipotentialis authoritásomból, hogy minden késedelem és halogatás nélkül, mentül felesebb számmal viritim insurgálván, zászlóstúl menjen az váradi blogvadában, dependeálván mindenekben odavaló commendáns tekintetes és nságos Palocsay György uram ő kglme dispositiojától.«

Fasc. 6. Act. nro 37.

116.

Palocsay György levele Szabolcs vármegyéhez. Váradi tábor, 1705. január 11.

»Az tekintetes n. várgye maga tagjait mentül szorosabban insurgáltatván, mint lovas ugy gyalog renden levőket, comandóm alá, az váradi blogvadában hova hamarább expediálja, ugy hogy pro die 25. Januarii completo numero jelen lehessenek.«

Fasc. 6. Act. nro 39.

117.

A fejedelem megújítja a tolvajok és lézengő katonák ellen kiadott rendeletét. Kistapolcsányi tábor, 1705. jan. 24.

Fasc. 6. Act. nro 143.

118.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Felső-Szeli, 1705 jan. 29.

»Elmenetelem után esett értésemre bizonyos számú rácznak Berettyó szélire való bécsapása, féltő pediglen, ne talántán az ellenség Berettyón által is csapván, nagyobb károkat az szegénységnek és annak az darab földnek tegyen. Akartam azért tekintetes nemes vármegyét Debreczenből emanált levelemre emlékeztetnem, egyszersmind ujabban praesentibus adhortálnom, hogy nemes vármegye maga megmaradását is considerálván, mennél hamarabb s nagyobb frequentiával felülvén afféle eruptioknak obviáljon.«

Fasc. 6. Act. nro 30.

119.

Palocsay György Szabolcs vármegyéhez. Váradi tábor, 1705. febr. 4.

»Kegyelmes urunk ő nagysága kegyelmes parancsolatját vöttem, melyben serio parancsolja, hogy Gyulát megpróbáljam. Mivel pedig az hadakat (mostan téli üdőhez képest) jó provisióval kell meginditanom, az hadak számát komputálván juxta limitationem esett ezen tekintetes nemes vármegyére abrak cub. Debreczen. 400, kenyér nro 6000. Melyet is hogy az tekintetes nemes vármegye ad 15. praesentis sine defectu et ulteriori dilatione Keresztesze nemes Bihar vármegyében adminisztráljon.« stb

Fasc. 6. Act. nro 12.

120.

*Galambos Ferencz, Szatmár kapitánya Szabolcs vármegyétől szeke-
reket kér. Szatmár, 1705. febr. 7.*

Fasc. 6. Act. nro 106.

121.

A fejedelem Szabolcs vármegyéhez. Kis-Tapolcsány, 1705 febr. 13.

»Az n. vármegye követ atyjafiai nemzetes vitézlő Bessenyei Zsigmond viceispán és nemzetes Szunyogh István híveink által mind szóval proponált s mind írásban beadott instantiáját megértettük. Az n. vármegye adósságát az capitulatio ereje szerint kellett az n. ország kasszájából exolváltatnunk, az midőn az n. vármegye azon adósságát az fiscussal complanálja, akkoron

obligatioit is kezéhez fogja venni, másként pedig jól tudja az n. vármegye, hogy az n. ország kasszája rövidségével az oly exolvált adósságokat relaxálnunk nem lehet, az mint is az n. vármegye igyekezzék annak exolutioját mennél hamarább effectuálni.

Nemzetes Szunyogh György hivünk iránt tett instantiáját is az n. vármegyének megtekintvén, parancsoltunk tekintetes és nagyságos Palocsay György brigadéros és váradi blogvadabeli commendans hivünknek, írjon Aradra, vagy az hol említett hivünk rabságban tartatik, felváltásáért micsoda hasonló állapotú rabot kívánnak, specificálják, készek leszünk azonnal kiváltatnunk, az mint is nem kétljük, említett brigadéros és commendans hivünk ahhoz magát fogja alkalmaztatni.

Az mi Kálló városa dolgát illeti, mivel tovább való dispositiónkig az több hajdú városok közé applicáltatott, azokkal insurgálván, az mint portái is az n. vármegye portái közé nem számláltattak, nem lévén abban semmi injuriája az n. vármegyének, nem is veheti difficultásban, kivált hogy az impositiokat Kálló városa részéről nem praestálja az n. vármegye.

Az salétrom készítő helységekben levő embereknek pedig fizetésök megjobbittatván, az salétrom mázsájának 6 magyar forinttal való bevételével az mi a dato praesentium portájokhoz appropotionalandó repartitioja szerint az n. vármegyének reájok obveniál, az menstrualis impositiókból s egyéb közönséges terehviselésekből, azt a n. vármegye exigálhatja, az mint is éljen abban is maga authoritásával, mivel inkább akarunk az n. vármegye megmaradásának consolálnunk, mint akármely privatusok hasznát tekintenünk.

Az Kállóban levő szakálosok és taraczkok és egyéb ott levő munitiók iránt is parancsoltunk odavaló hadnagy hivünknek, hogy mindazokat erga recognitionem adja kezéhez kisvárdai substitutus kapitányunknak.

Nemzetes Szepesi Márton tokaji kapitányunkkal pediglen communicálván n. Bogdányi György szoglabíró hivünk arestáltatása iránt való panaszát az n. vármegyének, minekutána mentességéről való információját vesszük, leszen eziránt is resolutioja az n. vármegyének.«

Fasc. 6. Act. nro 2.

122.

A fejedelem Szabolcs vármegyéhez. Verebélyi tábor, 1705. febr. 17.

Tudtára jutott, hogy a vármegye zsoldos adásra kényszeríti, taksákkal és birságokkal megrója azon nemeseknek cselédjeit, a kik személyesen felkeltek s a mezei hadakban szolgálnak.

Mivel az ilyeneket a zsoldos adástól, taksáktól, s birságoktól felmentette, utasítja a vármegyét rendelete betartására.

Fasc. 6. Act. nro 151.

123.

A fejedelem Szabolcs vármegyéhez. Szécsényi tábor, 1705. febr. 24.

»A nemes vármegye levelét vöttük. Hogy az helységeket intimatióknk szerint hadnagyságokra osztotta, azt igen jól cselekedte a nemes vármegye. De mivel nemcsak az intentumunk, hogy az helységek, hanem hogy a fel s alá passzusunk nélkül járó, lappangó és az országos szegénységet pusztító lovasoktul s gyalogoktul a nemes vármegyék megtisztittatván, mind az szegénységnek consolatioja, mind az igaz uton járóknak securitások s mind pedig az haza szolgálatjának jobb folyamata legyen. Azért a nemes vármegye ezen felállittatott modalitás szerint az oly magunk, vagy méltóságos főgenerálisunk passzusa nélkül járó, szegénységen élődő, lappangó katonákat és gyalogokat mindenütt kergethesse.« Stb.

Az mi az bátoriak refractáriuskodásokat illeti, parancsolunk az iránt, hogy az bátori bíró harmadmagával előttünk comparealjon, s adják elegendendő okát parancsolatunkhoz való engedetlenségeknek; azon inquisitiót pedig tovább is continuáltassa a nemes vármegye, és ha mely helységek magokat opponálni, s az inquisitiók peragáltatását s egyéb, haza szolgálatját illető dolgok effectuatióját megakadályozni merészelnék, specificálja a nemes vármegye az oly helységeket, tészünk az iránt is oly dispositiót, hogy a n. vármegye authoritása manuteneáltassék.«

Fasc. 6. Act. nro 46.

124.

Palocsay György Szabolcs vármegyéhez. Váradi tábor 1705. márcz. 2.

»Látván, az t. n. vármegye az insurrectioban refractariuskodik és protrahalni kívánja, és a mint n. vitézlő Zoltán Jósá ispán urammal való végezésem volt, 70 lovas, 30 gyalogot az váradi blogvadába állítani és holnaponként változni, mely végezést látván elmulatni, azon végezést felbontotta maga az t. n. vármegye; melyre való képezt 30 lovas katonát küldöttem executiora, kik is addig el nem jőnek, mig egészen az n. vármegye nem insurgál, és kegyelmes urunk kiadott kegyelmes parancsolatja szerint az váradi blogvadába nem compareál, mely iránt kegyelmes urunktól nékem adatott authoritásombúl az t. n. vármegyének azon insurrectiót serio intimálom. Most sincsenek

t. n. vármegye lovasi az blogvadában többen 16-nál, gyalogság *mint egyik (!) elszökött.*«

Fasc. 6. Act. nro 38.

125.

A fejedelem Bessenyei Zsigmond szabolcsi alispánhoz. Eger, 1705. márczius 4.

»Kglmed levelét vettük, melyből értjük, hogy valamely katonát *fogatott* volna meg, ki ellen ha valami tolvajságnak elkövetése comperiáltatik, ellene inquiráltatván, azt minden kedvezés nélkül edictumunk és a nemes ország törvénye szerint megbüntettvén, executióban is vitesse.

Kglmed azért . . . a szegénység nyomorgatókat, excessivusokat és *boradásra kényszerítőket*, az holott excessusokat tesznek és boradásra és egyéb helytelen gazdálkodásokra kényszerítik az lakosokat, fogattassa és közelebb lévő erősségekbeli tiszt hiveink kezéhez vitesse.«

Fasc. 6. Act. nro 144.

126.

A fejedelem Szabolcs vármegyéhez. Eger, 1705. márczius 11.

»Mivel nemzetes vitézlő Krucsay Márton hivünkre biztuk rá a n. vármegye *restauratióját*, és az számadó tisztek számadásának azon alkalmatossággal való inspectióját; a n. vármegyének azért intimáljuk, a midőn a n. vármegyének nevünkkel az candidandusok neveit repraesentálja, a n. vármegye az ország törvényét azon n. vármegyében eddig observált praxist observálván, kövesse mind azt el azon tiszteknek választásában, tételében, az számadó tisztektől való exactióban, valamit az igazság, s országunk törvénye és az eddig való praxis javallanak.«

Fasc. 6. Act. nro 24.

127.

Baranyi Miklós Szabolcs vármegyéhez. Diószeg, 1705. márczius 26.

»Vevén kglmes urunk ő hercegsége kegyelmes parancsolatját a *sütő asszonyok* iránt, hogy ezentúl ezen districtusban lévő nemes vármegyék azoknak fizetésekben vagy kiállításokban is portákhoz képest proportionatim concurráljanak, melyhez képest, jóllehet a proportio szerint több esnék a n. vármegyére, 8 sütő asszonyokat vagy fizetéseket — ezentúl ide a diószegi magazinumhoz kiállítani sine defectu méltóztassék az n. vármegye, eziránt kiváltképen való notabilis rövidség ne legyen a blogvada állapotjában.

Gyalogszeres emberek iránt is, bár ne 11, csak 7, *centenusok* (?) iránt tegyen már egyszer állandó és jó dispositiot a n. vármegye, s úgy a mézáros 2 holnapi fizetését is küldje meg.«

Fasc. 6. Act. nro 22.

128.

A fejedelem Szabolcs vármegyéhez. Eger, 1705. márczius 31.

»Az nemes vármegye leveléből értettük bizonyos obligatoriájának az *szepesi kamara archivumából* való kiadatása iránt tett kívánságát; de mivel még azon archivum *nem registráltatott*, annak kiadatásában, maga jól tudja az n. vármegye, mostanában mód nincsen; hanem rövid időn azon egész acták registráltatván, az midőn arra küldendő registrator által rendben vetetnek, *insinuálja* magát előtte aziránt az n. vármegye s egyszersmind ezen resolutionkat producálja is.«

Fasc. 6. Act. nro 96.

129.

Palocsay György Szabolcs vármegyéhez. Debreczen, 1705. ápr. 2.

»Méltóságos fejedelem kegyelmes parancsolatját vettem az váradi blogvadába siető megtérésemre; minemü confusió itt nem létem miatt az váradi blogvadában esett, mely dolog az t. n. vármegyének is tudtára lehet, ehhez képest jó rendbe akarván hozni az hadakat, kglmes urunktól nékem adatott authoritásomból az t. n. vármegyének sub nota infidelitatis, az *personalis insurrectiot* serio intimálok, most szükségképen kívánván az haza szolgálatja, úgy hogy *pro 9. mensis Mai* minden halasztás nélkül előállani t. n. Bihar vármegyében *Kis-Marjá*hoz igyekezzék. Hogy ha pedig az t. n. vármegye ebben refractariuskodni fog, és intimatióm szerint való terminusnál tovább protrahálna, ha mit elkövetek tisztem kötelessége szerint, magának tulajdonitsa. Az intimatiot pedig az t. n. vármegye nem zsoldosok által admaturálja, hanem kiki kötelessége szerint.«

Fasc. 6. Act. nro 41.

130.

Orosz György az 1705. márcz. 28-iki elszámolás alkalmával hátralékban volt 373 köből lisztnek Bereg-Böszörménybe való haladéktalan szállítását kéri. Szatmár, 1705. ápr. 6.

»A mellett lévén in deposito Tokajban 680 mázsa réz, melyet éjjel-nappal Nagybányára kelletik vinni, az alá is hova hamarább szekereket rendeljen a n. vármegye, itten felváltja n. Szatmár vármegye; kegyelmes urunknak ő nagyságának kemény parancsolatját vévén eziránt is, pro subsequentibus mensibus pedigen

Diószegre adminisztrálja, nem várván szüntelen való admonitíomat. Tudja a t. n. vármegye, az had széllel nem élhet.«

Fasc. 6. Act. nro 18.

131.

Baranyi Miklós Szabolcs vármegyéhez. Debreczen, 1705. ápr. 11

»Nem kétlem hallhatta eddig ngtok kgték a rác z ellenségnek Váradban előszállítását és a blogvadának is előtte Pocsajhoz való nyomulását s ez okon az körüllevő helységeknek lakosinak kioszlását és elfutását, melyekre nézve a diószegi magazinumban levő sütők is mind kioszolván, most néhány napok alatt, amint eddig volt rendes intertentiojok az hadaknak, nem lehet. Hogy azért az kenyér nem léte miatt az had, a mely szépen gyűl, el ne oszljon, és az ellenség pogány módra édes nemzetünknek ártatlan vérünk kiontására s földünknek elpusztítására irgalmasság nélkül dühösködő szándékát, amint eddig, nagyobb mértékben mostan előre vihesse, kényszeritse a t. n. vármegyét kglmes urunkhoz való homagialis obligatiojára, hazánkhoz s édes nemzetünkhöz való hazafiúi kötelességére s maga megmaradásának is szeretetire, minden halogatás nélkül ottan-ottan kenyereket (amig a magazinális ekonomia ujabban helyet áll), vágókat és ha csak kevés abrakot is szállitasson Pocsajhoz, considerálván, jobb annak nagy készséggel és jó szívvvel adni, akiknek nyughatatlanságával s véreknek kiontásával keressük és marasztjuk is mind élésbeli, mind egyéb jóvainkat.«

Fasc. 6. Act. nro 20.

132.

A fejedelem Szabolcs vármegyéhez. Eger, 1705. ápr. 11.

»A portális hajdúknak limitatioját olyformán relaxáltuk, hogy a nemes vármegyék egy portátúl 4—4 jó fegyveres hajdúkat állitsanak az haza szolgálatjára.«

Fasc. 6. Act. nro 49.

133.

Orosz György Szabolcs vármegyétől 8 sütőt, azoknak fizetésére havonként 3 for. 6 denárt, továbbá szénát, s állandó élelmezési biztost kér. Debreczen, 1705. ápr. 20.

134.

Bercsényi Szabolcs vármegyéhez a személyes felkelés helyett kiállítandó zsoldos katonaság dolgában. Nyitra, 1705. ápr. 20.

»Akarván propterea ezen t. n. vármegyének is a mélt. fejedelem tetszéséből intimálnom, hogy az eddig főnnálló personalis

insurrectio helyett ne nehezteljen oly rendet szabni in gremio sui, mely által a zsoldosok száma secundum subinsertam methodum observatis observandis exurgálhasson. Nem is lehet ugy látom ebben igazságosabb reflexiót találni, mint ha erga proportionem taxarum azoknak statutioja subdividáltatnék, mennyi forint vagy garas után köllessék vetni egy-egy katonának fölállítását; kire az portalis helyeknek concurrálniok épen nem lehet, mert azoknak az hajdúk praestálásával elég elég gondjok. Így ezután remélheti a n. vármegye is maga sereginek állandóságát, mert nem lesz alkalmatossága a szegényebb renden levőknek az gazdagjabbak (!) ellen zúgolódní, s az gazdagjabbaknak szegényebb ellen contra apertam proportionem tusakodni, és a mellett midőn ezen előállítandó zsoldosokra nomine excepto, inclusis etiam dominiis fiscalibus, et officialibus tam cotten., quam et deonomicis mindnyajoknak concurrálniok kölletik. Nem látszott rövidségesnek, amint azon personalis insurrectioval előjött n. vármegye hadának effectivus statusábúl is lehetett intímálnom, hogy ezen t. n. vármegye secundum calculum repartitionis *három seregre* ne limitáltássék. Nem is lehet egyebaránt oly mensurára vetni, hogy punctualiter vagy kevesebbre, vagy netalán többre is mehessen, noha az is post peractam stationem stipendiariorum igen könnyen kitetszik, midőn a n. vármegyék magok közt az proportiót nyomozni fogják; azt mindazonáltal, amennyire melyik n. vármegye magát aggravatusnak demonstrálni fogja, lehet azonnal rectificatióban venni. Minthogy azért az táborozás kései nyílása szükségesen kívánja az hadak előállítását, incumbálni fog a t. n. vármegyének, kire praeterea hazafiúi kötelességére és szeretetire adhortálom is, hogy féretévén most eziránt akármely difficultiora található kérdéseknek proportioit, az megirt zsoldosokat mennél hamarébb előállítani igyekezzenek, s ne is halaszsa időzéssel, hogy az jó igyekezeteknek hátramaradásával mind magának kárt ne hozhasson, mind pediglen a mélt. fejedelmet is maga ellen kedvetlenségre ne gerjeszthesse. Hogy azonban ad evitandas quascunque hactenus obortas difficultates, azon zsoldosokat ugy mint már ezután mindenkor állandó et in statu numeru effectivi leendő hadaknak jobb accomodatiojokra nézve is jobb rendben lehessen dolgok, az hadi szolgálatoknak nagyobb effectuatiojával tetszett a mélt. fejedelemnek is úgy disponálni, hogy azon zsoldos seregeket *eszve* vetvén egy mással, kinek-kinek szomszédságát is tekintvén, azokat regementek számra reducálván, [föntmaradván mindazáltal mind n. vármegyének maga zsoldosi iránt minden jussa és praerogativája; nem is *czilloznak* oda az intentiok, hogy valamiben praejudicáltássék, hanem ezután is kinek-kinek mellette

marad a n. vármegyék neve és jurisdictioja], minthogy egyébránt is nem vármegyéknek, hanem vármegyék hadának fognak neveztetni. Így azért obveniálván secundum calculum ezen t. n. vármegyére *három seregnék* s azokban praeter officiales *mindenkiben 80 gregariusnak előállítására*, alkalmasan esett ezen n. vármegét n. Szatmár, Bihar, Bereg és Ugocsa vármegyékkel az egy regementre eszve vetni, mely iránt is e következő resolutiom deservialjon a n. vármegyének pro observatione et informatione; hogy a n. vármegye elsőben is annyi tisztet azaz főhadnagyot cum prima plana együtt az fölállítandó seregekkel maga constituálva praesentáljon, melyeknek *executioját* (?) secundum regulamentum modernam militare, s azon följobb mint az mezei hadaknak fizetését angariatim procurálja az följobb irt mód szerént, egyedül a nemesség taxájával mind tiszteteknek s mind közönségesnek. Az *stab* pedig, ugy mint az colonellus, vicecolonellus, vigiliarum praefectus és a többi, kinek lajstromát, ugy curráló menstrualis fizetéseket is extractualiter inclusive a n. vármegyének megküldöttem, egészen fizesse ki ex communi; ki is oly modalitással lehet, hogy mivel ezen eszvevetett vármegyék, kik egy-egy regementre reducáltattanak, tiz compániakból állók, és azokból ezen n. vármegyének hármat kölletik előállítani. Azon *stab* fizetését azért a seregek számára appropotionalván, ad concurrendum jut abbúl a n. vármegyének obveniált három sereghez képest menstruatim administralni rh. fl. 61 d. 80, melyeket az constituált oberster uram kezéhez szükség lesz erga quietantiam administralni. Minthogy mind a *stab*hoz deservialó tiszteteket, s mind pedig a seregekben levőket is oberster uram maga fogja elrendelni a n. vármegyének cointelligentiajával in tali etiam casu, amidőn successive vacálni találna is valamely tiszt. Az obersterségre pediglen kinek méltóztatik a mélt. fejedelem conferralni, kiadja végette ő nga maga méltóságos dispositioját.«

Mellékleten külön: Series solutionis menstruae status regiménis *equestris*: főkapitány: fl. 60, vicekapitány fl. 48, főstrázsamester fl. 36, nb. ezen három tiszteteknek compániájuk lévén, főhadnagyságokra is vesznek 36 fl.; kvártélymester fl. 17, adjutant fl. 17, káplán fl. 12, szekermester fl. 10, dobos fl. 6. Summa 206.

Másik oldalon: főhadnagy fl. 36, vicehadnagy fl. 24, zászló-tartó fl. 18, strázsamester fl. 12, tüzér fl. 8, sipos vagy trombitás fl. 6, borbély fl. 6, kovács fl. 4, tizedes 4 per fl. 6 = 24, közönséges katona 80 per fl. 4. = 320, Summa 458 fl.

Fasc. 6. Act. nro 58.

Közli: ZIMMERMANN REZSŐ.

VEGYES KÖZLÉSEK.

Révai László levelei Eszterházy Miklós nádorhoz.

I.

1644 márc. 15.

Kegyelmes Uram.

Nagyságod engem *Himpergrül* azzal bocsátott, hogy a némentség Fejérhegyre jön bé országunkba.

Azután 2. *Martii* azt parancsolja, hogy készen várjam őket profonttal *Ujhely* táján, mert arra jönnek ki *Hradistyáru*l.

Tegnap megint ebéd előtt két levelét Nagyságodnak vettem liptai követtől, melyekbe írja Nagyságod, hogy megint emerre mennek, és hogy siessek Nagyságodhoz. Kihez képest én falatozván megindultam *Beczóból*, s im ezen órában érkeztem *Szombatba*. Holnap talán beverekedhetem *Pozsonba*, noha senki sem bíztat véle.

Bizony ha lehetne szárnyat csinálnék magamnak, éczaka is mennék ha lehetne, de nappal is gond most járni.

Itt én kevés dispositiót hallok. A városiak az ezer mecz lisztet felsütetik, de a többit hogy csak lisztté tegyék is, lehetetlennek mondják.

Nagyságodat kérem, ha lehet a kapuval várjanak meg.

Ezzel Isten éltesse Nagyságodat.

Szombatban, 15. *Martii*. Anno 1644. 6. óra.

Nagyságod alázatos szolgája

Révai László.

Kivül: Excellentissimo Principi, Comiti Regni Hungariae Palatino,
etc. Domino mihi gratiosissimo.
Cito. stb.

II.

1644 apr. 2.

Kegyelmes Uram.

Nagyságodat kérem ha consultum, mind a két had szálljon ki mezőre közel. Innét osztán profontolhatnánk őket jobban. Itt el sem férnek, s ki is pörzselik nagy kárral magokat. Obrizster Meriz-

nek ez igen tetszenék, de az iffiaknak nem, egyébaránt is kárhoztatja az ilyen commendát.

*Szombatiak*nak Nagyságod levelét megküldöm, irok én is nekik ; de ha ma s holnap ide nem hozzák a kenyeret, azután oda érkezvén a hadak, el nem hozhatják, és úgy koplalni jönnek ide. A mint im nem régen értettem, a General quártélymester ezeket a hadakat ki akarja szállítani falukra. Mutatta is *Egresdi* uramnak a quártélyokat. De velem semmit sem beszéllett errül.

Nagyságod méltóztassék disponálni mindenekrül. Mind ők, s mind én csak Nagyságodtul várunk. Ha mi jól esik Nagyságodnak tulajdonítatik, s ha valami fogyatkozás történik, azért én lakom. Csak idein érthessem Nagyságod akaratját, teljes erőmmel ügyezzem azt véghez vinni. Eróm fölött nem ajánlhatom magamat, öt kenyérral öt ezer embert nem elégíthetek.

Ghicziné asszonyom megholt. Minden substantiája *Balassi* Simonra fog szállani ; feles bora gabonája vagyon *Kürtön*, *Balassi*nak is volt ott majorsága. Ha tetszik Nagyságodnak, az illyet *pro communi* köllenék elfoglalni s meg is őrzeni ; profontmester viselné gondját ; egyébaránt bizony elé nem mehetünk. Az én assecuratiómra én ha adnának is gabonát, nem veszek, azután én tőlem várnák meg. A lektikát aláhozatom, csakhogy ma *Tari* Ferencz oly hírt hozott, hogy valami csónakos embere ment volna *Bittcsé*rül Nagyságodhoz, a ki azt mondotta hogy már nálók vannak az Urunk elő járói. Nagyságodat kérem mindenekrül méltóztassék parancsolni jó idein. Ezzel Isten Nagyságodat éltesse sokáig.

Galgócz, 2. Aprilis. Anno 1644.

Nagyságod alázatos szolgája

Réwai László.

Kívül : Excellentissimo stb.

III.

1644 apr. 8.

Kegyelmes Uram.

A Nagyságod küldötte hirekkel mentem *Pucham* uramhoz. Arrul nem is gondolkodik hogy el ne verjék mieink *Kapronczait*. Ott létemkor hivatá magához *György király* postáját. Csak azt mondá neki hogy ajánlása szerint örömet megmutatta volna neki az ő fölsége ármádáját, de *Kapronczai* uram tött benne egy kis akadékot. De rövid nap szép mezőbe meg fogja láthatni, ha akarja. Azomba amaz ajánlotta magát erdéli módon. Emez csak azt mondá kedvetlenül (mert megtanítottam volt) : quantum permittet servitium suae Maie-statis, ego etiam libenter serviam D. Vestrae ; és ezzel expediálta.

Értvén, hogy egy óráig akar itt mulatni, őrző német jancsárokat rendeltem ajtajához, a kik hirem nélkül senkit ne bocsássanak hozzája. Mivel postán megyen, mondák néki, hogy nem szükséges a kíséző. Ezzel Isten éltesse Nagyságodat sokáig.

Galgócz, 8. Aprilis.

Nagyságod szolgálja
R. L. mp.

Kívül : szokott czímezés.

IV.

1644 apr. 8.

Kegyelmes Uram.

Tizenegy óraker hozák ezeket a leveleket kezemhez, mellyeket Nagyságodnak küldöttem. Akarja Gróf *Pucham* hogy az innétső szeren mentek portyára a mieink. Ha mi hírt hallok felőlök, Nagyságodnak értéére adom.

Nagyságodat kérem, vagy négy lovast küldjön ide, mert a hírek majd sűrűn jönnek, s nincs kinek vinni a leveleket.

Vagy százezer font kenyeret parancsoljon Nagyságod *szombatiak*-nak sütetni mingyárást, mert itt ugyan semmi kenyeret nem süthetünk. Lisztet hagyhatunk itten, s ha innét eltakarosunk, megsüthetik s utánunk hozhatják, ha körül nem vesznek bennünket.

Azt a kenyeret csak akkor osztanánk közikbe, a mikor indulunk köllének.

Ezzel Isten Nagyságodat éltesse sokáig.

Galgócz, 8. Aprilis. Anno 1644.

Nagyságod alázatos szolgálja
R. L. mp.

Kívül : a szokott czímezés.

V.

1644 apr. 9.

Kegyelmes Uram.

Vévén Nagyságod levelét azonnal Generalishoz mentem, azomban hozák *Földvári* levelét, mellyet Nagyságodnak küldöttem. Maga nem írhatott Nagyságodnak, orvosságot vett magához, holnap eret vágat.

Ezek ha mind öszve gyűlnek, nyolcz napra való profontot, háromszáz ezer font kenyeret köll adni nékik. Bár csak két száza lehetne meg kenyérül, százát lisztül toldhatnánk. Ezt csak akkor fogjuk nékik adni, a mikor meg köll indulnunk, itt pedig semmi kenyeret nem süthetni. Azt a kétszáz ezer fontot mikorra köllének.

szombatiaknak elkészíteni, Nagyságod tudja jobban, indulásunk előtt csak harmadnappal hozhatnák be. Sőt Nagyságod ne küldjön, azt is csak akkor adnánk nekik. Nagyságod írja meg mennyire valót adhat. Ezzel Isten éltesse Nagyságodat.

Galgócz, 9. Aprilis; 9. hora.

Nagyságod alázatos szolgája

R. László.

Kívül: a szokott czímezés.

Mellékelve *Földvári* levele: Illustrissimo Domino Domino Joanni Kristophoro Comiti a Puchaim Sacrae Caes. Regiaeque Majestatis exercituum vicemarshalco generali etc. domino mihi gratiosissimo.

Illustrissime Domine comes, domine mihi observandissime.

Hodierna die circa 9 matutinam ad *Beckó* appulimus, ubi etiam exercitus per illustrissimam Dominationem Vestram nobis post abscessum submissus se nobis adjunxit. Certe per exploratores sumus edocti, quod, ad unam *portya* 800, et ad aliam per terminas *Trencsin* 500, excurrissent; alius, vel residua pars eiusdem exercitus ad *Besterce* Balasianam stativam habet. Numerantur circiter quinque millia omnes hastati. Quibus perceptis jam plane movemus, ea intentione, ut ambas *portya*, vel alterutrum, prouti occasio affalserit, agrediamur; quibus peractis, et ponte *Illavensi* occupato, si sic videbitur, residuam etiam eorum partes sine cunctatione agrediemur.

Haec sunt quae Illustrissimae Dominatione Vestrae de nostro statu intimanda esse iudicavi.

Ex arce *Beckó* 8. Aprilis 1644.

Illustrissimae Dominationis Vestrae servitor addictissimus.

Nicolaus Földvári.

VI.

1644 apr. 9.

Kegyelmes Uram.

Obriszter *Staal*, a ki *Földvári*-val csatára ment ez éjjel ír Grófnak, adja tudtára, hogy az ellenség öt ezer lóval *Illavánál* átment a *Vágon*, s ugy érti, hogy *Galgócz* felé akarni jönni más szeren.

Irt néki, hogy utána menjen valahol tanálja.

Irt *tesseni* herczegnének is, Morvába is, hogy ha valahogy arra rohannának, készen tanálná őket.

Illavai hidra haragszik, s az urakra is; szerencse ha füstöt nem vet; mert az a hire, hogy magok eljöttek a hivség mellett, s a hidat keményen csináltatták otthon. Ir ő fölségének is felőle. Mikor *Lednicze* táján volt is az tmondja hogy mind *Illésházi* uram, s mind a több körül lakozó nemesség, küldtek jöttek hozzá, őkegyelmek nem. Még fogdostak is az ő fölsége szoldátiba. Ugy látom ezennel megvásik fogok belé.

Nagyságod küldjön póstákat ide, bizony megfogyatkozunk benne.

Ezzel Isten éltesse Nagyságodat.

Galgócz, 9. Aprilis. Anno 1644.

Réwai László.

Gróf uram ajánlja alázatos szolgálatját maga nem írhatott Nagyságodnak.

Kívül : a szokott czímezés.

VII.

1644 apr. 10.

Kegyelmes Uram.

Mint járának az mieink, megérte Nagyságod ez irásbul. Gróf uram secretáriusával fordítatám meg, mert fölöttébb rossz az írása.

Holnap azok visszajönnek, nem tudom a rabokat hova parancsolja Nagyságod tenni.

Ezzel Isten éltesse Nagyságodat sokáig.

Galgócz, 10. Aprilis, 6 óra tájon.

Nagyságod alázatos szolgája
Réwai László.

Faragó Andrást elfogák, három százat levágtak benne, három zászlót nyertek. *Illavai* hidat megégették a mieink.

Kívül : a szokott czímezés.

VIII.

1644 apr. 10.

Kegyelmes Uram.

A mi portyásink felől semmi hirünk nem jöve, nyilván semmi bizonyost nem tudnak írnya. *Beczκό*bul bizonyosan írják, hogy *Kapronczait* 7. Aprilis megvendéglette *Beszterczén* Balassa Simon. El hittem valóban meg is adja az én Rozinémnek kürti gazdálkodásáért, sajnálni fogja feleségem kilencz száz birkáját. De csak magok maradhassanak szegények békével, nem törődöm semmit is rajta. *Ürmélyt* volt még szegény nénémnek gabonája, s harmincz hordó bora, Nagyságod viseltesse gondját, csak ugy vész már az el.

Széna itt igen szükséges a tisztviselőkért; Nagyságod küldjön egynehány szekérrel. Nem jó volna, innét oda szekereket küldeni; ha megtanúlnák az útját, fegyverrel sem verhetnék el onnét őket. Zabra is nagy szükség vagyon.

Nagyságodat kérem, írjon egy kis levelet *csejthei* tiszttartókra : maga, Nádasdi uram részéről nyolczat, Homonnai uramérul négy jó juhász legényeket adnának, magamé lesz 12. Közönséges jóban hadd szolgáljanak azok is, igen szükségesek lesznek. Ételőkrül én provideálok, a jószág adjon valami költséget nekik.

Ugy látom a dispositiókat Nagyságos Uram, hogy *Galgócz*-nál tovább is készülünk, a kihez én fölöttébb készületlen vagyok

s e' tudva semmi úton ezt a galibát fejemre vállalni nem mertem volna, mert mind elmém s mind erszényem fogyatkozását tudom. Táborozáshoz nékem semmi készülem nincsen, hogy ne írjak egyéb alkalmatlanságról. Bittangul élni nem szeretek, eddig is mind pénzen éltem, kin nem kevésé álmélnak az emberek, az míg jószágomból hozhatnak mind könnyebb, azután ha Nagyságod módot nem mutat állapotomba, nem tudam hogy el élni. Szolgám annyira való nincsen az ki zsákmányozhasson. Ézt én Nagyságos Uram csak csupán Nagyságod parancsolatjára válaltam magamra, közönséges jóért, kevesebb részem lévén nékem abban másoknál, kevesebbet mivelhettem volna.

Trencsén vármegye a minemő ezer forintot adott volt kezemhez *Turócznak* segítségére, abbul én alkalmasint költettem, mert lisztet hattam volt *Turóczban* ezer mezig készíteni, ökröket vétettem, bort szerzettem, a ki el hittem mind oda vagyom. *Szombaton* itt is vétettem négyszáz forint ára hust a szoldátoknak, reménlvén, hogy a falukra felvetett pénzbül helyére tehetem ; de azokon sem várhatok, mert ki elszaladt, kin voltak hadak. És így tartok szótúl, hogy azt a pénzt csak magam szükségemre fordítottam, ugy *Turóczot* is megfogyatkoztatjuk.

Én Nagyságos Uram utolsó pihenésemig minden tehetséggel akarok Nagyságodnak szolgálni, csak lehessen becsületesb állapotom. Ezek mindnyájan Nagyságod után én reám néznek, mindenért reám futnak, azt tudják hogy itt is a Generális Commissáriusnak annyi autoritássa s állapota vagyom mint másutt. Nagyságodat alázatosan kérem, megbocsásson, hogy ez egyszer állapotom felől sok gondja között búsítom Nagyságodat.

Ezzel Isten Nagyságodat éltesse sokáig.

Galgócz, 10. Aprilis. Anno 1644.

Nagyságod alázatos szolgálja

Kívül : a szokott czímezés.

R. L.

IX.

1644 apr. 11.

Kegyelmes Uram.

Tegnap estve írtam Nagyságodnak, reménlettem hogy eddig válaszuk jön reá, mihez tartsuk magunkat.

Három óra tájon hozák be *Faragót* sebesen, szintén akkor érkezék *Kovách* György is ; mint jártak *Wadásziék* megérti Nagyságod.

Reggel négy ezer fegyveressel, és ezer gyaloggal, maga akar kimenni Gróf *Pucham*. Taraczkot is akar vinni.

Ha effélék Nagyságod hire s ordinantiája nélkül fognak meglenni, nem tudom ha mind jól esnek-é.

Itt az a hire, hogy *Bornemisza* is conjungálta volna magát *Kapronczaiékkal*, ahoz képest derekason akar reájok menni. Nagyságotat kérem sietve parancsolja, hova tegyük a magyar hadakat, Wadásziéki effelé jőnek. Öt zászlót nyertek a mint beszéli *Ujheli* uram *Faragótól*, de szerencse ha Nagyságod kornétáját emezektül el nem nyerték. Faragót már kézbe espékeltte egy német által, feje is sebes; nem akarja vala bekötetni magát.

Nagyságod parancsoljon mindenekrül. Ezzel Isten éltesse Nagyságotat.

Galgócson, 11. Aprilis. Anno 1644.

Nagyságod alázatos szolgálja

R. L. mpr.

Kívül: a szokott címezés.

A kismartoni hercegi főlevéltár *eredeti* missiliseiről.

DR. MERÉNYI LAJOS.

Kassa város jegyzőkönyveiből.

Az 1553—1554. évi részint latin, részint német nyelven vezetett jegyzőkönyvben a következő magyar nyelvű tilalmazás olvasható: *Lenart a Kossa fia tiltja az Zeuch (Szöcs) Thamás borát, házát és minden marháját törvény napig biró uram akaratjából Kirthes Ferencz által.* Actum feria 3 maioris hebdomadae 1553.

1566. Feria sexta ante exaltationis Crucis inter Emericum Patschner ¹⁾ et Bunczler de verbis honorem ledentibus, quae dixerit Bunczler: *Tudom az időt, hogy igaz szinte oly szegény lator volt, mint én.*

1577. Visitatio Mariae azaz secundo die Julii *oly nagy szél volt Kassán, kinél én nagyobb soha nem láthattam. Az szakasztotta le az gwtlík Zabo András házának az felső részét, az kőfalt és sok egynehány házaknak az fedelét elrontott és uj csüröket tövéből kidőjtött.*

1615. — veressék meg erősen három pálczával.²⁾

1616. 27. Januarii. Kőműves czéhmesterek: Jorg Maurer undt Kőműves Antal, hogy jól miveljenek és az czéhlevélhez tartsák magokat és hétfőn szintén úgy miveljenek, mint más napokon. (A tanács a *korhely hétfőt* érti.)

Az 1613—1616. évre szóló jegyzőkönyv borítéka Bocskay István fejedelemnek az 1606-ik évben *Hajdú György*-nek adott, hárttyára írt nemeslevele. Belső lapján: Afian török terjék kolikában egy borsónyit elnyelni, mert ha rágja, foga vész tőle; fél lótot vegyen

¹⁾ Patschner 1557-ben a város birája volt.

²⁾ A magyar Simplicissimusban *harum palcarum*.

ember, sokat ér vele. Alább : *Qui capit uxorem, capit litem atque dolorem.*

1620. 12. Martii. Az *kékek* sok latorságok és képtelen dolgok felől sat.

1620. 12. Martii. Dominus iudex proposuit : Az mely supplicatiót ő felségének beadtam az Ruber és Franczin háza felől, ő felsége kedves resolutiót adott, mert azt üzente ő felsége, hogy az Ruber házat úgy adta Rákóczi Györgynek, hogy mind adót, mint penig az váras szerint való szolgálatot supportáljon és az házat úgy bírja, hogy az várasiak közül semmiből ki ne vonja magát és azt is bírja csak víta durante, azután az várostra szálljon. (A Ruber háza a későbbi *királyi ház*, melyben II. Rákóczy Ferencz is udvarát tartotta.)

1621. 18. Februarii. Az mézsáros legények suplicálnak, hogy az *ludnyak-szakasztást* engedje meg az az nemes tanács. Deliberatum : megengedik. (L. ugyancsak a magyar Simplicissimust.)

1626. 8. Octobris. Barbéli Márton suplicál, hogy az nemes tanács provideálna az ő háza felől, hogy hatalmasúl ne lakják rajta (*Szenczi Molnár Albert* ; hiszen ő felsége sem adja senkinek egy árvájaért is hatalmasul birni. Deliberatum : Méltó, hogy házában oltalmazzuk, hogy ő is maradhasson az házában.

1628. 31. Martii. Egyszer az Prini Ferencz ő nagysága *bolondja* sat.

1631. 4. Martii. — gombkötő legényt *kelevézre hitt* volt ki.

1631. 26. Junii. Az *székelyek* suplicálnak fizetéseknek megjobbítása és nagyobbulása felől.

1631. 11. Septembris. Doctor Jacabné Anna fassa est. Szent János nap előtt harmad nappal, midőn egész éjjel fenvirrasztottunk volna az urammal, ott az mezőn a kertünk alatt hallván az sok trombitálást, pósta módon való kürtölést, mondá az uram : gyere fel a padra, nézzük meg. Felmenvén s egy sindelt kiütvén, néztük és láttunk ott holmi asszonynépeket, kik közül némelynél gusaly, némelynél szénvonó, kopjadarab s asag (?) lévén, tánczoltak s egyben mentek, de nem ismertünk egyet is közülök, hanem azután láttuk hogy Nagy Simonné jött alá az utkán onnét felül és házam előtt menvén, előruhájával befedte szemét s úgy mondotta, sirván, hogy : jaj k-k elvesztették az szememet.

1636. 29. Decembris. Az czéhek is megtaláltak (a biró jelenti), hogy régi szokások szerint ruháknak és egyéb *majmoskodásoknak* legyen engedelme.

1637. 11. Novembris. (Öngyilkosról van szó.) Deliberatum : Az hóhér az régi szokás szerint másoknak példájára taligán vigye ki az fővevő helyre avagy az akasztófa alá. Factum est.

1637. 10. Decembris. *Szekerese*k, kik az hostatokon laknak, supplicatiójokban ígérk az nemes tanácsnak arra magokat, hogy az kiknek négy barmok vagyon, huszonöt kereszt buzát behorda-

nak, az két barmosok felét. Deliberatum : Contentus jó akaratjokkal az nemes tanács.

1637. 13. Decembris. Négy német embereknek supplicálásokra az *vitézi fektelés* az n. tan. megengedettett.

1639. 1. Decembris. Kassaujfalusi scholamester posztót kér, megfosztották. Deliberatum : Egy mentének valót adnak.

1641. Kőmives Jakab jelenti, hogy nem akaratjából, hanem történet szerint talált egy kutyácskát megölni, melyért az czéhbeliek (t. i. a kőmives czéh) mesterségétől priválni akarják. Erről kíván oltalmat. Deliberatum : Mondjon hittel róla.

1644. 24. Martii. Az *pápisták* suppl., hogy csak az innepekben Kékedi uram házánál lenne szabad exerceálni vallásokat. Del. Meg nem engedtetik ottan, hanem Haller István uram szállásán.

1644. Die 24. Maii. Urunk (I. Rákóczy György) ő nagysága szavai ezek : Valamég egy csepp vér benne leszen, minden kincsének elköltéséig fejedelmi hitire fogadja, el nem hagyja az várost s posteritásának is testamentomban hagyja, hogy hasonlót cselekedjenek.

1644. (?) Az Jesuiták dolgát megmutattam, hogy soha itten nem volt residentiájok, hanem csak úgy laktanak, mint udvari papok, amint fehér barátok, unghi és jászai papok közül valók Forgácz Miklós idejében.

1644. Az ő nagysága (az erdélyi fejedelem) commissariusinak izenetét jelenti ő kegyelmek, hogy az ő nagysága kijöveteléig lennének csendességben, Isten kihozván ő nagyságát, minden dolgainkat el fogja igazítani ; és ha ő nagysága akaratjából volt volna is az száz gyalogoknak is introductiója. *Mert ha Veseleni egy asszony által Murány várát occupálhatta*, ki tudja másutt is mit nem cselekedhetnék.

1648. Die 21. Martii. Nagy György 25. esztendő legény hiti után azt vallotta : Hallottam aztat Szabó Péternétől, Jakab Deákné házánál leányostól ott levén és mondván, midőn immáron az vacsora után volna és Pap János az sörnevelő kutnál hedegősekkel bosszuságokra avagy pedig *kedveskedésre hegedöltetne* magának : Aha lustos k... a asszony fia, hogy nem szégyeli az ebtől, ide jön az házra, mi bosszuságunkra hegedöltetni magát.

1648. szeptemb. 18. Az *fekete község* nevezeti alatt nem egyebek értetnek, hanem az választott községen (a város közgyűlése (comunitas), az u. n. *fejér község*) kívül valakik concivisek volnának.

1651. die 7. Decembris. *Kossut Miklós* supplicál azon, hogy a török rabságában esvén és tizennyolczszáz tallérnak alatta meg nem szabadulhatván, lenne az nemes város segítséggel. Delib. Egy astatiót engednek és emellett azonkívül, az mivel segíthetik, azon lesznek. (Rabbilincsei a turóczszentmártoni templomban.)

1652. szeptember hó 20. A törökök elrablották és felégették Szinát, Bocsárdot, Szakályt. Fogságba is hurczoltak sokakat.

1654. márczius 6. Biró uram proponálta, hogy Kódus Suskának az urát hátra vitette volna, mivel az feleségét hegyes törrel verte által s meg is holt belé ; azért az nemes tanács végezne bizonyost felőle, ha az régi szokás szerint mint *deliberatus homicida* az temetéskor *az koporsó után* köttetessék-e ? Delib. Mivel szántszándékkal verte által az feleségét az hegyes törrel, méltó hogy mint *deliberatus uxoricida* az koporsó után köttetessék.

1663. április 26. Az görögöket behivatta az nemes tanács, mivel ugy hallatik, hogy ők itt az hostáton *batykót* (= pap) tartanának s *praedicatiókat* is tartanának ; azért meghagyta az nemes tanács, hogy azon *batykót* mindjárt elküldjék s magok is az sokadalom után mindjárt elmenjenek, mert itt lakni csak nem engedi őket az nemes tanács.

1663. 6. Decembris. Az scholabeli deákok *supplicációjok* által esedeznek az nemes tanácsnak azon, minthogy az nagy Istennek sujtoló haragja levén rajtok rész szerint az *pestis* miatt, rész szerint pedig az éhségtől szorongattatván, nagy fogyatkozásban vannak, hanem kívánnák, lehetne kimenetelek tisztességes szállásokra és valami élésbeli provisiót is tenne az nemes tanács, mert másképpen kénytelenek lesznek az városról mind elmenni. *Deliberatum* : Hat köből gabonát rendelt az nemes tanács, megőröltetvén. Húsrá fl. 25. És két hordó sert úgy, hogy osszák el magok között és főzessenek vagy együtt avagy ki-ki szállásán, de az isteni szolgálatra és az halottak temetésére serényen eljárjanak.

1663. December 6. Biró uram referálta : Gönczi Borbély Mihály az elmúlt sokadalomban valami paraszt embert fogattatott volna meg, az kin adósságát *praetendálta* s mutatott ugyan valami *obligatoriát* is, az ki *mocskos* és két kézírás volt. Azonban Soós Gábor *agense*, *plenipotentiáriusa* András deák látván, hogy hozzák, jött hozzám és engemet *prohibeált*, *supersedeálnék*, mert az ő ura nemes ember s ha *jobbágya* valakinek vétett, *törvényt* szolgáltat. Minthogy pedig az ország *törvénye* is abban határt tett, én sem *cselekedhettem*, hanem az urat akartam *requirálni*, de Gönczi Borbély Mihály meg nem *zabolásván* nyelvét, mind ott házamnál *mocskos* szókkal illetett s mind annak utánna az városon *széllal* (= *széjjel*) *gyalázott*, hogy én *igazságot* nem *szolgáltattam*, sőt az *fürmendert* is úgy *informálván*, *kivánta*, *admoneáljon*, *szolgáltassak igazságot*, melyet ő *kegyelme* semmiképpen el nem *szenvedhet*. Minthogy pedig *fürmender uram tanquam supremus fisci magistratus*, tartozik a birót oltalmazni, Gönczi Borbély Mihályt *törvéynapig* *árestáltatta*.

1666. ápril. 2. Eperjesi Krausz Mihály volt a *villongásnak* *elkezdője*, *fitykeket* hányván Eördögh János uram orra alá ; azt is

látta a tanú, hogy *fittyeket* azon Asztalos Eördögh János uram orra alá hányt volna.

1673. 28. Januarii. Augustana confessión levő mind az öt praedicator az nemes kamara által felhivattatván és compareálván is, mind az öt árestomban detineáltatott.

Egy 17-ik század végéről való jegyzőkönyvben :

Porca bohaema ¹⁾ regit virum, regit is Leopoldum,

Sic placuit superis aquilam subiicere porcis.

1673. Die 30. Januarii. Frequens senatus, tribunus plebis et tota electa communitas in curia civitatis. Nemzetes bíró uram ő kegyelme proponálá : Nemzetes Fürmender Uram, nemes keresztényi választott község. Nyilván vagyon kegyelmeteknél, minemű alkalmatlanság történt, az evangelicus praedicator uraméknak nemes kamara által való megfogattatások és árestomban való vettetése miatt, mely dolgot, mihelent az nemes tanács megértette, azonnal választott követeket, úgymint Sándor Gáspár és Feja Dávid uraimékat sat.

1686. Én ottan voltam Kassán, láttam, hogy elvették az *zsidóktól* az lisztet és az pályinkát az nemes kamorára és az szegény zsidókat verték és az marhától az városból ugyan az városból ki is küldöttek és semmiben sem vásárlottak. Tudni illik én itt vagyok, ha tovább kell. Gombkötő János m. p.²⁾

1682. Die 5 Junii. Amint die 4 praesentis a nemes város fiscusa Zaborszky István házához, hogy a religio exercitiumát inhibeálná, elküldetett volt, arról való relatiója után ma informálni, hogy nem úgy tanált volna a dolog lenni s deprecálni küldettek, de választ sem adott a nemes tanács vagy község hire nélkül, proponálta nemes bíró uram, hogy a tegnapi Zaborszki, n. bíró uram és a n. magistratus ellen mocskos szókkal élt, de személye szerént Vida András ellen ugymond, *megvagdalkozna* ő kegyelmével, ha kibocsátják a n. tanács képében vagy másként pártját fogja, amint választotta, secundo az tumultus indítók végett a commendanthoz a n. magistratus izenjen-e vagy a n. camara ? Deliberat a n. tanács Prayner Péter uramat másodmagával a commendanthoz ablegálta, hogy tumultus szerzése végett vigyáztatna ő nagysága. Biránkat *kardra híván*, mi következhetik, oka ne legyen a n. magistratus. (A fogalmazvány itt-ott érthetetlen.)

1686. Die 15. Februarii in frequenti senatu. Az minemű *zsidó* bejött városunkba nemes bíró uram hire nélkül ad ulteriorem resolu-

¹⁾ Kinszky Ulrich ? L. Századok 1908. évf. 732. l.

²⁾ A felvett tanuvallomás fogalmazása homályos.

tionem domini camerae Scepusiensis administratoris dolga suspendáltatik, miképen kellessék vele procedállani ezen szabadságunk ellen tett praesumptiójáért. Interim senatus deliberavit: Az fele jószáginak confiscáltassék az nemes város részére, minthogy nemes város ellen presumált és régi királyoktól szabadságit contemnált, ugymint nem szabad lévén semminemű zsidónak bejönni Cassa városába, sőt ha bejönné, minden törvény szolgáltatása nélkül felakasztassék.

1687. február 25. Az *czigányokat* generális Caraffa úr ő nagysága akarja elfoglaltatni maga szükségére. Ebben végezett a n. tanács, hogy Eperjesre az gyűlésre menendő követ uramék nemes Potthurnay Boldizsár és Jászay László uraimék representálják ő nagyságának, hogy nem azon czigányok ezek, az kik az generálisság házához tartoznak, hanem ezek az n. város protectiója alatt lévén, nagy szükségére kiváltképpen mostani minualandó szántások idején conserválatnak.

1690. die 13. Februarii. Proponálja nemzetes bíró uram, hogy mind generális uram ő nagysága, mind méltóságos gróf Prainer uram ő nagysága, mind pedig az nemes kamaráról izentek ő nagyságok bíró uramnak ő kegyelmének, hogy holnap triumfuson, kegyelmes urunk ő felsége római királyságra koronáztatása *Te Deum laudamuson* jelen legyen minden concivis ember és hogy minden házak előtt estveli nyolcz órától fogvást tizenkét óráig lámpásokban gyertyák égjenek.

Alább: — az szolgabírák követnek el képtelen dolgokat az mesterembereken.

1692. február 28. Kéménytisztító János válasza: Az disznópásztorságban lévén, kéménytisztítóság hivatalja meg nem adathatik nekie.

1693. szeptemb. 9. Tisztelendő páter rector Kecskeméti János uram, mivel azon ifjú deák, a mely a szőlőben találtatott az szilván, az pásztor vágása miatt ez éczaka meghalt az sebben sat.

1695. die 15. Decembris Szent Mihályi kompaktor (= könyvkötő) András supplic. concivitásért. Deliberatum est: Feladta az n. magistratus tali tamen conditione, hogy esztendő egy nap alatt producálja testimoniálisát (t. i. nemzetséglevelét) és most szegény legénységéhez képest fizessen fl. 6.

Az 1698-ik évi jegyzőkönyv szerint a városi tisztségek a következők: Gróf tiszt (= akik a város külbirtokain a gazdaságot vitték). Fizető tiszt. Bor tiszt. Ser tiszt. Építő és malom tiszt. Ispitály tiszt. Házadószedő tiszt. Buza tiszt. Plebánia tiszt. Patika tiszt. Egyháziak (ma egyházgondnok). Vásárbírák. Szállásosztók. Dézsmások. Árvák tutori. Testamentariusok. Tégla tiszt. Sendel (zsindely) tiszt. Hegymesterek. Első fertályosok. Lovas kapitányok. Gyalog kapi-

tányok. Strázsamesterek; Hostáti adó szedő tiszt. Mészárszéken vigyázók. Szállásosztók inspektori.

Az 1700-ik évi jegyzőkönyv szerint következő czéhek vannak: Mészáros, szőcs, szabó, ötvös, varga, szijártó, lakatos, mézeskalácsos, gerbély (= timár), kovács, asztalos és üveges (közösen), csiszár, kerégyártó, fazekas, rézfazekas, késcsináló, bodnár, kannagyártó, nyereggyártó, erszénygyártó, köteles, süveges, takács, gombkötő, csizmadia, borbély, zsemlyesütő, kőmíves, fésűs, puskaporos, fürdő, töcsináló, compactor czéh; 1703-ban Pictorum s az archimagister dominus *Godefridus Bogdáni*.

1705. Május hó 3-án. Eadem determináltatott, hogy a Bankón levő *fürdőnek* gondja viselése engedtessek Fürdő Pintér József uramnak tíz tallérig való arendában, mivel ez elmúlt esztendőben bloquádának alkalmatosságával alkalmasint elpusztult és a nemes városnak módja nincsen felállítására.

1705. Die 19. Decembris. In domo domini iudicis ordinarii Francisci Győry. Determináltatott iterato, hogy amely hetven renens (így!) forintokat adott a debreczeni compactoria czéh az artikulusokért (czéhszabályok), annak rata medietása cedáljon az elébbeni nemes magistratus számára, a más medietása pedig maradjon a mostani számára.

1707. márczius 1. Hueber feleségének (t. i. a tanács válaszolja), hogy azon pallossal, akivel a fejét szokták szedni az embereknek, vérét bocsátván, azt oda adhatni a nehéz nyavalyája ellen.

1707. május hó 4. Öt trombitásnak, akik *choralis musikát* a nagy templomban (Sz. Erzsébet egyház) ma elvégeztek három magyar forint resolváltatott.

KEMÉNY LAJOS.

Mosony vármegyei nemesi felkelési rendelet 1432-ből.

Tudvalévő dolog, hogy a táboriták az 1429-ki domazsliczi csata után, vereségüket megboszúlandók, a szomszéd országokat rohták meg. Így történt, hogy 1431. évben egy részük Magyarországra is betört, s miután különböző csapataik a Vág völgyben egyesültek, Nagy másként *Kopasz Prokop* vezetése alatt egészen Nyitraig hatoltak s Nyitrát be is vették. Rövid idő múlva azonban kénytelenek voltak a túlnyomó magyar erő elől hátrálni s a körülbelül 7000 főből álló táborita sereg számtalan szenvedések közepette nagy bajjal november 10-én érte el Illavát. A nyugatmagyarországi vármegyék, hogy a veszélyt elhárítsák s magokat a jövő megrohanások ellen biztosítsák, nemesi felkelést rendeltek el. Ilyen rendelet-törödéket, mely a cs. és kir. udvari könyvtárban Suppl. 4740. sz. jelzet alatt őriztetik s Mosony vármegyét illeti, van szerencsém

ezennel itt alább közzétenni. Ebben a vármegye a gyülekezetet 1432. évi vizkeresztre Nagy-Hantosba tűzte ki.

[In nomine crea]toris et salvatoris omnium ac gentis nobilium nostrae communitatis terrae Ungarorum. [Omnibus] praepositis, abbatibus ac viris ecclesiasticis possessionatis, baronibusque ac singulis [incolis] ceterisque cujusvis status et conditionis possessionatis hominibus tocius regni Hungariae supradicti... eteros in comitatu Mosoniensi constitutis et existentibus praesentium notitiam habituris salutem in Domino salvatore, omni qua pro nunc admittente super nos Dei clementia intollerabile flagellum ex utrisque partibus prophanorum paganorum, saevissimorum utpote Turcorum nec non transgressorum fidei catholicae hereticorum Taboritarum et inimicorum crucifixi Domini et nostrorum super totam terram regni Hungariae praedicti tota nostra patitur communitas, per quod flagellum nisi Dei omnipotentis misericors et suavis clementia misericordia mota suo gratissimo providerit auxilio nostroque communitatis unanimis et concors dispositio adhaeserit in fide christianitatis nostrae et libertate per quondam divos reges nostris patribus factis magnum defectum et errorem nos pati oportebat. Ideo ut nostram christianitatem et fidem catholicam ac libertatem defendere communeque obprobrium et oppressionem inter nosmetipsos sibi invicem ac per potiores regni nobis illationem sedare et disponere valeamus absque consilio et innaniae totius nostrae communitatis et inter essentia spirituali deponere non valemus, nostra universitas in festo Circumcisionis Domini nunc proxime venturo universaliter in opidum Nagyhantos prout decencius poteritis convenire debeat et adesse, secus non facientes quicumque termino in praefixo dispositionem et generali nostrae congregationi interesse noluerit, penam ammissionis capitum rerumque et bonorum suorum ac de medio communitatis nostrae nobilium antedicti comitatus exstripari rationemque fidelitatis obfuscarum per nostram communitatem videatur incurrisse ipso facto, vobisque quatuor iudicibus nobilium jam dicti comitatus sub pena superius expressata praesentium ferre committimus, quatenus mox visis praesentibus seriem et contenta praesentium literarum per fora in sede iudiciaria praescripti comitatus suo modo faciatis publice proclamari secus non facturi.

Datum in descensu nostro campestri prope fluvium Waagh feria tertia proxima ante festum beati Clementis papae anno etc. XXXImo.

Közli: MENCSEK FERDINÁND.

Hibaigazítás.

A „Történelmi Tár“ ezidei első füzetében a 132. oldal 19. sorában az „ex parte pretacte Agnetis nostris eorundem“ helyébe „Agnetis matris eorundem“ teendő.

SAYGHÓ BENEDEK, PANNONHALMI FŐAPÁT NAPLÓJEGYZETEI 1722-BŐL.

Diarium seu protocolum archi-abbatiale, seu gestorum series in negotiis archi-coenobii S. Martini Ordinis S. P. nostri Benedicti etc. a die obitus illustrissimi et reverendissimi condam archi-abbatis domini Coelestini Göncz, videlicet anno 1722.

Die 14. mensis Maii anni 1722. illustrissimus et reverendissimus dominus Coelestinus Göncz archi-abbas, postequam annis 14 gubernasset, quievit in pace hora 1-ma pomeridiana, sepultusque est in capella B. G. Assumptae sub ara majori die 17, quae incidit in Dominicam, pontificante et funeris pompam ducente illustrissimo et reverendissimo domino Stephano *Kontor* electo episcopo . . . et vicario generali episcopi Jaurinensis. Concionem vero hungaricam dixit Adm. R. P. Aegidius *Kiss* O. S. Francisci quardianus Jaurinensis Germanicam item alter presbyter ejusdem Ordinis habuit.

Statum vero monasterii nostri et ordinis eotum quod attinet : ipsum archi-coenobium S. Martini totum erat ruinosum et lacerum, abbatias actuales filiales non nisi tres possidebat, utpote *abbatiam S. Aniani de Tihan*, quae habuit eotum pagellos circiter septem, ipsum vero monasterium cum templo Tihaniensi non nisi in ruderibus haerebat. Secundam *abbatiam S. Mauriti de Bél*, quae nulla pro tunc habuit prae manibus bona praeter molam unam Papensem et possessionem *Kajár*, et possessionem in *Móriczhida* ; monasterium autem illius et templum non nisi acervus erat lapidum. Tertiam *B. V. Mariae in Dömölk* in comitatu Castriferrei situatam, quae praeter unam molam et aliquos agros in circumferentia sua amplius nil possidebat, sed pure ex oeconomia vivebat. *Modrae* item (quae est civitas libera inter arcem Veöröskeő et Bazinium situata) habebatur cum templo interiori civitatis augusta residentia, ubi 3 Patres ordinarie pro administratione germanicae parochiae hospitabantur.

Nomina autem conventualium eo, quo tunc erant ordine, hic sequuntur :

1. P. Vilibaldus Grassó, abbas S. Aniani de Tihany.
2. P. Franciscus Vidlics, abbas S. Mauriti de Bél.
3. P. Hieronymus Csataj, abb. in Dömölk.

4. P. Michael Volffárt, abb. S. Crucis de Telki titularis.
5. P. Josephus Erdéli, abb. S. Margarethae V. de Béla tit.
6. P. Maurus Király, senior de venerabili Conventu.
7. P. Albertus Rovnay.
8. P. Bonifacius Lancsics.
9. P. Antonius Horváth.
10. P. Gregorius Pécsi.
11. P. P. Alexius Schlajcher.
12. P. Ildephonsus Horváth.
13. P. Zorardus Pffunt.
14. P. Martinus Vincze.
15. P. Bernardus Benda.
16. P. Dominicus Banics.
17. P. Mauritius Ujvári.
18. P. Godefridus Schuster.
19. P. Gerardus Kavariacs.
20. P. Romanus Novaki. Die 14. Sept. 1722. mortuus
repentina morte.
21. P. Benedictus Sayghó.
Fratres clerici philosophiae studiosi :
22. F. Placidus Sajnovics.
23. F. Augustinus Lécs.
24. F. Stephanus Kacsányi.
25. F. Columbanus Szakmári.
26. F. Aemilianus Pirenekker.
27. F. Odo Kecskeméthy.
28. F. Anselmus Maracskó.
29. F. Ladislaus Sundagh.
30. F. Emericus Mákóczj.
- Laici :*
31. F. Damianus Edel.
32. F. Paulus Horváth.
33. F. Laurentius Hallaj.

Deus multiplicet non modo gentem, sed et laetitiam spiritus. 1722.

Dia 2-a Junii. Praeside Adm. Rev. D. Mauro Király seniore V. Conventus facta et celebrata est electio canonica, praevio juramento singulorum ac invocatione Spiritus Sancti; ibidemque pluralitate votorum et unanimi Capituli consensu electus est in archi-abbatem S. Martini P. Benedictus, actualiter professore philosophiae, alioquin ultimus in ordine presbyteratus et professoratus secundo, aetatis vero 32-do. Cedat haec electio ad majorem Dei gloriam ac ruinati coenobii, totiusque Sacri Ordinis decus et emolumentum.

Electionis hujus tempore erant Ordinis nostri electores : quinque abbates de Conventu, utpote Tihaniensis, Bakonybéliensis, S. Crucis de Telki, Dömölkensis et S. Margarethae de Béla abbates, conventuales vero patres et clerici cum abbatibus nro 30 et tres laici. Summa totius religionis 33.

Die 4. Junii. Neo electus cum credentionalibus venerabilis Conventus (quae per modum instantiae ad suam Majestatem fuerunt concinnatae) movit Viennam, assumpto sibi socio et praesentatore abbate Bakonybéliensi.

Die 15. Fuit praesentatus Majestati sacratissimae in castro Laxenburgh et confirmatus extractis donationalibus ab excelsa Cancellaria, quarum taxa fuit floreni 600, et iterum taxa a consiliariatu fl. 300 praeter discretionem varias.

Die 21. Junii. Fuit infulatus Posonii in templo Fratrum Misericordiae per eminentissimum cardinalem e comitibus *Csáki*, archi-episcopum Colocensem et episcopatus Varadiensis administratorem.

Die 26. Junii. Rdmus Dominus Josephus *Erdélyi*, abbas S. Margarethae V. de Bela est pro priore S. Martini declaratus, Reverendissimus autem P. Ildephonsus *Horváth* in supriorem.

Die 27. Eliminavi ex *Tárkány* notarium, qui a septem annis sub nomine ibidem agebat praedicantem.

Die 7. Julii. Advenit sua Majestas sacratissima Posonium ad diaetam, quam pro 20-a Junii Statibus et Ordinibus regni clementer indixerat, ibidemque a Statibus et Ordinibus primum ad confinia regni sub tentorio una cum Augustissima imperatrice summo cum apparatu et applausu fuit exceptus, dein vero a praeunte in arcem clero, ibidemque pontificalibus induto noviter consalutatus.

Die 14. Julii. Impetrata privata audientia porrexi demissum *memoriale* suae Majestati ratione praecedentiae in sessione diaetali, quam Priores Generales Paulinorum praetendunt in praeiudicium archi-abbatum S. Martini a longo iam tempore.

Die 17. Julii discessit sua Majestas sacratissima Posonio Viennam cum spe futuri reditus ad reinvisendos Status et Ordines ante finem diaetae.

Memorialis autem praementionati contextus erat in haec verba :

»Sacratissima Caesarea Regiaque Majestas ! Domine Domine naturaliter clementissime. Longa iam et a venerabili Hungariae clero ad hanc diaetam relegata, inter praedecessores meos archi-abbates S. Martini ex una et Patres Priores Generales ordinis Paulinorum ab altera partibus ratione praecedentiae in sessione diaetali viget controversia. Posteaquam enim in anno

1594. post expugnatum Jaurinum Conventu S. Martini cum suo archi-abbate — archi-abbas ille dicitur fuisse Paulus *Baranyai* — internecone deleta sacer Ordo Benedictinus furore othomannico in Hungaria extinctus fuisset, intereaque temporis praementionati Patres Paulini sessionem inter regnicolares tantummodo et successive inter praelatos impetrassent, tandem ubi post annos 45 sui excidii sacer Ordo Benedictinus favore Augustissimae Austriacae jure postliminii in Hungariam reintroductus et antiquis iuribus ac privilegiis archi-abbas S. Martini ex integro restitutus fuisset, sessionem utique inter magnates et praelatos immediate post episcopos (uti olim a primis regni Hungariae incunabulis obtinuit) capere debuisset. Priores nihilominus Generales Paulinorum, nescitur quibus adducti rationibus, praecedentiam sibimet arrogare, debitamque sessionem archi-abbatum haecenus occupare adnitebantur.

Cum tamen omnibus regni Statibus et Ordinibus notum esset, qualiter antiquissimus in Ecclesia Ordo Benedictinus fidem religionemque catholicam primus in Hungariam invexisset, primumque illa Christianitatis genimina fuso etiam pro Christo sanguine irrigasset, insuper etiam satis constaret, qualiter sacrum illud pignus, angelicam utpote regni Hungariae Coronam (qua etiam Majestatem vestram sacratissimam gloriose redimitam vidimus) cum regni insignibus primus archi-abbas S. Martini, *Astricus Anastasius* dictus, a Sylvestro secundo, Romano Pontifice non modo tulerit et impetraverit, sed primum etiam Hungariae regem, divum Stephanum eodem sacro diademate ipse praefatus archi-abbas coronaverit, ex quo successores etiam ejusdem archi-abbates S. Martini episcopali quasi dignitate a praetitulato divo rege Stephano insigniti sessionem cum episcopis adhuc ante septingentos annos obtinuisse ac instar aliorum episcoporum successivis deinde temporibus banderia regibus Hungariae praestitisse, proque salute regis et regni ultimae etiam interneconi succubuisse dignoscerentur. Quare ubi tum veneranda sacri Ordinis antiquitas, tum vero a tott (!) saeculis gloriosae reminiscendae Hungariae regibus impensa maiorum nostrorum merita Ordinem Benedictinorum tantopere commendent, juri et aequitati congruum omnino foret, ut quemadmodum tota Ecclesia prae aliis regularibus Ordinibus, Paulino etiam, antiquioribus primatum defert ac detulit semper Ordini Benedictino, ita et sacra Hungariae Corona (utpote a Benedictinis regi et regno illata et imperata) eundem primatum quodammodo ex debito deferret. Si enim alibi usquam primatum caedit (!) Ordo Benedictinus Ordini Paulinorum, non apparet ratio, cur recte in Hungaria cedere deberet.

Ex quibus etiam inferre licet usum illum, si quem in proximis hisce diaetis praetensum allegare velit pars adversa, non tam usum, quam abusum potius esse dicendum, utpote juri communi, constitutionibusque contrarium ¹⁾ et a praedecessoribus mero archi-abbatibus S. Martini semper jure merito controversum.

Quodsi deinde Reverendissimus Prior Generalem se esse Priorem pro argumento afferri velit, constat similiter ex bulla Leonis 10. archi-abbates S. Martini esse Abbates Generales. Sicut enim Prior Generalis habet Priores alios sibi subordinatos, ita et archi-abbates S. Martini habent alios abbates (et quidem infulatos) sibi subordinatos. Iam vero abbas subordinatus, seu sit infulatus seu non infulatus, nunquam potest jure primatum cedere Priori subordinato, igitur neque abbas generalis cedere jure debet Priori generali. Prioratus siquidem ex genere suo et natura rei semper inferior dignitatis gradus existit dignitati abbatiali. Illud accederet, quod archi-abbas S. Martini a septem saeculis episcopali quasi dignitate conspicui semper infulati ac sacratissimae Majestatis regiae consilarii esse solerent. Ec haec proinde etiam ratione primatum cedere cuipiam non infulato, non consiliario prorsus non competeret.

Ea propter Majestati sacratissimae humillime de genu ego et totus Ordo Benedictinus supplicamus, quatenus prouti et archi-abbatiam S. Martini cum consiliariatu etiam Hungarico mihi clementer conferre Majestas sacratissima dignabatur, ita conpotentem etiam a septem saeculis archi-abbatibus et consiliariis sessionem diaetalem cum aliis consiliariis suis immediate post episcopos eadem clementia caesareo regia assignari facere dignaretur, neque sineret P. Priorem Generalem ad sessionem diaetalem respective nuper admissum antiquissimi et meritissimi in Hungaria Ordinis Benedictini et archi-abbatiae justis juribus, etiam hoc in passu ulterius derogare. Quam sacratissimae Majestatis vestrae caesareo regiam clementiam toti Ordini Benedictino, tanquam in capite perpetuis fidelibus obsequiis ac devotissimis orationum suffragiis una demereri studebimus. Altetititatae Majestatis sacratissimae caesareo regiae humillimi subditi et capellani *Benedictus* archi-abbas S. Martini, caeterique abbates O. B. in Hungaria.

Haec praescripta instantia, quamvis personaliter per archi-abbatem suae Majestati in arce Poseniensi die et anno praescriptis praesentata fuerit, nullum tamen sortita effectum, periit malevolentia fors quorundam minus addictorum Ordini Bene-

¹⁾ In Tridentino Catalogo prius ponuntur abbates etiam communes, quam Ordinum Generales.

dictino. Proinde aliam concinnavit archi-abbas instatiam, quam etiam inter communia cleri gravamina inseri fecit, cujus tenor sequitur in hunc modum :

Excelsi Proceres, Inclytique Status et Ordines ! Quanquam sacer Ordo Benedictinus et consequenter S. Martini Conventus in Hungaria alim celeberrimus immani postea Turcarum tyrannide ad interneccionem usque ductus, tandemque jure postliminii gloriosae regnantis Austriacae domus favore suis antiquis juribus ex integro restitus fuisset. Quia tamen superiorum iniuria temporum nondum respirare, suisque avitis juribus et privilegiis nedum effective potiri potuit, eapropter nomine et in persona caeterorum etiam abbatum, totiusque denique sacri Ordinis divi Benedicti archi-abbas S. Martini excelsis proceribus, inclytisque Statibus et Ordinibus occasione praesentis regni diaetae communis instar gravaminis humillime repraesentanda ac proinde articulariter remedianda haberet sequentia.

Primo quidem sigillum vetus ¹⁾ usuale archi-coenobii, quod a primis regni hujus incunabulis authenticum omnino fuisse satis constaret, in praesens articulariter pristino vigori suo restitui et reauthenticari. Cum aliunde vetusta lege et consuetudine regni (prout Systamatis Politici nro 7-mo habetur) Capitula et Conventus essent loca credibilia et authentica, in quibus literae et literalia, jura regnicolarum tangentia conservari et authenticari solerent. Eadem proinde fide dignitatis praerogativa, uti alii etiam minores Conventus jure postliminii gaudere dignoscuntur, archi-coenobium et Conventum S. Martini frustrari a modo in posterum minime conveniret, in-mente etiam Tit. 13. et 15. Part 2-ae oper. D. Tripart.

Secundo. Quia ad eandem jurium Benedictinorum plenitudinem jure postliminii benignitate caesareo regia concessam plurimum attineret, ut archi-abbates S. Martini competentem sibi a septem saeculis sessionem diaetalem immediate post episcopos obtinerent, eapropter ne ulterioribus altercationibus ratione praecedentiae in sessione diaetali ansa et occasio praebatur, neve sineretur quispiam antiquissimis et justissimis sacri Ordinis iuribus derogara, reverendissimus P. Prior Generalis Paulinorum commonendus foret, quatenus debitam archi-abbatibus S. Martini a septem saeculis praecedentiam in sessione diaetali, utpote nuper ad sessionem admissus sibi ulterius vindicare non praesumeret, cum aliunde satis constaret archi-abbates S. Martini, utpote Generales Abbates tum auctoritate, tum antiquitate,

¹⁾ Hacce sub diaeta sigillum hoc est resolutum, jure postliminiique restitutum, L. J. Chr.

tum denique iurisdictione temporali et spirituali esse praecellentiores, neque uspiam, alibi etiam in Curia Romana praecedentiam cedere aliis etiam ordinum Generalibus Paulino antiquioribus (uti ex Tridentino Concilio satis constaret), igitur neque in Hungaria eandem cedere debebunt utpote meritis et antiquitate non minus conspicui. Illud accederet, quod archi-abbates a Sancto rege Stephano propter impetratam regno coronam episcopali quasi dignitate insigniti, semper infulati ac etiam consilarii suae Majestatis caesareo regiae esse solerent. Proinde cujuspium Priori non infulato, non consiliario praecedentiam cedere prorsus derogaret, cum ex natura sua prioratus sit gradus dignitatis inferior dignitate abbatiali, quanto magis archi-abbatiali.

Tertio. Ex quo plurima beneficia et jura possessoria ad sacrum quidem Ordinem ab antiquo pertinere debentia, superiorum alienata in duplici essent differentia, alia quidem sub collatione adhuc regia versarentur, alia vero ad manus mortuas devenissent, idcirco humillime supplicat saepe memoratus archi-abbas, quatenus eadem beneficia, quae adhuc sub collatione regia versari dignoscuntur, futurae tandem vacantiae tempore non extraneis, verum bene meritis de sacro Ordine religiosis ab archi-abbate et Conventu ad id humillime praesentandis Majestas sacratissima benigne conferre dignaretur. Quantum vero ad ea, quae iam ad manus mortuas devenisse sacer Ordo aegre satis persentisceret rehabenda, de oportuna saltem juris via ac iudice competenti pro innata sua caesareo regia clementia Majestas sacratissima benigne prospicere ac diaetaliter determinare dignaretur communi justitia etc. Ac proinde lege regni id ipsum dictante, signanter S. Ladislai regis lib. I. c. 23. et 24., Colomanni lib. I. c. 1., item Sigismundi imperatoris et regis decret. 6. art. 21., et anni 1548. art. 8., art. item 17 : 1550., et 22. anni 1604., item 11. art. anni 1681. et anni 1715. novissimae diaetae art. 60., ubi sacratissima caesareo regia Majestas ecclesiasticis, non secus ac religiosis, qui de abalienatis bonis apud suam Majestatem sacratissimam se se gravatos esse edocuerint, jus et justitiam competenti juris via administrari clementissime resolvit.

Super quibus justis utpote praetensionibus articulariter in praesenti diaeta remediandis dum praementionatus archi-abbas humillime instat, simul etiam pro aemolumento regis et regni divinam clementiam obnixus exoraturus permanet Excelsorum Procerum, Inclytorumque Statuum humillimus servus et capellanus *Benedictus* archi-abbas.

Die mensis Julii anni 1722., ubi in generali sessione venerabilis Hungariae cleri inter coetera ejusdem venerabilis cleri gravamina haec instantia mea perlecta fuisset, eminentissimus

Cardinalis de Saxonia quoad secundum praedentiae punctum respondit se jam aliunde mihi satisfactionem et iustitiam impensurum. Petiit proinde a me argumenta mea sibi assignari, quibus eidem assignatis post aliquot septimanas assignavit mihi praetitulatus Eminentissimus summarium quoddam Classicorum a RR. PP. Paulinis conflatum, ut ad illud responderem. Quod ego in sessione diaetali breviter persolvens, surgentibus nobis ab eadem sessione diaetali postquam ea de re me allocutus fuisset dictus Eminentissimus, eidem verbotenus ibidem reposui me omnino mandatis Eminentissimi pariturum, mirari interim reverendos Patres Paulinos, quod homines alioquin docti, ejusmodi nugis et inutilibus siccis nihil solide probantibus eminentissimam Serenitatem molestare praesumerent, et quamvis res digna responso non esset, ex mandato eminent. Serenitatis omnino responsurum. Praememorati autem summarii tenor sequitur in hunc modum :

»*Summarium classicorum auctorum ex professo de praecedentia tractantium.*

Quaeritur, an abbates regulares habeant jus praecedentiae supra religionum Generales.

1-mo. Respondet Pellizarius tomo 2. tract. 8. c. 6. sect. 4. nro 223. non habere jus praecedentiae et probat: Tum quia major administratione, potestate ac jurisdictione debet praecedere minorem, ex cap. ad haec de Officio Arch.; sed Generales respectu abbatum sunt tales, quorum administratio et iurisdictio se extendit ad provincias, abbatum ad Conventus. Ergo etc. Citat praefatus auctor plurimos alios cum Pasqualigo.

2-do. Respondet Antonius a S. Spiritu part. 3. tract. 4. disp. 1. sect. 2. nro 13. usque ad numerum 16. locum Generalium esse ante abbates praeter alias rationes ex hac paritate: Abbas, respective Generalis praecedit alios abbates,¹⁾ quod non posset praestare, nisi esset major dignitas,²⁾ in quocunque ponatur, illum elevare debet supra omnes abbates, qui non sunt simpliciter generales, citat praefatus auctor Glossam, Decium, Menochium, Lofredum, Gainam, Peregrinum.

3-tio. Respondet Pasqualigus decis. 505. nro 3. ex doctrina Glossae in cap. Statuimus de consuetudine et V. Majoritas de offic. deleg. in 6 Gemini in cap. Episcopus nro 2. dis. 17. Quod Generales ordinum debeant praecedere abbates etiam haben-

¹⁾ Kiegészítendő: non Generales; sed non praecedit ratione abbatae, sed Generalatus. Ergo dignitas Generalis elevat abbatem supra alios abbates.

²⁾ Kiegészítendő: siantem est major dignitas. (L. Pannonhalmi r. levéltár. Fasc. 63: 14.)

tes usum mitrae ex supra datis rationibus, quos (!) sequitur Malechich.

4. Respondet Lezana pag. 465. Consult. 56. cum Mucantio Francisco : Generales habere locum supra abbates, neque obstat, quod in Cathalogo Concilii Tridentini referantur prius, quam Generales. Nam abbates in conciliis intersunt cum indumentis pontificalibus, unde ut personae magis solemnizatae vi habitus ecclesiastici nominantur. Quamvis ille Cathalogus, in quo ponuntur abbates ante Generales non sit authorizative confectus. Non constat proinde, nec potest dare illi ordini aliquam auctoritatem, nec servire pro regula, cum Concilium Tridentinum nunquam voluerit praecedentias definire, ut constat in allegatis.

5. Lex expressa in Corpore Iuris Hungarici pro parte Patris Generalis anno 1608. satis probat praecedentiam et prioritatem (quamvis ante hunc articulum extaret documentum literale, quod de anno 1596. de data Pragae 20. Decembris Pater Generalis, pro tunc Simon Bratulics invitatus fuerit ad publica regni comitia), quod sic declaratur : Nam existentia reverendissimorum dominorum dominorum archi-abbatum S. Martini dupliciter considerari potest in regno : ut primo inductorum et ut reinductorum (illo enim tempore, abfuerunt, membra esse nec dici poterant ; ut primo inducti sunt priores Paulinis, ut reinducti sunt posteriores tempore, privilegio, possessione. Cum ergo ut reinductis et quasi renatis serviant privilegia, quo ad sessionem diaetalem jure merito Patres Generales Paulinorum priores sessione (utpote priores tempore) privilegio, possessione esse deberent.

Summarium praxis observatae et receptissimae, quod Generales religionum praecedant abbates regulares.

1. Refert Contilor opusculo de Praecedentia nro 65. ex lib. Dicarior. Franc. Mucant. : Cum esset orta controversia inter quendam abbatem Olivetanum, habentem usum mitrae et Generales Ordinum de praecedentia in capella Papae, Generales non interfuerunt amplius capellae, donec discedente abbate debitum sibi locum obtinuerint.

2. Ceremoniale Romanum lib. 3. sect. 2. cap. 1. De ordine sedendi in capella Papae § in capella autem — postquam facit mentionem Generalium Ordinum, concludit : sed et abbates solent habere proprium locum ultimum in ordine.

3. Reverendissimus dominus Martinus Beinlich Ordinis Crucigerorum cum rubea stella Generalis Magister in regno Bohemiae inter regulares est primus praelatus et in omnibus sessionibus praecedit abbates Benedictinos illius regni antiquissimos propter dignitatem Generalatus, ut refert Liber Processus anno 1721. impressus.

4. Impressa acta comitialia Hungarica in serie status praelatorum ponunt primo loco Generalem ordinis S. Pauli Primi Eremitae, ultimo abbatem S. Martini. †

5. Lezana Consult. 56. pag. 460. adducit abbatem generalem Coelestinorum, qui secundum Diarium Magistri Caeremoniarum in bibliotheca Vaticana repositum, postquam voluerat praecedere Generales, positus fuit post quatuor Generales ordinis Mendicantium; abbas autem Vallis Umbrosae positus est ad sedendum inferius cum aliis religiosis, licet abbas Vallis Umbrosae et Congregatio illius ordinis S. Benedicti sit antiquior valde et prior tempore Caelestina.

6. Anno 1634. die 1. Aprilis S. Congregatio Rituum sub Urbano VIII. decrevit eminentissimo Cardinale Caesarino pro eminentissimo Burgesio referente, ut Generales ordinum praecedant abbatem Congregationis S. Georgii de Alga et ab ipso non esse sollicitandos et amplius etc.

7. Eugenius IV. in epistola ad Henricum Canturiensem archi-episcopum pro Cardinalium praecedentia sic scribit: Quis etiam non videat cardinalatus dignitatem archi-episcopali majorem esse dignitate, quia cum illa privatae unius patriae praesit utilitati, ista publica totius populi Christiani. Illa duntaxat regit unam ecclesiam, ista cum Sede Apostolica universas. Ergo a pari: Quia generalatus dignitas pluribus Christiani populi serviat utilitatibus, abbatialis paucioribus, nullus non videbit, majorem esse dignitatem generalatus abbatiali, etiam ordine ad sessionem diaetalem.

8. Gregorius XIII. Constitutione IV. § 3. praecedentiam in processionibus (quae facile ad alias sessiones applicari potest) declaravit sequentibus: Qui in quasi possessione praecedentiae ac juris praecedendi sunt, ii quibuscunque reclamationibus, protestationibus, appellationibus et aliis subterfugiis prorsus remotis et cessantibus et post positis praecedere debeant. Data apud S. Marcum sub annulo Piscatoris die 15. Julii 1583. Pont. anno 12.«

»*Replica archi-abbatis ad praemissum summarium in hunc modum.*

Eminentissime Cardinalis Serenissime Princeps et Dux, D. D. Patrone Gratosissime Benignissime. Pro superabundanti ultra rationes in replica appositas ac eminentissimae Serenitati humillime praesentatas hic adduco argumenta ex canonibus, Summorum Pontificum decretis, conciliis, usu ecclesiae, aliisque ex rationibus et fundamentis pro praecedentia generalls Abbatis ante generalem priorem solide et summarie deducta.

1. Eo ipso, quod quaestio currat inter Generalem abbatem et Generalem Priorem, jam satis patet praecedentiam deberi abbati generali, nam generalatus ratio utpote generica specificatur ab eo, cui adjacet; e. g. in statu militari generalis laidinantius praecedit generalem vigiliarum praefectum, quia communis laidinantius aliunde praecedit communem vigiliarum praefectum; ergo similiter quia abbas communis praecedit in statu regulari priorem communem, etiam abbas generalis debebat praecedere sine controversia priorem generalem.

2. Praelatus infulatus habens jurisdictionem cum territorio et insignibus episcopalibus praecedit alium praelatum non infulatum, ut habetur in cap. Statuimus de major. etc. Ex majoritate namque ornatus, quia quis uti potest, colligitur etiam majoritas dignitatis, ut dixit Domine de Son. Gemin. in cap. ut Apost. dicens: Quod plus honorandus est praelatus, qui potest uti talibus insigniis pontificalibus, quam qui non potest. Ergo et generalis Abbas Montis Pannoniae, qui utitur hujusmodi insignibus, est major dignitate Priori Generali, ergo debet praecedere ex cap. De offic. Archidiac. secundum Pelizarium, etiam et Pasqualigum.

3. Abbas Generalis praecisa etiam ratione generalatus manet esse abbas et praelatus infulatus perpetuus. Prior vero Generalis praecisa ratione generalatus manet esse de familia, ergo Abbas generalis etiam ratione dignitatum plurium praecedere debet. Quia dignitas addita dignitati confert majus praecedendi jus, ut dicit Panormitanus relatus a Navarro Consul. 1. de major. nro 7. et Pelizarius Tract. 8. c. 6. sect.4. nro 216.

4. Praecedentia inter superiores Ordinum proportionari debet ab ipsa conditione status et ordinis. Praecedentia enim, quae debetur Ordini, debetur etiam praelato Ordinis. Sed Ordo Benedictinus praecedit alios, non modo Paulinos, sed et Paulinis antiquiores et digniores ordines, ergo etiam praelatus generalis Ordinis Benedictini praecedere debet Superiorem Ordinis Paulinorum.

5. Colat. (collata?) in regnum hoc Hungariae singularia benemerita sacri Ordinis Benedictini (utpote primus apostolatus Benedictinorum, item sacra regni Corona a primo archi-abbate S. Martini regno huic allata et impetrata) exigent, ut quemadmodum sacer Ordo et archi-abbates S. Martini a primaevis Hungaris speciali dignitate praerogativa privilegisi et sessione diaetali inter praelatos a septem saeculis insigniti et dotati fuerunt, ita a modernis etiam D. D. Hungaris legitimi eorundem posteri et haeredes in iisdem praerogativis et antiquis juribus illibate conservarentur, neque concederet Ordinem ita benemeritum sine ullo demerito ab antiqua sua sede deturbari.

6. Quia jus praecedentiae est jus primo geniturae, ut loquitur Pellizarius Tract. 8. sec. 4. sub sec. 2-a nro 202. Ratio est: nam sicut inter homines primarios filiis primo geniturae plura honorifica competunt, nonnullis regularibus, utpote primo genitis ecclesiae filiis (hactenus Pellizarius); sed jus primo geniturae prae Ordine Benedictino non potest competere Ordini Paulinorum, ergo neque Superiori ejusdem ratione connexionis et correlationis ad invicem.

7. Quia jus praecedentiae seu primo geniturae (ut docet Pellizarius supra citatus et est communis canonista) quo ad ad varias religiones inter se desumitur, tum ex ipsa conditione status: quomodo ordo clericalis praecedere debet ordinem non clericalem, infulatus non infulatum, abbas Priorem etc., tum ex antiquitate primaevoae ipsorum ordinum institutionis et foundationis. Quod satis aperte indicavit Pius 4. in sua Constitutione 75., item Pius Papa 5. in Constitutione sua in ordine 71., dum declaraturus Fratres Praedicatores S. Dominici debere praecedere quoscunque religiosos aliorum ordinum posteriorum pro ratione declarationis illam unam affert, quod Ordo S. Dominici prae caeteris aliorum Fratrum Mendicantium ordinibus a Sede Apostolica primo approbatus et confirmatus fuerit. Atqui Ordo S. Benedictini (!) non modo a Sede Apostolica primo approbatus et confirmatus fuit, sed et in Hungaria aliquis saeculis prior extitit prioritae primaevoae (!) institutionis et foundationis et sessionis diaetalis. Ergo jure etiam pontificio competit eidem non modo in ecclesia, sed etiam in Hungaria jus praecedentiae seu primo geniturae prae aliis quibuscunque ordinibus regularibus. «

»Probatur argumentis etiam ex usu et continua praxi ecclesiae deductis.

1. Henricus Bottaeus in Tract. de sinod. part. 3. nro 11. et sequentibus agens de locis, quae in sedendo diaeaeanae sinodi interessentibus competunt, primum locum assignat post episcopum abbatibus. Nam abbatia, inquit, est dignitas prima post episcopalem, ut habetur in c. ut Apostolicae de privil. in 6. et notat Bald. in cap. Pastoralis et Glossa in verb. superioris de offic. delegat.

2. Andreas Piscara, accuratissimus caeremoniarum ecclesiasticarum scriptor in praxi caeremoniar. lib. 1. s. 9. c. 8. notat: quod abbatis locus tam in concilio provinciali, quam generali erit immediate post episcopos et habetur etiam in caeremoniali episcoporum lib. 2. c. 31. Ergo si locus abbatis communis est immediate post episcopos, a fortiori erit abbatis generalis.

3. Alphonsus Alvarez in Thesaur. Christian. Relig. c. 51. sect. 2. nro 24. ait: quod completo concilio cardinales, episcopi

et abbates subnotare debeant eorum nomina imponendo et suae dignitatis titulos. Ita servatum fuisse in concilio Eugenii 4. Ferrariae incepto et Florentiae completo, ut etiam refert Tamburinus de jure abbatis dis. 24. quaest. 2. nro 8.

4. Panormitanus cap. 2. nro 2. de judiciis et in cap. ex ort. nro 3. de privilegiis ait: cum in synodo oecumenica praeter episcopis (!) solum abbates et generales ordinum interesse debeant. Locus abbatum erit immediate post episcopum juniorem. Docet etiam Thomas Campega. de conciliis cap. 15. nro 17., Flavius Cherup. in compendio Bullarum. tom. 2. constit. 24. Pii Papae 4.

5. Divus Thomas 2-da 2-dae articulo 12. quaest. 21. docet: quod in decisionibus causarum magis statuendum est authoritati Papae, quam cujusvis alterius etiam S. Doctoris, sed authoritate Eugeni i Papae Quarti supra nro 3. citati, etiam Pii Papae Quarti Constitutione 75. et Gregorii 13. de anno 1580. editis bullis et statutis abbates quicumque praecedere debent generales ordinum non abbates. Ergo non obstante contraria sententia ex mente Divi Thomae et constitutionibus pontificiis a fortiori abbates generales perpetui et Benedicti(ni) praesidebunt aliis generalibus non abbatibus.

6. Catalogus Concilii Tridentini authoritative confectus (nam bullae Pii Papae Quarti non sine ratione ad calcem concilii Tridentini primo post eundem catalogum appositae omnia praeinserta confirmarunt et autorizarunt atque secundum ea, quantum ad reformationem ecclesiasticam ab omnibus judicari constituerunt) expresse satis hunc esse debere communem usum ecclesiae et ordinem, ut abbates quicumque praesideant generalibus non abbatibus, Proinde insistendo etiam authoritati concilii Tridentini sess. 25. cap. 13. praesens controversia pro archi-abbate per eminentissimum Primate[m] applacidanda veniret.

7. Pellizarius tom. 2. tract. 8. c. 6. sec. 4. nro 207. his expressis refert, ceterum de facto in processionibus (quod facile ad alia quaecunque publica applicari posset) hic ordo praecedentiae servatur: ut post canonicos et clericos saeculares primi incedant canonici regulares S. Augustini, tum monachi antiquiores, tum Fratres S. Dominici, tum Fratres Minores, tum Augustiniani, tum Carmelitae, tum alii ordines Mendicantes juxta ipsorum antiquitatem. Quod idem docet etiam Rodriguecz tom. 3. qu. 37. artic. 1.; ergo secundum usum et praxim ecclesiae ordo S. Benedictini (!) Cassinensis longe praecedere debet ordinem Paulinorum secundum illud juridicum: Si vinco vincentem te, multo magis vincam te. Lib. de accus. § de diversitate et tempore. Si enim praecedit quatuor ordines Mendicantes privilegiatos, qui sine controversia ubique praecedunt ordinem Paulinorum,

a fortiori ordo Benedictinus eundem Paulinorum ordinem et per consequens Praelatus Benedictinorum Superiorum (!) Paulinorum praecedere debet.

8. Denique Gregorius 13. Constitutione 4. § 3., item Urbanus 8. in sua Constitutione 18. Decembris 1637. edita statuit: ut qui sunt quasi in possessione praecedentiae et juris praecedendi (hoc est qui secundum concilia et constitutiones Summorum Pontificum praecedere deberent) ipsis omnino praecedant ii, qui sunt antiquiores in loco controversiae decerniturque irritum et inane, si secus super his a quocunque quavis autoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Hactenus Pontifex. Atqui hic in loco controversiae, sessione scilicet diaetali (sunt et alibi) antiquiores omnino sunt archi-abbates, ut per se patet. Ergo irritum et inane esse censendum est quid quid hactenus a Prioribus Paulinorum in praeiudicium alterius extitit attentatum.

Ex his deducitur cum Lezana cons. 56. nro 115. nihil relevare causam P. Prioris, quod in aliqua occasione aliquis archi-abbas ipsi invitus cesserit. Nam jus praelationis non amittitur eo non utendo, aut etiam patiendo aliquem praecedere, ut refert Gratianus Discept. forens. cap. 298.; imo tali juri nec tacite, nec expresse potest renunciare, ut in puncto hoc decidit Decianus Cons. 21. nro 54., Moronus Lib. 1. nro 7., licitumque sit ei resistere, qui jus praecedendi infringit, uti docet Baldus in lib. obscur. parag. antequam de officio procuratorum, et paulo post ait: Dato etiam, quod talis adesset consuetudo, nihil operaretur, cum sit contra jus commune et inscriptibilis, secundum abbatem consultatione 21. nro 4. et 5. Hactenus Lezana. Igitur Reverendissimus Prior sessionem archi-abbatibus ab antiquo debitam sibimet usurpando nullo modo praescribere potuit, cum aliunde actus quicumque juri communi et decretis concilii Tridentini contrarii pro nullis et cassatis habendi venirent.

Concludo denique cum Anacleto Rejfenstul lib. 2. in decret. tit. 12. de causa possessionis his verbis: Si utique litigantium per antea exercitos actus possessorios probaverit, possessionem obtinebit is, qui antiquiorem probat possessionem. — Ita desummitur (!) ex capitulo: licet causam 9., de probatione hac notat abbas ibidem nro 9. post Innocentium et Joannes Andreas nro 24. et Faelinus nro 9. Ibidemque tenet Bartholus in lib. si duo versu (?) circa principium §-o uti possidetis, et Maschardus de probat. cons. 200. nro 1. Item Consult. 202. nro 1. et sequentibus allegans illud vulgatum, istudque longe dilatans: Qui semel possedit, etiam hodie praesummitur possidere, stante nimirum dubio seu donec alius probaverit priorem possessorem justa ex causa amisisse possessionem, seque in eam admissum

esse, cum nemo rem suam jactasse praesumatur Lib., cum de indebito stat praesumptio pro legitimitate antiquioris possessionis. Et consequenter, quod posterior possessor non nisi propria temeritate seu vi, aut clam, sicque injuste possessionem intraverit, unde nova illius possessio, quamdiu de hujus justitia non constat, praesumitur clandestina, et Viegosa licet causam 9. §-o ex praemissis de probatione, haecenus praecitatus author. Ergo quia penes archi-abbates antiquiorem possessionem sessionis diaetalis fuisse constet, neque probetur justa ex causa aliquando eandem possessionem amissam esse: proinde stat praesumptio pro legitimitate antiquioris possessionis archi-abbatialis. Inhaerendo igitur praecitatis juribus et canonicis constitutionibus pro decisiva antiquae hujus controversiae sententia humillime supplico et permaneo humillimus servus et capellanus ejusdem Serenitatis vestrae *Benedictus* archi-abbas.«

Haec argumenta praesentavi eminentissimo Cardinali de Saxonia in mense Septembri 1722., qui reposuit ea communicanda Patribus Paulinis, ut respondeant. Sed postquam apud eos haesissent per semi alterum mensem, nihil respondere poterant, sed per D. Baronem Belovics mihi nuntiatum est, quod argumenta mea pro praecedentia archi-abbatum porrecta omnino vera essent, verum ipsi usui tantummodo ulterius quoque inhaerere vellent. Sed qualis iste sit usus, ex hoc jam patet.

Die 2-da Decembris 1722. Celebrata fuit sessio superioris Tabulae in domo domini Comitis Nicolai Pálffi, regni Hungariae Palatini, ubi vixdum consedissemus, jussus fui producere sigillum vetus archi-coenobii S. Martini, quo producto simul cum aliis literalibus documentis olim sub eodem sigillo emanatis, et informassem excelsam D. D. Procerum Tabulam, qualiter jure postliminii primus de ordine nostro archi-abbas nesciens constitutiones et privilegia S. Martini, ubi duo sigilla cum archivo sibi tradito accepisset, pro paupertate sua uti coepit sigillo minori, quod habet inscriptionem *Pax* et quinque corda. Cum tamen sigillum illud non fuisset conventuale, sed Capituli generalis secundum Cassinenses Constitutiones, nihilominus mei praedecessores per traditionem ad haec usque tempora eodem semper capitulari sigillo per errorem usi fuissent. Igitur post superatas plurimas in contrarium propositas quaestiones ab utraque Tabula, postquam easdem resolvisssem ac superassem, tandem eodem die mihi resolutum fuit sigillum articulariter renovandum, mihiq; impositum fuit, ut ad similitudinem veteris novum curarem.

(Eredetije a budapesti Egyetemi Könyvtárban. Jelzete: Ab. 68.)

Közli: DR. NÉMETH AMBRUS.

ADALÉKOK II. RÁKÓCZI FERENCZ FELKÉ-
LÉSÉHEZ

SZABOLCSVÁRMEGYE LEVÉLTÁRÁBÓL.

— HARMADIK KÖZLEMÉNY. —

135.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Eger, 1705. ápr. 25.

»Commandóm alatt lévő *Tisza oldal s Takta köz*i, Ibrányi uram ő kglme ezerebeli böcsületes *katonaság* panaszképen detegálja előttem, hogy a n. vármegye bizonyos szükségeire nézve bizonyos summát imponálván, ő kglmekre is excindált, holott ugy tudom az mely böcsületes katonaság az mezei hadakban az fegyverviselésre magokat *adták (!)*, egyébiránt semmiben nem tartoznak contribuálni, hanem jövő-járó condescendens katonáknak gazdálkodása végett a szükségre nézve kinek-kinek imponáltathatik, secus nem. Kire nézve a t. n. vármegyét praesentibus akarván adhortálnom, mivelhogy másként is kglmes urunk ő nga kglmes parancsolatja az, hogy a vitézlő renden pénzbeli semminemű summát ne szedjenek, azért a t. n. vármegyét kérem tovább való onusoknak supportálásától immunitáltassanak azon *Tisza oldalon s Takta köz*in böcsületes *lakosi*. Holott pedig a t. n. vármegye immunitálni nem akarván, kglmes urunktól adatott hatalmom szerint *magam sem fogom engednem*, hogy annyira pénzbeli summáknak fizetésére kényszerítettessenek, és egyéb executioira az naturalékon kívül és condescensión kívül is a n. vármegye resolutioját elvárván.«

Fasc. 6. Act. nro 65.

136.

A fejedelem felhivja Szabolcs vármegyét, hogy a béke megkötésére vonatkozó garancziák iránt tudassa véleményét. Eger, 1705. ápr. 25.

Fasc. 6. Act. nro 148.

137.

Baranyi Miklós Szabolcs vármegyéhez. Diószeg, 1705. ápr. 28.

»Mivel már Isten áldásából az szép lengés s meleg idővel az fű is megnő, s hogy annyival is inkább a lovas hadakat egy corpusba tarthassák, füvelni széjjel nem eresztik, ahhoz képest az fűhordó szekerek bővebben kívántatván, kérem a t. n. vár-

megyét, késedelem nélkül arra való szekereket kaszákkal együtt, vagy assignatiomra ottan rendelni vagy ide küldeni méltóztassék oly dispositioval, a kik itt continuuskodjanak, el ne szökjenek, már a szegénység marhájának is fű lévén, a takarmány nem kivántatik, s marháját inkább el legeltetheti. Azonban az élésbeli quantumban lévén még ezen holnapra is restantia, kérem a t. n. vármegyét mind a restantiát, kivált a vágókban, minthogy a nélkü s igen restringáltatott a vágók dolgában mind azon következő májusra obveniálandó quotáját siessen adminisztrálni, s már egyszer a gyalogszeres, bár csak 6 emberek iránt jó dispositiot tenni.«

Fasc. 6. Act. nro. 102.

138.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyének. Debreczen, 1705. április 29.

»Mivel bizonyos *intimatioim* vannak, kiket is az n. vármegyével communicálnom kölletik, azért mennél közelebb való terminust praefigálni és énnékem tudtomra adni ne terheltelessék, hogy ha magam nem is, bizonyos emberemet odaküldvén, kglmes urunk, ő nga parancsolatját adaperiálván, teljes resolutioját a n. vármegyének vehessem. Ezen egy alkalmatossággal akarom a t. n. vármegyének intimálnom, hogy ha vagy *lovas és hajdú* in gremio eiusdem, városon vagy falukon találtatik, sub magna animadversione sujsák Váradhoz az táborra, s az lézengőket és tolvajkodókat semmiképen meg ne szenvedjék, hanem persequálják.

»Az t. n. vármegye az sáncznak confusioja után mind haza szállván, meg volt immár hagyva Palocsay György öcsém uramtúl, hogy ő kglme commendója alá menjenek vissza, de még eddig is elmulatta, hanem se napját, se óráját nem várván, mennél előbb oda gyülekezzenek.«

Fasc. 6. Act. nro. 72.

139.

Bercsényi Miklós elrendeli, hogy palatinalis porták szerint 4—4 hajdút állítson ki a vármegye. Nyitra, 1705. április 29.

»Akarám a n. vármegyét is praesentibus intimalnom, hogy az felől említett palatinalis porták rendi szerint ezen n. vármegye maga nro 134^{1/2} portáihoz képest erga singulam per 4 hajdones számlálván, magára jutott 538 hajdúnak előállítását minden késedelem nélkül obtefvata proportione in gremio sui confectarum portarum effectualni el ne mulassa. Kiknek is alkalmatos tiszte-

ket praeficiálván, egyszersmind oly dispositiot is szabni ne terheltessék, hogy azon gyalogság fizetése is (kinek tabellájátinclusive extractualiter meg is küldöttem) minden kérdés nélkül meg lehessen.

Tetszett a méltóságos fejedelemnek a gyaloghadakat is ezerekre szabni, és a n. vármegyét habita reflexione vicinitatis egy-egy regementre együvé vetni. Tudhassa azért a n. vármegye, hogy a végre n. Szatmár, Ugocsa, Bihar és Arad vármegyékkel összevettett.

Azért is az egyéb hajdúságon és azok tisztein kívül az stabnak menstrualis fizetésére is proportionaliter concurrálni kölltven, az összevettett n. vármegyék tehetnek könnyen magok között is subdivisiót, kinek-kinek portaihoz képest mire megyen menstrualis pénzbeli concursusa.

Azon összevettett n. vármegyéktől provenialó gyalog ezereknek főkapitányságára az méltóságos fejedelem kit méltóztatik decretalni, veszi eziránt parancsolatját ő ngának, nem különben az utána való főtiszték iránt is.

Egy commissariust is azon ezer mellé constituáljon (a n. vármegye).

Külön mellékleten : »Lista solutionis militiae pedestris ordinis. Főkapitány 60, viczekapitány 48, főstrázsamester 36, kvártélymester 17, káplány 12, adjutant 17, tömlöcztartó 14, borbély 6, Summa vb. fl. 210. Caeterorum domnorum officialium et gregariorum : főhadnagy 21, viczehadnagy 15, zászlótartó 12, strázsamester 9, dobos 4.50, *furrér* (!) 6, tizedes 4.50, hajdú 0 (!).«

Fasc. 6. Act. nro. 57.

140.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyétől szekereket és vágómarhát sürget, Debreczenbe 15 nap alatt. Debreczen, 1705. április 30.

Fasc. 6. Act. nro. 10.

141.

Orosz György Szabolcs vármegyéhez. Debreczen, 1705. április 30.

Minden 3 porta után minden helyisegek és t. n. vármegyék egy szekeret 4 ökrével készíttessenek, úgy minden porta után egy vágót, mely vágó másfél mázsás legyen, administráltassanak.

A t. n. vármegye 135 portája után 45 szekér, 135 vágómarha, melyet is két hetek alatt elkészítvén, rendeljen egy bizonyos commissariust, ki itt Debreczenben jelen legyen.

Fasc. 6. Act. nro. 107.

142.

A fejedelem Szabolcs vármegyéhez. Eger, 1705. május 2.

»Az nemes vármegyének intimáljuk : in gremio sui az holott porták és veredariusok vannak, mindenütt az porta lovak számára füvelésre és kaszálásra való szükséges és elegendő rétet . . . a végre exmittálendő szolgabirája álta excindáltasson és assignáltasson.«

Fasc. 6. Act. nro. 145.

143.

Baranyi Miklós élelmezési biztos Püspökiben, 1705. május 5. kelt levelében az elmaradt és esedékes élelmet sürgetvén, ezeket írja Szabolcs vármegyének :

»Kglmes urunk ő nga feles hadakat commandérozván ezen n. blogvadában (t. i. a váradiban), olyan szorongatásban van az élés nem léte miatt, minden napon kénytelenítettik kiosztani.«

Fasc. 6. Act. nro. 21.

144.

Szabolcs vármegye kérelme a fejedelemhez. 1705. május 7.

Kéri, hogy a porták számát 127-ről szállítsa le 100-ra s a porták után kiállítandó hajdúk számát annak arányában vesse ki a vármegyére. Mivel a megyei nemesség jó része a mezei hadakban szolgál, kéri a gr. Bercsényi Miklós által kivetett 240 főnyi zsoldos katonaság létszámának leszállítását. Ezeket elutasítja a fejedelem. A restauratoria vonatkozólag pedig utasítja a vármegyét, hogy a táborban restaurálja a széket, ha a zsoldosokat ki nem állítja.

Fasc. 6. Act. nro. 129.

145.

Szabolcs vármegyéhez intézett, aláírás nélküli levél. Ecsed, 1705. május 9. (Károlyi Sándor levele.)

»Mivel nemzetes Pávai János secretarius uram leérkeztvén, általa kglmes urunk *Szatmárnak* demolitioját s *Ecsednek* restauratioját kegyelmesen resolválta és committálta, melyet már becsületes követjei által a t. vármegyének intimáltam is, mindazáltal ex super . . . intimáltatik, hogy pro die 25. huius az rája obveniált 400 gyalogszeres ember ásóval, kapával, fejszével,

egyszersmind számára kenyérnek való liszttel együtt, minden személyre harmadfél köblöt, s ugyan fennálló szekereket 35, négy ökrével bizonyos béresektül Ecsedben előállítani admaturáltassa ; a gyalogszereseknek decz. 15. egy szekérnek 1 forint leszen készpénzül fizetése.

Mivel peniglen Kálló várának bizonyos része még fenn vagyon, az mely faluk vakmerőségekbül még hozzá sem fogtanak részekhez, n. vármegye megbüntetvén, demolitioját admaturálja s már nagy része a vármegyének elvégezvén rajta való munkáját, bizonyos deputatusit expediálja t. nemzetes Galambos Ferencz szatmári kapitány uramhoz ; ki is Szatmárban jutandó részét n. vármegyének excindálván aztat is ossza fel demolitiojához, infallibiliter pro prima januarii hozzá fogasson.

Az porták után való 4—4 hajdúknak felállítására tovább semmiképpen ne haladjon, ámbár n. vármegye portáiban defalcatiót praetendál is ; legalább az mennyi obveniálhatna, azt effectualja.

Hasonlóképpen loco personalis insurrectionis az 80—80 személybül álló két (*miért nem három ? v. ö. Bercsényi április 20-iki rendeletét*) sereg lovast is.«

»Mivel az hadak számára kglmes urunk annonát parancsolt kglmesen szerezni, azért az n. vármegyében lakozó uri nemesi rend hazájához való szeretetbül succurráljon, kiszabott ára a rozsnak cum vectura Debreczeni fl. 1.60, kassai köböllel az búzának penig fl. 2.40. Hány ezer köbölre *töltheti* penig a n. vármegye mind *magamot* (!) s mind commissarius uramot, informáljon, administratiojához hova hamarébb fogjon.«

Fasc. 6. Act. nro. 123.

146.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Berettyó-Újfalú, 1705. május 14.

»Az felső holnapokban való hadakozásunknak szerencsétlen sorsa által hazánk s nemzetünk mellett fegyverkező n. Ibrányi László, Gencsy Zsigmond és Nyiri András kapitányok ezerei megesküdt ellenségünkre ütven, reménytelen fordulván kockájok, felesen gyaloggá maradtanak, ki miá az hadaknak és seregeknek nem kicsiny csorbája és csonkulása esett. Mindazonáltal mind ennyi károk és szerencsétlenségek után is, valakiket Isten haza hozott és életben megtartott, nemzetek mellett tovább is fegyverkezni és véreket ontani készek, hanem *lovatlanságok* miatt kötelelességeknek hogy meg nem felelhetnek, kénytelenítettnek széllal oszlani.

N. vitézlő Visky János maga vármegyében szedessen alkalmazatos lovakot, nro 40, kiket is ha szintén egészben, az mit érne, meg nem fizethetne is, mindazonáltal nagyobb részént az árát megadja.«

Fasc. 6. Act. nro. 70.

147.

A fejedelem közli Szatmár lerombolására és Ecsed restaurálására vonatkozó rendeletét s utasítja a vármegyét, hogy Károlyi Sándortól várja az erre vonatkozó utasítást. Eger, 1705. május 14.

Fasc. 6. Act. nro. 109.

148.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Berettyó-Ujfalusi tábor, 1705. május 18.

»Mint hogy tekintetes nagyságos Palocsay György öcsém uram ő kglme Oláh Mihály nevű főstrázsamesterét expediálta vala a nemes vármegyében, hogy az kívánt felállítandó katonaságnak kihajtására az n. vármegyét adurgeálja, kiben 120-nál többet az n. vármegye nem ígért, említett öcsém uram pedig 160-ban határotza meg. Ezt el akarván mellőzni, ragaszkodott az n. vármegye az personalis insurrectiohoz. Mivel pedig kglmes urunk ő nga determinatioja szerint, a n. vármegye facultásához képezt, minden porta után két jó fegyveres lovas katonát, nemcsak az haza mostani szolgálatjára nézve, de jövődöben is, hogy azon szolgálatban meg maradjanak, tartozik fel állítani. Erre nézve az personalis insurrectionak meg kell lenni, de az porták után való katonaság felállításának és elmaradni egyáltalánfogva nem lehet. Most vévén eziránt újabb parancsolatját kglmes urunknak ő ngnak, akartam az n. vármegyét praesentibus serio adhortálnom, hogy ezen porták után való katonaságnak jó készséggel való felállítását admaturálja.

Ezen katonaságnak pedig mind mündérjnéak, s mind hópénzének s fegyverének, lovának a n. vármegyétül kellekik kitelni.

E mellett úgy informáltatom, hogy az hajdúvárosiakot, s az Tisza mentében való helységeket, az honnan *néhai* Ibrányi uram ezere jobb részint áll, s más ezerekben is vannak, non obstante eo, hogy eleitül fogva az mezei hadban ezerekben az haza szolgálatjában voltak s vannak, s az n. vármegye az insurrectióra kényszeríti, vagy is gyalogsoldos fogadására. Kglmes urunk ő nga determinatioja szerint pedig valakik eleitül fogva ezerekben

szolgáltak, sőt hópénzt is vettek, azon ezerekben kellett maradni. Kihez képest a n. vármegye eféle szolgálatban foglalatostkodó helységeket semmiképen háborgatni ne merészelje, mert valaki executiora odamenvén, közben akad, ha érdeme szerint való jutalmát elveszi, magának tulajdonítsa.«

Fasc. 6. Act. nro. 29.

149.

A fejedelem a sóvámra vonatkozó rendeletét közli Szabolcs vármegyével. Eger, 1705. május 18.

»A n. vármegyének serio intimáljuk, mind vizen s mind szárazon a kiknek in gremio comitatus vámjok vagyon, kinek-kinek praetendált vámjokat megvizsgálván és ab origine usuque longo et pacifico deducálván, az holott és kiknek törvényes privilegium szerint való vámjok vagyon, egyszersmind azon vámjokon eleitül fogva, miként szokott a vám exigáltatni, mind arrul, mind pedig micsoda modalitással köllessék az illetén vámok körül való illegalitásokat és rendeletlenségeket a kereskedés szabadosabb cursusára orvosolnunk, a n. vármegye hova hamarább ezek iránt genuina informatioját maga opiniojával együtt küldje hozzánk.«

Fasc. 6. Act. nro. 149.

150.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Berettyó-újfalusi tábor, 1705. május 22.

»Hazánk szüntelen való szolgálatjára kglmes urunk ő nga determinatioja szerint az parasztság részéről minden porta után felállítandó *négy gyalogot*, és az nemesség részéről minden porta után *két jó lovas* s fegyveres katonát hova hamarább felállítani igyekezzék.

Várom az n. vármegyének arrul is informatioját, t. i. egész lisztáját n. vármegyének, investigálván a mennyire lehet, hány vagyon n. tagjaiból az mezei hadban, hányan estenek el és az n. vármegye közé kik ültek mostan fel? Mindezeknek specificatioját, úgy azoknak is, kik otthon maradtanak, mi okon maradtak el? Mivel kglmes urunk nemine excepto determinálta. Engemet a n. vármegye tudósítani el ne mulasson.«

A levél többi része commissariust kér a szekerekhez, a lézen-
göket s tolvajokat üldözni, a havi elszámolást sürgeti és embereket kér Szatmár lerombolásához.

Fasc. 6. Act. nro. 111.

151.

A fejedelem Bessenyei Zsigmond szabolcsi alispánhoz. Egri tábor, 1705. május 23.

»Kglmed két rendbeli levelét vettük, a kik azon n. vármegyéből udvari szolgálatunkban vagynak, meglévén itten rendes fizetések, a zsoldos állításba kglmed csak procedáljon ellenek. Ami illeti a szegénység lamentatióját, mivel amint a tisztek számadását vizsgáltuk, azt inkább rendeletlenségből, hogy sem a felettébb való teherviselésektől látjuk következni, úgy is nem hogy superflue való erogatiók volnának; de most is restantarius a n. vármegye; mely okon is hogy eximáljuk ezen onustul, teljes lehetetlenség.

Mindazonáltal, hogy ha a mostani közügyhöz való készséget és szeretetet megbizonyítani akarván, azon portális hajdúkat előállítja, akkoron a relaxatiót ahhoz fogjuk accomodálni. Hogy pedig a kik mezei hadba vannak, azokat portális hajdúval terhelni meg nem engedjük, eddig való intimationkbul is megértette kglmed; melynek ha contravenial tovább is a n. vármegye és valamely kár követi miatta, magoknak tulajdoníthatják.«

Fasc. 6. Act. nro. 50.

152.

Károlyi Sándor tudatja *Szabolcs vármegyével* a tiszántúli hadak vezénylő tábornakává történt kineveztetését, egyszersmind figyelmeztetvén a vármegyét a katonák és hajdúk állításában, az élelemszállításban és a lézengő hadi nép üldözésében való kötelességére. *Túri tábor, 1705. május 27.*

Fasc. 6. Act. nro 126. (A fejedelem erre vonatkozó rendeletét lásd fasc. 6. Act. nro. 125.)

153.

Orosz György élelmezési biztos a Gyula alá szálló erdélyi és Károlyi-féle hadak számára élelmet sürget. *Debreczen, 1705. május 30.*

Fasc. 6. Act. nro. 16.

154.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyétől újból sürgeti, hogy a szatmári várnak azt a részét, a mely a vármegyére esik, romboltassa le. 1705. juni. 1-je volt a lerombolás terminusa s a vármegye addig hozzá sem fogott. *Gyula alatti tábor, 1705. június 2.*

Fasc. 6. Act. nro. 110.

155.

Krucsay Márton kerületi biztos sűrgeti *Szabolcs vármegyétől*, hogy Ecsed felépítéséhez munkásokat s azoknak kenyeret szálítson. *Ecsed, 1705. június 3.*

Fasc. 6. Act. nro. 120.

156.

Galambos Ferencz, Szatmár kapitánya *Szabolcs vármegyétől* Ecsed felépítéséhez szükséges munkásokat sűrgeti. *Szatmárból, 1705. június 3-án.*

Fasc. 6. Act. nro. 119.

157.

Károlyi Sándor levele Szabolcs vármegyéhez. Gyula alatti tábor, 1705. június 8.

»Tekintetes és nemzetes Bessenyei Zsigmond uram ő kglme leveléből értem, minemű számú lovasokkal és gyalogokkal az váradi blogvadában érkezett be az bihari sánczban. Úgy látom, a n. vármegye kglmes urunk ő nga kglmes parancsolatjának s intentiojának s ehez képest való intimatioimnak effectuatioját... semminek vélvén... hazánk szolgálatjának csonkulásával mindeneket elmellőz.

Tudtára vagyon pedig a n. vármegyének, hogy azon felállított portális lovasoknak Palocsay György öcsém uram ezerében kelletik continuusoknak lenni, az gyalogosok peüig Szent marjai Zsigmond uram keze alá rendeltettek.

Emellett vette arról is a n. vármegye intimatiomat, hogy az mely helységekből néhai Ibrányi uram ezerebeli seregek jobb részént állanak, azok immunitáltattak.

Az Ecsedhez praestalandó manuáriusok iránt azon helyek nem eximáltattak, mert ott pénzért munkálódnak.»

Fasc. 6. Act. nro. 61.

158.

Bercsényi Szabolcs vármegyéhez. Egrri tábor, 1705. június 9.

»Friss emlékezetiben lehet a n. vármegyének, mennyi sereg fegyveres hajdút kellessék előállítani, és mely n. vármegyékkel concurrálni, arról minthogy elégséges tudósításomat vehette aziránt költ előbbeni intimatóriámból, nem látom szükségesnek bővebben ezúttal is repetálnom. Mivel pedig a mélt. fejedelem azon egy ezerre concurráló n. vármegyék gyalog hadai főkapitány-

ságát nzetes vitézlő Jármí Ferencz úrnak conferálni méltóztatott : akarom ahhoz képest praesentibusa a t. n. vármegyének értésére adnom, hogy megnevezett Jármí Ferencz uramot a megírt ezerre concurráló n. vármegyék gyalog hadai főkapitányának ismer- vén, aziránt való dispositióit, melyek azelőtti levelemben bőven is exstálnak, ő kglme cointelligentiájával elrendelni ne terhel- tessék. A subalternus tiszteket minden nemes vármegye magától proveniáló seregek száma szerint fogja ugyan tudni alkalmaz- tatni (kikkel a hajdúságot minden késedelem nélkül a táborra mittálni ne halaszsa), mindazáltal a két főbb tisztre, úgy mint viczekapitányságra és főstrázsamesterségre kiket kíván n. vár- megye, többinek cointelligentiájával is proponálni, maradjon authoritásában, csak arra való személyt keresni és denominálni igyekezzék.«

Fasc. 6. Act. nro. 55.

159.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Gyula alatti tábor, 1705. június 10.

Sürgeti az Ecsed építéséhez szükséges munkásokat. »Az mely vármegyék valamely gyalogosokat küldöttek is, — írja — csak hátokon vittek élést magoknak, mintha változandók vol- nának. Intimálva volt pedig a n. vármegyéknek, hogy egész nyári munkára való éléssel küldjék magok gyalogjait s munkásait, t. i. minden személyre 5 hónapra harmadfél köből lisztet, hogy az munkás continuo ott legyen s ne kényteleníttessék az élés nem léte miatt elszökni.«

Fasc. 6. Act. nro. 112.

160.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Gyula alatti tábor, 1705. június 12.

Sürgetvén az Ecsed építéséhez és Szatmár lerontásához szükséges népet és az zsoldos katonákat, ez utóbbiaknak fegy- verzetéről írja :

»A portális gyalogoknak is nem szürös, botos, láncsás és fegyverteleneknek, a mint informáltatom, hanem jó fegyveres, mundéros, fizetetteknek« kell lenniök.

Fasc. 6. Act. nro. 69.

161.

Krucsay Márton kerületi hadi biztos Szabolcs vármegyéhez. Debreczen, 1705. június 14.

»Vévén commissarius Keczer Sándor uram ő kglme intimációját, hogy Tokajban és Kisvárdában való ágyúkat sine omni dilatione et procrastinatione temporis Munkácsra vitessem és szállíttassam. Azért ngtoknak, kglmeteknek serio intimálom és tudtára adom, hogy ngtok, kgltek levelem vétele után nyomban indítsa Kisvárdából n. Bereg vármegyébe, megírván n. Bereg vármegyének is, hogy miként az n. vármegyében viszik, ngtok és kgték szekereit és embereit azonnal megváltsák és Munkácsra szállítsák. Hasonlóképpen azokat is, melyeket Tokajból hoznak.«

Fasc. 6. Act. nro. 100.

162.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Gyula alatti tábor, 1705. június 16.

»Az t. n. vármegye követjei által tett propositiot értettem, mely iránt bővebben is ő kglmekkel beszélgetvén, nem kétlem, teljes információt a n. vármegyének megvizsik. Hogy pedig a n. vármegye magát megterheltettnek mondja, nem ítélem annak lenni, mivel még ekkoráig semmit effectusban nem vitt.

A n. vármegye ne gondolja azt, hogy kívánjam agraválni, mert valamit kglmes urunk ő nga parancsolatja tart, és közönséges hazánk szolgálatja kíván, abban el kell járnom, eztet praestálván a n. vármegye, a miben lehet, jó szívvel kívánok szolgálni. A mi pedig az hajdúságot illeti, írtam t. Magyarai Zsigmond uramnak, hogy az minémű hajdúság abveniál az n. vármegyére porták után, az 65 hajdút, a kik mezei hadban vannak, extrahálván, a többivel contentus legyen. Az lovasoknak felállítása eránt is *ennyihányszor* írtam az n. vármegyének, minémű modalitással legyen; mivel el nem igazodhatott, újabban szóval a n. vármegye követjeit inforuálván, azoknak felállításában allaboraljon.«

Fasc. 6. Act. nro. 66.

163.

Jármy Ferencz ezredes kapitány Szabolcs vármegyéhez. Laskod, 1705. június 21.

»Kérem, hogy genuine engemet méltóztassék informálni kegyelmes urunk ő nga kegyelmes parancsolatja szerint az fel-

állítandó 5 compánia hajdúknak, mind magok személyek iránt, mind munderjok s egyéb ahoz kívántató szükségekben mit és mennyit effectuált az t. n. vármegye.«

Meléklet : Gróf Bercsényi hivatkozván a fejedelem kinevezésére, Jármly Ferencznek meghagyja, hogy a vezényletére bizott ezred hajdút gyűjtse egybe ; még pedig Szabolcs vármegyéből 5, Szatmár és Ugocsa vármegyéből 3, Bihar és Arad vármegyéből 2 compániát. (*Egri tábor, 1705. június 8.*)

Fasc. 6. Act. nro. 90.

164.

A fejedelem Szabolcs vármegyéhez. Arokszállás, 1705. június 21.

»Jóllehet méltóságos grális gróf Bercsényi Miklós úr dispositiója szerint, úgy tudjuk, a n. vármegye ő kglme intimatioját oly modalitással vette, hogy a minémű portális hajdúkat fog praestálni, több ezen n. vármegyéhez ezen dologban uniált nemes vármegyékkel együtt, azokat adva és assignálva n. vitézlő Jármly Ferencz hivünk keze s directiója alá, mindazáltal bizonyos consideratiokra nézve, annak utána subsegrálván oly dispositionk, hogy ezen portális gyalogság n. és vlő Szentmariai Zsigmond keze s directioja alá tartozzék.

Ehez képest a n. vármegyének eziránt való dispositiónkat akartuk értésére adni, hogy fenn említett generális úr dispositiója szerint igyekezzen azon portális gyalogság előállításában maga készségét megmutatni s megírt Szentmariai Zsigmond keze alá hova hamarébb resignálni.«

Fasc. 6. Act. nro. 54.

165.

A fejedelem Szabolcs vármegyének. Hatvan melletti tábor, 1705. június 23.

»A n. vármegye levelét vevén értjük, mi okra nézve kívánná portáinak, vagyis inkább azokra limitált impositióknak immunitioját ; csak tudhassuk azért, micsoda proportiot tart kglmetek egymás között, és ahoz képest mi obveniál az igaz proportio szerint azon helységekre, a melyek most a n. vármegye közé, azért hogy magok is fegyverben vannak, és hogy némelyek általunk a zsoldos adástól immuniáltattak, nem concurrálnak, ige is kívánjuk annyiban a n. vármegye kiállítandó zsoldosait immunitálni és terheit a mennyire hazánk szolgálatja engedi, alleviálni.«

Fasc. 6. Act. ro. 3.

166.

Krucsay Márton hadbiztos Szabolcs vármegyéhez. Debreczen, 1705. június 23.

»Méltóságos főgenerális Forgách Simon uram ő excellentiája méltóságos parancsolatját vévén t. nemzetes és vitézlő Galambos Ferencz uram, Szatmár várának commendánsa s abban lévő praesidiumnak főkapitánya, ismét nékem említett kapitány uram az *medgyesi németeknek* erre való utazásokat jelentettek minthogy mélt. főgenerális capitulatioja szerént Sziléziában léssen által menetelek, *marssultájokrul* s más egyéb szükségekről szükséges provideálnunk. Jóllehet ugyan által kísérésekre magamnak által mennem kölletett volna, mindazon által sok foglalatoságim nem engedvén, levelem praesentáló nemzetes és vitézlő *Lajos Mihály* commissáriusomat expedialtam. Kihez képest, minthogy azon említett németeknek azon t. n. vármegyén szükséges képpen által kölletik mennie, idején azoknak *marssultájokrul* s egyéb szükségekről provideáljon, alkalmaztatván magát Galambos Ferencz kapitány úr ő kglme dispositiojához.«

Fasc. 6. Fct. nro. 138.

167.

Bercsényi Szabolcs vármegyéhez. Újvár, 1705. június 27.

A vármegyére kivetett zsoldos katonákat és hajdúkat sürgeti.

Fact. 6. Act. nro. 56.

168.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Szolnok, 1705. június 27.

»Az Tiszán által kelletvén jönnöm, minthogy mellettem lévő mind lovas mind gyalogezerekbül, még ide érkeztem, felesen visszazöktenek, akartam az n. vármegyének praesentibus intimálnom, hogy viczeispánját s szolgabiráit adjunctusaival együtt felültetvén, kik magok mellett városi s falusi lakosokat felvegyenek s ezen visszazökött lovasságot és gyalogságot, úgy akármely ezerebül valókat, valakik fegyvert kötöttek s most magok ezereken kívül tanálatnak, mindenütt fogassák, s példának okáért közölök mindenütt akasztassanak, a többit pedig, valamely jó tisztet adván eleikben, táboromra küldjék. A n. vármegyét pedig adhortálom, hogy jobban felnyissa az szemét, nem úgy mint eddig, intimatiomat csak füle mellett bocsátotta, mert ha ezen intima-

tiomnak véghez vitelésben nem serénykedik, a n. vármegye tisztei magok személyekben fognak szenvedni és közülök statuáltatik példa.«

Fasc. 6. Act. nro. 73.

169.

Galambos Ferencz Szabolcs vármegyéhez. Szatmár, 1705. július 27.

»Ngtokat s kgtket nagy becsülettel kérem pro die 20 affuturi mensis augusti sokszor említett embereit legalább 300 számban elégséges földet vonó marhákkal együtt statuálni el ne mulassa.«

Fasc. 6. Act. nro. 115.

170.

Palocsay György Szabolcs vármegyéhez. Váradi tábor, 1705. június 29.

»Iterato ezen n. Szabolcs vármegyére küldöttem ezerembéli egyik kapitányomat, n. vitézlő Jósa Mihály uramat olyan formán, hogy mindaddig, míglen ezen n. vármegye 135 portája után esendő 120 lovasokat úgy 260 gyalogosokat, mivel már defalcáltatott 50 lovas 150 (?) gyalog jó lovakkal, egész nyereg-szerszámmal, pár puskával, karddal, veres tarsoly, lódinggal, karabély vagy flintával, egész mundirral az n. vármegye nem praestálja, onnan el ne jőjön.

Az mundir pedig, úgy mint az dolmány zöld, az nadrág kék, fehér süveg és fekete bornyúbőr csizma legyen, mely mundir iránt az n. vármegye comissarius Lónyai Zsigmond urammal conveniáljon s alkudjék meg.

Az mely lovasokat és gyalogokat pediglen eddig praestált a n. vármegye, azokat megmustrálván, az kik bevehetők lesznek, bé veszem, az többit visszaküldöm, kik helyére a n. vármegye állítson másokat, tévén praeve mundirokról s fizetésekről jó dispositiot s úgy az lovasok fizetésekrül is.«

Fasc. 6. Act. nro. 79.

171.

Lajos Mihály helyettes hadibiztos levele Szabolcs vármegyéhez. Szatmár, 1705. június 29.

»A medgyesi németnek Magyarország felé való kijövetelét ngtok, kgtk immár bőven megérthette; mely németységnek a szatmári hidon kellene által menni kapitány Lubi György uram ő kglme marsrutája szerént, de Galambos Ferencz uram ő kglme

(mivel ez még praesidium lévén) absolute által nem akarja ezen ereszteni, a mint nem is eresztheti. Ez így lévén, marsrutáját a németnek kelletik Király-Daróczra, *Vadára* (!), Nyirbátorra, Kállóra, Nyiregyházára dirigiálni, s onnan Tokajra ; hogy peniglen a n. haza szolgálatja cserben ne maradjon, és fogyatkozás ne kövesse, a német marsrutáját minden zugolódás és veszekedés nélkül vihesse, ngtoknak, kglmeteknek alázatosan jelentem s intimálom (a német immár Szatmár vármegyében Czikó nevű faluban *rosztokot* tartott tegnap), ezen *acclusához* alkalmaztatván magát ngtok, kgttek, minden vecturáról Tokajig, mind pediglen intectentiorúl provideáljon. Ha mindenek készen léznek, marsrutáját is hamarabb veheti. Mindazonáltal most is mintegy indifferens vagyok a dologban, de bizonyosabb vagyok abban, hogy n. Szabolcs vármegyén megyen keresztül Tokaj felé.«

Fasc. 6. Act. nro. 140.

172.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Acsádi tábor, 1705. június 30.

»Az mely katonák táboromról haza szöktének, azokat fogják, öljék s akasztassák, kiknek is neveket praesentibus accludáltam s megküldöttem, hogy tudhassa a t. n. vármegye hun keresni s fogattatni. A mint is, hogy praesentibus serio intimaltatik az n. vármegyének, maga személyében üljön fel, és az acclusa szerint, az mely helységbeliek, ottan keresse meg, s ne csak a n. vármegyéből kergesse ki, de megfogván, valaki lesz az, akasztassa s ölettesse, legfőképpen pedig, ha tiszt comperialtatik köztök, aztat is.«

Fasc. 6. Act. nro. 63.

173.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyének. Adácsi pusztán, 1705. június 30.

»Sub dato 22. praesentis költ levelét az n. vármegyének böcsülettel vettem, értvén az gyalogosok felállításában való terheltetéséről nagy panaszát ; nem tudom, miért lamentálódik annyira a n. vármegye ; holott a mennyi gyalogság obveniált volna portái után, annak csak medietását is alig superálja az felállított hajdúság.

Irtam Szentmarjai Zsigmond uramnak, ahhoz alkalmaztassa magát az n. vármegye.

Az hajdúságnak kívántató mundér, lévén, most nyári idő ha továbbra halad is, nem léssen késő, csak az fegyverére legyen gondja az n. vármegyének, úgy az determinált modalitás szerint holnaponkint való fizetésére, hogy inkább el ne oszoljanak, fogyatkozás nélkül kiszolgáltatni az n. vármegye el ne mulassa.

P. S. Jóságomnak nemcsak ott, hanem mindenütt való terheltetését én jól tudom. Egyik n. vármegyét sem busítom iránta. Csak másoknál feljebb ne aggraváltassék; mert ha magam éjetnapot egygyé teszek, szenvedjen ő is, úgysis nem szolgál engemet, szolgálja hazáját s nemzetét. Az előtt az pusztította, hogy portiózott, már most azért akar pusztulni, hogy szolgálni, szabadúlni kell; fogadom, ha praedálni kellene, nem sóhajtana.«

Fasc. 6. Act. nro. 64.

174.

A fejedelem meghívja Szabolcs vármegyét Rákos mezejére szept. 1. napjára hirdettet országgyűlésre. Olcsai tábor, 1705. július 1.

Fasc. 6. Act. nro. 130.

175.

Lajos Mihály hadibiztos Szabolcs vármegyéhez. Erdőszáda, 1705. július 1.

»Immár bizonyos vagyok a medgyesi németeknek n. Szabolcs vármegye felé való irányításában. A mint Lubi György uram ő kgme írja, a németnek kívántatik 50 szekér, 603½ orális portio, Lubi György uram kívánsága 3 szekér, egy jár-szekérben 12 pár ökör, magának s mellette levőknek orális portio 36.

Az székely seregek innen vissza fognak térni, kinek volt 324 orális portioja.

N. Szabolcs vármegyében eső statio Nyirbátor, a hová kívántatik mind natorialékot administrálni, mind a n. vármegyének, hajdú városokkal együtt Tokajig comitívát adni.«

Fasc. 6. Act. nro. 141.

176.

Ramocsaházy György Szabolcs vármegyéhez. Ecsed, 1705. július 2.

»Nyavalyás bátoriak requiráltak, hogy porta után rájuk limitált hajdúknak száma reájok terhesen esett, holott ők porta számban, mint taxások, nem is connumeráltattak, más-ként nem kívánván magokat a közönséges jóból kivonni, de

mivel egészen két sereg, a ki közülök kiállott és fegyvert fogott, igen kevesen vagynak s maradtak, kik az terhet vonják és érzik.

Nemkülönben Ecsed vára építésére is n. vármegyére repartíált manuáriusokból 14 gyalogszeres limitáltatott reájok.

Méltóztassék ngtok kgtek mind az hajdúk, úgy az manuáriusok számát minuálni.«

Fasc. 6. Act. nro. 121.

177.

A fejedelem elrendeli a curialis és armális nemességnek összeírását a jobbágyra és nemesre eső terhek elkülönítése végett. Csaba meleltti tábor 1705. július 5.

Fasc.6. Act. nro. 142.

178.

Szentmarjai Zsigmond tudatja Szabolcs vármegyével, hogy a fejedelem őt az újonnan gyűjtendő gyalogezred kapitányának kinevezte. Sürgeti a vármegyére eső zsoldosokat, azzal a fenyegetéssel, hogy maga jön el az erre vonatkozó rendeletek végrehajtása végett. Fancsika, 1705. július 6.

Fasc. 6. Act. nro. 85.

179.

Károlyi Sándor Bessenyei Zsigmondnak, a váradi tábor commendansának. Gömöri mező, 1705. július 3.

»Isten segítségével szerencsésen érkezvén kglmes urunk táborára, az Tiszántúl való dolgokat ő ngának voltaképen referáltam ; ő nga kglmes resolutioja szerint az váradi blogvadának commendirozását iterato kgdnek intimálom, kglmed keze alatt lévén Palocsay György öcsém uram ő kglme ezere, Ibrányi uram s Bélteky ezere, s az n. vármegyékbül porták után felállítandó lovasok s gyalogságok. Meghiszem, nemcsak az váradi blogvadában, de más ellenség is fel ülne, kglmed subsistálhat s ellenségesen resistálhat. Azért csak az serényen való vigyázást recommendálom kglmednek, Kecskeméten s Halason lévén Szücs János uram ezere, Ilosvai Imre uram ezere, s többet is, kik oly dispositióval vagynak, ha casu quo valami ellenség emergálna, azonnal Szolnok felé kgteket secundálhassuk.«

Megbízza azonfelül Bessenyei Zsigmondot a zsoldos hadak sürgetésével.

Fasc. 6. Act. nro. 89.

180.

Bessenyejey Zsigmond commendáns sürgeti *Szabolcs vármegyétől* a zsoldosokat, élelmet, hópénzt, a leszolgáltak felváltását, jó fegyverek, ruhák küldését s kér egy új zászlót. *Bihari földvár, 1705. július 7.*

Fasc. 6. Act. nro. 89.

181.

Krucsay Márton hadbiztos Szabolcs vármegyéhez. Debreczen, 1705. július 12.

»Károlyi Sándor . . . táboráról is a porta után a t. n. vármegyének obveniált szekerei mind elszöktének, úgy ezen váradi blogvadából, a hol egy sincs, nem különben egyéb kívántató szükségekre, úgymint liszt, gabona malmokba való hordására semmi sincs és ha hirtelenséggel valamely szekerek kívántatnak, az t. n. vármegyék portális szekerei nem léte mi'a ezen kívül való helyek opprimáltatnak és többire majd el is pusztúlnak.

Akarom azért a t. n. vármegyének értésére adnom, hogy feljebb egy hét alatt a maga portális szekereit, jó erős szolgálathoz kívántató eszközökkel, állandó kocsisokkal, azoknak éléssel, gyékényekkel, kasokkal, és kaszákkal ide Debreczenbe beállítsa.«

Fasc. 6. Act. nro. 101.

182.

Bessenyejey Zsigmond a váradi blogvada parancsnoka Szabolcs vármegyéhez. Marja, 1705. július 13.

Az ő passzusa nélkül járó katonák üldözésére hívja fel a vármegyét s a zsoldosokat sürgeti.

Fasc. 6. Act. nro. 88.

183.

A fejedelem Szabolcs vármegyéhez a porták leszállítása és a zsoldok kiállítása felől. Kürt melletti tábor, 1705. július 18.

184.

Galambos Ferencz Szatmár parancsnoka Szabolcs vármegyéhez. Szatmár, 1705. július 18.

Hazabocsátja a vár lerombolásában munkálkodó népet aug. 20-ig. Akkorra 300 embert, szekereket s marhákat rendel.

Fasc. 6. Act. nro. 114.

185.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Szolnok, 1705. július 20.

»Ugy látom, csak béhunytt szemmel nézi a n. vármegye sok ártatlan véreknek ontását, keveset, vagyis semmit sem gondolván kglmes urunk ő nga parancsolatjával s sok rendbéli magam intimatiojával is. Kire nézve most keményen intimálom a n. vármegyének, valamint édes haza javát, becsületit és maga jószágát szereti, minden mentség s okvetetlenül a n. vármegyében valahol tanáltatik fegyverviselő ember, azt magával együtt hozza el jó fegyveresen Pocsajhoz, ámbár hadi ember nem volt is annak előtte.«

Fasc. 6. Act. nro. 33.

186.

Lónyai Ferencz Szabolcs vármegyéhez. Dobsza, 1705. július 21.

»Mint hogy oberster Palocsay György uram ő nga tekintetes regimentje ngtoknak kgteknek obveniált lovasokból fog supplementálni, a végre tegnap vettem kglmes urunk ő nga parancsolatját, melyben kegyelmesen nékem méltóztatott parancsolni, hogy ngtoknak, kgteknek intimáljak, hogy a minémű munderungja vagydon említett oberster Palocsay György uram ő nga regimentjének, hasonlót maga katonáinak készítesse a n. vármegye.

Akarám azért praeve ngtoknak kgteknek praesentibus tudtára adnom, mint hogy én fennemlített tekintetes regimentnek munderungot, dolmányokat zöld, nadrágokat pedig kék posztóból csináltattam, lódingokat s tarsolyokat kék posztóból, kikre nemes ország czímerét is varrattam, ngtok kgték akarván kglmes urunk ő nga parancsolatjának obtemperálni, hasonló munderungot és flinta karabélyokat pantallérokka és pantallérszíjakkal együtt idején elkészítesse, hogy fogyatkozás ne legyen.«

Fasc. 6. Act. nro. 81.

187.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyétől sürgeti a zsoldos katonaság kiállítását s a lézengők és szökevények üldözését. Berettyó-Ujfalu, 1705. július 23.

Fasc. 6. Act. nro. 68.

188.

Lányi Pál Szabolcs vármegyétől a Kállóban felállítandó salétromfőző műhely részére fát kér. Kálló, 1705. július 25.

Fasc. 6. Act. nro. 43.

189.

Palocsay György brigadéros Szabolcs vármegyéhez. Pocsaj, 1705. júl. 25.

»A t. n. vármegye hozzám küldött jó akaratját mutatott affectióját kedvesen vettem, melyre érdemetlennek lenni itélém magamot, mivel kötelességem szerint szolgálatomat t. n. vármegyének semmiben nem complaceálhattam. Hogy pedig a mostani executiot egészen a t. n. vármegyéből kivegyem, az tőlem lehetetlen, hanem, hogy n. vló ispán uram házatúl eltávozzék, azzal parancsoltam ott lévő ezerembéli egy compáninának kapitányának, vitézlő Székely Zsigmond uramnak.«

Fasc. 6. Act. nro. 77.

190.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Füred, 1705. júl. 27.

»Jóllehet a t. n. vármegyének az personalis insurrectiót intimáltam, úgy hogy mennél előbb personaliter insurgáljanak, de mivel magamnak is feles hadaim vannak s Erdélyből is feles succursus érkezik naponként, nem szükséges, hanem az zsoldos hajdúságot és katonaságot, azon legyen a n. vármegye, előállítsa és t. és ngos Palocsay György uramhoz küldje.«

Fasc. 6. Act. nro. 31.

191.

Szentiványi Mihály Szabolcs vármegyéhez. Körtvélyesről, 1705. júl. 29-én intézett kérvényében figyelmezteti a vármegyét, hogy a fejedelem a *rakamazi*-aknak két évre mindenféle impositióktól és servitiumoktól mentességet adott. Ennélfogva kéri a vármegyét, hogy a rakamaziakat ezekkel ne terhelje.

Fasc. 6. Act. nro. 155.

192.

Krucsay Márton kerületi biztos Szabolcs vármegyéhez. Debreczen, 1705. júl. 31.

»Ngtok, kgtek levelét vöttem, melyből hogy az Rákos mezejére praefigált országunk gyűlésére ngtoknak kgteknek compareálni parancsoltatik, hasonlóképpen értettem meg. Melyre nézve maga székinék megépítését kívánja, hogy annyival is inkább ngtok kgtek maga megmaradására czélozó dolgokat jobb renddel folytathassa, mely helyes kívánságának én is eleget akarván

tennem, ngtoknak, kgteknek az végre rendeltem diem 17. affuturi mensis augusti anni modo currentis Kis-Várda nevű mezővárosában, hogy ngtok, kgtek széki megépíttessék.

E mellett méltóságos generális Károlyi Sándor uram ő nga levelét vöttem, az melyben parancsolja, hogy, ha Isten ő szent felsége szegény hazánkat, édes nemzetünket Várad várának kézben való adásával nem örvendeztetné e nyáron, tehát valamint mostan, úgy téli időben is blogvadálni kelletik, mely blogvada lovas had nélkül nem lehet, hasonlóképpen annak is lovai széna és abrakbeli sustentatio nélkül. Azért ngtok kgtek itt n. Bihar vármegyében, az újfalusi, keresztesi és Bereg-böszörményi földön maga embereivel annyira való szénát készíttessen, hogy a ngtokra, kglmetekre obveniálandó lovas militia sustentáltassék.«

Fasc. 6. Act. nro. 25.

193.

Szentmarjai Zsigmond ezredes Szabolcs vármegyéhez. 1705. július havában (?).

Sietteti a vármegyére kiszabott 340 (?) hajdút azzal a fenyegetéssel, hogy a többi vármegye századaival mindaddig Szabolcs vármegye területén és költségén marad, míg a vármegye hadjuttaléka teljes nem lesz.

Fasc. 6. Act. nro. 86.

194.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. Hatvan, 1705. aug. 4.

»Kegyelmes urunk parancsolatjából méltóságos gróf generális Forgách Simon uram egynehány lovas és gyalog regimenteket küldött ki Várad vára blogvadájának continuatiojára és azoknak főcommendójának f. n. Gyürky Pál uramat kegyelmesen resolválta.

Mivel édes hazánk s kegyelmes urunk ő nga szolgálatjában dicséretesen Ibrányi László uram szolgálatját életének s utolsó vérének kifolyásával contestálta : azért a n. vármegye az katona adásra ne adigálja.«

Fasc. 6. Act. nro. 137.

195.

Palocsay György Szabolcs vármegyéhez. Püspöki tábor, 1705. aug. 5.

»Méltóságos fejedelem kegyelmes urunk ő nga parancsolatjából, úgy méltóságos generális Károlyi Sándor uram ő nga parancsolatjából kénytelenítettvén, kapitány, Szücs János, Kárándi

Mihály, Bessenyei Zsigmond és Nyúzó Mihály uraimék ezereit kegyelmes urunk ő nga táborára küldenem és bocsátanom, gondolván azon ezerekbéli katonák némelyek maradozni is fognának, az n. vármegyének serio intimálom, az helységekben lenni ne szenvedjék, üldöztetvén seregek után küldje a n. vármegyé, példát is statuáltasson közülök.«

Fasc. 6. Act. nro. 80.

196.

*Károlyi Sándor nyílt parancsa a tiszántúli vármegyékhez. Gyön-
gyös, 1705. aug. 10.*

»Mivelhogy az ellenségnek sok rendbéli machinatiói vadnak, s kegyelmes urunk ő nga gratiájából a Tiszántúl való vármegyék hatalmam alá adattanak ; azért praesentibus intimáltatik, hogy minden halasztás nélkül, ámbár nemes és nemtelen légyen, viritim nemine excepto felüljenek. Valaki pedig ezen parancsolatomnak nem fog engedelmeskedni, nem úgy mint hazánk fiaival, hanem mint ellenséggel fogok bánni.«

Fasc. 6. Act. nro. 42.

197.

A fejedelem Szabolcs vármegyéhez. Nyitra, 1705. aug. 19.

»Jóllehet a nemes haza statusainak egyben való gyűlését a Rákos mezejére determináltuk és publicáltuk vala, mint pedig bizonyos kiváltképen való okokra nézve helyesnek itéltük, hogy némely nemes vármegyék Szécsénhez, némelyek Lévához gyülekezzenek és ottan tovább való dispositionktól várjanak. Annak okáért kívántuk praesentibus ezen nemes vármegyének is pro directione sui intimálnunk, hogy ebbeli akaratunkat s rendelésünket értvén a felül írt helyhez, úgy mint nevezet szerint Szécsénhez dirigálván útját, ott más nemes vármegyékkel meg-egyezni s összegyűlni igyekezzék.«

Fasc. 6. Act. nro. 131.

198.

Galambos Ferencz Szabolcs vármegyéhez. Szatmár, 1705. aug. 24.

Négyszáz munkást sürget a vár lebontásához.

Fasc. 6. Act. nro. 118.

199.

A fejedelem meghagyja Szabolcs vármegyének, hogy Gyulai János kapitányt, a ki személyes szolgálatot tesz, zsoldos állításban részt venni, a fennálló rendelet értelmében, ne kényszerítse. Nyitra, 1705. aug. 25.

Fasc. 6. Act. nro. 47.

200.

Károlyi Sándor Szabolcs vármegyéhez. 1705. aug. 27.

A Rákosról Szécsénybe áttett országgyűlésre nézve ezt írja :

»Kegyelmes urunk ő nga parancsolatjából a n. vármegyét praesentibus requirálom, hogy levelem praesentáló tekintetes és nagyságos Palocsay György öcsém uram ő kglme szavainak hitelt adván, ha szintén már útban volna is Szécsény felé, mindazonáltal azonnal megfordulni, holott meg nem indult volna, útját admaturálni Hatvanhoz igyekezzék, hova kegyelmes urunk parancsolatjából személyem szerint compareálván, együtt a n. vármegyékkel coniungálván magamot, midőn Isten ő ngát is közinkbe hozza, az előbb determinált Rákos mezeit közelebb érheti a n. vármegye.«

Fasc. 6. Act. nro. 132.

Közli : ZIMMERMANN REZSŐ.

OKLEVELEK MÁRAMAROSVÁRMEGYE TÖRTÉNETÉHEZ.

— MÁSODIK KÖZLEMÉNY. —

XXVI.

1447 szeptember 25. Szaniszló prépost és a leleszi konvent jelentik a királynak, hogy Dolhay Ambruzs Komlósi Kormos János ellen a szentmihálynapi nyolczados törvényszékre megidéztetett.

Excellentissimo principi et domino, domino eorum Hungarie et coeterorum regi Stanislaus prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez oraciones in filio virginis gloriose debitas et devotas. Vestra noverit excellencia, quod cum nos debita cum reverencia receptis literis magnifici comitis Ladislai de Paaloch, judicis curie regie, pro Joanne dicto Kormos de Komplos, contra

Ambrosium filium Stanislai de Dolha datis et loquentis, nobisque directis, juxta earundem continenciam, una cum Joanne de Posahaza, homine vestre excellencie, literis in eisdem nominatim inserto, unum ex nobis, videlicet fratrem Petrum presbyterum, ad infrascriptam evocationem faciendam nostro pro testimonio destinassemus fidedignum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt: quod ipsi pariter accedendo feria sexta proxima post festum beati Mathei apostoli, proxime preteritum, memoratum Ambrosium, filium Stanislai de Dolha in porcione sua possessionaria, in possessione Zadna vocata habita, ad facta in pretactis literis dicti comitis Ladislai de Paaloch evocatoriiis declarata et specificata responsurum, rationemque efficacem redditurum, contra annotatum Joannem Kormos de Komplos ad octavas festi beati Michaelis archangeli nunc venturas vestre sublimitatis evocassent in presenciam. Datum quarta die diei evocationis antedictae, anno domini M^oCCCC^oXL septimo.

A leleszi konvent levéltárában »Actor. No. 9, anni 1447« jelzet alatt őrzött eredetiről.

XXVII.

1450 junius. 12 Buda. Pálóczy László országbíró elrendeli, Szarvaszói Gyerhes János fia Péter, Szaplonczai Nán Mihály és Szarvaszói István kérelmére, hogy birtokuk Szaploncza határa bejárattassék.

Amicis suis reverendis conventui ecclesie de Lelez comes Ladislaus de Paloch, judex curie regie, amicicium paratam cum honore. Dicitur nobis in personis Petri filii Joannis dicti Gyerhes de Zarvazow, ac Michaelis Nan de Zaploncha, ac Stephani de eadem Zarvazow, quomodo eadem possessio ipsorum Zaploncha vocata, in comitatu Maramorosiensi existens habita legitime reambulacione et novarum metarum erectione plurimum indigeret. Superquo vestram amicicium presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Bercha de Alsov Apsa, vel Georgius de Gyulafalwa, aut Lazarus de Budfalwa aliis absentibus homo regius ad faciem predictae possessionis Zaploncha vicinis et comitaneis ejusdem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, reambulet eandem per suas veras et antiquas metas novas juxta veteres, in locis necessariis, erigendo, reambulatumque et ab aliorum juribus possessionariis metaliter separatam et distinctam statuatur et committatur prefato Petro filio Joannis dicti Gyerhes et aliis predictis jure ipsis incumbente perpetuo possidendam, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatos exponentes ratio-

nem contradiccionis eorum reddituros. Et post hec hujusmodi possessionarie reambulacionis, ac novarum metarum ereccionis et statucionis seriem, cum cursibus metarum inibi erigendarum, ac contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premissis reambulacioni intererunt nominibus et termino assignato domino regi fideliter rescribatis. Datum Bude feria sexta proxima post festum beatorum Viti et Modesti martyrum anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo.

A leleszi konventnek a határjárásról 1450 augusztus 13-án kiállított, s itt alább a XXVIII. szám alatt közzétett bizonyság leveléből.

XXVIII.

1450 augusztus 13. Szaniszló prépost és a leleszi konvent bizonyságlevele arról, hogy Pálóczy László országbíró rendeletére Szarvaszói Gyerhes János fia Péter, Szaploneczai Nán Mihály és Szarvaszóy István kérelmére Szaplonecza nevű birtokuk határai bejárattak.

Omnibus christifidelibus presentibus pariter et futuris, presentium noticiam habituris, Stanislaus prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire: quod nos literas magnifici comitis Ladislai de Paloch, judicis curie regie, reambulatorias, nobis directas, reverenter recepimus in hec verba:

Amicis suis reverendis . . . (Lásd Pálóczy László országbíró 1450 június 12-én kelt, s itt fentebb, a XXVII. szám alatt közlött határjárási rendeletét.)

Nos igitur petitioni dicti comitis Ladislai de Paloch annuentes, ut tenemur, una cum prefato Lazaro de Budfalwa homine regio, unum ex nobis, videlicet fratrem Michaellem presbyterum seniore, ad premissa fideliter peragenda nostro pro testimonio duximus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversi nobis concorditer retulerunt, quod ipsi feria quinta proxima post festum ad vincula beati Petri apostoli, proxime preteritum, ad faciem predictae possessionis Zaploncha in comitatu prescripto existentis et habite vicinis et commetaneis ejusdem videlicet Elie de Bedewhaza et fratribus suis ac iudice et juratis civibus de Hozyumezew inibi legitime convocatis et presentibus accessissent, eandemque per suas veras metas et antiquas undique reambulando, reambulatumque et ab aliorum juribus possessionariis metis infradicendis separatam et distinctam prenotatis Petro Gyerhes de Zarwazow et Stephano de eadem ac Michaeli Naan de dicta Zaploncha stautissent et commisissent premissis jure ipsis incumbente perpetuo

possidendam, nullo penitus contradictore inibi apparente. Mete autem et cursus metales, quibus ipsi preattactam possessionem Zaploncha ab aliorum juribus possessionariis metaliter separassent et sequestrassent, prout idem regius et noster homines nobis recitarunt hoc ordine protenduntur. Quod incepissent a parte meridionali super fluvio Gyepepathaka appellato, ubi idem fluvius cadit in rivulum Hernechpathaka nominatum, abinde ad plagam occidentalem eundo venissent ad rivulum Malomwize nominatum, ubi idem rivulus cadit in fluvium Tiche, abinde eadem plaga occidentali servata et in eodem fluvio Tiche descendendo, et per competens spacium eundo, de ipsoque fluvio Thiche exeundo in unum vallum, ad modum fossati, tempore pluviali aquam in se continentem, penes idem fluvium existentem, ubi attingit terram claustrum beate Marie virginis fratrum heremitarum ordinis sancti Pauli primi heremite, et penes ipsam vallem inter terras arabiles et inter meridionalem et occidentalem plagas eundo pervenissent ad unam antiquam metam terream, cujus medietatem dicto claustrum, alterum autem medietatem, dicte possessioni Zaploncha metaliter separare commisissent, abinde inter easdem plagas et inter easdem terras arabiles modicum eundo, aliam metam terream recepissent, cujus medietas similiter dicto claustrum, altera autem dicte possessioni Zaploncha metaliter essent sequestrate, abindeque similiter inter easdem plagas meridionalem et occidentalem inter terras arabiles . . . procedendo consimiliter unam metam terream antiquam comperissent, et abhinc inter easdem plagas et terras arabiles modicum pergendo aliam metam terream antiquam reperiissent, quarum quidem metarum medietas semper dicto claustrum, altera autem medietas dicte possessioni Zaploncha metaliter essent distingte, deinde inter easdem meridionalem scilicet et occidentalem plagas eundo intrassent ad unam magnam sylvam, et in eadem per magnum spacium eundo attigissent unum magnum lapidem Kechkekw vocatum, et ab ipso lapide inter easdem plagas meridionalem et occidentalem in eadem sylva eundo pervenissent ad magnum montem, Fenewhel dictum, et ab ipso monte in eadem sylva ad plagam meridionalem flectendo, et per bonum spacium eundo, pervenissent ad unum campum, qui dicitur Ravazmezew, deinde declinando ad plagam orientalem, et in magna sylva per bonum spacium procedendo, pervenissent ad unam semitam Soout nuncupatam, abinde ad dictam plagam orientalem in magna sylva per longum spacium procedendo, venissent ad unum campum Feketemezew nominatum, deinde ad plagam septemtrionalem reflectendo, in magna sylva bonum spacium procedendo, venissent ad unum lapidem valde magnum, Kewzaal dictum, hinc

eadem plaga septentrionali servata in magna sylva pergendo venissent ad rivulum Kentespathaka nominatum, ab inde in eadem plaga in magna sylva, per magnum spacium procedendo venissent ad alium rivulum, qui dicitur Godepathaka, inde eadem plaga servata in magna sylva, satis per bonum spacium currendo, venissent ad rivulum Gyapjupathaka nominatum, et ibi reambulationes metarum dicte possessionis Zaploncha terminassent. In quorum premissorum memoriam stabilitatemque perennem presentes literas nostras privilegiales, sigilli nostri appensione munimine roboratas, duximus concedendas. Datum quinto-decimo die diei execucoinis premissorum, anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo supradicto.

László királynak 1457 február 12-én kelt s itt alább a XXIX. szám alatt közzétett átiratából.

XXIX.

1457 február 12. Buda. László király átírja Szarvaszói Gyerhes János fia Péter, Szaploneczai Nán Mihály és Szarvaszóy István kérelmére a leleszi konventnek 1450 augusztus 13-án kelt, s fentebb, a XXVII. szám alatt kiadott bizonyságlevelét Szaplonecza határjárásáról, és a szaploneczai nemeseknek Hosszú mezőváros polgáraival 1373-ban kötött egyességlevelének 1430 július 1-én kiadott, s a XXIV. szám alatt itt közzétett konventbeli átiratát.

Nos Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, Austrieque et Styrie dux, necnon marchio Moravie etc. memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis : Quod fidelis noster Petrus filius Joannis, dicti Gerhes, de Zarvazow personaliter nostre majestatis veniens in presenciam, sua ac Michaelis Naan de Zaploncha ac Stephani de eadem Zarvazow personis exhibuit nobis et presentavit quasdam binas literas conventus ecclesie sancte crucis de Lelez, unam videlicet super legitima reambulacione et novarum metarum ereccione predictae possessionis ipsorum Zaploncha, in comitatu Maramorosiensis existentis, et aliam super quadam compositione inter predecessorum eorundem nobilium de Zaploncha ab una, ac cives et hospites nostros in oppido Hozzumezew commorantes ab alia partibus, racione cujusdam terre arabilis contenciose inter eos dudum facta privilegialiter emanatas tenorum infrascriptorum, supplicans idem Petrus Gerhes suo et aliorum quorum supra nominibus et in personis majestati nostre humiliter et devote, ut easdem binas literas annotati conventus de Lelez, in literas nostras similiter privilegiales verbotenus inscribi et transsumi facientes sibi et memoratis Michaeli et Stephano dare

et concedere dignaremur juris eorum ad cautelam. Quarum quidem unius tenor talis est :

Omnibus christifidelibus . . . (Lásd a leleszi konventnek Szaploneza határjárásáról 1450 augusztus 13-án kiadott s itt a XXVII. szám alatt közlött bizonyosságlevelét.)

Alterius vero tenor est :

Omnibus christifidelibus . . . (Lásd a leleszi konventnek 1430 július 1-én kelt s fentebb, a XXIV. szám alatt kiadott átirólevelét.)

Nos igitur humilimis et devotis supplicationibus annotati Petri filii Joannis Gerhes, per eum suo ac aliorum quorum supra nominibus nostre majestati oblatis, regia benignitate exauditis et clementer admissis, prescriptas binas literas antefati conventus ecclesie de Lelez privilegiales, presentibus literis nostris similiter privilegialibus, verbotenus insertas et transumptas eidem Petro filio Joannis Gerhes ac aliis prenotatis duximus concedendas communi justicia svadente, harum nostrarum, quibus secretum sigillum nostrum, quo ut rex Hungarie utimur, est appensum, vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude sabbato proximo ante festum beati Valentini martyris anno domini millesimo quadingentesimo quinquagesimo septimo ; regnorum autem nostrarum anno Hungarie scilicet decimoseptimo, Bohemie vero quarto.

Máramaros vármegye levéltárában : »Nemes családok iratai Gyerhes 4. szám« alatt őrzött hiteles másolatról.

XXX.

1468 márczius 27. Esztergom. Mátyás király elrendeli, hogy Visóy Simon, Miklós, György, Lukács, István, Gergely és Foris Felső-Visó birtokába örökség jogon beiktattassanak.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez salutem et graciam. Dicunt nobis fideles nostri Simon, Nicolaus, Georgius, Lucas, Stephanus, Gregorius et Foris de Visó, quomodo ipsi in dominium possessionis Felsev Visó, in comitatu Maramorosiensi existentis habite, ipsos jure hereditario concernentis, legitime vellent introire. Super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem, pro testimonio fidedignum, quo presente Michael parvus de Dragomerfalva, aut Joannes Maros de Kohnya, aut Joannes Buhta de eadem aliis absentibus homo noster ad faciem predicte possessionis Viso vocate vicinis et commetaneis ejusdem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo introducat memoratos Simonem, et alios

prescriptos, in dominium ejusdem, statuaturque eandem eisdem simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet premissis titulo ipsis incumbente possidendam, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet ipsos contra annotatos Simonem et alios prenominatos nostram personalem in presenciam ad terminum competentem rationem contradictionis eorum reddituros. Et post hec hujusmodi introduccionis et statucionis seriem, cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premissis statucioni intererunt, nominibus terminoque assignato, eidem nostre personali presencie fideliter rescribatis. Datum Strigonii in dominica Letare anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo, regni nostri anno undecimo coronacionis vero quarto (L. S.) Lecta.

Fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez pro Simone de Viso et aliis infrascriptis intraductorie et statutorie.

Relacio denum habetur sequens: Regius Michael parvus de Dragomerfalva, noster frater Antonius, ac feria quarta ante Rhamis palmarum ad Felsev Viso accessissent, eandem statuisent ut intro nullo contradictore, presentibus vicinis Daan de Zachal, Joanne de Zelesthye et Mandra Kozta de Also Visow, Nicolao de Kevesligeth. Datum sedecimo, anno supradicto.

Máramaros vármegye levéltárában: »Nemes családok iratai Közép Visói Simon 2. szám« alatt őrzött, 1765-ben kiállított hiteles konventi kiadványról.

XXXI.

1468 augusztus 21. Balázs prépost és a leleszi konvent jelentik Mátyás királynak, hogy Dolhay Ambrus nemes ötvened magával Alsó Visói Pap Miklós fejére az esküt letette.

Serenissimo principi domino Mathie dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. regi, domino eorum gracioso Blasius prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez oracionum suffragia devotarum. Vestra noverit serenitas, quod cum juxta continenciam literarum adjudicatoriarum personalis presencie ejusdem vestre serenitatis Ambrosius de Dolha vigesimo septimo die festi beati Jakobi apostoli proxime preteriti ad caput Nicolai Pap de Alsowyso quinquagesimo se nobilibus super eo, quod circa festum beati Mathei apostoli proxime preteriti Symon et Stephanus de Wyso, Nicolaus Pap de Alsowyso, Ivasko Iwga, Nicolaus de dicta Alsowyso ac Ladwan de eadem possessionem Maysy vocatam, in comitatu Maramorosiensi existentem, a manibus ejusdem Ambrosii de Dolha minus juste et indebite pro se

ipsis occupassent, occupatamque tenerent et eadem uterentur in prejudicium et dampnum prefati Ambrosii valde magnum, coram nobis sacramentum prestare debuisset. Ipso itaque juramentalis deposicionis termino adveniente prefatus Ambrosius primo pro se ac deinde Nicolao de Bylke, Andrea de eadem, Paulo de Maythes, Alberto et Petro de Davidhaza, Benedicto de Zythy, Michaele Zekan de Mystizew, Georgio de Komlos, Stephano de Davidhaza, Ladislao de Iloswa, Augustino de Fanchyka, Demetrio de Chama, Blasio de Kezy, Petro de Kalathazegh, Sandrino de Halabor, Antonio de Davidháza, Francisco de Mand, Andrea de Komlos, Stephano de Fanchyka, Emerico de eadem, Michaele Thoboly de Borswa, Egidio de Zyrma, Gregorio de Posahaza, Joanne de Borswa, Joanne de Farnos, Stephano de Sarolyan, Joanne de Komlos, Michaele de Kalothazegh, Joanne de Davidhaza, Ladislao de Gwlach, Paulo de Komlós, Georgio de Bagh, Michaele de Wdwary, Benedicto filio Joannis de Chyl, Gerardo de Hethe, Martino Thumpa de Monyaros, Valentino de Getztze, Michaele de Hethen, Gregorio de Sarallyan, Kanthor de Hethen, Michaele de eadem, Thoma de Kerch, Demetrio de eadem, Michaele de eadem, Ambrosio Erdwgh de Thybafalwa, Damiano de Hethe, Ladislao Zabo de Homok, Blasio de eadem et Lorando de Besenyewd quinquagesimo se nobilibus se incluso ad caput prelibati Nicolai Pap de Also wyso presente suis conjuratoribus jura . . . debeat . . . juramentalis deposicionis seriem cum propriis et possessionum conjuratorum nominibus ad octavas predicti festi beati Jakobi apostoli nunc venturi legitime perdurandas vestre personali presencie duximus rescribendum. Datum secundo die termini prenotati anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo.

Máramaros vármegye levéltárában : »*Nemes családok* iratai Dolhay I. szám« alatt őrzött kissé rongált állapotban lévő papirra írott eredetiről, melynek hátlapján a konvent pecsétje sárga viaszka nyomva még eléggé jól kivehető.

XXXII.

1469 május 18. Buda. Pálóczy László országbíró elrendeli, hogy Szaplóczay Tivadar és fiai, György és Simon, valamint Alsó-Rónay Péter néhai Szaplóczay Ladomér szaplóczai részirtokának egy negyed-, alsó-rónai részirtokának pedig egy harmadrészébe beiktattassanak.

Amicis suis reverendis conventui ecclesie de Lelez comes Ladislaus de Palocz judex curie serenissimi domini principis, domini Mathie dei gracia regis Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis Tyvadar

de Zaponcza ac Georgii et Simonis filiorum ejusdem, necnon Petri de Also Rhona, quomodo ipsi in dominium directe et equalis quarte partis totalis porcionis possessionarie condam Raddomer de Zaponcza predicta, in eadem possessione Zaponcza ac tercie partis similiter totalis porcionis possessionarie ejusdem Raddomer in possessione Also Rhona vocata, omnino in comitatu Maramorosiensi existentibus habitarum, ipsos omnis juris concernencium, legitime vellent introire. Super quo vestram amicitiam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Thomas de Bede, seu alter Thomas filius Gorzo de Jöodh, aut Joannes de Kezepseu Apsa, sive alter Joannes Moldovan de Also Apsa, neve Georgius de Budfalva, an Gyula de Gyulafalva, vel Lupsa de Budfalva aliis absentibus homo regius ad facies prescriptarum possessionum Zaponcza et Also Rhona, consequenterque quarte partis porcionis in eadem Zaponcza, et tercie partis porcionis ejusdem Raddomer in eadem Also Rhona habitas vicinis et commetaneis earundem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, introducat eundem Tivadar et alios predictos in dominium earundem, statuaturque easdem eisdem simul cum cunctis ipsarum utilitatibus et pertinenciis quibuslibet jure ipsis incumbente perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatos exponentes ad terminum competentem regiam in presenciam rationem contradiccionis eorum reddituros. Et post hec hujusmodi introductionis et statucionis seriem cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premissis statucioni intererunt, nominibus, terminoque assignato ut fuerit expedens dicto domino nostro regi fideliter rescribatis. Datum Bude feria quinta proxima ante festum Penthecostes anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono.

A leleszi konventnek a beiktatásról 1469 június 27-én kiadott s itt alább a XXXIII. szám alatt közlött bizonyágleveléből.

XXXIII.

1469 június 27. Balázs prépost és a leleszi konvent bizonyáglevelével arról, hogy Szaploneczay Tivadar és a fiai, György és Simon, valamint Alsó-Rónay Péter, néhai Szaploneczay Raddomér szaploneczai részirtokának egy negyed-, alsórónai részirtokának pedig egy harmad részébe ellentmondás nélkül beiktattattak.

Omnibus christifidetibus presentibus pariter et futuris, presencium noticiam habituris Blasius prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam serie presencium volumus pervenire,

quod nos literas magnifici comitis Ladislai de Paloch, iudicis curie vestre serenitatis, nobis directas honore et reverencia, quibus decuit, recepimus in hec verba :

Amicis suis reverendis conventui ecclesie de Lelez comes Ladislaus de Paloch . . . (lásd a fentebbi XXXII. szám alatt közlött 1469 május 18-án kelt országbírói iktatási rendeletet.)

Nos igitur petitioni annotati domini magnifici comitis Ladislai de Paloch annuentes ut tenemur una cum prefato Joanne de Kezepseu Apsa homine vestre regie serenitatis, unum ex nobis videlicet fratrem Petrum presbyterum, ad premissas introductionem et statucionem faciendas, nostro pro testimonio duximus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversi nobis concorderet retulerunt eo modo : quod ipsi feria secunda proxima ante festum beati Anthonii confessoris proxime preteritum ad facies prescriptarum possessionum Zaponcza et Also Rhona (vocatarum) consequenterque quarte partis porcionis Raddomer in eisdem habite et aliarum utilitatum earundem, alpium, . . . molendinorum, earundem, vicinis et commetaneis earundem universis, videlicet Ladislao de Veresmarth, Michaele de Zlathyna et Joanne Paska de Fejereghaz inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, introduxissent prefatum Tyvadar et alios predictos in dominium earundem statuissentque easdem eisdem simul cum cunctis ipsarum utilitatibus et pertinenciis quibuslibet jure ipsis incumbente perpetuo possidendas, contradictore ibidem nullo penitus apparente, legitimis et consvetis diebus, juxta regni consvetudinem, moram continue pertrahentes in faciebus earundem. In cujus rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas nostras pendentis et autentici sigilli nostri munimine roboratas eisdem duximus concedendas. Datum sedecimo die introductionis et statucionis prenotatarum anno domini supradicto.

Máramaros vármegye levéltárában : »*Nemes családok* iratai Szaplonczay 4. a. szám« alatt őrzött hitelesített másolatról.

XXXIV.

1469 május 23. Balázs prépost és a leleszi konvent bizonyítják, hogy Mátyás király rendeletére egyrésztől Bilkey István fiának Péternek fia Miklós, János fia András, Mihály és István testvérek és Illés fiai István és Sándor, másrésztől pedig Urmezey Péter fia János s ennek unokatestvérei János fiai Péter és Lázár között Lipcse, Herincse, Berezna, Ökörmező, Repenye, Kelecsény és Vizköz nevű birtokok két egyenlő részre osztattak.

Omnibus christifidelibus presentibus pariter et futuris presencium noticiam habituris Blasius prepositus et conventus

ecclesie sancte crucis de Lelez salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire : Quod cum nos juxta continenciam literarum obligatoriarum serenissimi principis domini Mathie dei gracia regis Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. modum et formam quarumdam possessionarie divisionis et sequestracionis in se denotancium inter Nicolaum filium Petri filii Stephani, ac Andream filium Joannis de Bylke, Michaellem et Stephanum fratres carnales, alterum Stephanum et Sandrinum filios Elie de dicta Bylke ab una, et Joannem filium Petri de Wrmezew ac Petrum et Lazarum filios Joannis de eadem fratres patruales ipsius Joannis ab altera partibus emanatis et confectis, nobisque directis, juxta quarum continenciam unacum Nicolao de Bedew homine regio in dictisque literis obligatoriis dicti domini nostri regis inter alios homines regios nominatim conscripto, unum ex nobis videlicet fratrem Philippum presbyterum, ad dictam divisionem pro utriusque partibus faciendam nostro pro testimonio duximus destinandum, qui tandem exinde ad nos reversi nobis voce consona retulerunt eo modo : Quod ipsi quindecimo die festi beati Georgii martyris, videlicet in festo Stanislai episcopi, proxime preterito, primo ad facies possessionum Liptze et Herinche vocatarum, in Comitatu Maramorosiensi habitarum, accedendo easdem in primaria sua divisione prout et quemadmodum eedem partes usquemodo tenuissent et possedissent, simul cum cunctis earundem utilitatibus, obvencionibus et emolumentis ac juribus patronatus ecclesiarum tenere et habere atque perhenniter uti et frui commisissent. Tandem ad facies possessionum Berezna, Ekermezew, Rypyna, Kelechen et Wyzkewz vocatarum, similiter in eodem comitatu Maramorosiensi existentium, habitarum conformiter accedendo easdem, simul cum cunctis ipsarum utilitatibus, puta terris arabilibus cultis et incultis, sylvis, pratis, agris, pascuis, fenetis, indaginibus, alpiibus, aquis, aquarumque decursibus et generaliter quarumlibet utilitatum et obvenienciarum generibus, ad easdem pertinencium in duas rectas et coequales partes divisissent, bipartissent, distinxisse et a se sequestrassent, quas tandem divisas et distinctas reliquissent et commisissent partibus predictis et eorum successoribus jure perpetuo tenendas pariter et habendas. Eedem eciam partes sibi invicem hujusmodi divisioni contradicere noluisse (et non) contradixissent. Prescripte vero partes coram nobis personali ipsorum astancia dictam divisionem, mediante propriis ipsorum fassionibus, ac sub oneribus fratrum ac filiorum ipsorum, in se ipsos preassumptis corroborarunt coram nobis patrocinio presencium mediante. In cujus rei memoriam stabilitatemque perpetuam presentes literas nostras pendentis

et autentici sigilli nostri munimine roboratas, eisdem partibus et ipsorum successoribus duximus concedendas. Datum sedecimo die termini prenotati anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono.

Hátlapján XVI. századbeli írással: Litere divisionales Lypche 1469. Leleszi eonventnek uy divisionalis levele Uörmező fiú ágon levő familia között Berezna, Ökörmező, Ripina, Keleczen és Vyzköz nevű falukról.

A Petrovay levéltárban őrzött, hártýára írott, ép állapotban lévő eredetiről, melynek függő pecsétje elveszett.

Ezen oklevélből az volna következtethető, hogy a Bilkey és az Ūrmezey családok egy közös törzsből származtak, amint-hogy Dr. Csánki ezen feltevésnek ad kifejezést a *Történelmi Társúlat* 1889. évi kirándulása alkalmával Máramarosszigeten tartott felolvasásában. Azonban ez téves, mert a dolog úgy áll, hogy 1350-ben, az akkor már megtelepített Lipcse és Herincse (akkor Zelemező) kenézségét a Bilkeyek őseinek adományozta Lajos király, a határ felnyúlt a *Nagy Ág folyó* völgyén egész a lengyel határig. 1404-ben Lipcse és Herincse birtokát az Ūrmezeyeknek adományozta Zsigmond király s az Ūrmezeyek bele is helyezkedtek. Ebből hosszantartó per keletkezett, s hol egyik, hol másik félnek kedvezett az ítélet, míg végre egyességre léptek s a két falut s az időközben megtelepített Bereznát, Ökörmezőt, Ripinyét, Kelecsényt és Vízközt egymás között két egyenlő részre osztották, de kihalás esetére a kölcsönös örökösödést kikötötték.

XXXV.

1470 január 11. Buda. Mátyás király vizsgálatot rendel el Szlatinai Nán Mihály és Szaploneczai Nán Lukács ellen, akik mintegy 9 esztendő előtt Szaploneczay Tivadar, Alsó-Rhónai Pap Péter és néhai Szaploneczay István özvegye bizonyos alsó-rónai részbirtokait elfoglalták, amikor is Nán Mihály Pap Péter házáat megrohanva, ott az anyját, Margit asszonyt az arcán súlyosan megsebesítette, ingóságait pedig elhordatva, 300 arany forintnyi kárt okozott.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez salutem et graciam. Exponitur nobis in personis Tyvadar de Zaploncha, et Petri Pap de Alsó Rhona, necnon relicte condam Stephani de eadem Zaploncha, quomodo in anno cujus jam nona vel citra instaret revolutio annualis, Michael Naan de Zlatyna et Lucas de dicta Zaploncha, nescitur quibus respectibus, quandam porcionem ipsorum exponencium possessionariam in possessione Alsó Rhona vocata in comitatu Maramarosiensi existente habitam pro se ipsis minus

juste et indebite ac sine omni lege occupassent, occupataque uterentur etiam de presenti. Eo non contentus tempore in eodem idem Michael Naan ex consilio Luce de predicta Zaploncha, nescitur qua de causa, una cum suis complicibus et familiaribus armatis et potenciaris manibus ad possessionem dictorum exponencium Also Rhona predictam, consequenterque domum et curiam ipsius Petri Pap exponentis in eadem habitam, irruendo, ibique nobilem dominam Margaretham, matrem ipsius Petri, in facie lethaliter vulnerassent universaque res et quelibet bona tam ejusdem Petri Pap, quam etiam jobagionum suorum, protunc inibi repertas et inventa, abstulissent et recepissent, in quibus dictis exponentibus trecentorum flonerorum auri damna intulissent potencia mediante in prejudicium eorundem exponencium atque damnum valde magnum. Superquo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus: Quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Joannes Bank de Zarvazow, aut Georgius vel Michael Fitzza dicti de Gyulafalwa, sin Demetrius filius ejusdem Michaelis, seu Thomas de Bede, sive Nyztor de Kewzep Apsa aliis absentibus homo noster, scita prius premissorum mera veritate, evocet prefatos Michaellem Naan de Zlatyna, necnon Lucam de Zaploncza contra annotatos exponentes ad octavas festi beati Georgii martyris nunc venturas nostram personalem in presenciam rationem de premissis reddituros efficacem, litis pendencia, si qua foret inter ipsos, non obstante. Insinuando ibidem eisdem, ut sive ipsi in predictis octavis coram eadem nostra personali presenciam compareant sive non, eadem ad partis comparentis instanciam id faciet in premissis, quod juri videbitur expediri. Et post hec hujusmodi inquisicionis seriem cum nominibus evocatorum octavas ad predictas eidem nostre personali presencie fideliter rescribatis. Datum Bude feria quinta proxima post Epiphaniarum domini anno ejusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo.

Fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez pro Tyvadar volaho de Zaplontza et aliis infrascriptis contra Michaellem Naan de Zlatyna, necnon Lucam similiter Naan de dicta Zaplontza ad octavas festi beati Georgii martyris nunc venturas. Inquisitorie, evocatorie et insinuatorie.

A leleszi konvent 1470 márczius 11-én kelt s itt alább a XXXVI. szám alatt közlött jelentéséből.

XXXVI.

1470 márczius 11. A leleszi konvent jelenti Mátyás királynak, hogy a vizsgálat megtartatván, a hatalmaskodás mindenben úgy történt, a mint az a királynak fentebb, a XXXV. szám alatt közlött levelében foglaltatik, miért is Szlatinai Naan Mihály és Szaploneczay Lukács a szentgyörgynapi nyolczados törvényszékre a királyi személyes jelenlét elébe megidézettek.

[Serenissimo principi domino Mathie dei gracia regi Hungarie, Bohemie etc. domino ipsorum graciosissimo Blasius prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez oraciones in domino devotas perpetua cum fidelitate. Vestra noverit serenitas nos literas vestre serenitatis inquisitorias, evocatorias et insinuatorias nobis directas summo cum honore recepisse in hec verba]:

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. . . . (Lásd a király 1470 január 11-én kiadott s a XXXV. szám alatt közlött vizsgálatot elrendelő levelét.)

Nos igitur preceptis et mandatis ejusdem vestre serenitatis in omnibus obedire volentes, ut tenemur, una cum prefato Georgio Fitze de Gyulafalwa, homine ipsius vestre serenitatis, unum ex nobis videlicet fratrem Petrum presbyterum, ad premissa fideliter peragenda nostro pro testimonio duximus destinandum. Qui demum exinde ad nos reversi nobis voce consona retulerunt: quod ipsi feria tertia proxima ante festum beati Gregorii pape proxime preteritum in dicto comitatu pariter procedendo ab omnibus, quibus decens et opportunum fuisset diligenter inquirendo talem de premissis scivissent et comperissent certitudinis veritatem: quod premissa facta potenciaria sic et suo modo prout videlicet tenor literarum ipsius vestre serenitatis contineret prescriptarum, facta extitissent. Habitaque itaque inquisitione, idem vestre serenitatis et noster homines ibidem et eodem die memoratos Michaellem Naan de Zlatyna in eadem, et Lucam de Zaplontza in eadem Zaplontza, quemlibet videlicet eorum in porcionibus ipsorum possessionariis habitis, contra annotatos exponentes ad dictas octavas festi beati Georgii martyris nunc venturas ipsius vestre serenitatis personalem evocassent in presenciam rationem de premissis reddituros efficacem, litis pendencia si qua foret inter ipsos non obstante. Insinuassent ibidem eisdem, ut sive ipsi in predictis octavis coram eadem vestre personali presenciam compareant sive non, vestra serenitas ad partis comparentis instanciam id faciet in premissis, quod juri videbitur

expediri. Datum sexto die diei inquisitionis, evocationis et insinuationis predictarum anno domini supradicto.

Máramaros vármegye levéltárában: »Nemes családok iratai Szaplonczai Pap 2. szám« alatt őrzött, a leleszi konvent Pap Tódor részére 1773-ban kiadott átiratának hitelesített másolatáról.

A [...] közötti bevezetés hiányzik a kiadványból s azt más, egykorú oklevelekből pótoltuk.

XXXVII.

1471 márczius 20. Balázs prépost és a leleszi konvent bizonyítják, hogy Petrovay Mihály és Leordinay Mihály dolhai, zádnyai (ma Zárnya) és bronkai (ma Szuhabaranka) birtokukat és Petrovay Mihály dolhai udvarházát zálogba adták mindkét Ilosvay Lászlónak és Szirmay Forisnak.

Nos Blasius prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez memorie commendamus: Quod Michael de Pethrowa et alter Michael de Leordina, antefatus Michael de Pethrowa Joannis et Demetrii filiorum, dictusque Michael de Leordina Joannis filii ipsorum onera et quelibet gravamina ad subscripta observanda, in se ipsos assumpmentes, coram nobis personaliter constituti sunt confessi in hunc modum: Quomodo ipsi pro necessitate summe pecunie, in qua summa pecunie processus et prosecucionis cujusdam serie per Michaellem Fyche, Georgium Iwanka, et alterum Georgium Fyche de Gywlfalwa et Joannem de Swgathak, contra ipsos reportate condescendere habuissent, aliis eciam necessitatibus ipsos ad presens urgentibus evitandis, directas et equales medietates integrarum possessionum Dolha, Zadnya et Bronka vocatarum in comitatu Maramorosiensi existencium et habitarum dictus Michael de Pethrowa, simul cum curia sua nobilitaria in dicta possessione Dolha adjacente, uterque vero illorum easdem medietates possessionum, simul cum universis et singulis earum utilitatibus et pertinenciis, terris utputa arabilibus, cultus et incultis, agris, pratis, pascuis, fenetis, sylvis, nemoribus, rubetis, montibus, promontibus, collibus, vallibus, alpibus, fluviis, aquarumque decursibus, stagnis, piscaturis, lacubus, molendinis et locis molendinorum et generaliter quarumlibet utilitatum integritatibus, quovis nominis vocatis vocabulo, ad easdem spectantibus et pertinere debentibus utroque Ladislao de Iloswa in quadringentis, ac Foris de Zyrma in ducentis florenis auri puri, plene ut dictum extitit receptis ab eisdem, et levatis pignori duxissent obligandas. Imo obligarunt, impignorarunt, coram nobis tali modo: Ut dum et quandocumque prelibati uterque Michae dictas medietates

possessionum a prefatis uterque Ladislao et Foris redimere vel-
lent, extunc iisdem rehabitis premissis sexingentis florenis auri
puri, rerum estimacione qualibet seclusa, plene et integraliter,
salvis scilicet decima et nona partibus, easdem eisdem absque
omni occasione remittere debeant et teneantur. Assumpmens
nihilominus prefati uterque Michael et obligant se infra tempus
redempcionis, memoratos utrumque Ladislaum et Foris in paci-
fico dominio dictarum medietatum possessionum contra quos-
libet jure mediante impetitores et causidicos ipsorum propriis
laboribus et expensis juridice conservare atque expedire vigore
et testimonio presencium mediante. Datum feria quarta proxima
ante festum annunciacionis beate Marie virginis, anno domini
millesimo quadringentesimo septuagesimo primo.

A leleszi konvent levéltárában »No. Fasc. 12. Actor. anni 1471«
jelzet alatt őrzött eredetiről.

XXXVIII.

*1474 május 3. Balázs prépost és a leleszi konvent bizonyítják, hogy
Bedey néhai Ivásko fia János fiaival Sándor, Tamás, Mihály,
István, György és Tivadarral, valamint néhai Illés fia Sándor,
Lőrincz és György rokoni szeretetből átadták bedői birtokuk negyed-
részét nevezett néhai Bedey Ivásko leányának, Margitnak, a férjé-
nek, Pál bedői oláh papnak és utódaiknak Margit leánynegyedi
követelésének kielégítéséül.*

Omnibus christifidelibus presentibus pariter et futuris noticiam
presencium habituris Blasius prepositus et conventus ecclesie sancte
crucis de Lelez salutem in omnium salvatore. Ad universorum
noticiam harum serie volumus pervenire: Quod Joannes filius
condam Ivasko et Sandrinus filius condam Elie de Bedew coram
nobis personaliter constituti, ipse Joannes Sandrini, Thome,
Michaelis, Stephani, Georgii et Thywadar filiorum necnon Lau-
rencij filii prefati condam Elie fratris sui ipsius Joannis, ipse
quidem Sandrinus filius dicti condam Elie, Georgii filii ejusdem
eondam Elie fratris sui ipsius Sandrini onera ad infrascripta
inviolabiliter observanda in se assumpmentes, sunt confessi in
hunc modum: Quomodo ipsi ducto fraternali et consanguinitatis
amore, quo ipsi erga nobilem dominam Margaretham consortem
Pauli pap wolachi de eadem Bedew filiam scilicet prefati Ivasko,
sororem utpute ipsius Joannis... et inducti, scilicet pro omni-
moda satisfaccione juris quartalicii eandem dominam Marga-
retham de porcionibus et juribus possessionariis prefati condam
Ivasko in ipsos utputa Joannem et Sandrinum filium condam
Elie redundatis, concernentis et eisdem quoquomodo attinentis,

directam quartam partem porcionis possessionarie ipsorum in possessione Bedew vocata, in comitatu Maramorosiensis existenti habite adjacentem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentijs quibuslibet, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem quartam partem prescripte porcionis possessionarie rite ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, prefate domine Margarethe consorti prefati Pauli pap, et per eam eidem Pauli pap dedissent, annuissent, consignassent et contulissent in filios filiorum eorundem domine Margarethe et Pauli pap, jure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas pariter et habendas. Imo dederunt, annuerunt, consignarunt et contulerunt, omne eciam dominium et proprietatem domini dicte quarte partis in eosdem dominam Margaretham et Paulum pap transtulerunt coram nobis. In cujus rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras privilegiales authentici sigilli nostri munimine roboratas, duximus concedendas. Datum in festo invencionis sancte crucis anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto.

Máramaros vármegye levéltárában: »Nemes családok iratai Bedői Pap 1. szám« jelzet alatt őrzött, hártýára írott, függő pecsétetes, ép állapotban levő, de egy helyen tintával leöntött, s azon a helyen olvashatatlan eredetiről.

A megnevezett bedői nemesektől származnak a Bedői Debics, Handik, Markos, Nyikorin, Sandru és Tivadar Bedőn ma is birtokos nemes családok és a Gyulafalván lakó Bedeyek vagy oláhosan Begyovánok.

XXXIX.

1475. Sziget. Mihály huszti, Nagy Pál rónaszéki várnagyok és máramarosi alispánok, valamint a négy szolgabíró bizonytságot tesznek arról, hogy néhai Gyulafalvi Ivánka özvegye, Rednik Anka és fia, Rednik György egyrésztől, másrésztől pedig Sugataghy Vlád fia, Mikle János előtők megjelenvén, azt vallották, hogy habár Mikle János és Gyulafalvi Ficze Mihály, a nevezett Rednik György nagybátyja között viszálykodás volt Sugatag, Hernécs, Desze, Krácsfalva és Nyíres nevű birtokaik iránt, most abban egyeztek meg, hogy Sugatag fele, Doroszlófalva egyharmada és Hernécs, Desze, Krácsfalva és Nyíres fele Mikle Jánosé, Sugatag másik fele, Gyulafalva és Doroszlófalva kétharmada, Hernécs, Desze, Krácsfalva és Nyíres másik felével Rednik Györgyé és testvéreié legyen, kiket is azok birtokába új beiktatás címén minden ellentmondás nélkül be is iktattak.

Nos Michael castri Huzth et Paulus magnus castelli de Ronazeek castellani, necnon vicecomites terre Maramorosiensis,

item Elias Danch de Wanchfalwa, Simon Gyerhes de Zarvazow, Bogdan de Nyagowa et Demetrius Perse de Gyulafalwa, quatuor judices nobilium ejusdem comitatus, damus pro memoria tenore presencium : Quod nobilis domina Anka de Retnek, relicta quondam Ivanka et Georgius similiter Rethnek de Gyulafalwa ut actores ab una, onera et quelibet gravamina filiorum suorum levantes, necnon Joannes Mikle filius Vlad de Sugatag, pro filiis suis Lupse et Michaelae sponponderunt partibus ab altera coram nobis personaliter adherentes, propria eorum voluntate confessi sunt in hunc modum : Quomodo licet inter ipsos Joannem Mikle de Sugatag et Michaellem Fichá de Gyulafalwa, patrualem dicti Georgii, tempore preterito racione et pretextu quarumdam possessionum suarum, Sugatag, Hernech, Deze, Karachfalwa et Nyres lis et controversia fuisset mota et exorta et coram preposito de Lelez pro compositione ventilata, quia tamen racione ratificande cause eorum in dictis possessionibus et aliis suis juribus possessionariis ex mandato de curia regia pro parte ejus derelictae reportato preceptum dispositumque fuit, ut secundum jura sua active et privilegia ipsorum antiqua causa eadem sopirerunt, qui admonicioni nostre judicarie obedientes et veritatem agnoscentes, ipse partes in talem pacis et concordie devenissent unionem : Quod licet in prima divisione possessio Sugatag tota Joanni Mikle, modo autem medietas ejusdem cum tertia parte Dorozlofalwa, altera medietas dicte possessionis Sugatag cum duabus partibus possessionum Gyulafalwa et Dorozlofalwa relicte Ivanka, Gorgio Rethnek et fratribus suis, possessiones Hernech, Deze, Karachfalwa et Nyres equaliter in duas partes sequestrent (una et proventum sylvarum), quarum prima Georgio Rethnek et fratribus aliis, secunda vero Joanni Mikle cum filiis in perpetua cadent divisione, interposito vinculo florenorum 100 puri auri, absque comitis et judicum porcionibus. Quare nos in sede nostra judiciaria omnia literalia instrumenta et privilegia antiqua agnoscentes et videntes, causam ipsam satis longe ventilatam, similiter decrevimus judicavimus, ut invicem proprio nutu et concordia partes litem sopivissent. Super quibus prefate partes fuissent contente, petens nos debita cum instancia, ut easdem in dominium dictarum possessionum, taliter sequestratarum, scilicet Gyulafalwa, Sugatag, Hernech, Deze, Krachfalwa, Dorozlofalwa et Nyres, cum cunctis suis utilitatibus, observato juris ordine, introduci faceremus. Quibus assensum prebentes nobilem Georgium Rethnek, filium quondam Ivanka de Gyulafalwa et alios supra nominatos, novo titulo introduccionis et statucionis in dominium earundem possessionum Gyulafalwa, Sugatag, Hernech, Deze, Karachfalwa, Dorozlo et Nyres, cum universis

suis utilitatibus introduximus et statuimus, nullo penitus inibi contradictore apparente. Harum testimonio et literarum mediante, datum in Zigeth 1475.

Máramaros vármegye levéltárában: »Nemesi családok iratai Rednik V. szám« alatt őrzött, a vármegye közönségének 1754 április 26-án Rednik Gergely fia, János, kérelmére kiadott átiratának hitelesített másolatáról.

XL.

1476 január 25. Eszenyi Chapy Potencziana, Dolhay Ambrus özvegye, a férje birtokaiból járó hitbérét és jegyajándékát testvérének, Chapy Albertnek engedi át.

Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis: Quod nobilis domina Potenciana relicta quondam Ambrosii de Dolha, filia videlicet condam Akacii Chapy de Ezen coram nobis personaliter constituta sponte et libere est confessa in hunc modum: Quomodo ipsa tam amore fraternali, quem erga Albertum Chapy de eadem Ezen, fratrem suum uterinum gerit intuitu, tum vero quia propter muliebris sue tepiditatem, factum negocii sui infrascripti effective et comode prosequi nequiret, ob hoc ipsa dotem et res paraphernales, necnon cuncta jura et quelibet debita sibi de porcionibus et juribus possessionariis prefati condam Ambrosii de Dolha ubilibet et in quibuscumque comitatibus existentibus habitis, juxta consuetudinem hujus regni provenire debentes, eidem Alberto Chapy fratri delegasset, tradidisset et contulisset in perpetuum habendam et percipiendam. Et nihilominus si opportunus esset a manibus eas et ea detentoribus per juris sequestrationem ab eosdem prosequi et reobtinere posse concessisset et annuisset. Imo ipsa domina Potenciana prescriptam dotem et res paraphernales, necnon cuncta jura et quelibet edita dicto Alberto Chapy delegavit, tradidit et contulit in perpetuum habendas et percipiendas, dumque, ut prefertur, opportunum fuerit eas et ea reoptinendi, requirendi et prosequendi plenam facultatem coram nobis vigore et testimonio presencium mediante. Datum in festo conversionis beati Pauli apostoli, anno M^oCCCC^oLXX sexto.

A leleszi konvent levéltárában »Proth. Parv. fol. 65« jelzet alatt őrzött eredetiről.

XLI.

1476 március 7. Buda. Mátyás király előrebocsájtván, hogy értésére esvén, miszerint néhai Dolhay Ambrus fiai, Demeter, György, János, Miklós és Péter, valamint Bilkey Ivasko fia, András azzal vádoltatnak, hogy Bilkey Mihályt megölték, s ezért birtokaikat Báthory István országbirónak, testvérének, Báthory Andrásnak és Horváth János máramarosi ispánnak adományozta, minthogy azonban a vádlottak magokat ártatlanoknak állítják lenni, megparancsolja Bereg vármegye ispánjainak és szolgabíráinak, hogy ezen ügyben vizsgálatot tartsanak.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. fidelibus nostris comiti vel vicecomiti et iudicibus nobilium comitatus de Beregh salutem et gratiam. Expositum extitit majestati nostre in personis fidelium nostrorum nobilium Demetrii, Georgii, Joannis, Nicolai et Petri filiorum condam Ambrosii de Dolha ac Andree filii condam Ivasko de Bilke, quomodo datum esset intelligi nostre majestati, quod ipsi quendam Michaellem de eadem Bilke circa festum beati Martini episcopi proxime preteritum, in possessione Mystichew vocata, in eodem comitatu de Beregh existente habita, interim fecissent, propter hocque fideles nostri magnifici comes Stephanus de Bathor iudex curie nostre ac Andreas de eadem Bathor frater ejusdem, ac Joannes Horvath comes comitatus Maramorosiensis universa jura possessionaria ipsorum a nostra majestate pro se ipsis impetrassent. Cum tamen dicti Demetrius, Georgius et alii predicti in morte dicti Michaelis penitus inscii fuissent et innocentes haberentur, essentque prompti se pro expurgacione eorum et innocencia attestatorie vicinorum et commetaneorum dicte possessionis Mystichew, ceterorumque nobilium comprovincialium ejusdem comitatus de Beregh submittere. Unde pro parte et in personis eorundem nostre extitit supplicatum majestati, ut talem, qualem iidem vicini et commetanei dicte possessionis Mystichew, ubi hujusmodi interempcio patrata fore perhibetur, ac nobiles comprovinciales predicti comitatus de Beregh scirent super premissis veritatem, investigari facere dignaremur. Et quia nos de veritate premissorum cupientes cerciorari, fidelitati igitur vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus agnitis presentibus, universis vicinis et commetaneis dicte possessionis Mystichew ceterisque nobilibus comprovincialibus dicti comitatus de Beregh, quibus licet, ad unum certum et brevem terminum sedis vestre judicarie, per vos eisdem prefixendum, in eadem sedem vestram judicariam, vestre in presentiam, insimul convocatis, ab eisdem ad fidem eorum deo debitam,

fidelitatemque nobis et sacro nostro regio diademati observandam, tacto dominice crucis signo per eos, coram vobis ac Thoma, vel Gregorio de Komlos, aut Michaeli filio condam Petri Palko de Dobroka, sin Andrea filio condam Michaelis Zekany de Mystichew predicta, seu Gregorio de Began, sive Barnaba Soklosy de eadem, neve Joanne Sorros de Borswa, aliis absentibus homine nostro et testimonio conventus ecclesie de Lelez, quod per ipsum conventum ad id serie presencium illac transmitti jubemus, predictis etiam magnificis comite Stephano et Andrea de Bathor ac Joanne Horvath, vel eorum procuratoribus, aut hominibus, ante octo dies diei seu termini inquisitionis veritatis premissorum, ac executionis exhinc fiendarum, per vos ut prefertur prefigendum, per unum ex vobis, puta Ladislaum in aliorum possessionibus, seu porcionibus possessionariis eorundem illac legitime convocatis et accessitis et presentibus prestandam, de et super eo: Utrum annotatus condam Michael tempore in predicto per prefatos Demetrium, et Georgium ac alios predictos exponentes in predicta possessione Misthychew interemptus fuerit an ne, meram, plenam atque omnimodam sciatis, inquiratis et experiamini certitudinis veritatem. Et post hec hujusmodi rescite veritatis premissorum seriem cum propriis et possessionum attestancium nominibus, ut fuerit expediens per vos et dictum conventum ecclesie de Lelez, personali presencie nostre fideliter rescribi volumus et mandamus, secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude feria quinta proxima ante dominicam Reminiscere anno domini M^oCCCC^oLXX sexto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimonono, Bohemie vero septimo.

A leleszi konvent levéltárában: »Actorum No. 14, anni 1476« jelzet alatt őrzött eredetiről.

Közli: PETROVAY GYÖRGY.

OKIRATOK BETHLEN ISTVÁN 1636. ÉVI TÁMADÁSA TÖRTÉNETÉHEZ.

I.

Gyulafejevárt, 1633. július 31.

Georgius Rakoci Dei gratia etc. Generose fidelis nobis dilecte etc.

Az öreg ur Bethlen István apánk uram három úttal is requirálván bennünket, Bethlen Péter hivünk mellett lakodalomára elbocsátása és elküldése felől. Mivel az arra rendelt nap Isten

áldásából szintén elközelget, hogy ilyen szükségének idején Bethlen Péter hivünk hűséged jelen léténél böcsületinek inkább megfelelhessen, melyre mivel hűséged az Urnak rá is ígérte magát; kglmesen intjük hűségedet, sőt parancsoljuk is neki el ne mulassa, hanem az indulásnak napjára illendő készülettel lévén, menjen el Bethlen Péter hivünk mellett mátkájáért, mind az urnak kedveskedését, mind Bethlen Péter hivünknek barátságos szolgálatját várván érette. Secus non facturus. Datum Albae Juliae die ultima Anno 1633.

G. Rákóci m. pa.

Kívül: Generoso Francisco Bethlen de Keresd Aulae familiari nostro etc. Fideli nobis dilecto. (Zárópecsét.)

II.

Ecsed, 1634. julius 20.

Splis ac magnifice, domine frater mihi observandissime, officiorum meorum addictissima oblatione praemissa.

Mivel ez mostani előttünk álló szükségre nézve az fejedelem ő kglme az készületről mindenüvé parancsolt, én pedig 21 esztendőttől fogva ennél lovatlanb ember nem voltam, kérem szeretettel kglmedet édes öcsém uram, pinzemért szerezzen kglmed énnékem egy jó lovat, hallom penig, hogy kglmed most is jó lovakat hozott az portáról, noha voltak az előtt is kglmednek s ha azok közül adna is pinzemért egyet kglmed ilyen szükségemben, elég jóakaró atyafiának adná kglmed. Mely kgd ebbeli jóakaróját mint uramnak atyámfiaának ügyekezem megszolgálni vékony erőm szerint.

Hogy penig én kglmedet ezzel búsítom, megbocsásson kglmed, mert amaz régi jóakaró s együtt való régi nyájasságunk vitt reá, mikor ám el hajdon régen atyámfia valál s ez a birodalom hordozott ebben, mert hiszen ha jámbor volnál, az vérnek nem kellene viznek lenni benned jó öcsém, mert szegül-végül hiszen én is azon atyádfiai közül való atyádfia volnék, az kikkel együtt az nagyanyánk és nagyatyánk egyek voltak, mikor ugyan gondolkodnál ám felőle. De ez paraszti írásomról megbocsáss jó öcsém, mert mikor nem szeretnélek én, így nem irnék. Tartsa meg Isten jó egészségben kglmedet boldogul sok jó esztendeig. In Ecsed, die 20. Julii 1634. Kglmednek szeretettel szolgáló atyjafia

Gróf Bethlen István m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico dno Francisco Miko de Hidvég, etc. dno et fratri observandissimo. (Zárópecsét.)

Ugyanott Bethlen Elek írásával: 1634. Öreg gróf Bethlen István írta Mikó Ferencznek.

III.

Ecsed, 1634. július 21.

Splis ac magnifice domine frater mihi dilecte, observandissimeque officiorum meorum addictissima commendatione praemissa.

Noha édes bátyám uram majd szinte el kezd kglmed engem régi jó akaró szeretettel szolgáló atyafiát felejteni, hogy csak levelét is immár ritkán láthatom kglmednek, mindazáltal, én kglmednek az váradi gyűlésben az nemes vármegye közé bejövő szándékát ez salutáló és egy bona diest kívánó s látogató levelém által akarám kglmednek magamat eszében juttatni édes bátyám, kívánván az Űristentől minden jót kglmed felől érteni. Kérem is kglmedet, egészsége felől engemet tudósítson. Minthogy pedig itt az nád között én igen ritkán hallok valami bizonyost ez mostani hírek s állapotok felől, hanem reggel, estve (az kit azelőtt nemis hallottam,) vidra szót kell néha hallgatnom és az gyönyörűséges szunyogoknak szigengetéseket, fecske szónk pedig ugyan bővön vagyom. Kglmedet kérem szeretettel édes bátyám uram, az melyeket méltó értenem, tudósítson kglmed az töröknek mostani zergelődése és szándéka felől mit ért kglmed bizonyosbat. Hallom némely bizonytalan embereknek beszédekből, hogy Orosz-Csiknál akarná az török által kötni az hidat, ezt el kell-e hinni? S mit érthet szándékokban, kérem kglmedet édes bátyám uram tudósítson, igyekezem kglmednek megszolgálni. Akarám kglmednek is értésére adni, hogy nékem is ma jöve szolgám Lengyelországból, ki azt beszéli, hogy az lengyel is valóba takarodik alá az Podoliára Cameniczhoz, igen készen is vannak. Hallott ilyent is, hogy Kassához is fognának hadat kibocsátani, melyet, én azt reménylem, hogy az császár ő felsége és palatinus uram requisitiojára fogunk gyűjteni s kibocsátani, ha ugyan kibocsájtják. Édes bátyám uram, ne felejtse el azért kglmed teljességgel, noha ilyen nagy contentusban és disgratiaban vagyok én az én fiam uramnál ő kglménél; mert mint az test az lélektől, szinte úgy nem szakadhatnék én el az ő kglme és édes hazám szolgálatjától, csak ő kglmének ismerhetném én hozzám azt az haladó sinceritással, kivel ő kglme nekem ex conscientia tartoznék. Noha ez széles világon az ő kglme kezénél levőt, egy talpalatnyit én nem kívánnék ő kglmétől, csak igaz jó akaratot és hogy az mit az Űristen reánk ruházott, gyermekimet s magamot ne háborítana abban, hanem mutatna abban ő kglme securitást jövendőre gyermekimnek. Ha ezt én megtapasztalhatnám re vera én az én vékony erőm szerént utolsó óráig szol-

gálnék ő kglmének. Mert vaj ki nehéz édes bátyám uram, az mi-
ből embernek s gyermekinek élni kell, mikor abban háborgatta-
tik méltatlanul s reménysége kívül, főképen, mikor az jóért kü-
lömben fizetnek. Engem kglmed tartson elébbi szeretettel szolgáló
igaz atyafiának. Tartsa meg az Úristen kglmedet jó egészségben
szerelmesivel együtt sok jó esztendeig. In Ecsed, 21. Julii 1634.

Splis ac M. D. Vrae

Frater ad officia addictissimus

Comes S. Bethlen mp.

Kívül: Spectabili ac magnifico dno Sigismundo Kornis de Ruszka,
equiti aurato, Illmi Dni Principis regni Transsilvaniae consiliario ac comi-
tatum Bihoriensis et de Zaránd supremo comiti etc. dno et fratri obser-
vandissimo dilectissimoque. (Zárópecsét.)

Ugyanott más írással: 21 Julii 1634. C. S. Bethlen hírekről tudakozik
s jelenti szíve fájdalmát.

Ugyanott Bethlen Elek írásával: Öreg gróf Bethlen István írta Kornis
Zsigmondnak 1634.

IV.

Ecsed, 1634. augusztus 24.

Splis ac magnifice Dne frater observandissime dilectissi-
meque officiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Tudom uram az kik az én be nem mehetésemnek méltó
okát bizonynal nem értik, elég idegen gondolkodásokkal lehet-
nek felőlem, noha az fejedelem ő kglmének parancsolatjára ne-
hogy be nem mentem volna az ő kglme és szegény hazám szol-
gálatjára, az ki engem Istennek kegyelmességéből szült, nevelt,
tartott és táplál, de ha annyira való beteg löttem volna is, hogy
csak lábomra felállhattam volna is, de még is szekeremen is
bevontattam volna bizony magamat; de mit mondhatok uram
egy néhány úttal bizonyos kiváltképen való s megtapasztalható
okokból és sok rendbeli, az fejedelem ő kglme nekem való írásból
felette való nagy idegenségét és neheztelését eszemben vévén, nem
láttam módját, hogy uramnak s fejedelmeknek idegenségével
s neheztelésével forogjak szeme előtt. Hanem elsőben (még a mi-
nap gyűléskor elkezdvén) törekedtem egy néhány úttal ő kglmé-
nél azon, hogy ő kglme az én igen felette igaz méltó kívánságaimra
való resolutiojából ismertesse meg én velem s abból tegyen secu-
russá, hogy ellenem való nagy nehézségét letötte és az minemű
szokatlan articulust tavaly csináltaték, az fiscalis várakban való
praesidiumnak bevétele felől, azt az articulust ő kglme cassáltatná.

Hunyadban is az én gyermekimnek igazsága ellen ne patro-
cinalna ő kglme másnak; sőt ha kiktől valami praetensiojok után
való jussokat ő kglme megvötte volna is, az üdvezült kegyelmes
urunk donatioja szerint conferalná gyermekimnek.

Nyavalyás leányomhoz Zólyomi Dávidnéhoz is, hogy ő kegyelme mutatna kegyességet ezekből, hogy az üdvezült kegyelmes urunk által neki kiváltott zálogos jószágért contentáltatná ő kegyelme.

Úra az mely arany és ezüst művet, ugy mint igaz parafernumot zálogban hányta az jószágnak vételekor, engedné meg ő kegyelme, hogy az köz resmobilisekből válthatná ki.

Jegyruhájáról is ország törvénye szerint ő kegyelme contentáltatná.

Az üdvezült kegyelmes urunk monumentumára legált pinzből is az mely tizezer forintot ő kegyelme inauguratiojakor elkért vala kölcsön, mivel annak is hétezer forintját ő kegyelme meg nem adá s magaméből s kit kölcsön kért pénzemből kelle végben vinem, adná meg ő kegyelme.

A miképen Topán assecurált vala ő kegyelme, hogy minden jószágimban magamat, gyermekimet megtart, ezután is ő kegyelme tartaná abbeli reverzalisához magát.

Voltak ezenkívül is ezekhez tartozó kisebb, de méltó, igaz kivánságim, kikben ő kegyelme kezénél valót egy talpalatnyi földet, egy embert, vagy egy pinz érő jót nem kívántam, olyan semmit is, valamelyet az üdvezült kegyelmes urunk nem adott s legált magamnak és gyermekimnek, hanem hogy az magunk sajátjában mutatna ő kegyelme csendes securitást jövőre maradóinknak. Ez előszámlált kivánságim dolgából mind az gyűléskor s mind azoltától fogva nem csak egy úttal találtam meg ő kegyelmét, kikre ha ő kegyelme reá megyen vala, ezekkel offeráltam ő kegyelmének sincere magamat: hogy noha Topán sem kívántam azokat ő kegyelmétől soha egy igivel is, de valamit ő kegyelme nekem ígirt, semmivel ő kegyelme nekem adós abból ne legyen.

Dévában is az mely hatvanezer tallér jussa az fiamnak vagy üdvezült kegyelmes urunk donatiojának continentiaja szerint, mivel Szécsi Mária asszony velünk erős hit alatt emanált végezésit az fejevári káptalanban retractálá és annihilálá, azt is fiammal ő kegyelmének engedtettem vala, mihelyt az végezésnek violálásáért amittálta volna Szécsi Mária asszony.

Annak felette erre ígirtem ő kegyelmének magamat, hogy bemegyek az ő kegyelme és édes hazám szolgálatjára, az ő kegyelme hűségére megesküszöm, valamiben szegény hazánknak szabadságának és az római császárral ő felségével való confoederationak ellene nem téssen és életem fogyásával is kész leszek szegény hazámmal együtt ő kegyelmének szolgálni.

De mindezekre az én igaz méltó kivánságimra is, ennyi úttal való requisitionra is hogy semmi jó választ nem ada ő kegyelme, így semmit egyebet az ő kegyelme nagy neheztelésénél eszemben

nem vehetvén nem láttam semmi módját, hogy ő kglmének nagy felgerjedett haragjával foroghassak szeme előtt uramnak s fejedelmeknek. Mely nagy oknak kényszerítéséből, hogy én az én édes hazámnak mostani nagy igyében jelen nem lehetek, az énnékem mely nehéz legyen, soha bizony azt én kglmednek meg nem tudom írni.

Kárhozzat ő kglme ezzel, hogy én az országon kívül Bécsben s Budában küldöztem az ő kglme hire s engedelme nélkül ; kényszerítettem pedig Bécsben küldeni a szegény fiam halála után az ecsedi állapotért, mivel sok okokra nézve kételen voltam avval, ha az üdvezült kglmes urunk acquirálta maga familiácskájának, én is igyekeztem azt abban megerősíteni. Küldtem azután leányomnak való vásárlásokért is. Más az pedig, hogy a mennyiben Istennek kegyelmességéből magyarországi jószágocskáimról magyarországi patronus is vagyok, itt künn nem is tilalmas az méltó dologban való írás, nem látom okát, miért nem irhatnék én Ecsedből akár Magyarországbán s akár Bécsben s akárhova, a hova illendő s méltó írni ! Budára is pedig nem egyébért küldtem, hanem mivel húsz esztendőül fogva ennél lovatlanb nem voltam, mint most, akkor az lévén a hire, hogy ott török tábor vagyon, ugy küldtem volt egy jámbor szolgámat Horvát Istvánt oda, hogy énnékem egy lovat vegyen ott.

Másikért azért, hogy ennyi sok ártalmas hírek között azon egy alkalmatossággal igyekezzék értekezni, tudakozni, mi lehesen bizonyos oka annak az tábornak gyülekezetinek és ha szegény hazánk ellen való dolgot értene, vigyázzon arra is ; sőt valamely memorialéval oda küldöttem volt, hitem szerint irom kglmednek, azon szerint küldöttem be párjáját az fejedelemnek ő kglmének is.

Most is generalis uram látogatván az római császár ő felsége végházait, az én magyarországi jószágim is pedig az ő kglme tisztí alatt lévén, gyakorta meg is kell szükségképen ő kglmét találnom holmi szükséges dolgokbul, illetlennek itiltem, hogy jószágomon menvén által, be nem hinám egy ebédre vagy vacsorára ismeretségnek okáért is, kit Majtényban egy ebédre be is híttam. De ha sem Budára se Bécsben irtam vagy izentem se generális urammal tractáltam, avagy szántszándékkal való cselekedetemmél vétettem ez óráig az ő kglme méltóságos fejedelemsége ellen és hazámnak csendessége és szabadsága ellen, hiszem Istennek hála senki kényszerítése, se fegyver az nyakamon nincs, hátramaradott napjaimban is nem sok vagyon hátra, de soha bár az Uristennek szent színit az én lelkem ne lássa.

De ha az én ártatlan voltomra is ugyan nincs hitelem ő kglme előtt s az én nagy sincera oblatiom ő kglmének nem kell és gyer-

mekinkkel együtt jószáginkban való békességes megmaradásunkról semmi securitást ő kglme nem akar mutatni, nincs mit tennem, látja az én Istenem szívemet, hogy csak ő kglme ezekből teszen vala s tenne most is securussá a mint feljebb is íram, vérem hullásával s életem fogyásával is kész volnék ő kglmének szolgálni édes hazámmal együtt.

Mindazáltal így is osztozatlan fiam mellé száz lovas fizetett szolgálmat az ő kglme és édes hazám szolgálatjára beküldöttem. Az vármegyéken levő jószágocskáimról kapu szám után illendő gyalogokat is gondviselőim, hogy mindennünnen mentől jobb készülettel előállassák, megparancsoltam. Akarám azt is kglmednek értésére adni in rei veritatem, be nem mehetésemnek igaz okát a vég is, hogy ha gonosz akaróim külömben magyarázzák is, de kglmed érthesse úgy voltaképen a mint az dolog vagyon. Tartsa meg Isten kglmedet sok jó esztendeig jó egészségben kedvesivel együtt. Datum in Arce Ecsed, die 24. Augusti Anno 1634. Splis ac Magce Dne Vrae frater et officio paratissimus
Comes S. Bethlen mp.

Kívül: Spectabili ac magco dno Sigismundo Kornis de Ruszkaequiti aurato etc. dno fratri observandissimo dilectissimoque. (Zárópecsét.)

Ugyanott más írással: 24. Aug. 1634. D. C. S. Bethlen okait jelentgeti be nem jövetelinek az mostani expeditiora ő maga mellé.

Ugyanott Bethlen Elek írásával: Topai végezéshez való öreg Bethlen István és öreg Rákóczi György között.

V.

Ecsed, 1634. augusztus 25.

Reverende Dne et frater mihi observandissime officiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Én csak most értettem Uram, hogy az szegény idvezült Maxai Péter uram nekem könyvei közül egy falka könyvet hagyott volt, melyek Fejérvári mester uramnál volnának, kglmedet azért akarám szeretettel requirálni, testamentomának continentiája szerint a kiket nekem hagyott, azokat mester urammal adassa Kecskeméti uramnak karkai prédikátorunknak kezéhez, catalogus szerint quietantiat vevén róla Kecskeméti uramtól, mely quietantiat kglmed küldené kezemhez is kglmed, hogy én is az szerint vehetném kezemhez az könyveket Kecskeméti uramtól, a mely kglmed fáradságát megszolgálom kglmednek, mint uramnak s atyámfának.

Ez alkalmatossággal nem tűrhetem, hogy kglmednek, régi bizott jóakaró uramnak s atyámfának elé ne hoznám szomorú panaszimat. Hallom azt, hogy némely emberek minemű idegen

gondolkodással vadnak ezért felőlem, hogy én az fejedelem ő kglme parancsolatjára be nem mehetek, mely ő kglme parancsolatjára, és édes hazám szolgálatjára ne hogy be nem mentem volna, de bizony ha annyira való beteg löttem volna, hogy ha lábomra fölálhattam volna, de mégis szekeremen ugyis bevontattam volna magamat. De mit mondhatok uram, kglmed tudja legjobban, minemű méltó s igaz kívánságim voltak énnékem ő kglmétől, kikre ha ő kglme reá megyen vala, mind Horvát János uram által leányom lakodalma után s mind Czeglédi István által küldött levelemben, ezekre offeráltam magamat. Hogy valami nemű nagy oblatioja volt ő kglmének én hozzám Topán kglmed és Kassai uram által, énnékem azokkal soha adós ne legyen. fiamnak Dévában az mely hatvanezer tallér jussa vagy az idvezült kglmes urunk donatiojának continentiaja szerint, fiammal azt is egy pénz summa fizetés nélkül ő kglmének adatom, mivel Szécsi Mária asszony velünk való erős hűti alatt emanált végezésit az fejevári káptalanban retractálá és annihilálá, mihelyt az compositionak violálásáért törvény szerint amittálja Szécsi Mária asszony. Annak felette, hogy ő kglméhez bemegyek, az ő kglme hűségére megesküszöm és életem fogyásával is házammal együtt kész leszek ő kglmének szolgálni. De mivel ilyen sincera oblatiom is ő kglmének nem kelle és semmi méltó kívánságimra is, csak egyikre is semmi választ ő kglme nem ada, mindezekből az ő kglme hozzám való nagy felgerjedett haragjánál egyebet én nem tudok concipialni, noha pedig ugy készültem vala, hogy magam is bemenjek, de uramnak s fejedelmemnek szeme előtt ilyen rettenetes haragjával s neheztelésével mint foroghattam volna, annak módját nem láttam. Mindazáltal szegény hazámnak régi rendtartása szerint osztozatlan fiam mellé száz lovas fizetett szolgálmat az fejedelem ő kglme szolgálatjára és szegény hazánkra bebocsátottam. Mely mostani ügyében szegény hazánkna, hogy én jelen nem lehetek, ez felül megírt okoknak kényszerítéséből azt én meg nem irhatom kglmednek mennyire keseregjen az én szívem azon. Ő kglme kárhoztat engem azzal írásában, hogy én Bécsbe és Budára küldöztem. Magyarázzák sinistre azt is, hogy az generálissal szemben voltam, noha a mikor a hírét bevitték, még azután talám egy héttel is voltam szembe vele. Küldtem pedig Bécsben az szegény fiam halála után az ecedi confirmátióért, mivel (in summa confidentia irván kglmednek) abban oly defectusok voltak, kire, ha én ujolag confirmatit ne vegyek, maradékim meg nem maradhattanak volna benne. Küldtem leányomnak való vásárlásért is. Budára küldtem azért, hogy egy lovat hozassak, mivel húsz esztendőől fogva ennél lovatlanb nem voltam, hallván, hogy oda valami tábor gyülekezett volna. Másikért

azért, hogy a mennyi sok híreket hallottunk, vigyázzon s tudakozzék is, ha szegény hazánk ellen valami ártalmas híreket érthetne.

Generális urammal is löttem azért szemben, mivel az ő felsége végházait látogatván, jószágimon menvén által, gyalázatnak tartottam volna, ha egy ebédre, avagy vacsorára be nem hittam volna, esmeretségnek okaért, holott az én jószágim az ő kglme tiszt alatt lévén, sokszor kényszerítetem holmi szükséges dolgokból ő kglmét requirálnom. De ha se ő kglmével az fejedelem ő kglme fejedelemsége ellen és szegény hazámnak csendesége, békessége és szabadsága ellen tractáltam, se Budára és Bécsben a végre ez óráig irtam és izentem, soha az Istennek színét az én szegény lelkem bár ne lássa, úgy őriztem én ez óráig az én lelki esméretemet ennyi anxietasim és tribulatioim között is. De ha az én ártatlan voltomra is ugyan még sincs hitelem, hanem torkig kell az gyanuban büntelen voltomra is ülnöm, nincs mit tennem uram. Ám ő kglme immár sub amissione omnium bonorum parancsolja nagy keménységgel bemeneteletem, noha én annélkül is szívem szerint mennék, csak az ő kglme rettenetes haragját s neheztelését ne látnám tapasztalhatóképen valamecsen (így !) ő kglme velem, de én nem tudom mint mehessek addig be, mig securus nem lehetek az ő kglme resolutiojából haragjának letétele felől. Ha pedig az Ursten úgy rendelte s ezzel akarja ő szent Felsége én velem ez hitvány világot megutáltatni s magához venni, hogy ő kglme a jóért nekem gonoszszal fizessen s ő kglme vegye el tőlem a mit Isten reám ruházott, úgy kell lenni a mint a jó Isten akarta, legyen áldott az ő szent neve mindenekért, csak adjon ő szent Felsége igaz hitet s szent lelket az békességgel való tűrésére.

Akarám azért ezeket kglmednek in rei veritate a végre értésére adnom, hogy gonosz akaróimnak sok sinistra informatiojok között is érthesse ezeket voltaképen. Engem kglmed tartson minden időben szeretettel szolgáló atyafiának. Tartsa meg az Ursten kglmedet jó egészségben sok jó esztendeig. Datum in Arce Ecsed, 25. Aug. 1634.

Reverendae Dnis Vrae frater ad officia paratissimus
Comes S. Bethlen mp.

Kívül : Reverendo Dno Stephano Gelei superintendenti ecclesiarum in Transsilvania orthodoxarum dignissimo ac Ministro verbi divini in ecclesia Albensi vigilantissimo etc. dno et fratri observandissimo. (Zárópecsét.)

Ugyanott más írással : 25. Augusti 1634. D. Comes S. Bethlen rationes, cur in praesenti expeditione bellica praesens esse nequeat. Certos a Petro Maxai sibi legatos libros sollicitat.

Ugyanott Bethlen Elek írásával : 1634. Öreg gróf Bethlen István levele Gelei püspökhöz, menti magát, mert nem jöhet be Erdélybe. Históriahoz meg kell nézni.

VI.

Szamosujvár 1636.

Az Űristen 6 felsége minden idvess6ges j6kkal 6ldja meg kglmedet.

Mi dolog6ert kellett Bethlen Ferencz uramat kglmedhez k¼lden¼nk, sz6val meg fogja kglmednek jelenteni 6 kglme; igen kglmesen kívánjuk kglmedt6l, hitelt adván szavának, alkalmaztassa ugyis kglmes kívánságunkhoz kglmed magát, azt fejedelmi kegyelmess6ggel vessz¼k kglmedt6l. 6ltesse Isten sokáig jó eg6szs6gben kglmedet. Datum in arce nostra Szamosujvár. Anno 1636.

G. Rakocy mp.

K¼v¼l: Generosae Dnae Elisabethae Perneszi, generosi quondam Balthasaris Chieszelinszi de Szilv6s relictæ viduæ etc. nobis gratae. (Z6r6pecs6t.)

Jegyzet: Az eg6sz lev6l a fejedelem sajátkez¼ írása. A lev6lben a dátum k6zelebbi megjel6l6se hi6nyzik.

VII.

Segesv6r, 1636. febr. 10.

Nos requisitiros litterarum etc. etc. capituli ecclesiae Alben-sis Transsylvaniae etc. Damus pro memoria per praesentes: Quod praefatus illmus dnus dnus princeps, dnus noster clementissimus, exhibuit nobis et praesentavit litteras quasdam prudentium ac circumsectorum dnorum consulis primarii, regiique iudicis, caeterorumque senatorum juratorum civitatis Segesvariensis etc. etc. Quarum quidem litterarum Hungarico idiomate confectarum tenor, seu verbalis continentia sequitur hunc in modum:

Mi Vassas M6rton, Segesv6r v6ross6nak polg6rmestere, Iffiu Istv6n kir6lybír6ja, Veyrauch Zakorias sz6kbír6ja 6s az tizenh6rom tan6csbeli emberek, mi is penig ezen Segesv6r v6ross6ban, kik sz6sz embereknek hivattatunk 6s k6z6ns6gessen az eg6sz v6rosnak lakossi, fels6 6s als6 renden lev6k, szem¼nk el6tt viselv6n mi azt, hogy az ¼r Istenen kív¼l mi senkinek nagyobb h¼s6ggel, igazs6ggal, t6k6lletess6ggel nem tartozunk, mint az mi fejedelm¼nknek 6s hazánknek; látv6n azt is, hogy az mi szabads6gunknak oltalmaz6sa az mi mostani kglmes urunknak megmarad6s6ban helyeztetett: Esk¼sz¼nk az6rt az 6l6 Istenre, ki Atya, Fi¼, Szentl6lek teljes Szent H6roms6g egy bizony 6r6k Isten, hogy mi eg6sz v6rosul az mi kglmes urunknak az tekintetes 6s ngos R6koci Gy6rgynek, Isten kglmess6g6b6l Erd6lyors6g-

nak fejedelmének, Magyarország részeinek urának és székelyek ispánjának ő ngának fejünk fenn állásáig igaz tökéletes hivei leszünk, barátjának barátja, ellenségének ellensége, se jó, se gonosz szerencsájében mellőle el nem állunk, hevet, hideget vele tűrünk szenvedünk, minden ártalmára való dolgokat, kiket akár honnét hallhatunk is, ő ngának mentől hamarébb hurré tesszük, magunk is ellene igyekezünk állani ; kit Isten eltávoztasson, ha az szükség úgy kívánja, hogy ő ngának városunkban kellene akarmely szükségének idején jőni, szorulni, minden hozzátartozóival minden halogatás nélkül bebocsátjuk. Mind ezeknek megállására, megtartására minket meg is az igaz Isten úgy segéljen és úgy adja lelkünk idvességét, mely dolognak bizonyosságára adtuk az mi kglmes urunknak ő ngának kglmes írása alatt költ és városunk pecsétivel megerősített levelünket. Datum in civitate Segesvár, die 10 mensis Februarii. Anno Dni 1636. Et subscriptum erat e regione sigilli ab una : Martinus Vasas consul. Stephanus Iffiu judex regius mp. Zacharias W. judex sedis mp. Stephanus Mann ; ab altera vero partibus : Johannes Schenkein orator, legis peritus, Stephanus Deli senior, Johannes Szöllösi, Laurentius Szócs, Mathias Szászkézdi. Nos itaque etc. Datum feria quarta proxima ante festum incarnationis Dni Servatoris Jesu Christi. Anno 1636.

Kívül Bethlen Elek írásával : Szász hit, hamar felbontják ők azt. Jegyzet : A káptalani pecsét az okirat hátlapján.

VIII.

Monora, 1636. febr. 16.

Isten ő felsége minden idvességés jókkal áldja meg kglmedet. Mulatságnak okáért jöven ki tegnap Fejérvárról, az estve Gergelyfáján adta vala meg kglmed levelét jámbor szolgája. Voltak azután is nálunk az segesvári hiveinkben s úgy bocsátottuk el őket, hogy rövid nap reversalisokat káptalan pecsété alatt odaküldvén, kglmed által az populus is az szerint praestálják (így) juramentumokat. Mi declaráltuk is, magunkkal városokban csak az szükségnek idején kívánjuk, hogy bebocsássanak ; ez idő alatt is, hogy kglmed feledő arról nem volt, igen kglmessen vöttük kglmedtől, kibén ezután is munkálkodván, messze ott való hazájától ne távozzék. Az gazdasszony szombaton be fog érkezni Fejérvárra s mindjárt elküldjük az reversalist, s akkor kglmednek bővebben irunk. Az estve vők császár ő felsége kglmes levelét, kit nekünk bizony nagy becsülettel ir s assecurál is ő felsége, csak az kereszténységtől el ne szakadják, minden ellenségim ellen megsegít elegendő haddal ő felsége. Most is mind jötön jó az sok jó legény s hadnagyság viselt emberek Magyarországból.

Igazságot írok, oda sok jó akarónk vagyon. Adja Isten, minden jót hallhassunk kglmed felől. Datum Monora 16 Februarii. Anno 1636.

G. Rákóczy mp.

Kívül: Generoso Francisco Bethlen de Körösd, primarii ordinis aulae familiari nostro etc. Fideli nobis dilecto. (Zárópecsét.)

Ugyanott a fejedelem sajátkezű írásával: Az segesváriak ha meg tudják becsülni az mi fejedelmi kglmességünket s hozzájok való jóakaraktert, fejedelmek soha ilyen nem volt, mert mi nekik keresünk mindent, kiért az magunk életét sincere s értékünket koczára vetettük, szabadságokat oltalmazván.

Jegyzet: Az egész levél I. Rákóczy György sajátkezű írása.

IX.

Gyulafehérvár, 1636. febr. 24.

Az Uristen ő felsége minden idvességes jókkal áldja meg kglmedet.

Az Uristen szent áldomásából tengapi napon az gazdasszony mind gyermekekkel együtt jó egészségben juta ide s ma transzumáltatván az cáptalannak az segesváriak reversalissát, im kglmed kezében küldtük, melyek kglmed nekik megmutatván és minden illetlen vélekedéseket s ítéleteket elméjeből szép, illendő s helyes ratiokkal kiirtogatván, ígéretük szerint kglmed vegye meg az községtől is ez szerint az reversalist, az ő nevekre iratván jó módjával az reversalist. És azon is legyen, minél többet pecsételtesse s subscribáltassa kegyelmed vélek mind az feje fejével és előkelőjével s végben vivén kglmed, hozza maga ide. Itt nagy havunk vagyun, igen erős idő s jó szánutunk. Adja Isten, minden jót hallhassunk kglmetek felől. Datum Albae Juliae, 24 Februarii anno 1636.

G. Rakoczy mp.

Kívül: Generoso Francisco Bethlen de Körösd, primarii ordinis aulae nostrae familiari etc. Fideli nobis dilecto. (Zárópecsét.)

Jegyzet: Az egész levél I. Rákóczy György sajátkezű írása.

X.

Kolozsvár, 1636. febr. 29.

Anno Domini 1636 die 29 Februarii Claudiopoli. Szaláncei István uram több mellette levő Budára menő követek expedi-tiójáról való consignatio.

Magának Szaláncei István uramnak költségére és az hova kívántatik ajándékban tall. nr. 700.

Petki István uramnak tall. nr. 100.

Kőrösi István uramnak tall. nr. 100.

Az segesvári székbírónak tall. nr. 100.

Az budai vezér két fiának két arany kardot nr. 2.

Az vezér öcscsének egy merő ezüst majczos, aranyas bogláros, szederjes és zöld duplétos apró türkéses portai forma kardot nr. 1.

Az vezér thihájának egy szép zöld bársonyos hüvelyű ezüstös aranyas portai forma kardot nr. 1.

Az kévántatik két zöld csapás ezüstös aranyos hüvelyű, gyengén ezüstözött magyar forma kardot nr. 2.

Egy veres csapás ezen forma kardot nr. 1.

Négy ezüstös aranyas fekete bársonyos nyelű csákányokat nr. 4.

Ezüst aranyos kupákat is adtunk ő kglme kezében tizen-nyolczat nr. 18.

Ez a tizennyolcz kupa nyomott in summa nr. 68 p. 16½.

Az vezérnének materiát.

Kívül : 1636. Budára küldött követek által való ajándék. (Bethlen Elek megjegyzése.)

XI.

Gyulafejevárvár, 1636. ápr. 29.

Georgius Rakoci Dei gratia etc. Generose fidelis nobis dilecte etc.

Igen kedvünk és akaratumk ellen vagyom, hogy kglmeteket ujobban kell ezen egy esztendőben másodszeri összevegyülésekre való fáradsággal és költséggel terhelnünk. De követ hiveink megérkezvén Budáról és mi is tanácsur hiveinket mindnyájan magunk mellé hivatván, az mi karban a dolgok állanak, ahoz képest, hogy országul kglmetek oltalmára, szép szabadságik megtartására és bizonyos megmaradására való vigyázásunknak és atyai kegyes gondviselésünknek meg ne fogyatkozzunk, azért semmiképen el nem mulathatók. Melyre képest egész tanács úr hiveinknek közönséges egyező tetszésekből és értelmekből kellett országul kglmeteknek generalis gyűlést Fejérvári városunkban ad diem 25. futuri mensis Maii promulgálnunk. Azért kglmednek hagyjuk kglmesen és parancsoljuk is, ez levelünket vévén az megirt napon és helyen maga személye szerint okvetetlen jelen legyen és megértvén mind a Budáról megjött követeknek r(ela)ti)óját mind az reportált követségről s mind azután levő dolgokról kglmeddel egyértelemből, magok jövőendő bátorságos megmaradásokra, Isten segítségével által továbbá való haladozás és késedelem nélkül minden jó és hasznos dolgokat végezhesünk. Secus subpoena in generali Decreto expressa non facturus.

Cui de caetero gratiose propensi manemus. Datum Albae Juliae, die 29. Aprilis Anno 1636.

G. Rakoci mpa.

Kívül: Generoso Francisco Bethlen de Keresd, primari ordinis. Aulae familiari nostro etc. Fideli nobis dilecto. (Zárópecsét.)

XII.

Gyulafehérvár, 1636. június 9.

Eminentissime ac reverendissime Dne, amice et vicine noster observandissime.

Irtuk vala kglmednek egynéhány nappal az előtt is, Bethlen Péter nem sokat gondol az ő felségének adott reversalisával, emberit szüntelen jártatja Budára atyjához, szekereken élést is és megcsinált patkót, patkószeget is küld neki. Bethlen István uram is szolgálait hasonlóképpen küldözvén Ecsedben, az törökkel való minden tanácskozásit, végezésit communicálván véle és ő általa, a hová kívántatik, mindenfelé. Az mely szolgálait Tokajban, Szoboszlón Bethlen István uramnak elfogtanak, azoknál lévő titkos levelekből és magok az intercipiált emberek relatiójából is érthet ő felsége császár mindeneket s kglmed is, ha Bornemisza János uram ő felségéhez azokat felküldötte, avagy csak palatinus uramnak küldte, kglmed annak is végére mehet Szükség volna mind az leveleket, s mind az emberek relatióját éppen ő felségének és kglmednek is voltaképpen érteni, úgy lehetne ő felségének és kglmednek is ide mi reánk is és az közönséges békességre is alkalmatos vigyázása s gondviselése. Az mit intercipiált szolgálai által irogatott Bethlen István uram és izent Budáról, azt egy Modori András nevű szolgálja Bethlen Péternek erősíti, kit Bethlen Péter atyjának hagyásából a végre küldött volt ide be kémségre, hogy hallgatózzék és értekezzék, mit végez az ország mostani gyűlésében Bethlen István uram és Bethlen Péter felől s azt vigye meg Bethlen Istvánnak Budára. Ez kémet jámbor szolgálaink megfogván, magunk eleiben is hozattuk vala, examinálván járása felől, nagy erős hűt alatt referálá kémségének summáját. Többi között beszéllé azt is, hogy őtet az akkor elmúlt szombaton (mintegy tíz nappal ezelőtt) bocsátotta el Ecsedből Bethlen Péter; minekelőtte elbocsátotta volna, két levelét olvasta meg előtte Bethlen István uramnak, melyeket Budáról akkor elmúlt héten írt. Az utolsó levelében háromszor esküszik meg erős hittel Bethlen István uram, hogy török császár exturbálásunkra már minden hadait elrendelte és két rendbeli erős parancsolati jöttek ki, az budai, bosznai, temesvári és

silistriai pasákra s kantamir pasára is az tatárokkal együtt, hogy mihelyen harmadik parancsolatját látják, egyszer s mind három felől jőjjenek Erdélyre, Moldova-Havaselfölde felől, Temesvár felől, harmad felől pedig az hajdúságra Várad felől. Azt is beszéllé, hogy török császár maga is Drinápolyba jőne, hogy nagyobb rémülést szerezhesen mind nekünk, mind az keresztyénségben. Azt is mondja az kém, hogy török császár és a vezér csak az okon adtanak nekünk szép szót és az budai tractatus is arra nézett, hogy nekünk securitást mutatván, inkább vigyázatlanságban találtassunk. Mindezek között pedig egyvüvé annyi vigyázásunk ne legyen, mint palatinus uramra és Illyésházy Gáspárra. Melyeket akaránk kglmednek azon szerént megírni, hogy az közönséges békességre annál jobban tudhasson vigyázni. Éltesse Isten sokáig jó egészségben kglmedet. Datum albae Juliae die 9 Junii A. D. 1636. Eminentissimae et reverendissimae dnis vrae amicus et vicinus benevolus.

Ugyanott Bethlen Elek írásával : 1636. Pázmán Péternek írt levele az öreg Rákóczi György fejedelemnek, mikor öreg gróf Bethlen István Budára ment volt.

Jegyzet : Egykorú másolat.

XIII.

Gyulafehérvár, 1636. július 17.

Anno Dni 1636 die 17 Julii.

Instructio egregii *Stephani Szentpáli* ad generalem Poloniae Konjec-polskium, expediti internuntii nostri.

Az generalist salutalván és megmondván, mely nagy szeretettel vöttük az őnga hozzánk való jóakarattját és az mostani állapotunkban szorgalmatosságát s vigyázását, mostan is az ő jóakarattjában bízván ő ngának, királynak is ő felségének és az republicanak, hiszszük s várjuk hozzánk kglmességét s ilyen közönséges veszedelmek idején segítségét, holott ez az veszedelem, noha az egész keresztyénséget is concernálhatja, de közelebb Lengyelországot, úgy mint közelebb szomszédot érheti, kinek eltávoztatásában Isten ő szent felsége királynak ő felségének és az republicanak adott mostan jobb módot, hogy sem mint egyéb keresztyén fejedelmeknek.

Az mostani állapotot ő ngának voltaképpen adhatjuk érté sére, az kajmekam két levelében is az nagy Istenre és örök császár fejére esküszik s felel nekünk, hogy Bethlen István miatt semmi bántásunk nem leszen, sőt Budáról elviteti és Rhodus fele egy tenger szigetében fogva fogják tartani, de mindazáltal eddig el nem vitték, s nem szintén adhatunk hitelt tisztaságának, mert

másfelől mind budai, bosznai és tömösvári passák táborban szállanak, Kantamer passának s az moldvai s havaselyföldi vajdának is parancsolt császár, hogy ők is felüljenek, kit mi semmi jóra nem magyarázhatunk. Az okon mi is országul táborban szállunk és vigyázásban leszünk, Isten segítségével, ha ugyan gonosz szándékkal vadnak hozzánk, úgy hiszszük nem késnek, azon igyekeznek, míg mindenfelől való segítségink megérkezik, hogy addig próbáljanak. Kihez képest mi is azt kívánjuk ő ngátul, hogy az mely kész hadai ő ngának vadnak, abból ezer kozákot s ezer sonert szakasztana fizetésünkre, kiknek mi fizetéseket megadatjuk. Ez melyet ha cselekedik ő nga, mostan így segíthet meg bennünket, mert alioquin periculum in mora, ha most conscribalunk; ha pedig semmiképpen az nem lehetne, hogy kész hadat szakaszthatna, ő nga lenne segítséggel, hogy minél hamerőbb és alkalmasban conscribálhassunk. Ugyan az mely kozákokat s lovasokat ideszakasztaná fizetésünkre, azoknak az hadnagyi, kapitányi jőnének el vélek, itt osztán az kapitányok eleibe magunk ordinantiát adnánk.

Másodikat azt kíváná ő nga, hogy az király ő felsége és az republica keresztyéni affectusokból propriis sumptibus hatezer emberrel segítjen meg ilyen nagy veszedelemnek propulsálásában, kik mindjárást második levelünkre indulhatnának meg. Ha pedig azt mondaná, hogy az királytól ezekre nincsen resolutioja, magától nem lehet, kérni kell, hogy éjjel-nappal certificálja kivált ő felségét, hogy ilyen veszedelmes állapotunkban ő felsége annuáljon ebbeli kívánságunknak és mutassa keresztyéni affectusát, segítségét, magunk is ezen dolog felől más bizonyos emberünk által requiráljuk ő felségét.

Harmadszor. Az mint ő nga megígírte magát, mindjárást mindeneknek előtte csináljon az moldvai vajda s az tatárok ellen oly oppositiot s distractiot, melyet látván azok, üljenek veszteg helyekben; ha ő ngának módja vagyon benne, fenyítse is őket, ezen az úton ő nga legkönnyebben segíthet s nagy dolgot is praestál vélle.

Ha hadat szakaszt az fizetésre az hetmany, avvagy ott kelletik fogadni, pénzt honnat s kiviszen eleikben, mert azok pinz nélkül meg nem indulnak.

Generalis assecuratoria is kelletik, hogy az kik eljőnek, fizetések megleszen.

Kívül: Bethlen Elek írásával: Bethlen István Budára menetelekor az lengyel generalhoz ilyen instructioval küldött az öreg fejedelem. 1636.

Jegyzet: Egykorú másolat, talán Szentpáli kézírása. Az instructio tehát részben módosítja, részben kiigazítja Szilágyi Sándor tudósítását Szentpáli 1636-iki követségeire vonatkozólag. (Levelek és okiratok stb. 300 l.)

XIV.

Gyulafehérvár, 1686. szept. 11—12.

Anno 1636 die 11 Septembris.

In consilio : Ha az budai vezér Szolnokhoz száll táborban, avagy oda jőne, mint kell cselekedni.

Conclusio : Akár maga személyében induljon s akár hadakat küldjön Szolnokhoz az vezér s ugyan derekason bizonyosan megérti (de bizonytalanra ne cselekedje). Az váradi vicekapitány Kraszna felől Bihar vármegyével s az hajdúsággal szálljon Debrecenben, de se tempestive, se penig késő ne legyen ; kiben hogy helyesben cselekedhessék, igaz hírhordozókat tartson, sőt a debreceni bírót mindjárt hivassa be s hagyja meg mi szónnkal nekik éltekre, fejekre, hogy úgy vigyázzanak, ha az vezérnek, vagy hadaknak Buda felől indulása leszen, igazán meghozzák késelem nélkül, akar melyre induljon az török had. Ha különben cselekednek :

Itt benn mikorra szálljunk táborba s hova ? 15 napra, Tordához. Az székelység kösségi ezen napra.

Idegen segítségnék behozása ; hozni kell, valami lehet.

Budára is küldeni kell. Temesvári passának. (*Ez utóbbi szó más írással.*)

Szék hadak : Háromszékről equ. 2000, gyalog 1000. Csík, Gyergyó Kászsonról equ. 800, gyalog 1200. Udvarhely éppen, Marosszék éppen, Aranyosszék éppen.

12 Septembris in consilio. Ha az budai vezér ugyan Szolnokhoz jő avagy hadakat küld. *Conclusio* : mi is minden hadainkkal erőnkkel Váraddá menjünk s ott csináljunk sedes bellit.

Ha vezér Budáról ugyan megindul, vagy hadait kezdené Szolnokhoz küldeni, kell-e nem-e írni s mit, akkorebeli állapot mutat s tanít meg. S az gazdasszonyt s gyermekimet hova s mikor kell küldenünk : ha Váraddá be kell mennünk, együtt kijöhetünk oda ; ha penig nekünk az Vaskapu vagy másfelé kelletnék mennünk, készen kell tartanunk s az üdő mutatja meg, hova s mikor küldjünk.

Az Huszt állapotja.

Máramarost mind el kell hozni. 400 gyalogot, 200 lovast.

Erdélyi Uram.

Hokmester uram.

Haller István uram.

Kassai uram.

Szalánczi uram.

Macskási uram.

Gyalogkapitány.

Cseffei uram.

Toldalagi János uram.

Bornemisza Pál uram.

Kemény János uram.

Kivül Bethlen Elek írásával : 1636. Öreg Bethlen István Budára menetelekor való dispositiója az öreg Rákóczi György fejedelemnek.

Jegyzet : Az egész I. Rákóczy György sajátkezű írása.

XV.

Gyulafehérvár, 1636. szept. 15.

Instructio Stephani Szentpáli tertia vicedata anno Dni 1636. 15. Septembris.

Éjjel nappal siessen valahol az hetmant találja credentionalisunk mellett salutálja illendőképen.

Mostani állapotunkat declarálja breviter, követink az ország követivel együtt az portán vadnak, mind mufti s mind az kajmakám nagy esküvéssel biztatják őket s általok minket is, hogy senkitől nem leszen semmi bántásunk, békességben maradhatunk. De másfelől az budai vezér az ő vezérsége alatt való hadakkal, bosznai, tömösvári, egri pasákkal igen készül s az erdélyi határ felé közelget, nyilván még nem értjük, hogy Kantamirnak s az moldvai vajdának parancsolt volna, de azért azt hiszszük, hogy oda is fog parancsolni, mert azelőtt is, mikor Erdélyre igyekezett, azokat is megindította s nem csak egyfelől jött Erdélyre. Ehhez képest immár, ha el akar jönni, okvetetlen szent Mihály napig eljő, nekünk minden igyekezetünk az, hogy ne ő csinálja pro suo voto et commoditate sedem belli magának, hanem mi pro nostra commoditate, az pedig úgy vihetjük végbe, ha mi megyünk eleibe valamely fele indul. Az hetmány ő kglme megtilheti, hogy az segítség nekünk most legszükségesebb, azért ő kegyelme is most mutassa meg hozzánk megígirt jóakarátját s mind az keresztyénséghez való nagy indulatját.

1. Legelsőben azért azt kívánjuk, az mint ő kglme is magát ráigírte, hogy az moldvai vajdát és az tatárokat distrahálja, hogy az ő kglme hadától való félelméből ki ne merészeljenek menni honjokból, hanem inkább vigyázzanak magokra, annak útját és módját az ő kegyelme böles itiletire hagytuk.

2. Szakaszszon ő kegyelme fizetésünkre ezer lovast, kinek három száza huszár, hét száza kozák lenne ; az mellett két száz dragont. Ezeken kívül is mutasson módot ő kegyelme benne, hogy ezer lovast kozákat fogadhassunk universal mellett. Az ezer lovast pediglen s kétszáz dragont (quia periculum in mora)

mindjárt indítsa ő maga, hat más ezernek fogadása hátrább marad is.

3. Az mely fő emberünket királyhoz ő felségéhez küldöttük volt, az megjött, ő felsége minden kegyelmességgel ajánlja magát s azt izente, hogy ő kgnék parancsolt felőle, hogy ezer lovast szakaszson s kétszáz dragont fizetésünkre maga hadai közül. Azonkívül is az mennyi hadat fogadtatni akar az országban, fogadtasson, holott azért, ő felségének is ilyen kegyelmessége accedalt hozzánk, annál inkább ő kegyelme mutassa jóakarátját hozzánk ilyen közönséges, derekas szükségünk idején.

Valamennyi hadaknak szerit teheti vagy egy, vagy másképen, azzal éjjel-nappal siessen, sehun meg ne álljon véllek, hanem egyenesen jöjjön Munkács, vagy Huszt felé. Útjából minket mindenekről tudósítson, mennyivel s mikor indulhat s mint alkhatott véllek.

Miben kell ezekkel conveniálni? Hul kell contentálni? Az mely két lengyelt beküldött, azoknak kell-e valamit intimalni? Az uti társaim kik lesznek?

Kivül: Instructio Stephano Szenthpali ad Poloniam ablegato tertia vice data; Anno 1636. 15. Septembris.

Alatta Bethlen Elek írásával: Mikor Bethlen István az öreg Budárament volt.

Jegyzet: Ez utasítás egykorú másolat, valószínűleg magától Szentpálitól.

XVI.

Regensburg, 1636. október 8.

Ferdinandus etc.

Spectabilis ac magnifice nobis dilecte. Occasione modernarum perturbationum et apparatus hostilis Turcarum pro tuendis finibus Regni ab injuriis assecurandis rebus Regni utque tranquillitati regnicolarum consuleretur, quaenam benigna nostra declaratio tibi que intimata et demandata commissio fuerit, tam quo ad invigilandum, quam etiam quoad alias idoneas praeparationes instituendas te perspectum et exploratum habere novimus. Quoniam vero constanti rumore vulgetur validioribus viribus instructum Turcam profectionem omnino suscipere instituisse, fidelitati suae clementer demandamus, quatenus hostis intentione jam in aperto existente convocatis fidelibus nostris in istis partibus regni vicinioribus consiliariis nostris Hungaricis, superinde accurate et diligenter deliberare, habitaque consultatione pro expedientia negotii, ex communi sententia et arbitrio, militiam generalatui isti subditam, levatis etiam comitatum gentibus, iuxta publicatam et indictam jam antea insurrectionem

in campum deducere, atque in loco ubi magis idoneum communi voto iudicaveris, copias collocare debebis. Intimaveramus etiam fidelitati suae in prioribus quoque benignis mandatis nostris, nos licet intuitu motuum Transylvanicorum pacem, quae nobis cum Turcis intercedit, aperte violare non intendamus, nihilominus tamen, si quid absque ejus modi pacis ruptura prodesse principi ad facilitandas ejus difficultates possemus, non recusare: Cum itaque Princeps praeter promulgatas per universum regnum insurrectiones et exercitationes, quibus Turca retrahatur et retardetur, ne validioribus ipsum viribus impetere possit, non modicum rebus suis id quoque conducere existimet, si hajdonibus ditionum nostrarum Transtibiscanis insurrectionem generalem promulgaremus, ut conjugibus ac liberis in tutiora translatis, ad resistendum molitionibus Turcarum sint expediti, habitaque cum principe intelligentia, si forte Turca per nostras ditiones partesque regni transire ad invadendam Transylvaniam principemque niteretur, sese opponant, neque admittant, ut transitu ditionibus nostris vicinas provincias infestare valeant, quam principis petitionem, ut congruam et ideoneam nos quoque admissimus, mandantes fidelitati suae, serioque praecipientes, ut hac prorsus intimata ratione et modo benignam nostram voluntatem exsequi velis et debeas. In eo quoque princeps res suas pati non nihil existimat, quod mandata nostra in favorem ipsius hactenus tibi commissa remissius exequaris, aut etiam exsequi intermittas. Volumus proinde ac mandamus iterum ac serio, ut benigna nostra mandata et resolutiones praedictas serio ac sincere peragere, intentionique nostrae circa commoda et favorem erga principem temet accomodare, resque tuas eo dirigere debeas ac tenearis, signanter quidem ne *Petrus Betlenius* in ditionibus nostris occasione conatus parentis sui quidquam moliatur, aut auxilium aliquod clam vel palam factioni ejusdem ferat, neque militem aliquem conscribat, vel si forte conscripsisset, eum dimitti ac confestim dissipari facias. Intimatum enim nobis de facto, non absque displicentia nostra extitit, missos fuisse nuper ex ditionibus nostris a Petro Betlenio ad partes Turcarum bene instructos equites centum quinquaginta, quos quidem contra mandatum nostrum expressum, tibi que datam ordinationem et conductos fuisse in ditionibus nostris et sine impedimento aliquo palam manifesteque ad hostes migrasse informamur, quoin genere deinceps majorem omnino vigilantiam et industriam adhiberi volumus, committentes ipsis quoque nostrarum partium hajdonibus, ut si quos ulterius qualicumque tandem sub praetextu ad partes Betlenii Turcis conjunctas transire animadverterint, ipsis resistent, prohibeant, detineant, tibi que castigandos deferant; gene-

raliterque in eo industriam ac vigilantiam tuam impendi maxime desideramus, ne quid in ditionibus nostris turbetur, neque contra principem adversitatis quidpiam per quosvis nobis subjectos inferatur.

Id quoque non parum rebus suis nocuisse princeps queritur, quod fuisset, nescitur quibus authoribus vulgatus ubique celebris rumor, quasi nos quicquid tandem Turca circa Transylvaniam principemque moliatur otiose spectare, neque aliqua ratione idcirco hostibus molesti esse intenderemus, quod cum neque cum re ipsa consentiat, principisque partibus obesse possit, eiusmodi rumores tolli volumus, quin potius fama metuque defensionis Transylvanicae, hostem distineri et a suspecto conatu retardari oportebit. Neque illud praeterire fidelitatem tuam volumus, nos ad advertenda pericula assecurandasque ditionum regni nostri partes auxilia germanici militis submittere disposuisse ac pro moderna quidem repentina necessitate trium circiter millium destinasse, ac etiam ulterius, justum germanicae militiae exercitum, crescentibus Turcarum motibus in partes istas mittere intendere. Quia vero animadversum est plerumque ejusmodi nostra auxillia commeatus et victualium in iis partibus necessitate et angustia laborasse id quoque per fidelitatem tuam, habita prius cum praedictis consiliariis nostris consultatione curatum esse volumus, ut nobis media suggerantur, de praedictis victualibus in istis partibus supradicto militi providendi. Quae singula cum praedictis fidelibus nostris consiliariis communicare et conferre, nobisque quantocius rescribere non intermittes. Gratia et benignitate nostra tibi in reliquo propensi manentes. Datum in nostra civitate imperiali Ratisbona, die octava mensis Octobris. Anno Domini MDCXXXVI.

Kivül Bethlen Elek irásával : 1636. Mikor öreg gróf Bethlen István Budára ment volt. Históriához való.

Ugyanott más írással : Homonnay uramnak szóló levél copíája. Bethlen Elek megjegyzése : Kassai generalis fogott lenni.

Jegyzet : Egykorú másolat.

XVII.

Borosjenő, 1636. október 27.

Eminentissime Princeps Dne, amice et vicine nobis observandissime.

Generalis uram küldte vala hozzánk 23 die hujus mensis Csiba Mihály nevű szolgáját, ki által ő kglme credentionálissa mellett az minemű dolgokról izent vala, igazán írjuk kglmednek, több expostulatiót, mintsem hasznunkra s az közönséges jóra

néző segítséget tapasztalánk benne, szintén akkor lévén derék országos hadaink az ellenségre menő útjokban. Erdélyi Andrásra kéret vala törvént, Kenéz Györgyöt viszont kézben kéreti vala, ki mely keservesen esett, tudja csak az Isten; itt mi az egész keresztyénségnek szolgálván azokkal, még azoktól is fosztani akarna ő kglme, az kik jóakarattok szerént jőnek szolgálatunkra, ellenben Bethlen István fizetésére még az zálogos nemes embe- reknek is szabad útjok s menések vagyon. Ezen szolgájától küldötte volt meg Kornis uramnak is a kglmed becsületes levelét, kiből az kglmed nekünk 5 die huius mensis írt levele is includálva lévén, Kornis uram másnap megadván, abból értettük, hogy 22 die Septembris Fejérvárról írt levelünket elvötte volt kglmed. Bizony dolog, még mi is úgy reméllettük sok esküvésekhez képest az kajmekamnak s temesvári pasának, ez idén békével maradhatunk, de mivel ez előtt is tapasztaltuk volt meg czigánságokat s jóakaróink s mind híveink napjárásra intettenek, esküvéseknek úgy nem hihettünk, vigyázásban voltunk, az mint arról Tordáról Klobosuczki által, Váradról 10, Tulkáról 14, innét 18 praesentis írt leveleinkben mind világossan s mind az dolgoknak igazsága szerént tudósítottuk kglmedet, mely leveleinket holmi szükséges párokkal együtt generalis uram kezében küldöttük az kglmed intimatiója szerént: akarnánk, ha kglmednek megvitték volna s úgy az mint mi küldtük.

Az portán levő követinkben még eddig fogyatkozás nem volt, itt is az statusokban oly indulatot s készséget tapasztaltunk hazájok, szabadságok óalmazásában ugyan realitással is, hogy bizony ha azt a porta elhihette volna, soha Bethlen István szavának hitelt nem adott volna s fegyverrel szabadságokat nem igyekezte volna sértegetni s háborgatni athnaméja ellen. Im tapasztalhatja kglmed, mind császár athnaméja, vezérek esküvések, mind semmi az ígélet, adomány s haszon ellen, kiről ő felségének ha több példái előtte nem volnának is, mi róllunk elég tanuságot vehet ő felsége s gondolkodhatik is ő felsége, mit higyen s bízzék frigyekhez. Noha Zölfikar azzal biztatta magát, fél Erdély az töröktől s fegyvert sem fog ellene, de ez itéletében is megcsalatkozott, mert noha Szalontánál is ezekben vehették, de inkább ez elmúlt héten, 21 die huius mensis az egész statusok magokat neki válogatván fizetett hadainkkal együtt, tiz lövő szerszámmal, tizezer kopjás lovassal, ötezer gyaloggal úgy indultanak vala meg (Kornis uram lévén előttök, magunk mellett is lovas, gyalog több maradván jóval háromezernél) lippai táborában is megkeressék az vezért s Bethlen Istvánt, de az iszonyú eső s az Marusnak áradása meggátolván ebbeli propositumokat, Pálélésénél (egy kis mélyföld Lippához) táborban szállottanak

volt, egy nap és két éjjel ott is voltak, kivel oly rezzenést adtak volt ő kglmed az vezérnek, maga is nem vötte volt tréfára, ugyannyira, hogy csak egy embert is által nem bocsátott az Maroson, hanem mindjárt követeket kezdett küldözni, zállagokat kéválni s a békeség tractája felől kezdett izengetni Kornis uraméknak és mindjárt a lippai béket, temesvári alajbéket (kinek most mássa nincs itt az végházakban okosságára nézve) küldte ki, melyet ő kglmek is acceptáltak, azért is, hogy az általmenetelben módjokat az víz áradása s nagy eső miatt nem látván, tisztességben lehessen visszajövelelek. Innét zálogban Kemény János és Farkas Ferencz uramékat adták volt be Kornis uramék; visszafordulván Kornis uramék szép rendelt seregben (mind annyi locs-pocsos időben is) nem kevésé volt álmélkodásokra az török zállagoknak, mert bizonyval higyje kglmed, azt merik régi látott-hallott ur és főrendek való hiveink is mondani, mostanában olyant nem láttak, mert mind kedve s bátorsága úgy meg volt, inkább tartóztatni, mintsem hódítani kellett volna az ellenségre való menetelben, ugyannyira, hogy ha mezőben az vezér nekik harczot adott volna, bár mostani hadai száma több lött volna is, bizonyval Isten ő felsége után mienk lött volna az győzödelem. Ott bizony gyermek nem volt, pánczélos sisakos, fegyverderekas, karvasasok ugyan számoson voltak s most is Istennek hála, még többültön-többül. Ide visszaérkezvén azért Kornis uram s megértvén az török úreemberektől s mind a vezér leveléből, hogy követeket kévanna odaküldetni az békeség tractájára s mi is abban volnánk foglalatosok az statusokkal együtt, tegnapelőtt az vezér sátorában vitetvén Kemény János uramékat s ott sokat beszélgetvén véle, mondotta nekik, ő az békességet tökéletesen akarja s nem is az elmékedése, hogy késsék vele. »Azért ihon minden kévanságimot leirattam s ha mindketten elementek is, ellent nem tartunk benne,« kivel ő kglmek tegnap igen jó reggel ideérkezvén s praesentálván, im mind magyarul s törökül verissima pariáját in rei veritate megküldtük kglmednek. Igen szorgalmatossan is intette az vezér, ne mulassanak az válaszadással az statusok, miért, ő maga tudja; mi mindazáltal vigyázásban s igen készen akarunk lenni. Megláthatja kglmed az punctumokat és noha mindenik nehéz szabadságtalanságra valók, de az 7ikben mit kévánjon mind az statusoktól s mi tőlünk is, elég gendolkodásra való; s im az Úristen itt is kinyilatkoztatja az Bethlen István akaratját, kit Szalánczi István uramnak Budán írva adott volt, s az temesvári pasának is két levelében írt vala, kiknek mássokat kglmeddel is communicáltuk oda. Akkor nem hívé el, palatinus uram s mentette Bethlen Istvánt, de most elhahetné ő kglme, akkor sem magunktól gondoltuk volt és minden

kételkedés nélkül el is kell hinnünk, ezt a török Bethlen István tanácsából kívánja, mert ezt, minthogy ezelőtt az török csak kérdésben sem hozta; ha Bethlen István el nem távozott volna az keresztyénségnek szeretetétől, erre sem nyitott volna alkalmatosságot ez szegény hazának s keresztyén felebarátjának veszedelmével. Mely kívánságában mit halászszon az török, s mire nézzen, hagyjuk az kglmed keresztyéni igaz itilire.

Tegnap s ma azért az statusok elkészítvén követeket velünk együtt, úgymint Haller István uram, Szalánczi István, Kemény János, Farkas Ferencz és az szászvárosi székbíró, im ezen holnapi napon reggel indulnak Lippára, mint leszen futamatja az tractának, arról is kglmedet tudósítani akarjuk. Az lengyel hadak conscribálásában, igazságot irunk kglmednek, sokat munkálkodtunk s most is szolgálunk két holnaptól fogva odavadnak pénzzel, de mivel az tatároknak hertelen történt kijövetelek Krimből, mely az lengyeleknek reménységek kívül lött, az hetmannak is 6000 embernél több fizetett hadai nem voltak, nem szaggathatta meg azokat, sőt valakiket tanáltathatott, mind nagyot, kicsin renden valókat, provocált maga mellé és arra is offerálta magát az hetmany, hogy az tatároktól meg fog ótalmazni bennünket s eddig Istennek hála, nem is értettünk ártalmast, hogy orszá-gunk határa felé közelgettenek volna. Az dragonok adása felől való kglmes parancsolatját elvöttük volt ő felségének s meg is küldtük münsterberg herczegnek. Legyen az Úristennek szent neve áldott, meg nem ijedtünk s eddig eszünkön is voltunk, ezután is nagy bizodalunk vagy az Úristenben, megóalmaz s tart, sőt diadalmassá is teszen mostani gonoszakarónk ellen is.

Az gazdaasszonyt s gyermekinket Váradban jó állapattal hagytuk s ha nagyobbra ment volna az dolog s ezután is ha menne (kitől Isten meg fog ótalmazni) ugyan az kglmed tanácsát fognánk követni. Az várak mind meg vannak muniálva s Istennek hála, még eddig úgy resistáltunk az török gonosz szándékának, elő nem mehetett gonosz igyekezetiben. Mi ezután is Istenünkért, az keresztyénségért, szegény hazánkért, nemzetünkért valamit cselekedhetnénk (ha szintén a mellett halált kellett is szenvednünk) bizony jó szívvel s édesdeden készek vagyunk reá, de magunktól, ha ugyan reánk fog az török erősödni, hasznosan nem resistálhatunk elhagyattatván az keresztyén királyoktól, republicáktól, s úgy vagy az, másoknál előbb ez szegény hazával s magyar nemzettel mi érze-nék súlyosságát, romlását ennek meg, de jövendőben az egész keresztyénség mi-csoda kárával kezdené megfizetni, akárki általláthatja s eszé-ben veheti. Istenes keresztyéni indulatja kglmednek ezelőtt is tündök-lött, ki annál inkább fog nevedni, hogy most is kglmed nem

javalja s dicsíri annak cselekedetét, a ki törökkel megyen hazájára s keresztyén felebarátjára : vajha másokban is az keresztyéni indulat elébb járt volna az rancornál, talam, sőt ugyan bizonynyal merjük írni, ez a szegény haza kótya-vetyére nem került volna, melyet csak addig nehéz az töröknek továbbra is continualni, míg egyszer abban ejtheti, melyet most akar elkezdni s ezután mind feljebb-feljebb veri. Palatinus uram addig íra az hajdúknak s generalis uram az budai vezérnek, im elég veszedelmes utat nyitának ő kglmek ez szegény haza romlására, bár csak in suspenso tartják vala az törököt, melyet minden frigybontás nélkül megcselekedhettenek volna, soha bizony az török Budától sem mert volna oly bátorsággal megindulni ; ez annál inkább nem próbálta volna meg. Az hajdúság igen örömet szolgálna ez ügyében ez szegény hazának ; de egyfelől palatinus uram, másfelől generalis s Barkóczi uram fenyegetik, ijesztik, prohibeálják, veszteg legyenek, nem hagyják az közönséges jónak hogy szolgáljanak, maga bizony az kglmed írása szerént, ha mi vesztenénk, akarnánk látni, mint ótalmaznák meg palatinus uramék az török rablásától. Mi az ő felsége kglmes oblatiójáért nagy háladással tartozunk, de az ő felsége tisztviselőinek még eddig nincs mit megköszönnünk, mert eddig, valamire az Űristen erőt, segítséget adott, az magunkéból tölt ki.

14. huius mensis írt levelét is kglmednek tegnap küldé meg pataki praefectusunk, melyet generalis uram 22 die küldött kezében. Az Űristen ő felségét áldja meg, hogy felőlünk feledékeny nem volt s segíteni is akar ő felsége, melyre noha ezelőtt is volt volna szükségünk, de most annál inkább, hogy az tractatust vihetnénk nagyobb haszonnal s jóval végben ez szegény hazának jövődöbéli bátorságos állapotjával, megmaradásával s ha nem succedálna is, érhetnénk közelebb az ő felsége segítségit, kiben hogy ő felsége az kglmed sokszori szép biztatási s igireti szerént meg se fogyatkoztasson, kglmed által igen igen alázatossan esedezünk s könyörgünk ő felségének, bárcsak most az háromezer muskatirost küldené mellénk mennél hamarébb ő felsége, hinnénk az Űristent nagyobb jóval s hamarébb is menne végben az tracta, minket is ő felsége nagyobb szolgálatra kötelezne magához s utánna valókhöz. Kérjük is kglmedet, sőt hazája szeretetire kénszerítjük, instáljon ő felségénél, küldje mennél hamarébb el ő felsége az segítséget, had tapasztalhassuk mind magunk, ez szegény haza realitással ő felsége császári kglmes gondviselését tempestive rajtunk. Az ő felsége kglmes kívánsága szerént mi eddig is el nem mulasztottuk tudósítani mindenekről ő felségét, hol magunk embere s hol kglmed becsületes személye által, ezután is azt követjük. Az horvátoknak felülése s táborozások nem volna ne-

künk ártalmas. Azt is kglmednek bizonyynyal írhatjuk, maga sem tagadja Bethlen István, ha bemehetnének Erdélyben, ott fogának telelni. Kassai generalis uram most ülteti az vármegyéket kit ha akkor cselekedett volna ő kglme, mikor az vezér Budánál volt, bezzeg lött volna haszna ; de ha felültétvén is ő kglme, csak úgy kezdi effectuálni az ő felsége parancsolatját ebben is, mint az többiben, mi semmi hasznát nem fogjuk érzni. Kglmedet azért meg is igen igen nagy bizodalommal kérjük, instáljon ő felségénél ne késnek ő felsége a segítséssel, kit szolgálhassunk meg ő felségének, ez szegény hazában is folyhasson úgy nagy hire neve, keresztyéni indulatja ő felségének mindenkoron. Kglmedtől választ várunk. Tartsa Isten sokáig jó egészségben kglmedet. Datum in castris nostris ad confinium Borosjenő positis, die 27 octobris. A D. 1636. Eminentmae Dnis Vrae amicus et vicinus benevolus.

Utóirat : Kglmedet kérjük, tudósítson, mint küldte meg kglmednek generalis uram levelünket. Császár ő felsége nekünk kglmesen irott levelére, az mi választ töttünk breviter, in paribus megküldöttük kglmednek, minden dolgunkról való derekas tudósítását ő felségének kglmedre halasztván, minthogy ő felsége is azt intimálta nekünk kglmesen.

Kívül Bethlen Elek írásával : 1636. Mikor öreg gróf Bethlen István Budára ment volt, az öreg Rákóczy György fejedelemmel az budai vezér kezdett tractálni, Cardinal Pázmány Péternek írta az fejedelem.

Jegyzet : Egykorú másolat.

XVIII.

Lippa, 1636. november 13.

Áldja meg Isten kglmedet atyámfia B. J. uram sok jókkal, jó egészséges hosszú étellel.

Mivel ez álhatatlan világban minden dolgok változás alá vettetének elannyira, hogy a mikor ember az falatot néha az szájában akarja is vinni, még az szájából is kiejti : így ez mostani előttünk álló dolgról is, noha valamelyeket ez előtt én kglmeteknek írtam volt, hatalmas császár mely nagy jó akaratját mutatta volt az én könyörgésemre s mely kemény parancsolatokat küldött minden fele erős hadainak az Rákóci György uram kiűzésére, legfőképpen az ngos budai vezérnek, azok az én irásim mind oly igazak voltak, az mely bizonyos, hogy egy nap vagy az égen, mert csak miolta idejöttünk, oly erős négy rendbeli parancsolatja érkezett hatalmas császárnak ezen dolgról, kinél erősebbnem lehet. Sőt mikor Tholdalagi Mihály több követ társaival az portán sok ezer aranyat, tallérokot ígirt volna most utoljára is Rákóczi

uram nevével hatalmas császárnak, ilyen választ adott reá: ha lehetséges volna, hogy az földtől fogva az édig arannyal megtölthetnék is, még sem hadná Rákóci uramat Erdélyben, azért csak az nevét is ezután ne említsétek kglmednek. S im ezelőtt negyed nappal is hasonló erős parancsolatja érkezék ezen dologról az ngos vezérhez. De mindezek ellen is im elhalasztá az bemene-telt az ngos vezér s néminemű okokra nézve békességben erede Rákóczi urammal, kinek okait, ha Isten engedi, rövid való nap megérti kglmetek magamtól. Erre nézve azért én is az békeségnek tractására léptem az nemes ország és Rákóczi uram követi, ugymint Haller István, Szalánczi István, Farkas Ferencz s az szászvárosi királybíró egyúttal immár avval offerálják magokat, hogy magamnak, gyermekemnek, szolgálomnak minden jószágokot, javokat megadja és adatja, mindeneknek amnistia legyen mindenekről, és fiammal együtt, akár Magyarországon, akár Erdélyben lakjunk, szabadok legyünk vele, az máramarosi adót is vita durante ide adta.

De mivel ehhez nagy credo kívántatik és nekem is vadnak több kívánságim is, im Csulai György uram reggel megyen vissza az resolutióval az fejedelemhez; itt penig 32 egész napja, hogy heverünk és teljességgel elfogyott az széna, sohult immár nem kaphatni, az hadakat is kénytelen haza kell bocsátani az vezérnek, erre nézve reggel innét elindulunk és vagy Tömösváratt vagy Nándorfejérváratt várjuk végét és ott cserélik meg az hitleveleket. Immár ehez képest nekem is meg kell várnom az dolognak végét, mivel módjával kell nekem is ez dologban mind magamra, gyermekimre és jámbor szolgálomra nézve cselekednem, holott életünkbe s böcsületünkbe jár a dolog. Azért jó barátom B. J. uram, azt elhíhetitek, hogy mikor lehetséges lött volna, bizony örömesben mentem volna az koporsóban, ha felette igen nagy okok erre nem kényszerítettének volna, kik nem papirosra valók, melyeket a mikor megértettek, tudom bizonynyal, hogy sem m. rokon, sem más jóakaróink akkor méltán okul nekem nem tulajdoníthatják; de csak úgy kell mindennek lenni, valamint Isten akarja. Mindazáltal az úr Isten ebből is jót hozhat ki: Non enim sunt abbreviatae manus Domini. Tudjuk penig azt, hogy az úr Isten az őtet szeretőknek mindeneket javokra szokott cselekedni; kinek-kinek azért csak az Szent Istennek akarójához kell magát engedelmességgel szabni. In spe et silentio sit fortitudo vestra. Ezentől szabados járás adatik m. rokonnak is.

Az husztiak állapotja is miben legyen, értem, de mindjárt sietséggel meg kellene láttatni Pongrácz Pálnak, ha Sárközrül elvitették-e a borokat Csehbe és ha el nem vitették, Gyulaffi uramat meg kell találni felőle; ő kglme ne vitesse el, had vihes-

sek Husztra, én ő kglmével másképpen akarok abból megalkudni. Balog Tamásnak pedig meg kell hadni, hogy ha ott vadnak, az borokban egyet sem sohuva el ne vitessen, se buzát el ne csépeltesse egy szemet is. Ez Husztra szólló levelet sietséggel kezekben kellene küldeni, mivel elhittem, ő nekik másképpen viszik sok hamis esküvéssel is a felőlünk való híreket. Én ezen formán más levélvivőtől is irtam és küldtem Husztra szólló levelet kezében jó barátom B. J. uram, azért azon legyetek, hogy ha egyiket nem, másikat még is bizonyosan vihessék meg nekik mindjára, kiknek csak könnyen pecsételttem be leveleket, hogy érthessétek magatok is, mi formán irtam nekik.

Az mostani hadi expediciónak okát kassai főgeneralis uram ő kglme tegnap írta meg nekem is, kit csak vigyázásért írt lenni, mindazáltal el ne mulassátok, hanem az jószágról az lovast és gyalogot illendőképpen elküldjétek, az buzát pedig Pongrácz Pál csépeltesse és öröltesse valóba, és az mi éléssel lehet, rakjátok is az várat valóban, mivel az vár mindenkor vár vagy jót, vagy gonoszt. Azon kívül is mindenre, a mire Isten segíti, igyekezzék gondot viselni. Én szómmal az G.-nét köszöntsed szeretettel, mind az nagy hűséges, az nagy és kis selléreket és az Ifju Pétert. Czeglédi István panaszolkodék, hogy csak hurré sem tötték az anyjának, mikor ide írtál atyámfia B. J. uram, azért ezután el nem kellene mulatni, ha még vagy egyszer embered jó, noha hiszem az úr Istent, hogy hamar való nap meglátjuk egymást. Kévántatnék valóban, ha valahol makk volna, hogy hizhatnának az marhák, mivel Husztra is kellene immár az féle marha s mind hozzátok. Szaladót is bővön kellene készíttetni. Borok szerzéseért is most kellene lenni. Tartson meg Isten jó egészségben benneteket jó barátom B. J. uram, mind m. rokonnal együtt. Lippai táborban 13 novembris 1636. Jóakaró barátod.

H. J. D.

Zólyomi uramat is megígérte az fejedelem, hogy elbocsátja.

Superscriptio : Boros István barátunknak adassék.

Alatta : Collatae fideliter cum originalibus per Martinum Markosfalvi secret. mp.

Ugyanott Bethlen Elek írásával : 1636. Öreg Bethlen István gróf mikor öreg Rákóczi Györggyel tractára indult, az mikor Budára ment volt.

Jegyzet : Egykorú másolat javításokkal.

XIX.

Monora, 1636. decz. 16.

Generose Domine affinis observandissime. Servitiorum meorum addictissima commendatione praemissa. Az ur Isten kglmedet kedvesivel együtt áldja meg idvességes jókkal.

Kglmed levelét becsülettel vettem, hogy rólam feledékeny-ségben nincsen, megszolgálni igyekezem. Urunknak az kglmed levelét beadtam, ő nga maga írt választ kglmednek; ugy vettem eszemben, nem szinte javallja az kglmed szomszédinak minden ok nélkül ilyen magok viselését. Isten mind jobban adta s ezután is adja az rossz emberek reménsége hirül ő nga dolgainak successusit. Ide való állapotokról kglmednek azt írhatom, urunk mulatsági kedvejért jőve ide, pénteken visszamegyünk, mivel asszonyunk is szombaton Fejérvárra fog érkezni. Nagy Pál uram levelét ezen órában hozák, melyben írja, ez elmúlt vasárnapra várta Haller uramékat. Ha ujjabb szél nem éri, egyáltaljában Bethlen István uram is Ecsedbe fog menni. Toldalagi uram szolgálja ez más estve érkezék levelekkel, minden jót ír ő kglme, most külömben kezdették ő kglmekhez az portán viselni magokat, onnét is minden jót remélhetünk. Az innepekig én is itt benn leszek, ha leszen kívül, ismét írok kglmednek. Nekem kglmed parancsoljon, jó szivvel igyekezem szolgálni kglmednek. Éltesse Isten kglmedet. Datum Monora die 16 Decembris 1636. Generosae Dnis Vrae servitor addictissimus et affinis.

Paulus Bornemisza mp.

Kívül: Generoso Dno Francisco Bethlen de Bun, Illmi Principis Dni clementissimi supremo aulae familiari etc. Dno affini observandissimo. (Zárópecsét.)

A gróf Bethlenek keresdi levéltárából közli

DR. LUKINICH IMRE.

A ZEMPLÉNI REF. DIOECESIS ZSINATAI MISKOLCZI CSÜLYAK ISTVÁN ESPERES IDEJÉBEN (1629—1645).

— MÁSODIK KÖZLEMÉNY. —

VI. Ujhelyini celebrata generalis synodus Anno 1630. 5. Junii.

Antequam in templum convenissemus, venerabile Presbyterium convenit in hospitio Domini Surii apud diaconum, ubi disputatum est de illo Georgii Salánki collegae docentium in gymnasio Patakiensi dicterio: Magyarországbán immár málsubában járnak az Arminianusok. Qui vero illi sint, digito non monstravit, sed joco sese dixisse affirmavit. Verum Ecclesia futurum periculum verita, formulam juramenti ordinandorum latine conceptam hac particula auxit: quemlibet verbum Dei explicaturus non tantum secundum Confessionem Helveticam,

sed etiam secundum Heidelbergensis Catecheseos explicationem, ut hoc pacto a jurante omnis deceptio aut fraus abesset, nec Ecclesiae imponere ausit.

Deinde dioeceseos Sáros senior¹⁾ in peculiaribus ad fraternitatem nostram datis literis, petiit, ut ex sua inspectione candidatos ministerii tres ad sacrum ministerium inaugurarem, quandoquidem ipsius societas in illo Comitatu ob strictam exillemque functionis Ecclesiasticae sortem, illa praerogativa hactenus destituta sit. Consensit primo venerabile Presbyterium, et postea tota fraternitas, ut assumantur et per impositionem manuum ordinentur.

Hora tandem sexta matutina templum ingressi, primus candidatus d. Simándi contionem habuit ex epistola ad Hebr. 4. v. 12., qua finita post Veni Sancte Spiritus cantatum, hoc pacto fraternitatem sum prolocutus:

(Itt következék az esperes latin beszéde és imája.)

Cum candidati omnes consedissent, ita primum opponentem compellavi. Consuetudo istahaec vetustate confirmata abiit in legem, ut qui aliunde nostram in fraternitatem noviter sese contulerunt, eruditionis suae primitias disputationis tempore opponendo candidatis venerando huic consessui demonstrant, quam legem ego quoque secutus: Reverende et Clarissime vir domine Johannes Janki te compello, imo sanctae coronae nomine moneo, huic nostrae legi subscribe et doctissime excogitatis objectionibus venerandum hunc consessum exorna, dominos candidatos exsuscita, et hoc pacto omnium nostrum gratiam demerere. Gratus erit nobis labor iste tuus, sed mage gratior obedientia.

Disputatum est de auctoritate sacrae scripturae ad horam primam, sed actio sese extendit ad horam fere 3. Post disputationem actum est 1. de censura morum, ante praestitum iuramentum, has quaestiones ordine proposui et responsum extorsi:

Ha föl akarod-e mitőlünk az prédikátorságnak tisztit venni?

Ha az prédikátori tisztben mind holtodig megmaradsz-e?

Ha minden eretnekségnek ellene mondasz-e?

Ha az Istennek ígését az Helvetiai Confessiának és az Palatinatusbeli Catechismusnak magyarázatja szerint akarod-e tanítani?

Az sacramentumokat: az keresztséget és az Urnak vacsoráját az Krisztus szerzése szerint szolgáltatod-e ki?

Ha ezeket esküvéssel meg akarod-e confirmálni?

Quibus si assensum praebuerit, iuramentum praestandum erit, manus imponenda, praemonitio instituenda, quae oratio claudat necesse est.

¹⁾ Széljegyzet: Joannes T. Abany, minister Somosiensis.

Formula impositionis manus meae: »Accipe Spiritum Sanctum, quorumcunque remiseris peccata, remissa sinto, et quorumcunque retinueris, retenta sinto. Et sub eodem Spiritu Sancto duce milita bonam militiam retinens fidem et bonam consensentiam, sitque verbum Domini in ore tuo tanquam malleus conterens petram«. Imposuerunt manus: Ego, Stephanus Kaposi, Johannes Kassai.

Ordinati sunt numero novem:

Johannes Simándi ad primariatum Ujhelyiensem, f. 16., oppidum solvit f. 7. Simándio concessum.

Martinus Pápai ad Vitány, f. 8. ordinato 4 concessum.

Martinus Csepregi ad Szőlőske, totum concessum.

Johannes Kálnai ad Ujváros, f. 6.

Nicolaus Berei ad Velete, f. 1.

Michael Szikszai ad Tárkány, f. 3.

Tres sequentes ad dioecesin Sárosinam:

Martinus Somosi ad Szentpéter

Johannes Mohácsi ad Ternye

Michael Motosoczki ad Nagyszilva.

Hi tres solverunt f. 5., pro testimonialibus vero solverunt Thal. 1. et f. 2.

Opponentes: Joannes Jánki, Martinus Helmeczi, Georg. Salánki, Basil. Gyóni, Joannes Ványai, Steph. Nagyodi.

Stephano Vekei in superiori synodo ordinato iterum injunctum est, ut Catechesin Domini Siderii promptissima memoria recitet in proxima synodo, quod ni fecerit, cum candidatis iterum respondentis fungatur munere, tamdiu hoc fiat, quamdiu didicerit.

Acta post prandium.

Hat pecsét alatt való levelet küldöttek volt az nagyszombati keresztyén atyámfiai két atyjokfiától: Munkácsi István és Pankotai Andrástól, melyet ők irtanak volt Tirnaviae 7. April, én pedig elvettem 2 Maji. Abban kívánák, hogy vármegyék szerént az pásztorok elemosynát colligáljanak, hogy ők is egyebeknek segítségek által kőtemplomot csinálhassanak az Istennek tiszteletire. *R.* Tetszett az szent Coronának, hogy minden pásztor az következő vasárnap meghirdesse az Szombatiaknak kívánságát, és intse, hogy kiki azután következő vasárnap üres kézzel ne láttassék az Istennek házában, hogy conferálhasson az Istennek tisztességére alamizsnát.¹⁾

Quia cursiles admodum tarde cursum suum confecerunt, moniti sunt domini ministri ut unusquisque nomini suo sub-

¹⁾ Széljegyzet: Hátra tértek hozzám 23. Julii és az én inspectióm alatt való ecclesiákból Patak kívül adtam kezekben Thal. 7½ és F. 66. d. 61. Hoc est in summa f. 80. d. 11. Ung vármegyéből Joannes Görgei adott kezemben, hogy nekik adjam f. 9. d. 33.

scribat die mensis, quando acceperit cursiles, ut animadverti possit, apud quem justo plus delituerint. Absente pastore scholae rector in connotando vice pastoris suppleat, insuper par cursilium descriptum pastori suo ad suos reduci producat et cursiles ad sequentem transferat sine dilatione.

Scholarum rectores ultra biennium in functione sua non perdurent; tertius annus ita duobus superaddatur, si aut Academiam petere, aut ministerium subire voluerint; qui ne ministerio imponant, manu dextra porrecta promissum confirmant. Si vero fidem violaverint, hic aut Academiam salutare aut functionem pastoralementem subire neglexerint, anni tertii proventus integre in usus Ecclesiae occupetur, etiam accensito brachio seculari.

Rectorem scholae contionem habere nemo permittat, nisi rectores sese data dextra ministerium certo velle subire promiserint.

Szerdahelyiensis rector solitus est in Bereczki de more conciones habere, quod Ecclesiae displicet, ideo ejus rei causa ad futuram generalem Bereczkienses erunt citandi.

Acta secundi diei hic sexto Junii.

Jászai Péter az Géresi pásztor Georgius Buzinkai ellen attestatiókat szedettetett volt, jelentvén, hogy ő Buzinkaival nem perel, hanem az Ecclesia az fassiókat megolvassván, vigye ki Géresből, és contentus leszen az poenával. Másnap hozták be Géresből az fassiókat, de magát Jászai absentálta. Azelőtt intettem, hogy actor legyen és proponálja dolgát, vádolja az pástort, és az Ecclesia itéletet teszen felőle, de ő azt nem akarta cselekedni.

Franciscus Halászi pastor Ujfalvensis akarta, hogy az ő attestatióit contra uxorem megolvassván, liberálja őtet tőle az Ecclesia. Barla Dorkó volt az felesége. *R.* Az tanukat megolvastuk, de ugy vesszük eszünkben, hogy Szikszai Mátyás jó tanácsot adott, hogy novum cum gratiát hozzon elsőben Erdélyből az fejedelemasszonytól, és ugy szedhet aztán újabb tanukat az törvényre, de anélkül dolgában nem procedálhat.

Zsadány el akar szakadni Olaszitól az mater Ecclesiától. *R.* Az Ecclesia megengedi, hogy ámbátor szakadjon el, csak az egyszer feljegyzett fizetést megőregbítsék, mert azzal ministrert nem tarthatnak. Ez az Ecclesiának tetszése, hogy az vidéki emberek is az zsadányi hegyről köblös bort adjanak és egy-egy baglya szénát; az három szántóföldet háromszor megszántsák és az pásttor magvával bevessék, és hogy scholamestert is tartsanak.

Az Azariak villonganak az prédikátor és az parochia építésének dolgában. *R.* Az szomszédságban levő egynehány minister

ugy mint az kereszturi compareáljanak in facie loci, és igazítsák el.

Az Olaszi mester panaszolkodik, hogy ötet az Olasziak egyszersmind fogadták az Zsadányi proventusra, és minek utána az Zsadányiak elszakadnak, ő nagy kárt fog vallania. *R.* Az Olaszi mester szolgáljon addig az Zsadányiaknak, meddig scholát csinálhatnak és az esztendei fizetést úgy percipiálja.

Az Vitányi papné dolgát az mi illeti, mihelyt compareáltak az actorok, és az kezesek az viduát az Ecclesiának praesentáltak, én ottan letöttem bíróságom szerint való fölperességemet és azt az pásztor jelenvaló atyjafiaira: Lakatos Jánosra és az nénjére...¹⁾ hagytam. Az Nemes Vármegyének jelen való két szolgabirái azt mondják, hogy az papnét nem kell prédikátorné nevétől megfosztani azért az suspicióért, melyben az ura halála miatt vitette magát, hanem úgy, mint papnét kell az Nemes Vármegyében adnia, mert ha papné nevezetítől megfosztatik, ki tudja, talán földesura találta az viduának, ki mellette fogván az dolgot, gondot adhat. Et in hoc consensum est: az jelen való szolgabírák kezekre adtuk, kik mindjárt az bíróhoz vitették és mostan Czékén tartják az Nemes Vármegyének gyűléséig, mely leszen 25. Junii.

Stephanus Tholnai notariusra bíztam conserválását azoknak az leveleknek, melyekben urember, város avagy falu testál valamely causans félnek divortiumra menő dolga felől.

Liszikai Villám Thamásnak potestas adatott uxorem ducendi. Solvit f. 3.

Liszikai Boda Lászlóné menyecske Redmeczi Pálnénál potest nubere. Solvit f. 1. d. 48.

Pataki Kovács Tamás, mivel az házassággal láttatott csak játszani, ugyan in facie synodi kövessék meg egymást és az egymásnak adott ajándékot is visszaadják, ha el nem nyűtt. Ketten f. 2.

Pataki Kapocsi Gáspárné Patakon ha Ecclesiát követ poterit separari. Solvit d. 27.

Liszikai Egri Kata mellett, ki Farkas Mihályhoz ment volt férjhez, de ante legitimum tempus peperit, supplicált az öreg anyja Gomba Mátyásné, hogy miképen Farkas Mihály libere frequentálja az Ecclesiát, engedjen az Ecclesia az ő unokájának is szabados bejárást az templomban. *R.* Egri Kata nem méltó volna arra, hogy az Ecclesiától azt kívánhatná, holott az Bényei gyűlésen in persona propria az Ecclesia citatiójára is nem compareált, de azt nem tekintvén, Farkas Mihályhoz küldött volt az Ecclesia két ministert ez dolog felől, hogy törvény után per-

¹⁾ A név részére kitöltetlen hely van hagyva.

sequálja causáját, mert ha azt nem cselekszi, az Ecclesiának animadversiója leszen ellene.

Kispataki Marinko György Thót Mártonnét feleségül akarja venni: Karcvai Zsuzsát, kit öt esztendeje, hogy az férje elhagyott. *R. Quia sine testimoniis comparuit, operam et oleum perdidit, adferat alias testes. Prima instantia. Solvit. d. 39.*

Helmeczi Lakatos György az feleségétől el akarván válni, sokszor fárasztotta az Ecclesiának elméjét, utolszor ilyen supplicatiót adott be: Az Úr Istennek bőséges áldását kívánom az Szent Coronának. Tisztelendő esperest uram és az egész szent corona, Kegyelmetek eleiben azért kellett járulnom, hogy nagyobb részére érthette immár ezelőtt Kegyelmetek előtt való jelentetett állapotomból, mely nagy lelki fájdalommal legyek ez asszonyi állapot miatt, kit én Isten törvénye szerint hozzám vettem vala házastársul, de házasságunknak első és második lenyugovásunkban mely iszonyú rettenetes nagy kint szenvedtem testemben, én azt az szent corona előtt ki nem beszélhetem, mert még az Istentől is láttattam mintegy elszakadtnak lennem, holott oly kísértetekre jutottam, hogy Istenemet és az keresztényi tisztaságomat megtagadjam, arra kényszerítettem az gonoszok által, hegyeken, völgyeken bujdosom, hol az magas helyekről kényszerítettem leugordanom, hol az vizekben futnom. Azért holott házasságomnak első belépésében is ilyen elviselhetetlen nyomoruságom esett, mindjárt megítélheti az szent corona, mely kárhozatos legyen állapotom, melyet Helmeczi prédikátor István uram is bennem eszében vött, sőt ha ő Kegyelme nem dorgált volna, eddig életem is gyalázatosan elfogyott volna. Azért az nagy Istenért könyörgök az szent coronának, orvosolja meg lelki nagy fájdalmimat és szabadítson meg ez asszonyi állattól, mert valahova leszek, egyáltalában soha hozzá nem állok, sőt később vagyok akármely halálnak nemét fölvennem. *R. Igaz hitek szerént fateálják nunquam prolis causa neque delectationis gratia venerem vel ad momentum exercuisse. Mind az ketten sponte ígérték arra magokat, hogy házasság kívül fognak élni, de főképen az asszonyi állapot, melylyel az Ecclesia meg nem elégedett, hanem Lakatos Györgyöt ligában vetette az Ecclesia, meg ne házasodjék, valameddig az felesége él, meghalván, megházasodhatik, az asszonyi állapot is férjhez mehet Lakatos György halála után. Mind az ketten megesküdtek, hogy soha házasság dolgában együtt nem voltak, és hogy Lakatos György most is impotens legyen. Mind az ketten egymást in facie Ecclesiae megkövették. Az Ecclesia parancsolta, hogy ha mi marhája, jószága egyiknek az másiknál vagyon, megadják egymásnak. Ambo solverunt f. 3. d. 50.*

Helmeczi Szigyártó János leányát Patakon lakozó Váczi Péter megkérte, de az leány azt mondja, hogy az legényt soha nem szerette, most is nem szereti, annakokáért mivel megcsufolta az házasságot, az leány félesztendeig férjhez nem mehet, és ha elmenend, meg ne esküssék. Az legény solvit d. 40.

Pataki Fejér János az város levelével persequálja elszökött feleségét, és azután liberálja az Ecclesia.

Ágocsi Thót Mihályt liberálta az Ecclesia. Solvit f. (üres hely).

Kelecsenyi Thót Lászlót az felesége elhagyta immár három esztendeje és nem tudja, holott legyen. Az Ecclesia azt tanácsolta neki, hogy az földesura Bernád Jánosnak és az falunak levelével a holott megtalálhatja, keresse. Solvit nihil.

Mátyásházi Feske Jánost elhagyta volt felesége. Az kállai vicekapitány, Baba István és az mellette való assessorok levelével megbizonyította, hogy az asszony fattyat vetett, melyért Kállóban megbüntették, de nem halálos büntetéssel. Liber pronunciatu est vir. S. f. 2.

Kazsui Bertók Jánost esztendeje, hogy felesége hitetlenül elhagyta, melyet noha keresett immár, de diligentius keresse, mert azt mondák felőle, hogy nemrég is Várdában láttatott. Prima instantia. Solvit d. 40.

Bajkai Béres Ferenczet felesége elhagyta. Prima inst. Solvit d. 40.

Az Ujhelyi kántort, Ambrosius Liszkait, vádolta az szolgálója, hogy közel esztendeig szolgálta, mégis megtartotta, az miért szolgált, sőt még az maga abroszát is megtartotta. *R.* Az magát mindgyarást adja meg, az többit is haladék nélkül adja meg.

Terebesi Nagy Balázs leányának az férje Varró András impotensnek mondatik. Czigádon gyógyíttatta is magát, de az orvoóság nem használt. *R.* Varró András perpetua ligában legyen és az Ecclesia eleiben libertasért soha ne jőjön. Solvit d. 40. Az menyecske férjhez mehet. Solvit f. 2.

Tarczali Vincze István Orosznétól, feleségétől el akart válni, és addig szóltak, beszéltek, hogy mind az két félnek nagy kedve lőtt az elváláshoz. *R.* Mivel az Ecclesia semmi igaz okát nem látja elválásoknak, együtt jámborul lakjanak és az Ecclesiát ne fáraszszák. Ille solve potuit nihil. Haec solvit d. 40.

Karosi Borsi Pál és az felesége felől is gonosz hir hallatott volt, de minek utána mind az ketten megmentették magokat, az polgári törvény ismét öszveadta őket. De Borsi Pál semmiképen nem cohabitál az feleségével, az felesége is pedig nem mér vele lakni, mert fejszével is űzte immár ki az házbul, azt mondván, hogy se testének, sem lelkének nem kell. *R.* Az politia

egyben adta egyszer őket, hogy együtt bűszödjének, az Ecclesia is abban hagyja, hogy együtt jámborul lakjanak. Ambo solvit d. 40.

Mikóházi Rákóczi István impotens legény. *R.* Az menyecske mindaddig az anyja házánál lakjék, hogy tisztaságban éljen, mivel az ifjunak szülei kemények az menyecskéhez, míg magát meggyógyíttatja; ha magát meggyógyíttatja, az menyecskét visszaadja az anyja. Prima instantia, solvit d. 40.

Kozmai Juhász Ferencznét nyolcz esztendőől fogva hagyta el az férje, kit az falu is levelével bizonyít. Vir transeat ad alteras nuptias. Solvit f. 1., az kozmai pásztor kezes érette, hogy megadja.

Fűzéraljai Szabó Istvánt az felesége Roszpudi Zsófi, négy ízben hagyta el. Igérte az legény magát arra, hogy az politión törvénnyel keresi meg. *R.* Az Ecclesia is oda igazította. Solvere d. 40. debeat, quos quia non habuit, vasa promisit mihi, quae ut curet pastori fűzériensi injunxi.

Fűzéri Varga Lőrincz leány mátkáját elhagyta volt, Erdélyben és másutt is járt. Interim az Ecclesia az leányt az Bényei generalisban liberálta. *R.* Nevelős Miklós az leánynak az atyja az politión keresse tisztességét az Vargán. Ambo solverunt bis d. 39.

Acta tertii diei.

Az Ujhelyi főprédikátorsághoz való szőlők az interregnumban igen elpusztultak, főképen az negyedik, melyben ugyan kevés szőlőtő is vagyon, mely az Tompakövön vagyon, melyről ezután leszen az beszélgetés. Az háromról így beszélgetett az Ecclesia és így adta az főbiró eleiben, hogy az Szárhegyen az ut alja szőlőt az Borsi szeresiek, az Sátor alatt valót az nemes uraim, az Dörsiket pedig az község építse. Az mely darabja jó, Simándi Uram mivelje. Ez időn kívánja, hogy mindeniket megforgassák.

Az Láposi Uram szőlőjében ígéreték szerint homlitsanak.

Az Ujhelyi kántornak hagyja az Ecclesia, hogy az mely házat az város az kántor számára pénzen vett, abban menjen lakni, hogy valami módon szabadsága el ne veszszen, ha paraszt ember kezd benne lakni. Resp. cantor: az város ígéreti szerint nyerje meg az Urtól az házhoz való földeknek szabadságát és az defectusokat is resarciálja, s bele megyen.

Ex divortiali pecunia in meam rationem cesserunt f. 12. d. 2. Ex dioecesi Sárosiensi tres a me ordinati pro testimonialibus literis solverunt f. 2. Thal. 1.

1631.

VII. Generalis synodus in Mesopotamia apud regiam Helmeecz, celebrata 25. et 26. Junii 1631.

Vigesima quinta Junii hora sexta matutina signo dato itum est in templum et decantata »Hálaadásunkban rólad emlékezünk«, Stephanus Toronyai ordinandus in Ecclesiam Olasziensem, conscendens cathedram pertractavit docta satis concione Psal. 119. 105. Lucerna pedibus meis verbum tuum Domine etc., qua finita et decantato Veni Sancte Spiritus, subjunxi ego :

(Itt következik egy hosszú latin beszéd. Utána így folytatja :)

Caeterum ne longiori prologo tempus exercitationi sacrae destinatum praeripiam, convenimus huc in nomine Domini nostri Jesu Christi partim candidatos nostros ad ministerium sacrum inaugurandi, partim communem Ecclesiae utilitatem promovendi, partim dissidentes inter se partes consolidandi gratia. Ante inaugurationem candidatorum apostolus gentium Paulus a ministerii candidatis duo potissimum requirit : Unum, ut probentur prius, tandem vero ministrent ; alterum, ut honestum habeant suae conversationis testimonium. Exploratio illa consistit in eruditionis et conversationis censura. Quod eruditionis censuram attinet, en positiones paucas ad manus habemus de scripturae sacrae perspicuitate et interpretatione mox ventilandas. Extraneorum erat testimonium ferre de legitima ad ministerium vocatione et honesta conversatione. Adsint itaque extranei de utroque testimonium perhibituri.

Illi ingressi testati sunt a se vocatos, et in Ecclesia cum docendo tum conversando exemplar honestatis et aequi praebuisse.

Candidati consederunt et disputaverunt de scripturae sacrae perspicuitate et interpretatione ad horam diei undecimam. Disputatione peracta, candidati foras abire jussi, sancta synodus dignos judicavit, quibus imponatur manus, et emittantur. Ingressi proposui ipsis sex quaestiones, quibus postquam assensum est, juraverunt, genua flexerunt, ego, dominus Steph. Kaposi consenior et dominus Matthaeus Szepsi manus imposuimus. Subjunxi denique praemonitionem in simili forma. Ordinati sunt : Stephanus Thoronyai ad Olaszienses, Paulus Ibrányi ad Horvatienses. Opposuerunt : Joannes Simándi, Martinus Pápai, Csécsi rector ujhelyiensis. Taxa instituta : Stephanus Thoronyai ipse et sui auditores numerarunt f. 10. (Steph. Thoronyai f. 4.), Horvatienses vero cum suo pastore f. 8. (Paulus Ibrányi solvit Thal. 2. Imperiales). Et sic discessum est ad sumendum prandium.

Acta Pomeridiana :

Az kolbásiak nem akarnak az magok erdejéről az kozmai pásztornak építeni, mivel azt mondják, nincsen erdejek, az kozmaiak is nem engedik az ő erdejéről építeni, mindazáltal megengedik ugy, ha az Idnepeket Kozmának engedik, akár építsenek az kolbásiak, akár ne, ők megépítik az parochiát s az scholát. Contra az kolbásiak azt mondják, hogy ők magok falujában akarnak pásztor tartani. *R.* Ha az kozmaiak ellenkeznek az építésben, az kolbásiak az magok erdejéről építsenek és meg is építsék sz. Mihály napig, mert ha sz. Mihály napig meg nem építik, és azután az kozmaiak megépítik, az Ecclesia visszaengedi az három idnepet az következő generalisban mindaddig, míg az kozmaiakkal az kolbásiak megegyeznek.

Biste. Az Bisteiek kívánják, hogy az pásztor ugy szolgáljon nekik, mint Petrus Pereni és Matthaëus Kauzsai, nem ugy, mint az kajataiaknál való Ecclesia levele contineálja. Mert ha harmadosok lesznek, az fizetésbe is harmadosok fognak lenni. *R.* Az mely levelet adott volt Tihemeri Máté senior urunk anno 1620. 3. Martii Patakon, az bisteiek minden pontjában ahhoz tartás magokat és az Ecclesiát többé ez dolog felől ne busítsák, alioquin nagy büntetésben esnek.

Az kisazariak nem akarnak építeni az mater nagyazari parochiában. *R.* Az tanukból nyilván vagyon, hogy mind az két falu megegyezett az pásztor és mester hozásában és egyéb dolgában; annak okáért az építésben is egyezniük kell.

Az cselejek ab anno 1630. 6. April. mégis nem fizetnek meg Stephanus Jesztrebinek, ki pásztorok volt, maga három nemes ember felfogadta vala. *R.* Ha Egyed napig meg nem fizetnek, suspendálni kell az pásztor, ne szolgáljon Cselejben, míg meg nem fizetnek. Egyházfiat is tegyenek penig, ki az pásztor reditusát kiszedje.

Joannes Miskolczinak az ujlaki P. az garaniak és kasuiak kepetíkot nem fizetnek. *R.* Mich. Váradit Imregből Albertus Felnémetivel Jesztrebből oda ablegáltuk és megizentük, hogy ha Egidiomig meg nem fizetnek, mindaddig is ki nem fog közikben járni az pásztor, meddig az Ecclesiának kedvét találják.

Acta secundi diei, qui fuit dies Jovis, mane.

Az kisujlaki bíró az zempléni mesternek nem ad fizetést, ez mentsége, mert ő szedi ki az mester reditusát; kívánja az mester, hogy ő is ugy fizessen, mint az több jobbágy. *R.* Ha az bírót is erőltetni fogjuk az fizetésre, több kárt teszen annál, az mennyit ordinarie fizetne, békét hagyjunk tehát neki.

Paulus Szerdeheli (*így!*) tolcsvai mesternek az Ecclesia ugy engedte meg az harmadik esztendő, hogy kezét adta, most

eltelvén ideje avagy Academiában megyen, avagy pásztorrá leszen; de megcsalta ígéretivel az Ecclesiát, mert egyiket is nem cselekeszi. *R.* Az ujhelyi zsinatban az minemü kánont az olyan csalárd mesterekről írott az Ecclesia, fejére olvastuk és megmondottuk, hogy *seculare brachiummal* is az harmadik esztendei jövedelmét az Ecclesia ususára convertáljuk. De ő nemességét hányván, protestált, hogy ha kinek mit vétett, *suis modis* keresse.

Franciscus Halászi mostan is szabadulását kívánja az elébbi feleségének adott hiti alól, melyre, ha az Ecclesia nem léphet, tőlünk testimonialist kíván, hogy azt az személyt *persequálhassa*, és dolgában *procedálhasson*; ujjabb tanuk állatására is szabadságot kíván, és hogy az Ecclesia nekem *plenaria* autoritast adjon, melyet *pensitálván*, avagy *in conventu presbyterorum*, avagy *in visitatione* általam *absolváltassék*. *R.* Az testimonialis adás meglehet, de az *absolutio* nem lehet különben, hanem *ha nova cum gratiával* *suscitálja* elébbi *causáját*.

Kispataki Marinko György Thót Mártonnét Csontos Zsuzsánnát feleségül el akarja venni, mivel hat esztendeje jam, hogy Thót Márton hitetlenül elhagyta. *R.* *Absolválta* az Ecclesia *et solvit* f. 3.

Patakon Bertók Lukácsnak mostani felesége, Pataki Ilona, jelenti, hogy három felesége legyen: egyik Bezdéden, az másik Ujhelyben, ő pedig tőle *absolutiót* kíván. *R.* Nagy gonoszság, ha igaz; mind az három asszonyi állat egy akarattal *kerestessék* és *öletlessék* meg, és ugy *absolváltatnak*. *Solvit* d. 40.

Lasztóczi Thót Mihálynét az férje hat esztendeje, hogy elhagyta, kivel mintegy fél esztendeig élt volt, semmi híret nem hallhatja; Marosi István, ki előttünk dolgát agálta, el akarja venni. *R.* *Liberálta* az Ecclesia, *et solvit* f. 3.

Csernőben lakozó Nyiri Istvánnét, Radi Erzsébetet, az ura más asszonynyal szökött el, utában megfogták és Sz. Mártonban fogságban is volt, honnat f. 15. váltott ki, az felesége tőle *absolutiót* kíván. Mostan ismét ujjabb fogságban vagyon. *R.* Az felesége menjen reá, *intercedáljon* az urnál, *ölettesse* meg és *felszabadul* osztán. *Solvit* d. 40.

Bacskai Béres Ferenczet Csont Erzsébet nevű felesége négy esztendeje leszen az szalkai sokadalomkor, hogy elhagyta és immár Sónkádön Sulyok Sándor inasához ment férjhez. Béres Ferencz is azután paráznaságban találtatott, melyért Ecclesiát követett, és az kit *impraegnált*, házánál tartja most is és azt akarja feleségül elvenni. *R.* *Kipirongatta* az Ecclesia.

Vilyi Rákóczi István az feleségét kívánná ismét hozzá, kitől az *impotentiáért* az Ecclesia ideig az menyecskét az anyjához küldötte; az menyecske jelen volt, de az ifju nem *compareált*.

Az menyecske atyjafiai azt mondják, hogy hittel mondjon meggyógyulása felől; amaz nem akarja, hanem kívánja, hogy feleségén engedje meg az Ecclesia, hadd próbálja meg. *R.* Az másik zsinatig mégis váraкоzzanak. Solvit. d. 40.

Füzéri Nevelős Miklós jegyzette volt feleségnek Kápolnai Vámos Mihálynét, az férfi reá készült, érette is elment, de az asszony elbujt és üresen mentenek haza. Az férfi szabadságot kíván, hogy illudáltatott. *R.* Szabadság az férfinak, hogy az asszony megtréfálta, böcsületit keresheti az politián. Az asszony mindaddig ligában vettetett, meddig az Ecclesiának kedvét keresi. Solvit f. 2.

Zempléni Sondor Györgynét Paszadi Erzsébetet az férfi elhagyta immár két esztendeje és más asszonynyal ment el. Paszadi Tamás liberáltatni akarja. De az Ecclesia halasztást tett. d. 40. Prima instantia.

Horváti Fertak Pált az felesége, Kada Ilona, négy esztendeje.¹⁾ *R.* Az Ecclesia liberálta, fizetni kellett volna f. 3., de mivel nem volt, Paulus Ibrányi lött kezes érette, hogy megadja.

Kisgéresi Rácz Mihályt felesége, Sóvágó Tamás leánya, Katus, elszökött, legények kísérték el, fél esztendő mulva meg hazajött, az templomból vaját lopott el, hitivel mentette meg magát, azután meg elment, melynek három esztendeje, az férje absolutiót keresse. (*így!*) *R.* Tudakozza s keresse. Prima instantia. P. 40.

Rozvádi Szabó Györgyöt Dorko nevű felesége két esztendeje, hogy elhagyta, haza jöven, az falu törvénnyel akarta meglátni, melyik pars legyen az csavargásnak oka. Prókátor keresni ment, most is oda vagyon. *R.* Patakon az Tasiaknál keressék. d. 40.

Szólóskői Béres Balázst az felesége, Anna, ötödfél esztendeje, hogy elhagyta. Solvit f. 1. d. 50.

Zempléni Gereni Ferenczet felesége, Kállai Margit, négy esztendeje, hogy elhagyta, kereste, de mivel nem találhatta, senkitől nem értvén, ujabban megházasodott. *R.* Mivel az Ecclesia felszabadítása előtt házasodott meg, elsőben maga ruhájában kövessen Ecclesiát, és azután esküttessék meg. Solvit f. 1. d. 60.

Mihalyi Danka Mihályné leánya, Sebestyén Istvánné, Erzsébet, azt mondja, hogy kilencz esztendeje férjének tőle hitetlenül való elmenésének, Kázmérban lakik pápista udvarban. *R.* Megbizonyosodott, hogy paráználkodott az menyecske és ő hagyta el inkább férjét, hogy nem őtet az férje. Concessum.

Actiones pomeridionales.

¹⁾ A mondat befejezetlen. Egy széljegyzet azonban így szól: Ez asszony kötötte magát az tanács előtt, hogy ha másszor megfutamodik, tehát minden törvény nélkül fejét üssék el.

Nagytoronyai Thót Gergely leányát, Annát, Lina István desponsálta, de az leány azután vette eszébe, hogy az legénynek derekas esze nem legyen. Az legény ősszel jegyzette el s mindjárt elment. *R.* Absolváltatott az leány és solvit f. 1. d. 50.

Ruszkai Hori Mihálynét elhagyván férje, annak utána sok esztendő mulván ment egy lengyelhez, az is az halál előtt elhagyta. *R.* Mivel az asszonyi állat azt mondja, hogy ő soha férjhez nem megyen, liberálta az Ecclesia. Solvit f. 1. d. 50.

Bélyi Lukács Mihályné Major István leányát, Erzsébetet, hét esztendeje, hogy az férje elhagyta, absolutiót kíván. *R.* Manifesta infidelis desertio, az mint az falusiak bizonyítják. Absolváltatott. Thalerum Mich. Szikszai pastor in Tárkány promisit allaturum. Solvit.

Páczeni Szabó Mihály feleségétől, Szőcs János leányától, Erzsébettől, el akar válni, mivel az mint az menyecske is fateálja, súly vagyon az szeméremtestében, és még az vizeletet is nehezen szenvedheti, nem hogy az férjét admittálhatná, és mikor az férje cohabitál, szintén olyan, mintha beretvára vetnék. *R.* Gyógyíttassák az férje és az menyecske atyjafiai az következendő zsinatig és az Istennek könyörögjenek. Solvit d. 40.

Czékei Vámos Tamás Ráskai Kovács Lőrincz Katával két esztendeig élt egészségben, egy gyermeke is volt az asszonymak, melyet az anyja betegségében megölt, az mely bolond betegségének kilencz esztendejét mondotta lenni. *R.* Nála találta az nyavalyát, el sem hagyhatja, mert hiti tartja. Interim könyörögjön. Referálták ugyanakkor, hogy ez Vámos Tamás Tolcsván Tusai István leányát eljegyzette. Solvit d. 40.

Vámosujfalusi Molnár Andrást egynehányszor elhagyta felesége, melyet megtalálván egykor, hasason hozta haza, bíró kezében adta, törvényt tettek reá, mely fejére való törvényt mondott. Minek előtte executió lött, az Kovács Péter hada az bíró házától az erősségből elvitte, de meg annak előtte paráználkodtak is vele. *R.* Processusban vagyon az dolog az ur székin, keresse fel és exequáltasson. Solvit d. 40.

Vitányi Kovács István fia, Szabó János, Mészpesten Bertók András leányát részegségében atyja híre nélkül eljegyzette, az ifju megjózanodván, esküszik, hogy az leánykérőket is híre nélkül hitták el, és ő nem szereti az leányt, nem is akarja elvenni. *R.* Tanuk után teszik az törvényt, egyik félnek is penig nem volt tanuja. Az következendő zsinatra tanukkal állassák dolgokat. Ambo d. 80.

Kaszui Bertók Jánost Mató Borbála három esztendeje hogy elhagyta, sok helyeken is kereste, az mint az levelek állítják. *R.* Az Ecclesia liberálta, solvit f. 2.

Tárkányi Alföldi Miklósné férjétől el akar válni, mert alája hugyozó, négy felesége volt, de nem háltanak vele, ez is nem akar. *R.* Nincsen semmi módja elválásának. d. 40.

Stephani Kaposi consenior uram szolgálóját, Margitot, férje elhagyta: Bodnár János Lengyel, és ez elmúlt télen három esztendeje. Prima instantia.

De rectoribus. Pastoribus Ecclesiarum toties quoties volunt licem scholam suam ingredi, audire docentes et discentes, ut sic et rector et scholastici magis magis ad diligentiam excitentur. Non itaque moleste ferant rector et scholastici pastoris praesentiam.

Pecunia divortialis pro mea parte f. 12. d. 31.

VIII. Partialis Ujhelyiensis 21 pastorum kalendis Augusti 1631.

Az Basilius Töltszéki lasztóczi minister excessusi olyanok, az mint az hittel mondott tanukból kitetszik, hogy az jelenvaló Presbyterium hozzá nem nyulhat, hanem annak derekasabban való discutálását generalisra hagyja. Addig abstineáljon az lasztóczi pásztorstól, mivel maga is el akarja őket hagyni, az auditorok is penig az scandalizálás miatt teljességgel elidegenedtek tőle; ha kívánják mindazáltal szolgálatját addig, mig pásztorok lehet, nem tart az Ecclesia ellent az szolgálatban. Az generalisig poenitentiára való időt enged az Presbyterium neki, úgy viselje magát, hogy ujjabb inquisitio ne legyen felőle és derekasabb büntetésben ne essék. Excessusi penig voltanak: az sok részegség; hamisan való esküvés, mivel megesküdt, hogy Husvétig részegségre való bort nem iszik, behozták penig az tanuk, hogy egynehányszor volt addig részeg; feleségével és mesterével nem jól való, fegyverrel ment az scholára és megöléssel fenyegette az mestert; Kázmér nevü filialisban kétszer is beharangoztatott, azonban az jó lakás miatt be nem ment az templomban. Az generalisra compareáljon az lasztóczi mester is.

Az lasztócziaknak ilyen conditíóval adjak pásztorst, hogy minden ember megfizessen Balázs Uramnak, ha mivel tartozik, azonképen az successornak is; ha meg nem fizetne valaki, az többi ellene támadjon. Az parochiát megépítsék. Az kik köztök gonosz hívők, azokat megbüntessék; ha meg nem büntethetik, Vármegye ispánját requirálják felőle, hogy az Ecclesia megtisztuljon az vétkes emberektől.

György deák Imre papné fia Martinus Szerednyeit az cinteremben arczul is csapta, és megvervén, vérit is bocsátotta. Melyet az ujhelyi város, ministerium és az schola el nem akarván szenvedni, az scholabeli deák Ecclesia peccátival citálta György deákot, compareált, de nehezen, láttatott az Ecclesiát

ore tenus hívójának ismerni, de revera nemességéhez bízott inkább, mert mikor békességre kellett volna az dolgot vinni, Butkai István levele által György deák mellett Görgei Jób szolgabíró, Székely Ferencz és Domik Péter ugyanő mellette törekedvén, reáment úgy, ha tudja az conditiókat, melyekre képest békéljék meg, mert azt mondá, hogy őnekie vagyon más bírása is, de mivel kézbe adás előtt az conditiók felől az Ecclesia nem is szólott, meg sem mondotta, re infecta csak eloszlottak, mind az ujhelyi nemesség, mind az polgári rend.

Pelejtére bocsátottuk Kassai János Uramat az izségi pásztorral, intsék az pelejteieket, ne ellenkezzenek benne, hogy az pásztor is szántson az egyház földeiben, kiadván belőle az egyházhoz tartozó nonát. Ha nem akarják, prédikátorok és egynehány nemes emberek legyenek jelen, és cognoscálják meg az dolgot; ha az, mint az matriculában vagyon irván, azok az száz földek az pásztor gondja viselése alatt legyenek-e, nem-e? Ha az alatt lesznek, szabad legyen szántani. Ha törvényre nem (így!) mennek: az Vármegyére be kell az matriculát vinni, és onnat kell törvénytevőket kérni az pelejteiek ellen.

Az kaszui pásztor Ambrosius Transylvanus dolgában két ministert, az ujlakit és jesztrebit kell Dobronokihoz küldeni, kik intsék meg, hogy az minemű tizedet egyszer Istenhez való szeretetekből ígérték az pásztoroknak, mostan immár ne revocálja, hanem adja meg igazán. Ha meg nem adja, az kaszui nemeseket requirálják, keljenek fel az ő prédikátorok mellett, és az nemes Vármegye előtt panaszt tegyenek Dobronoki ellen.

IX. Particularis conventus Patakini 7. Augusti 4 decem ministrorum (1631).

Mivel Mátyusföldéből jött irásból bizonynyal megértettük ujabban való dühösködését ellenünk az pápistai klérusnak, úgy mint az, ki immár Váczból is exturbáltatta az orthodox ministert, másunnat pedig erős parancsolattal cogálja az községet, hogy az megyéből kivigye az prédikátort, és pápista papot collocáljon helyében, melyet az vácsi püspök Paulus Almási cselekedik. Az is nem kicsiny dolog, hogy egynehány száz forint birsággal és bizonyos számu embereknek fejek vétetésével kényszeríti az falubeli községet, hogy protectionalis levelet hozzanak az vezértől, mely alatt az pápista papok akárki molitiója ellen is békeségben megmaradhassanak. Erről volt az consultatio. Historice megírják ἀνωγομοος, az kinek illik, nam mea res agitur, paries cum proximus ardet, praeveniálja az sulykot, mig az Ecclesiát teljességgel nem opprimálja.

X. *Partialis Liscensis 25. Septembris (1631.) decem pastorum.*

Cui interfuerunt Reverendi viri: Urb. Kisfaludi cum suo collega, Matt. Szepesi, Matth. Komjáti, Fr. Halászi, Matt. Rozvádi, Steph. Tolnai et Steph. Károlyi, Joan. Simándi.

Az Gombáné asszonyom részéről bejövén előnkben Daika István szószóló, Káli Jakab deák és Miskolczi Gergely instálanak azon, hogy mivel az nemes Vármegyének viceispánja Butkai István notarius Urammal és több fő nemes emberek Farkas Mihály és Egri Kata között való controversiát compositióra vitték, és bizonyos conditiókat is irtanak az menyecske- nek, melyek ezután az nemes Vármegye pecségi alatt fognak emaneálni, vicecomes Uram úgy vitte végben az dolgot, hogy Farkas Mihályt az inquisitio nem terheli, azért ő innocens persona, az Egri Katát pedig terheli, et per hoc Ecclesia-követésre ítélte méltónak lenni őtet, micsoda módot tartson pedig az követségben, ahhoz ő Kegyelme nem nyult, hanem az Ecclesiára bízta. Az mediatorok pedig azt kívánják, hogy mivel három esztendő- től fogva sulyos állapotja lött Egri Katának, és az ólta elég poenitentiát tartott, annak okáért az Ecclesia megtekintse azt első- ben, annak utána, hogy nagy nemzet legyen, édes anyja és szüleje is éljenek, erre az misericordiára condescendáljon az Ecclesia, hogy az Ecclesiát az maga székiben és az maga ruhájá- ban kövesse meg. Ezt énnekem és Máthé Uramnak az bényei- nek secreto jelenték, hogy inkább elbujdosik az menyecske, hogysen csuklyában poeniteáljon. Végezetre az intercessio között azt is találák említeni: 1. Hogy az procurator instinctusából pápistai szent székre citáltatott volna Gombánééktől Farkas Mihály jászai vagy hovavaló konvent által; 2. Hogy az conditiók között az is ott vagyion, hogy Farkas Mihály addig semmi közit nem avatja Egri Katához, mig nem az Ecclesiát megköveti és úgy megjámborítja magát; 3. Azt is, hogy azt az adultert, a ki Egri Katát megrontotta, közönséges erővel persecuálni fogják és megbüntettetik. *Deliberatum.* Ez kevés számból álló partialis ehhez az dologhoz nem nyul: 1. Mert mikor ez causa az bényei generalisba suscitáltatott, Egri Kata nem compareált, kinek emansiójának okát mikor megkérdezték volna, azt felelte, Kegyelmeteknek — ugymond — salvum sit, azért nem compareált, mert ez az causa nem az Kegyelmetek székit concernálja, mivel criminalis causa. Lehetetlen dolog azért, hogy ahhoz nyuljon az partialis, a ki az generalist nem competens birónak mondotta, az több fraternitásunkban lakó atyánkfia hire és consensusa nélkül. 2. Mert pápista szent székre devolválták ezt az causát, mely az mi székünktől igen távol jár. Ha azért akarják

Gombánéék, hogy az generalis ez causához hozzá nyuljon, az pápista szent székről emanált irással hitessék el azt az generalissal, hogy ők azt immár avagy mindenestől elvégezték, avagy semmi kezeket ezután nem akarják avatni. Ezt azért akarjuk, ne committáljanak bennünket az adversariusokkal, hogy az ő dolgokban egyenlítettük legyen magunkat. 3. Melyet az generalisnak discutiálására hagytunk, de ő nekik meg nem mondtuk, hogy az adulternek persecuálását még in futuro ígérik, annak okáért nem mehetünk reá, hogy az nocens personát az Ecclesia-követés által addig innocensnek pronuciálhassuk, míg amazt nem persecuálják, mert ha ez jámbornak mondatik, nem látjuk módját, azt osztán miképen kívánhassák az büntetésre.

1632.

XI. Anno Christi 1632. 7. Januarii Synodus generalis Ujlakini.¹⁾

1633.

XII. Ujhelyini celebrata generalis Synodus, 1633. 5. Januarii.

Paulo ante lucem exortam templum ingressi, primus candidatus Johannes Csákány concionem instituit ex textu ad Rom. XI. 33. 34. 35. O profundas divitias tum sapientiae, tum cognitionis. Finita concione, veni sancte cantatum et gratias actis, ego sic coetum compellavi:

Reverendi et Clarissimi Domini Symmystae, fratres in Christo multum honorandi, tamquam Spectatissima omnium ordinum corona!

(Itt következik egy latin beszéd. Azután):

Caeterum ut omnis hic labor noster inde sumat primordium, vos Theologiae sacrae candidatos (quorum praecipue gratia sacer hic conventus indictus est) alloquor, et hoc a vobis scire desidero, postquam divino impulsu functionem hanc sacram ingressi estis, utrum externam ab hominibus habeatis vocationem, et si habeatis, eosdem statim in publicum producatís.

His dictis, binae ex singulis pagis personae ingressae sunt, et publice professae sunt, ab ipsis fuisse oblatam vocationem, in qua hactenus ita fuisse versatos, ut contenti esse possint cum eruditione tum moribus candidatorum; dixerunt etiam velle opera nostra dominos candidatos ad sacrum ministerium inaugurari. Tandem scamnis in medium locatis sedere jussi sunt et disputare ad horam primam pomeridianam, inde frigus abrumperere disputationem coëgit.

¹⁾ Közölte Hegedüs László a Sárospataki Füzetek 1864. évi folyama 146—153. lapjain.

Inaugurati sunt duo: Joannes Csákány rector Szécsiensis Pelejem, Valentinus Terebesi rector Terebesiensis Kazsum. Opposuerunt: Johannes Figedi, Clariss. Andreas Ruszkai collega docentium in gymnasio Patakinensi et Paulus Kaposfalvi rector Ujhelyiensis. Cum candidatis sedit Petrus Halászi pastor Bolyiensis, quia perfecte et totam domini Siderii Catechesin non didicerat.

Finita disputatione candidati templo exire jussi sunt, et Ecclesiae censura digni sunt inauguratione judicati. Postremo introvocati et in medio presbyterorum locati, ego subjunxi, quae sequuntur.

(Itt következik egy magyar beszéd, melyből csak a következő részleteket közlöm:)

— — — Mostan is azért az az rendtartás fönnálljon, hogy az prédikátort csak egy ember az maga tetszéséből ne válaszsza, hanem az egész gyülekezet, holott az gyülekezeten nem értem az egész város vagy falu népét, hanem csak az faluknak és városoknak előtte járó Magistratusát és az prédikátorok Presbyteriumát, mert hogy az sok szem többet lát az kettőnél, ezek tudják valóban megvizsgálni, fontolni, kicsoda legyen avagy méltó, avagy méltatlan az Ecclesiában való szent tisztre. De inset ki nem rekesztjük akármely helynek is keresztyén földesurait, kik az Krisztust örömet csókolgatják, de nem egyelítjük oda az mosdatlan és értelemtől üres parasztságot, kik azt is nem tudják, minemü jóságos cselekedetek kívántassanak az tanítóknak; vadnak pedig olyak is, kiknek ha az felszentelendő prédikátorok jóakarójok, barátjok, rokonságok leendenek, ámbátor tudatlanok legyenek, mégis feljebb becsülik és inkább javalják az tudósoknál. — — —

— — — Ezen ceremoniát (a kéznek fejre való tételét) az új törvényben is megtartották és mi is megtartjuk, ez végre, hogy ezek az candidatusok tudják, mert ők is majdan Istennek szenteltetnek és nem lesznek magokkal szabadosok, hát Istennek szolgáljanak és semmi tiszték kívül való dologban ne egyelítsék magokat. Továbbá, hogy kezünkkel fejeket az földre alányomjuk, azzal alázatosságra intjük, hogy ebben az méltóságos tisztben ne kevélykedjenek, hanem az Istennek hatalmas keze alatt alázatosan éljenek, hogy jövendőben felmagasztaltassanak. Hogy az fejeken való kezünk nehéz, arra taníttatnak, hogy felettébb is nehéz tisztben állattatnak, hát Istennek könyörögjenek, hogy tisztben híven eljárassanak és tiszteteket megkönnyebítse. — —

His dictis quaestiones sex recensui, quibus postquam assensum praebuerunt, juramentum praestiterunt, manus imposuimus,

ego, Steph. Kaposi, Matth. Szepsi; demum solemni oratione actionem conclusi.

Et sic hora pomeridiana secunda templo ad prandium digressi sumus, eoque die nihil penitus actum est praeter taxam ordinatorum, quia vero et Kazsuienses, maxime vero Pelejteienses penuriam causati suam, non prius in solutione consenserunt, quam voluntatem Ecclesiae ad suos retulerunt, et Kazsuienses pro flor. 7. tres cum dimidio solverunt duntaxat, Pelejteienses vero etiamnum distulerunt, placuit quibusdam ex Presbyterio, ut postmodum pastores ante ordinationem taxentur, ne ludificent Ecclesiam. Pelejteienses debent f. 8.

Acta secundi diei in templo hora 4 matut. ad candelam.

Actiones merae ecclesiasticae. Quaerimoniát instituáltam némely ministerek ellen, kiknek midőn nemes funusok vagyon, az holttest fölött majd inkább mindennap prédikállani szoktanak az Ecclesiák régi szokása ellen, követni láttatván az pilises papokat, kik az megholt feje fölött zsoltárt szoktanak decantálni, mely meglött Kazsuban és Patakon, az megholt Ibrányi Mihályné feje fölött. *R.* Most is az nemesek igen pennahegyre fogták az ministereket, és mivel ezt az abusust másunnan vötték be, ha az minister ebben ellent tart, annál nagyobb nehézséget vonson fejére, sőt még bucsuadást is várhat fejére; meglegyen azért az, de az ministernek prudentiájában álljon az olyan prédikálásban meddig menjen elől, hogy sem magának gyalázatot, sem az Ecclesiának kárt kedvetlenségével ne cselekedjék.

Franciscus Halászi vámosujfalusi pásztor jelentette, hogy Tokajban ujabban nem leválták causáját az fejedelemasszony székin, mivel az actrix persona nem compareált vele együtt, hanem az Ecclesiára utaztak. Mindazonáltal Kassai Gergely vice-udvarbíró, mert az fő-udvarbíró Kürti György decedált volt, adott neki egy testimonialis levelet. *R.* Az a testimonialis az ő causáját nem segíti, mert az Ecclesia az novum cum gratiara adjudicatát kivánt, hanem az praefectust, Kértsi János Úramot kell kérni az Ecclesia levelével, hogy mivel Ferencz Uramnak novum cum gratiája vagyon, és az új törvényre újabb tanui is vadnak, törvényt tétessen, mert az tokaji széken amaz egy tanura képest, ki Rimaszombatban mondotta lenni azt az asszonyt és Ferencz uramot is oda utazta keresni és citálni az asszonyt, törvény szerint nem pronuciáltanak. Oda is az törvény szerént elfáradott, de nem találhatta, az mint az ott vött testimonialis megbizonyítja, de annak utána az fejedelemasszony székin nem lött törvény. Adták némelyek tanácsul, hogy Ványai Mihálynak is, ki director causarum azon az székin, nyujtson valami honorariumot, netalántán ha datom leszen, ratom is leszen (*így!*).

Damasi Thót ministert vádolta az varannai consenior, hogy egy personát más valaki eljegyzett volt, melyet más elragadott, és az a pásztor ez raptorral megeskütte. *R.* Vagy Szécsben, vagy Varannóra partialist indicáljak és az causát dijudicáljuk.

Joannes Vinnai radi pásztor tudván azt az Kaposi senior Uram leveléből, hogy egy menyecskének, Varju György unokájának férje vagyon, mégis kívánja az Ecclesiától, hogy felszabaddítsa az házasságra; és ki tudja, ha consenior Kaposi Uram izeneti föl nem serkentette volna, talán az generalis gyűlésben is nem jött volna, hanem annak az menyecskének hivatalára oda ment volna és vele el is hált volna. Mely menyecske azelőtt megunta volt, atyjafiai is ellenzették, hogy hozzá ne menjen, de ki tudja, talán vagyon valami az zsákban, és azért izente Vinnai Uramnak, hogy engedje meg csak neki eddig való engedtlenségét, immár hozzája megyen. *R.* Az jövendő generalisig in suspenso legyen, meg ne házasodhassék, azt az menyecskét penig el ne vegye. Másnap aztán condonált neki az Ecclesia, hogy megházasuljon, de admoneálta és interdicálta, hogy olyan gyakorta az Isten úgy segéljét ne mondja és az boritalban is alább hagyjon, mert az Ecclesiának büntetésében fog esni.

Matthias Fonyit hotykai pásztor egy asszony megszidogatta, mikor az templomból kiküldötte. *R.* Tholnai Istvánra bíztuk, hogy Bejczy István adja törvényre az asszonyt, az mint sokszor ígérte, de mégis nem praestálta, exequáljon is, mert ha azt nem cselekedí, megtaláljuk az nemes Vármegyét és panaszt teszünk.

Az tárkányi templomnak utát Sennyei Sándor elfoglalta, melyről az nemes Vármegyét requiráltuk, ki izent neki, hogy supersedeáljon, avagy illendő utat adjon és az Ecclesiát assecurálja, hogy az az ut örökös leszen, melyet az Vármegye protocullumában is felirjanak, de mindeddig is Sennyei Uram semmit nem praestált. E felől így discouráltunk, hogy az patronusokat Tárkányi Istvánt ujabban requirálni kell, ispán Urammal is referáltatni kell az választ, melyet ő Kegyelmének Sennyei Uram adott, kérjük az n. Vármegyének segítségét, intimáljuk, hogy az a dolog az bécsi pacificatio, az religiának szabad exercitiumja ellen vagyon, mikor az templomnak utát elfoglalják, akkor az templomot foglalják el. Kérjünk tanácsot is, mi módon procedáljunk ez dologban. Az nemes Vármegyének pedig eddig való törekedését meg kell köszönni.

Az parochiához negyven hold föld is vagyon, melynek szántására mivel elégtelen volt az minister, nem akarván Pacziot Ferencz az földeket parlagon állani, maga szántatta meg és

az pásztornak száz kereszt tiszta buzát és megannyi számu abajdóczot adott belőle. De miolta Sennyei Úram birja, ezoltától fogván sem buzát, sem abajdóczot nem adott belőle.

Az mely szőlőskei ember, Kupai Tamás nevű az Ecclesiának egy darab földét kiirtotta szántóföldnek, annak az munkának az árát az Ecclesiának deliberatuma szerént az f. 6. az szőlőskeiek fizessék meg, és nem kötelesek az megyébeliek fizetni, mivel az ő határookban is vagyon parochialis föld, melynek minden gondját magok viselik az szőlőskeiek nélkül.

Az szőlőskeiek az Ecclesia földén ne engedjenek immár több pinczét ásni, az prédikátornak boszuságára és kárára.

Az szécsi káplánságtól el akar szakadni Bacsko, Visnyó, Sztankócz, causálván, hogy ők az Isten igéjét bővebben akarnák közöttök hirdettetni és magoknak akarnának ministert tartani, melyről Bocskai István ő N. levelével instált az Ecclesia előtt. *R.* Akarja az ministerium, hogy az régi usus maradjon fön, mert méltatlan causálják az mit causálnak, mivel az káplány Szécsben nem szolgált, az mely megholt, hanem csak az megyékben, és ha az a három falu elszakad Szécstől, kik derekasabban, fizetnek az káplánnak, hogy sem az több megyék, az szécsi ecclesiában káplány nem fog lenni.

Pataki Szígyártó Mihály parázna feleségét törvénnyel convincálta, de minek előtte az ur székin revideálták volna kijárt törvényét, éjszaka az város házából valami latrok által elszaladott és az város kerítésén az templom mellett kibocsátották, az latrok is utána kiereszkedtenek, és oda vagyon. Erről bizonyoságot tettenek levelekkel Chernel György Úram és az pataki tanács. *R.* Az Ecclesia liberálta és ad secundas nuptias potestast adott. Solvit f. 6. absque grosso.

Czékei Nagy Jánosnét nyolez esztendeje, hogy férje hitetlenül elhagyta, melyet bizonyít czékei főbiró István Kovács és Puskás János falu levelével. Bergely István és Veres Mátyás voltak az szószólók. *R.* Prima instantia. Ez az asszony elaludta igazságát, nem compareált ennek előtte az Ecclesia székin és az felszabadítás előtt immár férjhez ígerte magát. d. 40.

Jesztrebi Lehnárt Ferenczet felesége, Lázár Örszik, immár négy esztendeje, hogy hitetlenül elhagyta, az mely tanuvallásokat elől hozott volt, azokból megtetszett, hogy Mihály deákkal paráználkodott, ki jesztrebi scholamester volt akkor. *R.* Az falu székin kezdette el ezt az causát, ugyanott suscitálja, és azután jőjön előnkben. d. 40.

Mikóházi Rákóczi István impotentiával vádoltatik, de maga azt mondja, hogy abból az nyavalyából immár meggyógyult. Ideig separálta volt az cohabitálástól az Ecclesia az menyecs-

két, meddig magát gyógyította, de viszont mostan az menyecskét Thót György Annát, vissza engedték menni. d. 78.

Jesztrebi Bracsika Andrást vádolja az felesége impotentiával és hogy nem jól tartja. *R.* Prima instantia. Az férfit megintettük, hogy feleségét tisztességesen tartsa, mert büntetésben esik; — d. 40.

Acta ejusdem diei a meridie in scholae auditorio.

Az kövesdi és szerdahelyi pásztorok nem egyezhetnek meg az buza jövedelmen, mivel sok kövesdi emberek vetnek az szerdahelyi földön, mégis az kövesdi pásztor kívánja az octávát. *R.* Fönn áll az szőlőskei deliberatum mostan is. Ezt hozzá adtuk, hogy mind az két pásztor külön irassák az ő megyéjében termett buzát, és ugy osztozzanak vele, mely deliberatumot valamelyik fél elbontandja, irrevocabiler loco movebitur.

Páczeni Szabó Mihály felesége, Szócs János leánya, el akar férjétől válni, mivel az nemző testében való súly miatt házasság szerént vele az férje nem cohabitál. Jelenti az menyecske könyvező szemmel, hogy midőn az férje vele akar hálni, olyan fájdalmat szenved, mintha mézskemenczében égne. Az testében való súly miatt nehezen vizelhetik. *R.* Liberálta az Ecclesia az férfiat, minek utána mind ketten megeskütnének az impotentiáról, de az férfit admoneáltuk, hogy ezzel az feleségének állapotjával Isten őtet az könyörgésre intette, hogy az menyecskének jegyruháját visszaadja, azon kívül is az ő szokott törvények szerént az hit részt is megadja. Az menyecskét holtiglan való ligában vetette az Ecclesia. Solvet f. 4. Andr. Ujhelyi sponsor. Az menyecske f. 2. absque duobus d.¹⁾

Az borsiak vádoltatnak az ujhelyi főbirótól, Vinnai Gergelytől és az egész tanácstól, hogy az ujhelyi káplánnak parochiájában nem akarnak építeni. *R.* Ha jó akaratjok szerént nem építenek, az Ecclesiának büntetésében esnek.

Rozvádi Szabó György felesége, Pető Dorko, ez jövő nagy-pénteken négy esztendeje leszen, hogy elszökött volt. *R.* Jámbor helyen, Tarczalt Szepsi Mihály Uramnál lakott, és megtetszik, hogy az férje volt oka feleségének elmenésének; megintettük, hogy cohabitáljanak és az feleségét jámborul tartsa, mert büntetésben esnek. d. 40.

Czigándi Bereczki Péternek felesége tűzben esvén, az ujjai leégtenek, és alkalmatlannak mondja lenni az házasságra. Tizen-nyolcz esztendeje, hogy együtt laktanak, mégis el akar válni feleségétől. *R.* Az férfit megpirongattuk, hogy az nyavalyát nála találta az felesége, megesküdt pedig rajta, hogy semmi

¹⁾ Széljegyzet: Az menyecske férjhez ment és batykóval esküttette meg magát.

nyavalyájában el nem hagyja, mégis hitetlennek akarja magát tenni, de nem adtunk szabadságot az elválásra. d. 40.

Hotykán Kömpe Örzse Lengyel Varga Mátyással kezét fogott volt, mégis elszökött mátkájától, annak pedig ötödfél esztendeje. *R.* Liberáltuk. d. 40.

Szólóskei Hegedűs János Thót Kata nevű feleségétől el akar válni, mivel azt mondja, hogy feleszü és minden undokságot reákiált, mely az tanuvallásokból is megbizonyosodott. *R.* Az férfi tűrjön, szenvedjen és Istennek könyörögjön az látogatásért. Menjenek haza és együtt keresztyénül lakjanak.

Nagyazari Biró Mihályt nyolcz esztendejére fordult, hogy felesége hitetlenül elhagyta. *R.* Prima instantia. Keresse csak jobban, Szikszó és Miskolcz felé nyilván feltalálja. d. 40.

Horváti Fertak Pálné Kada Ilona, elhagyta volt férjét hitetlenül és négy esztendeig oda is járt. Az férjét absolválta az Ecclesia és meg is házasodott; ez idő alatt Kada Ilona is hazajött, és midőn exequálni akart volna, az mint hiti tartotta, az asszony hánytavetette, hogy ő jámbor helyeken lakott, jámborul is élt; folyamodott Alaghi Ferencznéhez és nem engedte megbüntetni, hanem az asszony előnkben jött és ő is absolutiót kívánt. *R.* Az Ecclesia az asszonyt hitetlennek mondotta, melyért executiót is érdemlett volna, ha az Magistratusnak fegyvere lött volna; kipirongattuk előlünk és nem prononciáltunk.

Zsadányi Éles Tamás egy paráznának kezét adta volt az büntetéstől való féltében, hogy feleségül elveszi, az mely asszony hitetlenül elhagyta volt férjét, és az férjét az Ecclesia liberálta; az ifju nem tagadta, hogy vétkezett vele. *R.* Az zsadányi polgárok ítéljék meg, hogy paráznával közösült, hát ő is parázna levén, politice büntessék meg; annak utána az ifju az más gyűlésben jőjön előnkben. d. 40.

Terebesi Hajko Jánost, hogy felesége hitetlenül elhagyta, mostan esztendeje. *R.* Prima instantia. Solvit d. 40.

Acta diei tertii. 7. Januarii hora 4. matutina in schola.

Liszkán lakó Maros Jánosnét, Margitot, hat esztendeje, hogy férje elűzte, mely dolgot az hankócziak egész faluval bizonyítanak. Az lizskai város levele pedig azt bizonyítja, hogy az asszonyi állat adott volna okot feleségének elűzésére. Az férjének Margit kívül is két felesége volt, Christophorus Tomcsányi zombránczi pásztor írta ez levelet. 9 poltura hiján f. 2. Liberáltattott.

Az kozmaiak és az kolbásiak admoneáltattanak, hogy ne contrarialkodjanak az pásztorinak építésében, mert ha egyaránt nem építenek, az pásztor elvészszük.

Gercselyi Lengyel Simonné Fazokas Erzsébettel feleségével egy holnapig együtt lakott, annak utána elment, immár harmadik esztendejére fordult. *R.* Prima instantia. d. 40.

Borsvai Molnár Tamásné leányát, Katát, az mátkája két esztendeje hogy mátkája elhagyta (*így!*), interim az leányt eladta az anyja és az menyegzőre is reá készült. *R.* Az Ecclesia liberálta az leányt, de az anyját valóban megpirongatta, hogy wód nélkül cselekedett legyen leányának eladásában. Solvit d. 90.

Kázméri Sebestyén István feleségét más legénnyel egy ágyban találta fekünni, kit az törvény megszententiazás után kezességen kivettek, azonban elszökött, az kezes is penig megholt s hire is nem hallatik. *R.* Patakon, Gálszécsben, Kapost szolgált az az asszony, ha az férje persecuálni akarta volna, meglehetett volna; de mivel elaludta igazságát, immár kergesse feleségét és ha eléri, megbüntettesse. d. 40.

Gálszécsi Molnár Mihályt felesége, Atia Örzsébet, sok ízben elhagyta, melyről az gálszécsi főbiró tanács levelével testál és az férfiat dicséri, ennek penig ez dolognak immár négy esztendeje vagyon. Prima instantia Ujlakon volt, persecuálja és hitetlenségéért megbüntettesse. d. 40.

Szomotori Szabó Jánost felesége, Ilona Alföldi Jónás leánya, hét esztendőre fordult, hogy elhagyta. Szomotoriak és vécseiek levele bizonyítja az dolgot. Az eszenyiek egy testimonialist adtanak volt felőle, hogy az asszony elébbi férjét is hitetlenül elhagyta volt, akkor Berczeli János volt szomotori biró, mikor azt az levelet az falu adta volt, mostan penig esküdt ember lévén, ő maga volt jelen az Ecclesia szine előtt Szabó Jánossal. *R.* Az Ecclesia méltó kivánságát megértette és liberálta az vinculum alól. F. 2. d. 54.

Pelejtej Páldeák Andrást, ki akkor főbiró volt, felesége hitetlenül elhagyta, melynek ez elmúlt kedden, 4. Januarii mult esztendeje; szabadságot kíván magának, Fekés-házi János nemes emberrel szökött penig el. *R.* Prima instantia. d. 40.

Karosi Borsi Pál nem akar feleségével cohabitálni, maga az politia egyben adta őket. *R.* Borsi Pál pataki szolga, az ministerek, főképen Tholnai Uram admoneálja, hogy hitihez álljon. d. 39.

Az rozvádi ministert Stephanus Vékeit, vádolta az ricsei pásztor Joannes Balog, hogy alája supplantálna, annak felette, hogy Semjénben virradtig ivott, mocsokolták is egymást, de caetero az rozvádi minister az hazugságban mester. *R.* Ad futuram

generalem parati sese sistant, mert ha magokat nem purgálják, correctióban esnek.¹⁾

Ex divortiali pecunia in rationem meam cesserunt f. XI. d. 87.

XIII. In congregatione Presbyterorum ante diem mercatus Ujhelyini celebrati ult. Junii.

Franciscus Halászi ujfalusi pástort az Ecclesia felszabadította az lator feleségének kötele alól, de elébb imez három dolgon solenniter megesküdt, hogy Barla Dorkót nem tudta viselőnek lenni, mikor elvette, vele lakván és cohabitálván is, nem tudta, hogy mástól impraegnáltatott legyen, harmadikon hogy ha vármegyénkben jőne vagy közel hozzája, és ezért az Halászinak adott libertasért az Ecclesiát avagy magát Halászi Ferenczet kárhoztatná, szidalmazná, gyalázná, tehát az tokaji udvarbirótól vett levélnek vigora, valamelyben hitetlennek és nem jámbornak mondatik, annak felette az testisek fassiójával él, érvén törvény szerint procedál ellene.

Hotykai Kömpe Márton supplicatióval instált, hogy az ő fiának, Pálnak szabad legyen annak az asszonynak öcscsét feleségül elvenni, kinek az nénjét ő ifjanta vitiálta volt, és az ur f. 12. büntettette volt meg és Ecclesiát is követett volt érette; de az Ecclesia semmiképen meg nem engedte, hanem intette mind az ifjat, mind az menyecskét admoneálta, hogy egymáson ne kapdossanak, hanem egymástól ellegyenek; de valamint vagyon dolgok, de egymással ugyan együvé akarnak menni. Melyért az Ecclesia pirongatta, ezt adván eleiben, hogy ha annál az ifjunál házasságban volt volna az az asszony, kit ifjanta vitiált volt, annak halála után ugyan nem vehetné el azonnak az öcscsét, hát ugy is nem veheti el, minek utána paráznául élt vele, bátor részegségében és ifjanta cselekedte legyen is az gonoszságot. Ezt is hozzá adta az Ecclesia, hogy ha nem desistálnak, az nemes Vármegyét requiráljuk, és ha különben nem lehet, talán excommunicatióra is megyen az dolog.

Vitányi . . .²⁾ Margit ment volt feleségül egy bodnárhoz, és keszkenőt is adott volt neki, azonban minek előtte hazavitte volna, az bodnár elhagyta, sőt hitivel vallotta Jakab bodnár annorum 36, az mint az vitányi birák és polgárok irták, hogy mikor Komlóson mivel volt az Margit mátkájával, azt izente neki tőle, hogy Margit férjhez menjen, mert ő bizony soha haza nem megyen, mivel ő olyan feleséget vett, hogy vagyon f. 300

¹⁾ Széljegyzet: Ad instantiam Domini Consenioris domi meae condonavi.

²⁾ Üresen hagyva a név számára, de kitöltetlen maradt.

haszna benne, mind pénzben mind egyéb örökségben. Liberáltatott, dedit mihi f. 1.

Sztankóczon lakozó Hoda Mihály feleségét Ilonát elhagyta. Ez is az Suri Uram instantiájára liberáltatott, de elsőben az embert megesküttettük, hogy az asszony dolgában az mely levelet hozott volt az falutól, tulajdon az bíró iratta és pecsételtette meg azt az levelet, és hogy látta, mikor Hoda Mihály keresztet vont az levél alá, annak felette látta az Hoda Mihály-nak mostani feleségét is. Debuisset solvere Thal. 1., de Suri Uram lött érette kezes.

Az kisazariak nem compareáltanak volt gyűlésünkben, de azért az nagyazariakat certifiálták volt, onnat egy ember jött volt az Sós Gábor levelével, ki írta levelében, hogy ha lehet, ez az dolog az generalisra differáltassék, főképen, hogy őmaga be nem jöhetett. Causa dilata ad generalem.

Joan. Kassai Uram oblique vádolja az azari pásztor mód nélkül való maga viselésével, hogy igen Soós Gáborhoz adta volna magát és hajlandó reá, hogy Kisazartól elszakadjon Nagyazar. Intette továbbá levelében, hogy Kisazarban esküdtetni felmenne és ne ragaszkodnék annyira az nagyazariakhoz, mert félt volna, hogy sem Nagy- sem Kisazarban nem lehetne maradása. Melyre nagy zelussal felelt, mi nem vagyok, ugymond, őneki kocsisa vagy lovásza.

Ismét kettős gyermeket vivén oda keresztelni, blasphemálván mondotta: gazdasszony — ugymond — ha az mi tehenünk is így ellenék, akarnád-e?

Michaél Láposi, ujhelyi collega beteg levén, collegája Joannes Bényei Petrus Zujtait harangozót vasárnap, dominica 4 post Trinitatis (*egy szó kimaradt!*) és tudatta, ha kért-e valakit, hogy érette prédikáljon: ezt felelte, kit kértem volna, hiszem mikor János Uram nem szolgálhatott, én szolgáltam érette. Ugyan választ akarván vinni az deák, kétszer mondotta azt Láposi: az ebeket kértem, hogy prédikáljanak. Melyet el nem szenvedhetvén Joannes Simándi, deferálta. Elől hivatván, tagadta azt az mondást, hanem jelentette, hogy ezt mondotta volna: eb kérjen senkit, mert nem tudok kit kérni. Az deák conscientiose fateálván, Láposit intettük, hogy recognoscálja mit mondott; ő tagadta, végre conditióval szól, hogy ha szinte mondotta volna is, condonálja az Ecclesia. Kiküldöttük az consistoriumból, vádoltatott azzal, hogy az vendégséget igen űzné, gyakorta hivatlan is elmenne, és ott addig innék, hogy alig mehetne házához; annak felette, hogy táncznótákat is fujna, az emberek nevetségére méltó dolgokat beszélne, melyekkel oblectálná az vendégeknek füleit; végezetre, ha egyéb nem lehetne, két tányé-

rokat is verne össze, és úgy mulatoznék. Jött ez is be, hogy mind az két collega között nagy simultas volna, ha külsőképen mutatják is jó akaratjokat egymáshoz, de nincsen köztök igaz szeretet. Láposi azt is mondaná, hogy ő nem kevély, mert csak egy darab kenyérré hijják is, elmegyén. Ez is volt az accusatióban, hogy egymás concióját preces-tételit nem frequentálják, Láposi miatt die Ascensionis Christi délesti concio is nem volt. Aztán, hogy más ellen ex cathedra invehálnak. R. Mindeniket megintettük, hogy az simultást el le tegyék, egymást mind coram, mind clam megbecsüljék, az templomban bejárjanak, és ha az ordinariustól az szolgálat nem lehetne, mature collegáját praemoneálja, hogy cum scandalo plebis concio és oratio el ne maradjon. Annak felette Láposi Uram az Istent, az Ecclesiát és collegáit megkövetvén solenniter, admoneáltatott, hogy ennek utána scandalo ne éljen, ne szóljon, ne is cselekedjék, mert ha jövőben panasz jó reá, az Ecclesia nemcsak kiküldi dioecesisből, de talán még tisztitól is vénségére priváltatik. Igérte mindezekre obedientiáját. Meghagytuk végezetre, hogy az vendégséget ne frequentálja, hanem oda menjen, a hol collegája is jelen leszen, ha penig elmenend, modeste viselje magát.

Az mi czimbalmosunk felől ez az Ecclesia tanácsa: biró uram törvényéből menjen ki, hogy ha czimbalmoshoz sor vagyon, egynehány magával mentse magát az biró székin, — ha sor nincsen, az maga hitit vegye el az tanács.

XIV. Generalis synodus aestivalis in Gálszécs¹⁾ 14. Septembris celebrata 1633.

(Egy latin beszéd után így folytatja:)

His dictis, disputatio fuit exorsa, et in horam mediam duodecimam protracta.²⁾ Ordinati sunt: Georgius Csécsi ad diaconatum Bodrogkereszturiensem. Oppidum solvit f. 10., candidatus f. 6.; — Petrus Azari ad Bereczki. Pagus solvit f. 3¹/₂., candidatus f. 2.; — Andreas Petroselini ad Damasam. Communiter solverunt f. 3. p. 45. Manus imposuimus: ego, Dominus Kaposi consenior et Joan. Kassai. Demum peractis peragendis, ego, quae sequuntur, subjunxi:

(Itt következik egy magyar beszéd.)

Acta post meridiem prioris diei synodalia:

Johannes Zólyomi collega szécsiensis et Joannes Sztropkai pastor miglésziensis sine venia locum mutarunt, ideoque officio

¹⁾ Széljegyzet: Quia vero oppidi melior pars superiori die conflagraverat, Szécskereszturini Synodus peracta.

²⁾ Széljegyzet: Opponentés fuerunt: Petrus Halászi, Joan. Csákány, Valent. Terebesi, Georg. Zemléni.

fuerant privandi, sed ne inde plebs scandalizetur, intra spatium octo dierum componat cum seniore. Ille adferet cubulum avenae et quartale lentium, hic duas quartas lentis.

Pastorem bolyiensem Petrum Halászi Farkas László patronusa levén tavaly az lelkével szidogatta, mostan ujabban ismét aratáskor jövedelméből 40 kereszt buzáját vette el, hogy kérte, fenyegette, hogy megtapodja. Feleségét viszontag az pásztornak az udvarában lakó lator szolgák szidogatták. *Delib.* Az szentesi és zétényi pásztorok legatusok megtudják, miért tartotta meg jövedelmét, melyet az ő jó hívő atyja rendelt volt; annak utána ispán uramat kelletik felőle requirálni.

Czékei Nagy Jánosnét Sós Mátyással az sztancsi batykó eskütte meg. *Delib.* Az Ecclesiából mindaddig kirekeszse, meddig bűnét megesmeri és az Istent megköveti, hogy nem vallásán levő batykóval esküttette meg magát.

Az battyáni pásztornak Csernéből az Nyáry István ő N. szolgálai octávát nem adtanak: Péter deák és Szabó Jakab, ki tavaly helmecezi tisztartó volt. *Delib.* Joannes Jánki varannai pásztorra bíztuk, hogy ő N. requirálja, hogy kinek-kinek ő N. adassa meg octaváját, melyet tartozik megadni, mert az meg nem adás az dézmások vétke.

Báriban Bári Vid özvegy szolgálójának gyermeke lett, Onesiphorus az neve, és immár az szolgálóját feleségül el akarja venni, kérdésben vagyon, ha az pásztor megeskütsesse. *Delib.* Ha az az factum parasztek között esett volna, Ecclesia eleiben ezt az quaestiót nem támasztotta volna, hanem megbüntettette volna politice, de hogy nemes ember dolga, ha constat de facto, avagy Ecclesiát kövessen, avagy más ecclesiai büntetéssel büntetessék, mert az Ecclesiában nem feljebb való az nemes az parasztnál, hanem egyesek Krisztusban, az mint sz. Pál szól. Galat. 3. 28.

Czigándi pásztor Mart. Kálmáncsai Toronyán olyan szőlőt vett meg, melyből az ott való pásztornak adja az dézmát, mely vagyon az Feketehegyen. Az dézmát megadta. Quaestio est, ha tartozik-e fertont (*így!*) is adni. *Delib.* De jure tartoznék megadni földesurának, alkudjanak meg jó válaszszal egymással. Iratosi Uram protestált, hogy ha paraszt kézre szálland az szőlő, attól aztán meg fogja venni.

Az szőlőskei pásztor Mart. Csepregi panaszt tett, hogy mégis az fűtő kemenczét meg nem csinálták az parochialis házban. *Delib.* Az bárri pásztor legatióban oda küldöttük, hogy az auditorokat autoritative Ecclesia nevével megintse, és megmondja, hogy ha intra quindenam meg nem építik, az Ecclesia interdictumában esnek.

Toronyai Lénárd Andrásnak feleségét (*így!*) paráznaságáért az bíró fogságában volt, mely immár sententia alatt is volt és megölette volna, ha az Kovács Péter hadabeliek az fogságból el nem bocsátották volna. Tanuvallás is vagy on felőle, hogy az férfit nyilván látta az hasán, kinek neve Demjén András. Data est potestas ad alteras nuptias. Solvit duos ducatos.

Acta diei secundi 15. septembris.

Tolcsvai Bordás Mátyás Liszikai Szabó Mátyás szolgálóját, Margitot, feleségül el akarván venni, mindketten az leánykérőnek kezeket adták, de az asszony immár nem akar hozzája menni, praetendálván, hogy még az más ura hiti alól is fel nem szabadította az Ecclesia. *Delib.* Mivel az leánykérőknek ezt az akadályt ideje korán meg nem mondotta, hanem mostan gondolta csak, láttatik az házassággal játszadoxni, annak okáért az liszikai bíró találja büntetését. Az férfi felszabadult. F. 1.

Tolcsvai Csombori János Szikszón vette volt el Göbölnét, ki annak előtte immár három férfinak is adta volt kezét házasságra, és ő volt az negyedik; annak az asszonynak Boldván az Ecclesia előtt olyan törvénye lett, hogy Szikszón ne lakhassék különben, hanem in cilicio kövessen Ecclesiát; annak felette valameddig annak az négy férfinak egyike él, kiknek kezét és hitit adta volt, érjhez ne mehessen. Csombori János liberáltatott. F. 4.

Komjáti tolcsvai pásztor szolgálóját, Erzsébetet, elébbeni férje, Janosik Lukács, kivel csak hét hétig lakott együtt, annak az utána elűzte, mostan ez az Erzsébet absolutiót kíván. Az pályini bírák hitek szerént írják, hogy hat esztendeje vagy on Janosik Lukács második házasságának, kit orosz pap eskütetett meg. Maga is azt iratta Nagyszeretváról, hogy tiz esztendeje vagy on, hogy megházasodott, és miólta Erzsébetet elhagyta, azólta második felesége ez mostani. Liberáltatott. Solvit f. 2.

Visi Fazokas Mátyás ugyan Vison lakozó Sánta Istvännét feleségül el akarván venni, egymásnak kezét hitet adtanak, de az atyafiak az asszonyra támadván, eszében jutasztották, hogy hozzája nem mehet, mert atyjafia. *Delib.* Hihető, hogy az mint az szóbeszéd volt, melylyel egymást atyjafiúnak hitták, hogy lehet valami atyafiság közöttök, noha nem constál, minemű atyafiak legyenek, és az origóját is nem tudják. Jobb azért, ha távol lesznek az házasságtól, hiszem elég tágas ez világ és mindenik fél találhat magának társat. Separálta az Ecclesia. Mas solvit f. 3. Foemina f. 2., még egygyel tartozik, melyért kezes lett Márton Uram, az kenézlői pásztor.

Pataki Nagy Tamás leányát, Zsófiát, négy vagy öt esztendeje, hogy az férje, Német Mihály, elhagyta. Törvénypénzt solvit d. 39. Exspectare jussa.

Az kisazariak magoknak kívánnak pásztort, mivel mikor az pásztor búcsuzott Nagyazarban, az régi usust nem observálta, és Kisazarban nem búcsuzott. Az nagyazariak pedig akkor ott levő két kisazari embernek azt mondták, hogy ők immár megfogadták, és ha nekik nem tetszik, keressenek magoknak pásztort. Sós Gábor az szakadást ellenzi, ezt mondván, nem engedi, hogy egy sajkából két sajka legyen. *Delib.* Úgy veszszük eszünkben, hogy noha esztendejének végét az pásztor Kisazarban meg nem jelentette, melyet szükséges képen meg kellett volna jelenteni, mindamellet az patronusoknak rancora lehet oka minden zenebonának, mivel egyik is, másik is nagyobb patronusságát praetendálja lenni, hogy sem másnak volna. Nem megyen az Ecclesia az scissióra, hanem akarják, hogy az patronusok: Sós Gábor, Tassi Balázs et qui interfuerant, egymást az Ecclesia előtt reconciliálják, s ugy is cselekedtek. Az pásztornak szokott reditusát Kisazarban Tassi Balázs külön berakatta volt, azt mondja, hogy nem másnak injuriájára, hanem csak ennek az zsinatnak kimenetelig, mivel az pásztor az ő concióját nem könyörgésen, hanem átkozódáson kezdette volt el az cathedraban. Azt is immár megadják. Az mi az két patronusoknak állapotját illeti, Tassi Balázst elsőnek találtuk, mivel mind az két Azarban vagy on urasága. Az mi az jövedelmet illeti, mivel annak egy részét felvette az pásztor, és az tél elközelget, az maradékát is vegye fel, de ha Szent György napja eljő, teljék el esztendeje is és Azartól el legyen, sőt mivel az pásztornak néminemű helytelen beszédéért ilyen vádolás lett az nemes vármegye székin, mint ha az dioecesis seniora interdicálta volna az délestei precest és az catechisatiót, mely nem helyes volt, ezért az egész Ecclesiát in publico az azariak előtt az pásztor megkövette. Az mi az építést illeti, mivel az kisazariak azt mondták, hogy valamennyi esztendeig lakott közöttök falujokban az pásztor, és az nagyazariak nem segítették őket az építésben, ők is annyi esztendeig nem segítik az nagyazariakat, itt ez deliberatum, hogy ha az kisazariak nem építenek, mindjárt kisebb renden és állapoton valóknak mutatják magokat lenni az nagyazariaknál, hanem megkívánja tőlök az Ecclesia, hogy miképen egyenlő az pásztor szolgálatja mind az két helyben az oratio kívül, azonképen az építés is egy arányu legyen.

Az kolbásiak külön az kozmaiaktól magoknak kívánnak pásztort, de az kozmaiak ellenzik az szakadást. *Delib.* Ez az villongás az építésből származott, de mi scissiót nem engedhetünk, hogy egy koldusból kettőt csináljunk, hanem miképen hogy az nemes vármegye Tassi Balázs szolgabirótól izent, hogy az kolbásiakkal minden jót cselekedjünk, az Ecclesia is Tassi Balázstól

izen, hogy az nemes vármegye az kozmai nemességet intse meg, adjanak fát az kolbásiaknak, hogy az szerént építsenek, mint régenten. Ha nem cselekszik, az Helmeczen való gyűlésnek deliberatúrához tartja magát az Ecclesia.

Vilyi Thót Györgyné leánya Annok Mikóházi Rákóczi Istvánt, férjét, impotentiával vádolja, és az férje ingyen nem is compareált, melyért suspectussá tette magát, hogy az vádolás igaz lehet. Az ujhelyi zsinatban visszabocsátottuk volt az anyjától az férjéhez az menyecskét, de mostan azt mondja, hogy szintén olyan erőtelen állapottal legyen az férje, mint azelőtt volt, — és öt esztendeje vagyon ennek az idegenségnek. *Delib.* Az következő gyűlésre ex superabundanti peremptorie citálja férjét az menyecske, ha penig el nem jön, pronunciálunk mind az kettőnek. Ez idő alatt az menyecske az anyjánál maradjon, legyen várakozásban, de jámborul és istenesen viselje magát. Solvit d. 39.

Felsőredmeczi Fekete Jánosné unokáját, Annokot, mátkája elhagyta. Mátyás deák, kinek kendőt is adott volt, azonban elment, hírét is nem hallják. Liberáltatott az leányzó. Solvit f. 1. d. 44.

Kázméri Sebestyén István megengedett lator feleségének, az felesége is condonálta az férjének lopását, sőt az feleségének az anyja az ő leányának férjét egy tehenen váltotta meg az akasztófától. *Delib.* Sokképen vétkezett Sebestyén István, hogy parázna feleségét meg nem ölette, helmeczi gyűlésben az idézetre nem compareált; az feleségének meg nem kegyelmezhetett az maga kötele nélkül, ebben is peccált, hogy eddig is nem persequálta. De mivel terhes bizonyosága vagyon, melyet az napa maga fateált, potestas data matrimonium contrahendi. Solvit f. 3. d. 36.

Acta pomeridie 15 septembris.

Zsadányi Éles Tamás egy paráznával kezett fogott volt az végre, hogy ő paráználkodásáért büntetésben maradjon, kit az elmúlt ujhelyi zsinatból az következőre igazítottunk volt. *Delib.* Az az ifju megbüntettessék politice, de mivel az falu birája illendőképen meg nem büntette, az birót engedetlenségéért büntesse meg az falu; annak utána az biró és az tanács is, ha illendőképen megbüntetik az ifjat, melyen az Ecclesia megnyughatik, nekem az Ecclesia demandálta, hogy az ifjunak az atyja hozzám bejövén, fizessen, quantum debet, és ugy adjak az ifjunak szabadságot. Duos jussi adferri florenos.

Zsadányban lakik egy czékei férfi ember, kinek felesége Czékén vagyon, cogálja Máthé Uram, hogy avagy az férfi Czékére menjen feleségéhez, avagy Czékéről az asszony férje után jőjön.

Izsépen Petróczy Pálnak szolgálójának fia lött és az paráznát házánál tartja.

Izsépi Varga Balázsnét Horvát György házánál tartja, ki praegnansnak is mondatik, de az férjéhez nem bocsátja.

Kónya János parasztból tavaly lett nemessé és Polgári Miklósnét impraegnálta, leánya is lett, egymással el is háltak, és az dolog csak ebben vagyon.

Jesztrebi Ferencz Lénárdnak felesége hitetlenül elment, ki az jesztrebi scholamesterrel, ki mostan kassaujfalusi mester, paráználkodott, és az férfit liberálta az Ecclesia. Solvit f. 4.

Szécskereszturi Biró Mihályt nyolcz esztendeje, hogy Anna nevű felesége hitetlenül elhagyta, melyről az szécskereszturiak és az nagyazariak tesznek bizonytságot. *Delib.* Keresse, gyógyíttassa (*így!*), Tolcsván mondatik lenni, menjen reá ott büntettesse meg. Pecunia concessa.

Szécsi Molnár Mihály feleségétől el akar válni, mivel őtet hitetlenül elhagyta. *Delib.* Resten kereste, holott ha szorgalmatosban kereste volna, Tolcsván megtalálhatta volna. Ezután jobban keresse és ugy találjon meg bennünket. d. 39.

Szerdahelyi Lengyel Andrást Annok felesége, Karosi Mike János leánya, elhagyta, szüretkor őt esztendejére fordult, azt mondja. d. 39.

Karosi Borsi Pálnak az felesége együtt az anyjával elszökött és nem tudja, holott vagyon. Jóllehet penig mind az ketten egymást paráznaságnak vétkével vádolták, mindazáltal mind az ketten magokat megmentették. Az felesége volt volna az fölperes, de az elszökött, Borsi Pál is azért compareált mostan, mivel az pataki ministeriumnak kénytelensége alatt kezét adta volt az generalis előtt, hogy compareálni fog. *Delib.* Avagy maga avagy más barátja jól tudja, holott legyen az felesége, keresse. d. 39.

Sárai Thót György feleségével Hegedűs Mátyás elszökött, ki egy ideig bujdosván, ő maga hazajött Sárában és az Baráttól gratiát is nyert, hogy meg ne büntessék politice, de az asszonyt az latrát hova tőtte, nem tudhatják, mert Sárában nem hozta. *Delib.* Az elszökött feleségét jobban keresse és azután pronuncióalunk. Solvit d. 39.

Veletei Kovács Andrást Kis Mihály leánya, Ilona, mostan Sarlósban hagyta el, de annak előtte is két izben hagyta volt el, az mint az falu birája levelében bizonytságot teszen felőle. Prima instantia, d. 39.

Varannai Kökény Mészáros István Tolcsván vett volt magának feleséget, de szüretkor két esztendeje leszen, hogy elment. Prima inst., d. 39.

Varannai Fazokas Pált hat esztendeje, hogy felesége elhagyta, de nem tudja, holott legyen. *Delib.* Keresse meg. Prima instantia, d. 39.

Terebesi Thót Bálint, az mint az terebesi város levelével bizonyítja, három esztendeje, hogy az más ember feleségével elment. Nihil solvit et nullam habuit relationem.

Absentes ex synodo: Pastores ex Kazsu, Vitány, Terebes, Zalkod, rectores: kisaludi, veletei, lasztóczi, Steph. Redmeczi, szerdahelyi, zétényi, rozvádi.

Ex divortiali pecunia mihi cesserunt f. XI. d. 36.

A zempléni ref. dioecesis »matriculá«-jának Miskolczi által jegyzett I. kötetéből közli

(Sárospatak.)

ZOVÁNYI JENŐ.

EPERJES VÁROS VÉGRENDELETI KÖNYVE.

1474—1513.

A városi polgárok szabad végrendelkezési joga a XIII. század végén, a XIV. század folyamán fejlődött ki. Eperjesen — úgy látszik — ez a jog a XIV. század folyamán alakul ki. A városi levéltár 1380 július 23-áról keletve őrzi az első, városi polgár által alkotott végrendeletet. ¹⁾ A XV. század folyamán már szinte általánossá lett a végrendelet szerinti öröklés. Ekkor már szokásba jött Eperjesen, hogy a végrendeletek közül a legkedveltebb formájút, a közvégrendeleteket — azokat t. i., a melyeket az illető végrendelkező a városi hatóság, illetve annak képviselői, rendszerint két tanácsbeli esküdtpolgár és a városi jegyző előtt alkotott — egy példányban, akár eredetiben, akár másolatban megőrzés végett a város levéltárában elhelyezzék. Ezt az eljárást más városokban, így például Pozsonyban, a végrendeleti könyvbe, »Liber Testamentorum«-ba való bejegyzés helyettesítette, ²⁾ Eperjesen azonban ilyen értelemben végrendeleti könyvet nem vezettek, hanem e helyett — mint már említettük — eltették magát a végrendeletet és ha vita vagy per esetén szükséges volt, akkor a város tanácsa egyszerűen elővette a levéltárban őrzött végrendeleti példányt — (»wir abir fuernemende das testament, betrachtende und wegende gar eben alle artikel desz zelbigen testamentisz« stb.) ³⁾ — és ennek alapján döntött.

¹⁾ Eperjes város levéltára 87. szám. Miklós »condam Stir dicti Theberkas« végrendelete. (V. ö. Századok: 1909 évf. 291. l.)

²⁾ Király: Pozsony város joga 165. l.

³⁾ Eperjes város jegyzőkönyve 84—85. l. — Történelmi Tár: 1909. évfolyam 164. oldal.

Eperjesen a közigazgatásoknak csak a kegyes célokra vonatkozó tetteit kezdték 1474-től fogva kijegyezni és összegyűjteni, de hogy milyen célból, azt nem tudni, azonban valószínűleg azért, hogy a hagyatéknak az egyházakra és confraternitásokra eső része nyilvántartassék, vagy tán azért, hogy a kegyes célokra jutott vagyontömegek könnyen áttekinthetők legyenek.

A végrendeletek kijegyzésének munkája a XVI. század elején történhetett, (1513 után) valószínűleg az akkori városi jegyző végezte, mert az írásban az ő kezére ismerünk. A nyolcz lapra terjedő kézirat írása mindvégig ugyanaz. Összesen 47 végrendeletből vannak a kegyes célú vonatkozásúak kijegyezve.¹⁾

A kijegyzett végrendeletek legtöbbje eredetiben vagy másolatban a városi levéltárban is megvan, van azonban sok, melynek eredeti vagy másodpéldánya a levéltárban már nincsen meg. A kijegyzést végző a legtöbb végrendeletnél az évszámot nem tette ki, ez azonban azoknál a végrendeleteknél, melyek a város levéltárában fennmaradtak, könnyen megállapítható. A kijegyzés nem történt chronologikus egymásutánban, a mint azt már magából a szövegből is megállapíthatjuk.

A kivonatolt 47 végrendelet közül tizennyolcznak eredetije vagy másolata megvan Eperjes város levéltárában, ezeknél tehát a pontos évszám és a levéltári jelzet a következő :

A 2. számú végrendelet	1502 július 28-án	kelt, levéltári száma	678.
» 4. »	» 1474 március 25-én	» »	» 393.
» 8. »	» 1482 július 26-án	» »	» 462.
» 10. »	» 1483 február 20-án	» »	» 462.
» 13. »	» 1492 március 27-én	» »	» 532.
» 14. »	» 1497 január 21-én	» »	» 598.
» 23. »	» 1492 — —	» »	» 539.
» 24. »	» 1492 június 29-én	» »	» 534.
» 25. »	» 1496 augusztus 3-án	» »	» 591.
» 28. »	» (Ld. a 23. számút)	» »	» 539.
» 32. »	» 1494 augusztus 20-án	» »	» 565.
» 33. »	» 1496 augusztus 16-án	» »	» 593.
» 34. »	» 1495 január 1-én	» »	» 569.
» 35. »	» 1493 május 22-én	» »	» 545.
» 36. »	» 1496 szeptember 3-án	» »	» 594.
» 38. »	» 1496 július 14-én	» »	» 587.
» 41. »	» 1499 november 12-én	» »	» 641.
» 47. »	» 1502 — —	» »	» 689.

A most felsoroltakon kívül még számos olyan végrendeletet őriz a város levéltára, a melyeket daczára annak, hogy azokban

¹⁾ A végrendeletek kijegyzéseit könnyebb áttekinthetés céljából megszámoztuk.

kegyes czélra vonatkozó tételek vannak, mégis — nem tudni mi okból — a kivonatoló figyelmen kívül hagyott. Ilyen végrendeletek még például: a 431, 438, 463, 492, 495, 511, 523, 524, 527, 529, 530, 588, 592, 595, 642, 648, 670, 701, 707, 708, 713, 714, 716, 719, 728, 732, 751, 755, 758, 761, 798, 799 stb. levéltári számúak, a melyek tele vannak kegyes czélokra történt intézkedésekkel, melyeknek bővebb ismertetésébe azonban itt ezidő szerint nem bocsátkozhatunk.

Maga a jogtörténeti, de főleg egyház- és czéhtörténeti vonatkozású végrendeleti könyv a következő:

1. lap.

Cromcatusch Andras de domo Seczy Gergelium adhuc tenetur fl. XXII ad ecclesiam Sancti Nicolai

1501.

In hoc feria sexta ante Pentecosten solvit ecclesie, quos patroni receperunt fl 111.

In hoc anno 1502, feria 3post Trinitatis solvit fl IIII, quas patroni receperunt. Anno 1503, dominica post Ascensionis in hoc iterum solvit ecclesie denarios VII, quos patroni ecclesie ad fabricam receperunt.

Solucio totalis facta est.

Excerpta testamentorum ecclesiam divi Nicolai confessoris necnon ecclesiam sancte Trinitatis et hospitale concernentium.

1. *Katherina Blumen.*

Legavit ad fraternitatem corporis Christi fl. XXV.

Ad ecclesiam Beati Nicolai legavit fl. auri LVI

Ad ecclesiam Sancti Trinitatis fl. X

Ad ecclesiam beate Virginis fl. X

Pro reformatione unius ciborii vel sacramentarii fl. XX

Pro reformatione duorum vexillorum similiter.

2. *Testamentum Tegnze Lorinczin.*

Presuli Sancto Nicolao flor. VIII

Ad capellam Hungarorum flor III.

Ad hospitale itidem flor. III

Anno 1520 Joannes Ffodor solvit ecclesie in hoc den. II, c. adhuc tenetur de domo fl. XVI.

3. *Hannes Wildes Testament.*

Ad fraternitatem corporis Christi florenos VIII

Ad fraternitatem omnium Sanctorum fl. VIII

Ad novam capellam florenos VIII

Pro una imagine ad eandem florenos XII

Item haws und hof und alle erb seyn teyl, hot her gelossiun der frawen, weyl sy leben unnd noch yrem tode sal sy schickenn fl. L czw sint Niclos kirche. Item czw der hailigen drayfaldikait zwm baw fl. VIII. Item fl. II yn dy bruderschaft der junckfraw Marien yn das Cluster. Item czw der newen cappel zwm baw fl. XII.

4. *Testamentum Elizabet Codacz Galen, anno 1474.*

Imprimis legavit omnia eius bona mobilia et immobilia pro dimidia parte ad ecclesiam sancti Nicolai.

5. *Testamentum Reich Mathesen, anno 14LXXVIII*

Ad fabricam ecclesie sancti Nicolai fl. XL

Picarium mayus cum XII coclearibus ad fraternitatem corporis Cristi.

6. *Testamentum Clement Melzerin.*

Czwm ersten sint sy bede yr eelicher man Clement Melzer unnd sy blyben schuldig czw der kkirche sancti Nicolai flor. XXVII von wegen ires hawses bey den weynhaws negst gelegen.

Item yn dy Melzer czeche fl. V

Item yn dy Czeche der iunckfrawen Marien flor. II.

7. *Testamentum Clementis de Cruce.*

Fassus est se ecclesie sancti Nicolai obligari fl. XXX minus floreno medio pretextu domus

Ad czecham bratiatorum fl. IIII.

8. *Testamentum Nad Émrich 14LXXXII*

Ad Sanctum Nicolaum pro structura flor. X

Ad fraternitatem Corporis Christi fl. III.

9. *Testamentum Dorothee Schiroka Loerinczinn*

Girg Fleyscher merck erben

Noch dem tode irer czwe kinder von den andern man dy helfte noch recht dyser e. Stadt, gefellet aus allen yren gwetteren auf dysen man Joergen, so beschet sy aws yrer helfte unnd teyl der gwetter dy helfte czwm baw sint Niclos, dy andere helfte das mer eyn firtel irer gwetter czw der hailigen draifaldikait unnd ken Schowar unnd yn das Spital.

[Itt a lap alapján a következő feljegyzés: Item illa pecunia, quam Georgius carnifex a Petro Calmar levare debuisset, per

dominos aput eundem interdictare pretextu ecclesiarum, solvit ecclesie den. IIc (?).]

Item dem gresten garten auch yn das Spital.
(2. lap.)

10. *Testamentum ipsius Gal dyack 1483.*

Mediam partem domus iugerum bonorum tam mobilium, quam immobilium uxori sue legitime, aliam medietatem pretactorum bonorum ad ecclesiam Sancti Nicolai.

11. *Testamentum Brecz Joerge, anno 1488 editum.*

Ad ecclesiam Sancti Nicolai pro structura florenos viginti
Ad hospitale pro edificio flor. IIII
Ad novam ecclesiam Sancti Ladislai.
Ad ecclesiam sancte Trinitatis fl. II
(Az egész tétel keresztülhúzva.)

12. *Testamentum Dorothee Griger Ffillachinn.*

Ir teyl der gutter als mittenander beschet sy czw der tfarkirchen S. Nicolai ym Epperies, so yr leichnam al do rasten sal.

13. *Testamentum Gregorii Ffillach anno 1492 editum.*

Item der kirchen Sancti Nicolai bin ich schuldig flor. IcXXIII von wegen des testaments meyner forigenn hawszfrau, sonder dy anderen gwetter beweglich unnd onbeweglich sollen yn fyr teyl getelt werdenn, eyn teyl seyner hawsfrawen Charitati, das andere den freuden, das dritte unnd das firde teyl den czwoen Pfarkirchen alhy unnd czwm Cziben.

14. *Testamentum Charitatis relicte olim Gregorii Ffillach.*

Quartam partem aliorum bonorum omnium demptis promptis pecuniis, quas cum marito suo Georgio Grinwalt habuit et habet, demptis eciam omnibus pannis, legavit ad fraternitatem sacratissimi Corporis Christi.

Similiter manicas de damasco et unam mitrellam cum auro contextam.

15. *Testamentum Augustini Bockorosch.*

Mediam domum triticum in horreo cantaros scutellas stanneas et cetera attinencia domus uxori sue legitime legavit. Aliam solum mediam partem domus cum iugeribus ad ecclesiam sancti Nicolai episcopi et confessoris.

16. *Testamentum Michel Wagnerinn.*

Das halbe haws los ich meynem manne bey seyнем lebtagenn. Noch seyнем tode sal man das geben noch der selbigen selenn selikait unnd eynen prister czw haldenn.

17. *Testamentum ipsius Back Thoenis.*

Ad tabulam sancti Nicolai fl. LXXV

Ad fraternitatem omnium Sanctorum fl. X.

18. *Testamentum Madyar Miclosch finale.*

De domo que olim ipsius fuerat Bene dictus sutor obligatur ecclesie Sancti Nicolai florenos X et singulis annis ad purificationem Maria florenos IIII depet expagare quamvis magis obligaretur.

19. *Thome Schwarcz schuster testamentum 92.*

Primo ad czecham sutorum Beate Virginis legavit florenos V
Ad ecclesiam sancti Nicolai pro imagine eiusdem fl. XII.

20. *Testamentum domine Ffirren.*

Item meyn haws los ich also das man eyn Jor eynen prister haldenn sal unnd das webrige zw der tofel Sancti Nicolai.

Item II silberne leffel zw den hailigenn Leichnam, dy tochter sal dy lisen mit gelt oder mit anderem geschmeid.

21. *Testamentum Dorothee Milnerinn.*

(3. lap.)

Czwm ersten von wegen der Ffur, dorausz los ich unnd befel czw der tofel Sancti Nicolai fl. VII

Ausz der selbigen fur czw den hailigen leichnam fl I

Czw sint kkatherinen altar fl. I

Czw allen hailigen fl. I

Dy anderen VI gulden czw baw dem Spital das ist dy fur als.

22. *Testamentum Sophie Vlrichen.*

Item ich losz unnd geb czwm ersten czw der tafeln Sancti Nicolai fl. XXV

Item czw der tofel S. Sophie fl. XXV

unnd das sol man bezalen von dem hausze, das ander meynen bruder

23. *Testamentum Michaelis Sad.*

Ad fraternitatem Corporis Christi fl. IIII

Ad ecclesiam beate Virginis alias ad hospitale fl. IIII

Ecclesie sancti Nicolai fl. IIII.

24. *Ffassio finalis Pauli Cromer 92.*

Ad fraternitatem Omnium Sanctorum recognovit se obligari fl. XI.

25. *Johannis Gabbert testamentum 1496 factum.*

Item legavit quatuor iugera terrarum arabilium circa *patibulum* sita pro fraternitate Corporis Christi.

Ad fraternitatem Beate Virginis seu sutorum $1\frac{1}{2}$ iugera sub monte *Koenigsberck* sita.

Ad hospitale pro testudine struenda IIII iugera infra civitatem *iacencia*, hoc condicione mediante, si pueri omnes et posthumus decesserint.

26. *Margarethe Jocab Schusterinn, anno 1496.*

Ad fraternitatem Corporis Christi XXVII porciunculas monilium argenteorum, XVII $\frac{1}{2}$ piseta librancium.

Ad structuram hospitalis flor. VII, qui de bonis puerorum et alias de domo *Cristofori sartoris* cedere debent.

27. *Ultima voluntas Margarethe Czech Gergelen.*

Pro structura tabule S. Nicolai legavit VI iugera terrarum arabilium. Pro structura autem ecclesie Sancti Nicolai legavit ortum.

Pro fraternitate Corporis Christi pallium brunaticum unacum monilibus. Domus ista similiter est ecclesie.

28. *Testamentum Szad Mihal 1492.*

Ad fraternitatem Corporis Christi fl. IIII

Ecclesie hospitalensi similiter fl. IIII

Ecclesie Sancti Nicolai itidem fl. IIII.

29. *Johannis Colb fassio finalis.*

Ad ecclesiam sancti Nicolai pro structura vitrorum legavit tria iugera terrarum arabilium, pro presenti sata cum tritico, *iacencia* retro *Barthel milnerinn*. Iterum VI cantharos stanneos ad idem.

30. *Thot Mathiasch.*

testamentum dedit se dominus plebanus omni mode expedivisse ad loca deputata.

31. *Schwoger Steffenin testamentum 91.*

Ad fraternitatem omnium Sanctorum fl. VIII

In hoc anno 1495 fl. II soluti sunt ad fraternitatem Corporis Christi fl. VIII

In hoc anno 1494. soluti sunt flor. III

(4. lap.)

Ad fraternitatem sancte Katherine flor. VI

Ad fraternitatem Beate Virginis fl. IIII

Postremo fassus est se obligari ad altare Sancti Michaelis fl. X et II pro censibus.

32. *Testamentum Johannis Bogner, anno 1494.*

Primum legavit pro structura tabule sancti Nicolai terciam partem domus sue videlicet fl. VI. In hoc solvit fl. III patronis.

33. *Testamentum Georgii Czausz.*

Ad fraternitatem Beate virginis alias sutorum fl. I

Ad fraternitatem sancte Katherine — fl. I

In Nova Civitate in societate cum Grawscher habentur bona pro fl. L, qui cum vendite fuerint, extunc pars sua debet exponi pro salute anime sue.

34. *Testamentum Barbare, Gaspar Czirnerinn. 95.*

Item VII½ iurges versus Saros iacencia pauperibus ad hospitale.

Item IIII iugera circa imaginem Beate Katherine sita legavit ad altare Sancte Sophie, ut proinde cera ematur.

Pro tabula sancti Nicolai fl. XX, de domo, alia vero bona quecunque manserint post exequias et funeralia, illa omnia debent equaliter dividi pro fraternitate Corporis Cristi et ecclesia beati Nicolai.

35. *Testamentum Stephani Hanczefay anno 1493.*

Imprimis fassus est, quod ad fraternitatem Corporis Cristi tenetur fl. XI½.

Item decem iugera terrarum arabilium legat et mittit ad ecclesiam sancti Nicolai, quamvis eadem X iugera antea solum in censibus ad ipsam ecclesiam spectabant.

36. *Testamentum Jacobi Jack sutoris. 96.*

Ad fraternitatem Corporis Christi in Epperies fl. I

Ad fraternitatem Omnium Sanctorum fl. I

Ad fraternitatem Beate Virginis fl. I, et tunicam flavei coloris.

37. *Testamentum Barbare puelle neptis Cristine Steynen de Bartpha.*

Cingulum argenteum deauratum cum XXVII bullis et cetera monialia et argenterea legat pro uno calice ad ecclesiam Beati Leonardi in suburbio Epperiesiensi. Ad ecclesiam Beati Nicolai in Epperies florenos viginti quinque.

Sertum de Margeritis huc portatum.

38. *Testamentum Cristine quondam filie Endres Binder.*
Primum pro ecclesia Beati Nicolai fl. VIII.

34. *Laurencii Czurman testamentum.*

Ad fraternitatem Corporis Christi fl. IIII, quos frater suus Joerg Czurman dabit recipiendo XXXII alvearia apum. Cetera vero omnia domum agros segetes frumenta et alia bona mobilia vel immobilia qualitercunque sint vocitata legavit sue legitime uxori Magdalene hac superaddita condicione, quod post mortem eiusdem Magdalene uxoris sue omnia remanencia debeant converti et dari pro ecclesia aut alibi ad divina servicia.

Postmodum prefatum testamentum immutavit sic, quod altarista solum debeat teneri ad biennium et non ultra.

40. *Testamentum Barbare Steckelinn.*

Ad fraternitatem Corporis Christi fl. I

(5. lap.)

De domo Seczy Martinne, alias pecunias de dicta domo demptis fl. XI quos obligabatur domino Michaeli Hampo et florenos XII, quos fratri suo de Bartpha Leonardo Steckel legavit commisit domino judici Benedicto Ffleyscher, ut esset dispensator earundem solvendo debita hincinde, similiter ut cum illis ob anime sue salutem pietatis opera secundum eius discrecionem meliorem faceret.

Pauperibus ad hospitale legavit I iugerum seminatum, sic (?) itur per valvam mediam per Tharczam.

De domo mariti sui Laurencii Lorckonis de parte sua ad fraternitatem sancte Katherine legavit florenos II

Item omnia suppelectilia domus olim dicti Laurencii Lorckonis de sua parte et quod superest de eadem domo pro sua parte in duas distribuit partes, unam medietatem legavit ad fraternitatem Corporis Christi, aliam previgno suo Andree.

41. *Testamentum Helene Sparerinn.*

Ad fraternitatem sacratissimi Corporis Christi flor. X

Ad fraternitatem Sancte Katherine fl. II

Ad fraternitatem beate Virginis alias sutorum fl. V

Pro structura ecclesie Sancti Nicolai fl. X, (Soluti sunt) postquam domus ista prope curiam vendetur.

Item de ceteris pecuniis remanentibus videlicet fl. XVIII debet servari unus altarista in altari Sancte Sophie.

42. *Testamentum suburbani Biroczka Istvan.*

Primum legavit pro ecclesia hospitalensi iugerum seminat-
tum cum siligine quod sibi datum fuerat pro vectura lapidum
per patronos eiusdem ecclesie.

Item aliud iugerum adiacens precedenti eciam seminatum
cum siligine legavit ad fraternitatem omnium sanctorum.

43. *Testamentum honeste domine Sophie Plawuczerinn.*

Imprimis legavit pro fabrica ecclesie parochialis sancti
Nicolai — fl. VIII. — Solvit totaliter. Deinde pro fabrica ecclesie
hospitalensis similiter — fl. VIII. Solvit totum.

In hoc solvit fl. IIII

44. *Testamentum Stephani Bitang de Bogdan. 96.*

Item fateor me habere apud Gregorium Fillach civem de
Epperies XLII florenos. Et ex eisdem primo X lego fratribus de
Sowar etc. Similiter X lego fratribus ad Sanctam Trinitatem de
dicta Epperies etc. Similiter X ecclesie parochiali in Epperies.
Item X lego hospitali Beate Virginis eciam in Epperies. Item
Sebastianus filius Bitanck Istwan de Bogodan misit illos II flore-
nos superfluos apud Gregorium Fillach ad ecclesiam beate Vir-
ginis ad hospitale Epperiesiense.

45. *Testamentum Hedwigis Hertwiginn.*

Ecclesie Sancti Nicolai legavit fl. IIII, qui de domo sua
postquam vendita fuerit recipi debebunt.

In hoc Laurencius Barani, qui domum comparavit in vigilia
Sancti Martini deposuit denarios Ic.

46. *Testamentum Michaelis Wagner.*

Duo iugera post quendam ortum, ad ecclesiam Sancti Nicolai
illic data sunt unum florenum ad fraternitatem Beate Virginis
solvit.

Unum florenum ad fabricam ecclesie sancti Nicolai solvit.
(6. lap.)

47. *Testamentum Cristine Colbin.*

Nicolaus Sorko tenetur eidem fl. XVIII, quos legavit pro
fabrica ecclesie Sancti Nicolai Item Dorothea Coluschin tenetur
eidem flor XVIII, quos legavit ad ecclesiam hospitalensem,
similiter unum balteum pro reformatione tabule beate Virginis
ad idem hospitale

Unam tunicam brunaticam cum nodulis argenteis ad fraterni-
tatem corporis Christi.

Unum pallium brunaticum cum pendulis argenteis ad fraternitatem Sancte Katherine.

Unam tunicam viridi coloris ad fraternitatem Trium Regum alias lanificum.

Ad fraternitatem beate Virginis ad claustrum florenos V Mathias scriba tenetur eidem fl. I den. XX, quos legavit ad czecham sutorum.

Prenotatum balteum Michael Colb emit pro denariis IIIc, ex quo germanis dicte domine Colbin fuit, quos iudex et iurati cives ad fabricam ecclesie parochialis mutuo dederunt. Civitas autem eosdem fl. ad tabulam beate Virginis ecclesie hospitalensi solvere tenetur.

Dorothea Coluschin in prescriptis debitis solvit coram dominis denarios IIc, qui ad fabricam ecclesie parochialis dati sunt, quos civitas iterum solvere suscepit ecclesie hospitalensi.

Quedam devota persona dedit ad tabulam beate Virginis hospitalensis denarios LXXV, quos civitas suscepit et solvere tenetur illac.

Plebanus de Septemtiliis legavit et dedit ad tabulam beate Virginis denarios IIc VII in ecclesia hospitalensi, quos civitas percepit et solvere tenetur.

Civitas pretextu baltei prenotati solvit Petro pictori ratione tabule beate virginis denarios IIc.

Anno 1507. feria tertia post ad vincula Petri domini solverunt ad tabulam beate Virginis hospitalensi prenotatos denarios IIc, quos Dorothea Coluschin in pretorio deposuerat. Similiter illos fl. II et den. VII, quos plebanus de Septemtiliis illac legaverat, demum florenos II finaliter, ratione prescripti baltei solverunt. Preterea dictos denarios LXXV itidem illac solverunt. Item ratione domus domine Corzolaschin solverunt domini de pretorio ad eandem tabulam denarios VIIIc.

Anno 1505. feria 3 ante Ascensionis. Kkendi Layos redemit a fraternitate Omnium Sanctorum duas sessiones iobagonales

in Kkelemes pro denariis VIc, quos civitas percepit et ad dictam fraternitatem solvere tenetur.

Anno prescripto feria 4-ta post Corporis Cristi Thomas de Kendi redemit porcionem Gregorii de Kendi tres sessiones desertas pro florenis XIII, quos civitas similiter precepit et ad dictam fraternitatem solvere tenetur.

1513.

Racione testamenti, quod Zothyor Michlos factum, relicta sua ratione domus quam inhabitat post mortem solvere et expagare debebit fl. VI ecclesie beati Nicolai, in persenciarum videlicet Khelemen Thomas Barthok

7. lap üres. A 8. lapon rövid feljegyzés.

Kaczur de domo in sua residet tenetur. ecclesie Sancti Nicolai ff. II quos omni hora deponere tenetur. Solvit eosdem fl. II ecclesie. (Az egész tétel keresztülhúzva.)

Hilarius tenetur ecclesie Sancti Nicolai de domo in qua fl. III. — Domina . . . (Itt megszakad a kézirat.)

Eredetije papiron, hosszúkás, könyvalakban Eperjes város residet levéltárában 399. szám alatt. Közli: DR. IVÁNYI BÉLA.

KANIZSAI PÁLFI (PAULIDES) JÁNOS FÖLJEGYZÉSEI.

1600—1634.

E közleménynyel ismét egy, külföldi egyetemen tanult s hazánkban a XVII. század hitújítási mozgalmi és vallási vitakozásaiban előszóval s tollával is tevékeny részt vett, híres protestáns superintendensnek, *Kanizsai Pálfi (Paulides) Jánosnak* élettörténetéhez óhajtok, sajátkezű följegyzéseit közzétéve, adatokkal járulni.

Tettem ezt először akkor, midőn néhai Fabó András m. akadémiai levelezőtagnak *Beythe István életrajza* czímen 1864 május 9-én az Akadémia ülésében tartott székfoglaló értekezésére (megjelent a M. Akad. Értesítő IV. k. 1864. II. sz. 210—268. l. és külön megbővített lenyomatban 1866. Pest, Osterlamm Károlynál), az »Idők Tanuja« cz. lap 1865 decz. 12-iki számában *Adalék Beythe István életrajzához* czímen, egy, Beythe tulajdonában volt könyvbe önkezével tett följegyzései nyomán, kiegészítő észrevételeimet közöltem.

Beythe e könyvet mindjárt a mű megjelenése évében, 1554 szept. havában, Bécsben vette s abba az életét illető — s általam már közölt — adatokon kívül, az itt elősorolt évszámokhoz, magyarul a következőket jegyezte :

a 493-ik lapon az 1075. évhez : »*Az Moson pusztolása*«.

az 572-ik lapon az 1380. évhez : »*Az puskat barát talalta*«.

az 572-ik lapon az 1381. évhez : »*Az ma'garok Napol-orszagot megueszik Carolnak*«.

az 580-ik lapon az 1415. évhez : »*Hust ianos egetese*«.

az 586-ik lapon az 1440. évhez : »*Az könyw nyomtatatsnak tudomania*«.

a 605-ik lapon az 1513. évhez : »*Keresztes had*«.

E könyv utóbb a véle valószínűleg rokonsági viszonyban lévő — a mennyiben Beythe első vagy második nejének anyja *Pálfi Erzsébet* volt — Kanizsai Pálfi János birtokába ment át, kinek élete némely nevezetesebb eseményeiről ugyanazon könyvbe tett följegyzéseit veszi itt tőlem az érdeklődő olvasó.¹⁾

Signatura Memorialis

Johannis Paulidae (vulgo Pálfi) Canisaei, de quibusdam suae ab adolescentia vitae periodis, partibus et actis.

Post tristem et toti Hungariae lachrymis jure deplorandam praesidii *Kanisa* expugnationem factam Anno 1600. Fui alumnus sucrescentulus scholae *Sz. Miklósianae* penes lacum *Fertő*, sub D. Josepho Kopaczio Rectore 1602—1603.

Illinc in scholam *Czepregiensem* promotus, sub clarissimo viro domino Michaele Andreadae Liptoviensi studiis incubui 1603 parte 1604.

Illinc tumultu Boczkaiano expulsus, contuli me in scholam

¹⁾ E följegyzések Kanizsai Pálfi János személyére vonatkozó több téves adat helyesbítésére fognak alapul szolgálni. Így például Wallaszky Pál: »*Conspectus Reipublicae Litterariae in Hung.*« cz. műve 2-ik kiad. 152. l. Pálfit, talán mivel luth. szülőktől származott, hibásan az evangélikus hittudósok közé sorolja. — Tóth Ferencz: »*A Helv. Vallástételt tartó Túl a Dunai Reform. Püspökök élete*« cz. munkája I. k. 93. l. Pálfit »a Reformata Vallás nagy oszlopának« nevezi; de tévesen állítja u. a. lapon róla, hogy 1626-ban az elhalálozott Beithe Imre helyébe Pápáról Érsekújvárra ment volna; mert maga Pálfi világosan Német-Újvárt ír e följegyzéseiben. — Pálfiról általában — s különösen az 1619—20. években a Bethlen-féle országgyűlés alkalmával a lutheránus felekezet által elfoglalt pozsonyi sz. Márton templomában Alvinczival, Bethlen udvari papja s akkor kassai főprédikátorral az úrvacsoránál használt kenyérről folyt vitatkozásairól, — továbbá Lethenyei ellen írt munkájáról, érdekes tudósítások olvashatók Ipolyi Arnold: »*Veresmarti Mihály élete és munkái*« cz. műve 528—532. stb. ll.

Gincziensem sub Benedictum Nagy Sarmellyekium 1605 ex parte 1606.

Scholae *Ginzianae* valedixi 1607 Jun. 6.

Veni in scholam *Comaromianam* sub ferulam Rectoris dom. Joannis Lascaj, eiusdem Eccl. Pastorem agente Ven. dom. Stephano Bölczkej, eodem Junii 15.

Ex schola illa sum promotus ad Recturam Scholae *Sammarianae*, eodem Julii 27.

Favore et industria post Deum, Venerabilis domini *Michaelis O. Surii Comjatiensis* ¹⁾ et Reverendi D. *Petri Czene Samariensis* Ecclesiarum Ministrorum et Amplissimi et p. r. viri d. *Martini Szegedi* ²⁾ ducentorum florenorum sumptu, cum viris clarissimis domino *Joanne M. Sammaraeo* ³⁾ et D. *Emerico R. Peczelio* ⁴⁾ promotus sum in Orthodoxas Germaniae Academias, sumque iter Sammaria ingressus 1609 Májji 12, hoc est die Martis post Dominicam Jubilate.

Venimus Lincium 1609 Májji 24.

Venimus Passaviam 1609 Májji 25.

Venimus Ratisbonam 1609 Májji 27.

Venimus Noribergam 1609 Májji 28.

Ingressi sumus deo propitio Urbem *Heidelbergensem* Junii 3 die Mercurii ante festum Pentecost. juxta novum Calendarium. Ibique operam impendimus in Collegiis privatis. Logicae quidem sub M. Georgio Pauli dantiscano, Physicae sub Magistro Rectore Joanne Jodoco Medicinae doctore. S. S. vero Theologiae sub doctoribus clarissimis D. Davide Paraeo. D. Quirino Reutero, D. Bartholomaeo Coppenio.

Sub praesidio D. Davidis Paraei, de Ecclesia disputavi publice 1610 Májji 5 juxta vet. Cal.

Cum clarissimo domino *Alberto Molnar*, Heidelbergga veni *Frankfurtum ad Moenum* 1610 Aug. 22 :

Fui Triburgi eod. Aug. 23.

Fui Gissae eod. Aug. 24.

¹⁾ Suri Orvos Mihály komjáti prédikátor.

²⁾ Szegedi Márton, talán rokona Szegedi Gáspárnak, kiról tudjuk, hogy a nagyszombati kalvinfelekezeti eklézsiának Asztalos András tanult és gazdag ottani polgárral együtt, buzgó és áldozatkész tagja volt.

³⁾ Samarjai János szenczi, majd nagyszombati iskolamester, később halászi prédikátor és superintendens, Samarjai Máté egykori galgóczy prédikátor fia, ki nagy tiszteletben volt atyja után »Joannes Pastoris« néven is említettik.

⁴⁾ Péczeli Király Imre (Emericus Regius Peczelius) tatai iskolamester, majd komáromi tanár, később érsekújvári prédikátor. Toldy szerint : »A magyar költészet története« 2-ik kiadás 217. l. a Rimay-korabeli költők között »Péczeli Király Imre legtöbbet s legjobbbat adott«.

Veni Marpurgum ad clarissimum D. Rodolphum Goclenium eod. Aug. 25.

Una cum clarissimo viro D. Joanne Hayto Fegyvernekio Marpurgensis Academiae studioso, *Herbornae Nassoviorum* salutavi Doctores istos celebres, nempe D. Johannem Piscatorem (in cujus aedibus vidi figuram arcae Noëh ex papyro crassiore, et scripturam pede factam, impressurae typographicae per parvum cedentem), Georgium Pasorem, Johannem Henricum Alstedium, Christophorum Corvinum typographum Herbornensem 1610 Aug. 22.

Marpurgo doctoribus D. Raphaeli Eglino, D. Caspári Sturmio, D. Gregorio Schönfeldio, D. Rodolpho Goclenio, D. Joanni Combachio, D. Hermano Vultejo I. C. valedicendo, exivi *Heidelbergam* rediturus Sept. 19.

Redii Heidelbergam eod. 25.

Disputavi publice praeside D. Quirino Reutero de Persona Christi, 1610 Oct. 20.

Cum meis istis commilitonibus et popularibus, videlicet: D. Stephano Siderio Szikszaió, D. Stephano Ban Pancotano, D. Stephano Sartoris Szepsino, D. Jacobo Varadino (qui in ipso itinere morbo correptus, tandem Sammariae mortuus et sepultus est), exivi bono cum Deo *Heidelbergam*, in patriam rediturus, eod. Nov. 1.

Fuimus Heibrunnae Nov. 3. Eslingae urbe imperiali 6. Ulmae Civitate Imperiali morati sumus triduum 8, 9, 10. Fuimus Dilingae, Donaverdae, Neoburgi 13. Fuimus Ingolstadii 14. Venimus Ratisbonam die 15a Viennam autem 22. Venimus deo juvante *Sammariam* 1610 Nov. 28.

Praeter — testis Deus, — spem, in Rectorem Scholae *Comaromianae* sum conductus 1611 Jan. 21.¹⁾

Filiam virginem viduae Nob. Matthaei Botló de Királyfia Ursulam,²⁾ Vener. Viris D. Petro Czene et D. Stephano Bölczkei,

¹⁾ Komárom vármegye és Komárom sz. kir. város monografiájában 262. l. a Révkomáromi Ref. Főiskoláról szóló cikkben az van mondva, hogy azalatt, míg az iskola rektora, Péczeli Király Imre, Pareus európai hírű ref. hittudor hallgatása végett 1609—1615-ig Heidelbergában időzött, a komáromi ref. főiskola rektora a Somorjáról hozott Kanizsai Pálfi János volt. Ez nem áll; mert Kanizsai Pálfi János ugyanazon időben, 1906. május 12-én együtt ment Péczelivel Heidelbergába és csak visszatérése után, mint maga följegyzé 1611 január 21-én, fogadta el a komáromi rektorságot s onnét már 1612 június 1-én a pápai lelkészi állomásra távozott s így az 1609 május 12—1611 január 21-ig és 1612 június 1—1615-ig terjedő időközben, másnak kellett Péczelit a rektorságban helyettesíteni.

²⁾ Tóth Ferencz id. m. I. 99. l. Pálfi első nejét Botló Erzsébetnek, ellenben maga Pálfi *Orsolyának* nevezi. Ettől született 9 gyermeke közül

illo Ersec-Ujvariensis — hoc vero Comaromiensis Ecclesiarum Ministris pronubibus existentibus, mihi in vitae meae sociam et conjugem *desponsavi* 1611 Sept. 21.

Celebravi nuptias cum ipsa Comarini 1611 Dec. 1, 2.

Comarino ad ministerium Ecclesiae *Papensis* dei clementia commigravi 1612 Jun. 1.

In *Synodo Köveskutensi* ordinatus sum in ministrum Ecclesiasticum. Eodem Nov. 11.

1. Nata est mihi primogenita mea *Rebecca* Papae. 1612 Nov. 2. Denata 1617 Jan. 22.

2. *Juditha* Papae nata 1614 Aug. 22. Denata 1617 Febr. 1.

3. *Susanna* mea nata Papae 1616 Aug. 10. Denata ibidem 1617 Apr. 17.

4. *Jonas* meus natus Papae 1618 Sept. 30. Denatus 1619 Aug. 18.

5. *Anna* mea nata Papae 1620 Maj. 27. Denata 1622 Nov. 15.

6. *Johannes* meus natus 1622 Jun. 4. Denatus 1622 Oct. 24.

Hi sex mei liberi Papae in coemeterio exteriori jacent sepulti.

7. *Andreas* meus natus est Papae 1623 Nov. 30 in festo D. Andr. mane hora 10 die Jovis.

8. *Anna* mea altera nata Papae 1626 Jan. 21. die Mercurii hora 8 mane.

Ex oppido et Ecclesia *Papaensi*, cui annos integros decem et tres, menses decem et dies quinque, praedicatione verbi et Sacramentorum administratione inservivi, exivi, nutuque superiorum, ad Ecclesiae *Nemet-Ujvariensis* ministerium in locum Vener. D. Emerici Böythe piae memoriae literis *Magnificae D. Evae Poppel, Magnifici D. Francisci de Batthyan* piae recordacionis viduae evocatus me contuli, 1626. Apr. 6. die Lunae ante festum Paschae.

Templum Papense cum majore oppidi parte fuit incendio conflagratum 1626 Mart. 30 hora 4 pomeridiana.

9. *Johannes* meus alter natus est *Nemet-Uyvarini* 1628 Mart. 6. die Lunae vesp. hor. 9. Hushagyó hetfen.

Ordinatus sum ex speciali Christi gratia in Ecclesiarum Cis-Danubianarum (igy) Episcopum in templo Körmendensi. Ordinatore Clarissimo D. Joanne M. Sammaraeo Ultra-Danubianarum Ecclesiarum Episcopo 1629. Mart. 18. *Dominica Oculi.*

Johannulus meus denatus est *Nemet-Uyvarini*, ibique in templo majori sepultus 1629 Maji 19, 20.

egyedül, Anna élte túl a csecsemő- vagy gyermekkort, ki Briccius, vagy Beretz Dániel kiskomáromi prédikátor felesége lón.

Charissima mea conjunx Ursula Botlo in Nemet-Uyvar demortua est 1629 Dec. 10.

Sepulta in eodem templo penes filiolum Joannulum Dec. 12.

Desponsavi mihi in conjugem Comaromini, viduam filiam Georgii Thalys Judlium Katharinam 1630 Jun. 30. Dominica.

Celebravi cum ipsa nuptias ibidem 1630 Jul. 18. Jovis.

Natus est filiulus meus *Paulus* Nemet-Uyvarini 1632 Aug. 9. Lunae.

Natus est filiulus meus *Joannes* tertius in praesidio *Kis-Komarom* 1634 Sept. 16. Sabbathi nocte hor. 1.

A csallóköz—szentantali sz. Ferenczrendi zárda könyvtárában létező »*Chronologia Joannis Funccii. Basileae 1554.*« cz. munka hátulsó lapjára Kanizsai Pálfi János sajátkezűleg tett följegyzéseiből

közli: KISFALUDY ZSIGMOND.

VEGYES KÖZLÉSEK.

Ludányi Bay Ferencz örököseinek osztálylevele 1735-ből.

Mi aláb megirtak, egyrészről Bay György, néhai Tettes nzes és vitézlő Ludányi Bay Ferencz uram hitvestársától néhai tettes és nemzetes Kölcei Kende Kata asszonytól született fia, másrészről pediglen Szuhafüi Szuhai Erzsébet, néhai Tettes nzes és vitézlő Szuhafüi Szuhai Gáspár uram házastársátul ugyan néhai Tettes, nemzetes Bay Erzsébet asszonytul már megemlitett Bay Ferencz uram felül nevezett hitvestársátul származott leányától való leánya, Tettes, nzes és vitézlő ifjabb Báji Patay Sámuel uram ő kgyelme hitvestársa, felvévén mindkét ágon lévő és Isten kegyelmességéből lejendő gyermekeinknek közel és távol lévő atyánkfainak, successorinknak, legatariussinknak, cessionariussinknak egy szóval mind azoknak, valakiket az ide aláb meg irt dolog most avagy jövendőben akármi módon és okbul illetve avagy illethetne, terheket, adgyuk tudtukra mindeneknek az kiknek illik és valljuk is szabad jó akarattunkból ez osztályos contractus levelünknek rendiben, hogy minek utánna ezen folyó s' alól meg irt esztendőben Istennek ő szt. felségének bölcs tecczésébül történt felül megnevezett édes és rész szerint nagyasszonyunk anyánk halála után mind megirt néhai édes férjéről, mind pedig magáról álló, nemkülönben edgyütt keresett mindennemű ingó és ingatlan jovai és jószágai mireánk, csupán kettőnkre, mint immediatus successorokra szállottanak volna, előttünk viselvén főképen köztünk mindenha szentül megtartandó atyafiságos szeretetet, azon jóknak két részekre való igazságos felosztását, méltóságos, uri, hazánk törvényeit értő, igazsághoz szokott érdemes rendeknek jelen lételekben, hathatós cooperatiójok által atyafiságosan elintézni kívánván, jól lehet egy először mind két részről alkalmas nehésségek és praetensiók köztünk, kivált részemről Szuhay Erzsébetnek felül nevezett édes atyám és édes asszonyom anyám halálokkal maradott megirt nagy asszonyom anyám kezéhez és tutorsága alá deveniált s' tulajdon engemet egyedül illető ingó és ingatlan minden jovainak, alkalmas esztendők alatt való administratiójok, proveniált fructusok és más res mobilisek végett fent

forgottanak vala, mindazonáltal egymáshoz eddig is viseltetett igaz szivbeli atyafiságunktul elanyira meggyőzöttünk, hogy azok iránt költekező és gyűlölséges perlekedésre czélozó minden okokat szivünk-ből kivetvén, az alább coramizált méltóságos és uri érdemes rendeknek istenes és hathatós cooperatiójok által ily atyafiságos alkura léptünk, a mint következik.

Elsőben mindkét részről egymás ellen eddig lévő s' lehető minden nemű praetensióinkat cassáljuk, mortificálljuk és annihilálljuk, a minthogy vigore praesentium örökösön semmivé is töttük, ugy, hogy

Másodszor, én Bay György Szuhay Erzsébet kedves hugom asszont ő kegyelmét, édes anyáról illető minden levelei, clenodiumi, pénz, arany, ezüst portékái és akármely más nevezetű ingó jovai iránt, melyek édes anyja, nekem pedig kedves néném Bay Erzsébet asszony halála után kedves aszonym, anyám kezéhez mentenek, és ő kegyelme halálával penig az én vagy feleségem, hozzánk tartozóink kezünkhöz deveniáltak, az annectált formula szerint hitet tévén, azokat revelálni, előadni és kedves hugom Szuhay Erzsébet aszonymnak azonnal resignálni tartozom.

Az hitnek pedig formulája ilyen volt :

Én N. N. esküszöm az élő Istenre, ki atya, Fiu, Szent Lélek egy bizony örök Isten, hogy én mind azon ingó jókat, melyek néhai Tettes és nzetes Kende Kata aszony kezéhez jöttek, vagy akármely uton jovai közzé kerülhettek volna, n. Tettes és nemzetes Szuhay Gáspár uram ugy felesége néhai Bay Erzsébet aszony halálával jószágokbul és jovaikbul, azok akár arany, ezüst vagy gyöngy, köves marhák, vagy akármely nevezetű jók és jószágok lehetnek és nevezett Kende Kata aszony halálakor megvoltak, akár nállam, akárkinél is, akár edgyütt, akár másutt is lenni tugyam, vagy ha mostan megnem volnának is, de azoknak akármiként lett máskézre jutását, el idegenítését halálátul fogva Kende Kata aszonymnak tudnám, mind azokat szentül és igazán kijelentem, megnevezem, semmit is abban semminémü gondolatnak szine alatt el nem titkolok, meg sem tartok, mingyárt Szuhay Erzsébet aszonymnak ki is adom, sőt ha ezután megtudnám, vagy másnál lenni hallanám, azt is megjelentem, ugy kezemhez kerülni találna, kiadom és resignálom sokszor nevezett Szuhay Erzsébet aszonymnak és successorinak; levélbeli instrumentumok penig, eleiről fogva akármikor, akárhol, akárki által akármely uton néhai Bay Ferencz uram vagy Kende Kata aszony, vagy magam kezemhez adattattak vagy levelei, portékái közé egyvelettek volna, valamelyeket most tudok vagy ezután is tuttomra eshetnék holételek, megjelentem sőt kiadni is tartozom Szuhay Erzsébet aszonymnak s' maradékinak s' mind édes

attyáról s' annyáról ő kegyelmét illetőket, azokból legkisebbet is el nem titkolok, mindezen feljül irt dolgokat szentül és igazán véghez viszem, Isten engem úgy segéljen.

Ezen megirt hitnek formulája szerint én Bay György és feleségem *Domahidi Anna* hitünket letettük és a miket tudtunk s' nállunk voltak reveláltuk s' elő adtuk, resignáltuk, a mint az iránt való series megmutattya.

Harmadszor, mindhogy országunk törvénye szerint az atyai lakóház az fiu ágon lévő osztályos atyafiat illeti, arravaló nézve Tettes nemes Beregh vármegyében *Surány* nevü helységben az atyai lakó új házat és curiát egészben, minden nemü rajta lévő épületekkel, circumferentiájával együtt (földgyein, réttyein kívül, melyek alább meg irt mód szerint köztünk köz osztályra menendők) én is Szuhay Ersébet, kedves bátyám Bay György uramnak engettem, mely Curia helyében

Negyedszer, én Bay György említett kedves hugom aszonynak ezen Tettes nemes Szabolcs vármegyében *N. Mada* nevü helységben lévő curiát, mely néhai Bay Adám bátyánk urunk ő kegyelme curiájának a templom felől való szomszédságában vagyon, minden nemü épületeivel és circumferentiájával edgyütt cedáljam, minthogy pedig

Ötödször a surányi curián lévő atyai új ház és több épületek mindazon újak és alkalmas költségben kerültenek, az N. madai curia pedig csaknem egész pusztaságban vagyon, ennek azért bonificatióául azon madai curiának minden nemü appertinaciáit, nem különben ugyan Madán egy száraz malmot választva (ugyan ottan a másik nekem maradván) Surányban penig az nekem jutott már megirt curiával á'tal ellenben lévő atyai régi curiát, rajta lévő romladozott épületekkel, hozzá kerített telekkel és egész circumferentiájával edgyütt valamint most bekerítve vagyon (ugy hogy ezek tovább köz osztályba nem mennek) cedáltam kedves hugom aszonynak, és jóllehet ő kegyelme énnekem a szabad választásra, ha szintén az madai megirt mód szerint bonificált curiát magam részemre vettem volna is, optiót engedett, mindazonáltal az felül irt surányi curia, atyai lakó új ház nekem inkább teczvén, azt vettem magam részemre. Mivel pedig

Hatodszor fent említett ifjab Báji Patay Sámuel kedves sógor uram Angalet Jánost ez előtt nekem cedálta és ez iránt hugom aszony is ellenkező akarattal mostanában sem viseltetett, arra való nézve Szántó András nevü jobbágyot, tulajdon maga személyében magok részekre választani engedtem, ugy mindazonáltal mind Angaletnek mind Szántónak valamint fiaik, ugy telekek s' appertinentiájok köztünk két részre fel oszoljanak. Apai János profugus két fiaival és Csapi Andris az én részemre, Kázmér Pál pedig

és Kázmér Peti tovább is említett hugom aszony kéznél maradván.

Hetedszer, hogy N. Madán is énnékem Bay Györgynek az oeconomiára való jobb kiterjeszkedésem lehessen, épületeket is annyival jobb móddal és hasznosabban tétethessek, egy szélben három telket (ha ugy találtatik) sine appertinentiis tamen communi divisioni substernendis magam részemre fognom, megirt hugom aszony atyafiságosan megengedte, ugy hogy a töb telekeknek felosztásával ő kglmének ugyan N. Madán lévő hasonló quantitásu és qualitàsu telkekkel praeviae bonificáltassék.

Nyolczadszor Surányban már köztünk felüldeclarált mód szerint felosztott két curiának extra circumferentias earundem lévő minden nemü appertinentiai és az atyai udvarban lévő mobiliák, kivált oeconomiához tartozandó eszközök, akármelyik oeconomiában béres vagy jobbágyoknál lévő ökrökkel edgyütt, ugyan Surányban *Kossavics* uramtul szerzett egész curia, cum universis appertinentiis, ugy hasonlóképen akárholott lévő telkek és jobbágyok, vagy akárminémü portiók két egyenlő részre köztünk felosztassanak, ugy hogy minden tovább való haladék nélkül azon osztály elkezdessék és mennél elébb végeztessék, addig pedig valamelyek elnem osztatnak, egyenlőképen mindkét részről használtathassanak.

Kilenczedszer Tekintetes, nemzetes és vitézlő idősbik Báji Patay Sámuel uram, hozzám való szives indulattyáról viseltetvén, kedves menyét arra disponálni méltóztatott, hogy énnékem ő kglme madai asztagok közül egyet nekem propter sortem divisionariam engedett, ezen felyül pedig azon öt tehenek közzül, melyek ezelőtt osztály szerint ő kegyelme részire jutottak, két tehenet nékem fog resignáltatni, maga menyét az ur ő kglme az két tehenek iránt ajánlván, hogy effective contentálni fogja, mely iránt, ugy

Tizedszer mindezen mostani osztálynak alkalmatosságával, megirt hugom aszont ő kegyelmét magát illető *szuhai* jószágnak aszonymom anyám által lett administratiójából fructusinak perceptiójából notabilis summára kiható praetensióknak s' következhető nem kevés károm elhárításában titulált idősbik Patay Sámuel uram uri interpositióját és hathatóságát egész tovább való securitással voltaképen tapasztalván, mind pedig jovamra czélozó sok alkalmatosságokkal contestált szives indulattya, törvényes dolgainknak hasznos kormányzása nem csak nállam, de sok méltóságoknál, uri rendeknél nyilvánosságosan constálván, ezek által is, valamint az Urnak örökös tiszteletire, ugy kedves sógor uram és hugom aszony ő kegyelmeknek igaz szivbeli atyafiságos szeretetire örökösen magamat lekötöztetnek lenni ismerem. Hasonlóképen én is Szuhay Ersébet kedves bátyám Bay György uramhoz mindenkoron igaz atyafiui szeretettel kedvesimmal edgyütt viseltetem.

Tizenegyedszer ugyan említett ur ő kegyelme nem kevés fáradozása és hathatós cooperatiója által az tettes Districtualis debreczeni Táblán, t. *Sztojka Éva* aszony, elsőben N. Bay László kedves bátyám uram, mostan pedig T. nemzetes András Ferencz uram ő kegyelmek hitestársá intuitu suorum jurium vidualium et aliarum praetensionum ellenünk az minémü törvényes processust indított amicabiliter termináltatván az által redimált portékákból, lóra való ezüstös, aranyos szerszám, fegyverek, lovak, ezüstös óra említett hugom aszony által nekem condonáltattak, egy *medájnál* többen nem részesülvén ő kegyelme. Én is azon selyem paplant, melyet édes aszonyom anyám hugom aszony ő kegyelme leánykájának *Patay Manczának* adott volt, de mindeideig el nem vitetett, kézhez adni tartozom.

Tizenkettedször jóllehet a leveleknek conservatiója a fiu ágot illesse, mind azon által mivel ezen osztályra ment és menendő jók mind fiu s' leányágot egyenlőképen illetik, ezen okon történhetne, hogy collateralis osztályos atyafiak azon leveleknek communicatióját az fiu ágtul kívánván, ob intermissam suo tempore communicandorum communicaturum törvényes onust a fiu ágon desumáltathatnának, hogy ez annyival is inkább praecaveáltassék, mind ezen, ugy más helyes okokra való nézve is az leveleket és literale instrumentumokat ladában mendkettőnk pecséttye alatt zárván, tűz vagy akármely fatalitások ellen bátorságos helyre letenni tartozunk, szabad lévén egyenlő akarattal azokhoz nyulnunk és pro directione necessaria párban vagy pedig a szükség ugy kívánván originaliter kivennünk.

Tizenharmadszor minden névvel nevezendő res mobilisek iránt, melyek néhai Bay Ferencz édes és respective nagyatyánk urunkról, nem különben nevezett hitestársátul maradtanak, melyek edgyik vagy másik félnek nem constálnának, hogy nyilván valókká tétesenek és azok felől minden kételkedés elháríttassék, mindazokkal edgyütt, kiknek azokban tudományok lenni praesupponáltatnék, az alább leirt hitnek formulája szerint hitet mondani tartozunk.

Az hitnek formulája ez :

Én N. N. esküszöm az élő Istenre, a ki atya, Fiu, Szent Lélek tellyes Szent Háromság egy bizony örök Isten. Hogy én mind azon ingó jókat, akár azok köves marhák, akár arany vagy ezüst portékák, akár pedig készpénzek vagy más akár mely nevezetűek lettenek légyen, melyet néhai tettes, nemzetes és vitéz Lúdányi Bay Ferencz uramat vagy pedig az ő kegyelme hites társát néhai tettes és nemzetes Kőlcsey Kende Kata asszonyt illették, mostan köz osztályra menendők volnának, valamelyeket részemen kívül kezemhez vettem, mostani hitemnek letételével kijelentem előadom és semmit is azokból el nem tagadok sőt ennek utána is ha valakitül

azokban kezemhez venném, avagy másnál lenni tudnék vagy penig földből avagy akármely helyen rejá találván kezemhez vennék, vagy más által vetetnék, hasonlóképen kijelenteni, előadni és köz osztálra bocsátani tartozom.

Nem különben akárminémü leveleket, melyek n. Bay Ferencz uramat és Kende Kata aszont illették s' kezemhez jutottak ad communem massam literalium instrumentum a köz levelek közzé tételre előadom, semmit azokból se el nem szaggattam, se tűzben, se vízben nem vetettem se másképen el nem sikkasztottam, se másnak nem adtam, sőt ha másoknál azokban most avagy jövődőben lenni tudnék, igazán kijelentem. Isten engemet ugy segéllyen.

Ezen megirt hitnek formulája szerint én Bay György feleségemmel Domahidi Annával és én is Szuhai Erzsébet kedves férjemel megirt iffju Báji Patay Sámuel urammal edgyütt hitünket letettük és a miket tudtunk s' nállunk voltak reveláltuk, előadtuk amint azoknak ezen contractusunk után irott specificatiójából ki fog teczeni.

Tizennegyedszer. Én Bay György ifjabb Patay Sámuel kedves sógor uram hozzám ebben is contestált igaz atyafiságos szeretetit nem kevés mértékben tapasztalom, hogy aszonyom anyám ő kegyelme még életében ezen tettes nemes Szabolcsvármegyében lévő s' ő kegyelmét nyilvánosságos jó jussal illető bizonyos portiókról való aminémü tizenhat darabból álló leveleket említett sógor uramnak plene juro transferálván kezében adott, anyival is inkább, hogy azok mellett, ámbár dominiumjában az attingált porcióknak megmaradhatott volna, mindazonáltal ezen jussától recedálván, mindazon tizenhat darabbul álló leveleket ad communem massam literalium instrumentorum elő adta, mind pedig azon portiókat is közosztályra bocsátotta.

Tizenötödször az minémü passivum, debitumok vadnak, azokat egyenlőképen kifizetni vagy másként complanálni tartozunk, ide értetődven említett idősbik és iffjabb Báji Patay Sámuel uraiméknak ő kegyelmeknek tartozandó adósságaink is.

Tizenhatodszor. Az mutua evictiót valamint magunkra és praescriptusinkra felváltuk, ugy az mutua successiót is reserváltuk.

Tizenhetedszer. Az ludányi jószág ezen osztályban nem ingrediált.

Tizennyolczadszor et pro ultimo mind ezen felyebb megirt punctumoknak melyek elégségesképen deák terminusokban is megmagyaráztattak és mindkét részről jól értettük, szentül és igazán változhatatlanul való megállására magunkat és praescriptusinkat sub vinculo mille tallerorum in forma liquidi debiti per partem praesentem divisionalem contractum sive in toto sive in parte qualibet non observantem respectu quidem successorum praevia praesentium communicatione et judiciaria admonitione abscissis quibus vis juri-

dicis remediis juristicionemque temperibus non obstantibus unquam obstare valentibus medio cujuscunque judicis competentis totiesquoties . . . kezünk beadásával köteleztük, mely divisionalis contractusunkat két exemplárban elkészítvén és tulajdon kezünk irásával és pecsétünkkel megerősítvén örökös állandó voltára való nézve egymásnak kiadtuk. Actum et datum in oppido Nagy Mada die vigesima quinta mensis novembris anno reparatae humanae salutis millesimo septingentesimo trigesimo quinto.

Bay György s. k. (p. h.)

Szuhay Erzsébet s. k. (p. h.)

Coram me B. Andrea Perényi mpr. (p. h.)

Coram me Stephano Szunyoghi. Inclyti Cottus de Szabolcs.

Tabulae Judiciariae assessor. mpr. (p. h.)

Coram me Juniore Georgio Ilosvay de eadem mpr. (p. h.)

Coram me Ladislao Hunyadi mpr. (p. h.)

Ezen felül irt contractusunknak nyolczadik punctuma szerint continuáltatván ezen osztályunk következendőképen :

Tizenkilenczedeszer. Jóllehet énnekem Bay Györgynek az felyebb irt contractusnak hetedik punctuma szerint Nagy Madán egy szélben három telket (egy szélben ha ugyan találatnék) részemre appertinentiaji nélkül elválasztanom engedtetett, de az mely okon három telek seholy egy szélben nem találatott, arra való nézve azon két örökös telket, melyek között Csetkovics uram telke vagyon, részemre választottam és vettem, azon telkeken pedig addig lakott Dorka János fiaival, ugy Dorka Lászlóné fiai közosztályra aláb irt mód szerint mentenek, kiki az mely telken lakott utánna való földgyeivel, réttyeivel edgyütt Dorka Jánosnak pedig a maga teleke helyet adódott Kis-Madán Bencs Pál, Dorka Lászlóné fainak viszont Nagy Madán Boros Péter telekek féle mindkettő appertinentia nélkül, melyek után való appertinentiák is közosztályra mennek. Ezen elválasztott két telek helyett penig nekem Szuhay Erzsébetnek három örökös puszták, ugy mint Nyilas András, Balog István, Kata János pusztája ugyan Nagy Madán levők estenek, ily okon penig kettőért három cedált, hogy az három teleknek nagysága sem teszen a kettőnél többet, másként is alkalmas helyen nincsenek, széllel levén az falu vége felé, ezen három teleknek is appertinentiái két részre fognak fel oszolni.

Huszadszor. Az alább megirt jószágok jobbágyokkal edgyütt nyil szerint intéztetvén, nékem Bay Györgynek első nyilam e szerint jött ki. Ezen tettes nemes Szabolcs vármegyében N. és Kis Mada nevü helységekben ezek jutottak : Tar Mihály fiával örökös telekével, Nyilas János fiával örökös telekével, Dorka Lászlóné fiai, Boros Péter örökös telekével, Veres Mihály fiával és unokáival és zálogos telekével. *Puszták.* Tót János pusztája örökös, Balog Benedek puszt-

tája zálogos, Simon János pusztája zálogos, Bajnóczi pusztája zálogos, Kovács Ferencz pusztája zálogos, Rósa János pusztája zálogos, Ádám Ferencz fél pusztája zálogos, Dorka Ferencz pusztája zálogos, Foris András Kis Madán lévő pusztája, Béres Mihály Miska és Jankó fiaival, Juhász János nagyobbik házas fiával Sándorral edgyütt telek nélkül személyekben. Azon telek, melyben az korcsma N. Madán vagyon az két atyafi között közre marad.

Fugitivus jobbágyok: Balog János örökös Szalontán, Nyilas Mihály örökös Szalontán, Dorka András *Makóvásárhelyen*, a ki is zálogos, Foris András zálogos Karczagon, Tót alias Balog Mihály zálogos Mihálydiban, Tót Ferencz Pályiban, két atyafiak. Szőke pallagi, városdobosi és sigei praediumokban levő just egyenlőképen fogják élni és usuálni. Czigány Fejér Laczkó azon telekkel edgyütt melyen lakik közre maradott N. Madán. Az nagy és kis madai pusztá telekek után való földek és kaszállók szolgabíró uram praesentiájában kétfelé fognak osztatódni. Az n. madai vásárbeli proventussal az két atyafiak egyiránt osztoznak. Az kápolnai praediumban az kaszálló a két atyafiak között két részre, a szántó földeknek harmadrésze pedig a madai curiához appertinentiájul Szuhay Erzsébet aszony részére marad, a két része viszont ismét közre mégyen. Signatum Mada 26. novembris 1735.

Hasonlóképen nékem Szuhay Erzsébetnek első nyil szerint ezek jutottak: Nagy és Kis Madán ugy mint Dorka János fiaival, Bencs Pál Kis Madán lévő örökös pusztateleke felével, Kasmér István fiaival örökös telekével, Veres Pál özvedgye fiaival örökös telekjével, Suhajdák János fiaival zálogos telekével. *Pusztá telekek:* Kor Tamás telke örökös, Tót István pusztája zálogos, Beke Bálint pusztája zálogos, Gávaji István pusztája zálogos, Boros Péter pusztája zálogos, Fejér László pusztája zálogos, *Kasza szorossa* mellett való fél pusztá zálogos, Boros Mihály pusztája zálogos, Bogdányi János pusztája Kis Madán zálogos és Biró János pusztája N. Madán zálogos. Most N. Madán a Curiában lakó de rákóczi fél (?) Juhász János Miklós, Miska és Pesta nevü fiaival személyekben, telek nélkül. Azon telek, melyen N. madai korcsma vagyon a két atyafi között közre marad. 4

Fugitivus jobbágyok: Kata Péter örökös Szalontán, Dorka Péter zálogos Makóvásárhelyen, Dorka Ferencz fia ugyan ottan, Veres Mihály Török Szt. Miklóson, Tót András Pályiban, Boros Ferencz Szalontán. A két atyafi Szőke pallagi, városdobosi és sigei praediumokban levő just egyenlőképen jogják élni és usuálni. Czigán Fejér Laczkó azon telekkel edgyütt, melyen lakik közre maradott N. Madán. Az n. és kis madai pusztá telkek után való földek és kaszállók szolgabíró uram praesentiájában két felé fognak osztódni. A N. madai vásárbeli proventussal a két atyafiak egyiránt osztoznak.

A Kápolnai praediumban a kaszálló a két atyafiak között két részre, a szántó földeknek harmadrésze pedig a madai curiához appertinentiául Szuhai Erzsébet aszony részére marad, a két rész viszont közre marad. Signatum Mada 26. novembris 1735.

Huszonygyedszer. Nékem Bay Györgynek ugyan már megemlített nemes Szabolcs vármegyében Kis Varsány nevű helységben második nyil szerint ezek jutottak, ugymint: öregbik Fejes Mihály három fiával örökös telekével, Kis Fejes Mihály egy fiával örökös telekével, Fazekas István három fiával örökös telekével, iffju Fazekas Mihály két fiával zálogos telekével, Bodnár Csizik András bodnár a magok zálogos telekeknek felével, Csobolya Gergely három fiával zálogos telekével, az aszony ott a két ökrével, Csobolya Ferencz egy fiával zálogos telekével, Kovács János maga zálogos telekével, Sárkány István zálogos, Dédai féltelek nélkül, Béres Mihály pusztája zálogos.

Fugitivusok: Varga Gergely örökös Karczagon, Pap Péter zálogos Létán, Kovács Márton, Béres Mihály zálogos Sarkadon, Fejes András zálogos Saápon, Csobolya Ferkó, Kovács Péter Sarkadon, Fejes János fia Jankó Furtán N. Bihar vármegyében. Kis Varsányban Csobolya Márton zálogos telekjével edgyütt minthogy Czomba Jánosnak bizonyos praetensióért adatott, azért ahhoz való jussok az két atyafiak közt egyenlő lévén, fenmarad. Minden nyomásban vagyon két-két darab nyomás föld, mely az atyafiak között két felé megyen. Ugyan Kis Varsányban a z mely két örökös kaszálló vagyon, melyeknek edgyikét *Kocsordosnak* hiják, azok valamint ennekelőtte ugy tovább is az madai curiához maradnak és biratni fognak Szuhai Erzsébet aszony által. Ugyan három zálogos kaszálló is, melynek edgyike az Csobolya Mártontól zálogosított, ezek kétfelé mennek az atyafiak között. Signatum Mada 26. novembris 1735.

Nemkülönben énnekem Szuhai Erzsébetnek ugyan Kis-Varsányban az ki jött második nyil szerint jutottak ezek: Szilágyi Jánosné négy fiával, Varga Mihály örökös telke felével, Német Jósi nőtelen, Csobolya István zálogos pusztájával edgyütt. Pap János öt fiával zálogos telekével, Fazekas György egy fiával zálogos telekével, Bodnár Csirik István egy fiával ugyan az magok zálogos telekeknek egy felével, öreg Fazekas Mihály két fiával zálogos telkével, egyik fia bodnár; Csobolya István egy fiával zálogos telkével, Fejes Péterné két fiával zálogos telekével, File Péter örökös csarodai fél, telek nélkül, Kis malom pusztája, a Miska pusztájával edgyütt zálogosok. *Fugitivusok:* Varga Mihály örökös Sarkadon, Pap Mihály zálogos Szekhalmon, Kovács László fia András zálogos Zelenden Békés vármegyében, Fazekas Ferencz Makóvásárhelyen zálogos, Kovács Péter fia Mihály Nemes Bikken ns. Borsod vár-

megyében, Csobolya Gergely Somlyón, Borsa Pál Kutya (?) Bagóson, Fejes János fia Fu(r)tán ns. Bihar vármegyében. *Kis-Varsányban*: Csobolya Márton telekével edgyütt minthogy Czomba Jánosnak bizonyos praesentiojáért adódott, azért ahhoz való jussok az két atyafiak közt egyenlő lévén, fen marad. Minden nyomásban vagyon két két darab nemes föld, mely az atyafiak között két felé mégyen. Kis Varsány (igy!) az mely két örökös kaszálló vagyon melyeknek egyikét Kocsordosnak hiják, azok valamint ennekelötte ugy tovább is az madai curiához maradnak és biratni fognak Szuhay Erzsébet aszony által. Ugyan három zálogos kaszálló is melynek egyike Csobolya Mártontul zálogosittatott, ezek két felé mennek az atyafiak között. Signatum Mada 26. novembris 1735.

Huszonkettődször. Ismét nekem Bay Györgynek harmadik nyil szerint ezek jutottanak, ugymint tettes ns Bereg vármegyében *Nagy Dobosson* Dersi Kis Ferencz nevü taxásnak telke, melytül is hét máriás taxa jár.

Tekintetes ns. *Szathmár vármegyében*

Sándor alias Remete Szegen.

Fülep János két fiával örökös telekével, Sztaniszló János két fiával örökös telekével. *Puszták*: Nagy Gergely pusztája örökös. A *puszta kastély hely* a két atyafiak között közre marad, egy *iránsuan* két felé menvén. A három kaszállónak ketteje a Kraszna parton vagyon, a harmadik a *Disznó tónak* hiják, mind az három az atyafiak között két részre oszol. *Fugitivus jobbágy*: Öllyüs János.

Máté Szalkán.

Czine András három fiával maga örökös telekével. Pásztor Gergely pusztája, Czine Mihály pusztája, mind kettő örökös. *Fugitivusok*: Czine György Olasz Pályiban az anyával edgyütt lakik, tiz esztendő. Czine Mihály Nyir Megyessen szolgál Szabó Sigmondnál. Czine Márton Fülpösön Vég Istvánnál szolgál házas. Czine János Ökörítón szolgál. Az ottan lévő Curia, ugy curialis két darab erdőben való rész, nemkülönben a vásárból jőni szokott proventus a két atyafiak között két felé fog oszolni. Máté Szalkán van egy telek, melyen Géresi Jánosné aszonyom lakik, ezt néhai Bay Ferencz uram atya atta volt zálogban néhai Nagy Laky Lászlónak száz forintba, ehez két atyafiak között való jus közre marad.

Vitkán.

A vitkai határban a mely három kaszállók találatnak, *almás-sával* edgyütt a két atyafiak között szolgabíró uram vagy más becsületes emberek előtt az két atyafiak között *nyíllal két felé intéztetik*.

Parasznyán.

Oláh István fiával telekével edgyütt, *Pupoteczky* János taxás teleke, melytül hét máriás taxa jár. Pusztatelekek: Malmostekek puszta, Lukács pusztája a falu végén, napkeletről való puszta mindkét felől gróff Gyulai uram pusztája. Ismét egy puszta, mely Filep pusztájának neveztetik, Forgács részre való telkek között, ismét *Kutkara* (?) taxás teleke, melytül fizet hét máriást. Ezen telek helyében a más nyilan *adatódott* Máté Szalkán egy telek, melyen a nemes vármegye konyhát, pinczét és szekér szint csináltatott. Ugyan Parasznyán napnyugatról való végén egy darab föld vagyon, melyet *Bay szöllejének* híjnak, az is az atyafiak között két felé megyen.

Nagy Kocsordon.

Fekete pusztája, Oláh Péter és Jakab Tamás telekei között, ismét más egy puszta Bethlen Ádám uram és Jakab telekei között.

Nyir Meggyesen és Gebén.

Czine Miklós öt fiával örökös telekével, Belendes János özvegye két fiával, Istvánnal, Jánossal, telekével. A nyir medgyesi határban curialis földek vadnak három nyomáson, legalább is százötven köből alá valók azok is az két atyafiak között két egyenlő részre oszlnak. Ugyan ottan vagyon egy telek, melyet n. öreg Bay Ferencz uram adott volt n. Nagylaky László uramnak zálogban, melyet mostan Géresi Jánosné aszonyom bir, mely Sarkadi és Matolai Péter telkei között vagyon, ebben való jus is közre marad. Ugyan Meggyesen Bay Ferencz uram Béres Mihály telke szélét öt aranyban adta volt zálogban Ecsedben lakó *Remete* nevü embernek, melyet most a veje Görög György bir, ez is a feljeb megirt mód szerint közre marad. Gebei Bálint István taxás teleke, melytül annuatim fizet hét máriást, ugyan ottan egy puszta telek. Item Böjtös puszta teleke. Gebén is valamely szántó földek vadnak közre mennek.

Csaholyi praediumban.

Valamely telkek vadnak ezen praediumban a minthogy három telkek egy szélben a templomra dülnek napnyugat felől való végekkel, ezek is ugy a többek is földekkel, kaszállókkal egyéb provenusokkal a két atyafiak között egyenlőképen oszlnak. Signatum Mada 26. novembris 1735.

Nekem penig Szuhai Erzsébetnek részemre kijött harmadik nyil szerint ezek jutottak.

Tekintetes nemes Beregh vármegyében.

Nagy Dobosson.

Nagy Lászlóné taxás teleke, melytől hét máriást ad.

Tettes nemes Szatmár vármegyében.

Sándor alias Remeteszegeu.

Sztaniszló János fiával örökös telekével, Sztaniszló István egy fiával örökös telekével, Sztaniszló Máté fia János, ki is most Máté Szalkán szolgál, Öllýüs János pusztá telekével, Nagy János pusztája. A pusztá kastély hely a két atyafiak közt közre marad és egy irásuan két felé megyen, három kaszállónak ketteji a Krasznaparton vagyon, a harmadikát Disznó tónak hiják, mind az három az atyafiak között két részre oszol. *Fugitivus jobbágy*: Öllýüs Péter.

Máté Szalkán.

Táncz István, ki most Hodászon lakik egy fiával, Máté Szalkán lévő telekével, a melyen is a ns vármegye házat csináltatott. Ismét másik telek, melyen a nemes vármegye konyhát, pinczét és szekérszint csináltatott. Puszták: Fekete Mihály pusztája, ismét Táncz Mihály pusztája, örökös mindenik. Az oda való fugitivusok: Czine Ferencz Olasz Pályiban az anyával lakik nyolcz esztendős. Czine Mihály Nyir Medgyesen szolgál Jakab Andrásnál, ez házas. Czine László Fülpösön szolgál Vég Jánosnál, Czine István ugyan Szalkán szolgál helyben. Az ott levő curia, ugyan curialis két darab erdőben való rész, nem különben a vásárból jőni szokott proventus a két atyafiak között kétfelé fog oszolni.

Ugyan Máté Szalkán van egy telek, melyen Géresi Jánosné aszonyom lakik, azt néhai Bay Ferencz uram atya adta volt zálogban n. Nagylaki Lászlónak száz forintban, ehhez két atyafi között való jus közre marad.

Vitkán.

A vitkai határban a mely három kaszállók találtatnak almásával edgyütt, szolgabiró uram vagy más becsületes emberek előtt az két atyafiak között nyillal két felé intéztetnek.

Parasznyán és Kücsön kerten.

Sándor mellett Kücsönkert helyen lakó iffjabb Filep János, Bászó István teleke taxás, hét máriás tülle. Pusztá telekek: Filep pusztája, Fejszés pusztája, ugyan egy pusztá telek, mely Putpoleczky János és Bay Ádámné aszonyom telekei között vagyon. Parasznyának napnyugot felől való végén egy darab föld vagyon, melyet Bay szöllejének hijnak ez kétfelé megyen. *Nagy Kocsordon* való puszták: egy pusztá Bokor Gergely és Weselényi uram pusztája

között, egy kis fél puszta, Vámos János és Pető Tamás telekei között.

Nyir Medgyessen és Gebén.

Filep Gáspár öccsével Miklóssal és maga három fiával és telekével, Gebén Anda János négy fiával telekével, Medgyesi Béres István személyében telek nélkül. Az nyirmegyesi határban curialis földek vannak három nyomáson legalább is százötven köből alávalók, azok is két felé mennek. Ugyan Nyirmedgyesen vagyon egy telek, melyet néhai öreg Bay Ferencz uram adott volt Nagylaki László uramnak zálogban, melyet mostan Géresi Jánosné aszonyom bir, mely Sarkadi és Matolcsi Péter telkek között vagyon, ebben való jus is közre marad. Ugyan Medgyesen Béres Mihály telekefélét öt aranyban atta volt zálogban Ecsedben lakó Remete nevü embernek, melyet most a veje Görög György bir, ez is a felyeb meg irt mód szerint marad közre. Gebén taxás telekek: Garaj Mihály taxás teleke, ettül jár taxa hat máriás. Ismét batori ut hosszan egy telek, Demeter Márton telke egyfelől szomszédgya, másfelől a mező. Gebén valamely földek vannak közre mennek.

Csaholyi praediumban.

Valamely telkek vadnak ezen praediumban, a minthogy három telek egy szélben a templomra dülnek napnyugot felől való végekkel, ezek is a többek is földekkel, kaszállókkal, s' egyéb proventusokkal a két atyafiak között egyenlőképen oszlnak. Signatum Mada 26. novembris 1735.

Huszonharmadszor. Nékem Bay Györgynek negyedik nyil szerinu ezek jutottanak ugymint Tekintetes nemes Beregh vármegyében.

Surányban.

Kázmér Mihály három fiaival örökös telekével és öccsével Kázmér Mihálllyal személyében ki is most Gyürén lakik.

Szarándi Mihály négy fiával örökös telekével, ez kerékgyarто.

Kis Ábrán Mihály András fiával zálogos telekével, bodnár.

Szántó Mihály özvedgye Andris és Miska fiaival, zálogos telkével, ezek is bodnár inasok.

Kun Ferencz három fiával, zálogos telekével, bodnár.

Szántó Andrásnak három fia maga nélkül, de telkével, zálogos.

Rajó Mihály telek nélkül.

Dobos István zálogos telekével.

Rajó János két fiával zálogos telekével.

File Mihály három fiával, zálogos telekével.

File András két fiával, zálogos telekével.

Szeles János három fiával, zálogos telekével

Orosz Tamás rákóczi örökös jobbágy két fiával Surányban levő zálogos telekével.

File Bálint zálogos telekével, Csökér (?) Miklós személyében.

Angalétnak második, negyedik és ötödik fia személyekben ugymint Márton, Sámuel és Palkó.

Pusztá telekek.

Takács teleke féle örökös, melyet ad interim Angalét usuált. Az régi Curia mellett való árpa kertnek másik fele, Tót István fél pusztá telke, Farkas István pusztája, melyen Orosz Pál lakott, Sulyok uramtul vett két kender földből álló pusztá, Kossovics uram curiája mellett hasonló kender földből álló pusztá, Rédej Ferencz uram pusztája közt való egy kender föld, a Bay Mihály uram két kender földgye fele.

Fugitivusok : Kovács Ferkó Hosszu Pályiban, Nábrádi Mihály. Surányban fen maratt Szabó István teleke fele Abrán Mihály és Veres György pusztájok közt a falun kívül, a *Miczen* tul azon gyümölcsösök, melyet Surányi kertnek hívnek az atyafiak között két felé oszol, az korcsma közre marad, az ott levő száraz malommal edgyütt.

A Kossovics uramtul zálogosított curia peniglen egész appertinentiájával együtt, ugy az más ugyan Surányban felyeb irt mód szerint már osztályban ment két örökös curiáknak appertinentiái is szolgabíró uram praesentijában két részekre egyenlőképen fognak felosztatódni. Signatum Mada die 28. novembris 1735.

Ugyan Surányban negyedik nyil szerint nekem Szuhai Erzsébetnek ezek jutottak, ugymint :

Abrán Mihály két fiával, unokájával, örökös telekével, bodnár. Lukács Albert Mihály fiával örökös telekével, nem különben Dobronyi két fiával Ferenczel és Istókkal telek nélkül. Kis Abrán János Tamás fiával, zálogos telekével, bodnár; Szántó János telek nélkül fiával Jánossal, mindketten bodnárok, Peszle János fiával Jankóval s' telekével, nemkülönben Cun Mihály is telekével mindkettő zálogos, Rajó Mihálynak három fia maga nélkül, de telekével, zálogos. Molnár Ferencz telek nélkül személyében, bodnár, Abrán Istók nőtelen telekestül, zálogos, Abrán Imre csizmadia, két fiával, örökös telekével, Szeles Pál három fiával zálogos telkével, bodnár. Kocsis András két fiával zálogos telekével, Szeles Mihály két fiával, zálogos telekével, Kis Mihály két fiával örökös telekével, Szeles István egy fiával zálogos telekével, Angalétnak első és harmadik fia személyében, ugymint János és András.

Pusztá telekek.

Molnár Ferencz teleke féle örökös, a régi curia mellett való árpás földnek egyik fele, Nábrádi István fél pusztá teleke, Taszi Tamás pusztája, File Bálint darab pusztája, két kender földből álló, Kossovics uram curiája mellett egy jó kenderföldből álló pusztá, Fuló Pál uram pusztája mellett való fél telekből álló kenderföld, a mely féltelken Takács Józsi lakik a Bay Mihály uram kissebbik kenderföldgyével együtt.

Fugitívusok : Abrán Pál Püspökiben ment, Kertész Mihály Surányban fent marat Szabó István pusztá teleke féle, Abrán Mihály és Veres György pusztájok között, a falun kívül a Miczen tul azon gyümölcsössel, melyet surányi kertnek híjnak, az atyafiak között kétfele oszol, a korcsma is közre marad az ott levő száraz malommal edgyütt.

A Kossovics uramtól zálogosított curia stb. stb.¹⁾

Huszonnegyedszer. Ötödik nyil szerint nekem Bay Györgynek ezek jutottak, ugymint tekintetes nemes Beregh vármegyében :

Kis és Nagy Csarodán.

Lukács János ugyan János fiaiával (így !) zálogos telkével, bodnár. Angelét István, ugyan Istók, Mihály és Ferkó nevü fiaival, zálogos telekével. Csapó Mihály Péter, Ferencz, Mihály és Pista fiaival, Kis Csarodán lévő maga örökös telkével. File Miklós két fiával ; File Máté pusztá telekével, ez zálogos, bodnár. File Márton nőtelen, most csizmadiaságot másutt tanul. Ősz Mihály pusztá telekével edgyütt, zálogos a telek, maga örökös.

Profugusok : Lukács Bálint, File Pál, Szamosközöt szolgál.

Puszták : File Mihály pusztája Kis Csarodán örökös, Rostás Pál pusztája Nagy Csarodán zálogos, Csapó Pál pusztája Nagy-Csarodán zálogos, Bercsék fél pusztája örökös, Sebestyén István pusztája Nagy Csarodán zálogos, most tizenkét napos taxás lakik rajta. A csarodai határon találtatható nemes földek is kétfelé mennek az atyafiak között. Ismét a csarodai hidvántul való proventus kétfelé megyen, ugy más ott lévő közjövedelem is.

Márok Papin.

Kázmér János, Albert és János nevü két fiaival, maga örökös, telke zálogos, bodnár. Ifjabbik Kázmér István örökös telekével, Nagy Ferencz János fiával, telekével edgyütt, Mester István egy fiával, telekével, bodnár, Kázmér András öccsével Mihállyal, tele-

¹⁾ Szóról szóra megegyezik a Bay György osztályában erre vonatkozólag olvasható szöveggel.

kével, egyik bodnár, másik csizmadia legény, nőtelenek. Nagy Pál Máté személyében, Kőrösi Mihály telekével.

Puszták : Lipcsej két kender földből álló pusztája, Kun János teleke, melyen Kázmér lakik; három kender földből álló pusztája, ismét öt kender földből álló pusztája, egy kender földből álló pusztája. A mely Szilas nevű kaszálló van *pedik* ezen határon, az atyafiak között két felé megyen, a puszták után való földekkel edgyütt, egyenlően.

Fugitivusok : Nagy Pál János Kunhegyesen, Nabradi Istók, K. Simon Istók Szalontán, Nabrádi István Szent-Jánoson, Nabrádi Pál, Kun Jankó, Hatházon, Kázmér Boldizsár Dányádon Szatmár vármegyében, Mester János Rácz Bösörményben.

Fejércsén.

Kun István két esztendősi fiával Istókkal, maga zálogos, telke örökös. Nyeste Miklós örökös, maga is, teleke is.

Puszták : Gál Gergely pusztája, örökös, Kun Ferenczé zálogos.

Profugusok : Gál Gergely Tason, a fekete Kőrös mellett. Ugyan ezen határban curialis három földecske van, azok is két felé méretnek.

Gulácson.

Puszták : Barát Tamás pusztája, öreg Kósa Tamás pusztája. A curia penig mind földével, kertyeivel, rétyeivel egyszóval beneficiumival két felé mérettetik és intéztetik az két atyafiak között és nyillal ki ki maga részét ki fogja venni.

Fugitivusok : Barát János praedicator, fiaira való nézve jutott. Barát György közre maradt, Debreczenben lakik.

Haláboron.

Kocsis János három fiával, öccsével és örökös telkével. Balog Mihály örökös telekével.

Puszták telkek : Rácz Mihály pusztája, Fekete Andrásé, Veres Mihályé, Hegedüs Gergelyé, Tar Pál negyedrészes pusztája. Ugyan itten levő curia és minden appertinentiái, beneficiumi, kaszállóival és gyümölcsösseivel két egyenlő részre nyillal osztatnak.

Mocsolyán és Asztélyon.

Mikó István három fiával, Mocsolyán lévő telekének három részével, mivel a negyedik része pro successione a más atyafinak jutott, e' zálogos telek. Az Asztélyban való teleknek negyedik része, az asztélyi határban lévő földek egy szélben, melyet Bay Ferencz uram notabilis kölcséggel erdőbül irtatott, meg is becsültetett, azon zálogos két földdel együtt mely Surány felől való végén van Asztély-

nak, két részre nyíllal oszollyon az atyafiak között, több beneficiumokkal együtt.

Baláséren.

Varga András két fiával, zálogos telekével, Csapó Márton két fiával, személyében örökös, telke zálogos, maga telke Kerepeczen vagyon.

Puszták : Kovács pusztája zálogos, ismét a mely pusztát lakótelkén kívül bir most Varga Ferencz. Félpuszta Szentmarjaji uramtul acquirált de örök, és egy darab puszta, az ut végig jár rajta, zálogos. Baláséri malom, mely három kőre vagyon, valamint a beneficiuma, proventusa kétfelé mégyen, ugy conservatiója is egyenlő lesz. Ugy mellette lévő gyümölcsös két felé nyilasztatik, azon határban lévő szántó földekkel, kaszállókkal és töb beneficiumokkal.

Vámos Atyán.

Tiba János két fiával, zálogos telekével.

Csetfalván.

Varga István maga telekének felével.

Dédán.

Sárkány István puszta teleke, zálogos, ember nélkül.

Hetyenben.

Azon egy telek, melytül 12 máriást fizetnek.

Jándon.

Sándor Ferencz telekének fele.

B. V. Ardóban.

Az fél teleknek, mely itten vagyon fele pro successione.

Hetében.

Fél telek pro successione jutott.

Derczenben.

Doka András János nevü kisebbik fiával. Doka Mihály István nevü öccsével s' fél telekével, bodnár, zálogos.

Puszták : Mester Pál pusztája, negyedrészes puszta.

Kis Guton.

Székely pusztája pro successione marad.

Tekintetes, nemes Szatthmár vármegyében alább meg irt helységekben, ugy mint :

Kis Aron.

Balla Mihály, Miska nevű fiával örökös telekével és Balla Bálint nevű öccsével. Balla Pál pusztá telekével fele örökös.

Profugusok: Balla András Panyolán lakik, Balla Pál katonává lett.

Tivadaron.

Fábián András fiaival, zálogos telekével. Balog János két árva fiai Mihály és Pál, zálogos telekekkel. Simon István pusztája zálogos.

Profugusok: Simon István Makó Vásárhelyen, Kovács György Jánossal, de ez hol van nem tudatik.

Csekén.

Dobos István telekének fele.

Kóródon.

Furkó István pusztája örökös, ismét Menyegző Istváné örökös, Kis Mihály pusztája örökös, Isló János telekének és gyümölcsösének fele örökös. Signatum Mada die 28. mensis novembris 1735.

Hasonlóképen nékem Szuhay Erzsébetnek az ötödik nyíl szerint jutottak ezek, ugymint tekintetes nemes Beregh vármegyében.

Kis és Nagy Csarodán.

Kolcsár István, ugyan Istók nevű fiával, zálogos telekével, bodnár. Lukács István, Mihály házas és nőtelen István fiaival, zálogos telekével. File Pál nőtelen bátyyával Péterrel és István nevű nőtelen öccsével és János, Ferencz fiaival, örökös telkével, ezen File Pál bodnár. File András, ugyan Andris nevű 2 esztendősi fiával, tizenhárom esztendősi Mihály nevű öccsével és azon telekkel, melyen most öccsöstül laknak, ez is bodnár, zálogos. File Mihály Andris fiával és örökös telekével.

Profugusok: Angalét Péter, File János Szamosközött szolgál.

Puszták: Szarándi Pál pusztája Nagy Csarodán, örökös, Csapó Ferencz pusztája Kis Csarodán zálogos. Máté Mihály pusztája Nagy Csarodán zálogos. Lukács fél pusztája Nagy Csarodán örökös. Filep Pál pusztája, fél telek, örökös, nem régen foglalták el *Rédagy* uraimék. A csarodai határban találtatható nemes földek is kétféle mennek az atyafiak között, ugyan az csarodai hidvából való proventus két fele megyen, ugy más ott lehető közjövedelem is.

Márok Papiban.

Kázmér Pál, maga András nevű fiával és nőtelen János nevű bátyyával, örökös telekével, bodnár. Nábrádi Mihály telekével.

Idősbik Kázmér István örökös telekével. Mester Mihály egy fiával, telekével, bodnár. Idősbik Kázmér Mihály, ugyan Miska nevű fiával, telekével. Csapó Ferencz személyében, Nagy Pál-László, Imre és Istók fiaival és telekével, bodnár.

Puszták : Nagy Gergely pusztája, Ambrus Istváné, Jámbor János pusztája, Kovács pusztája, Lankó nevű puszta. A mely *Szilas* nevű kaszálló van pedig ezen határon az atyafiak között két felé megyen, a puszták után való földekkel egyenlően.

Fugitivusok : Nábrádi János Kun Hegyesen, Nagy Pál-István Szalontán, Simon György Szalontán, Nábrádi Imre, Nábrádi Tamás, Ambrus István Orosziban Szattmár vármegyében lakik, Mester András Szathmár Németiben, Kun János.

Fejércsén.

Molnár Mihály, András, Mihály, Pesta, Ferkó fiaival, maga örökös, telke zálogos. Nyeste Ferencz örökös mind maga mind teleke.

Puszták : Asztélyi Benke pusztája, örökös. Kun Ferencz és Kun István telekei között való fél puszta.

Profugus : Kun Boldisár.

Ezen fejércsei határban curialis háromföldecske van, azok is két felé méretnek.

Gulácson.

Fejir ház pusztája, Péntes Gáspár fél puszta az udvarház mellett lévő Péntes János pusztájával. Az Curia pedig mind földeivel, réttjeivel, kertyeivel egy szóval beneficiumival kétféle mérettetik és intéztetik, a két atyafiak között.

Fugitivusok : Barát Mihály praedicator, fiaira nézve utott. Barát György közre maratt, Debrecenben lakik.

Haláboron.

Kocsis Mihály öccsével, örökös telekével. Lőrincz Mihály öccsével, minthogy örökös teleken lakik, nem ezen telek jut hozzá, hanem régi maga zálogos teleke, mely most pusztán áll.

Puszta telekek : Balás Pálé, Filléré, Szakácsé, Dobos Lászlóé, kender földből álló puszta. Haláboron levő curia és minden appertinentiáji, beneficiumi, kaszállóival, gyümölcsösseivel két egyenlő részre nyíllal osztatnak.

Mocsolyán és Asztélyon.

Szernyi János özvedgye fiával és Szernyi Mihály fiától való unokájával Miskával és zálogos telekével. Mocsolyán lévő teleknek negyedrésze és Asztélyban való pusztának három része. Az

Asztélyi határban lévő földek stb. (Ugy mint Bay György osztályánál.)

Balaséron.

Varga Ferencz három fiával, zálogos telekével. Varga Balás egy fiával, zálogos telekével.

Puszták: Pál Miklósé zálogos, Bosa pusztája zálogos, Panasz pusztája örökös. Balaséri malom stb. stb. (L. Bay György osztályánál.)

Vámos Atyában Tiba Tamás két fiával, zálogos telkével.

Csettjálván. Varga István fia Pál ugyan az apja telekének felével.

Dédán. Egyfél pusztá telek Beregszászban lakó Kocsis János nevű jobbágyal. *Hetyenben* azon telek, melytül három máriást fizetnek. *Jándon* Sándor Ferencz telekének másik fele. *B. V. Ardóban* az fél teleknek fele pro successiore. *Hetében* féltelek pro successiore.

Derczenben.

Dóka András nagyobbik fia Ferencz, Márton és Mihály nevű maga fiaival és azon teleknek felével, melyen most apjával lakik. Csapó András öccsével és egész telekével, bodnár. Kerepeczi örökös jobbágy *Pogány István* öreg ember személyében.

Puszták: Fodor pusztája, Bába pusztája, két kis szántóföldből álló.

Kis Guton. Székely pusztája pro successione marad.

Tettes, nemes Szatthmár vármegyében aláb irt helységekben, ugy mint:

Kis Aron.

Nagy András Gyurka és Mihály nevű fiaival, örökös telekével, Balla Pál pusztá telekének másik fele örökös. Balla Miklós fiával Nagy Szekeresen szolgál a fia, maga Tyukodon lakik.

Tivadaron.

Simon Miklós zálogos telekével. Simon Pál nőtelen, zálogos telekével. Horváth pusztája zálogos. *Profugus*: Kovács György Szatmár Németiben lakik.

Csekében.

Dobos István telekének másik fele.

Kóródon.

Puszták: Furkó Mihály pusztája, Varjuné teleke mellett való pusztá, örökös. Isló János telekével és gyümölcsösével, második fele örökös. Signatum Mada 28. novembris 1735.

Huszonötödször. Nékem Bay Györgynek, tekintetes nemes Ugocsa vármegyében, alább megirt helységekben. ugmint:

Alsó Karaszlón.

Az hatodik nyil szerint jutottak:

Siket Péter, Demeter és János két fiaival s' telekével. Siket László, János fiával, telekével. Seregi Dánkó, Sándor, László fiaival, telekével. Balics Ferencz, János, Péter, László fiaival, telekével. Könyü György, János, Sándor két fiaival s' telekével. Könyü László özvegye János László és Péter fiaival, telekével. Zán Gergely János, Ferencz, Gergely fiaival, telekével. Másik Zán Gergely János nevü házas fiával, telekével. Maruska János Mátyus és László fiaival, telekével. Ismét Krajnyaji — János Sándor egy fiával, ez is telekével. Filep Mátyás özvedgye Miklós, János, Illyés, Lukács négy fiaival, telekével.

A *fugitivusok* közül minthogy conscriptiotul fogva a mint hallatik vissza is jöttek, azért nem mentek most nyilban, hanem a két atyafiak nyillal intézzék el magok között.

Rákócson.

Kopa Jakab János fiával, telekével. Fedinécz Sándor János és Jakab fiaival, telekével. Fedinécz Tamás telekének egyik fele.

Velétén.

Fejér Bálint két fiával, egy negyedrészt telekével. Fejér Lukács két fiával, egy negyedrészt telekével. Fejér Illyés egy fiával, egy quarta telekével, Fejér Dániel negyedrészt telekével, Fejér István negyedrészt telekével. Fejér Tamás egy fiával s quartájával. Fejér Isák Terebesen lakik felesége is van.

Száraz Patakon.

Gál Mihály egy fiával, telekével, ugyan ottan egy pusztá telekének fele.

Salánkon.

Az salánki szőlők két egyenlő részre nyilaztatnak. Kis muzsaji szőlő hegyen való szőlőtül csak nyolcz poltura szokott járni az kerülőknek, dézsmát tülle soha nem adnak, ez is két felé megyen. Signatum Mada die 28. novembris 1735.

Nekem pedig Szuhay Erzsébetnek az hatodik nyil szerint ezek jutottak, ugmint:

Alsó Karaszlón.

Könyü Péter Mihály, György, László fiaival s' telekjével. Szankó Lukács Lőrincz fiával, telekjével. Krajnyay László Mihály és másik

Mihály fiaival, telekével, Babics Mátyás György és Ferencz fiaival, telekével. Csorba Mihály özvegye Tamás és Sándor két fiaival, telekével. Katona János György és János fiaival, telekével. Szabó László János, Mihály, Pál, Sándor fiaival, telekével. Könyü János öt fiával, Lukács János Mihály ismét másik János és Illéssel, telekével. Ismét Zán Pál Simon nevü fiával, telekével.

A *fugitivusok* közzül minthogy conscriptiótul fogva a mint hallatik vissza is jöttek azért nem mentenek most nyilban, hanem a két atyafiak nyilal intézzék el magok között.

Rákócson.

Kopa Tamás, Tamás és Péter két fiaival, telekével. Fedinecz Tamás László és János fiaival. Fedinecz Tamás telekének másik fele.

Velétén.

Öregbik Fejér Jakab két fiaival quarta telekével. Fejér János két fiával, quarta telekével. Demján Jakab egy fiával, quarta telekével. Fejér András egy fiával, quarta telekével. Fejér Ferencz quartájával, másik Fejér István quartájával, Fejér László quartájával.

Száraz Patakon.

Gál Miklós egy fiával, telekével. Egy pusztá teleknek másik fele.

Salánkon.

Az salánki szőlők stb. (Mint Bay György nyilánál.)

Az hatodik nyilnak kihuzása után minthogy az alsó karaszlai jobbágyok el érkeztenek és az hazajött odavaló profugusok iránt egész relatiót tettek, azok is két részre intéztetvén, nekem Bay Györgynek, nyil szerint ezek jutottak, ugymint ugyan Alsó Karaszlón Babics Miklós tiz esztendősi fiával Lászlóval és Peculnicz György profugus, fél telekével, melyen lakik. Babics Gyurka két fiával telek nélkül, ismét Kató Miklós telekefele, az mely feleken az arendás zsidó lakik, közre marad.

Profugusok: Peculnicz János és Lukács, Peculnicz György fiai telek nélkül. Signatum Mada die 28. nov. 1735.

Nekem penig Szuhay Erzsébetnek ugyan ezen hetedik nyil szerint ezek jutottak, ugymint Katona Miklós nagyubbik 8 esztendősi és két kisebb fiaival. Babics Dániel fél telekével, melyen most lakik. Az mely teleken az arendás zsidó lakik közre marad.

Profugusok. Peculnicz György Simon és Andre fiaival. Signatum Mada die 28. novembris 1735.

Huszonhatodszor. Tekntetes nemes Szabolcs vármegyében *Nádudvaron* egy pusztá telek, *Simán* egy pusztá telek, *Perkeden* egy pusztá

telek, *Szekegyházán* egy puszta telek, *Szakolyban* egy puszta telek, *Geszteréden* egy puszta telek, *Kárászban* egy puszta telek, *N. Varsányban* egy puszta telek, *Gemsén* másfél telek.

T. N. Szatmár vármegyében *Istvándiban* egy puszta telek, *Tisza Becsen* egy puszta telek, *Vitkóban* egy puszta telek.

T. N. Beregh vármegyében *Kerecsenyben* egy puszta telek, szabad pascuatio, lignatio és glandinatio kedvéjért fent hagyatnak a két atyafiak között.

Huszonhetedszer: Mind ezeken kívül valamelyek ezen divisiót nem ingrediáltak volna de az két atyafiakat illetik, akárhol talál-tassanak és akárminémü jusbul állók legyenek, közre fenn ma-radnak.

Huszonnyolczadszor. Madán lévő két malomnak egyike, az accordának ötödik punctuma szerint választva nekem Szuhay Erzsébetnek esvén, az ucza felől valót vettem magam részemre telekestül, mivel az első nyilazásnak alkalmatosságával a telek is nekem engedtetett, mely telket is *Vajda István* telekének hívják. Nekem pedig Bay Györgynek a másik száraz malom jutott telek nélkül.

Huszonkilenczedszer. Jövendőbeli securitas és előfordulható consideratióért mindkét részről feltételteni kívántuk, hogy felül irt hitnek formulája szerint megesküdvén, én Szuhay Erzsébet, kedves férjemmel Bay (így!) ifjabbik Patay Sámuel urammal, az mint fent irt accordában fent van írva, valamely levelek nállunk voltak immediate kiadtuk, méltóságos és uri rendek előtt s' levelek közzé is tétettek. A mi pedig pénz, arany, ezüst ugy más hasonló portékákat és akármely resmobiliseket illeti, minthogy olyakat, melyek most köz osztályra menendők volnának semmit is kezünkhöz nem vettünk azért semmit is elő nem adhatunk.

Én is Bay György és feleségem Domahidy Anna az felül leirt hitnek két rendbeli formulája szerint megesküdvén de minthogy sem pénzt sem arany vagy ezüst ugy más hasonló portéka, mely most köz osztályt illetve asszonyom anyámtul vagy másunnan kezünkhöz nem jutott egyéb, hanem egy kis ezüst aranyos csésze, egy kis aranyos korsócska, melynek fedele aranyos, egy arany pecsétnyomó gyűrű édesatyám uramé és egy ezüst órácska édes asszonyom anyámé, egy pár kési ezüstös nyelü, ezeken kívül semit is többet kezünkhöz nem vevén, semmit is többet az immediate már specificált portékákon kívül elő nem adtunk, adhattunk, mivel hova lettek, hol legyenek azok azt sem tudgyuk. Ezeket pediglen a melyeket előadtunk két részre *oszván*, hugom Szuhay Erzsébet asszonynak engedvén a csészét, korsót és egy pár kést oda engettem, az pecsétnyomó gyűrüt és órát magam részemre vevén.

Ládabeli fejrő ruha is igen kevesbül álló lévén a mit előadtunk azt is köztünk elintéztük. Említett kedves hugom asszony édes

atyjáról s' anyjáról álló és néhai asszonyom anyám kezéhez jutott arany ezüst portékákból semmit sem producálhattunk, mivel hova lettek nem is tudgyuk. A fejér ruhából is a mit tudhattunk kezünk-höz jöttek lenni, azon hitünk szerint kiadtuk, de legfellebb mind-össze is száz forint érők nem voltak. Ha ezután még tudnánk is kiadgyuk.

Harminczadszor. Mind a két oeconomiabeli igás marhák két részre intéztetvén, nekem Bay Györgynek az béres ökrök közül jutott tizenhárom jármos marha. A másféle marhák ennek előtte felosztatván nekem azok közül jutott öreg borjas tehén öt, harmadfű üsző három, tavalyi ökör tinó kettő, tavalyi üsző tinó négy, sertés öreg mindössze huszonkilencz, malacz pedig 15, juh bárányal együtt 36 és egy számár. Nékem Szuhay Erzsébetnek is a lábas marhából hasonlórészem jutott, de két tehenet accordának kilenczedik punctuma szerint kedves bátyám uramnak ő kegyelmének visszabocsátottam.

Harminczegyedszer. A madai nagyobbik asztag cselédek ki fizetésére hagyatik, mely itt elcsépeletetvén vagy szemül vagy pedig árából fizettessenek ki, az több szalmabeli élet mind Surányban s' mind pedig itten Madán, azon egy asztagon kívül, mely nekem Bay Györgynek praeter sortem divisionariam engedtetett, ugy a veremben is valami nemü élet taláztatik közöttünk két felé megyen, a vetés is hasonlóképen két részre leszen, ugy hogy tavasszal az mostani őszi vetések nyillal két részre intéztessenek.

Harminczkettődször: Ezen osztályunknak végezésével mivel ultra conscriptionem az alább megirt jobbágyokat magok az alsó karaszlaiak ki nyilatkoztatták, azok is két részre intéztetvén az nyolczadik nyil szerint nekem Bay Györgynek ugyan Alsó Karaszlón ezek jutottak, ugymint Luka János, ki uj jobbágy három fiával, maga telekével. Ismét Zán Simon telekestül. Könyü Mihály ifju legény fugitivus, Ilonczán vagy on mostanában.

Nekem pedig Szuhay Erzsébetnek ugyan a nyolczadik nyil szerint ezek jutottak, ugymint Seregi Mihály egy fiával, telekestül. Könyü Lukács telekestül, Pap László három fiával, Deák Pap György, *ugyan pap a faluban*, kettőjöknek fél telekek, robotot nem szolgálnak, hanem négy forintos taxát adnak és egy marhát teletetnek esztendőnként. Signatum Mada die 29. novembris 1735.

Harminczharmadszor. Minthogy alsó karaszlai jószág iránt való első nyilából nekem Szuhay Erzsébetnek egy jobbágy fiával, telekével edgyütt kimaradott, annak bonificatióájul (így!) adatik azon fél telek melyen ugyan Alsó Karaszlón az arendás zsidó lakik, mint-hogy az másik fele is énnekem Szuhay Erzsébetnek jutott. Nem-különben surányi Szabó Istvánnak profugus két fiai István és Sámuel arra való nézve is jutottak, hogy az ötödik nyilban speci-

ficalt Szernyi János özvedgyének fia is István nekem Szuhay Erzsébetnek jobbágyul jutott, holott nem jobbágy, hanem *szabad ember*.

Harmincznegyedszer. A beregszászi szőlőket tavaszi munkának megindulása előtt két egyenlő részre nyíllal fogjuk osztani.

Harminczötödször. Az activum debitumokat az leveleknek megolvasása után megtudván, azokat egyenlő költséggel és fáradsággal prosequalni tartozunk, egyenlőképen participálunk is belőlök.

Mely ez szerint köztünk szép atyafiságos szeretetnek megtartásával mindkét részről általunk specialiter convocált méltóságos és uri rendeknek jelen lételekben szives fáradságos munkájok által véghez ment osztályunkat in omnibus punctis et clausulis szentül és igazán, sub vinculo praespecificato örökösen megtartani tartozunk.

Actum et datum N. Mada die 29. mensis novembris 1735.

Coram me B. Andrea Perényi sk. (p. h.) Bay György s. k. (p. h.)

Coram me Joanne Ilosvay de eadem Szuhay Ersébet sk. (p. h.)

J. Cottus de Szabolcs Tab. Jud.

assessor. s. k. (p. h.)

Coram me juniore Georgio Ilosvay de eadem s. k. (p. h.)

Coram me Georgio Bácsmegyey J. Cottus de Szabolcs Tab. Jud. jur.

assessor. s. k. (p. h.)

Coram me Georgio Horváth s. k. (p. h.)

Ludányi Bay Károly levéltárából közli: Y. S.

Az 1432. évi insurrectio.

A *Történelmi Tár* 1909-iki II. füzet 319-ik lapján olvasunk egy Moson vármegyéhez szóló rendeletet a nemesi fölkelésre. A bevezetésben az áll, hogy a Táboriták az 1429-iki domazliczei csata után *vereségüket* megbosszulandók, a szomszéd országokba rontottak.

Ezen domazliczei (németül Taus) csata, úgy tudjuk történelmi források után, nem vívatott *1429-ben*, hanem 1431-ben augusztus 14-én és nem a Táboriták vereségével, hanem világra szóló győzelmükkel, talán a legnagyobbal, a melyet az egész hosszú háborúban kivívtak volt, végződött. Nem is volt a Táboriták ezen hadjárata vereségek megbosszulására indítva, de nyilván azon kétszínű alkudozásoknak megtorlására, a melyekben ők az 1431 július 23-án megindult újabb baseli zsinat által részesítették.

Nagy vereségük csak 1434-ben május 6-án következett be, mikor már a caliptinusokkal meghasonlottak volt. Ezt adják elő a régebbi kútfők; kívánatos volna megtudni, mire alapítja a közlemény írója ezen, az eddigi elfogadott kútfőktől eltérő véleményt.

Továbbá előadja a közlő röviden a Nagy Prokop nyitrai pusztító hadjáratát és nagy bajokkal járó visszavonulását Illavára (mely Lévának is neveztetett azon időben, a mi talán némi zavart okozhatott a történészeknek), a hol azután Rozgonyi legyőzte őket. A fölkelési rendelet a következő 1432-ik év elejére szól s tudjuk, hogy ez évben nagy hivatás is várt reá.

Felszólalásunk egyedüli oka az évszám kérdését tisztázni, vajjon nem tartalmaz-e a közlemény egy újabb helyesebb adatot, melyről eddig tudomásunk nem volt?

Közli : SZERÉMI.

481-496 l. a kötet
elején.

BUDA, PEST, KASSA, BÁRTFA, NAGYSZOMBAT,
POZSONY, EPERJES ÉS SOPRON
SZABAD VÁROSOK
POLGÁRI JOGAI ÉS RÉGI SZOKÁSAI.

(MÁSODIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY.)

Sequitur Tractatus Tertius
De Dispositionibus Testamentarijs.

Et Primo

Quod unusquisque potest res immobiles, quas suis laboribus acquisivit, cui vult alienare, contra prohibitionem omnium proximorum.

Item si quis habens haereditates aut res immobiles, cujuscunque generis existant, quas cum proprijs laboribus fatigijs et expensis acquisivit non obstante uxore, pro liberis, fratribus, sororibus aut consanguineis quibusvis, liberam, et de eisdem habet facultatem, dimittendi, dandi, seu legandi, tam in vita quam in morte cui voluerit, non obstante quibuscunque prohibitionibus vel factis vel fiendis.

Art. 2.

Quod haereditates aviticae et paternae ad uxorem et proles condescendant.

Item si quis habuerit haereditates Aviticas et paternas, et necessitate non coactus vel in casu quod redemptione sui capitis dare non habuerit. Si usque ad tempus vitae ipsius haereditatibus usus fuerit, easdem haereditates per obitum ipsius in uxorem et proles quos haeredes habuerit condescendant, jure haereditario.

Art. 3.

De marito dante uxori suae res immobiles insignum dotis, quae statim devolvuntur in uxorem jure haereditario.

Item si quis duxerit uxorem, et insignum dotis res immobiles vel haereditates quacunque in praesentia bonorum

conciuium dederit, seu dare promiserit uxori suae. De iisdem nullam habebit amplius dandi seu dimittendi aut legandi facultatem. Sed ipsa uxor possidebit ea jure haereditario perpetuo.

Art. 4.

De haereditatibus uxori alicujus legatis, quas ipsa potest cui vult alienare, tam in vita quam in morte.

Item si quis habens uxorem, et ipsi per parentes suos fuerint haereditates, ipsa fulcietur plena facultate, dandi, legandi, tam in vita quam in morte cujuscunque voluerit.

A. 5.

Quod haereditates legatae alicui viro, de ipsis facultatem cui voluerit disponendi habeat.

Item si marito cujuscunque mulieris per parentes suos fuerint haereditates vel caeterae res quaecunque, et eidem testamentaliter sint delegatae, similiter plena fulcietur facultate, easdem legare dare, et ad sui libitum dimittere tam in vita quam in morte.

A. 6.

De divisione fienda inter fratres nuptos, et in castitate manentes, mortuo patre, et vivente matre.

Item in casu quod mortuo viro liberis in tenera aetate constitutis, postquam devenerint, in aetatem adultam, nulla divisione facta: si quam vel quem nubere contigerit, ceateris in castitate manentibus, et ipsa nupta partem, divisione facta habere valuerit. Primum et ante omnia, cuilibet ipsorum vel ipsarum tantam partem de ipsis rebus paternis dare debebunt quantam ad nuptias maritatum expensas fecerit demptis utensibus domus. qui super spectant de viro in uxorem, et de uxore in virum condescendentem debent. Caetera quicunque sunt remanentia in aequales et directas partes, secundum quot sunt personae liberorum, tam masculorum, quam foeminarum, vel matris, qui comites vitae fuerint aequanimiter dividantur.

A. 7.

Quod res condescendentes in virum vel Uxorem aequanimiter dividantur, exceptis utensibus domus.

Item si quemcunque partem in maritum vel uxorem, quaecunque res condescenderint mobiles et immobiles: demptis

utensibus, domus, per mortem unius vel alterius viri vel uxoris : si proles habuerint tunc in viventem virum vel uxorem ac proles vitae comites aequanimiter condescendent jure perpetuo possidentes.

A. 8.

Qualiter fiat divisio inter fratres conjugatos, quomodo parentes intestati decesserint.

Item divisione facta inter fratres et sorores, patrem vel matrem, si in pane segregati fuerint ab invicem, virgines nuptae fuerint, et filij conjugati, tunc pars talium non ad fratres vel sorores, sed cuicumque voluerit, liberam habebit cum eis faciendi voluntatem. Si vero intestata, vel intestatus decesserit, tam vir quam mulier, tunc talis pars de marito in uxorem, et uxore in maritum. Et si liberos habuerint in ipsos condescendent aequanimiter dividenda.

A. 9.

Quae sint utensilia domus condescencia, de Viro in Uxorem et e converso.

Item utensilia haec sunt: Vestimenta muliebria, quaecumque sint: similiter virilia, unum Baltheum argenteum sive deauratum. Peccaria argentea quatuor vel minus et non citra. coclearia argentea 12 arma virilia, dolia, vasa lectisternia, quaecumque cujuscumque conditionis sint. Universa accidentia ad culturam vinearum pertinentia ac ad culturam agrorum concernentia. Haec ipsa post mortem viri in uxorem, et post mortem uxoris in virum condescencia debent, consuetudine requirente, et liberarum civitatum, salvo reservato. Si vir in praesentia uxoris suae aut uxor in praesentia sui viri ipsa vel ipse legare valuerit, partibus consentientibus et non contradicentibus, quocumque legaverit de partium voluntate legare poterit, quaecumque et quibuscumque voluerit.

Art. 10.

Quod quicumque in literis haereditatum conscribitur, aequalem partem cum alijs ibidem conscriptis jure haereditario possi debet.

Item si quas haereditates emerint et ipsorum vel ipsarum cui vel quibus ipsae haereditates emptae sunt nominatim, sigillatim, in literam ipsius Civitatis conscriptae fuerint, non obstante, qui ex ipsis emerit: secundum intitulationem nominum ipsorum, quilibet ipsorum aequalem habebit partem de ipsis haereditatibus, et si quis ipsorum testamentum facere aut alie-

nationem quempiam niteretur, solum de sua parte facere valebit, de coeteris omnino tacebit.

A. 11.

De prohibitione facta per uxorem contra virum suum testantem, de bonis pariter acquisitis.

Item si quis hominum in ultimis testatus fuerit de rebus cum uxore pariter aggregatis et acquisitis praesente uxore et non prohibente illud testamentum debet haberi pro rato. Sed uxore audiente, prohibitionemque faciente, dummodo constabit fide dignis personis, quia honeste ac fideliter acquisiverint. Tunc uxori directa et aequalis media pars omnium bonorum, per ipsos ut praemittitur acquisite, debet adjudicari perpetuo possidente.

Art. 12.

Quod bona relictia filijs vel filiabus dissolutam vitam ducentes condescendunt ad alios fratres vel proximos vitam laudabiliter ducentes.

Item si homo post sui obitum res et bona filijs et filiabus reliquerit, et si filius nequitiosus, lusor, ebriosus, dissipator rerum et bonorum paternorum, et meretricator fuerit: Aut filia inhonestam vitam ducens, famam laudis parentum, maculando demigraverit, seipsam prostibulo submittendo, aut adultera facta fuerit. Tunc talium partes non in ipsos, nec in ipsas: sed in coeteros fratres et sorores honestam vitam ducentes debent derivari ac devolvi. Carentibus vero fratribus aut sororibus coeteris quibuscunque consanguineis, honestam vitam ducentibus, ipsique de jure easdem debent possidere jure haereditario perpetuo.

A. 13.

Quod uxor fornicatrix non possit facere testamentum de bonis suis, sed omnia ad maritum condescendant.

Item homo uxorem habens ipsa fornicatrix existens et adultera non obstante, quod ipsa res mobiles et immobiles marito apportaverit: dummodo hoc ipsum per famam in vicinos divulgatum fuerit, ipso marito considerante et conscientia timente se ipsa in lectum inciderit aegritudinis, nullum testamentum facere poterit, quia omne jus quod in ipsis haereditatibus habuit, et bonis mobilibus mediante ipso facinore, utpote permittitur perpetrato amisit, sed ipsae res salvae in maritum condescendent.

A. 14.

Quod Vili pendentes fidem christianorum et laudantium fidem Paganorum et Schismaticorum non habeant aliquid de paternis rebus.

Item Si quis hominum in suo testamento filijs vel filio de suis haereditatibus, et rebus mobilibus reli(n)querit, idemque cum eisdem rebus mobilibus sed ad personas nationales translulerit, ijs adherendo et communicando, vel qui sunt victi phistae schismatici, pagani, et fidem christianam vili pendentes illam abusivam sectam laudaverit: et in medio eorum transiturus se protulerit. Talis pars legata non debetur relinqui, et si fratres habeat, vel sorores carnales, quibus bona fama et honesta esse narratur, eisdem debetur attribui et assignari jure perpetuo possidentis. Si autem fratribus is caruerit, tunc alijs consanguineis suis, honestam vitam ducentibus, eo facto possidentum attribuitur.

A. 15.

Quod filij nationales non habeant partem cum filijs legitimis in haereditatibus.

Item si quis legitimam habuerit uxorem, et ipse testans in ultimis nationalibus filijs, cum filijs legitimis haereditatem relinquens, ut aequaliter sortirentur partem in possessionibus haereditarijs antiqua requirente civitatum consuetudine filij.

Art. 16.

Quod nullum testamentum valeat nisi princip(i)aliter creditoribus solvatur.

Item, quicumque testamentum fecerit de suis rebus mobilibus et immobilibus uxoris, liberis pro fabricalis ecclesijs, hospitalibus in elemosynas, pauperum distribui qualitercunque aut quibuscunque: Etsi creditores habuerit, qui sufficienti testimonio super ipsorum debitis fulciti fuerint literati vel juramentorum civium, aut coeterorum fide dignorum et honestorum virorum, illud testamentum nullius debet esse valoris. Quod primum fecerit de eisdem prout executoris et honestis viris, juratis, civibus consonum juri pariter et saluti videbitur, suo modo distribuatur utrum haeredes debent possidere quicquid aut in Eleemosi pauperum distribuendo elargiri.

A. 17.

De testamento facto dolo praeconcepto.

Item si testamentum factum fuerit, per quempiam clientem forensem mercatorem aut incolam, qui sibi praesumpto dolo honorifice in superlativo gradu exequias sui funeris propter sui obitum exhiberet, advocatis testibus in suo testamento legaret fratribus ubi locum pro sui corporis depositione deputasset, dimitteret 100 florenorum auri legando, de notando quendam concivem bonae facultatis in ipsa civitate residentem, asserentem, quia circa ipsum hereret in reposito 200, aut 300 flor. auri, similiter denotando solum, tertium, et quartum concivem bonae facultatis existentem, erga quos modo simili in tanta vel summa majori ut praetactum suam pecuniam esse repositam. Et eidem omnia testamenta delegaret uni ecclesiae tantum alteri tantum viduis et pauperibus tantum fratribus et presbyteris tantum, et hoc ipsum testamentum fieret, in absentia ipsorum civium, apud quos suam pecuniam repositam allegasset. Demum ipso defuncto hi quibus testamentaliter legaverat accederent, ipsos cives requirens, et super summam pecuniariam, per ipsum testantem ut praemittitur factum, satisfactionem deberent, impendere ipsis respondentibus. Non novimus hominem nec vidimus pecuniam, potuit multa testare, sed non est qui expediat ipsum testamentum. Ex quo enim caret evidenti testimonio frustra et in vanum debet haberi et pronunciari.

Art. 18.

Quod parentes non possunt excludere bonos et honestos filios ab haereditate paterna.

Item quicumque filios habens, honestam vitam ducentes, famamque laudis augmentantes, bona paterna feliciter gubernantes, et laboribus ad nutum parentum suorum in haerentes ipsorum onera allevando obediens extiterit laboribus singulis quoad augmentationem haereditatum paternarum in sudando insisterint (!), et de voluntate parentum suorum matrimonium iniverint, quae suomodo vicinis constiterint: salva ipsius porcio, de rebus paternis dari debebitur. Imo post obitum parentum merito bona talium in ipsos haeredes valeat condescendi, salva tamen et reservato, quod si per parentes de bonis ipsorum pro salute animarum suarum testamentaliter delegaverint.

Art. 19.

Quod honesti et boni filij remaneant in haereditate paterna, quamvis cum noverca aut vitrico manere nequeant.

Item si talibus filijs honestam vitam ducentibus, utrisque parentibus Patre remanente aliam uxorem duxerit, vel Matre remanente virium (*virorum helyett*) alium superduxerit, et tales filij per vitricum aut novercam permanere nequiverint, quae ut communiter solet fieri: ipsi merito partem earum tam in haereditatibus quam in alijs rebus, quae sic mutuo laborando acquisierint poterint de jure habere.

A. 20.

Quod vituperantes aut verberantes parentes excludantur a tota portione haereditaria tam mobilium quam immobilium.

Item si quis filiorum patrem aut matrem verbis vituperosis dehonesterit, aut verberibus plagis affecerit, et solum parentes ejus iudice et juratis civibus conquerendo retulerint, vicinis audientibus omnem partem quem habere debuerat, de bonis paternis tam mobilibus quam immobilibus imo et aviticis, si quae vel quales fuerint, cujuscunque materiei existant, ipso facto amittet, et debet de iisdem omnino alienari, parentes poterunt ipsa dare, legare, quibuscunque voluerint.

A. 21.

De homine sene obligante bona sua alicui ut ab eo absque contumelia vel derisione nutriatur.

Item si quis propecta aetate constitutus, aut quibusvis infirmitatibus oppressus habens bona mobilia et haereditates, quas pro debilitate sui corporis colere non posset, eligeretque sibi unum virum fide dignum in quem poneret baculum suae senectutis aut infirmitatis dicens. Bone domine aut bone frater, ecce circumdatus sum senectutis infirmitatibus, coetere (!) etiam infirmitates cresserunt me in tantum, ut haereditatibus meis praeesse non valeo, et ipsas a me alienare et vendere nolo. praeconcepi ergo in animo meo, si tibi placet omnia locabo in manus tuas, et sub potestate tua, ut eos in bona cultura serves, et dabis mihi usque ad tempora vitae meae victui et amictui necessaria, ut et supportabilis sim a te et tibi adhaerentibus ex quo plenus dierum sum, verbis illicitis honestatem mihi detrahentis, quae

si feceris, post meum decessum, volo et polliceor, ut omnia mea bona tua sint mobilia et immobilia perpetuo possidenda. Si ipse promiserit se per omnia facturum, fassione facta in praesentia judicis et juratorum civium: et si postremo antequam propriam suam senectutem, aut suae infirmitatis debilitatem viliter et in honeste servabitur, fame siti, et nuditate oppressus fuerit: ipsum in praesentiam judicis et juratorum pro eo vocare fecerit; Si suo modo compertum fuerit, omnis fassio et promissio libere revocabuntur, et liber pronunciabitur cum suis fassionibus, et haereditatibus ad sui libitum ipse plenus dierum.

Sequitur Quartus Tractatus.

Vel judicis pecuniarum, sive minoris judicis.

Et primo.

De modo observando in electione judicis pecuniarum vel minoris judicis.

Postquam major judex cum 12 electis juratis civibus per centum electas personas electi juratique praeficiuntur. Tunc major judex una cum ipsis juratis, unum e medio illorum, quem habitationem ad ipsa perficienda eligendo constituent, et loco illius alium idoneum virum e medio communitatis, vel 100 electarum personarum in juratum civem eligendo praefiniant: ut integer numerus 12 juratorum in causis emergentium, et discuti debentibus habeantur.

A. 2.

Quod judex pecuniarum in causis arduis intersit in consilio, et de loco stalli ipsius, et quod causae definiantur in domo sua.

Item, quod judex pecuniarum, seu minor judex, in causis arduis consilio majoris judicis et 12 juratorum civium interesse debeat et teneatur. Locum stalli seu sessionis debet habere a dextris majoris judicis, qui tam per majorem judicem, quam per ipsos 12 juratos cives in sui accessus honorifice acceptetur. Alijs vero temporibus, quibus ardua non sunt tractanda. Minor judex vel judex pecuniarum continuabit terminos juridicos in domo suae habitationis in judicandis expediendisque causidicorum negotijs.

A. 3.

De processu ipsius judicis in causis coram eo emergentibus et ubi appellationis suae sedes fieri debeat.

Item primo et principaliter judex pecuniarum debet habere librum unum pro cerae quantitatis papyrum, in quo singulae causae coram eo discuti debendae et discussae juxta propositiones et monitiones Actor, et Attractus, sine diminutione conscribantur, cum sententia per ipsum judicem lata. Et si qua partium se de hujusmodi judicio per ipsum judicem pecuniarum facto vel Actor vel Attractus se contentum fore renuerit, vel recusaverit, poterit appellare ad discussionem ac deliberationem majoris judicis et 12 juratorum civium, et nusquam ulterius: nisi quod ipsi decreverint per omnia stare debebunt contenti.

A. 4.

Quibus et quot diebus habeat judicare in hebdomada.

Item Judex pecuniarum debet habere tres terminos juridicos in singulis hebdomadis, vel 2-da, 4-ta, et 6-ta ferijs, exceptis duntaxat, si in ipsis terminis celebrare festum, aut quatuor tempora occurrerint. In ipsis non supersedere tenebitur et nequaquam judicare.

A. 5.

Quod minor judex habeat unum specialem notarium, qui omnes causas in librum conscribat.

Item minor judex debet habere unum specialem notarium, qui causas per ipsum ut profertur discussas, suo modo in ipsum librum, conscribere, sine aliqua diminutione valeat atque possit, ne per negligentiam ipsius notarij causae vacillare valeant quomodo.

Art. 6.

Quod Judex pecuniarum non judicet ultra summam 40 flor. Auri.

Item quod minor judex solum ad 40 florenorum auri ab uno floreno incipiendo se extendentia valeat judicare et non ultra, sive varia sint metalla cujuscunque materiei existentia, ut praedictum est, ab uno floreno usque 40 florenos auri et nequaquam ultra.

Art. 7.

De debitis inter civem et forensem, et de modo et termino solutionis.

Item si forensis quispiam contra concives quamcunque actionis ratione debiti in praesentia judicis habuerit, tunc judex ipsum concivem in praesentiam sui accersiri faciet. Si attractus fatebitur, vel si literis efficacibus vel testimonio sufficienti. Actor contra Attractum probare valuerit, tunc die tertia omnimodo Actori tenebitur satisfactionem expendere. Et si argento vel auro aut pecunia caruerit, juramento manu signum sanctae crucis tacto se non habere juraverit, tunc judex de mobilibus ipsius attracti rebus satisfactionem impendere tenebitur.

Art. 8.

De modo et forma solvendi debita, et cum quibus rebus solvuntur.

Item si mobilibus rebus caruerit, de rebus immobilibus ipsius Attracti in Civitate existentibus, et habitis satisfactionem impendere tenetur, juxta condignam aestimationem proborum virorum. Et si rebus immobilibus in Civitate caruerit, tunc itur ad campum, et ibi de rebus suis immobilibus, ut vineis, pratis, terris arrabilibus sylvis, et quaecunque bona ipsa fuerint, semper juxta aestimationem condignam, satisfactionem impendi facere tenebitur. Ita vel ut in omnibus Attractus, ea quae ostenderit, et quae aestimare voluerit, ipsa aestimentur, non ad libitum, et quem ipse voluerit, vel praetenderit, recipere, sed quae Attractus dare voluerit et demonstraverit, salvis lectisternia, vestimenta et alia quaecunque cultum muliebrem concernentia reservatis.

A. 9.

De debitoribus Judicialiter convictis sed absentibus a facie Juris, et quo modo procedatur contra ipsos.

Item si Attractum, vel concivem in domo habitationis suae Actor reperire nequirit, et si prius judicialiter ipsum convenisse agnoverit seque Attractus a facie juris absentaverit, tunc judex ad petitionem Actoris de bonis et rebus attracti omnimodam tenebitur satisfactionem impendere.

A. 10.

Quibus casibus Attracti solvere teneantur, Actori cum paratis florenis aut pecunijs.

Item si Actor et Attractus in praesentia judicis constituti ad petitionem Attracti vel aliarum interpositarum personarum,

ulteriorem terminum solutionis a facie juris excipiens, postulaverit, vel postulare fecerit, et solutionem promiserit. Ex tunc ipsi termino adveniente, seclusis omnium rerum aestimationibus qualescunque censentur cum suo damno Attractus in floreno auri vel monetae aequivalente pro tempore currenti solvere debet, ac tenebitur, et ad ipsa perficienda iudex compellere tenebitur.

Ar. 11.

Quibus terminis sit liber Attractus comparere contra Actorem et quibus non aequaliter amittitur causa.

Item si ad iudicem quispiam concivium Attractum accersendum proposuerit, quomodo alter concivis si in certa pecuniaria summa sive florenis auri debitor obligaretur, seu infra praenotata summa quadraginta florenorum auri. Tunc iudex Actori debet insinuare, dicens: Ipse noster et tuus est concivis, utitur aequa libertate sicut nos, convenire debes eum, per viam juris cites eum, videbimus si placebit cum ad primam citationem. Si non tunc ad 2-dam, si in 2-da non, tunc ad tertiam. Si in tertia non comparebit, tunc actor causam praepositam obtinebit, ita duntaxat, si terminis citatis per actorem in librum iudicis conscribi faciat. Si aliquem terminum inscriptum praemiserit. Ipse terminus pro non citato reputabitur.

Art. 12.

De termino respondendi, et de contumacia partium, ac de modo et forma aestimanda bona mobilia et immobilia.

Item si Attractus in tertio termino paruerit, et si noluerit terminum respondendi, ad proximum terminum iudicum recipere valebit, ipso termino adveniente respondendi, si qua partium neglexerit, tam Actor quam Attractus causam amittet, et de coetero silentium imponetur super causam ipsam perpetuam. Si autem venerit tunc auditis primum propositionibus et responsionibus. Si Actor actionem suam testimonio sufficienti valuerit probare, tunc in spatio 8 dierum a die termini adjudicationis, omnimodam attractus debet Actori impendere satisfactionem. Si autem argento, auro, vel pecunia in ipso 8 dierum spatio satisfactionem impendere nequiverit, tunc iuramento suo manu signum sanctae Crucis tacto jurare debet super eo, quod non habet nec monetam auream vel argenteam, nec aurum nec argentum. Quibus sic peractis cum alijs rebus tum mobilibus, quas attractus daturum se exhibuerit, ipse juxta aestimationem fide dignorum hominum concivium actori satisfactionem impendet,

quibus si caruerit, tunc cum rebus immobilibus in civitate habitis, et existentibus, similiter juxta condignam aestimationem honestorum civium Actori satisfaciat. Et si ipsis immobilibus rebus in civitate caruerit, tunc iterum ad campum et quae ibi habuerit, ac ad quae ipse monstraverit, similiter juxta condignam et constientiosam aestimationem honestorum civium Attractus Actori satisfactionem impendere tenebitur.

A. 13.

De juramento praestando semper tacto signo Crucis.

Item si Actor evidenti et sufficienti testimonio curaverit, et Attractus se debitorem negaverit, tunc Attractus ad proximum terminum juridicum se purgabit solo suo juramento, tacto semper signo Sanctae Crucis manu.

A. 14.

De termino solvendi pro uno floreno auri, vel minus et quod semel tantum citetur.

Item si quispiam hominum concivium contra aliquem concivem pro uno floreno auri proposuerit aut minus ipsum debitorem esse et Attractus in primo termino citationis non comparuerit, tunc Actor causam obtinebit in primo ipso termino. Si autem Attractus comparuerit et negaverit, actore carente sufficienti testimonio, attractus se purgabit solo suo juramento, in proximo termino juridico sequenti.

A. 15.

De aestimatione rerum immobilium in pignore positarum, et de praesentione (!) earundem in judicio.

Item Si quis concivium cujuscunque status, baltheum, picoreia argentea vel deaurata, vestimenta et alia quaecunque de rebus mobilibus existentibus invagiaverit, et si ipsa vagia servare ulterius noluerit. Tunc veniens ad judicem pecuniarum, declarato primum judicem pro quanto floreno auri, aut pecuniarum ipsa vagia ipsi sunt impignorata, exhibebit in faciem juris in praesentia ipsius judicis pecuniarum de notando summam, pro quanto sibi sint impignorata, et sic in librum judicis inscribatur. Judici tenebitur solvere unum pondus denariorum, qui facit d. 7 notario sedis pro suo labore d. 2 similiter 2-do termino juridico ipsum vagium exhibebit. Similiter in tertio termino in quibuslibet terminis judici totidem solvere vel singu-

los septem denarios, et notario modo praescripto singulos d. 2. Quibus sic peractis, judex pecuniarum per se vel per familiares suos concivi cujus ipsa vagia existunt. Si incola civitatis existat, tunc tenebitur ei insinuare et infra spacium 15 dierum sua vagia redimat. Etsi in ipsis 15 diebus redimere non curaverit, tunc per fide dignos cives illud vagium constientiose aestimetur. Et si super abundaverit summam pro qua fuerat invagiata ipsam summam excedentem. Actor in judicio coram judice pecuniarum deponere debet, quoad restitutionem vagii invagiati, vel illi qui eam rem invagiaverat.

A. 16.

De prolongatione solutionis causae obtentae cum praesentatione denarii incurvati insignum satisfactionis cum prompta pecunia.

Item, si quis hominum contra quempiam concivium quando quidem actionis ratione debiti, in praesentia Judicis pecuniarum habuerit et legitime per viam juris citatus fuerit, prima, 2-da, et 3-tia, vice Actore et Attracto comparante (!) et si Actor summam debiti denotaverit in 3-tio termino, vel in termino respondendi recepto Attracto non negante sed affirmante: Judex vel specialis suus familiaris, cui fides sit adhibenda, ad domum attracti debet accedere, et ad solutionem faciendam astringere: qui si pecunia caruerit, et aliqua vagia dare renuerit, tunc attractus poterit dare unum denarium per ipsum incurvatum insignum vagij, et verae solutionis, quem denarium Actor exhibebit ter in tribus terminis juridicis proximis, vel post sese sequentibus. Quibus sic habitis; judici illa tria pondera pro 7 denariis prius persolutis: Et notario sedis in ipsis tribus exhibitionibus, ut praemittitur per eum factis singulis 2 denariis datis et persolutis. Attractus tenebitur actori absque rerum ulla aestimatione inparatis florenis auri, aut pro tempore currenti pecunia aequivalente quoad quantitatem summae per actorem propositae et declarandae, omnimodam integram et indilatam satisfactionem, et ad ea facienda astringendus est per judicem pecuniarum absque ulla dilatione.

A. 17.

De redemptione rerum immobilium impignoratarum, ac de earum aestimationibus et venditionibus.

Item si quis hominum domum suam invagiaverit vigore literarum civitatis, aut testimonio sufficienti juratorum civium, vel qui ipse personaliter accedens in praesentiam juratorum, et

litteras haereditarias super ipsam domum habitas et emanatas, insignum invagationis, ad manus pecuniam accommodandam assignaverit usque ad certum tempus per partes deliberatum, in quo ipsam domum redimere debuisset, in ipso termino elapso, si ipsam domum redimere noluerit, aut non curaverit. Ex tunc litteras ipsius civitatis super ipsam domum emanatas, vigore cujus ipsa domus jure haereditario fuerit possessa. Ter in tribus terminis in iudicio iudicis pecuniarum exhibebit. Et pro qualibet exhibitione singulos 40 denarios Iudici persolvat. Notario vero isingulos 40 denarios pro sua intitulatione, quam facere debet in librum iudicis pecuniarum persolvat. Quibus sic habitis iudex pecuniarum intimet, ut ipsa domus in tribus quindenis dierum, faciendo 45 dies (!) spatia, in simul computatis, redimere debet, quae si faciet bene quidem, et ipsa littera invagationis super ipsum domum emanata redimente restitui adjudicetur. Si autem ipsi termini insoluti praeteribunt, tunc ipsa domus, si est lapidea, tunc eam (!) magistris lapicidis conscientiose aestimetur. Si est lignea, per magistros carpentarios, quo assumptis certis concivibus, similiter aestimetur, et post aestimationem, personae domum invagiantis, iterum tres quindenos : sunt pro termino consignandi, et infra illud tempus ipsam domum redimat vel vendat. Si facere hoc noluerit, vel nequiverit : Tunc juxta aestimationem ipsius domus Actor in domum ejusdem per duos juratos cives inducatur, et cuilibet juratorum Actor vel qui in dominum domus statuitur solvet pro testimonio unum florenum auri. Residuitatem vero super eminentem summam, si qua in aestimatione resultaverit, Actor post statutionem in 3 quindenis Attracto paratis in pecunijs deponere tenebitur. Si autem ipsam summam Attractus levare contempserit, tunc eam ad manus iudicis pecuniarum assignabit. Si quis autem primorum illius domum invagiantis attracti ipsam domum redimere, aut pro summa aestimata emere voluerit, eidem ipsa domus adjudicetur. Quibus si caruerit, si vicini ipsam habere voluerint, similiter ipsis pro summa aestimata adjudicetur.

A. 18.

De rebus immobilibus impignoratis, absque aliquo testimonio, et de processu earundem.

Item si quis domum absque aliquo testimonio simpliciter et de plano, solum singulariter uni personae pro quadam summa pecuniarum invagiaverit accommodans. nullum affectans habere in eo testimonium : confidens de probitate ipsius, cui ipsa summa accommodatur praefixo pro hoc certo termino solutionis, et ipso

termino insoluto praetermisso, Accomodans pecuniam suam rehabere volens, ipse surda aure cui accomodaverit protransiens, super eo opprobrijs et verbis contentiosis obvians et allegans: Non habes expensas ullas nisi solum istas, optat tibi habere, ego non habeo, pro nunc mediante. Quam solutionem sine impensis, si vis expectare, reddam tibi: sin autem procederis per viam juris: Accomodans accedens personam iudicis proposuerit causam de facto, de commissione iudicis Attractus utatur, prima, secunda, tertia vice. Si Attractus non comparuerit, Actor ipso facto obtinebit. Sin autem paruerit, et receperit terminum respondendi; habebit is dies termino respondendi, ipso termino occurrente, si Attractus negaverit, ex quo nullum testimonium super eo habeatur: solo suo juramento attractus in proximo Juridico termino sequenti se purgabit.

A. 19.

De pecunia accomodata mutuo super literas haereditarias rerum immobilium loco vagij, et per ipsum debitorem negata.

Item, si quis civium accomodans aliquam summam, et insignum suae accomodationis literas civitatis super domum suam, vel vineas sonantes attulerit, dicendo: Ecce ego tibi pro tanta summa pecuniarum insignum restitutionis loco istas literas pro fixo termino solutionis. Termino occurrente insoluto permanente, accomodans pecuniam iudicem adeundo declaret seriatim causae processum. Qui Attractus citatus Actore ipsas literas juri praesentante proposito propterea quia tantam pecuniam accomodasset et insignum vagij ipsas literas haereditarias sibi invagiatas esse declararet. Attracto autem respondente, quod non sed ipsas literas sibi causa conservationis, et sub specie restitutionis eidem assignasset. Actor debeat suo juramento affirmare in proximo termino juridico, quia ipsae literae pro ipsa summa, pro qua declarabat sibi fuissent, et essent invagiatas. Tunc Attractus tenebitur Actori satisfactionem impendere.

A. 20.

De rebus mobilibus ad conservandum datis de quibus aliqua pars negatur, aliqua non.

Item. Si quis concivium aut quispiam hominum, certam summam pecuniae, seu alias res quascunque mobiles causa conservationis, et sub speciei restitutionis alicui assignaverit, et ipsas successu temporis rehabere voluerit, et eidem partem restituerit, et residuam partem negare praetenderit, hic autem ad-

probare potuerit; tunc persona qui ad conservandum dederit, quantitatem illarum rerum, suo juramento solo, quanta fuerint affirmabit. et sic Attractus vel conservator solvere tenebitur cum effectu.

Art. 21.

De rebus mobilibus ad conservandum datis absque aliquo testimonio.

Item. Si quis res suas quascunque mobiles ad conservandum dederit, nullo facto testimonio sufficienti, partesque per viam juris in praesentia Judicis et Juratorum in termino juridico comparuerint. Proposito per Actorem quoquomodo certas res suas Attracto ad conservandum dederit, sub specie restitutionis. Attracto negante, idem Attractus se purgabit in proximo sequenti termino juridico, solo suo juramento super eo, quod de rebus Actoris in sua facultate nihil habuisset neque haberet.

Art. 22.

Quod compositio arbitrorum in suis juribus conservetur, non obstante, quod aliqua partium contradiceret.

Item. Si quispiam concivium vel cujuscunque status hominum in praesentia judicis vel juratorum civium, super artis rebus cujuscunque materiei existentibus contenderent, et demum in arbitros conscenderent. Sopitis causis per arbitros, et si qua partium ipsi arbitrariae compositioni contrariae protenderet, testimoniorumque illorum arbitrorum valorem habere nollet. judex seclusis partium contentionibus, arbitros habere debet ad sedem eorum Deo debitam, requisitos de conditione. Et articulos ipsos ipsius arbitr(ar)iae compositionis, et prout constientiose retulerint in suis viribus, judex tenere debebit. Et partes eas ad conservandum compellere et adstringere.

A. 23.

De vestimentis novis invagiatis, quae per tineas, et alijs modis sunt destructa per conservatorem vagii.

Item Si quis vestimenta sua invagiaverit, et ipsa de novo sarcita fuerit, accomodans ipsa vestimenta negligenter servando, pertineas demoliri permiserit, per se vel per suam familiam ipsa ferendo destruxerit, quod si probare poterit, accomodans tenebitur valorem ipsius vestis, quam invagians fide sua mediante Deo debita retulerit, ex integro persolvere. Si autem probare non potuerit, tunc accomodans solo suo juramento, ipsa vestimenta suo modo esse prout fuerant, in proximo termino juridico

sequenti; juramentum tenebitur facere, et sic invagiens accommodati tenebitur satisfactionem plenariam.

A. 24.

De invagiente rem sibi ad conservandum traditam, et demum perditam fuerit per conservationem, per accumulationem usurae.

Item Si quis civium rem alterius eidem ad conservandum traditam invagiaverit. Si inter christianos vel judaeos, et ipsa perditam fuerit, per accumulationem usurae, aut quibuscunque causis intervenientibus. Si ipsae partes concordare nequiverint, et super eo contentiose in praesentia judicis comparuerint, tunc persona qui ipsas res ad conservandum dederit, valorem ipsius rei vel rerum, in proximo termino juridico sequenti solo suo juramento tenebitur affirmare, et sic per judicem compelletur persona rea ad satisfactionem plenariam.

A. 25.

De rebus assignatis alicui a petente, ut aliquam suam pecuniam sibi super dictis rebus inveniat.

Item. Si quis hominum alicui civium res certas assignaverit, petens ut ille in sui favorem, certam quantitatem pecuniarum insignum vagij super res exquirendo inveniat. Et ipsae res per quemcunque modum deperderetur et si partes suo modo fuisse faterentur et super eo contentiose in praesentiam Judicis devenirent, auditis partium propositionibus et responsionibus ut promittitur factis. Tunc ipsae res ex quo per voluntatem Actoris et ad petitionem suam fuerint invagiatae, damnum illarum rerum solus patietur. Attractus pronunciabitur liber et absolutus. Si autem nullum testamentum habebitur, neque ipsi soli et per se fatentem, et per autorem, Attractus inculpabitur in eo quo ipse easdem res non ad impignorandum, sed ad conservandum dederit. Attracto testante se ipsas res habuisse, sed de commissione ipsius Actoris invagiasse. Actor solo suo juramento in proximo termino juridico tenebitur adprobare: quia non ad invagiandum, sed ad conservandum eidem dederit, et assignaverit, et sic Attractus ad satisfactionem compelli debet.

Art. 26.

De rogantibus ab aliquo argentum aut alia clenodia utenda, quae deinde dolo, ipsa venditioni exponunt.

Item si quis concivium alterum concivem adierit praeponens quoquomodo certae nuptiae celebrarentur, aut certos

haberet hospites advocatos, quibus honorem deberet impendere, et ad ea indigitet de cappis deauratis, peccarijs argenteis, vel baltheis, rogando obnixius, ut eas sibi concederet, et peractis, illis ipsis suas res ipsa die vel de crastino repraesentare vellet. Ille confidens de eo, et ut complaceret voluntati suae, ipsas res tales quales haberet, eidem ex charitate daret, sub spe restitutionis; ille vero dolo circumventus ipsas res venditioni exponeret, et modis omnibus ab eo abalienaret. De venientibus ipsis in praesentiam judicis, si se negaret habuisse, ex quo nullum testimonium ibi adfuerit, solo suo juramento in suae negationis experimentum se purgabit in proximo juridico termino. Si autem se habuisse fatebitur, valorem ipsarum rerum solvere tenebitur, juxta conscientiosam declarationem accomodantis, et propter ipsum, ut praemittitur perpetratum, in praesentia majoris judicis et juratorum civium deliberabitur, ut coeteris cedat in exemplum.

A. 27.

De mercimonijs ab aliquo incredentiam habitis, deinde receptor mercimiorum pro suis debitis solvendo alijs persolvat.

Item si quis civium certam quantitatem rerum mercimonia-
 lium a suo concive, ad certum tempus aut terminum in praesentia
 juratorum civium, se soluturum literis mediantibus, aut mani-
 festa fassione facta promiserit, et ipsas res in suam potestatem
 recipit (*perceperit helyett*). Et ab altero, cui ipse tenebatur,
 ab eo per viam juris obtento, ipsas res ab eo ipso, in suis solu-
 tionem habere voluerit, audiens creditor in praesentia judicis
 accedendo, declarato per eum quomodo ipsae res fuerunt suae,
 et ipsi nulla satisfactione super eo sit facta: Nunc altero creditore
 superveniente, res meas per me assignatas, tollere nititur, partibus
 comparentibus, persona cui ipsae res fuerunt consignatae corre-
 spondentes: domine judex fateor quod ego feci, ego ad certum
 terminum, coram juratis civibus feci, quia terminus nondum
 venit, nunc ipse me in meis negocijs damnificare praetendit;
 Supplico itaque ut ad praestolandum usque terminum per partes
 deputatum praestolari teneatur. judex tenetur illud ad obser-
 vandum illum terminum solutionis astringere, ex quo primum
 in praesentijs juratorum civium per ipsas partes conclusum
 fuerit, et illi creditori; qui causam obtinuerat per viam juris
 omnimodam de ipsis rebus impendere satisfactionem.

*De Artificibus.**Et primo.**De Sartoribus.*

Sartores debent habere confraternitatem, et confraternitas debet habere electos fratres, magistrum confraternitatis, ad quem in singulis quindenis artifices debent convenire, tractaturi de statu artis mechanicae, ut justo modo exercentur (*exerceantur helyett*).

Qui ad czecham adsciscendi.

Nullus valeat in contubernium seu fraternitatem adjungi, nisi sit bonae famaе, et ut legitime discat artem, et is qui recipitur debet solvere contubernio florenos 2. auri.

De fide cautionis.

Postquam acceptatur aliquis, debet cautionem fide jussoriam, cum honestis personis, qui infra spatium unius anni uxorem ducendo legitime se faciat patrem familias.

De mulctis artificum.

Si quis vocatus per magistros confraternitatis ex contumacia venire in singulis quindenis noluerit solvet denarios 12.

Si quis magister confraternitatis mulctam accipere noluerit, ob favorem aut aliam quamcunque ob causam, tunc talis solus magister illos 12 denarios deponere fraternitati tenetur.

Si quis ex ipsis sartoribus contumacia ductus confraternitati obedire noluerit, talis e medio eorum licentiabitur, et nullus ex familiaribus artis ejusdem tali ribaldo contumaci serviet, sub poena per magistros inponenda.

Hic etiam per magistros dispensari et dirimi debet, an idem contumax frater in gremium fratrum redire poterit per novam et solennem receptionem vel deponendo florenos 2 auri, et coram item per poenitentiam et sufficientem humiliationem.

Item per magistros limitetur, de quibus laboribus, famuli ipsorum valeant sibi ipsis ad bibalia recipere.

De ara confraternitatis.

Item habeant unam aram in ecclesia parochiali, et adminus in quindena missam unam celebrari faciant, cui interesse omnes debent. Si qui autem venire neglexerint, solvere tenentur mediam libram cerae, vel denarios 6.

De artificibus circumforaneis.

Quod nullus praesumat absque scitu et voluntate magistrorum, quia per tales civitas despoliatur, cum tales tollunt fructum, et nihil per eas committi contribuitur. Cumque marsupium impleverint transferunt se ad alia loca moraturos.

De artificibus temerarijs.

Item si qui temerarie laboraverint, magistri confraternitatis accedant iudicem et juratos, et ipsius iudicis praemissa, omnes talium labores, quos apud illos invenerint, auferant, et talem contumacem insuper captivitate mancipent ad terminum iudice revidendum. res autem tales quae a talibus temerarijs accipiuntur, in duas partes dividantur, una pars confraternitati, secunda vero iudici civitatis pro tempore constituto dari debet.

De festis ipsorum.

Item quod ipsi Sartores cum ipsorum familijs in festo Sacri Corporis Christi processioni, cum suis candelis, floribus et ornamentis interesse debent et teneantur modis omnibus. Sed quia ejusmodi pompae superstitiosae et idolatricae in ecclesijs repurgatis abolita sunt, loco illarum iisdem artifices aliquid aliud per magistratus et ecclesiae pastoris iudicio perficiant quod vergat ad gloriam Dei, et ornatum diei festi.

De pellificibus.

Notandum est quia pellifices debent habere confraternitatem; et confraternitas debet habere duos magistros superiores, et isti magistri debent juvare iudici, Juratis et toti comitati, quod ipsi fideliter et juste volunt laboribus suae artis praeesse in omnibus.

De emptione Cutium.

Quandocunque pelles venales advectae fuerint pro ipsorum laboribus isti duo magistri emere debebunt, et inter eos distribuere aequaliter, vel pro facultate cujuslibet.

De famulis seu socijs.

Si famuli artis ipsorum advenerint, illi debebunt ad superiores magistros venire, qui eos debeat (!) dirigere, et destinare ad alios magistros absque respectu personarum.

De hospitio sociorum.

Quod nullus absque scitu magistrorum superiorum aliquem socium acceptare debeat, sub poena per ipsos imponenda.

Iterum de emptione cutium.

Quod nullus concivium qui ipsam artem ignorat valleat (sic !) pelles pellificibus aptas emere, nisi primum pellifices ad suos labores sufficienter emerint.

De socijs privatim servatis.

Nullus civium praesumat sibi per familiares socios pellificum domi facere privatim sub amissione pellium et masinearum. Ille autem familiaris socius qui laborat apud aliquem civem, debet a civitate licentiari.

DE RIXIS.

Si quae rixae verberosae inter eos exortae fuerint, primum magistris suis debent narrare : si complanari poterit bono modo, bene quidem, si non, ex tunc accedant iudicem civitatis. Exceptis tamen livoribus plagis et(et) sangvinum effusionibus, vulneribus, mutilationibus, et homicidijs, Item dehonestationibus, seu famam laedentibus casibus. Quae singula solus iudex civitatis, habebit et debebit discernere.

De magisterio adipiscendo.

Nullus pellificum vel aliorum mechanichum valeat adipisci magisterium, nisi cum consensu coeterorum magistrorum, ita ut primo sit dignus. Secundo ut solvat ad confraternitatem, juxta limitationem magistrorum.

De ara ipsorum et festis.

Quod ipsa confraternitas habeat unam aram in qua cultui divino adsint cum officijs missarum. Et in festo Sacri Corporis Christi, cum suis candelis, floribus at alijs ornamentis intersint processioni.

Emptio pellium per cives.

Quicumque civium pro subductura suarum vestium pelles emere voluerit, aut familiae suae, liberum erit illis quantum voluerint, tam sibi ipsis, quam familiae suae emere. Hac tamen conditione, si primum pellifices pro suo artificio emerint, tunc demum pro se et pro familia sua cives emere poterunt. Imo

et insuper quidquid super fuerit, id totum liberum erit cuicumque ex civibus emere, et pro privato lucro servare.

De immatura cute.

Si quoscunque immaturos labores fecerint, contra jura et stabilia artificij. Tunc judicem civitatis debent accedere, et tales res ipsi Judici tenentur praesentare. Qui judex ex parte talium artificum falsariorum debet justitiam administrare.

DE FABRIS.

De socijs fabrorum.

Volunt fabri pro jure habere. ut famulum seu servum et proporciatum cui solent ad singulas hebdomadas vel menses, aut aliquem certum terminum solvere. Nemo ex magistratis audeat circa se talem tenere vel acceptare, qui quoquomodo aproporciatus reliquisset suum dominum priorem, sive per seductionem alterius magistrati, vel cujuscunque hominis, sive ex temeraria voluntate sua, non curante neque expectante terminum constitutum, nec curante etsi magistratus suus solvisset illi ante terminum constitutum vel non. Quia si quis magister testimonium producere posset, contra alterum magistrum, talem famulum inconstantem apud se tenentem vel acceptantem, eo facto convincetur in amissione sui magistri. Item si talis famulus ab una civitate recedere voluerit, ad alia loca vicina, habet facultatem discedendi. Sed si temporis in processu idem famulus inconstans reverteretur mansionis causa, circa aliquem fabrorum, tunc nequaquam acceptari debet a quoquam magistrorum, quam diu czeheorum duravit, et hoc propter temerariam et in ordinatam recessionem. Si autem quis ex magistris eum acceptaverit poenae promissae subjacebit eo facto.

De discipulis.

Ipsi magistri fabri quando discipulum assumere voluerint, tunc usque ad annum debent ipsum apropiare non ad hebdomadam vel mensem, non curante et si idem discipulus studisset prius uno vel duobus annis vel etiam tribus extra czecham eorum. Quod si autem idem discipulus ante tempus conventionis a suo domino discesserit, seductus tamen per alium magis quam sua temeraria voluntate, eidem poenae supra dictae de socijs subjacebit verum tamen si aliquis discipulorum rationabili de causa ante annum vel tempus conventionis deputatum recedere cum scitu et consensu magistri sui voluerit, tunc libere poterit, et pro legitimo discipulo semper reputabitur.

De laboribus.

Quicumque civium vel hominum ad aliquem magistrum czehae portaverit, ad parandum aliquam rem suam, puta, ligonem, securim, equum soleare, vomerem et similia, et jam ipse magister incepisset laborare rem illius hominis: tunc ille homo cogitans secum divisum aliquid, rem eandem ab eodem fabro acceperit, et ad alium fabrum rem ipsam imperfectam ad reparandum et perficiendum detulerit. Talem rem imperfectam nemo magistrorum acceptare debet, sed ad priorem magistrum eandem perferre remittat. Si aliud fecerit, et eandem rem acceptaverit, contra voluntatem prioris magistri, ex tunc talis magister convincatur in amissione sui magisterij: ita tamen si testimonium perhibere potuerit ille prior magister contra istum. Quod si vero ille homo qui dedit rem suam ad reparandum fabro tamquam non valentem non dilexerit, debet rem illam ad magistrum czehae deferre, et ostendere vitium rei praeparatae. Ubi idem magister czehae debet cum aliis magistris sufficiens iudicium et justitiam administrare illi homini ex parte rei male dispositae vel paratae.

De debitis pensandis pro labore.

Si quis nobilis, rusticus, vel cujuscunque conditionis atque status, aut officij homo fuerit, et suas res fabro alicui parandas dederit, ipse tamen non solverit, cum tamen faber soepius eum de solutione peteret et sollicitaret, ille autem solutionem vel recusaret vel protraheret, interea vero suas res ad parandum alijs fabris deferret similiter reitorie sub spe solutionis. Tunc ille prior magister cum alio magistro debet accedere ad illum secundum fabrum, ad quem ejusmodi homo res suas dedit ad reparandum, et inhibere laborem debitoris donec eidem satisfecerit. Quod si vero ille secundus faber non curans inhibitionem laborare perrexerit, tunc magister contubernij cogere debet talem temerarium, magistrum ad satisfactionem priori magistro non curanti debitorem illum iniquum.

De labore Reipublicae praestando.

Si iudex vel profectus (*prefectus helyett*) civitatis jusserit atque mandaverit toti contubernio, aliqua ferramenta pro Reipublica: utilitatem facere. Tunc ipse magister czehae, cui indicatum de eo labore est, debet alijs magistris intimare, ut ad talem laborem communem omnes conveniant, et omnes intersint, sub birsagio super eo per magistros facto deputato.

De fabris extraneis.

Fabri extranei nunquam sint liberi percompositos (?) labores ad civitatem vendendi causa importare, nisi in liberis nundinis. Quod si quis eorum facere temere noluerint, magister czechae habet facultatem recipiendi ad se omnes res illas, et in perpetuum ab eo alienandi.

Qui labores a fabro vendi debeant.

Artifex civitatis quilibet sit liber laborare et vendere labores sui artificij, non autem labores alieni artificij, ut calcaria, supra pedes, et alia hujusmodi qui pertinent ad seratores. Et contra seratores non sunt liberi similiter illa laborare et vendere, quae ad fabrorum, officinam spectant.

De emptione Carbonum.

Quicumque carbones ad forum portaverit, debet ad theatrum portare, et ibi vendere non extra theatrum. Et cui ex magistris placebit tunc in theatro comparet, non extra theatrum. Deinde persoluto praecio carbonum ad suam domum duci faciat, et non imponi ad locum ubi sunt alij carbones, sed in alio quovis tuto loco, ubi aqua vel pluvia non perveniet. Et si qui ex magistris fuerint indigentes carbonum, veniant ad illum magistrum vesperi, et dividant carbones inter se, ad tot portiones quot personae ibi erint, et quilibet solvat emptori praecium suae portionis. Vel si ad aliquid domos, duas vel tres quispiam emerit carbones, poterit emere et reservare ad vesperam, et partiri inter eos, quorum nomine emit. Et tunc sive venerint alij fabri sive non, illi tamen praesenti ipse emptor unam portionem ex carbonibus pro portio dare tenetur. Si autem nullus venerit usque ad vesperam, liberum erit emptori omnes portiones pro se retinere, et in suum locum omnes carbones reponere. Sive vero talis magister emptor carbonum ante vespas imposuerit carbones ad locum ubi alij carbones sunt sui, et non expectaverit magistrum ad deputandum tempus, ex tunc alij magistri ex czecha liberi sunt excipere ipsos carbones de domo ipsius fabri, simul cum prioribus carbonibus et partiri inter se, nec ullam portionem dare illi fabro, et is faber praecium carbonum simul sustinere oportebit in amissione damni.

De creatione novi magistri.

Quicumque in contubernium magistrorum intromitti optat, prius per magistrum probari debetur, utrum sit dignus officij (*officio helyett*) magistri vel non. Et si sit idoneus, ex tunc ad

cistam czechae 3 florenos auri boni et justi ponderis debet introdare. Medium autem florenum ipsi magistro contubernij et decano similiter. Item cerae 8 libras ad czecham, et unum prandium prae tota czecha parare debet lautum et honestum.

De convocatione fabrorum.

Quando magister czechae convocat omnes fratres in domum suam, vel in alium quemcunque locum deputatum, et ibi aliquis eorum alterum verbis turpiosis attinget, ex tunc talis tribus pintis vini convincatur de facto contra patientem. Si autem aliquis eorum ipsum magistrum czechae verbis jurgiosis homo contra ipsum magistrum in sex pintis vini convincatur de facto: Sin vero ipse magister czechae vituperat aliquem ex magistris, turpibus verbis, tunc idem similiter in sex pintis vini mulctari debet de facto.

De mulcta non venientium ad czecham.

Si aliquis in convocationem praefatam intrare noluerit ausu temerario, vel ex negligentia, talis magister contra decanum convincatur in denariis pro birsagio, nisi se rationabili causa excuset. Et si quis magistrorum licentiam habens a decano, peregre profectus fuerit, poterit abire, sed proventum czechae etiamsi abierit deponere tenebitur.

De defectu Carbonum.

Si magister habens famulum, carbones nullomodo poterit (kimaradt: *habere*) per hebdomadam, vel etiam plures dies, et interea otari cum famulo oporteret, tunc famulo nihil solvet, nisi ei dabit cibum et potum.

De funere.

Si quis magistrorum defunctus fuerit item in domo alicujus magistri quispiam, ut puta: puella, discipulus, filius vel filia, uxor, magistri an decesserit, omnes magistri ex suis domibus interesse omnino tenentur in funere sub poena a tota czecha instituta, Quod si vero famulus eorum pauper, vel quiscunque ad eorum czecham pertinens inops, decesserit, de pecunia totius czechae a pulsu, sepultura, et exequijs, pro ut decebit more Christiano praestitis solvere debunt (*debeunt helyett*).

Notandum in Cap. 53 scilicet articulus 2.

Hic media quaedam via, in judicijs quaerenda est. Quia sunt quaedam vituperia, quae inter levia et summa, medium quendam lucum obtinent, velut ea, quae laesa persona, contra

eum qui laesit ex quadam animi vehementia, se continere non potens protulerit, canem antiquum, canis filium, cum nemo possit esse canis, neque canis filius appellandus: hic humanitati aliquid tribuendum est, nec in prodicta linguae poena aliquis convinci debet. Quia vituperia manebunt, semper vituperia, nec sequitur ut tales sint homines, quales vituperantur. Secus fit de rebus enormibus.

Articuli privilegiorum, et libertatis, ac caeterarum laudabilium antiquarum consvetudinum Civitatis Cassoviensis.

1.

Quod nullus hominum super civitatem et cives Cassovienses violentum descenssum (!) facere, aut quicumque ab ipsis violenter et sine precio recipere atque auferre possit: sed apud ipsos descendens omnia victualia atque necessaria condigno pro ratione temporis precio sibi comparet.

2.

Quod ipsi cives Cassovienses coram nullo extraneo iudice ac neque coram Palatino Regni jure convenire possint, sed quispiam aliquid actionis contra ipsos cives habuerit, teneatur prosequi coram eorum iudice pro tempore constituto, et consvetudine civitatis per omnia observata.

3.

Quod si iudex et jurati cives in reddenda alicui justitia tepidi essent, atque remissi, tunc non civitas sed iudex potest evocari in praesentiam Regiae Majestatis, redditurus rationem neglectiois administrandae justitiae.

4.

Si quispiam litigantium occasione haereditatum testamentariae dispositionis et debitorum causam coram iudice et juratis civibus moverit, et illa per iudicem et juratos revisa et discussa, ac demum super ea iudici sententia prolata fuerit, tunc pars tali Iudicio est contenta, durante ejusdem diei sede et iudicio, depositis decem florenos, non ad tabulam Regiam, sed saltem ad sedem domini magistri Tavernicorum appellare, et ab eodem intra spatium septimanarum literas praeceptorias super transmissionem causae exhibere debeat, Alioquin lata sententia in suo vigore manebit.

5.

Causae injuriarum, honoris, homicidij, furti, proditionis et cujuscunque generis maleficiorum, non possunt quaecunque (?) a judiciaria sede civitatis appellari, sed hic debitum finem sortiri, et partes tali judicio semper contentae esse debent.

6.

Nemo debet in consortium juris et libertatis civilis, nisi bonae famae, ut ex honestis natus parentibus, de quo literas sufficientes et natalicias exhibere tenebitur, recipi: Ita tamen ut habeat fide jussores, qui sub onere 33 marcarum argenti praemittant, et sese obtringat, eum qui civis esse voluerit, intra annum unum et diem legitima ducta uxore, domum et haereditates coempturum, ac taliter suam permansionem, observatis universis et singulis legibus libertatibus et consuetudinibus civitatis confirmaturum.

7.

Quod nullus hominum extraneorum et supervenientium ac curientium in civitate Cassoviensi et in ejus suburbio, curias, domos, aedificia, et vineas, aut alias haereditates habitas, ubique et ipsos cives contingentes, sine scitu, licentia, et promissione judicis, et juratorum civitatis, cum regijs, reginalibus, et magistris Tavernicorum Capitulorum, vel Conventuum literas comparare, vel nomine pignoris, aut alio quovis colore perpetuationis recipere neque quispiam civium et hospitem cassoviensium cuiquam ac debita solvenda praedictas haereditates obligare possint atque valeant.

8.

Quicumque extraneorum supervenientium et curientium ac etiam civium et incolarum civitatis cassoviensis ipsas emptiones vel impignorationes, inter concives eorum facere, aut se ad aliqua debita persolvenda obligare voluerint, hoc illi facere aliter non possunt, nisi ex scitu, consensu, literis et licentia judicis et juratorum. Et sic tales literae in praesentia quorumcunque justitiariorum Regni vigorem perpetuae obtineat firmitatis. Aliae autem his contrariae cassae et irritae habeantur.

9.

Nullus civis cassoviensis suas domos et alias haereditates quocunque nomine vocitatae sint, in ipsa civitate ac territorio et pertinente ejus habita et existente, cuicumque extraneo, nolenti

personalem residentiam in civitate facere, vendere, seu alio quaesito colore, tradere, vel perpetrare, potest neque debet.

10.

Quemcunque eorum ab hac luce, absque haeredum solatio decedere contingerit (*contigerit helyett*), is haereditates suas, resque, et bona mobilia, et immobilia, cujuscunque generis existant quibus maluerit in suis extremis legandi et dimittendi plenam et liberam facultatem.

11.

Si quispiam ex eisdem intestatus decesserit, ex tunc haereditates, resque et bona ejus per judicem et juratos cives, ac per eorum homines per ipsos ad id deputatos, in tres partes dividantur aequales, quarum, una in eleemosynas, et aliae duae partes pro muniendis aedificiis aliisque negocijs civitatis dispensentur.

12.

Si quis ex civibus et incolis civitatis quoscunque excessus, aut quaecunque maleficia commiserit, et in quamcunque notam quocunque modo inciderit, et hinc fugitive recesserit, ex tunc neque Regiae Majestatis, neque Praelati, et Barones, neque judex et jurati cives civitatis Cassoviensia bona et haereditates fugitivi occupare vel auferre valeant, quovis modo sed ipsae haereditates et bona salva et integra in manibus uxoris filiorum et haeredum consangvineorumque ipsius fugitivi, ne spes reditus adimatur permanere debeat, et nullo quaesito colore dissipari. Si autem spes de illorum reditu exstiterit, judex et jurati cives, laesis, injuratis, ac etiam creditoribus, prout videbitur juri consonum ex haereditatibus et bonis ipsius fugitivi satisfactionem impendere debent, residuo bonorum, uxori, filijs, et haereditatibus omnibus modis remanente.

13.

Si fugitivi caruerint haeredibus ac consangvineis nec ad civitatem redierint, tunc judex et jurati de bonis ejus, quibus convenit satisfaciant. Residuum pro utilitate civitatis impendatur.

14.

Quod Regia Majestas, Praelati, et Barones, vel magistri Tavernicorum neminem ex ipsis civibus, pro quibuscunque eorum excessibus privare debent, haereditatibus rebusque et bonis eorum in toto vel in parte, sed tales juxta qualitatem excessus

in persona puniri debent. Haereditates autem et bona eorum illaesa, permaneant in manibus uxoris, filiorum haereditates, et consanguineorum hujusmodi delinquentis.

15.

Quod ipsi cives cassovienses aut alter ipsorum vel homines seu familiares eorundem, pro victuum suorum necessaria acquisitione diversa clymata Regni perlustrantes, in civitatibus oppidis, et villis tam regalibus quam aliorum quorumcunque in personis judicari, aut res et bona eorundem mercimonia et alia quaecunque ad cujusvis arestati sub poena occupationis talium possessionum, in quibus contra factum fuerit, nequaquam debetur. Sed si quis aliquid actionis contra eos habuerit, et id in praesentia iudicis et juratorum civium dicti civitatis cassoviensis legitime prosequatur quorum ex parte iidem, omnis justitiae complementum exhibere (*a kézirat itt megszakad ; a többi része hiányzik*).

Közli : HARSÁNYI ISTVÁN.

OKLEVELEK MÁRAMAROSVÁRMEGYE TÖRTÉNETÉHEZ.

— HARMADIK KÖZLEMÉNY. —

XLII.

1479 deczember 10. Buda Mátyás király elrendeli, hogy Petrovay Mihály fia Demeter és neje Margit iktattassanak be Petrovay Mihály bevallása következtében zálogjogon egész Petrova birtokába.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez salutem et gratiam. Dicitur nobis in personis nobilium Demetrii filii Michaelis de Pethrowa ac domine Margarethe consortis ejusdem Demetrii: Quomodo ipsi in dominium totalis possessionis Pethrowa predicte in comitatu Maramorosiensi existentis, ipsos ex fassione ipsius Michaelis de Pethrowa titulo pignoris concernentis, legitime vellent introire. Superquo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Mykola de Wyssso, aut Myhwl de eadem, vel Joannes Moldway de Apsa, seu Michael de Drahomersfalws, sive Stephanus de Ruzka, aliis absentibus homo noster ad facies dicte possessionis Pethrowa vicinis et commetaneis ejusdem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo introducat prefatos Demetrium et dominam Margaretam in dominium ejusdem

possessionis, statuatque eandem eisdem simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, premissis jure impignoraticio eisdem incumbente possidendam, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eisdem contra annotatos Demetrium et dominam Margaretham, nostram personalem in presenciam, ad terminum competentem, racionem contradictionis eorum reddituros. Et post hec hujusmodi introduccionis et statucionis seriem, cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premissis statucioni intererunt nominibus, terminoque assignato, eidem nostre personali presencie fideliter rescribatis. Datum Bude feria sexta proxima post festum concepcionis beate Marie virginis, anno domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo nono.

A leleszi konventnek a beiktatásról 1480 május 22-én kiállított s itt alább a XLIII. szám alatt közölt bizonyítványából.

XLIII.

1480 május 22. A leleszi konvent bizonyítja, hogy Petrovay Demeter és neje, Margit zálogjog címén ellentmondás nélkül beiktattattak egész Petrova birtokába.

Nos conventus ecclesie sancte crucis de Lelez memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis: Quod nos literas serenissimi principis domini Mathie, dei gracia regis Hungarie, Bohemie etc. introductorias et statutorias, nobis directas, summo cum honore recepimus in hec verba

Mathias dei gracia rex... (Lásd Mátyás királynak 1479 december 10-én kelt s fentebb, a XLII. szám alatt közölt iktatási parancsát.)

Nos vero preinsertis preceptis et mandatis prefati domini regis obedientes, ut tenemur, una cum prefato Michaelae de Dragomerfalws, homine ejusdem domini regis, unum ex nobis videlicet fratrem Paulum presbyterum ad premissa exequenda, nostro pro testimonio duximus destinandum. Qui denum exinde ad nos reversi nobis uniformiter retulerunt: quod ipsi die dominico proximo post festum invencionis sancte crucis, proxime preteritum, ad faciem prescripte possessionis Pethrowa, vicinis et commetaneis ejusdem universis inibi legitime convocatis, ac David presbytero rutheno de Leordyna et Stephano de Dolha, necnon Ladislao de Bartzanfalwa, ac Juga dicto de Sayo presentibus accedendo, idem homo ejusdem domini regis, ipso nostro testimonio presente introduxisset prefatos Demetrium et dominam Margaretham in dominium ejusdem possessionis, statuissetque eandem eisdem simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinen-

ciis quibuslibet, premissis jure impignoratio eidem incumbente possidendam, nullo contradictore inibi apparente, legitimis etiam et consuetis diebus in facie ejusdem moram protrahendo. In cujus rei testimonium presentes literas duximus concedendas. Datum sedecimo die diei introductionis et statucionis prenotatarum, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo.

Máramaros vármegye levéltárában: »*Nemes családok iratai* Petrovay I. szám« jelzet alatt őrzött, Petrovay Farkas kérelmére a leleszi konvent által 1829 november 8-án kiállított eredeti átiratból.

XLIV.

1485 július 15. Ostffy Miklós prépost és a leleszi konvent bizonyítja, hogy Gyulafalvi Ivánka György összes gyulafalvi, dorozzlófalvi, deszei, alsó-, felső-nyíresi és hernécsi részbirtokai negyed-részt a már elhalt nővérének, Sztána asszonynak adta volt leány negyedbe, most pedig nevezett birtokai felét zálogba adta két unokaöccsének, Sztána asszony fiainak, Dragmernek és Györgynek-oly kikötéssel, hogy azok őt élte fogytáig eltartani és segélyezni tartozzanak.

Omnibus christifidelibus presentibus pariter et futuris presentium noticiam habituris Nicolaus Hosthfy prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire: Quod nobilis Georgius, Ivanka nuncupatus, de Gyulafalwa coram nobis personaliter constitutus sponte et libere est confessus in hunc modum: Qualiter ipse . . . directas quartas partes totalium porcionum suarum, possessionariarum in possessionibus Gyulafalwa prescripta, ac Dorozlőfalwa, Dezefalwa, Alsonyres, Felsewnyres et Hernech vocatis, in comitatu Maramarosiensi existentibus, habitarum condam nobilis domine, Zthana dicte, sorori sue uterine, genitrici scilicet nobilium Dragmer dicti et Georgii, fratrum suorum consobrinorum jure quartalicio sibi attinencium tradiderit et assignaverit possidendas. Preterea licet ipse Georgius Ivanka directas medietates prescriptarum porcionum suarum possessionariarum in prescriptis possessionibus habitarum, secluis prescriptis quartis partibus earum, eidem Dragmer et Georgio fratribus suis consobrinis mediante aliis literis nostris pignore inscripserit, tamen ipse Georgius Ivánka antescritas quartas partes prescriptarum porcionum possessionariarum rursus et de novo, alias vero pretactas [medietates] reliquarum porcionum suarum possessionariarum prescriptarum, in prescriptis possessionibus habitarum, simul cum cunctis earundem quartarum parcium et medietatis porcionum possessionariarum utilitatibus

et pertinenciis quibuslibet, terris videlicet arabilibus, foenetis, sylvis glandinosis et dolabrosis, nemoribus, rubetis, aquis et gurgitibus, cunctis etiam aliis pertinenciis ad easdem quartas partes et medietates porcionum possessionariarum prescriptarum de jure et ab antiquo spectancium et pertinere debencium, eisdem Dragmer et Georgio fratribus suis consobrinis, filiis videlicet prefate condam domine Zthana, in filios filiorum et heredes eorundem universos perpetuo tenendas, possidendas pariter et habendas inscripsisset, providisset, condonasset et irrevocabiliter contulisset. Imo irrevocabiliter inscripsit, providit, condonavit et contulit coram nobis tali condicione durante vita sua opportune . . . sustentare, et in suis necessitatibus sibi subvenire debeant et sint astricti. Nihilominus ipse Georgius Ivanka totum et omne jus, jurisque et domini proprietatem earundem quartarum partium et medietatum porcionum possessionariarum prescriptarum in eosdem Dragmer et Georgium fratres suos et heredes eorum . . . pleno jure. In cujus rei testimonium firmitatemque perhemnalem presentes literas pendentis authentici sigilli nostri munimine roboratas duximus concedendas. Datum in festo divisionis beatorum apostolorum anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quinto.

Rednik Stefán lui Pavel a Tomi levéltárában, Máragyulafalván őrzött, hártýára írott eredetiről.

XLV.

1489 november 23. Buda. Mátyás király elrendeli, hogy Bedey Mihály és neje Margit iktattassanak be zálogjog czímén Petrovay Mihály polyanai, leordinai, rozsályai és petrovai nyolcz jobbágytelkének birtokába.

Mathias dei gracia Hungarie, Bohemie etc. rex duxque Austrie fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez salutem et graciam. Dicitur nobis in personis Michaelis de Bede et nobilis domine Margarethe consortis ejusdem, quomodo ipsi in dominium octo sessionum jobagionalium Michaelis de Pethrowa in possessionibus Poyana ac Leordena, Rozawlyya et Pethrowa predicta, in comitatu Maramorosiensi existentibus habitarum, ipsos exponentes titulo pignoris concernencium legitime vellent introire. Super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente unus ex electis juratis nobilibus predicti comitatus Maramorosiensis, tanquam homo noster, quem ad id serie presencium accedere jubemus, ad facies prescriptarum possessionum Poyana, Leordena, Rozawlyya et Pethrowa, consequenterque pretactarum octo sessionum jobagionalium annotati Michaelis

in eisdem habitarum vicinis et commetaneis earundem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, introducat prefatos exponentes in dominium earundem, statuatque easdem eisdem simul cunctis earundem utilitatibus et pertinenciis quibuslibet premissis titulo pignoris eisdem incumbente possidendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatos exponentes ad terminum competentem, nostram personalem in presenciam, rationem contradictionis eorum reddituros. Et post hec hujusmodi introduccionis et statucionis seriem, cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premissis statucioni intererunt nominibus, terminum ad predictum, ut fuerit expediens, eidem nostre personali presencie fideliter rescribatis. Datum Bude feria secunda proxima post festum beati Luce evangeliste, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo nono.

Signatura relacionis hec est: Homo regius Heryn de Jalhowa, unus Maramorosiensis, noster frater Joannes presbyter junior, ac in vigilia festi beati Mathie apostoli dum etc. tunc scripto contradixit Simon de Budfalwa in persona David presbyteri rutheni de Leordina, statucioni Poyana, Leordyna et Rosallya, propter quod est evocatus ad octavas Georgii.

Máramaros vármegye levéltárában »Nemes családok iratai Petrovay I. szám« jelzet alatt őrzött, a leleszi konvent által Petrovay Farkas kérelmére 1829 november 8-án kiállított eredeti átiratból.

XLVI.

1504 május 14. Buda. Anna királyné megerősíti Imre Tamás huszti és Szász Lőrincz szigeti bíró kérelmére a máramaro i öt városnak a régi királyoktól és királynéktól kapott kiváltságait, minthogy leveleik részint elvesztek, részint az oláhok által, a kik régebben ott dűltak, elégettettek: Hogy a Fekete erdőt s az ottani mezőket, szántóföldeket és halászóvizeket szabadon használhassák, hogy juhaik és sertéseikből sem az ispán, vagy más tiszt, sem az oláhok tizedet ne szedhessenek, hogy az ispán ne akadályozza őket, ha élelmi szereket eladás végett ki akarnának szállítani Máramarosból, hogy a mi perek előttök indúttainak, ha nem tartoznak egyenesen a kincstár vagy a vármegyeispán elibe, azokban ítélkezhessenek, az elégedetlen peres fél a 24 esküdthöz fellebbezhessen, innen a bíróhoz, végre a királynéi udvarbíróhoz, hogy a gonosztevőket elfoghassák, elítélhessék és büntethessék, de az ilyen elfogott gonosztévőt a bíró beleegyezése nélkül szabadon ne bocsájthassák.

Nos Anna dei gracia regina Hungarie et Bohemie etc. memorie commendamus tenore presencium significantes: Quod venientes

nostre majestatis in presenciam fideles nostri circumspecti Thomas Emerici judex oppidi Huzth, necnon Laurencius Zaz judex oppidi nostri Zigetth in suis, omniumque judicum et juratorum cicium communitatumque quinque oppidorum nostrorum Maramorosiensium nominibus exposuerunt nobis: Quod licet ab antiquis temporibus certis libertatibus, prerogativis et privilegiis usi fuissent: ut videlicet libere et pacifice pecora sua in sylvas nostras reginales, Nigras appellatas, et campos adjacentes agere pascique sed et aquis nostris et aquarum fluviis uti, fructumque exinde capere potuissent, nec ab hujusmodi eorum pecoribus propterea decimas quispiam officialis noster exigendi habuisset libertatem, similiter eciam res et bona eorum ad partes exteriores, extra videlicet terram Maramorosiensem ducere, et dum comes hujusmodi res et bona, victualia scilicet eorum pro se emere voluerit, liberam vendendi eandem cuicumque voluerint habuissent facultatem, nullo comite vel officiali nostro ipsos impediens. Preterea et inter coetera sua privilegia hoc unum habuisse, quod omnes causas, que non directe ad cameram nostram vel comitem nostrum cameralem pertineret, inter se se subortas, similiter et malefactores, capitali crimine reos, ipsi in singulis oppidis judicare et justiciam administrare, absque ullum comitum nostrum impedimento, potuissent. Cum vero parti judicium hujusmodi ipsorum non placeret, illi ad conspectum vigintiquatuor juratorum, a quibus ad locum interrogatorium Szólós, quorum de hinc sententia non contenti, causam eandem coram nobis in curiam nostram provocare scivissent super que eciam privilegia sua se literas dominorum regum et reginarum Hungarie predecessorum nostrorum habuisse asserebant, attamen sive per injuriam, sive per valachorum, illam terram olim igne ferroque vastatum, insidios amisissent, quod eorum comites cognoscentes, ipsos in hujusmodi privilegiis suis prescriptis non nunquam turbarent et impedirent, in derogamen privilegiorum suorum prescriptorum et prejudicium manifestum. Propterea humili cum instancia nobis supplicarunt: quatenus supra expressa privilegia pro ipsis et successoribus eorum reformandas et literis denuo concedendas perpetuo successivis temporibus duraturas innovare dignaremur. Nos igitur pretactorum fidelium nostrorum supplicatione clementer exaudita, nolentes eosdem antiquis eorum libertatibus per quempiam spoliari quinpotius concessionibus graciosis communerare... eisdem et successoribus eorundem duximus. Imo concedimus, annuimus et decernimus per presentes, ut amodo deinceps perpetuis successivis temporibus ipsi et singuli eorum sylvis nostris Nigris appellatis, campis et agris, necnon aquarum piscaturis nostris regina-

libus, ibidem existentibus, illis dumtaxat, que ad castrum nostrum pro sustentacione ipsius oppropriate, designate et annexe fuerint acceptis, libere et pacifice uti, frui, nec per aliquem comitem impedire, prohiberique possint atque valeant. Item ut racione pecorum suorum, ovium scilicet et porcorum, nemo comes vel alius subditus noster, neque valachi a prefatis subditis nostris, quoties illa ad sylvas, campos pascuaque perexpulsa egerint decimas quovis racione capere possint ac debeant. Item ut res et bona eorum, dum ad partes exteriores eadem ducere, vendereque voluissent, si comes noster Maramorosiensis hujusmodi res sive victualia pro camere, castrique necessitate emere voluerit, liberam educendi et cui voluerunt vendendi habeant libertatem, nullo comite ipsos prohibente. Item ut amodo deinceps omnes causas eorum coram eis motas, non directe ad cameram, sive comitem Maramorosiensem ipsum pertinentes, judicare, et inde non contentis partibus eorum, juratis vigintiquatuor, huic ad locum ipsorum interrogatorium prenommatum Szőlős appellare, a quo denu coram iudice provocare, postremum autem in presenciam et curiam nostram ab ipso iudice appellandi, provocandique liberam habeant potestatem, ut malefactores, capitis criminis reos, ipsi capere iudicareque et condemnare juxta antiquum eorum privilegium, hoc tamen adjuncto : quod neminem hujusmodi malefactorum sine consensu iudicis prius requisito, emittere et libertati restituere possint ac valeant. Mandamus idcirco fidelibus nostris comiti vel vicecomiti vel officialibus nostris Maramorosiensibus presentibus et futuris quibuscunque, quatenus a modo deinceps pretactos subditos nostros prescriptis libertatibus et privilegiis pacifice uti, nec eosdem contra hanc nostram concessionem impedire, seu impediri facere, turbareve debeatis, nec sitis ausi modo aliquali. Presentibus, quas rubro premissorum sigillo nostro pendenti communiri facimus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude decimaquarta die mensis maji anno domini millesimo quingentesimo quarto, coronacionis vero nostre felicis regni Hungarie anno secundo.

Máramaros vármegye levéltárában »Öt koronaváros III. 1769 I/1.« jelzet alatt őrzött hiteles másolatról.

XLVII.

1505 márczius 10. Pest. Szentgyörgyi és Bazini Péter országbíró és erdélyi vajda elrendeli Kricsfalvi Szotjka István és János, valamint Kricsfalvi Bencze Miklós és András kérelmére, hogy birtokaik Kricsfalva, Darva és Csománfalva határai bejárattassanak.

Amicis suis reverendis conventui ecclesie de Lelez, comes Petrus comes de Sancto Georgio et de Bozin iudex curie serenis-

simi principis domini Vladislai dei gracia regis Hungarie, Bohemie etc. ac vajvoda Transylvanus amiciciam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis nobilium Stephani et Joannis Sztojka de Kritsfalva, necnon Nicolai et Andree Bentze de eadem Kritsfalva predicta, quomodo possessiones ipsorum Kritsfalva predicta, ac Darva et Chomanfalva vocate, omnino in comitatu Maramorosiensi existentes habite, apud manus ipsorum pacifice habite, circumquaque parte legitima reambulacione et metarum ereccione plurimum indigerent. Superquo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem, pro testimonio fidedignum, quo presente Joannes de Vajnak, aut Jacobus de eadem, vel Sandrinus Vana de Bedii, aliis absentibus homo regius ad facies prescriptarum possessionum Kritsfalva, Darva et Chomanfalva vicinis et commetaneis earundem universis inibi legitime convoratis et presentibus accedendo reambulet easdem per suas veras metas et antiquas, novas juxta veteres in locis necessariis erigendo, reambulasque et ab aliorum juribus possessionariis metaliter distinctas et separatas relinquat easdem eisdem jure ipsis incumbente perpetuo possidendas si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatos exponentes regiam in presenciam ad terminum competentem racionem contradiccionis eorum reddituros. Et post hec hujusmodi possessionarie reambulacionis et novarum metarum ereccionis seriem cum cursibus metarum inibi erigendarum ac contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premisse reambulacioni intererunt nominibus terminoque assignato ut fuerit expediens . . . to domino nostro regi fideliter rescribatis. Datum in civitate Pestiensis feria secunda proxima ante festum beati Gregorii pape, anno domini millesimo quinquagesimo quinto.

Amicis suis reverendis conventui ecclesie de Lelez pro nobilibus Stephano et Joanne Stojka de Kritsfalva et aliis introscriptis. Reambulatorie.

Possessione in Kritsfalva regius Joannes de Vajnak dicit nemo contradixit statucioni. Vicini et commetanei: Nicolaus Feyr de Uglya, Thomas filius, Stephanus Volaz de eadem Uglya, ac Thomas Sandor jobbago et judex nobilium Kun de Rosal tantummodo renovacioni metarum possessionis Chomanfalva contradixit. Omnino jobbago providus Thomas Vathaman dictus Simonis Risko in Kevesligeth commorans in personis Simonis Risko, Petri similiter Risko, Stephani Roman de Kevesligeth dominorum suorum a parte possessionis Kevesligeth. Aliis possessionibus nemo contradixit. Regius homo ut dixit concor-

dancia esset per partes, fassio facta preterquam Chomanfalva predicta.

Máramaros vármegye levéltárában: »Nemes családok iratai Bencze I. szám« alatt őrzött, gróf Pálffy János nádorispán rendeletére és Kövesligethi Risko László kérelmére a leleszi konvent által 1751-ben kiadott levelének hiteles másolatáról.

XLVIII.

1505 szeptember 20. Kornis Benedek prépost és a leleszi konvent bizonyítja, hogy Dolhay Ambruzs özvegye, Chapy Potencziana hitbéri és jegyajándéki követelésére nézve Dolhay Péter Chapy Gergelyt kielégítette.

Nos Benedictus Kornis prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez memorie commendamus: Quod nobilis Gregorius, filius condam Alberti Chapy de Ezen coram nobis constitutus sponte et libere est confessus in hunc modum: Quod quia sibi egregius Petrus de Dolha, de et super dote et rebus paraphernalibus quondam nobilis domine Potenciane, filie olim Achacii de Chap, avi ejusdem Gregorii, consortis utputa quondam Ambrosii de dicta Dolha, eidem autem, de universis possessionibus, porcionibusque et juribus possessionariis dicti quondam Ambrosii de predicta Dolha, domini et mariti sui, ubivis et in quibuscumque comitatibus habitis et existentibus, juxta regni consuetudinem cedere et provenire debentibus, plenariam et omnimodam impendisset solutionem, imo impendit et satisfecit. Super qua quidem solutione et integra satisfaccione predictorum dotis et rerum parafernalium annotate domine Potenciane prefatus Gregorius Chapy effective contentus, memoratum Petrum de Dolha exinde quietum et expeditum reddidisset et commisisset, imo reddidit et modis omnibus absolutum commisit coram nobis vigore et testimonio presencium mediante. Datum in vigilia festi beati Mathei apostoli et evangeliste, anno domini millesimo quingentesimo quinto.

A gróf Teleki család gyömrői levéltárában I. L. XX. kötet 19. szám alatt őrzött eredetiről.

XLIX.

1508 junius 9. Buda. Ulászló király új adomány czímén Váncsfalvy György, Dán, Todor, Lukács és Ferencznek adományozza Váncsfalva, Nánfalva és Disznópatak nevű birtokokat, melyeket már őseik is békében birtak s ők is birják.

Commissio propria domini regis.

Nos Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. memorie commendamus tenore presencium, quibus expedit universis: Quod nos attentis et consideratis fidelitati et fidelium

serviciorum meritis fidelium nostrorum nobilium Georgii, Daan, Theodori, Luce et Francisci de Wanchfalw per eosdem primum sacre dicti regni nostri Hungarie corone, tandemque majestati nostre sub locorum et temporum varietate cum omni fidelitatis constancia exhibitis et impensis totales possessiones ipsorum Wanchfalwa, Naanfalwa et Diznopataka vocatas, omnino in comitatu Maramorosiensi existentes et habitas, in quarum pacifico dominio ydem Georgius, Daan, Theodorus, Lucas et Franciscus, progenitores ipsorum ab antiquo perstitisse, seque ipsos perstitere asserunt etiam de presenti. Item totum et omne jus nostrum regium, si quod in prefatis possessionibus qualitercumque, haberemus aut nostram ex quibuscumque causis, vijs, modis et racionibus concerneret majestatem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, puta terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetibus, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis et vinearum promontorijs, aquis, fluvijs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis, molendinorumque locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinenciarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis, premissis ut prefertur stantibus et se habentibus, memoratis Georgio, Daan, Theodoro, Luce et Francisco de Wanchfalwa, ipsorumque heredibus et posteritatibus universis nove nostre donacionis titulo dedimus, donavimus et contulimus. Imo damus, donamus et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam pariter et habendam, salvo jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Bude feria sexta proxima ante festum Pentecostes anno domini millesimo quingentesimo octavo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno decimo octavo, Bohemie vero tricesimo octavo.

Néhai Vánecsfalvi Jura János nyug. kir. járásbíró úr levéltárában őrzött, hártýára írott eredetiről.

L.

1514 április 9. Buda. Ulászló király megtiltja mindenkinek, hogy Huszt, Visk, Técső, Hosszúmező és Sziget város polgárai, lakosai s ezek szolgálói felett ítélni, őket elmarasztalni s javaikat lefoglalni ne merészeljék, hanem ha kinek keresete van ellenök, azt a városok birái és esküdt polgárai előtt szorgalmazzák. A királyi és mások vámosait pedig eltiltja attól, hogy a nevezettektől akár szárazon, akár vízen bármiféle vámot szedhessenek.

Wladislaus dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. fidelibus nostris universis et singulis dominis prelatís, baronibus, comitibus,

castellanis, nobilibus, isporumque officialibus, item civitatibus, oppidis et villis, earundemque rectoribus, iudicibus scilicet et villicis, quibus presentes ostenduntur salutem et gratiam. Cum justi pro injustis non debeant aliquatenus impediri, fidelitati igitur vestre harum serie firmiter precipiendo mandamus, quatenus dum et quando ac quociescumque fideles nostri circumspecti cives, populique et inhabitatores oppidorum Huzth, Visk, Thechew, Hozzu-Mezew et Zigeth, aut homines et familiares ipsorum, presencium scilicet ostensores pro victuum suorum necessaria adquisicione, diversa climata regni nostri perlustrari cum rebus et mercibus suis ad vestras terras, tenutas, possessiones, honores et officiolatus ac vestri in medium pervenerint, extunc ipsos, hominesque et familiares eorundem ad quorumvis instanciam in personis iudicare vel vestro adstare iudicatu compellere, resque et quevis bona mercimonia ipsorum civium arestare seu prohiberi facere nequaquam presummatis, nec sitis ausi modo aliquali. Si qui enim quidcumque accionis vel quescionis contra annotatos cives, hominesque et familiares ipsorum pretactos habent vel habere pretenderint, hi id in presenciiis iudicum et juratorum civium prelibatorum oppidorum legitime prosequantur, ex quorum parte ipsi omni contra ipsos querulanti meri juris et justicie ac debite satisfaccionis complementum exhibebunt, prout dictaverit ordo juris: Preterea, quia prefati universi cives, hospites et populi prefatorum oppidanorum antique ipsorum libertatis prerogativa, per divos reges Hungarie, nostros scilicet predecesores, ipsis graciose concessa relinquantes a solutione cujuslibet tributi, tam de personis propriis, quam de rebus et bonis esuis mercimomialibus fieri debentibus penitus et per omnia exempti esse perhiberentur et supportati: ideo vobis universis et singulis tributariis nostris scilicet et aliorum quorumque in terris et super aquis ubilibet constitutis [firmiter] damus in mandatis, quatenus a prefatis civibus, hominibusque et familiaribus ipsorum, necnon rebus et bonis eorundem in locis dictorum tributorum, tam nostrorum, quam aliorum quorumcumque in eundo et redeundo atque passuando contra libertates eorum nullum tributum, nullamve tributariam solucionem petere et exigere, petique et exigi facere aliquatenus presummatis... Datum Bude in dominica proxima post festum sancti Francisci confessoris anno domini 1514, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno 24-to, Bohemie vero 44-to.

Máramaros vármegye levéltárában: »Öt város III. 1769 I/1.« jelzet alatt őrzött hiteles másolatról.

LI.

1516. Buda. Lajos király ugyanolyan tartalmú levelet ad ki a máramarosi öt koronaváros polgárai részére, a milyent atyja, Ulászló király adott volt 1514 április 9-én. (Lásd a fentebb közlött L. sz. oklevelet.)

Ludovicus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris omnibus et singulis dominis prelatibus, baronibus, comitibus, castellanis, nobilibus, ipsorumque officialibus, item civitatibus, oppidis et villis eorundemque rectoribus, iudicibus scilicet et villicis, quibus presentes ostenduntur salutem et gratiam. Iusti pro injustis et innoxii pro . . . excessibus non debeant aliquatenus impediri, fidelitati igitur vestre harum serie firmiter precipiendo mandamus, quatenus dum et quando ac quociescumque fideles nostri circumspecti cives populique et inhabitatores oppidorum Huzth, Visk, Thechew, Hozzu-Mezew et Zigeth, aut homines seu familiares ipsorum presencium scilicet exhibitores, pro victuum suorum necessaria adquisicione, diversa climata regni perlustrantes cum rebus et mercibus suis ad vestras terras, tenutas, possessiones, honores et officiolatus, ac vestri in medium pervenerint, extunc ipsos, suosque homines et familiares pretactos ad quorumvis instanciam in personis iudicare, vel vestro adstare iudicatu compellere, resque et quevis bona mercionalia ipsorum civium arestare seu prohiberi facere nequaquam presummatis, nec sitis ausi modo aliquali, signanter vero pro debitis, delictis seu excessibus aliorum. Si qui enim aliquid accionis vel quescionis contra annotatos cives, hominesque suos et familiares prefatos, habent vel habuerint, hi in presenciis iudicum et juratorum civium dictorum quinque oppidorum legitime prosequantur, ex parte quorum ipsi omni contra ipsos querulanti meri juris et justicie ac debite sati faccionis complementum exhibebunt, prout dictaverit ordo juris. Preterea quia prefati universi cives, hospites et populi prefatorum oppidanorum antique ipsorum libertatis prerogativa per divos reges Hungarie, nostros scilicet predecessores, ipsis graciose concessa relinquantes a solucione cujuslibet tributi, tam de personis propriis, quam de rebus et bonis suis mercimonialibus fieri debentibus poenitus et per omnia exempti esse perhiberentur et supportati: ideo vobis universis et singulis tributariis nostris scilicet et aliorum quorumcumque in terris et super aquis ubilibet constitutis, firmiter damus in mandatis, quatenus a prefatis civibus, hominibusque et familiaribus suis necnon rebus et bonis eorundem in locis dictorum tributorum, tam nostrorum, quam aliorum quorumcumque in eundo et redeundo atque passuando, contra libertates eorum nullum tributum, nullamque tributariam solucionem petere et exigere,

petive seu exigi facere aliquatenus presummatis . . . Datum Bude die . . . mensis . . . anno domini 1516.

III. Ferdinánd király 1652 szeptember 12-én kelt megerősítő átiratából.

LII.

1516 julius 23. Buda. Szentgyörgyi és Bazini Péter országbíró elrendeli, hogy Bilkey György és másik György, valamint Lipcsey György iktattassanak be Urmezey Péter fia, János és Mik fia János lipcsei és herincsei részirtokaiba.

Amicis suis reverendis conventui ecclesie de Lelez comes Petrus de Sancto Georgio et de Bazin judex curie serenissimi principis, domini Ludovici, dei gracia regis Hungarie, Bohemie etc. amiciciam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis nobilium Georgii filii condam Stephani filii olim Elie de Bylke, necnon alterius Georgii filii condam Nicolai filii Petri Bolond de eadem Bylke, ac alterius similiter Georgii filii condam Stephani de Lypche, quomodo ipsi in dominium totalium porcionum possessionariarum nobilium condam Joannis filii olim Petri de Urmezeu, ac alterius Joannis filii Mik de eadem Urmezeu in possessionibus Herenche et Lypche vocatis in comitatu Maramorosiense existentibus habitis, ipsos exponentes vigore cujusdam contractus, alias inter progenitores ipsorum exponencium ac condam utrumque Joannem de Urmezeu predicta, mediantibus certis literis, super inde confectis, initi, jure perpetuo concernencium, legitime vellent introire. Super quo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Joannes, aut Petrus vel Lazarus, Ztoyka dicti, de Krichfalw, sive Joasko de eadem, sin Janco de Vane (?), vel Joannes, vel Petrus de Dolha, aliis absentibus homo regius, ad facies prescriptarum possessionum Herinche et Lypche, consequenterque pretactarum porcionum possessionariarum dictorum utriusque Joannis de Urmezeu, in eisdem habitarum, vicinis et commetaneis earundem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo introducat prefatos exponentes in dominium earundem, statuaturque easdem eisdem, simul cum cunctis ipsarum utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, premissis jure ipsis incumbente perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatos exponentes regiam in presenciam, ad terminum competentem, racionem contradiccionis eorum reddituros. Et post hec hujusmodi introduccionis et statuccionis seriem, cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premisse statuccioni inter-

erunt nominibus, terminoque assignato, ut fuerit expediens, dicto domino nostro regi suo modo fideliter rescribatis. Datum Bude feria quarta proxima post festum beate Marie Magdalene, anno domini millesimo quingentesimo decimo sexto.

Relacionis series habetur talismodi continencie: Execucio facta est in festo Michaelis in villa Herinche, et eciam alia execucio facta est secundo die in villa Lypche, homo regius Joannes de Dolha, testimonium frater Valentinus.

Máramaros vármegye levéltárában: »Nemes családok iratai Lipcey IV. szám« jelzet alatt őrzött másolatról.

LIII.

1517 április 28. Buda. Lajos király új adomány czímén Gyulafalvi Rednik Györgynek és Istvánnak, Ficze Miklós és Simonnak, valamint Pap Jánosnak adományozza ősi birtokaikat, melyeket elődeik is békességesen birtak volt, úgy mint egész Gyulafalvát, Sugatagot, Hernécset, Kopácsot, másnéven Nagypatakot, Krácsfalvát és Hotinkát, úgyszinte Desze és Hodpatak felelését, s elrendeli, hogy azok birtokába bevezettessenek.

Ludovicus dei gracia Hungarie, Bohemie etc. rex fidelibus suis conventui ecclesie sancte crucis de Lelez salutem et gratiam nostram. Cum nos attentis et consideratis fidelitate et fidelibus serviciis fidelium nostrorum nobilium Georgii et Stephani de Gyulafalva, dictorum Rednik, item Nicolai et Simonis Ficze, ac Joannis presbyteri de eadem Gyulafalva, que ipsi in primis sacre hujus regni corone ac tandem majestati nostre, pro locorum et temporum varietate, in publicis eciam expeditionibus tempore pie memorie genitoris nostri, factis juxta possibilitatis exigenciam fideliter exhibuerunt et impenderunt, et in futurum quoque pari fidelitate exhibituros et impensuros confidimus, totales igitur et integras possessiones ipsorum Gyulafalva predictam, Sugatag, Hernech, Kopach alias Nagypatak, Kratzfalva et Hotinfalva, item medietatem possessionum Deze et Hatpatak vocatarum, omnino in districtu nostro Maramarosiensis existentes habitas, in quorum quieto et pacifico dominio, ut majores et progenitores ipsorum, ipsi quoque de presenti existerent, totum item et omne jus nostrum regium, si quod in dictis possessionibus haberemus, et collacionem nostram qualitercumque et ex quibuscumque causis, viis, modis et rationibus concerneret [majestatem nostram], simul cum cunctis suis utilitatibus et petrinenciis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, sylvis, nemoribus, alpiibus, aquis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quovis nominis vocabulo vocitatis, utilitatum et pertinenciarum suarum integritatibus,

ad easdem et idem de jure et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis liminibus existentibus premissis tamen uti prefertur stantibus et se habentibus, memoratis Georgio, Stephano, Nicolao, Simoni et Joanni de jamdicta Gyulafalva fratribus alias invicem condivisionalibus, ipsorumque heredibus universis, nove nostre donacionis titulo in perpetuum, salvo jure alieno, vigore aliarum literarum nostrarum donacionalium, super inde emanatarum, graciose dederimus, donaverimus et contulerimus, velimusque eosdem in dominium dictarum possessionum ac juris nostri regii in eisdem habiti; per vos legitime introduci. Pro eo fidelitati vestre firmiter precipimus et mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Simon Sztojka de Krichfalva [seu] Vlad de Bartzanfalva, sin Joannes Radul de Somos aliis absentibus homo noster ad facies predictarum possessionum vicinis et comitaneis suis universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo introducat prefatos Georgium, Stephanum, Nicolaum, Simonem et Joannem de sepefata Gyulafalva in dominium earundem, statuaturque easdem eisdem jure ipsis expresse nove nostre donacionis titulo incumbente perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet ipsos contra annotatos exponentes nostram in presenciam, ad terminum competentem, rationem contradiccionis eorum reddituros. Et post hec ipsarum introduccionis et statucionis seriem, cum nominibus contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, terminoque assignato nobis fideliter rescribatis. Datum Bude feria tertia proxima post festum beati Georgii martyris anno domini millesimo quingentesimo decimoseptimo.

A leleszi konventnek a beiktatásról 1517 augusztus 4-én kiállított s itt alább az LV. szám alatt közlött bizonyságleveléből.

LIV.

1517 julius 13. Buda. Lajos király megparancsolja Perényi Gábor és Pogány Zsigmond máramarosi kamaragrófoknak, a helyetteseiknek és egyéb tisztviselőknék, valamint az öt koronaváros bíráinak és esküdt polgárainak, hogy az öt városban lakó nemeseket, a kiket királyi elődei minden teherviselés alól felmentettek volt, s a kik azon kiváltságot is nyerték, hogy a kamarából sót kiemelhetnek, azt kihozhatják és árúsíthatják, — semmiféle teherviselésre se kényyszerítsék és a só árúsításában ne gátolják, de mindazonáltal ügyeljenek, hogy ezen kiváltsággal visszaélés ne történjen s abból a királyra kár ne háramoljon.

Ludovicus dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. fidelibus nostris magnifico Gabrieli de Peren et egregio Sigismundo Pogan,

comitibus camerarum salium nostrarum Maramorosiensium, eorundemque vicecomitibus et aliis factoribus, necnon iudicibus et juratis civibus oppidorum Huzth, Visk, Techew, Hozzumezew et Zigeth presentibus et futuris, presens scriptum visuris, salutem et gratiam. Expositum existit majestati nostre in personis fidelium nostrarum nobilium, in ipsis quinque oppidis nostris commorantium, quod ipsi, quamvis ex concessione et graciosae provisione divorum regum Hungarie, predecessorum nostrarum felicis memorie, ab omni solutione taxarum ordinariam et extraordinariam, necnon impensione serviciorum nobis, et in medium oppidanorum, quomodocumque faciendis et prestandis, ab aliis etiam omnibus oneribus exempti in perpetuum sint, hac denique iidem specialis gratia prerogativa condonati habeantur, ut ipsi, et quilibet eorum, continuis semper temporibus, in cameris nostris Maramorosiensibus sales levare et educere atque vendere possunt. Vos tamen ipsos contra huiusmodi eorum libertates diversi modo impediretis, et eos modo ad solutionem taxarum, modo exhibitionem serviciorum cogere, neque permetteretis eosdem continuo, et quando ipsi vellent, sales levare, educere et vendere in manifestum derogamen libertatum eorum et damnum. Supplicatum itaque existit majestati nostre pro parte eorundem nobilium, ut ipsis circa premissa de condigno remedio consulere dignemur. Quorum supplicationibus, tanquam justis, exauditis, nolentes ipsos nobiles libertatibus eorum per quempiam frustrari, volumus et fidelitati vestre harum serie firmiter mandamus, quatenus acceptis presentibus, et premissis sic se habentibus, deinceps prescriptas libertates prefatis nobilibus, in dictis oppidis nostris Huzth, Visk, Techew, Hozzumezew et Zigeth commorantibus, per divos, ut premittitur, reges Hungarie concessas, juxta eorum privilegia, prius per vos perlecta et intellecta, inviolabiliter semper observare, et observari facere, eosque et eorum quempiam, contra illos, ad aliquam solutionem taxarum, aut serviciorum impensionem, cogere nullo modo audeatis, salesque eisdem, continuis semper temporibus, levare, educere et vendere permittere debeatis et teneamini. Providentes tamen et caventes ne ipsi, vel aliqui eorum suis libertatibus abutantur et per hoc camere nostre libertas impediatur et nobis damnum eveniat aliquale. Aliud nulla ratione facere presumatis. Presentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum Bude in festo sancte Margarethe virginis et martyris, anno domini millesimo quingentesimo decimo septimo.

Máramaros vármegye levéltárában : »Öt koronaváros III. 1783/36.« jelzet alatt őrzött hitelesített másolatról.

LV.

1517 augusztus 4. Kornis Benedek prépost és a leleszi konvent bizonyítják, hogy Gyulafalvi Rednik György és István, Ficze Miklós és Simon, valamint Pap János Lajos király új adománya czímén ellentmondás nélkül lettek beiktatva Gyulafalva, Sugatag, Hernécs, Kopacs, másnéven Nagypatak, Krácsfalva és Hotinka egész birtokok, valamint Desze és Hodpatak (ma Bréb) felerészének birtokába.

Omnibus christifidelibus presentibus pariter et futuris, presentium noticiam habituris Benedictus Kornis prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod nos literas serenissimi principis domini nostri, domini Ludovici, dei gracia Hungarie, Bohemie etc. regis nobis directas, honore, quo decuit recepimus in hec verba :

Ludovicus dei gracia Hungarie, Bohemie etc. rex . . . (Lásd a királynak 1517 április 28-án kelt s itt fentebb, a XLV. szám alatt kiadott iktatóparancsát.

Nos igitur mandatis serenissimi principis, domini nostri regis obedire cupientes ut tenemur, una cum prefato Simone Sztojka de Krichfalva homine ejusdem domini nostri regis, unum ex nobis videlicet fratrum P . . . presbyterum ad premissa peragenda pro testimonio transmisimus. Denum iidem ad nos reversi nobis voce consona retulerunt : quomodo ipsi feria secunda proxima post festum divisionis apostolorum anno domini millesimo quingentesimo decimoseptimo ad facies prefatarum possessionum Gyulafalva, Sugatag, Hernech, Deze, Kopach alias Nagypatak, Krachfalva, Hatpatak et Hotinfalva, in dicto comitatu Mararosiensis adjacencium, vicinis et commetaneis earundem universis inibi legitime convocatis et presentibus Stecz de Bártfalva, dicto Joanne Radul de Somos, Lazaro Bud de Budfalva, Joanne Vinz de eadem et Paulo Kis giudice de Felsew Bania accessissent, in quarum faciebus legitimis et consvetis diebus permanendo prefatosque Georgium et Stephanum de Gyulafalva dictos Rednik, et preattactos fratres suos condivisionales in dominium earundem introducendo statuissent easdem eisdem cum suis cunctis utilitatibus et pertinenciis universis premissis jure ipsis incumbente possidendas, nullo contradictore inibi apparente. In cujus rei memoriam stabilitatemque perennem presentes literas nostras privilegiales sigilli nostri appensione munimine roboratas duximus concedendas. Datum sedecimo die diei introductionis statucfonis et execuiois premissarum anno domini supradicto. Benedictus Kornis prepositus.

U. o. »Nemes cs. iratai Rednik 53. sz.« hiteles másolatról.

LVI.

1519 márczius 3. Buda. Lajos király előrebocsátja, hogy midőn márczius 1-én törvényszéket ülne, megjelent előtte Petrovay Péter, a ki Petrovay János és Váncsfalvy György nevében tiltakozást adott be az iránt, hogy Dolhay Péter, a tiltakozók ellen néhai Ruzskovai Dolhay Mihály birtokai iránti perükben, meg nem jelenésük miatt az országbírótól elmarasztaló ítéletlevelet vett ki, mely tiltakozás után előadta, hogy sürgős dolgaik miatt nem jelenhettek meg a határ-időre, s kéri Dolhay Pétert az országbíró elébe idéztetni, a mikor is védelmököt elő fogják adni, mire a király megparancsolja a leleszi konventnek, hogy az országbíró ítéletének végrehajtására tanújokat ne küldjék ki, s ha már kiküldötték volna, arról a jelentést Dolhay Péter részére ne állítsák ki, hanem küldjék ki tanújokat, a kinek jelenlétében a királyi ember a váradi s a váradelőfoki káptalanokat és a jászói konventet, a kikhez az országbíró levele intéztetett, tiltsa el annak végrehajtásától és idézze meg Dolhay Pétert az országbíró törvényszéke elibe, az elmondott ügyben ítéletet veendő.

Ludovicus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus suis coventui ecclesie de Lelez salutem et graciam. Noveritis, quod nobis feria tertia proxima post festum beati Mathie apostoli proxime preteritum, una cum nonnullis dominis prelatiis, baronibus, magistrisque prothonotariis et regni nostri nobilibus, sedis scilicet nostre judicarie juratis assessoribus, hic Bude constitutis et existentibus, Petrus de Petrova in personis nobilium Joannis de predicta Petrova et Georgii de Wanchfalva, coram personalem veniens in presenciam, protestatus est eo modo: Quomodo egregius Petrus de Dolha in presenti termino vigesimi diei festi Epiphaniarum domini, proxime preteriti, ad quam scilicet terminum universe cause regnicolarum nostrorum, breves, necnon breves brevium pariter et transmissionales, per majestatem nostram generaliter fuerant prorogate, contra prefatos exponentes quasdam literas spectabilis ac magnifici comitis Laurencii de Vylak ducis Bosnensis, judicis curie nostre adjudicatorias pariter et prorogatorias, factum jurium possessionariorum nobilis condam Michaelis Dolhay de Ruskowa in se denotantes, in dicto termino vigesimi diei festi Epiphaniarum domini, coram eodem comite Laurencio duce judice curie nostre, quasdam literas judiciales, per non venienciam ipsorum protestancium, extraxisset, quibus extractis tandem literas ejusdem adjudicatorias, pro ipsorum parte emanari facere procurasset. Factaque hujusmodi protestacione annotatus Petrus Petrovay allegavit eo modo: Quomodo ipsi protestantes admodum arduis ipsorum negociis

prepediti, ad terminum discussionis et ad citacionis cause premissis tempore debito venire nequivissent. Ideo ipse annotatum Petrum Dolhay pro habendo de premissis iudicio contra se dicti iudicis curie nostre in presenciam convocari facere vellent et cum eo gravamine, quo regni nostri requirit consuetudo, respondere prompti essent et parati. Et quia allegacio dicti Petri Petrovay justa et juri consona nobis fore videbatur et admitti debebat, pro eo fidelitati vestre harum serie firmiter precipiendo mandamus, quatenus ad hujusmodi execucionem pretactarum literarum dicti iudicis curie nostre adjudicatoriarum faciendam et prorogandam vestrum testimonium minime dare, et neque mittere debeatis, sed si illud exmissetis, super execucione ipsas literas vestras relatorias eidem Petro Dolhay, contra jamfatos protestantes extradare non audeatis, quinocius . . . vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Jacobus et Stephanus Mirche de Vaynagh, aut Joannes de Leordina, vel Michael Bogdan de Kohnya, seu Joannes Wana de Bedew, aliis absentibus homo noster, de curia nostra regia per nos ad id specialiter transmissus, ad Varadiensem, necnon Sancti Stephani prothomartyris de promontorio Varadinense capitulum et conventus de Jazow ecclesiarum, cui scilicet pretacte litere dicti comitis Laurentii ducis, iudicis curie nostre, sonantes accedendo, inhibet idem eandemque et eosdem ab execucione prescriptarum literarum prenotati iudicis curie nostre adjudicatoriarum, et nihilominus evocet antelatum Petrum Dolhay in premissis iudicium recepturum ad tricesimum secundum diem diei evocacionis exhinc fiende computandum, dicti iudicis curie nostre in presenciam. Litis pendencia, si qua foret inter ipsos, non obstante. Insinuassetque ibidem eidem, ut sive ipse, termino in predicto, coram eodem iudice curie nostre, compareat et in premissis iudicium receperit, pretactasque literas dicti iudicis curie nostre, simul cum cunctis ipsarum processibus, causa in premissa secutis, coram prefato iudice curie nostre, exhibuerit bene quidem, alioquin non obstante ejusdem Petri Dolhay absentia, idem iudex curie nostre id faciet in premissis, quod juri videbitur expediri. Et post hec hujusmodi inhibicionis, evocacionis et insinuacionis seriem cum evocati et insinuati nomine, terminum ad prescriptum, nobis fideliter rescribatis. Datum Bude tercio die termini prenotati anno domini millesimo quingentesimo decimo nono.

A leleszi konventnek 1519 április 4-én kelt, s itt alább az LVII. szám alatt közzétett jelentéséből.

LVII.

1519 április 4. András prépost és a leleszi konvent jelenti Lajos királynak, hogy fentebb, az LVI. szám alatt közlött rendelete következtében Dolhay Pétert, Petrovay János és Váncsfalvy György ellen Bedői Vana János királyi ember az országbíró törvényszéke elibe megidézte, a váradi és váradelőfoki káptalanokat pedig az országbíró ítéletének végrehajtásától eltiltotta.

Serenissimo principi et domino, domino Ludovico dei gracia regi Hungarie et Bohemie etc. domino eorum graciosissimo Andreas prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez oracionum suffragia devotarum perpetua cum fidelitate. Vestra noverit serenitas, nos literas ejusdem prohibitorias, evocatorias et insinuatorias, nobis preceptorie loquentes et directas, summa cum reverencia recepisse in hec verba :

Ludovicus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. . . .
(Lásd Lajos királynak Budán 1519 márczius 3-án kelt s itt fentebb, az LVI. szám alatt közlött rendeletét.)

Nos igitur mandatis vestre serenitatis semper et in omnibus obedire volentes, ut tenemur, una cum prenotato Joanne Wana de Bedew, homine vestre serenitatis, per eandem de curia sua regia ad id specialiter transmissio, nostrum hominem, videlicet religiosum fratrem Ambrosium presbyterum ecclesie nostre predicte conventualem, ad premissa fideliter peragenda, nostro pro testimonio fidedignum, duximus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversi nobis uniformiter retulerunt in hunc modum : Quod prefatus homo majestatis vestre, dicto nostro testimonio presente, in festo beati Benedicti abbatis, proxime preterito, memoratum Petrum Dolhay de possessione sua Tharatz vocata, in comitatu Maramorosensi existente et habita, in premissis judicium receptrum, ad tricesimum secundum diem diei evocationis exhinc facte computandum, dicti judicis curie majestatis vestre evocasset in presenciam, litis pendencia, si qua foret inter ipsos, non obstante, insinuassetque ibidem eidem, ut si ipse termino in predicto coram eodem iudice curie majestatis vestre comparavit, et in premissis judicium receperit, pretactasque literas ejusdem judicis curie simul cum cunctis ipsarum processibus causa in premissa secutis, coram prefato iudice curie exhibuerit benequidem, alioquin non obstante ejusdem Petri Dolhay absentia, idem iudex curie majestatis vestre id faciet in premissis, quod juri videbitur expediri. Preterea idem homo regius memorato nostro testimonio semper presente annotatarum Varadiensis et sancti Stephani prothomartyris de promontorio Vara-

diense ecclesiarum capitulum ab executione prescriptarum literarum prefati iudicis curie majestatis vestre adjudicatoriarum, nobis nondum exhibitarum, neque directarum, sabbatho proximo post festum annunciacionis beatissime Marie virginis, similiter proxime transactum, inhibuisset. Datum decimo die ultime diei executionis pmissis, anno domini supradicto.

A leleszi koventnek 1667-ben kiadott, néhai Szilágyi István lyceumi igazgató úr gyűjteményében levő eredeti átiratából.

Közli: PETROVAY GYÖRGY.

A DEBRECZENI DIARIUM.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

A *Debreczeni Diarium* Debreczen sz. kir. város közlevéltárának egyik vaskos kéziratkötete. 23. szám alatt a városi jegyzőkönyvek kötetei közé van besorozva, azonban helytelenül, mert ez a Diarium nem a rendes városi jegyzőkönyvek közül való. Tartalma ezt kétségtelenül nyilvánvalóvá teszi. Mostani helyeresorozóját a kötet külseje téveszthette meg, mely csakugyan hasonlónak teszi a jegyzőkönyvek XVII. századbeli köteteihez. Rendes félív-formatumú vaskos kötet. Kötése erős barna borjúbőrből való, mely a sarkokon foszladozott. A két tábla teljesen borítva vele, azonban a bőr már erősen megkopott, úgy hogy a diszitmény csak halványan látszik rajta. Hosszukás négyszögű vonalozott keretből áll ez, melynek közeibe helyeztetett kettős szalagdísz egy kisebb négyszöget zár körül; közepén magyar motívumú rozetta, négy sarkán a közép felé irányzott virágdísz látható. A kötésnek úgy elülső, mint hátulsó lapján azonos a diszitmény. Az egész egyszerű, de csinos kivitelű préselt bőrmunka. A táblákon két, régen leszakadt bőrkapocs nyoma is látható.

Az egész kéziratkötet 670 lapos, azonban nincs minden lapja beírva; számos lap félig, sok pedig egészen beiratlanul maradt. Így az 556—582-ig terjedő lapok üresek. A kötet eredetileg nem volt lapszámozva, a számozás legújabb keletű. Az első lapon a város pecsétje és a levéltári számozás látható. A 2—4. lap üresen van hagyva, az 5. lap felső harmadát egészen elfoglalja a nagy antiqua betűkkel rajzolt cím, melyhez közvetlenül csatlakoznak azután a rendes kézírással írt följegyzések. Papirosa durva, erős írópapír, különböző alakú vízjegyekkel, melyek közül legtöbbször fordul elő: egy kürt, címerpajzsból kinövő három szál virág s egy halfarkú, kürtölő triton.

A kötet két, egymást váltogató kéz írása. Ezek közül az egyik, mely a följegyzések nagyobb részét s az egyes évek elején és végén található latin verseket írta, könnyen olvasható, kevéssé dűlt, tiszta betűket vet, a másik írása dűltebb, elhányt, nehezebben olvasható, a tinta fakultsága és a közbeszúrt jegyzések vagy törlések miatt pár helyt olvashatatlan.

Hogy kinek a megbízásából és kik írták e följegyzéseket, arról biztos tudomásunk nincs. Az egykorú városi jegyzőkönyvek nem emlékeznek meg róla, hogy valaki a magistratustól megbízást kapott volna a Diarium írására, sem pedig a följegyzések folyamán sehol világos utalást nem találunk arra, ki volt a följegyzések írója.

Mégis van egy körülmény, melyből kiindulva, föltevés alapján bár, de mégis megállapíthatjuk a Diarium nagyobb részének íróját.

Mint említettem s mint az a Diarium alább közölt szövegében olvasható, a följegyzések nagyobb s olvashatóbb írással készült részének írója az egyes évek elejét és végét magaszerzésű latin versekkel vezette, illetőleg fejezte be. E versek alá nevének kezdőbetűit is odajegyezte: *S. T.* A versek jól perdülő, eléggé sikerült latin hexameterek, melyekben szerzőjük az elmúlt esztendő végén s az új elején lelkét eltöltő s leginkább városa sorsára vonatkozó érzelmeit verselte meg. Úgy ezek, mint a latin költőkből vett idézetek s a följegyzések során számtalanszor előkerülő latin terminusok és szólások kétségtelen tanubizonyosságai a Diarium írója nem mindennapi latin készülségének. Ezen a nyomon haladva, nagyon valószínűnek látszik, hogy a Diarium írója nem volt más, mint a följegyzések során több ízben szereplő *Takács István* deák (Stephanus Takács), a városi magistratus egyik irnoka, tehát deákos tanultságú, tollforgató ember, beosztva a főbíró, vagy a főjegyző mellé azzal a megbizatással, hogy a város ügyes-bajos dolgairól e mozgalmas, zajos időkben *pro memoria* rendszeres naplót vezessen. A városnak ez időben több ilyen, fizetéssel és többféle mellékjövedelemmel bíró litteratus deákja volt, kik a városi administratio sokféle írásmunkáit végezték s kik közül került ki a városi levéltár gondozója, a *registrator* is. Ezek közé tartozhatott s talán éppen a registrator volt Takács István. Főlebbvalói megbecsülték, erre mutat az, hogy több ízben vett részt a város ügyeiben járó fontosabb kiküldetésben, így — mint a Diariumból olvasható — 1683 jan. 20-án őt küldik egyik deputatusként Miskolczra »praedicator keresésére«. Hogy ő lehetett a Diarium egyik írója, némileg következtetni lehet abból is, hogy míg a számtalan követjárásban szereplő debreczeniek nevei kivétel nélkül csonkítatlanul

vannak leírva, a Takács István nevet legtöbbször csak rövidítve, így találjuk: T. István, vagy T. István Deák; a följegyzések írója mintegy fölöslegesnek találta a saját maga nevét egészen kiírni. A kisebbik rész írója valamelyik irnoktársa lehetett, a ki Takács István távollétében, vagy, ha más elfoglaltsága akadályozta, híven beleírta a napi eseményeket a Diariumba.

Tartalmilag a Diarium igen értékes és még ki nem aknázott documentumait foglalja magában a XVII. század műveltség-történetének. A hódoltság-korabeli Debreczen életének hű tükrét kapjuk benne e város legzivatárosabb öt esztendejéből. A mi említésre méltó esemény a város belső életében ez öt esztendő alatt történt, apróra följegyezve mind helyet talál e kötetben. Nagy politikai események: Thököly hadakozásai, török-, tatár-, német-, kurucz-járás, azután városi belső dolgok: bíró- és pap-tétel, alkudozások a hatalmaskodó török pasákkal, német generálisokkal, belső zavargások, adószedések, állandó és sűrű követ-járások a világ minden tája felé, birtokszerzések, rendelkezések a városi jövedelmekről, kereskedőket és iparosokat illető fontosabb végzések és sok más mindenféle városi ügyesbajos dolgok, »bántódások«, »búsulások« hűséges és pontos följegyzőre találnak Takács István deákban. Együttesen e napi följegyzések érdekes, mozgalmas képét adják egy hódoltság-korabeli nagy magyar város külső és belső életének.

Belső értékben vetekszik a Diarium a Bartha Boldizsár nevezetes Rövid Krónikájával, bizonyos tekintetben felül is múlja, mert míg Bartha Boldizsár csak a szerinte följegyzésre érdemes dolgokat örökíti meg, addig a Diarium írója a napi apró-cseprő, jelentéktelen eseményeket is följegyzí s megbecsülhetetlen szolgálatot tesz vele e kor műveltségtörténete megírójának.

Mint említettem, a Diarium anyaga még kiaknázatlan. De nem teljes egészében. A kötetet használta már *Szűcs István*, három kötetes ismert Debreczen történelmében, azonban nagyon kevés, majdnem tisztán a nagy politikai eseményekre vonatkozó adataira terjedt ki figyelme. Több hasznát vette a kötetnek *Zoltai Lajos* egyik munkájában (Debreczen a török uralom végén. Budapest, 1905.), azonban ő is aránylag keveset használt föl a Diarium rengeteg anyagából, annyit, a mennyi munkája céljének megfelelt. Más történetíró vagy kutató egyáltalán nem merített belőle. Bátran mondhatni tehát, hogy a Diarium tartalma kiaknázatlan forrásanyag, a hódoltság korának nagyértékű, feldolgozásra kiválóan érdemes, elsőrendű műveltségtörténeti forrása.

* * *

*Diarium**seu*

Consignatio Rerum memorabilium intra et circa civitatem Debreczen, dietim occurrentium incipiens ab Anno Domini Millesimo Sexcentesimo octuagesimo.

*Januarius.*¹⁾

Die 6. Gróff Thököly Imre ur ő nagysága a bujdosó magyar lovas és gyalog vitézekkel városunk alá jöven, be akar szállani, de a város népe, az előtteni sokszori quartélyozásokat tellyességgel meg unván, az hatalmas török Császár protectionalis levele mellett ellenek insurgal és az hadakat le nem csendesíthetvén, sem szép szóval sem kéressel sem magok jóakaratt yok ajánlásával, kénszeríttetik fegyvert fogni és bejövetelektől magát meg oltalmazni. Az hadak a városbelieknek magok resolválását látván és a nagy hideg jeges havas esőt kívül meg unván, a város alól vissza térnek és Szoboszlón Szavathon meg szállanak.

Die 7. Váradrul csauzok júnek városunkba.

Die 8. Ezen csauzok az urakhoz Szoboszlóra ki mennek a mi embereinkkel, ugymint Tiszteletes Gyárfás István, Barta Boldisár, Szigyártó Miklós és Ormós Mihály uramékkal a honnan a csauzok vissza jötte nek másnap, ugymint

Die 9. megírt atyánkfiái penig meg arestaltatnak.

Die 11. Az magyar hadak Ujfalura és az Brettyo mellett lévő falukra szállván követeink közzül edgyet tiszteletes Barta Boldisár uramat haza bocsáttyák, általa harmad napig való quartélt kívánván békeség fejében; de a város fogadásokhoz nem bízhatván, nem adnak.

Die 13. Nehez István és Erdődi Pál uramék ezen megbántódásunk végett (mert a be nem bocsátásért az hadak mindenütt embereinket háborgatták, verték, kinzották, ölték; marhájokat és egyéb javokat városokon falukon hittel ki vétén el praedálták) Urunkhoz ablegaltatnak.

Die 15. Az hadak a Tisza felé kezdettek szállani és által is mennek a jegen, embereinket is magokkal edgyütt el viszik, ugy mint Gyárfás István és Szigyártó Miklós uramékat.

Die 16. Városunknak fő bírája, nemzetes Balyk András ur az Basa köszöntésére a szokás szerint mind ennyi félelmek között estve el indul.

¹⁾ Későbbi kéz írásával így van kiegészítve: . . .usque 1685 mart. — 1680 Januarius 6. — 1685 mar. 27.

Die 17. Pécsi Gáspár és Csete András Uramék bizonyos dolog végett városunkba küldetvén mintegy 300 magával, a boldogfalvi kertek közzé meg szállott hadakra a közrend a tisztéknek hírek és akarattyok nélkül ki lázad, és rút zenebona esik, mellyet a Tisztek nehezen csendesítenek meg, a közrendnek nagyobb része a sok lakodalmazás miatt boros levén.

Die 19. Bíró Ur Isten kegyelméből Váradrul békével haza érkezik.

Die 22. A csauzok Váradra haza mennek.

Die 24. Gyárfás István ur az Uraktul haza küldetik bizonyos postulatumokkal.

Die 26. Gyárfás István, Barany Mihály, Szegedi Sámuel és Borbély András uraimék az Urakhoz expediáltatnak kézbeli ajándékkal, kik

Die 29. az hagyott helyen és terminuson az Urakat nem érven vissza térnek.

Die 28. Szigyártó István és Ladány János uramék az Szeles familia dolga végett Kállóban arestáltatnak.

Die 31. Az tiszt. nemes tanács adó vizsgáláshoz kezd, mely az előtt peragáltatott anno 1675. Kezdték a vizgálást az alsó járáson.

Februarius.

Die 2. Nehez István és Erdódi Pál uraimék Urunktul haza érkeznek jó válaszszal.

Die 8. Az adó vizsgálás elvégeződik.

Die 9. A beszerményi vitézek városunkra rohanván a Peterfiai kapurul a lakatot le verték, és itt benn a dolog kedvek szerint nem esvén, ki menetelekben az Péterfiai csordából 300 marhánál többet hajtottanak el, melyek nagyobb része oda vezett, a mi kevés meg került, nagy áron váltottuk ki.

Die 10. Szigyártó Miklós ur Isten gondviselése által a Groff arestuma alól Csetnekrül megszabadulván haza érkezik.

Die 11. Az el hajtott marháknak ki szerzésére Tolnai János és Fazokas Péter uramék Beszerminbe expediáltatnak, kik is ugyan ott arestáltatnak olyan praetextus alatt, hogy benn léteben az kuruczot ki vettük volna kezekbül, quod falsum.

Die 15. Ebbeli bántódásunknak megpanaszlására Urunkhoz expediáltatnak Erdódi Pál és Neki István uramék.

Die 16. Érkezvén Tokajhoz Ó Felsége commissariusával együtt Strasaldo [*sic*] Károly general, kíván tőlünk 6000 id est hatezer köből árpát, zabot és egyéb éléseket.

Die 17. Kondorosi János és Barany Mihály uraimék expediál-

tatnak Strasaldo generalhoz kivánságának leszegéséért és a beszerzeniektől el hajtott marháknak vissza adattatásáért.

Die 21. Az házak után való nyilas földeket ujonnan kezdik el osztani.

*Martius.*¹⁾

Aprilis.

Die 2. Az bujdosó magyar hadak a Tiszán által jüvén, az Urak Diószegre szállanak.

Die 8. Tiszteletes Munkácsi István ur, három holnapig fekünni nem hagyó sinlődísi után e világbul boldogul ki mulik, minek utána a tiszt. tanácsi rend között 28, s azok között a fő bíróságban két esztendőket dícsíretesen el töltött volna. Anno aetatis suae 64.

Die 25. Az enyedi Collegium számára való pénzt pro anno 1678 vitték be Takács István Deák uramék.

Item Urunkhoz ő nagyságához expediáltatnak Erdődi Pál és Vég Mihály uramék Caprára uj német generáltul kívánt 500 marhák és incaptiváltatott Marjai Geczi nevü malefactor dolga végett.

Item Calloban expediáltatnak Szincser István és Borbély András uramék meg írt Marjai Geczi dolgában, hogy privilegiumink sérelmére törvényünk alól ki ne kívánnják (a minthogy mind Beszerminben mind Kállóban kívántak is) holott Borbély András elbocsáttatik Szincser István arestáltatik Barkóczi Ferencz által.

Item a váradi törökök is azon malefactorra reá jüvén, a tömlöczöt fel akarják verni és erővel el vinni, de az benn lévő csauzok és városunk böcsülletes birájának interpetitiojára kérésekre lecsendesednek s el mennek: mind az által, mind a be ütött törökök, mind a váradi Basa be küldeni kívánnya.

Item Jona István, Szathmári János, Nagy Péter uramék a váradi Basához expediáltatván meg írt malefactor dolga végett, arestáltatnak, kiket is sok bajjal fizetéssel szerzetek ki.

Die 29. Ezen Marjai Geczinek feje vétetik, ki miatt városunknak nem kicsin búva, fáratsága és költsége következik, mind török, német, és magyar hatalmasságok miatt.

Az öreg templom észak felől való oldalát cseréppel kezdik héjazni; a mely cserepeket készítettett volt T. Munkácsi István ur tavalyi fő bíró, ugyan ezen templom épületire legaltatott pénzbül. Procurante idem opus (de testamentaria praefati

¹⁾ Erről a hónapról feljegyzés nincs.

d. Judicis primarii dispos.) Domino Paulo Pataki anni itidem praeteriti propedie.

Majus.

Die 10. Urunkhoz ő nagyságához expediált böcsülletes atyánkfiai érkeztek haza, melléjek adjungálván ő nagysága Okolicsáni Pál nevű étekfogóját az német és magyar tisztekhez való követségre.

Die 11. Nehez István és Bányai Péter Uramék ezen commissariussal ki mennek Beszerménbe a német és magyar tisztekhez a 9 Februarii el hajtott marhák és egyéb marhahajtások, károsítások, arestálások felől.

Die 12. Meg érkeznek vékony válaszszal.

Die 14. Erdélyben ország gyűlésére ablegáltatnak Báthori János és Néki István Uramék. Velek edgyütt posta formában a Beszerménből hozott, Urunknak ő nagyságának szóló levéllel Vég Mihály ur expediáltatik.

Die 29. Vég Mihály ur meg érkezik Urunktul a commissariusnak újabb instructiót hozván, hogy az német generálhoz és Barkóczi Ferenczhez azon megbántódásunk végett ki menjen.

Die 30. Azon commissariussal Barany Mihály és Balyk János uramék expediáltatnak Caprára német generálhoz és Barkóczi Ferenczhez, kiket Károlynál találunk, holott is levelnél és vékony válasznál egyebet nem obtineálnak.

Junius.

Die 3. Az Urunk ő nagysága commissariususa Okolicsáni Pál indul vissza, kihez Erdődi Pál ur adjungáltatik.

Die 5. Az bujdosó magyar vitézek Beszermény alá ütvén, feles marhájokat elhajtják, kiknek utána ki jüvén a Beszerméniek, városunkba be jöttenek és vissza menetelekben városunk ménességéből sok lovakat el visznek, mellyeknek is némely része oda veszett.

Die 8. Fényes István és Barany Mihály uramék Aeneas Caprara német generál eleiben Beszerménben expediáltatnak Marjai Geczi exequaltatott malefactorért, arestáltatott Szincser István atyánkfíának kiszabadulásáért és megbántódásink orvoslásáért instálván; de kevés haszna lött.

Die 9. Haza érkezvén ő kegyelmek ujonnan expediáltatnak Borbély András és Király Mihály uramék honorariummal ugyan azon dolog végett, az honorariumot elvötték, de semmi haszna nem lött.

Die 13. Ő kegyelmek is haza érkeznek az rab atyánkfíának semmi szabadságot nem nyervén.

Die 19. A beszerméni német és magyar vitézek tilalmas erdőnkre ki jüvén, épületre való sok szekér fáinkat elvitték, belőlök palánkot és fülegoriákat építvén.

Die 20. Ugyan a beszerméniek a mezőn kaszáló legénységre ütvén, meg fosztogatták és feles kaszájokat el vittek, mely kaszáknak némely részét azután a beszermeni kapitány Nagyszegi Gábor udvarára ézczaka be hánták.

Die 27. Érkeznek haza Isten engedelmebül Báthori János és Néki István uramék az ország gyűlésébül Urunktul és a nemes országtul rab atyánkfiainak ki szabadítása és gravaminainknak megorvoslása végett a német generálnak levelet hozván, melyet is elküldöttünk, de azzal is nyavalyánk nem orvoslódott és rab atyánkfiának szabadság nem engedtetett, az levélre csak levéllel tétetvén válasz.

Julius.

Die 12. Barany Mihály és Balyk János uramék expediáltatnak az Felsőes Római Császárhoz, hogy a mi kegyelmes Urunk ő nagysága parancsolattya szerint, magokat az ő nagysága követihez, nemz. Vajda László urhoz adjungálván, megbántódásinkat ő Felsőse előtt detegálják.

Die 16. Váradra heti szerre menő hat szekereinkbül 24 vonó ökreinket a magyar tolvajok el hajták bagosi földrül. Melyik pártrul valók, nem tudjuk. Tempus docebit.

Die 17. Kabánál a kállai és beszermeni magyar vitézek az alsó párton lévő magyarokat űző törökökre találván, benne felest levágnak és elevenen el fognak benne nro 34. Ki miatt 24. die az ujjvárosi bírák közzül egyik ugm. Fekete Ferencz Váradon fel nyársoltatik és több falukbeli bírák is halálra tartatnak ; kiket azután sok pénzben meg sarczoltatván bocsátanak el ; melyről az Beszerméniek is példát vévén, számtalan sok környékbeli falusi bírákat behivatnak, kiket hasonlóképpen halállal ijegetvén, végre számtalan sok summa pénzben meg sarczoltattak.

Die 21. Császár Mihály Beszermeni német kapitány a Nagy Erdőnkül Beszermény épületire 100 szál jó egyenes fát kíván levele által a t. tanácstul, fenyegetvén, hogy ha sponte nem adunk (mint azelőtt) erővel is viszen.

Die 22. Ezen helytelen kívánságnak le szegésére Beszerménbe expediáltatnak Barta Boldisár, Szigyártó István és Pósalaki János uramék.

Item. Barany Mihály és Baloyk János uramék re infecta vissza júnek : Szolnoknál a tolvajok kezében akadván, holott széjjel hurczoltattak és saczczoltattak, mely tölt fr. 80.

Item. Boros István posta a német táborral Iglóruul érkezik Barkóczi Ferencztúl, Szincser István rab atyánkfiának 3000 tallérokig kiadattatása felől való kezességbeli levelét hozván, melynek

Die 23. végbenvitelére Tokajba (holott fogságban tartatott) expediáltatnak Barta Boldisár, Szegedi Sámuel és Borbély András uraimék.

Die 26. Haza érkeznek ő kegyelmek meg írt rab atyánkfiát a meg írt summáig kezességen ki hozván.

Die 28. A beszermeni magyar vitézek vidéki szekereket hajtván földünkre, 30 szekér szénánál többet vittek el, Kis Örvén mellett lévő völgyben Beszerményen kívül hánták le.

Die 29. Azon beszermeni vitézek a vásárkor beütvén a Kardos házánál talált egy kuruczot meg lúttének. Kos Mihók is jelen volt.

Die 31. Ezen beszermeni vitézek mezőnkrül feles számú szekér szénát hajtának be Beszerménbe hatalmasul.

Augustus.

Die 1. Fridericus Gerster H. Beszermeni Commendans kívánóságára Bányai Péter tanácsbeli atyánkfia expediáltatik Beszerménbe és vele együtt Báthori Ötvös István ur. Kik azon nap haza is jűnek.

Item. Szénáinkat praedáló beszermeni vitézekre az széna osztásban reájok találván az bujdosó magyar vitézek hetet elfogtak benne.

Die 2. Szegedi Sámuel és Borbély András atyánkfiái Kállóban expediáltatnak Barkóczi Ferencz úrhoz ő nagyságához.

Item. Bányai Péter és Báthori István uramék expediáltatnak Beszerménbe.

Die 3. Mind két felől haza érkeznek békeséggel. Interim Beszerménybűl hozzák ex certis signis, hogy erdőnkre rá fognak jőni. Eventus docebit.

Die 5. Balyk János ur expediáltatik a N. Császárhoz postán urunk ő nagysága embere Vajda László ur után.

Die 8. Nehez István ur Szénási Mátyással és Magyar Istvánnal a Fényes Portára expediáltatnak és ő kegyelmével együtt urunkhoz ő Nagyságához Báthori János és Bonyhádi János uramék a praesidium számára való pénzzel együtt, két rárókat is vévén honorariumba.

Die 15. A beszermeni vitézek földünkről egynehány szekér szénát hajtottak el.

Die 16. Kállai Commendans levelére Kállóban expediáltatnak Ormós Mihály és Király Mihály uramék.

Die 17. Az beszerményi vitézek városunk alól 2 szekérből 12 ökröket hajtanak el, item: szénás szekereket is, item: az Eperjesről jövő szekerekbeli lovakat egy nehányat el fogtanak, melyeknek ki szerzésére Beszerménybe expediáltattak Szigyártó István és Bányai Péter uramék.

Item. Az eperjesi sokadalomról a lovas szekerek meg érkeznek, Isten kegyelméből a veszedelmes üdöhhöz kiki kevés kárral; az ökrösök pedig sok kárral a kuruczoktól elhajtott ökröket ki váltván fr. 800.

NB. *A kádárok vagy bonnárok dolgozása felől való végezés.*

A tiszteletes nemes tanács a kádár vagy bonnár mesterek fizetése felől tött ilyen statutumot, hogy a bonnár maga abroncsából ha művel az öreg hordótul 12 csebresig harmadfél, azon alól 5 csebresig 2 pénz, azon ismét alól az apróktul egy pénz legyen egy abroncsotul a fizetés. Ha pedig a gazda maga abroncsából műveltet, egy abroncsot akárminémű legyen, egy pénzért vegyék fel.

Item: Az váradi Pasa ezer tallér bírság alatt hivat egynéhány tanácsbeli embereket, az német és magyar loboncoknak híreknek bé nem vitelét praetendálván, kik die 14 praet. Biharra reá menvén, belől egy törököt le vágta, egyet el vittenek, itt kinn pedig mezejekről méneseket el hajtottak, hova választattak az t. tanács által Szakmári János és Szegedi Sámuel uraimék, kik

Die 19. el is indulnak, nagy félelemmel, az dolognak ki menetelét Istenre bízván.

Item. Az német Császár ő Felsege, Urunknak ő nagyságának szóló levéllel Erdődi Pál ur expediáltatik udvarhoz.

Die 20. A Beszerményi vitézek szénás szekereket hajtottak el, kikben hármat vissza nyertek, a többi oda vezett.

Die 21. Váradról Szathmári János és Ötvös Sámuel uramék meg érkeznek az Pasának kemény ijegető és fenyegető haragos elméjét nehezen csendesítvén le; Istennek ő Felsegének mellettünk való kegyelmes assistentiáját ebben is hozzánk tapasztalván.

Item. Az váradi Basának levele érkezik, melyben parancsollya, hogy bíró úr vagy maga személyesen menjen, vagy a vásár bírót küldje be: mely levélre expediáltatnak Váradra Barta Boldisár, Jóna István és Varga Szabó János uramék.

Item. A Beszerményi vitézek szegény embereinknek az ökreit hajtják el földünkről.

Die 22. Székely János és Ormós Mihály uraimék Szólnokba expediáltatnak az híd csinálására és más bizonyos dolognak is végben vitelére.

Item. Wesselyènyi Pál ő Nagysága mellette lévő magyarok-

kal, ugymint: nyolcz zászlóval az Tiszán által jöven, száll Ujvárosra, onnan Szoboszlóra.

Die 23. Váradra menő (avagy menni akaró) Szabó Imre tanácsbeli atyánkfia alól az ő Nagysága vitézi el vonszák az lovat és az véle lévő mészárosét is Pércsnél, magokat is verik és döfölik az puska végével, kik gyalog haza jöven, ujjabb más lovakkal expediáltatnak Váradra.

Die 24. Az Budai Vezérnek híre hallatik, hogy ma Szólnokhoz fogna jöni 15.000 magával; melly felé való szándéka lehessen, nem tudatik; hajnalban tanácsgyűlés, eleiben expediáltatnak böcsülletes tanácsbeli emberek, ugymint Gyárfás István ur, Csátári Bálint ur, Cselődi Lukács ur, Szabó M. János ur, Végh Mihály ur és Király Mihály uramék, kézbeli ajándékkal.

Eodem die: Az beszerményi Commendánt levelében hivat két tanácsbeli embert, assecurálván, hogy nem leszen semmi bántódások, hová expediáltattak Kovács István és Szigyártó István uraimék. Kállóban Takács András ur.

Eodem die: Váradra expediáltatott böcsülletes atyánkfiainak, ugymint Bartha Boldisár ur, Jóna István ur és Szabó János uraméknak levelek érkezik arestáltatások felől, azt praetendálván az Pasa, hogy az vásárbíró az loboncz táboron jött vólna által, és mégis hírt nem adott vólna bíró ur, melly méltatlan praentensió alól ő kegyelmek magokat eléggé mentegették, de semmit az igaz mentség is nem használván, ártatlanul arestáltattak, és öt száz tallérokat kérnek rajtok, mellyet ha nem praesentálnának, valamelyik közzülök ugy járna, mint az ujjvárosi eskütt, mely dolognak orvoslására expediáltatnak Szathmári János és Balla János uraimék Váradra. Melly hamis fortély alól derék summa pénz fizetés nélkül ki nem szabadulhatnak, az melly tölt az ő kegyelmek relatioji szerént többbe fl. 600.

Eodem die: Beszerményben egyik tanácsbeli atyánkfia, ugymint: Kovács István ur arestáltatik, az másik, u. m. Szigyártó István ur haza bocsáttatik.

Eodem die: Báthori János és Bonyhádi János uraimék érkeznek haza Erdélybül.

die 25. Az kis tanácsházat megássák az morgó ház padlásáról és az ajtót mesterséggel megnyitván s az házba bé menvén egyik almáriomot (u. m. az hol bíró ur szokott ülni) meg nyitják és a mi pénz ott völt, ugymint circiter harmadfél száz forint, elviszik.

Eodem die: Az Vezér elében expediáltatott atyánkfiain Szólnokrul vissza térnek, ott nem érvén az Vezért, kik ujjobban

die 27. utána, avagy eleiben expediáltatnak Egré.

Item. Borbély András ur expediáltatik Túrra hatalmasul meg tartott marhák ki szerzésére.

Die 29. Kovács István ur haza bocsáttatik az beszerményi arestum alól.

Die 30. beszerményi vitézek hajtottanak el mezőnkrül többet 30 szekér szénánknál.

Eodem die. Az budai Vezérhez expediáltatott böcsülletes atyánkfiái haza érkeznek Egről.

September.

Die 3. A Szavarnál heverő kurucz vitézeket a labanczok meg lepvén hatot benne el vittek.

Item. Groff Tököly ur ő nagysága boraival ugyan ő nagyságához Túrra expediáltatik Király Mihály ur, Sadu Szabó István ur. Item Váradra Király Mihály ur.

Die 6. A labanczok városunkba ütvén széjjel kóborlottak, embereket eskütöttek; de kárt nem töttek.

Boros István posta haza érkezik és hírül hozza, hogy a budai Vezér Egerből 3 sept. indult Gyöngyös felé.

Eodem die. Erdódi Pál ur érkezik udvartul.

Item. Tiszt. püspök Nógrádi Mátyás és Zovány János uramék váradi rabságokból irott levelek érkezvén tiszt. praedicatorunkhoz, felőlle bíró uramat requirállyák, de azomban a híre meg jű, hogy elbocsáttattak sok fizetésen, estek ő kegyelmek rabságra egy gonosz lelkű Kabai nevű praedicator gonosságáért, ki a Basa tolmácsátul pénz és egyéb egyetmást fel csalván vagy el lopván, el szökött.

Die 9. Tűz támad az Elepen, mely miatt sok életbéli kár léssen.

Die 10. Baranyi Mihály és Ormós Mihály uraimék expediáltatnak Tökölyi Groffhoz ő Nagyságához Komádiban.

Die 14. Komádibul mégyen Nádudvarra, onnan Szoboszlóra.

Die 15. Onnét ismét indult Léta felé, hova expediáltatik Ormós Mihály ur, ugyan az ő Nagysága szolgája is híven véle.

Die 16. Az váradi Pasa levele érkezik éczczaka 12 óra tájban, melyben parancsollya, hogy azon nap délre bíró ur esküttivel együtt a pocsai hidhoz menjen. El is indul ő kegyelme Dobozi Benedek, Barta Boldisár, Fényes István, Tót István és Dikó István uramékkal.

Item. A beszerményi labanczok mint egy tízen kapunkrul a Szt. Miklós utcáirul a lakatot le ütvén városunkra bejöttenek és széjjel nyargalászván a Csemetei kapun ki mentenek és kívül csordánkrul teheneket és szénás szekereket el hajtottanak, kik között Kos Mihók jelen völt; sőt szántó ekékbül is ökröket ki fogván, embereink szénáját magok számára vontatták, azzal is

meg nem elégedvén, két utcabéli ökörcsordánkat el hajtottak, mely több volt öt száznál.

Item. Bíró ur haza érkezik Pocsajtul.

Die 17. Azon kárainknak kiszérésére Beszerménbe expediáltatnak Tóth István és Bányai Péter uramék, kik is ugyan ott az tömlöczre hajtatnak.

Item. Kállóban Dikó István ur ott is arestumban tétetett Végh Mihály tanácsbeli atyánkfiának kiszabadításában való munkása.

Die 18. Dikó István ur megérkezik, de atyánkfiát ki nem hozhatta.

Die 19. Ugyan Dikó István és Sz. Máthé János uramék mennek Beszerménbe elhajtott marháink és arestumban lévő atyánkfiainak ki szerzésére, mely elhajtott marháknak némely részét, ugym. 337. egy-egy forintért haza eresztettek, némely részét a tisztek el osztották. Gerstorff commendansnak 15, Császár Mihálynak 8, Nagyszegi Gábornak 4, más német kapitánynak egyget. Nagyszegi Gábor az neki jutottat pénz nélkül, a többi párját tíz forinton adták ki, azokon kívül sokat kit levágtak, kit meg nem lelhettek. Rab atyánkfiait is eleresztették sok ajándékozásra.

Item. Az két hadakozó fél között az armistitium Beszerménben publicaltatik.

Die 20. A beszermeni labanczok juhainkban sok kárt tesznek.

Die 21. Szücs János magyar kapitány felesed magával a városba be jű és ugyan azon nap ki megyen.

Item. A tehén húsnak fontja 2 pinzre limitaltatik.

Die 22. Az olaszi hidnak csinálása felől az Basák levele érkezik, mellyet soha nem csináltunk : mostan is el igazítására Váradra expediáltatnak Szathmári János és Balla János uraimék.

Die 23. Kállóba expediáltatnak Szilágý János és Gönczi János uraimék dézmával.

Eodem die : Beszerménybe Szabó M. János és Kis Mátyás uraimék.

Eodem die : Az Agad völgyénél városunkbeli szegény embereknek hajnalban valami hatalmas tolvajok szekerekből 14 ökröket ki fogván el hajtják és vetni való búzájokat is el viszik istentelenül. Böszörményiek voltak, pro certo compertum.

Die 24. Erdödi Pál ur expediáltatik éléssel az Groffhoz ő Nagyságához Diószeghre.

Die 25. Haza érkezik ő kegyelme békével, kedvesen vévén jó akaratunkat az Urak.

Die 25. Kállóban Takács András és Borbély András uraimék expediáltatnak Barkóczi Ferenczhez ő Nagyságához.

Die 26. Ujabbán az Groffhoz és az Urakhoz kenyérbeli és holmi egyéb honorariummal, élélsbeli kedveskedéssel, Bagamérba expediáltatik Sadu Szabó István ur 6 szekerekkel.

Die 26. Az beszerményi vitézek éjjel mezőnkön kinn háló juhainkban nyolczat megnyakaznak, az derekát elvivén, az fejeket ott hadták, ezeknek négye nótárius uramé vólt, az négye más szegény emberé. Kos Mihók vólt az fő az dologban.

Die 27. Szathmári János és Gyárfás István uramék expediáltatnak Váradra.

Eodem die: Dikó István és Sadu Szabó István uramék Budára groff Tököly urhoz ő nagyságához expediáltatnak.

Die 28. Somlyai kapitány ur levele érkezik, melyben az Erdély uraknak Somlyóra való jövetelükről tudósít, hová

Die 29. expediáltatnak Fényes István notarius, Barany Mihály és Szegedi Sámuel uraimék.

Die 30. Dikó István és Sadu Szabó István uramék meg érkeznek az Grofftul, hozván Budai Vezérnek szóló levelet.

October.

Die 1. Tököly groff ur ő nagysága levelével Boros István küldetik Budára.

Die 2. Takács András, Borbély András uraimék expediáltatnak Kállóba Barkóczi Ferencz urhoz ő Nagyságához.

Eodem die. A beszermeni vitézek városunkra rohanván, által mentek a városon, vissza menőben marhákat hajtottanak, borjukat, juhokat vágtak és vittek el felest.

Die 5. Somlyóra expediáltatott böcsülletes követ atyánkfiai haza érkeznek békével; jó néven vévén az Urak ő kegyelmek által való requisitionkat, holott voltak jelen Erdélyből 6 tanács urak, és azokkal sok fű rendek és vitézlő sergek, innen is az bujdosó magyarságnak legnagyobb része, holott egymással ujabbán confederáltak és szép békével egymástul el váltak.

Die 7. Az Czegléd-utczai csordánknak az színét javát ki válogatván nyolcz istentelen labonciz tolvajok hatalmasul el hajtják.

Die 8. Pál Deák ur bonnárokkal Váradra expediáltatik, kikre utjokban a tolvajok Pocsajnál reájok találván megfosztják minden nálok lévő javokbul, ruhájokbul, fegyverekbul, magokat is verik, roncsolják.

Die 9. Takács András és Borbély András ur Kállóban expediáltatnak Barkóczi Ferenczhez ő nagyságához.

Die 10. Szegedi Sámuel ur beszermeni Commendáns Fride-ricus Gerstorph hivatallyára ki küldetik (azt kívánván levelében,

hogy az mely tanácsbeli atyánkfiai Somlyóra vóltak, azok személyek szerént ki menjenek).

Eodem die. Balyik János ur érkezik haza az német császártul, ment vólt el die 5. Aug.

Eodem die. Kállóban és Beszerményben expediáltatott atyánkfiai haza érkeznek békével.

Die 12. Baranyi Mihály ur és Erdődi Pál ur expediáltatnak Tökölyi Groffhoz ő nagyságához Komádiba az ő nagysága levelére.

Die 15. Az szüretre az város népe el megyen.

Eodem die. Baranyai [*sic*] Mihály és Erdődi Pál uramék arestuma felől Thököly Imre ur ő nagysága által szomorú hír hallatik.

Die 16. Tiszt. Balyk András ur debr. fő bíró Debreczenbűl az szüretre Csatárban menvén, Groff Thököly Imre ő nagysága háromszáz lovasokat érette küldvén, el viteti Szalontára, Nagy Péter, Csatári Bálint uramékkal együtt, Sason az téli quártély árát Balyik uram fő bíró város szomoruságára meg fizeti vere séggel.

Die 18. Dikó István uram expediáltatott Groff ur ő nagyságához Ujfaluhoz bíró ur szabadulása végett, de ő kegyelme re infecta jó vissza, holott már Csatárban bíró ur vissza bocsátatik szomoruan.

Die 19. Kovács István és Kis Mátyás uramék az hadak számára élést visznek Nádudvarra, de ott kézhez nem veszik, az Csegei révtül vissza bocsátatnak, de az el vitt két tanácsbeli ember atyánkfiai vissza nem bocsátatnak.

Eodem die. Gerstoff beszerményi Commendánt kivánságára Dikó István böcsülletes atyánkfia expediáltatik, honnét másod nap vissza jó ő kegyelme.

Die 23. Dikó István ur kegyelmes Urunkhoz expediáltatik Erdélybe.

Die 24. Szathmári János, Cselődi Lukács, Apáti Mihály uraimék expediáltatnak Váradra az Sz. Demeter napi taxával.

Die 26. Nehéz István ur Isten engedelmebűl érkezik békével és kivánt válaszszal az h. török császárhoz való követségbűl Constanczinápolybul; ment vólt el die 8 Aug.

Die 28. Úgyan Nehéz István ur Váradra expediáltatik.

Die 29. Sadu Szabó István expediáltatik Bécsbe az német Császárhoz az postán lévő német Residens levelével.

November.

Die 6. Báthori János és Néki István uraimék Erdélyben ország gyűlésére expediáltatnak.

Die 7. Dikó István uram érkezik haza Erdélyből Tökölyi Groffnak szóló levelet hozván Urunktul embereinknek el bocsáttatása felől.

Die 13. Szigyártó István ur Egré császár parancsolatjával expediáltatik.

Die 14. Nehéz István úr Urunk ő Nagysága parancsoló levelére Erdélybe expediáltatik ő kegyelme mellé adjungálván Balyik János uramat.

Die 19. Kapolnási János, Barta Boldisár, Takács András uramék Váradra mennek Mutavelihez a szőlő dézmának el igazítására.

Die 20. Szigyártó István ur haza érkezik.

Die 22. Baraný Mihály, Borbély András uramék Tököly Groffhoz, Nagy Péter és Csatári Bálint uramék ki szabadítására expediáltatnak. Item Dikó István és Balla János uramék a kassai kamorára német császár ő Felsége, a mi kegyelmes urunk ő Nagysága követje Vajda László uram által, városunk privilegiuminak megtartása, és az harminczadnak fel szabadulása felől adott resolutiojával.

Die 23. Veseleny Pál ur ő nagysága érkezik Ujvárosra, hova ő Nagyságához expediáltatik Király Mihály ur.

Die eodem. Kovács István és Szilágý János uramék expediáltatnak Beszerménbe Gerstorff commendant levelére hivatalyára.

Die eodem érkeznek meg ő kegyelmek.

Die eodem S. Szabó István ur meg érkezik az német Császártul.

Die 24. Kapolnási János és Barta Boldisár uramék érkeznek meg Váradrul a Mutavelivel nem alkhatván meg különben hanem dézmában egy csebertül kell adni fl. 2 d. 60. mint tavaly is volt.

Die 27. Erdődi Pál ur Urunkhoz ő nagyságához postára Erdélybe expediáltatik.

Die 28. Az t. tanács az Nagy Erdőnek meg bocsáttatása felől decernál.

Die 29. Oculatorok expediáltatnak.

December.

Die 3. Az Nagy Erdő meg bocsáttatik, egy marhára dr. 9. NB. Mindazáltal ez nap az fahordás meg tilalmaztatik, mivel az város népe az meg hirdetést nem várván, délután mindjárt egy órakor tájban az erdő vágáshoz igen nagy rendeletlenül hozzá fog és az el jedzett erdő mellé az tilalmasbul is jó darabot le vág az T. Tanácsnak nem kicsiny injuriájára.

Die 9. Szigyártó István és Debreczeni Benedek uraimék groff Magnohoz, kállai uj commendanthoz expediáltatnak.

Eodem die. Fazekas Péter ur beszerményi commendant-hoz, meg hólt feleségének temetésére való vásárlással.

Die 11. Mind két felől békével haza érkeznek.

Die 12. Érkeznek haza Erdélyből 3 rendbeli oda expediáltatott böcsülletes követ atyánkfiai, ugymint: Báthori János és Néki István, Nehéz István és Balyik János és Erdődi Pál uraimék; Istennek hálá békével.

Die 14. Tökölyi Groff ő Nagysága arestumában lévő böcsülletes atyánkfiainak ki szabadítására expediáltatnak böcsülletes atyánkfiai, ugymint: Székely János ur, Baranyai Mihály ur és Borbély András ur Váriba.

Die 15. Pál Diák ur expediáltatik Váradra az egri Pasa levelével tallyai rab atyafiak ki szabadítása végett.

Die 20. Tökölyi Groff ő nagyságának arestumában lévő böcsülletes atyánkfiai, mind az érettek és fel szabadulások végett expediáltatott böcsülletes követ atyánkfiaival együtt Istennek engedelméből békével haza érkeznek.

Die 24. Báthori János és Dikó István uramék expediáltatnak Kassára az Administratorhoz az mester emberek kereskedésbeli dolgoknak és harminczadosioknak [*sic*] orvoslására.

Die 26. Szigyártó István és Fazekas Péter uraimék Kállóba expediáltatnak groff Magnohoz, holott az Groff tisztességesen tartván, onnan divertálnak Jaxo Dien Vico kapitányhoz, holott borral keményen vendégeltetnek, végre az bor ital közben valami kicsiny beszédből Jaxo Dient haragra találják incitálni, mely miatt kemény verést és csaknem halált is szenvednek.

Die 30. Gúti Márton ur expediáltatik Böszörménybe; eodem die haza is érkezik békével.

Eodem die Báthori János és Dikó István ur érkeznek haza az Felföldről.

Eodem die. Az város népe az el hajtott marháknak (melyeket diversis vicibus Böszörménybe hajtottanak volt) orvoslása végett az T. tanácsot supplicálja, holott decernáltatik, hogy felét adajokra, felét utca szerekre elő vegyék, avagy: felét Bíró ur czédulával, felét az kapitányság igazítsák.

Eodem die. Caprára N. generál az Felföldről Kállóba érkezik, hova tisztesség tételnek és holmi gravaminainknak orvoslásuk okáért expediáltatnak azon éjjel notarius Fényes István ur, Bartha Boldisár ur és Báthori János ur, S. Szabó Imre uramék, holott ő kegyelmek jó választ obtineálván, második napnak étszakáján, ugymint az uj esztendőre, mindnyájan békével Isten engedelméből haza érkeznek.

Ad Lectorem, cum pio voto.

Haec volui serae perscribere posteritati,
Sero nimis! mordere tamen tu desine livor,
Dente nec ingenuum scriptorem scinde ferino.
Tristia, quae scripsi. O utinam meliora liceret
Scribere! tu nostras Deus audi summe querelas,
Et meliora reduc de coelo tempora nobis.
Siccine quisque tuas laudes celebrabit in aevum.

S. T. D. mp.

P. C. C. J.

In nomine Domini sequitur Annus

MDCLXXXI

Votum.

Post luctus varios, post tot discrimina rerum,
Anno praeterito quae libro hoc scripta reliqui,
Ecce novus cursum de coelo volvitur annus,
Principium cuius, medium, finemque beatum
Effice Sancta Trias, hostisque repelle sagittas,
Dura fames, morbi, pestisque nefanda recedant,
Exilioque gravi longos vexata per annos
Aurea Pax redeat, redeant pia gaudia cordis.
Opto et nostros Deus orna fine labores.

Ita vovet ex animo

S. T. D. P. CC. J.

mp.

Közli: Csürös FERENCZ.

ADATOK A MAGYAR PROTESTÁNS GÁLYARAB LELKÉSZEK TÖRTÉNETÉHEZ.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

I. Lipót absolut uralkodásának egy sötét lapjáról óhajtom felvonni a leplet, midőn a protestáns gályarab papokra vonatkozó okiratgyűjteményemet közzéteszem. Akadémiánk csak a minap hirdetett pályázatot Lipót autokratismusának a kormányzás minden ágára kiterjedő ismertetésére, de ennek vallásügyi részét, csak ily részletek feltárása után ítélhetjük meg elfogulatlanul, és épen azért szántam ezt ebbe a folyóiratba.

Köztudomásu, hogy Szelepcsényi esztergomi érsek, az alkotmány eltörlését felhasználva, egy rendkívüli törvényszéket állított fel Pozsonyban s az elé 1674. márczius 5-ére az ország valamennyi protestáns lelkészét megidézte. Pártütéssel, a Wesseleányi-összeesküvésben való részességgel vádolta őket.

A per folyamának teljes jegyzőkönyve és a megszabadított gályaraboknak Lavater János zürichi bölcsészettanár felhívására írt életrajzi adataikat magában foglaló emlékiratszerű feljegyzése (Beytrage zur geschichte etc.) megjelent a Sárospataki Füzetek 1863. évfolyamában. A törvényszék előtt megjelentek és elítéltek egyike, Kocsi Csörgő Bálint, megírta szenvedéseik történetét (Narratio brevis oppressa etc.), melynek IX fejezetét kiadta Lampe-Ember (Historia ecclesiae reformatae 1728.), a három utolsó pedig megjelent az Egyháztörténeti Adattár I. évfolyamában, de mindez még nem meríti ki a tárgyat, mert csak részben ösmertük az oly nagyfontosságú okleveleket, melyeket akár maguk az elítéltek, akár kiszabadításuk ügyében mások írtak. Ezek közül mindössze 24-et találunk Lampe-Embernél (i. mű 447—496. l.) s csak elvétve jelent meg egy-kettő a protestáns folyóiratokban.

Épen azért nagyfontosságúnak tartom az itt közlendő okleveleket, melyek legnagyobb részben a zürichi államlevéltárból valók, mert közvetlenül látjuk belőlük a nagyszabású tragédia egész lefolyását, halljuk az áldozatok jajkiáltását és rokonszenvenvel kísérik a kiszabadításuk érdekében kezdett humánus agitatót, az erre gyűjtött pénzsegélyt, a hatalmas pártfogók közbelépését, a gályákról való megszabadításukat, hitrokonaiknak e felett érzett örömét, velencei és zürichi fogadtatásukat, majdnem másfél évig tartott zürichi ellátásukat.

De szóljanak helyettem maguk az oklevelek.

I.

Pozsonyban 1674. márczius 5-én a rendkívüli törvényszék előtt megjelent mindkét hitvallású evangélikus lelkészek és tanítók névsora.

Catalogus pastorum et rectorum utriusque confessionis Posenii
in iudicio extraordinario comparentium.

Helveticae confessionis.

Ex comitatu Veszpremiensi :

1. Stephanus Séllyei, Papensis.
2. Stephanus Bátorkeszi, Veszpremiensis.
3. Stephanus Németi, Nyárádiensis.

4. Michael Szakmári, Tevelyiensis.
5. Joannes Kóródi, Cseglyeiensis.

Ex comitatu Jauriensi :

7. Joannes Ujvári, Mezőeörsiensis.
8. Joannes Szecsei, Ságiensis.
9. Georgius Németi, Szerecseniensis.
10. Daniel Farkasdi, Szemereiensis.
11. Benedictus Patonai, Radvániensis.

Ex comitatu Komariensi :

12. Georgius Alistáli, Szőnyiensis.
13. Stephanus Komáromi, Ácsiensis.
14. Joannes Sallai, Igmándiensis.
15. Georgius Körmendi, Banaiensis.
16. Stephanus Marosi, Kisbériensis.
17. Joannes Virágh, Ászáriensis.
18. Stephanus Szilvási, Császáriensis.
19. Joannes Szomódi, Szendiensis.
20. Andreas Földvári, Kethelyiensis.
21. Martinus Szentpéteri, Hetényiensis.

Ex comitatu Barsiensi :

22. Petrus Czeglédi, Levensis.
23. Georgius Körmendi, Barsiensis.
24. Andreas Szódói, Sáróiensis.

Ex comitatu Nogradiensi :

25. Michael Miskolczi, Fülekiensis.
26. Jacobus Csuzi, Losonczyiensis.

Ex comitatu Kishontensi :

27. Stephanus Kaposi, Rimaszombatiensis.
28. Stephanus Harsányi, Rimaszombatiensis.

Ex comitatu Castriferrei :

29. Mathias Őri, Szecsődiensis.

Ex comitatu Gömőriensi :

30. Basilius Köpeczi, Szkárosiensis.
31. Stephanus Kállói, Váliensis.
32. Joannes Gömőri, Panitiensis.
33. Georgius Szendrei, Balogiensis.
34. Andreas Szentkirályi, Sipiensis.

35. Stephanus Szentpéteri, Jánosiensis.
36. Stephanus Ladmóczi, Serkiensis.
37. Stephanus Szentpéteri, Simoniensis.
38. Stephanus Tökölyi, Dobosiensis.
39. Stephanus Beregszászi, Hamvaiensis.
40. Joannes Sallai, Runyaiensis.
41. Joannes Iblonczi, Rejczyensis.
42. Martinus Szendrei, Harmacziensis.
43. Franciscus Otrokocsi, Rimaszécsiensis.
44. Joannes Rimaszombati, Csoltóiensis.
45. Joannes Beregszászi, Szalócziensis.
46. Samuel Tatai, Tornaaljaiensis.
47. Michael Huszti, Kesziensis.
48. Paulus Gömöri, Abafalviensis.
49. Petrus Kálnai, Putnokiensis.
50. Stephanus Füleki, Naprágyiensi.
51. Michael Krasznai, Kelemériensis.
52. Michael Szalóczi, Zubogyiensi.

Rectores ex comitatu Gömóriensi :

53. Petrus Simonyi, Simonyiensi.
54. Thomas Veresmarti, Serkeiensi.
55. Samuel Lisznyai, Felediensi.

Augustanae confessionis.

Ex comitatu Hontensi :

56. Daniel Spetkius, Sipikiensis.
57. Paulus, Bellobradinus. Bátoviensis.
58. Elias Czabanius, Kenisoviensis.
59. Joannes Joannides, Marocoviensis.
60. Daniel Szutoriis, Dactalonensis.
61. Sebastianus Huszár, Princzfalviensis.
62. Georgius Rufini, Zepsiniensis.
63. Gabriel Spetkó, Priboliensis.
64. Georgius Zabognik, Mesineliensis.
65. Georgius Lupi, Rohonczyensis.
66. Joannes Milovicz.
67. Zacharias Benkovicz.
68. Simon Zeinan.
69. Laurentius Kölnicz.
70. Laurentius Bahil.
71. Matthias Benedicti.

Ex comitatu Trencsényensi :

72. Joannes Fabiani.
73. Samuel Francisci.
74. Andreas Joannides.
75. Matthias Sattecius.
76. Stephanus Albinus.
77. Matthias Smidelius.
78. Joannes Paulini.
79. Sigismundus Doroticensis.
80. Adamus Gerkenius.
81. Joannes Hadikius.
82. Nicolaus Fabacius.
83. Joannes Nigrani.
84. Paulus Láni.
85. Gasparus Visnovszki.
86. N. Methnos.
87. Matthias Institoris.
88. Tobias Masnicus.

Ex comitatu Turoczyensi :

89. Michael Paulovicz.
90. Andreas Lasius.

Ex comitatu Nitriensi :

91. Stephanus Szarkoczi.
92. Samuel Koźztoleccki.
93. Martinus Skultéthi.
94. Philippus Joannides.
95. Joannes Rotacius.
96. Stephanus Mensatoris.
97. Christianus Zaboriczki.
98. Thomas Bartholomides.
99. Joannes Pukscius.
100. Matthias Gregoriades.
101. Nicolaus Hrabecius.
102. Joannes Glogovinszki.
103. Andreas Blasius.
104. Martinus Ochtrimal.
105. Andreas Urbanovicz.
106. Valentinus Ondregkovicz.
107. Joannes Snetka, Vásárdiensis.
108. Andreas Zymaki, Ságiensis.
109. Joannes Raphaides.

110. Joannes Durai, Pastuchiensis.
 111. Paulus Judicis, rector.
 112. Samuel Ochrinal.

Ex montanis civitatibus :

113. Samuel Nichlecius, Ujbányaiensis.
 114. Matthas Stüczér.
 Thomas Szever, Neosoliensis.¹⁾
 115. Georgius Lani, rector Korponiensis.
 116. Elias Nichlecius, rector Ujbányaiensis.
 117. Joannes Simonides, rector Brisnyensis.
 118. Franciscus Felner, Neosoliensis.
 119. Georgius Fakler, Neosoliensis.
 120. Georgius Stirba, pulsator Corponensis.
 121. Thomas Rotarides.
 122. Georgius Bajnok.
 123. Georgius Reterman.
 124. Thobias Benian aliter Rotarides.

Ex comitatu Nogradiensi :

125. Czaurinczki alias Tyrop.
 126. Balthasar Nichlecius.
 127. Joannes Trinkovicz, Soltensis.
 128. Joannes Bartholomides.
 129. Georgius Fabri, Levensis.
 130. Martinus Czudi, Kisszölgyenensis.
 131. Joannes Vaimer, Felsőstriheriensis.
 132. Daniel Mazarius, Thomasfalviensis.
 133. Nicolaus Leporini, Poltariensis.
 134. Joannes Lani, Uhorienensis.
 135. Adamus Valentini, Polichensis.
 136. Petrus M. Turcensis.
 137. Michael Ursini, Lovino Bányensis.
 138. Daniel Mollenus, Osgyaniensis.
 139. Georgius Capito, rector Striho.
 140. Andreas Turóczi, Fülekiensis.
 141. Michael Göczi, Kálnoviensis.

Ex locis Transdanubianis :

142. Joannes Szentmiklósi, senior, Kajáriensis.
 143. Blasius Turniszczai, Fölpécziensis.
 144. Stephanus Nagyczenki, Mérgeiensis.

¹⁾ Folyószám hiányzik.

145. Samuel Stephanides.
146. Andreas Reyczi, Dabroniensis.
147. Andreas Halasi, Gyömöriensis.
148. Joannes Skulteti, Ajkaiensis.
149. Matthias Gábor.
150. Stephanus Zolnai, Vásoniensis.
151. Gregorius Soós, Kővágóeörsiensis.
152. Stephanus Zedéni.
153. Joannes Lendvai.
154. Matthaëus Fabri, Gyarmatiensis.
155. Thomas Mondel, Téliensis.
156. Georgius Illés, Malomszegiensis.
157. Jacobus Simonides, Németiensis.
158. Georgius Geri, Szákiensis.
159. Joannes Vigil, Nagyszőlősiensis.
160. Nicolaus Berhidai, Szentandrásiensis.
161. Stephanus Baditz.
162. Nicolaus Dán, Devecseriensis.

Ex comitatu Gömöriensi :

163. Isacus Caprini, Badikfalvensis.
164. Georgius Institoris, Derenczeniensis.
165. Nicolaus Molitoris, Bistrensis.
166. Nicolaus Bugán, Gömöriensis.
167. Martinus Fabri.

A pápai református egyház levéltárában levő egykorú eredetiről.

II.

Bécs, 1674. május 25. Szalontai István és Gömöri István levele Sándor Gergely és többekhez a fogoly predikátorok ügyében, melyben tudatják, hogy ezek szabadon bocsátása érdekében a királyhoz beadott kérvényüket véleményezés végett kiadták az esztergomi érseknek, a ki erre azt a választ adta, hogy a bebörtönözöttek számüzessenek, végül Szalontai kéri őket, hogy elfogatása esetén el ne hagyják.

Szolgálók Kegyelmeteknek, mint jóakaró urainknak, sok jókkal áldja meg az Isten Kegyelmeteket.

Vaszari András vajda uram és Járó János uram, Bécsből való elmenetelük után, az Ő felségének ő Kegyelmekért való prae-sentiájakor beadott suplicationkra (melyet in paribus Kegyelmeteknek megküldöttem) kiadták az Ő felsége kegyelmes resolutióját és inclusive tőlünk érsek urunkhoz őnagyságához küldöttek, melynek jóllehet párját ígértünkért is eleget kértük, de ki

nem adták ; de szóval mondták, mind Orbán István szekretarius és Tontorich registrator uraimék : hogy csak az volt volna continentíája, hogy érsek uram informálja Ő felségét arról, miért tartják a szegény praedikátorokat olyan vasas rabságban ; a többit pedig áristomban : mi minthogy által értettük avagy csak az Ő felsége(nek) előbbeni resolútiójából ez azzal ellenkezővén, hogy az itt való kancellária csak időt akar tölteni velünk ; de mivel tudtuk azt is, ha szintén tizszer instállunk is (mindaddig csak ez leszen az válaszuk, míg az érsek új opiniója el nem érkezik). Azokáért innét Bécsből lementünk Pozsonyba, Pozsonyból egész Gutáig, mely vagyon Csallóközben : és mivel Nyárasdon értük el az érsek uramat ; ugyan ott is reggeli mise után az nuncius apostolicussal a templomból kijöven megadtuk őnagyságának azon Ő felsége parancsolatját, az mellett supplicatiót is magának is nyújtottunk be ; szóval is pedig őnagyságánál eléggé instáltunk : melyre felelte nagy fenyegetéssel én ellenem : hogy az vég-helyek képében az harangot felkötöttem, de félre fogom kolompozni. Azonban hintóba ülven az urakkal, ott olvasta meg az exhibeált parancsolatot ; cum inclusis paribus supplicatoriis nostris ; mind pedig a magának szóló supplicatiókat : mi Gutára is utána menven, kívántuk kegyelmes válaszát ; ugyanott a secretarius felfelé híván adott ilyen instructiót neki, hogy írja Ő felségének : az mely így következik :

Non possum satis mirari, quod idem praesidarii tam imprudenter suam iactent fidelitatem : cum autem temporibus egressionis principum Transilvaniae Bocskay, Bethlen et Rákoczy iidem contra progenitores majestatis vestrae sacratissimae rebellarunt : ita et praesentes, data occasione praesto essent ; ad insurgendum uti ex documentis fisci regii apparet. Mea vero ratione praedictantium opinio est, ut ad huc intra aliquot dies mortificentur : et tandem vestra majestas sacratissima expresso benigno mandato dignetur demandare, quod proscribantur et e regno Hungariae intra duas septimanas exeant : cum ea expressa clausula : quod si qui, post duas septimanas in ambitu regni Hungariae reperientur : sententiae poenae capitalis et amissionis omnium bonorum sub fuit eo facto irremissibiliter. Pro ulteriori vero informatione brevi ascensurus ; maiestatem vestram sacratissimam de totali negotio informare non intermittam. Ezt ; mi oly helyen állván az holott az úr eszében nem vett lenni ; magunk mind jól hallottuk, mindazáltal azután is, mintha semmit sem tudtunk volna benne, mégis instáltunk az válaszáért és jöllehet ezen választ ekképen Kollonicsnak szóló levelében mindazon Ő felsége parancsolatjával és supplicatiókkal együtt includálván, az maga Csitári Tamás nevü püspöki tisztartójától küldötte Pozsonyba,

azért, hogy Ő felségének az szerint praesentálja be : mégis váltig hitt Komáromba bennünket ; de az szekeresünk is tovább nem vitt volna bennünket ; szükségesnek sem itéltük lenni ; értvén azután is azon resolutiót, akkor is az mikor az jó mulatás közben az apostolicus nuncius előtt elolvastatta. Azután az secretarius is fenyegetvén azt is mondván pedig, hogy más kezire bizattatott az minthogy magunk is láttuk, hogy azon tisztartónak adták, ahhoz képest újabban Bécsbe feljöttünk.

Minthogy pedig Kegyelmetek jól érti, miben vádoltassék Kegyelmetek újabban, azokáért szükséges, hogy mind Pápán s mind Veszprémben kérdezkedgyék Kegyelmetek arrul az öreg emberektől, hogy Bethlen, Bocskai és Rákóczi kijövelekkor az Ő felsége atyai hűsége mellett mint viselték magukat ; Szerencs várában is, hogy Rákóczinak föl nem adták az várat, mennyin veszhetnenek. Az impériumban is mint forgatták magukat és mindkét helyen, micsoda német avvagy magyar generálisok alatt voltak ; hogy mi is e contrario ő Felsőségének álhatatosb információt adhassunk. Ezt pedig Kegyelmetek az Istenért is kérem mentül hamarébb véghez vigye, ha maga javát szereti, hogy az gonoszt praeveniálhassuk. És mivel én ellenem mind érsek, cancellarius Kollonich és más urak is fenyegetőznek, attul tartok, hogy effectusban is mégyen az fenyegetődés ; az okáért kívánok Kegyelmetektől oly assecuratiót, hogy engemet nem fog Kegyelmetek az rajtam eshető árestomban avvagy nyomoruságban hagyni ; nem nagyot kívánok, kész lévén lám a Kegyelmetekért való szenvedésre is. Avvagy a kiknek mind személye ide föl kedvesebb volna s mind pedig hasznosabban forgolódhatnék, Isten bölcs elmével s tudománnyal megáldván, azt bizony megköszöném Kegyelmeteknek. Kegyelmedet pedig, édes Sándor György uram, az Istenért is kérem, ne szánnya fáradtságát vicze generális uramhoz őnagyságához ; ő nagysága talán az Kegyelmed intercessiójára kiadattya az inquisitióknak párját, mert minékünk ő nagysága ki nem adta. Itt is pedig az bellicumon nagy dolgok forogván, arrul semmi resolutiót nem vehetünk. Igen szükséges volna pedig az érsek uram ő nagysága információjára ellen. De reliquo Istennek gondviselése alá ajánlom Kegyelmeteket. Datum Viennae 25. maji Anno Domini 1674. Kegyelmeteknek kötelessen való szolgája.

Szalontai István.

Gömöri István.

Az egész Szalontai írása.

Kívül : Nemzetes s vitézlő Sándor Gergely, Sándor György, Roboz Benedek, Horváth Ferencz, Szili Gergely, Gyalodi István és Vaszari András jó akaró Uraiméknak ő Kegyelmeknek.

Eredeti levél a pápai református egyház levéltárából.

III.

Nápoly, 1675. június 6. Otrókosi Fóris Ferencz gályarab levele Leusden egykori utrechti tanárához, melyben Pozsonyba idézésüktől kezdve leírja gyötrelmes kínjaikat, gályákra eladásukat, melyeken 29-en voltak; társaik közül hatan nem tudtak tovább menni Theáténál, hol börtönre vették, hárman meghaltak közülük az úton, hárman pedig szerencsésen elmenekültek. Szenvadó társai nevében és megbízásából bizalommal kéri egykori tanárait, emeljék fel mellettük szavukat a hatalmasságoknál, hogy inségeikből minél előbb megszabaduljanak.

Gnade, Friedt und alles gutes von demjenigen, der der Brunquelle ist, alles gutes.

Ehrwürdige, Vielgeliebte und gelehrte Männer, vor diesem, meine vielgeliebte Maister. Ich, welcher vor 3 und 4 Jahren, unter ewer Sorge und fleissiger Unterweisung in der Theologi und heilige Schrift studirt habe. Da nun eben in mein Vatterlandt widergekehret, habe aldorten, nach einem halben Jahr, in deme Gott durch die haylige Kirch mich beruefen, den haylige Dienst angenommen; aber nicht lang darnacher, auss göttlicher Verhengnus, habe ich den Dienst meines Herrn, auch mit Vetertruckung zu leiden, befestigen müssen. Sietemale im Jahr 1674 im Monat Februario und Martio, seindt fast alle Praedicanten und Schulmaister im Hungarn, sowol von Schweizerischer als Augsburgischer confession (weniger Grafschaften aussgenohmen) unterm praetext zwar von rebellischen Zusammenspannung, vornemblichen aber, umb der Religion Willen, auf Pressburg citirt worden; alwo wir auch maistentheils, diejenige so negst den Granitzen wohnen, erschiennen, auf unsere Unschuldts vertrawendt; zumalen vir auch unsern Gehorsamb gegen unsern gnädigsten König bezaigen wollen. Nachdeme wir aber, dem Wünsch der Herrn Praelaten nicht einfolgen wollen, weder unsern haylige Dienst abretten noch freywillig, ohne Ursach auss dem Reich ferraisen, weder ihre Religion annehmen: seindt wir also gleich in verschiedene Schlösser in Ungarn in Gefangnus gelegt und nachdeme wir darin umbrint, ein Jahr lang geplagt gewest, seindt wir, bei nachtlicher weile, auss unsern Vatterlandt geführt worden und nun wom 8 May, dieses lauffenden Jahrs auf den Galeren zu Napoles in Italien geplagt werden. Gleich wol und ehe die Hochtautsche Soldaten unss anhero gebracht und in der Statt Triest unss nicht allein mit Betrohungen sondern auch mit Schlagen gezwungen. Soldaten kleider anzulegen und Gewehr anzuhengen; so ist noch keiner durch Gottes Hilff in

dieser Anfechtung geschwächt worden. Wir seindt dahier zu Napoles noch 29 in der Zahl übrig. Eilff von der Augspurgischen confession, und der Rest von unser confession. So seindt auch 6 von unsern Praedicanten, grosser Schwachheit halber, zurückgelassen worden, in der Statt Catina, negst bey Piscarien in Italien gelegen. Drei seindt, durch die Beschwernus der Raisen und vielfaltige Schläge gestorben: und drey seindt unterwegs entflohen, wofern sie sonsten die Hände der Italiener haben entgehen können. Ferrer seindt seithero unser Wegführung in Ungarn, in verschiedenen gefangnüssen umbrint 19 von den unsern: und von den Lutherischen dem bericht nach 6 oder 7 zurückgelassen. Biss auf diese Zeit haben wir sehr grosse und schwehre Beangstigungen gelitten, dergleichen kaum gelesen seindt worden, welche zu erzehlen mir nicht möglich ist. Dahero: und damit ich zu meinem Vorhaben widerkehre, hochberühmte und gelehrte Männer, ist mit Einstimmung der andern Brüder, guet befunden worden, vertrewlichen an Erwürdige zu schreiben, gantz demütig pittendt, in Nahmen auch all ander Mitbrüder, dass Sie, mit sambt andern gelehrten Praedicanten und Professorn, Ihnen belieben wollen, von unsertwegen bey den durchleuchtigen und hochmogenden Staden der vereinigten Niderlanden anzuhalten wollen, auf dass dieselbe nicht waigern wollen, ihren aufrechten Aifer bey unserm mächtigsten Kayser, zu unser Erledigung anzuwenden: sodan unss, die wir in sehr grossen Bedärftigkeit und Ellendt seindt, in deme wir diese schwehre Gefangnus müssen aussstehen, mit äiniger Wolthat zu Hilf kommen. Dagegen die Vergeltung von Gott erwartendt. Weiter seye Ehrwürdige Leben der Obhut Gottes empfohlen.

Datum Napoles auf der Galere den 6-ten Junii 1675.

Ehrwürdige vor diesem gehorsamer discipulus Anintzo (sic) aber neben andern Brüdern gefangen, umb seiner Religion und seines Herrn willen.

Franciscus Foris Otrokocsi.

Zu Utrecht bey Johan Ribbius, wohehaft in der kurtzen St. Johannis-Strass. 1675.

A bécsi csász. és kir. házi, udvari és államlevéltárban levő egykorú német fordításról, hol a holland eredeti is megvan. *Hollandica fasciculus V. Numero 234.*

IV.

Nápoly, 1675. július 31. Alistáli György gályarab lelkész levele az ószónyi egyházhoz, melyben fájdalmasan rajzolja kibeszélhetetlen szenvedéseiket, márczius 6-án Lipótvárból való elhurczoltatásukat, s onnan Nápolyig való hajtatásukat, útközben Triesztben mindenükből kifosztattak, Peskarában három napig tartó időre egy piszkos börtönbe vettettek, ez alatt sem ettek, sem ittak, mely miatt az éhség és szomjúság teljesen meggyötörte őket s ekkor továbbgyaloglásra kényszerítették, s mivel alig tudtak menni, úgy hajtották őket, mint a barmokat. Közülük hatan, Miskolczy Mihály, Harsányi István, Czeglédi Péter, Huszti Mihály, Kóródi János és Szecsei János az éhség, szomjúság s az út fáradalmi miatt elerőtlenedve, tovább menni nem tudtak s Theátéban hagyattak, egy már meg is halt közülük, az odább menni kényszerítettek közül is meghaltak az úton Gócs Mihály és Illyés Gergely. Május 17-én értek Nápolyba, másnap átadattak a gályákra, sokkal nagyobb kínokra, csak az Isten tudja szabadulásuk óráját. Jelzi, hogy a gályákon raboskodnak Séllyei István püspök, rektorával Kocsi Bálinttal, Körmendi György, Szódói András, Szomódi János, Szentpéteri Márton, Ujvári János, Nikléczi Sámuel és Boldizsár, Végh András, Leporinus Miklós, Bugány Miklós, Steller Tamás, Paulovics Mihály és Trivkovicz János, ezek nyolczan evangélikusok, Szilvási István császári lelkész pedig elnyerte a vértanuság koronáját. Kéri levele olvasóit, hogy kiszabadításuk ügyét munkálják, gyűjtsenek erre, a pénzt Literáti István lelkésztársa vigye fel Bécsbe, adja át Velz György ügyvivő-jének, a ki eddig is sokat fáradt értük, s onnan majd kezükhöz adják.

Allen Geliebten Gottes dieses gegenwärtigen und zukünftigen Lebens glükseligkeit von Gott durch seinen Sohn Jesum Christum.

Nach erlidtnen Vielfeltigen qualen der Gefangenschaft sind wir den 6 (»VI.«)-ten tag Merzen by Abends-Zeit gleichsam heimlich und Verborgen aus der festung Leopold ausgeführet worden. Als die göttliche gnad hereingeschienen, dass wir, wie wir gehoffet, erlöset werden solten, sind wir dennoch in einen grösseren abgrund der gefahr gefallen, und durch Mähren, Östereich, Cärnthen und Steyer an das Adriatische Mittelmeer in die Schifflande zu Triest geführet worden; alwo wir aller unsrer Kleýderen und Beyhab beraubet und jederman zum gespötte dargestellet, am osterfest fast eine ganze wochen im Schiffe auf glegenheit, hinüber zufahren, warten müssen. Was und wieviel wir daselbst ausgestanden, ist unmöglich mit Zungen auszusprechen; nemlich durst, hunger, streiche, blösse und dergleichen. Nachdem wir

von da abgefahren, und nach zehen tagen darauf bey der Statt Piscaria an das Land gestossen, sind wir in eine unflätige gefangnis selbiger Statt geworffen, und dreÿ tag lang ohne einiche speisen darin verschlossen behalten worden. Dreÿ tag hernach, da wir aus solcher gefängnis herfürgezogen und durch hunger und durst ganz aufgezehret waren, hat man uns, wir wolten oder wolten nicht, gezwungen zuffuss zulauffen, und hat uns wie das Vieh fort getrieben. Wir mussten, ach leider! mit blossen füssen davon gehen. Wannher Viel in tödliche krankheit gefallen. Sind derhalb sechs von uns wegen hunger, durst und *der* ¹⁾ reise beschwerlichkeit an kräften gänzlich abgemattet, in der Statt Teatri ²⁾ (sic!) in Aprici bey dem meer hafen verblieben; mit namen der hochgel[ehrte?] H[err?] Mich[ael] Miskoltzi (sic!), der hochgelehrte Herr Stephanus Harsanÿ, der Ehrwürdige Herr Czeglédÿ, der Ehrwürdige Herr Huszti, der Ehrwürdige Herr Kóródi, der Ehrwürdige Herr Szechei (sic!). Aus welchen jez bereits einer verstorben. Doch haben wir ohn alle erbärmdere fortreisen müssen; daher geschehen, dass etliche, die von übermässiger müdigkeit, dursts- und hungersnoht an Kräften erschöpft waren auf der reÿse verscheiden; der Ehrwürdige Herr Michael Gócs, der Augspurgischen Confession, Gregorius Illÿés auch der Augspurgischen Confession zugethaner. Wir haben sie auf dem Wege ungraben (sic!) müsen ligen lassen. Und da wir also mehr als 300 Italienische meilen, welche 75 Ungarische meilen sind, gereiset, sind wir den 17. tag Meyen in der Statt Neapolis ankomen, und des folgenden tags darauf nach vielen und mancherley Versuchungen überlieferet worden auf die Galeeren zu weit grösseren qualen, als die vorige waren; dass ich sie erzellen solte, ist ganz unmöglich. Und dieses alles leiden wir wegen des wahren Gottesdiensts und um der sach' Jesu Christi willen; da Gott allein bekant, wan wir, und durch was mittel, wir werden ledig gemacht werden. Auf einer Galeeren sind wir, namlich der Hochgelehrte Herr Stephanus Sellÿei Superintendent, desgleichen derselbigen Schul Rektor Valentinus Kotsi, der hochgelehrte Herr Georgius Körmendi, Eltester des Barsinischen Becirks, der Ehrwürdige Herr Szomódi, der Ehrwürdige Herr Szodaÿ, der Ehrwürdige Herr Szentpéteri etc. Die übrige sind verlegt auf andere Ruderschiffe, der Ehrwürdige Herr Ujvári etc. Auf den Galeeren zu Neapolis sind Samuel Niclecius mit seinem Bruder Blassio Niclecio, Andreas Végh, der Ehrwürdige Nicolaus Leporinus, Nicolaus Bugán, Magister Steller, der Ehr-

¹⁾ Vagy die, olvashatatlan.

²⁾ Theatae helyett, a régi Chieti.

würdige Herr Michael Paulovicz und Trivkovics, welche alle der Augspurgischen Glaubens-Bekentnis zugethan. Bereits hat von unserer Gesellschaft der Hochgelehrte Herr Stephanus Szilvási die Marter-Cron erlanget und verrichtet die gesandschaft vor Gott.

Aus diesem wenigen müsen die Herren viel andere Ding abnehmen; dan ich kan nicht alles von stük zu stük beschreiben. Derhalb bitt ich Euch hoch und getrungenlich, ihr, meine getreue und liebe Herren, durch die Barmherzigkeit Jesu Christi, bedenket meinen Zustand und haltet zugleich eine Rechnung meiner unschuld; vielleicht wird sich Gott meiner und der meinigen erbarmen, und gleichwie er Jonam aus dem Bauch des Wallfisches, den Daniel und die 3 Jüngling, item den Petrum erlöset hat, auch uns erlösen. Dan wir sind, sein Augapfel, über Vermögen versuchet worden.

Wan dieses Sendschreiben den Herren zukommt, so wolle sich mein Bruder, Herr Stephan Literati, *nicht* beschweren, gen Wien hinauf zureisen und daselbst des wol Edlen Herrn Georgy Völkzör Factoren ernstlich nachzuforschen. Dieser ist ein recht Gottesfürchtiger und in der Liebe Gottes eýferiger Kauffmann in der Statt Neapolis, der sich mit unserer Ledigmachung schon lange bemühet. Sein factor zu Wien kan berichte nach Wien übersenden, so wird alsdan der wol Edle Herr Völczor mir darreichen, so die Herren etwa eine summa gelts zusammen schiessen und des Herrn Georgy Völczör Factoren nach Wien zusenden solten. Er würd alsdan das Geschäft unserer Los-machung »des« (= desto) hurtiger (= schneller) und gwusser treiben; dan also hat uns dieser Gottfálige (= Gott[wohl]gefällige) Mañ geantwortet: Wan mich nur jemand von euch versicherte, so wolte ich Euch in kurzem ledig machen; es ist nur des gelts vonnöhten: wer aber wolt mir eine solche summa gelts widerum gut machen? Nachdem es nun also beschaffen, so wollen doch die Herren auch die Papäischen Herren, des Hochgelehrten Herrn Superattendentis (sic!) Zuhörer mit Grunden bewegen, dass sie unser eine rechnung haben. Damit befehl ich die Herren samt der ganzen Gemein der Göttlichen fürsehung.

Gegeben auf der Galeeren zu Neapolis, genant Sanctus Januarius den letzten tag Julii 1675.

Die Herren Weýland Kirchendiener, nun aber um der Wahrheit Christi willen gefangner und übel geplagter

Georgius Alistaly.

Egykorú német fordítás magyar vagy latin eredetiről. Zürichi Staatsarchiv E. II. 456. jelzésű kézirat 807. lapjáról. Címzés hiányzik. Széljegyzeten: Alistáli levele a szónyi gyülekezethez.

V.

Triest, 1675. augusztus 13. Beregszászy István, Gömöri János, Tökölyi István, Czabányi János, Glovinszky János, Rimaszombati János, Rohácsi János, Szentkirályi András, Johannidesz Fülöp, Szalai János, Kállai István, Szendrei György, Raffai János, Csutka János, Szentpéteri István fogoly lelkészek levele Zaffusz Miklós velencei orvoshoz, melyben élénk színekkel festik helyzetüket, elmondják, hogy lázadás ürügye alatt törvényszék elé állítottak, de tulajdonkép vallásukért üldöztetnek, és mivel lelkiismeretük ellenére a térítvényeket nem írhatták alá, különböző börtönökben egy egész évig és egy hónapig mindenféle kínzásokkal gyötrettettek és július 2-án a hazából kihajtottak s mint közönséges gonosztévőket eladták a gályákra. A Krisztus sebeire kéri, vegye fel ügyüket és segítse be őket az arany szabadság boldog révpártjába, hírneve csak növekedik, ha értük a keresztyén államoknál, Hollandia hatalmas rendeinél, Nagybritánia győzhetetlen királyánál közbelép és azokat fejrázza, kéri hogy eladatási árukat, 1500 tallért tegye le, mit ha ezúttal nem tehetne meg, álljon jól értük valamely kereskedőnél, míg ezt előteremthetik.

Excellentissime, Doctissime Domine Colendissime!

Salutis utriusque integritatem, et si quid eâ melius dari potest, devote praecati, nostra humilia cum demissione insinuamus servitia!

Celeberrima Czoffiana in his orbis Christiani partibus famâ ducimur ad excellentissimum Dominum, non aliter quam illi, qui post multas et longas naufragii procellas, enervati viribus, raptato spiritu anhelant ad portus tranquillitatem: Naufragio et longo et satis periculoso exposuit nos novercans patriae nostrae quondam felicissimae Hungariae fortuna. In qua dum degene res aliqui filii: annis superioribus rebellionem nefandam ordiri attentassent, cum multis aliis innocentibus, tum nobis miseris, rebellionis et infidelitatis adusserunt notam. Ob quam anno superiori 1674 mense Martio per fiscum regium ad dandam de eo rationem Posoniam citati fuimus ibique nolentes volentes, sub iudicibus a die 5. ejusdem mensis ad 4. usque Aprilis stare coacti sumus, usque dum sententiam condemnatoriam audivimus.

Verum tamen toto illo iudiciorum extraordinariorum tempore, gratiae Suae Sacratissimae Regiae Maiestatis, per episcopos, archiepiscopos et plurimos politicos, comites, barones, nobiles offerebatur, eo tamen fine, ut vel sponte officiis nostris ecclesiasticis nos abdicaremus, vel vero relictis dulcissimae patriae

sedibus, in exterris (sic!) regionibus mansiones quaereremus. Et hinc facile erat colligere, non ob rebellionem, sed religionem potius hoc fieri. Repetita sunt postulata ista coram nobis plus millies, post sententiam latam, siquidem post eam duobus mensibus ibidem Posonii in hospitiiis privatis, arestati quasi detinebamur. Sed quia hoc facere conscientiae cura non permisit, siquidem nullius unquam rebellionis nobis conscii eramus, ad carceres tandem foedissimos detrusi, et ibi miris modis toto anno et uno mense vexati sumus, ferro videlicet catenis, laboribus inconsuetis, fame, siti, nuditate, frigore et sexcentis aliis.

Die posthac 2. Julii anni praesentis e carcere eductos, et extra limites Hungariae evectos, in ferro tamquam homines sceleratissimos, ad mare traducendos, et vendendos in manus militum caesareanorum tradiderunt. Hinc nihil aliud restare nobis videmus, quam vitam mortiferam, vitam doloribus maximis, laboribus importabilibus plenam. Ibi sunt hi fluctus vere frementis maris, Excellentissime domine, qui nos ad gratiosos Excellentissimae Vestrae compellunt pedes; Clamamus post Deum ad excellentissimum dominum: Domine, serva nos, perimus! Rogamus per profunda divinae misericordiae viscera, per cruenta salvatoris Jesu vulnera, per nomen Christianitatis pretiosum, nobis cum Excellentissima dominatio Vestra commune, porrigat nobis in tanto naufragii periculo secundas aliquas tabulas, quarum beneficio enatare et ad portum libertatis aureae adnavigare queamus. Non erit, Excellentissima Vestra pauperior, si de propriis facultatibus in nostri liberationem aliquod erogaverit. Non erit etiam fama illius minus celebrior, si se pro nobis apud Christianos benignos energetas interposuerit, nominatim apud potentes et insignes Belgii ordines, Magnaeque Britanniae regem invictissimum, eosdemque vel per se, vel per sacri evangelii ministros ad id incitaverit, ut ducti Christiani officii ductamine (sic!), pecuniam de venditione nostra pactam videlicet tall . . 1500 deponere non difficile ducant. Imo si hac via non successerit, optime miseriam nostram levare poterit, dum istam pecuniae summam ab aliquo mercatore mutuo ad tempus accipiet et, et sponsorem pro nobis aget, quod cum foenore statuo tempore parati erimus, si vero pro prudentia et discretione sua praeter haec aliud aliquod remedium mali nostri invenire poterit, illud; Illud committimus singulari Excellentissimae Vestrae sapientiae. Deus munificus omnia talia benefacta compensabit copiosissime. Nos, donec vixerimus, obligatissimi servi manebimus, praepriis in continua devotione.

Actum Triesti Anno 1675 die 13. Augusti.

Excellentissimae, Doctissimae Dominationis Vestrae obligatissimi clientes evangelici ministri numero 15.

Stephanus Beregszászi.
 Johannes Gömöri.
 Stephanus Tökölyi.
 Joannes Czabani.
 Johannes Glovinský.
 Johannes Rimaszombathi.
 Johannes Roháczius.
 Andreas Szentkirályi.
 Philippus Johannides.
 Johannes Szalai.
 Stephanus Kállai.
 Georgius Szendrei.
 Johannes Raphaidis.
 Johannes Csutka.
 Stephanus Szentpéteri.

Manibus propriis.

A zürichi Staatsarchiv E. II. 456. jelzésű kéziratának 811. lapján meglevő egykorú másolatról.

Közli: THURY ETELE.

KIADATLAN OKLEVELEK.

Uj sorozat.¹⁾

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

I.

1307. *Hetény decz. 4. Tamás esztergomi érsek megengedi Bodók fiainak, hogy Kis-Bucsányon kápolnát építhessenek.*

Nos Thomas dei gratia archiepiscopus strigoniensis ejusdemque loci comes perpetuus memoriae commendamus significantes quibus expedit universis per praesentes, quod *Petrus et Nicolaus filii Bodok nobiles in Kis Bucsán* ad nostram accedendo praesentiam summa nobis conquestione demonstrarunt, quod quia ecclesia b. Georgii de *Maniga*, ad quam ipsi de jure pertinere dinoscunt, nimium distat ab iisdem, magnum dispendium salutis paterent ac gravamen animarum suarum formidarent sive detrimentum, tum ex eo, quia vota sua, ut deberent, continue propte eandem distantiam non possent effundere suo creatori, tum etiam

¹⁾ Lásd a Történelmi Tár 1908. évf. III. és IV. és 1909. évf. I. füzetét.

pro eo, quia plurimi de ad ipsos pertinentibus absque procuratione et percceptione divinatorum mysteriorum, videlicet receptione corporis dominici et unctione sancti olei viam universae carnis ingressi fuissent, quare licentiam aedificandi capellam sive oratorium in villa sua Kis Bucsan praedicta a nobis habere postulerunt; verum quia nobis veritas non constabat de praemissis, dilecto nobis in christo . . . archidiacono de Granua exequi severe commisimus harum rerum veritatem, qui in conscientia sua rescripsit praemissa dicta illorum concludere et communem veritatem. Unde nos, prout ex officio et cura pastoralis paternali divinitus nobis commissit incumbit, volentes praecavere dispendia animarum gregis nobis concediti ut teneremur, ipsorum, instantissimis supplicationibus annuentes admisimus, quatenus in eadem villa Kis Bucsan capellam seu oratorium honori b. Margaritae virginis aedificent ex nostra licentia et permissione pastoralis, tamen sine praepudicio matris ecclesiae S. Georgii Martyris supradictae, ita videlicet, quod in eadem capella missas et alia divina officia capellanus de eadem prope residens valeret exercere, baptisteria, catechisationem, confessionem et unctiones infirmorum possint percipere ab eodem tempore necessitatis incumbente, excepta sepultura, quod matri ecclesiae supradictae mandamus praesentibus reservari, sicut antea fuerat consuetudo. Ceteras etiam obventiones seu proventus ejusdem matris ecclesiae, scilicet decimas et similia quae sunt de specialibus proventibus dominicae ecclesiae iidem ipsi matri ecclesiae ad plenum administrare teneant. In cujus rei testimonium praesentes concessimus authentici praesentis sigilli nostri communitas. Datum in Heten secunda feria proxima ante festum b. Nicolai confessoris A^o 1307.

Knauz hátrahagyott iratai között lévő régi másolat, melynek értelmében az eredetije »Publ. Eccl. XXI. n. 6 et n. 7 ad Annal. 1307 sz.« alatt található. Miután azonban II. Tamás esztergomi érsek számos okirata, melyeket Knauz a »Monumenta Eccl. Strigoniensis« című gyűjteményében közzétett, eredetiben az akkori kamarai levéltár »Acta Eccl.« című iratcsomagában voltak elhelyezve, valószínű, hogy oklevelünk eredetije szintén ezen »Acta Eccl.« között található.

* * *

Közleményünk egy felette érdekes, de eddig homályos családtörténelmi kérdésre döntő felvilágosítást ad. Tudjuk, hogy a Hont-Pázmán nb. nyitrai megyei Szegi család tagjai birtokaikat 1267-ben maguk között felosztották. Ezek között szerepelt bizonyos Majs fia Bodók, kinek fia Miklós 1309-ben az osztályozási oklevelet átiratja. Fejér XI. 422. szerint ezen Bodók a Hont-pázmán nb. Bucsányi és Korlatkői családok egyenes őse, de ennél többet nem is tudunk róla. Én azonban Fejér adatát már azért is alaposnak tartottam, mert erre nemcsak a nevezett két család pecsétjeiben kimutatható Hontpázmán-nemzetségszéke címere, hanem egyéb nyomós érv is vall.

Találkozunk ugyanis 1473 és 1492-ben alsó-bucsányi Bodók Ozsváttal, ki Korlátközi II. Ozsvát oldalán Bucsánban birtokol és hogy mindkét család képviselői Komárommegyében már a XV. század kezdete előtt birtokolnak, kiknek egyik ága a bucsányi Bodók nevet viseli (Csánki III. 520.), arra nézve azonban, hogy a nyitramegyei Bucsán már a régiebb időben is a Szegiek birtokában lett volna, biztos adat nem állt rendelkezésünkre.

Miután mindezekről más helyen akarok bővebben értekezni, itt csak azt akarom kiemelni, hogy okiratunk már most czáfolhatatlanul bebizonyítja, hogy az 1267-ben szereplő Bodóknak Miklóson kívül még egy Péter nevű fia volt és hogy mindketten nemcsak (Kis-) Bucsányon, hanem a nyitramegyei galgóczi járásban még most is létező Maniga (tótul Malzsenice) nevű helységben is birtokoltak.

2.

1321 aug. 17. A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy Imre érseki nemes Boch nevű birtokának egy részét Benedek fiainak eladta.

Universis christi fidelibus praesentes litteras inspecturis capitulum ecclesiae posoniensis salutem in domino sempiternam. Ad universorum notitiam tenore praesentium volumus pervenire, quod constitutus personaliter coram nobis *Emiricus filius Decz* nobilis jobagio archiepiscopalis *de villa Boch* ab una parte, *Nicolaus et Petk filii Benedicti de eadem* ab altera, idem Emiricus est confessus oraculo vivae vocis, quod ipse ratione necessitatis suae quemdam fundum curiae in eadem *villa Boch* existentem ipsum hereditarie contingentem, cum terris arabilibus seu agris ac cum omnibus utilitatibus suis, quas habere dinoscitur, eisdem Nicolao et Petk et per eos suis heredibus heredumque suorum successoribus cum permissione et bona voluntate omnium vicinorum et cognatorum suorum pro quinque marcis denariorum wiennensium, quamlibet marcam cum singulis decem pensis computando, plene ab eisdem receptis, vendidisset, dedisset et tradidisset, jure perpetuo irrevocabiliter possidenda, habenda et tenenda. In cujus rei testimonium praesentes concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum in octavis beati Laurentii martiris anno domini Mo CCCo vigesimo primo.

Vörös selymen függő pecséttel. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában. Čapsa 14. fasc. 2. nr. 17. alatt.

* * *

Villa Boch 1317-ben fordul elő mint község; 1319-ben már mint *Bochfolua* és minden valószínűség szerint a mai *Bácsfa* Pozsonymegyében. 1319-ben Dezső fia Jakab ottani birtokos az esztergomi érsek nemes jobbágya (Knauz II. 762.), miből biztosan következtethető, hogy az okiratunkban szereplő Decz név csak a Desew ferdítése.

3.

1322. ápr. 3. *A somogyi konvent jelentése, hogy Dese nevű nemest a Kislakiak megsebesítették.*

Viris nobilebus comiti *Stephano vicejudici* magistri *Nicolai comitis Symigiensis* et quatuor iudicibus nobilium comitatus ejusdem conventus monasterii beati Egidii de Symigio debitum amicitiae et honoris. Noveritis, quod receptis litteris vestris cum *Petro filio Lada de Sarliz* (?) homine vestro ad exsequenda quae in ipsis litteris vestris continebantur, *Petrum Scolarem*, hominem nostrum in testimonium transmisimus, qui postmodum una cum eodem ad nos reversus nobis recitavit, ut idem homo vester in sui praesentia a quibus decuit et licuit scivisset diligenter inquirendo, quod feria tertia ante dominicam Laetare (márcz. 16.) *Andreas et Paulus filii Omodei*, nec non *Jacobus filius Petri de Kyslouc* post horam vespertinam ad domum *Dese* armatis manibus potentialiter veniendo, ipsum *Dese* de domo sua exclamassent (így) et cum ante portam suam in medio eorum advenisset, per *timpora capitum* praedictum *Dese* ad terram subtrusissent et cum bicello in tribus locis *nervos pedis sui sinistri abscindere volendo* tria vulnera sibi in(flix)issent; audita ea, domina consors ejusdem *Dese* ad defendendum maritum suum percurrisset, eam (etiam) in medio eorum maritum suum defendentem, enormiter trusissent hac et illac. Datum sabbato ante dominicam Ramispalmarum anno domini Mo CCCo XXmo secundo.

Pecsétje nincs. Eredetije az esztergomi káptalan országos levéltárában. Capsa 14. fasc. 6. nr. 13 alatt.

* * *

Sarliz ferdített név; lehet hogy *Zselicz*-ről van szó.

Kyslouc a mai Szöllős-*Kis-Lak*.

Érdekes a tettleges bántalmazás különös részletezése.

4.

1322 jun. 6. *A pozsonyi káptalan tanúsítja, hogy Vöki Péter özvegye hitbéri követeléseit megkapta.*

Universis christi fidelibus praesentes litteras inspecturis capitulum ecclesiae posoniensis salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam tenore praesentium volumus pervenire, quod *Katherina filia Laurentii filii Leupoldi de insula castri Hedrici relicta Petri filii Petirke de Wilk* ab una parte, *Paulo filio dicti Petirke de eadem Wilk* ab altera, coram nobis personaliter constitutis sunt confessi oraculo vivae vocis, quod licet mota fuisset

materia quaestionis inter ipsos super dote et rerum paraphernalium ejusdem dominae Katherinae quondam consortis dicti Petri fratris Pauli antedicti et sic inter se fuissent altercati, ad ultimum tamen propter bonum pacis, in talem pacis unionem devenuissent, quod eadem domina Katherina ratione dotis suae et rerum paraphernalium suarum praetactarum tres marcas denariorum Wiennensium plenarie receptis et integre, et siceundem Paulum ratione dictae dotis et rerum paraphernalium praedictarum reddidit liberum et omnino expeditum; obligando se, quod quicumque processu temporum eundem Paulum aut suos successores ratione dictae dotis et rerum paraphernalium saepedictarum vellet forsitan molestare, extunc eadem domina Katherina teneretur in omnibus defendere et tueri. In cujus rei testimonium prasentes concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum in festo sanctae trinitatis anno domini Mo CCCo vigesimo secundo.

Zöld selymen függő pecséttel. Eredetije a pozsonyi káptalan házi levéltárában. Capsa C. fasc. 8. nr. 86.

* * *

Insula castris Hedrici. Ezen castrum Hedrici vagyis Hédervár nézetem szerint nem Györmegyében, hanem a pozsonymegyei Csallóközben feküdt (v. ö. Történelmi Tár 1907. évf. 189.)! valószínűleg azon Hedrych nevű várral azonos, melynek 1336-ban Tröttel Miklós pozsonymegyei főispán a várnagya.

Wilk, helyesen *Völk* a pozsonymegyei felsőcsallóközi járásban lévő *Vök* (Niklasdorf = Nikelsdorf), melynek első okirati felmerülése 1260-ra esik. Kétséget nem szenved, hogy *Wilk*, *Welk*, *Wiluk* stb. a már igen korán felmerülő *Völök* személynév változatai s hogy *Vök* helység egy *Völök* nevű birtokostól vette nevét. »*Velek*« (= *Völök*) pedig *nem más, mint a szláv Vlk vagyis Farkas*. Első viselője tudtommal azon *Völök* herceg, kinek leánya a Borsodmegyében törzsökös Miskócz nb. Bars comeshez ment férjhez. Előfordul e név, *Welk* alakban (1266-ban) a Hontpázmán nemzetség egyik ágában is.

5.

1322. aug. 20. A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy a Szentlászló—*Pakai* nemesek ottani birtokuk egy részét eladták.

Universis christi fidelibus praesentes litteras inspecturis capitulum ecclesiae posoniensis salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam tenore praesentium volumus pervenire, quod constituti personaliter coram nobis *Johannes . . . Thomas filius Budou, Mathyas filius Husuet, Paulus filius Egidii et Marcus filius Ch . . . de Paka sancti Ladislai* pro se et pro omnibus populis ejusdem villae, ut dixerunt, ab una parte, *Martinus . . . de Suul* et (*Paulus . . . et Petrus filius Wendeg*) *de Gurchka*, sicut

se nominarunt, ab altera, iidem Johannes, Thomas, Mathyas et Paulus . . . quod ipsi unum locum sessionalem in vicinitate *Johannis filii Petri* ab inferiori parte in dicta villa Paka ex(istentem, ipsos) de jure contingentem, cum terris arabilibus, aquis . . . et cum omnibus aliis utilitatibus et pertinentiis sibi annexis, sicut quaelibet sessio in eadem villa habere dinoscitur, eisdem Martino et Paulo dimidietatem dictae sessionis cum utilitatibus suis et aliam dimidietatem Petro filio Wendig memorato, similiter cum suis utilitatibus et cum eisdem libertatibus, sicut ipsi possidere (így!), pro octo marcis plene ab eisdem receptis vendidissent, dedissent et tradidissent, jure perpetuo irrevocabiliter possidendam, habendam et tenendam. Praeterea, quicumque processu temporum de dicta villa alienari ad eandem redire voluerint, et sessiones suas vel alienas sessiones et quilibet alii titulo compararent emptionis, extunc pretium earundem aequaliter cum dictis Martino et Paulo ac Petro dividere et participare tenebuntur. In cujus rei testimonium praesentes concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum in festo beati Stephani regis anno domini Mo CCCo vigesimo secundo.

Pecsétje vörös-sárga zsinegen függött. Eredetije szakadozott és elhalványult. A pozsonyi káptalan országos levéltárában. Caps. 36. fasc. I. nr. 39 alatt.

* * *

Paka sancti Ladislai (= Szent László—Paka) nevű pozsony—csallóköz helységre először akadok 1317-ben és akkor Beke és Szász-szal határos (Kn. II. 735). Most e vidéken csak Csukár-, Kis- és Nagy-Paka helységeket ismerünk.

Paka helység felmerül 1250-ben mint az udvarnokok földje s miután ugyanazon évben bizonyos Paka a csallóközi udvarnokok ispánja, bizonyosnak vehetjük, hogy a helység egy Paka nevű úrtól nevét vette.

Suul az alsó-csallóközi járásban lévő *Süly*, melylyel még találkozunk. *Gurchka* az ugyanazon járásban lévő *Dercsika*.

6.

1322. decz. 24. *A pozsonyi káptalan előtt Abonyi Domonkos egy-néhány hold földet rokonainak ad el.*

Universis christi fidelibus praesentes litteras inspecturis capitulum ecclesiae posoniensis salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam tenore praesentium volumus pervenire, quod constitutus personaliter coram nobis *Dominicus filius Andreae* sicut se nominavit *de Abany* pro se et pro *Iwan fratre suo* prout dixit, ab una parte, *Laurentius filius Borthol de eadem* similiter pro se et pro *Jacobo fratre suo de eadem*, ab altera, idem *Dominicus* est confessus oraculo vivae vocis, quod ipse de terris

suis hereditariis tria jugera terrarum arabilium, unum juger videlicet *in angulo Gaat circa finem pontis Benke*, secundum juger circa arborem piri Marius (igy) in vicinitate terrae *Blasi filii Buda* et tertium juger inter terras *Mochó et Petri filiorum Simonis*, prout dixit, existentia, eisdem Laurentio et Jacobo *proximis et cognatis suis* et per eos suis heredibus heredumque suorum successoribus, cum permissione et bona voluntate omnium cognatorum et vicinorum, sicut dixit, pro triginta pensis denariorum wiennensium plene ab eisdem receptis, vendidissent, dedissent, et tradidissent jure perpetuo irrevocabiliter possidenda, habenda et tenenda. Obligande se, quod quicumque processu temporum eosdem Laurentium et Jacobum ratione dictorum jugerum vellent forsitan molestare, extunc iidem Dominicus et Iwan cum suis successoribus tenerentur expedire popriis laboribus et expensis. In cujus rei testimonium praesentes ad petitiones praedictarum partium concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum in vigilia nativitatis domini nostri ihu (igy!) christi anno ejusdem Millesimo trecentesimo vigesimo secundo.

Hártya ; vörös selymen a pecsét. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában. Capsa 14. fasc. 1. nr. 1 alatt.

* * *

Abany a pozsonymegyei *Abony*. Jelenleg van *Nagy- és Sik-Abony* az alsócsallóközi járásban. 1236-ban *Oboni* néven szerepel és akkor arról értesülünk, hogy lakosai illetve birtokosai azon csehektől származtak, kiket III. István ott letelepített (Fejér IV. 1., 59). 1298-ban már *Feloboni* néven szerepel, melynek egyik részét az Olgyaiak kapják. *Alsóabonyon* akkor Vén András és bizonyos *Syke* a birtokosok (Hazai oklevéltár 165.) és utóbbtól megkaphatta a helység a *Sikabony* nevet. A felsőabonyi birtokosok sorában ugyanakkor *Sike*, *András* és *Bartal* is szerepel; a két utóbbinak utódait nevezi okiratunk.

7.

1323 ápr. 27. *Boleszló esztergomi érsek Hambato fiát, Henriket Marcsamagyar nevű birtokban megerősíti és az érseki nemesek sorába felveszi.*

Boleslaus miseracione divina archiepiscopus Strigoniensis ejusdem loci comes perpetuus, dux Tostensis, omnibus christi fidelibus praesens scriptum inspecturis salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam tam praesentium quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod *nobilis vir Henricus filius comitis Hambatonis* ad nostram accedens praesentiam, exhibuit nobis litteras super quadam possessione *Marchamagar* vocata pendentem cum sigillo venerabilis in christo patris domini Thomae,

eadem gratia quondam archiepiscopi Strigoniensis praedecessoris nostri confectas, hunc tenorem continentes :

(Következék Károly királynak egy erre vonatkozó levele.)
 petens a nobis cum instantia quod quia domina *Katherina relicta quondam Stephani dicti Kurczmanni eidem matrimonialiter*, ipso Stephano de mundo translato ad patrem, *extitit copulata*, ex qua divina providente clementia *filium procreavit* et eandem possessionem a cognatis et proximis ipsius Stephani emptioni titulo comparatam, dominae praedictae uxoris suae ac filiorum suorum sibi attraxerat pacifice possidendam, prout in litteris honorabilis capituli posoniensis plenius vidimus contineri, eadem gratia speciali qua idem Stephanus per dominum Tho(mam) archiepiscopum strigoniensem extiterat dotatus, eundem Henricum cum filiis et heredibus suis in cetum nobilium jobagionum nostrorum possessione cum eadem recipere et colligere dignamur. Nos igitur ejusdem Henrici pretionibus justis et legitimis annuentes, sperantes in persona sua de suis fidelibus famulatibus adeo ex debitis sic ex notis posse relevari, litteras praedecessoris nostri approbantes et confirmantes, eundem in numerum et cetum nobilium jobagionum nostrorum cum filiis et heredibus suis cum praefecta possessione Marchamagar vocata paternaliter duximus recipiendum, volentes, ut idem Henricus eadem libertate gaudeat, qua ceteri jobagiones ecclesiae nostrae fruuntur et gratulantur. In cujus rei memoriam perpetuamque firmitatem praesentes litteras sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum anno domini Mo CCCo XXIIIo feria quarta proxima post festum beati Georgii martiris.

A pozsonyi káptalan 1323 nov. 1-én kelt határjáróleveléből, melynek eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában Capsa 9. fasc. M. nr. 2 alatt őriztetik.

* * *

Marchamagyar a mostani *Nagy- és Kismagyar* pozsony-csallóközi helységek régibb neve. Chetó vagy Chotó fia Henczlin 1313-ban ottani birtokát az esztergomi érsekségnek engedi át, mire az ér ek ezt még ugyanazon évben Altman fiának: Kurczmann István pozsonyi polgárnak adományozza. Ennek özvegye Katalin 1323-ban Hambato volt pozsonyi bíró fiának Henriknek a neje, (Magyarra nézve lásd különben Fejér X. 6, 149. és 164. old.)

8.

1323 Pozsony jún. 18. Pozsonymegye tisztikara bizonyítja, hogy Deáki nevű birtok a pozsonyi káptalannak visszaadatott.

Nos magister *Nicolaus comes Posoniensis* et *Andreas de Churle*, *Petrus de Gutur*, *Lippoldus de Paka* et *Walentinus de*

Werekne iudices nobilium de eodem significamus universis quibus expedit praesentium per tenorem, quod cum nos ad mandatum et praeceptum excellentissimi principis domini Karoli dei gratia illustris regis Hungariae domini nostri, de restituendis possessionibus ecclesiae posoniensis nobis per suas patentes litteras factum et commissum, nobilem virum *Nicolaum filium Elek de Cytrawag* hominem nostrum et *Dominicum filium Damiani de Beel* jobagionem castrum posoniensis reambulandam et restituendam quamdam possessionem dictae ecclesiae posoniensis *Dyaky* vocatam, si contradictores non apparerent, una cum honorabili viro magistro Nicolao praeposito posoniensi misissemus, iidem Nicolaus et Dominicus ad nos tandem reversi, nobis concorditer retulerunt, quod cum ipsi villam seu possessionem *Dyaky* praedictam, *juxta aquam Palazow* in comitatu Posoniensi existentem, per metas seu terminos et distinctiones antiquas, convocatis omnibus vicinis et commetaneis reambulassent et nullus contradictor seu prohibens apparuisset, praedictam villam *Dyaky* vocatam cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis statuissent eidem praeposito et ecclesiae posoniensi pacifice tenendam et possidendam. Nos vero dictis eorundem Nicolao et Dominico fidem plenam adhibentes, cum idem praepositus manifeste ad scitum quasi omnium nobilium et aliorum hominum comitatus posoniensis super reambulatione et restitutione praedictae villae et aliarum possessionum dictae ecclesiae posoniensis modo debito et ordine processisset et quia etiam contra eundem praepositum et ecclesiam posoniensem nullus coram nobis apparuit contradictor seu agens, restitutionem dictae possessionis *Dyaky* vocatae, per eosdem Nicolaum et Dominicum factam, auctoritate regia nobis demandata approbantes et confirmantes, praesentes eisdem praeposito et capitulo posoniensi praedictae rei testimonium et firmitatem concessimus litteras nostrorum munimine sigillorum roboratas. Datum Posonii sabbato proximo post festum beatorum wyty (így) et Modesti martirium anno domini Mo CCCo XXo tertio.

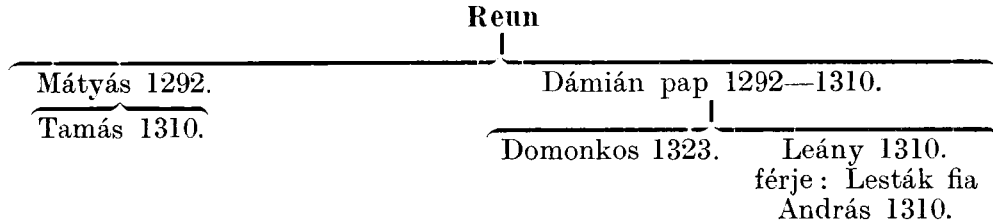
Károly királynak 1326. nov. 17-én kelt átiratából, melynek eredetijén sárga-vörös selymen függő kettős pecsét töredéke van. Eredetije a pozsonyi káptalan házi levéltárában. Capsa D. fasc. 7. nr. 66 alatt őriztetik.

* * *

Cytrawag annyi mint »Vág inneni«, jelen esetben tehát sem hely-, sem személynév, hanem csak azt akarja kifejezni, hogy ezen Elek fia Miklós a váginneni vidékből való. 1320-ban említi a pápa adószedője az »ecclesia de *Últrawag*«-ot, a miből következtethető, hogy egy ily nevű helység tényleg létezett. Ha tehát egy *Cytrawag* is létezett, akkor már régen tűnhetett el, miután 1323 után már nem említik. Hogy ki lett légyen ezen Elek fia Miklós, egyelőre ismeretlen. Midőn IV. Béla 1237-ben a pozsonyi

megyei Akoli Benedek és az esztergomi érseknek prácsai népei közötti viszályok ügyében intézkedik, a tanúk sorában Miklós fia Elek is szerepel és így nagyon valószínű, hogy Miklósunk ezen Elek fia.

Beel a jelenlegi Magyar- és Németbél pozsonymegyei községek egyikével azonos. Alább majd meglátjuk, hogy már a XIV. században is Németbél létezett. A Béli nemesek 1292-ben merülnek fel. Fenti Domonkos stemmája a következő:!

Dyaky, helyesen *Deáki* nem a galántai járásban még létező Deáki, hanem, mint a *Történelmi Tár* 1908. évf. 390-ik oldalán láttuk, *Kis-Körmösd* helységnek akkori neve. A Deáki névre megjegyzendő, hogy ez kétségtelenül egy »Deák« melléknevű birtokossal állt összeköttetésben; így látjuk 1334-ben, hogy a galántai járásban lévő Deák melletti Kossut egyik birtokosa »Petrus Dyak« (Anjoukori okmánytár III. 125.)

Palazou, helyesen *Pályázó*(?) a mostani *Feketevíz* nevű folyó neve, mely 1252-ben mint »*plaza*«, 1253-ban pedig mint »*palasa*« szerepel.

9.

1323. Pozsony jún. 18. Pozsonymegye alispánja és szolgabirái a pozsonyi káptalant *Obka* és *Kusey* birtokokba visszahelyezik.

Nos magister *Petrus curialis comes Poseniensis* et *Andreas de Churle*, *Petrus de Guttur*, *Lepoldus de Paka* et *Walentinus de Werekne* iudices nobilium significamus universis quibus expedit, praesentium per tenorem, quod cum nos ad petitionem discretorum virorum magistri Nicolai praepositi et capituli ecclesiae posoniensis nobilem virum *Nicolaum filium Eleek* hominem nostrum et *Dominicum filium Damiani de Beel* jobagionem castri posoniensis ad reambulandas et restituendas possessiones dictae ecclesiae posoniensis in comitatu posoniensi existentes, si contradictores non apparerent, una cum ipso praeposito misissemus, iidem Nicolaus et Dominicus ad nos reversi, unanimiter retulerunt, quod duas terras dictae ecclesiae posoniensis, unam videlicet *Obka* vocatam, quae est inter ecclesiam seu villam s. *Michaelis* et inter terram *Meerche quondam* et aliam *Kusey* nominatam, quae est inter ecclesiam seu villam s. *Jacobi* et inter villam similiter *Kufey* (így!) vocatam, convocatis omnibus vicinis et commetaneis dictarum terrarum per metas seu terminos et distinctiones antiquas reambulassent et cum nullus apparuisset contradictor seu prohibens, terras ipsas cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis eidem praeposito et ecclesiae posoniensi restituissent

auctoritate nostra pacifice tenendas et possidendas. Nos vero dictis et verbis eorundem Nicolai et Dominici fidem plenam adhibentes, cum idem praepositus manifeste ad scitum nobilium et aliorum hominum comitatus posoniensis super reambulatione et restitutione praedictarum et aliarum terrarum dictae posoniensis ecclesiae modo debito et ordine processisset et quod etiam coram nobis contra eundem praepositum et ecclesiam posoniensem nullus super praedictis terris apparuit contradictor vel agens, restitutionem praedictarum terrarum Obka et Kusey vocatarum, per eosdem Nicolaum et Dominicum factam approbantes et confirmantes ratificamus. In cujus rei testimonium et firmitatem praesentes sigilli magistri Nicolai comitis Posoniensis domini nostri et nostrorum sigillorum appensione fecimus communiri. Datum Posonii sabbato proximo post festum beatorum viti et Modesti martirium Anno domini Mo CCCo vigesimo tertio.

Pecsétjei hiányoznak. Eredetije a pozsonyi káptalan házi levéltárában Capsa C. fasc. 11. nr. 123 alatt.

* * *

Obka, helyesen *Apka* eltűnt pozsonymegyei helység. W. XI. 172., mely szerint 1223-ban felmerül, hamisítvány. Legelőször említik 1269-ben (W. III. 202.) és akkor a pozsonyi káptalané. Egy 1326. évi határjárás szerint Diószeg, Páld és Mácséd környékén feküdt. (A. II. 250.)

Kuzey-ről majd alább.

10.

1323. Pozsony jún. 18. Pozsonymegye tisztikara jelentése, hogy a pozsonyi káptalannak egynéhány pozsonymegyei birtokát meghatározta.

Nos magister *Nicolaus comes posoniensis* et *Andrea(s) de Churle*, *Petrus de Guttur*, *Leopoldus de Paka* et *Walentinus de Werekne* iudices nobilium significamus universis quibus expedit praesentium per tenorem, quod cum nos ad mandatum et praeceptum excellentissimi principis domini Karoli dei gratia illustris regis Hungariae domini nostri, de restituendis possessionibus ecclesiae posoniensis nobis per suas litteras patentes factum et commissum, nobilem virum *Nicolaum filium Eleek de citra Waag* hominem nostrum, et *Dominicum filium Damiani de Beel* jobagionem castri posoniensis ad reambulandas et restituendas possessiones et terras ecclesiae posoniensis in comitatu posoniensi existentes et contradictores, si qui apparerent, ad nostram citandos praesentiam una cum discreto viro magistro *Nicolao praeposito posoniensi* missemus, iidem Nicolaus et Dominicus ad nos demum reversi nobis concorditer retulerunt, quod cum ipsi

quatuor particulas possessionum seu terrarum ecclesiae posoniensis, videlicet unam, quae *Beel* vocatur cum vineis inter metas seu terminos ejusdem terrae in monte, qui antiquitus *mons Glyris* vocabatur, plantatis et existentibus, inter possessiones similiter *Beel* vocatas et ecclesiam sancti Nicolai de *Semchz* existentem, aliam *Kuze* nominatam inter villam similiter *Kvze* dictam et ecclesiam sancti Jacobi existentem; tertiam *Obka* vocatam inter ecclesiam seu *villam sancti Michaelis* et terram seu arbores piri cujusdam hominis quondam *Merche* vocati, existentem, et quartam terram *Toxun* dictam, quae est inter villam *Galanta* et terras *Leopoldi de Paka*, *Nicolai quondam dicti Bud filiorum Nicolai filii Iwanka* et *Ladislai filii Salomonis* existentem convocatis omnibus vicinis et commetaneis, per metas seu terminos et distinctiones antiquas reambulassent et nullus contradictor seu prohibens apparuisset, praedictas quatuor particulas possessionum et terrarum cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis statuissent eidem praeposito et ecclesiae posoniensi pacifice tenendas et possidendas. Nos vero dictis eorundem Nicolai et Dominici fidem plenam adhibentes, cum idem praepositus manifeste adscitum quasi omnium nobilium et aliorum hominum comitatus posoniensis super reambulatione et restitutione praedictarum terrarum et aliarum possessionum dictae ecclesiae posoniensis debito modo et ordine processisset et quia etiam contra eundem praepositum et capitulum posoniense nullus coram nobis apparuit contradictor et agens: restitutionem dictarum quatuor terrarum per eosdem Nicolaum et Dominicum factam auctoritate dicti domini regis approbantes et confirmantes, praesentes eisdem praeposito et capitulo in praedictorum omnium testimonium et firmitatem concessimus nostrorum munimine sigillorum roboratas. Datum Posonii sabbato proximo post festum beatorum Viti et Modesti martyrum anno demini Mo CCCo XXo tertio.

Károly királynak 1326. decz. 18-án kelt átiratából, melynek eredetije a pozsonyi káptalan házi levéltárában Capsa C. fasc. 11. nr. 126 alatt őriztetik.

* * *

Semchz a jelenlegi *Szempcz* (Pozsonymegyében), melynek neve minden valószínűség szerint a szláv »Zem« (=föld) származottja.

Kuze vagy *Kvze* ezen néven már nem létezik. 1300-ban *Kwze*, 1305-ben *Cuzee* néven említik és akkor azt mondják, hogy Jóna mellett fekszik (W. XII. 661. és A. I. 96.). Ura, Szentkereszti Hont fia János, ki azt Tolvaj fiától László és Andrástól vette, eladja akkor Jányoki Jakabnak. 1341-ben *Kuzey*, 1356-ban *Kezey* néven ismerik, miből következtethető, hogy helyes kiejtése: Kösöző vagy *Kesző*. 1356-ban Jányok, Tolvajfalva (ma Boldogfa), Sárálja, Körmösd, Kőkényszarv és Csandal-lal együtt szerepel. Földesura volt Jányoki Miklós, ki azt apósának Strausz Markvart pozsonyi polgárnak zálogba adta. A 19-ik század elején állítólag *Kisa* néven még

Nagy-Jokáloz tartozó pusztaként szerepel. 1304-ben egyik része mint »Lokkuze (=Lak—Kösze) inter metas terrae Ilka (=Jóka) szerepel (Hazai okmánytár VII. 354.)

Toxun a galántai járásban létező *Taksony*.

Galanta a mostani *Galántha*.

Pakai Lipót-ról és rokonairól majd alább.

11.

1323. jún. 18. *A pozsonyvárosi előljáróság tanúsítja, hogy Szabó Péter Ólinch nevű birtokát a pozsonyi káptalannak eladta.*

Nos Marchardus iudex et jurati ac universi cives de Posonio significamus quibus expedit universis praesentium per tenorem, quod constituti personaliter coram nobis *Petrus dictus sartor gener scilicet quondam Woch* civis de Posonio, domina *Margareta filia ejusdem Woch* pro se et pro nepotibus suis, *Margareta et Anna filiae ejusdem Petri, neptes scilicet dicti Woch ac Johannes et Michael filii dictae Annae pronepotes ejusdem Woch*, concives nostri ex una parte, magistri *Johannes longus et Emericus canonici ecclesiae posoniensis nomine et vice praepositi ac capituli ejusdem ecclesiae*, ex parte altera; iidem *Petrus, Margareta filia Woch, Margareta et Anna, Johannes et Michael* viva voce sunt confessi, quod ipsi quandam terram eorum *Ablench* vocatam, ad sex aratra sufficientem, in comitatu posoniensi existentem, quae olim a felicissimae recordationis domino *Bela* illustri rege Hungariae pro notabilibus fidelitatum servitiis, omni remuneratione dignis, eidem *Woch* fuerat collata, cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis universis, pro remedio animae dicti *Woch* et suarum salute animarum dedissent, donassent et etiam vendidissent ecclesiae s. Salvatoris de posonio ipsiusque ecclesiae praeposito et capitulo pro vigintiquinque talentos denariorum wiennensium plene eisdem ad scitum nostrum persolutis et datis perpetuo et irrevocabiliter possidendam et tenendam. Cujus quidem terrae metas secundum tenorem privilegii quondam dicti domini *Belae regis* modo infrascripto et ordine distingui dixerunt, videlicet quod prima meta incipit ab oriente juxta metas *Zelynych*, terrae ejusdem ecclesiae posoniensis, per quas procedens a parte meridionali versus occidentem incidit in metas terrae *Wedered*, per quas descendens incidit in metas terrae *Kurtwelis* et ibidem incidit in metas alterius *Kurtwelis* ab occidente, deinde per metas ejusdem terrae tendit ad metas tertiae villae *Kurtwelis* et per metas ejusdem procedens versus septentrionem incidit in metas villae *Pach*, per cujus metas protenditur usque ad metas alterius terrae *Zelinch* similiter ejusdem ecclesiae posoniensis et sic per

metas ipsius terrae redit versus orientem ad primam metam et ibidem terminatur. Praeterea idem Petrus et alii praedicti heredes seu proximi dicti Woch assumpserunt se obligando, quod si ullo unquam tempore praedicti praepositus et capitulum ratione terrae praedictae per quempiam inpeterentur, ipsi eosdem praepositum et capitulum propriis laboribus et expensis expedire tenerentur. In cujus rei testimonium et firmitatem praesentes eidem praeposito et capitulo concessimus nostro sigillo communitas. Datum sabbato proximo post festum beatorum Viti et Modesti martirium, anno domini Millesimo trecentesimo vigesimo tertio.

Pecsétje vörös-sárga zsinóron. Eredetije a pozsonyi káptalan házi levéltárában Capsa C. fasc. 5. nr. 48 alatt.

* * *

Ablench jelenleg *Ólincs* csak puszta a nagyszombati járásban Szilincs területén.

Zelynych a nagyszombati járásban lévő *Szilincs*. *Wedered* az ugyanazon járásban lévő *Vedröd*, mely 1264-ben a Sárközi-család birtokában volt.

Kurtwelis az ugyanazon járásban Ciffer melletti *Körtvélyes*.

Pach az ugyanazon járásban lévő *Pusztá-Pát*.

Woch családjáról majd alább.

12.

1323. jún. 27. A pozsonyi káptalan tanúsítja, hogy *Vöki Fodor Márk* özvegye egyik szolgáját szabadon bocsátotta.

Universis christi fidelibus praesentes litteras inspecturis capitulum ecclesiae posoniensis salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam tenore praesentium volumus pervenire, quod constituta personaliter coram nobis nobilis domina *filia Jacobi de villa Magar*, relicta vero *Marcii dicti Fudor de Wilk* est confessa oraculo vivae vocis, quod ipsa pro amore dei et pro remissione peccatorum parentum suorum et omnium praedecessorum suorum ac ipsius relaxatione peccatorum, quemdam servum suum nomine *Benedictum*, qui coram nobis personaliter astando, servum ejusdem se fuisse dixit et asseruit, quem sibi fideliter sua exhibuisse servitia dixit et asseruit et etiam pro tribus marcis denariorum wiennensium plene ab eodem in suis necessitatibus habitis et receptis, cum permissione et bona voluntate *Johannis et Thomae filiorum Chescue* (így!) *nepotum suorum* ac omnium proximorum suorum cum favore, cum omnibus ab ipso nascituris seu descendentibus manumisisset et tradidisset perpetuae libertati, ita quod de cetero eundem *Benedictum* cum omnibus ab ipso nascituris seu descendentibus ratione suae

pristinæ conditionis nullus possit et valeat penitus molestare. In cujus rei testimonium præsentibus concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum in festo beati Ladislai regis Anno domini Mo CCCo vigesimo tertio.

Hártya ; a pecsét zsinegestől elveszett. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában Capsa 14. fasc. 23. nr. 4 alatt.

* * *

Magar a pozsony-csallóközi *Nagy-* vagy *Kis-Magyar*.

Wilk az ugyanott fekvő *Vök*, melynek régibb birtokosairól alább bővebben szólunk. Fodor Márk özvegye Jánost és Tamást azért mondja neposainak, mert leányának a fiai. Chescue helyett *Csesztve*-nek kellene állnia.

13.

1323. Pozsony júl. 2. Pozsonymegye tisztikara tanúsítja, hogy a pozsonyi prépost egyik tisztviselője Buda volt nádori jegyző szolgálójának sérülésében ártatlan.

Nos magister *Petrus curialis comes posoniensis*, *Andreas de Churle*, *Petrus de Guttur*, *Valentinus de Werekne* et *Leupoldus de Baka iudices nobilium* significamus quibus expedit tenore præsentium universis, quod nos tam per nos, quam per nobiles et alios multos homines de comitatu posoniensi ac per certos homines fide dignos specialiter ad inquirendum et sciendum deputatos requisimus, investigavimus et fuimus diligenter perscrutati et scivimus certitudinaliter, quod *Gregorius famulus* honorabilis viri *Nicolai praepositi posoniensis* nullum de famulis et pertinentibus ad magistrum *Budam notarium quondam Mathei palatini* vulneravit, nullumque verberavit vel offendit et neminem jobagionum dicti magistri *Budae* de villa sua cum aliqua violentia recedere coegit, sed ipse *Gregorius* fuit per dictum magistrum *Budam* et suos famulos in vigilia beati *Johannis baptistae* (jún. 23.) enormiter verberatus et etiam vulneratus et nobis captus et ligatus super equum proprium ejusdem *Gregorii* eadem die adductus et assignatus, nullis suis culpulis exigentibus. Datum *Posonii* sabbato proximo post festum beatorum *Petri et Pauli* apostolorum Anno domini Mo CCCo vigesimo tertio.

Pecsétje nincs. Eredetije a pozsonyi káptalan házi levéltárában Capsa A. fasc. 10 Nr. 106 B alatt.

* * *

Ezen *Buda* valószínűleg csallóközi ember, mert a *Bod*, *Bodó*, *Buda* (= *Boda*) név a csallóközi nemeseknél a XIV. században nagyon el volt terjedve. Érdekes, hogy *Trencsényi Máténak* szolgálatában mint jegyző működött. Egy *Buda* nevű pozsonymegyei várnemes megveszi 1300-ban a nyitrai káptalan előtt a pozsonymegyei *Magyar-Szerencs* nevű birtokot. (Kn. II. 481.)

14.

1323. szept. 12. A pozsonyi káptalan tanúsítja, hogy *Dalyáni Péter* özvegye *Körtvélyes* nevű birtokát leányainak hagyományozta.

Universis christi fidelibus praesentes litteras inspecturis capitulum ecclesiae posoniensis salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam tenore praesentium volumus pervenire, quod accedens ad nostram praesentiam discretus vir *Pertholdus* sacerdos, *rector ecclesiae beati Petri de Paach*, est confessus oraculo vivae vocis, quod cum domina *Elizabeth filia Nicolai filii Puz, relicta Petri de Dalyan* in lecto jaceret aegritudinis et diem extremum sibi sensisset imminere, compos tamen suae mentis, inter cetera ordinanda sua ultima testamentaria, in praesentia, tamquam in praesentia sui parochialis sacerdotis et tamquam coram confessore, quamdam possessionem *Kurtwelys* vocatam, per dictum Petrum quondam carissimum maritum suum, qui aliorum carebat heredum solatio, propter ejus dilectionem sibi in perpetuum donatam, datam pariter et legatam, karissimis *filiabus suis* videlicet dominabus *Margarethae et Gung*, ab eodem Petro marito suo hactenus procreatis et per eas suis heredibus heredumque suorum successoribus cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis universis dedisset, dimisisset et legasset jure perpetuo, irrevocabiliter possidendam, habendam et tenendam, nullo penitus contradictore existente. In cujus rei testimonium praesentes concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum feria secunda proxima post festum nativitatis beatae virginis gloriosae anno domini Mo CCCo vigesimo tertio.

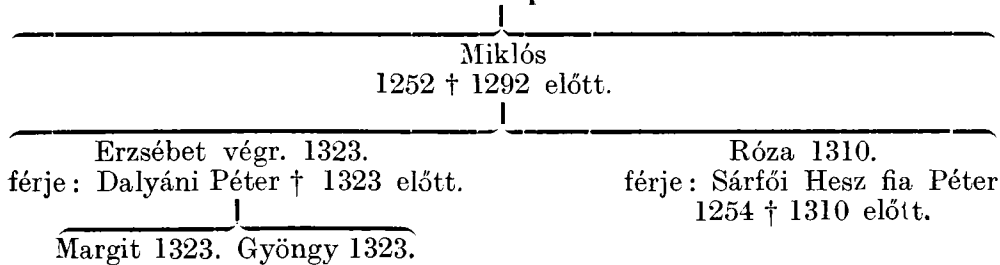
Vörös selymen függő pecséttel. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában Capsa 14. fasc. 10. nr. 18 alatt.

* * *

Paach a pozsonymegyei *Pusztapáth*.

A végrendelező nő a Béli család tagja, a mint ezt a következő stemmatörédék mutatja:

Béli Toposz

Dalyán e néven már ismeretlen. Egyetlen egy nyomára akadtam, mely a következőt mondja: A pozsonyi káptalan előtt kijelenti 1304-ben

Kozma fia : *Doláni Péter* saját mint fiai *Domonkos* és *János* nevében, hogy a Jókai, Borsa, Zak és Chucho (ez valószínűleg Cuzee, Kuze vagy Kezey) között fekvő *Lakköze* nevű birtokát Csomor fia László rokonának : Konrád fia Kozmának eladta (Kn. II. 542). Ha az okiratunkban szereplő Péter ezen Doláni Kozma fiával azonos, akkor fiai 1323 előtt haltak meg.

Puz fia Miklós. Ezen »Puz« nevét oklevéltáraink majdnem minden egyes esetben ferdítik. 1252. nov. 25-én találjuk, hogy *Tpuz fia Miklós* a Chandali birtokot visszacapja (Knauz I. 400., 405.). 1254-ben »Prus« fia Miklós a pozsonymegyei Sárffóiekkal együtt birtokaikat osztja fel (Wenzel VII. 374.). 1255-ben olvassuk, hogy »Tpuz« fia Miklós (Wenzel II. 261. — Fejér IV. 2., 328 : Topus) (a pozsonymegyei Csataj-jal most egybeolvadt), Csandal birtokosa. 1256-ban »Épuch« a neve (Fejér IV. 2., 368.). Miklósnak mindkét esetben a következő érdektársai vannak : Miceta fia Péter, Sári Mátyás fia Bolch, Zavari Dénes fia Boda, Jókai Berény, Zavari Benkó, Rétei Péter, Sári Botho és Ivánka, Borsai Márton (v. ö. Hazai okmánytár VI. 84.). 1292-ben pedig találjuk, hogy Bethu fia Benedek, Jakab fia Egyed, János fiai Izsép és Jakab, Reun fiai Mátyás és Dömjén, valamint Lipótfalvi (a mai Csütörtök) Mord fia Betk azon Tornyo-Csandal birtokot, mely rokonuk, »Jus« fia Miklós halála után rájok szállt, maguk között felosztották (Wenzel V. 75.); ebből kiviláglik, hogy »Tpuz« (helyesen *Toposz*) fia Miklós egyenes fiutód hátrahagyása nélkül meghalt. Fentebbi Erzsébeten kívül még egy Róza nevű leánya is volt, ki 1310 decz. 29-én Bogár fia Mártontól hitbéri s hozományi követeléseit megkapja. Atyja az illető okirat (Knauz II. 632.) szerint : *Nicolaus filius Puch de Beel*; már elhalt férje : Sárffói Hesz (= Hyze) fia Péter. »Puch« itt nem más, mint a Topos -ból kihasított Puz = Posz.

15.

1323. Csepel okt. 7. Károly király helybenhagyja, hogy a Somosiak Komlós nevű birtokukat maguk között feloszassák.

Nos Karolus dei gratia rex Hungariae memoriae commendamus tenore praesentium significamus quibus expedit universis, quod licet *Johannes filius Georgii de Sumus* ab una parte, item *Egidius et Ivanka filii Petri filii ejusdem Georgii de eadem*, ab altera, super eo quod in possessione *Kumlowos* nominata, in comitatu de Sarus habita, divisionem facere inter se debeant, se mediantibus litteris Philippi palatini obligaverint, tandem tamen quia nos et etiam magistri Demetrius magister tavernicorum ac Alexander frater ejusdem prout commetanei dictae possessionis, praefatam divisionem, ad quam faciendam se obligaverant fieri prohibuimus, ideo dictam obligationem, ne aliqua partium praedictarum possit per eandem aggravari, cassamus penitusque et per omnia irritam et anihilatam praesentibus nuntiamus. Datum in Chepel feria sexta proxima post octavas beati Michaelis archangeli Anno domini Mo CCCo XXmo tertio.

Pecsétje hiányzik. Eredetije az esztergomi káptalan országos levéltárában Capsa I. fasc. 4. nr. 11 alatt.

Az itt szereplő személyek az Aba nemzetség tagjai. *Somos* és *Komlós* sárosmegyei helységek. Ezen Somosi-család őse bizonyos Péter, kiről nevén kívül mit sem tudunk. A fent szereplő Egyed és Ivánka fenti Jánosnak az unokaöcscsei. János szerepel 1285-től 1341-ig, Egyed 1297-től 1338-ig, Ivánka 1319-től 1334-ig.

16.

1323. *Visegrád okt. 28. Károly király felhívja az esztergomi káptalant, hogy Csőszvize és Sinketekútja nevű halastavak ügyében vizsgálatot tartson.*

Karolus dei gratia rex Ungariae, fidelibus suis capitulo strigoniensi salutem et gratiam. Fidelitati vestrae mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, coram quo magister *Fokou*, comes *Elya de Karcha* et *Georgius filius Salamonis* homines nostri, *nobiles de Chollokuz*, accedentes ad possessionem *Kurth* vocatam sciant et inquirant omnimodam veritatem: ubi et quae sint piscaturae *Cheuzuezy*, *Synketekuta* seu *Synky* vocatae, et si dictae piscaturae plures sint vel una; et utrum omnes vel in parte ad ecclesiam pertinerent posoniensem aut ad *Petrum filium Pauli* et *Kemen*, homines videlicet castrenses, metas et terminos distinguendo et sicut invenerint et super hoc veritas constiterit, iidem homines nostri coram homine vestro, magistro Nicolao comiti posoniensi referant suo modo plenarie, ut idem comes inter partes causam ipsam definaret et iudicaret aut si alterutra partium voluerit, ad nostrum iudicium transmittat. Datum in Vysegrad in festo beatorum Simonis et Judae apostolorum anno domini Mo CCCo vigesimo tertio.

Pozsonymegye tisztikarának 1324. márcz. 24-én kiadott ítéletleveléből, melynek eredetije a pozsonyi káptalan magánlevéltárában Capsa C. fasc. I. nr. 3 alatt őriztetik.

* * *

IV. László 1277-ben a pozsonyi káptalant a csallóközi Vök, Kürt és Sámot, valamint a Senketekuta és Csőszvize nevű halastavak birtokában erősíti meg. 1316-ban odaítéli ezeket a pozsonyi alispán a káptalannak; alperesek pedig a következők: *Tolvaj fia Péter*, *Pál fia Péter*, *Póka fia Kemény*, *Galamb fia Mihály*, *Marcell fia Péter* kürti várjobbágyok. Ezt megerősíti a király 1317-ben (Kn. II. 77., 718. 740.).

Fokou Olgyai *Fakó* (= Farkas a későbbi (1331—1332) pozsonymegyei alispánnal azonos.

Salomo fia György Kiliti birtokosa, a Görgetegiek nemzetségi rokona, kivel még találkozunk.

Chollokuz = *Csallóköz*. Német nevét (Schütt) 1422-ben következőleg írják: »plebano de Mager (= Magyar) et vicearchidiacono nostro (t. i. a pozsonyi préposté) in *Schutth* (Zichy-okmánytár. VIII. 47.).

Közli: DR. WERTNER MÓR.

VEGYES KÖZLÉSEK.

Diarium complectens historiam belli anno 1809.

Ezen címet viseli a pozsonyi ev. liceum kéziratárának egy 700 kg. 27. sz. jelzésű kézirata. Külsejére nagy folio lapokból áll, a lapszámok 219—262-ig folynak, 12 oldal üres. Papirosa durva merített papiros. Az írás különösen némely helyen, a lúdtoll kopása és romlása következtében nehezen olvasható. A rövidítések legtöbbszörre megegyeznek a XVIII. századbeli stilus curialis rövidítéseivel.

Írója sehol nem említi a saját nevét. Következtetések útján azonban valószínűnek vehetjük az írás, a naplóban előforduló adatok és egyéb körülmények összevetéséből, hogy Scultety Pál, Pozsony megye táblabírája, pozsonyi ügyvéd lehetett a napló szerzője.

A napló tartalma felöleli azt az időszakot, mely 1809. április 23-ától 1810. május 11-éig terjed. Feljegyzései mindenekelőtt a saját élményeire vonatkoznak. Mint a pozsonymegyei állandó bizottság (deputatio permanens) tagjának, mint Pozsony és Mosony megye kiküldöttjének Napoleon császárhoz a kirótt hadisarcz tárgyában, hivatalánál fogva is alkalma volt kora eseményeinek egy részét előkészítésükben is figyelemmel kísérni. Mint pozsonyi lakos szemtanúja azon harczoknak, melyek 1809. május 29-étől a wagrami csatáig a pozsonyi hídfő birtokáért folynak. Hallja a wagrami csata ágyúdörejét, ismerősei útján és híresztelésekből sok valótlan dolgot is tudomásul vesz, de ezeket sohasem állítja oda valóban megtörtént események gyanánt. Napoleonnak Pozsonyban létét 1809. szeptember 2-án igen röviden említi meg. A »Pressburger Zeitung«-ban pedig éppen semmi nyoma sincs Napoleon Pozsonyban létének; de éppen a Diarium szerzője akárhányszor említi, hogy a censura a legtöbb esetben nem engedte meg bizonyos hírek közlését.

A mennyiben a Diarium szerzője éppen azon megyében foglal el kiváló társadalmi és hivatalos állást, mely a napoleoni hadjáráshoz a legközelebb volt és egy ideig történelmi eseményeknek is színhelye volt, a hadi eseményekről, de különösen a magyar insurrectióról oly epizódokat jegyezhetett fel, melyek az utókor emlékezetében elmosódtak már, és az egyidejű hivatalos feljegyzések körén kívül

esvén, jelenleg ez események százados évfordulója alkalmával nagyobb érdeklődésre tarthatnak számot. Ilyen események egyebek között a mosonyi magyarok francia fogságba hurczoltatása, Pozsony bombáztatásának részletei, egy hadi hírvivő viszontagságai, Daru maréchal magatartása a magyar papsággal szemben, Jenő alkirály pozsonyi tartózkodása, Napoleon pozsonyi látogatása stb.

A napló teljes szövegében a következő:

Anno 809 posteaquam exercitus noster ad Ratisbonam diebus 23. et 24. Apr. cladem a gallis obtinisset et ibidem per pontem Ratisbonensem versus Waldmünchen semet retraxisset, inde ad Budweis et exhinc infra Linzium iterum per Danubium exivisset, Hostis ad S. Hypolitum substitit et die 10. May vesperi aliqua eius militia in suburbiis semet ostendisset, haec ibidem occisa extitit.

Eadem die 10. May vesperi venerunt circiter 1600 nostratum ex regimine per pontem Posonium et etiam aliqui captivi.

Die 11ma certus Generalis gallicus le Granch cum 50 venatoribus equitibus intravit suburbium Viennensem Lerchenfeld, populus hunc aggressus et signanter certus lanio sodalis levem a generali ictum obtinens, extracto lanionistico cultro, generalis illius ventrem dissecuit, et illo de equo cadente, hic equum conscendit et per totam civitatem equitabat. Reliqui gregarii per populum sunt trajecti.

Eadem die vesperi circa 10am horam ex Moeniis Viennensibus explosiones inchoatae sunt et usque 4am matutinam dicuntur continuatae esse.

(Haec andivimus relata die 12. Maii mane.)

Die 12. apud primatem existentia apparamenta insurrectionalia pro superioribus comitatibus, qui eadem avehere debuissent, destinata, navi imponentur et deorsum promovebuntur.

Generalis Massena dicitur Viennae pecuniis in vulgus profusis, animos populi captare, seque magnum ducem Austriae depraedicat.

13. a. meridiem redivit senator Prochaczka Vienna, referens, quod antepenultima nocte tam suburbia, quam et civitas hostilibus tormentis impetita sit, dein cessantibus explosionibus heri civitas capitulaverit, primaque conditio illa fuerit, ut Maximilianus cum generali Hiller et omni militia e civitate exire possit per pontem Tabor, quae nunc in Stammersdorff substitit, Archidux vero Carolus ex Bohemia adhuc expectatur. Interior civitas est plurimum passa, Galli quoquo modo Leopoldstadium praefereuter subingressi sunt.

A die 13. usque 21am nihil memorabilis.

Die 21. May id est feria Pentecostes penes Stadl Entzersdorff tribus pontibus erectis transiverunt galli Danubium circa 40 milia a hora 4. promeridiana; usque 12am nocturnam eiaculationes audiebantur, unus pons per nostros destructus esse dicitur. Hac die Galli tres per nostros insurgentes fuere in comitatu Mossoniensi

intercepti et Jaurinum ad generalem Mecséry dimissi, mox supervenerunt plures galli et dominum Huszty particularem perceptorem Czurdorffensem et dm. Samuelem Keviczky, ordinarium fiscalem, nec non dm. Csernyánszky iurassorem cum iudice locali Hegyeshalmiensi Peckl et aliis 9 juratis ac divitibus frugum quaestoribus pro vadibus acceperunt, ad Bruck deduxerunt et inde usque Fischament pedes deductos ad unum exiguum cubile restinxerunt ac 5 diebus detinuerunt. In Fischament dnus Keviczky semet subduxit et ad certum pavementum reconditus, nonnisi posteaquam attacti tres galli restituti et vades indultum redeundi ab ipso Napoleone obtinuissent, nempe post biduum in apricum prodivit atque per generalem gallicum Montbrunn correptus erga praeces dni Huszty impunis aeque dimissus, mox in gravem morbum incidit, suaque occultatione eo reliquis vadibus nocuit, quod galli, praesertim vigiles novem ad custodia eorum adhibiti per Hundsfütter eosdem compellaverint.

Die 22. May continuo audiuntur eiaculationes et aliqua civitas prope Viennam ardet.

Die 24. Fui in Eszling et Aspern, vidi desolationem plenariam harum possessionum, cadavera humana combusta, milites ex cellariis vinum auferentes, infinitos globos in campo proelii et innumera hominum ac equorum corpora iacentium. Castra nostra ad duos circiter sclopi iactus deorsum versus lineam rectam nimis longam formabant. In hac pugna ex meis notis occubuit Georgius Jankó capitaneus regiminis Hilleriani et superlocumtenens Petótz eiusdem regiminis. In Essling granarium, in Aspern diversorium, illud imbri cito, hoc scandulis et umbra arborum tectum sola remanserant, utut tecta eorum multis globis perfracta sint. In hac pugna ab utrinque 52.800 vicibus explosio tormentorum facta est, ceciderunt ab utrinque 20 milia, praeterea totidem et plures sauciati numerabantur. Hauptquartier nostrum venit ad Breitensee.

25ta usque 31am May nihil peculiaris intercessit. Pons navalis et aggeres intra Engeraviam et viam publicam situati erigebantur. Die 30. venit horsum regimen Duca et Gyulay, die 31. vero 3 agmina Landwehr Austriaca. In locum Commandantis generalis huiatis hoffmeister nudius tertius advenit generalis Bianky.

Die 31. May. Hodie in permanente deputiatione lectae sunt litterae vicecomitis Comitatus Abaujvariensis, quod polonorum circa 30 milia duce Dombrovszky versus Leutschoviam sese protendant et rapinas exerceant. Auditor Turcas quoque Croatiam invasisse et Archiducem Joannem versus Graetzius sese collocare, instareque eidem regem Neapolis Murat.

Die 1° Junii circa horam vespertinam venerunt 300 equites et 200 pedites galli versus Engeraviam et iniverunt cum nostris pugnam,

habitis 2 tormentis, quorum unum per nostras granatas ter ejaculatas destructum fuit. 37 sauciati 4 occisi, duo locumtenentes nostri vulnerati fuere. Galli suos saucios et occisos secum asportarunt et versus Wolfsthal rediverunt. Ego aspexi ex monte arcensi :

Die 3. Junii accepi relationem sequentem : Zufolge soeben erhaltenen früheren Nachrichten sind von der letzteren Batallie dt 21. u. 22. May von französischen Generälen in Wien gestorben : als Despaigne Molitor, Saint Hillaire, Gentilier, Legrand, Lannes, blessirt : Massena Sohn, Oudinot, d'Estanbire, Mouton, Boudet. Prinz Borghese und 3 Generale sind gefangen, welche sich unter den Gemeinen befinden sollen, wegen welchen bereits die nötige Fürsorge ergangen. In Wien liegen schwer blessirte in der Stadt 26 Mann, ausser der Stadt in Ortschaften 13—14 Mann leicht blessirte, wovon heute sichere Nachricht eingegangen. Marktpost Neusiedl den 30. May 809. Kelebe Obst mp. E. H. Johann hat den Feind bei Mariacell geschlagen und ihm den grössten Theil seiner Artillerie genommen. Den 7. Mai sind die Spanier in Madrid eingerückt und der König Josef hat sich nach Vittoria zurückgezogen. Dei beiden Generale von Abrantes und von Dalmatien sind von den Spaniern geschlagen worden. Die Hessische Insurrection dauert immer fort. Geal Kellermann mit 30 m. Mann ist gegen Sie geschickt worden. Oesterreichische Generale sind blessirt : Rohan, Dedovich, Grill, Neustetter, Reinhard, Siegenthal, Mayer, Frenell.

Eadem die circa horam sextam vespertinam venerunt ex parte Haimburgensi galli circiter 14 m. a potiori equitatus versus Engeraviam, Venerunt in directione a monte Wolfsthaliensi versus aleae Köp-csényiensis finem, ubi se coniunxerunt cum ibidem praesistentibus equitum aliquot centuriis. Vigiliae ad invicem semet persequabantur ; contra gallicas vigilias ex insula Pötsen complures facti sunt tormentorum nostrorum jactus. Tandem ab inferiori Engeraviensis possessionis parte semet noster equitatus nempe regimen Orellianum locavit, sed galli praemissis venatoribus suis et tormenta equitatu nostro opposuit, ac ideo equitatu nostro usque ad adversam ripam Danubii recedente, continuo appropinquabant. Ex duobus quidem tormentis nostris in ipsa possessione Engerau situatis contra illos iaculatum fuit, interim duo haec tormenta, siquidem hostis versus sinistram trans arbores sese protrusit mox dein pevecta ad aggeres sunt. Gallica nonnisi quinque tormenta trans possessionem Engerau operabantur, quin artilleristae eorum seu nostro penes aggeres stanti exercitui seu civitati nocere potuerint. Maiori gallorum numero cedere debuit nostra militia Engeraviam, et se a tergo aggerum locavit, inde autem ingentem ignem contra gallos, qui ad aggeres venire volebant, edidit eosdemque ab aditu aggerum arcuit. Ter tentarunt galli cum tumultu aggeres impetere sed toties redierunt,

ignem nostrum sustinere nequentes. Post recessum eorum nostri occisos Gallos spoliaturi, ad locum occisis repletum ibant, sed dum spoliis manum admovissent, repente copiose ejaculationes ex parte gallorum, qui inter arbores semet recondiderant, contra eos factae sunt, imo galli eosdem usque ad ponticulum penes aggeres extractum persequabantur, nonnullosque in eodem ponte traiecerunt. Mox dein nostro generale Bianchy disponente, iactibus globorum succensa fuit possessio Engerau, ut inde galli fumo et igne removeantur, ab utrinque demum tormenta usque horam 9am vespertinam resonabant, postea ab omni hostilitate praescissum est. Quotnam galli hoc vespere occubuerint, adusque determinari non potuit, quia adversam pontem nemo inspicere audeat. Nostri quoque ad minus 200 amiserunt. Distinxit se hac occasione vexillifer regiminis Gyulaii Maurer.

Die quarto Junii circa horam 10am mane continuarunt galli nostros impetere et ex aggeribus depellere, sed frustraneo conatu et sine dubio ideo demum tormenta sua, quae iam a hesternae die ad numerum 20 multiplicata sunt, ad ipsam civitatem direxerunt circa horam 11mam tantisper usque 12am ab explosionibus supersederunt, post horam 12am usque 2am pomeridianam maximus fragor tormentorum fuerat unum gallicum tormentum galli penes templum Engeraviense in elevatiore ripa stans collocarunt, et ex hoc tormento factae iaculationes fuere pro civitate periculosissimae. Globi vulgo Haubitzen plane ad Erdődianum hortum, ubi unus eorum arborem laesit, nec non ad hortum Palfianum penetrarunt. Domus Habermayerianae in duobis locis et olim Kramerianae in platea Nonnenbahn, domus penes diversorium ad rubram crucem tecta transverberarunt, ecclesia trinitariorum supra portam duabus circiter orgiis, domus Küffneriana in Kohlplatz penes tertiam ab angulo fenestram in primo tractu, domus Schwantzeriana penes scholas evangelicas singula unum globum exceptit. Penes solis diversorium in janua stabat diversorialis coca, quae in utere et pede globo tracta et direpta est. In domo venatoris Kuntze in platea Vödritz globus 16 librarum, transverberato pavimento ad ipsum cubile in primo tractu incidit. Domus annonaria, in eadem platea Vödritz existens, globo tacta incendium fecit, quod tamen mox extinctum fuit. Regiae academiae aedificium, seu olim claustrum Clarissarum aequae globo ictum est, globo per pavementum ad musaeum Physicum decedente et ibi diffracto 20 fenestras et duas januas destruente in domum comitissae Jankovits, antehac Spechianam incidit aequae unus globus, pavementum cubilis perfringens. Tres globi tectum templi S. Martini, ante meridiem dum episcopus Rausch missam celebrabat petierunt, unus eorum in pavimento ruptus, gothicum arcum templi perforare non potuit. Braxa civica et vicinae complures domus aequae sunt globis laesae; prout et in immediata vicinia braxae domus Tauberiana,

in qua spectabilis dominus Michael Zichy inclyti comitatus mossoniensis substitutus vicecomes habitat, unus globus parietem posteriorem, alter portam domalem inferiorem perfregit, tertius, quia dein portam inquilinus aperuerat, per apertam portam transivit. Unus Landwehrista, dum ponte volatili ad adversam ripam transeunti assedisset, ictu globi tormentali in ipso ponte occubuit, globo dein in aquas ruente et ponti, qui pluribus globis petebatur, nocere nequunte. Statua quoque Joannis trans Danubium deleta est. Homines, qui in arce et in montibus, Danubio imminentibus magno numero quotidie spectatores agunt, complures ejaculationes factae sunt, quae tamen (quempiam?) tetigissent.

Die 5 Junii. Galli contraxerunt semet ad nemora Engeraviensia, magna vallata manu rustica erigunt et ante tormenta sua etiam vallata jam extruxerunt. De caetero tota hac die nullae factae sunt explosiones. Iam nudius tertius pars gallorum equitum descendit M. Ovarinum, repetiit quattuor suos equites, ope insurgentium Pesthiensium in comitatu Mossoniensi ex 20 gallis, qui praemissi fuere interceptos, praeterea petiit 100 boves et 400 portiones foeni ac avenae atque in vadem domini spectabilis Andrásy, generalem perceptorem et dominum Cseh officialem comitis Caroli Zichy accepit, atque ad Bruck dimisit. Voluit quidem ordinarium vicecomitem pro vade accipere, sed quia dictus generali gallico fuisset ad sustinendum bonum ordinem praesentiam vicecomitis absolute necessariam esse, ab hoc praescidit.

Die 6. Junii. Nostra tormenta numero adaucta sunt. Nonnulli galli coniectis in ramum Danubii arboribus circa Oroszvarinum transitum parabant; sed et circa 20 nostrorum Landwehristarum ex Pétsen ad Griechenau cimba transirent, globis tormentorum gallicis et flinctis impetiti partim caesi, partim capti sunt et cimba in potestatem gallorum devenit. Priores quamprimum intentio detecta fuisset, multis explosionibus nostris territi recesserunt; ast nos quo majori alacritate novos aggeres ibi erigimus, silva desecari curata. Posteriores dum ad meditullium aquae pertigissent, tormentis et sclopis petiti, destinctis cimbis omnes submersi sunt. (Misi 1 Carabiner, 1 gladium, 1 globum domino Adonyi.) Suae C. R. Seren. domini regni Palatini cum insurrectione Hungarica ascendentis Hauptquartier heri fuit Comaromii, hodie Jaurini. Eodem die circa 15 nostri cum capitaneo Reinhardt et duobus subofficialibus ex insula Petsen cimba eruptionem fecerunt in adversum latus versus ecclesiam Engeraviensem existimantesque, nonnisi 5 gallos penes tormentum visos ibidem adesse, volebant tormentum hoc adimere. Sed dum ad ripam adversam pertigissent, circiter 300 galli ex nemore accurrerunt, capitaneum et alios nonnullos mactaverunt, reliquos una cum cimba interceperunt. Fuit temeritas a nostris talem transitum periclitari,

sciendo in Engerau magnum esse gallorum numerum. Eadem die a meridie tres cimbas maiores, nescitur unde acceptas, galli ex Engerau penes aggerem vialem medio nostrorum rusticorum versus Grieche-naviam attrahi curarunt.

Die 7ma Junii nihil evenit peculiaris. Auditum fuit, quod galli ex adversa Danubii parte aggeres ope rusticorum struendo, rusticis per 2—3 florenos in conventionali moneta pro die solvant, innumeri rustici fine promercendae tam magnae mercedis, sponte compareant. Hac vel praecedente die Galli duas naves, Pletten dictas ad trajectum Rajkensem occuparunt et ideo Samariam unum tormentum dimissum et militia eius adaucta est. Hac die mortuus est episcopus titularis et praepositus Posoniensis Sober exjesuita angore animi senectum suum terminans.

Die 8. Junii a hora 8a matutina usque 9am ingens grando de coelo cadebat et aliquoties fulminabat. Hac die a certo capitaneo nostro apud dominum Michaellem Zichy convento audivi, quod Borussi cum 50 m. militum suorum, audito felici Austriacorum ad Essling et Aspern die 21. et 22. May habito proelio, cum archiduce Ferdinando semet coniunxerint et quod hanc relationem archidux Carolus in forma Armeebefehl typis vulgari iusserit. Hac die ante meridiem 4 explosiones tormentorum intercessere.

Die 9. Junii. Galli tentarunt transitum ad Dévény, sed inoprose tormentis sunt propediti. Etiam ad Samariam pontem iam usque meditullium Danubii protensum struunt. Generalis Davoust circa horam 8am vesperi ex castris Engeraviensibus versus Wolfsthal redivit, curru semitecto, demisso, 4 equis vecto, comitabatur eundem unus ephebus cum duobus equis pro servitio generalis servientibus, praeibat vero unus eques. Mirum, quod contra generalem tunc ex insula Petsen nulla tormenti eiaculatio sit facta, utut in vicinia huius insulae praetervectus sit, imo penes aggestum in prato capitulari uno tormento gallico septum; substiterit, adeoque prout ipse etiam noster artillerista Petsensis fatetur, facillime traici potuerit. Hac die Generalis Bianchy requisivit a magistratu civico Posoniensi 150 nautas pro crastina 6ta matutina constituendos pro auxilio Pontificum. Inde ultimatur, pontem navalem mox erectum iri, cuius 9 jugera, singulum e tribus navibus constans, caeteroquin iam dudum in litore citeriore Danubii, penes domum Urbaianum deorsum versus Lorenz (?) praesto sunt. Hac die frequentes erant vigiliarum contra invicem explosiones praesertim in diverticulo Alte Au dicto.

Die 10a Juny. Heri constituti nautae non ad pontem navalem, sed ad naves ex adversa parte pro omni infelici casu praesto existentes, partim ad Au, partim ad Pétsen dislocati sunt et a iussis generalis pendebunt, singulus eorum ht. 2 florenos pro diurno mercedem, nauarcha vero 3 florenos. Hac die audivimus, quod archidux Joannes

iam Jaurini cum insurrectione Hungarica semet coniunxerit, sed quod exercitus eius ex Italia reductus nonnisi 18m constituat, reliquam militiam habitam, in quantum non amisisset, Bano Croatiae Gyulay reliquit, ne hostis eundem sine dubio insequatur. Observavimus, numerum gallorum ad Engeraviam hoc die minorem esse, quam heri erat, et hac die iam a continuandis aggeribus galli destituerunt et paucas vigiliae quoque explosiones fecerunt. Hac die typis reimpressum apud dominum Landerer est, gallicum Bulletin de proelio ad Essling gesto cum observationibus refutatoriis.

11. Juny seu die Domini summo mane secundus transportus vini, farinae leguminum etc. ad castra archiducis Caroli dimittitur liberalitate Posoniensium conflatus in valore 5000 florenorum.

12 Juny a hora media undecima usque primam postmeridianam explosiones tormentorum versus civitatem durabant. Nostra artilleria incepit primas ejaculationes fine eo, ut resciamus vires hostis ex adversa Danubii parte latentis, praesertim autem numerum tormentorum, quae tantum 8 observata sunt, quorum duo per nostros destructa habentur. Galli omnes suas explosiones, quae circiter quinquaginta fuere, versus civitatem direxerunt signanter ad claustrum Ursulinorum. Camino perrupto duo globi penetrarunt, unius sutoris sodalis, qui postquam ex arce, ubi se haud secure existimabat, descendisset, pedem globus in angulo portae, Fischerthor dictae, ubi civica vigilia stare solet, fregit.

13. Juny nihil peculiaris.

14. Juny. Heri novitus succensae aliquot domus in Engerau ardebant. Galli in 5 agminibus insimul circa 5000 venerunt ex Austria castraque in pascuo Köpcséniensi intra aleam et fasianetum fixerunt, quo etiam plurimi eorum, qui penes Engerau in neoextractis aggeribus excubabant semet transtulerunt. Hac die magnificus dominus Prileszky vicepalatinus et in negotio approvisionis militiae commissarius convocatis ad liberam regiam civitatem Basiniensem civitatum Posoniensis, S. Georgiensis, Modrensis, Tyrnaviensis repraesentantibus necnon ex parte comitatus Posoniensis spectabili domino Szászy substituto vicecomite, Comaromiensis spectabili domino Végh, Nitriensis spectabili dno et Trenchiniensis N. omnes hos ad praestanda militiae nostrae defectum alimentationis patientis quaeque beneficia provocavit et patefecit, quod inter Gödingam et Holicium regia magazina pro approvisione 60m militum extrui, Posonii vero 6 fornaces pistoriae in diverticulo Sauweid aedificari debeant. Hodie Buda ad suam Majestatem Sacratissimam transivit princeps Esterházy, dicens intra duas dies circumstantias in melius mutatum iri. Senator emeritus gremialis Puchovszky sepultus, annorum 78 eadem die pontis navalis 9 jugera laxata sunt et nunc solae naves singillativae ad ripam Mühla-viensis rami stant.

15. Juny. Venit a clarissimo Joanne Nepomuk Esterházy colonello relatio ad vicecomitem, quod ad Sövényháza in comitatu Jaurinensi officialis Takáts cum vigiliis gallorum conflixerit et utut de equo ceciderit, equus tum eius in officialem gallicum procurrens eundem de equo deiecerit, Takáts vero recollectus, equum suum insecutus est et eundem conscendens feliciter semet liberaverit. Venit relatio ex comitatu Veszprémiensi, quod hostis ingressum Pápam praemetuant.

Nocte intra 14a et 15am Juny intercedente fere omni quadrante hora tormentis galli versus civitatem splodebant.

Eadem die 15. circa horam vespertinam 8am via Prellenkirchensi venerunt circa 1000 galli intraruntque Köpcsénium; post quorum adventum circa 3000 gallorum ex castris versus fasianetum Köpcsényiense, sine dubio versus Jaurinum descendentes abiverunt, quibus obeuntibus mox via a Wolfsthal Posonium ducente circa 600 galli venientes, semet a regione insulae Pétsen, signanter e regione nostrorum tormentorum, ubi sectio lignorum facta fuit, collocarunt nulla explosione facta.

Intra 15am et 16am Juny a hora prima usque tertiam noctu 24 explosiones tormentorum contra pontem volatilem per gallos factae eidem nihil nocuerunt. Ex parte nostra bis tormento explosum est contra diversorium Palfianum Engeraviense, quin adusque seu flammam cepisset, seu concidisset.

Hery generalis Bianchy obtinuit crucem parvam et nonnulli officiales ordinem pro meritis sibi in pugna ad Engeraviam partis.

16ta a meridie ex Engerau intervenerunt 4 explosiones tormentorum gallicorum versus nostros aggeres, in reliquo fuit quies etiam de nocte intra 16. et 17am. Hac die dicitur conflictum fuisse die 14o m. currentis inter archiducem Joannem cum insurrectione coniunctum et inter gallos prope Jaurinum. Insurrectio non attenta Palatini cohortatione et vexilli arreptione recessum fecit, nunc Comaromii in arce cum copiis archiducis Joannis concentratur. Suburbia Jaurinensia, ne ad ea hostis veniat, succensa sunt. Comes Zichy Ferraris et Stipsits, insurrectionis Neogradiensis colonellus occubuisse dicitur, nec non comes Festetits, Georgii filius. Hac die ex Castris Köpcséniensibus magnus numerus gallorum vesperi hora 7½ movit et deorsum versus abivit, ante meridiem vero 51 currus munitione gravati cum 8 tormentis et comitiva circa 300 equitum via ex Wolfsthal ad radicem montis ad possessionem Berg, inde vero ad Köptsén ducenti hora media duodecima Köptsénium venerunt et p̄nes arcem Köptse-niensem pabularunt, pabulatione finita, deversum iverunt, quin castra Köpcséniensia ingressi fuissent.

17a Juny die sabbathi vesperi galli ex omnibus tormentis suis prima quidem vice penes Engerau, his cessantibus, dein in inferiore Grüchenaviae margine contra nostros in Pécsen existentes et his

quoque conticescentibus in superiore Grüchenaviae parte versus e regione trans Danubium situm diverticulum Nuszau, ubi nos quoque aggeres, aliquot centuriis militum stipatos habemus, successive explosiones fecerunt. Ad Engerau 10, in Grüchenaviae inferiori 2, in superiori parte vero etiam duo tormenta sonabant. Nostri, praeter ex Pétsen aliquot factis explosionibus in Grüchenaviam, non reciprocarunt. Durabat haec explosio a hora 8½ usque 9½. Prodivit typis circumstantialis relatio Archiducis Caroli de pugna ad Aspern. Audiebatur circa meridiem extraordinarius tormentorum sonus a supra. Hora circiter 3a pomeridiana venerunt palatinales litterae ad permanentem deputationem, ut secunda insurrectio organisetur. Generalis congregatio hoc fine 26am currentis est praefixa.

18 Juny die domini sero vespera circa 400 galli ex Castris Köpcseniensibus versus ramum Danubii Oroszvariensem abiverunt et ubi trans Engeraviam idem ramus proximam maximam procursionem et flexionem ad viam Oroszvarinum ducentem facit, ibi a dextro sinu manserunt. Enormis ventus hic vigebat.

Die 19 Juny die lunae nullae praeter vigiliarum explosiones intercesserunt. Certus sine dubio generalis gallicus cum aliquot officialibus Köpcsinio venit duobus rhaedis ad Engeraviam, visitavit aggeres Gallicos et postea iterum Köpcsinium rediit. Hac die audivimus, quod generalis D'Avoust apud dm Maximilianum Teschenberg Rajkae bis pransus sit et dixerit, se disposuisse, ne amplius civitas Poseniensis tormentis impetatur; quod item provisor C. Caroli Zichy in Oroszvár, Vörös binis vicibus per 25 baculos a gallis acceperit, quia se recondiderat ad silvam et quia custodibus mandavit, ut pecora ad silvas abigant. Secretarius Suae Excellentiae Haasz septem curribus coactis debuit Viennam ascendere pro coemendis zacharo, caffae et aliis. Oves comitis omnes iam ademptae et vinum eius consumptum est. In Hedervár 40 equi comitis Viczay cum aliis gallicis permutati sunt. Galli penes Rajkam a ramo Danubii usque Lajtam aggerem enormem efformarunt.

De insurrectione, quae ad Jaurinum die 14 currentis confixit, Wachtler Pestino ad suum hujatem fratrem Bernardum heri scripsit, quod Comitatus Heves, Borsod et Zempliniensis insurgentes primi fugam usque Pestinum continuaverint, quod Pestini manu civiarum compagnarum intercepti et ad magnum Josephinum aedificium deducti sint, uno ex civibus interempto. Dicebant Pestienses quoque et Sopronienses insurgentes jam Pestinum appropinquare. Fama fert, quod archidux Joannes ipse unum colonellum insurrectionalem, qui ad certam stationem dispositus, illuc non ivit, gladio caeserit. Praefatus Wachtler submisit etiam Budae impressam annunciationem archiducis Reineri declarantis, quod, siquidem post infelicem pugnam Jaurinensem Adux Joannes et palatinus Comariomum transiverint,

ipse quoque cogatur Buda in adversas Danubii oras abire, ut interim civitates hae maneant fideles et pacificae, fieri enim posse, ut aliqua hostilia Streifcommando illuc quoque perturgant, ast generalissimo aduci sufficientes suppetere vires, malo huic proxime occurrendi.

Copiae Aducis Joannis dicuntur nonnisi 10 esse, et ad Szerdahely, in insula Csallóköz castra figere.

Die 20 Juny die Martis : auditur archiducem Carolum Joannem et Palatinum hodie in Bóós in insula conventuros, quo fine etiam comes Franciscus Amade illuc ab hinc discessit. De Joanne Nepomuceno Esterházy colonello Psoniensi et Cte Thadeo Amade ac Depauli officialibus insurrectionis Psoniensis ubinam sint, nec matri viduae, Casimiro Esterházyana, nec Amadeianis, utut Comaromio expressus iam redierit, nemoque ibidem aliquid de ipsis referre sciverit, quidquam constat.

Audivimus et quidem medio certi curerii, quod gralis Chateler, semet cum Gyulay ad Varasdinum conjunxerit, versus Sopronium iturus.

Adux Reinerius Budae sequentem die 16. Juny 809. edidit proclamationem : Der ungünstige Ausgang einer Schlacht, welche die ansehnlich verstärkte französische Truppen der vereinigten Corps der Armee meiner beiden H. Brüder der Erzherzoge Palatin und Johann K. K. H. gestern bey Raab geliefert haben, veranlasste dieselben, sich nach einer, auf die Möglichkeit dieses Falles schon früher berechneten Disposition mit ihren beiden Corps über die Donau zu ziehen. Dadurch dürften feindliche streifende Partheyen nun allerdings versucht werden in die hiesige Gegend vorzudringen und die nötige Sorgfalt für das Allgemeine gebietet mir für diesen Augenblick mich mit den mich begleitenden Stellen ebenfalls über die Donau zu begeben. Nachdem der Feind jedoch selbst die hiesige Gegend nur sehr vorübergehend betreten kann, indem die, den eingelaufenen Nachrichten zufolge ansehnlich verstärkte, mutvolle grosse Armee des E. H. Generalissimus solche wirksame Operationen sichert, welche dem Ganzen sehr bald eine günstigere Richtung geben, sofort auch die hiesige Gegend wieder befreien werden, so dass ich auf rühmlichst erprobten Biedersinn und die durch so schöne Handlungen und Opfer bewährte standhaftige Anhänglichkeit der hiesigen Einwohner an seine Majestät und die gute Sache umsomehr vertrauen, als für die möglichste Erhaltung der Ordnung gesorgt wird und alle rechtlichen Einwohner durch ihre Mitwirkung sich neue Ansprüche auf die Gnade unseres Soutenairs und auf die Liebe und auf den Dank ihrer Mitbewohner sich erwerben werden. Ofen den 10. Juny, 1809.

Erzherzog Rainer.

Capitale quarterium Aducis Joannis hodie est in Bós, in Insula, ubi hodie Archiduces Carolus, Joannes et Palatinus convenient. Fertur Joannem hic Posony vel Samariae Danubium trajecturum. Jaurinum non exarsit, imo nullum occasione proelii ibidem habiti fuit incendium, tres globi tormentales interiorem civitatem, quae autem per nostros tenetur, subintrarunt, suburbia tenent Galli, qui post pugnam, in qua 1700 nostri occubuerunt et 800 vulnerati sunt, versus Budam tendunt, generalis nempe Marmont et vicereus Italiae Boharnoa (sic!) Budae et Pestini magistratus civicus jam die 16. currentis typis promulgavit suam ad cives factam proclamationem, ut semet cum ingressu hostis pacifice gerant.

1-ten. Nach sicheren Nachrichten aus Spanien hat sich der König Joseph Bonaparte von Madrid eilends über . . . nach Paris geflüchtet.

2-tens. Der Feldmarschalllieutenant M. Chateler hat sich mit den, die Italienische Armee commandierenden Herrn Generalen Grafen von Gyulay Banus von Croatien bei Waraschdin vereinigt und rückt in Eilmärschen gegen Oesterreich und Oedenburg vor.

3-tens. Hat der Erzhg. Ferdinand die Pohlen bei Sandonir total geschlagen, ihr Centrum durchbrochen und mehr als 10,000 Mann zu Gefangenen gemacht worunter die Blessierten mitgerechnet waren.

Die 21. Juny. die Mercurii. Heri vesperi circa duo milia gallorum equitum vesperi ex Hungaria versus Wolfsthal iverunt. Hodie circa 100 currus gallici albis tegumentis tecti ex Austria versus Köpcsén et inde deorsum versus iverunt 4 equis praeiunctis. Ante meridiem circa 40 equites ex Köpcsény versus Wolfsthal ascenderunt galli. Nuncius ab Archiepiscopo (!) Zagrabiensi ad Archiducem Carolum 5 diebus itinerans coram iudice et consule hujate retulit, quod Chatteler et Gyulay iam Zgarabiae coniunctus sit, quod Chatteler 6000 regularis militiae et 2000 Tyrolensium, Gyulay vero 40 armatorum habeat et quod hodie jam Weszpremi sint futuri; quod idem nuncius Sopronii in captivitatem 5000 gallorum civitatem ingressorum propter defectum occasionis incidens, tandem iussu generalis gallici, cui se Zgrabiensem civem et militari veste ideo, ut securius hoc critico tempore itinerari possit, indutum esse declaraverat ad Hauptwacht deductus sed exinde in comitiva unius gregarii fine sumendi cibi ad diversorium missus, ibi intemulato vigile, mutatis vestibibus abiverit et passuales sub alio nomine a gallico Platzcommandantio impetraverit ac penes has remonstratas passuales demum Sopronio abiverit.

Joannes Szelezky, civis Samariensis retulit mihi, quod naves in trajectu Samariensi habitas nostra militia in potestatem suam redegerit et heri adhuc usque Püspökinum promoveri fecerit, ibidemque archidux Joannes Danubium trajecturus sit. Hodie noctu abibit Posonio ad castra Caroli regimen Orellianum equestre et complures

Landwehristae. Alia etiam militia ex inferioribus regni partibus eorsum tendit.

Certus huius civis retulit mihi, quod heri ex castris Caroli redierit, illuc pernas, laridum, tabacum et panem devexerit, libram pernae a 16 grossis distraxerit, observaveritque, nec in vino, quod a 20 xris bonae qualitatis per colonos austriacos exocillatur, nec in carnibus esse defectum, sed panis defectum subversari adeo ut unus cibo annonarius a 30 xris, pistoreus vero panis duplo pretio et ultra distrahi possit.

Elapsa nocte 5 cimbis nostri circiter numero 80 ex Divenio Danubium magnum trajicientes, devenerunt ad interiacentem exiguam insulam, ultra quam tres pontes galli efformatos habuerunt. per hos etiam pontes transeundo deprehenderunt gallos in nemore partim temulentos, partim dormientes, qui expergefacti hostem adesse observantes ad arma convolarunt, duos officiales nostros trajecerunt et 12 gregarios vulnerarunt, nostri factis compluribus ejaculationibus (dolendum, quod tormenta secum non attulerint) quinque gallis interceptis reversi sunt, multitudine gallorum coacti.

Ex insula Pétsen etiam elapsa nocte una cimba nostri ad Grichenau diverterunt, duo tormenta gallica ad Danubium praecipitarunt ac demum reversi sunt.

Heri audivimus, quod Angli, Portugalli et Hispani navibus Galliam intraverint et Ludovicum XVIII. in regem Galliae proclamaverint et quod Angli Tergestum ac portum fluminensem obsidione gallica liberaverint, facta ibidem navibus condensione.

Hac die prodivit hic Extrablatt de victoria in Tyroli contra Bavaros di 29 May a. c. reportata et de diversione gallorum die 16 currentis ad Comaromiensem ripam facta.

Die 22. Juny. Die Jovis-elapsa nocte hora media decima venerunt horsum suae Serenitates Caesareae Regiae Palatinus et Joannes ad palatium Primatis et hora undecima rediverunt.

Ferunt capitale quarterium eius hic Posonii futurum. E regione Püspöki ad ripam capitalis Rami Danubialis citeriorem observare licet naves, ad quas a supra Posonii complures aliae naves pergunt.

Galli unam cimbam Köpcsinio ad Griechenaviam direxerunt, quo etiam notabilis equitatus ex Wolfsthal veniens, semet illocant.

Circa horam 11½ antemeridiam tres currus, inter quos unus albo tegumine velatus, alii duo rhedas repraesentantes ex Wolfsthal Köpcsinium iverunt, circa primam pomeridianam autem 6 currus eodem tempore galli numero 14 inceperunt aggerem suum ad Engerau in ordine a dextris secundum dislongare (?) ex parte dextra coeperunt.

Adux Joannes a meridie horsum venit et condescendit in domo primatiali. Adux Ludovicus aequae venit et condescendit ad rubrum Bovem.

In Campis Köpcséniensibus omnes ibi existentes Galli exercitabant.

Die 23-tia Juny die Veneris : mane Samaria venit Adux Joannes cum suo exercitu ad summum 13 m. constituate Posonium hicque Capitale quarterium fixit, is inter acclamaciones Vivat condescendit in primatiali curia. Campamentum exercitus eius locatum fuit expascuo Civico ab ustrinis regularibus usque telonium civitatis. Regimina haec sunt : una divisio ducis Alberti ad regimen Blankenstein Huszarorum Ottianum, aequae Huszarorum ; Aducis Josephi Cataphracti ; Strasoldo, Alvinczy, Devoi, Eszterházy, S. Julien, ex quo 180 viri supersunt, dein Styriacum Landwerhr, ex quo 460 viri existunt, nec non Croatae. 16 mediae vini et totidem panis portionis erga pretium conveniens per civitatem huic exercitui prima die praestari debebant. Adux Joannes statim revidit situm aggerum nostrorum, quam et Gallorum. Insurrectionalis exercitus, qui iam etiam ad Samariam heri fuerat, ibidem ordines accepit versus Komaromium redeundi. Colonellus Comes Joh. Nep. Esterházy cum sua divisione Papae est, una cum comite Thadeo Amade. Post meridiem permanens deputatio Aducem Joannem in palatio primatis est venerata. Galli ex adversa ripa Danubii, signanter ex angulo, quem interruptus agger viae antehac postalis supra Engeraviam forat, avexerunt unum suum tormentum ad sua castra. Nudius tertius nostri ex Pötsén duo tormenta gallis in Griechenau existentibus ademerunt noctu. Aducis Joannis exercitus in Italia iam plane usque Montebello et Caldeiro penetraverat, dum ordines redeundi obtinisset. Sauciati huius exercitus missi sunt Albam et Quinque ecclesias. Graecii magna cum difficultate semet Jellasich generalis cum 2000 suis copiis coniunxit cum Aduce Joanne. Körmendini 5. diebus morabatur exercitus Aducis Joannis. In Italia ad Carigliano et flumen Piavam gravem gladem expertus est idem exercitus, amissis multis curribus, quia fugiendo recedere debuit. Infra Jaurinum tres naves frugibus oneratas ad molas pro commolatione stantes nobis ademit hostis, ex nostris multi in paludinoso locis luto immersi exire nequeunt periverunt et in manus hostiles inciderunt. Plane ad arcem Komaromiensem duo globi gallici tormentales ex civitate explosi penetrarunt.

Die 24. Juny. die Sabbathi : Elapsa nocte exercitus Aducis Joannis omnem hic Posonii in aggeribus et ubiubi excubantem ad castra Caroli spectantem militiam commutavit, illa ad Aducem Carolum abeunte. Hodie fertur, quod cras capitale proelium adux Carolus aggredietur, siquidem Napoleon die Lunae semet in Aducem Austriae Viennae coronari constitisset. Boharnoa et Davoust nec non aliorum duorum generalium agmina stant in regione Arcis Comaromiensis. Comaromii adest Chateler eo recte pertingens ; sed

tanto numero gallorum impar. Adux Joannes ante meridiem omnes hic existentes, secum allatos generales apud se.

Die 26. Juny vesperi hora decima inceperunt galli civitatem hanc globis igniferis oppugnare et continuarunt usque ad 28um tempus nocturnum. Prima die domus 51 in Capitulari platea et vicinia, igne e parochia, cuius in tecto stramen et foenum erat prodeunti, altera die domus 25 in subarcensi platea, incendio ex diversorio ad rubram crucem eveniente; tertia die iterum 51 domus, incendio in curia civica erumpente, conflagraverunt, qua ultima die domus quoque sptlis domini Michaelis Adonyi in platea Joannis, per me inhabitata, intra horam 1-am et 6-am pomeridianam conflagravit. Fertur suam Maiestatem Sam Napoleoni nunciasse, quod Dresdam, quae ad potestatem nostri generalis Amende dicti devenit, succendi curabit, nisi ab ulteriori incineratione civitatis Posoniensis destiterit. Distinctiores familiae Posonio ad vicinas civitates philagorias in proet montorio existentes semet receperunt. Meam familiam ad alodium Joannis Reitner penes Calvariam illocavi. Occasione attactae oppugnationis indictor ecclesiae aug. conf. addictorum gremialis pone ecclesiam Franciscanorum globo tormentali tactus in platea occubuit. Certum Judaeum in tecto laborantem et unum sodalem in Vödritz aequae globi mactarunt. Frustum unius Globi ad pavementum quoque meum intravit, plura ceciderunt ad hortum domus extramoenialis Adonyianae.

Die 29. et 30. Juny nec non 1, 2, 3tia July nihil accidit peculiaris, aliquoties tamen circa vesperam factae sunt ex tormentis reciprocae explosiones. Meam familiam die 30. Juny S. Georgium ad curiam Ctis Zichyanam, antehac Podmaniczkyanam dimisi. Aggeres erigi continuabantur.

Die 1-o July die sabbathi galli noctu oppresserunt nostras vigiliis penes ramum Danubii in diverticulo Alte Au dicto, interceperunt nostrum colonellum regiminis S. Julien, cum circa 200 viris. Cimbris duabus eundem ramum transeuntes dein efformarunt sibi ibidem formalem pontem et rem quoque tormentariam ad idem diverticulum invexerunt, sero vespere autem ex sylva ejate versus magnum Danubium appropinquantes contra nostros ad ripam magni Danubii e regione domini Landerer domus in aggeribus constitutos, innumeris vicibus explosiones fecerunt, per nostros etiam sonita tormentorum reciprocata. Ex parte nostra incepimus in primo in monte ad arcem proximo dextrorsum situato vallata in vineis erigere, unum in meditullio, aliud in apice eiusdem montis, dein subsequis diebus in arce quoque a sinistris vallatum erectum est.

A die 1. July die nempe sabbathi proelium inter capitalem gallicum et nostrum exercitum continuatur. Galli erectis penes Eberstorff tribus pontibus Danubium transiverunt. Possessiones Stadl Entzers-

dorff, Deutsch Wagram, ubi quarterium Aducis Caroli fuerat, nec non Wittau galli succenderant. Intra 4am et 5am July noctu immanis imber et ventus apud nos saeviens, incendiarios muros tecto nudatos deiecit, signanter etiam in domo domini Adonyi, quam inhabito, concidit murus praealtus versus plateam pileatorum et vicini pavementum perfregit, ancillam eius in cubili dormientem fere mactavit, lateribus super tectum eius cadentibus oppressam, ast mox edito clamore liberatam. Die 5to July hora 4a cum certo comite Castiglione, inferiore locumtenente Tergestiensium venatorum abivi pedes ad montem Diviniensem spectaturus proelium et ardentis praedictas possessiones. Circa mediam noctem descendi ex monte et perveni ad ripam fluvii Moravae ad vigilias nostras ignem foventes, ibidemque moratus, posteaquam una compania e regimine Boulleiano, quae per hostem abscissa fugiebat, ex adversa Moravae ripa ad nos per traiectum venisset, locumtenens eiusdem centuriae comitem mecum existentem pro suspecto habuit eundemque, me quoque, societatem eius deserere nolentem, Divinium secum abduxit et ad domum vigiliarum illocavit, ubi tota nocte mansimus; mane dein per supremum vigiliarum praefectum eiatem examinati et libere dimissi sumus. Hac nocte pons navalis, qui ante biduum ad Posonium exstructus fuerat iterum laxatus et amotus est. Hac die nempe Martis hora decima antemeridiana accepit Adux Joannes ab Aduce Carolo humanissimas litteras, quibus eidem scribit; ich will Euer Lübben Gelegenheit geben, zur Rettung unseres Hauses morgen, bei der erfolgenden Hauptschlacht, von welcher unsere Existenz abhängt, mitzuwirken und an den linken Flügel sich an zu schliessen. Adux Joannes tantum prima hora nocturna abhinc movit et ideo tarde venit, seque amplius cum nostris copiis coniungere non poterat.

Die 6. July seu die Jovis. A hesterno vespere nullae observatae sunt explosiones in loco attacti proelii usque vesperam subsequam. Hac die tamen ardebat iterum aliqua alia possessio. Galli, qui praecedanea die exercitum nostrum ad 3 miliaria recedere coëgere, hac die ipsi ad notabilem distantiam versus Danubium recesserunt. Heri sinistrum exercitus nostri latus, Landwehristis stipatum summopere per gallos impetebatur, qui copias nostras ex parte sinistra circumvenire conabantur. Regimen Poulleianum maxima parte deletum et interceptum est, colonellus quoque eius interceptus est. Vicecolonellus vulnere accepto interceptus extitit. (Die 5. Julii misi Domino Celsissimo Pálffy 2000 fl.) Praeterita nocte exercitus Archiducis Joannis (relicta pro tegendis vallatis exigua manu) Posonio ad magnum exercitum abivit, mane regimen Ottianum equestre sequebatur una cum nonnullis insurgentibus. Galli ex castris suis Köpcsényiensibus et Engeraviensibus iam una die prius abiverunt aequae versus suum magnum exercitum.

Die 7a Julii : Veneris. Nudius tertius venit horsum illustrissimus d. referendarius aulicus Faÿ, qua commissarius regius, qui per incendium ad extremam paupertatem redactos conscribi curat et de providenda cornibus hac civitate sollicitus est. Hodie duo regimina equestris Hungaricae insurrectionis, quae die Martis abhinc usque Marcheg ascenderunt horsum redierunt at adhuc hodie ad Bős, unde venerunt, redibunt. Duo agmina pedestria insurrectionalia infra Bős Danubium heri transiverunt, Jaurino hostem ex 400 praesidiariis subsistentem propulsura. In Bős et Comaromii 13 m. equitum Insurgentium numerantur. Proelium in Marchfeld fervebat pro nobis favorabiliter. Hac die dominus Benzur colonellus in Alten Au delineationi peripheriae intentus, per vigiliis Gallicas interceptus est.

Die 8a July Sabbathi. Elapsa nocte a hora 12 usque 6am matutinam Galli ex diverticulo Alte Au aggeres nostros e regione domini Landerer habitos ternis vicibus invaserunt et prima quidem vice (Landwehristis nostris ac artilleristis somno vacantibus) iam aggeres nostros subintrarunt, duo tormenta ademerunt, sed postquam nostri evigilassent, semetque ad ordinem locassent, ex aggeribus pulsi sunt et tormenta illa duo, quae ex silva auferre et remove non poterant, recepimus. Interea naves ad pontem navalem spectantes, quae penes adversam ripam collocatae erant, abinde remotae et ad interiorem Mühlaviae, seu potius Brenner ripam devecti sunt. Circa horam octavam mane venerunt via ex Pahrendorff ducente 13 currus gallici pulverarii et 4 tormenta, inter quae unum Haubitz et unum mortarium visebatur, substiterunt in castris ad Köpcsénium, quinus que seram noctem equos ejunxissent. Post meridiem hora 5a nostri e regione domini Landerer trans Danubium gallos in Alte Au sunt aggressi et eos usque fere ad traiectum, quem galli sibi efformarant, retruserunt, sed galli mox ampliores suppetias nacti, iterum nostros usque aggeres repulerunt, aggeres tamen aggressi non sunt, sed in silva manserunt, nostri vero iterum eos inquietabant in silva dispersos ; durabat haec reciproca persecutio usque horam 8am vespertinam, qua occasione globus tormentalis gallicus ad civitatem pertingens, pistorem Murmann in Kohlplatz, penes ferropolam Pallehner habitantem et cum eodem ferropola colloquentem, cui priori unum pedem fregit, in area domus tetigit, et filiolum 8 annorum domini Pallehner mactavit sed et filium eiusdem Murmann auditu privavit. Vesperi archidux Joannes Marchfeld horsum rediit et hac nocte exercitum quoque eius horsum rediturum dicunt.

Die 9. July 809. Solis. Dicitur archiducem Joannem solitarium abhinc hodie mane iterum versus Marchfeld redivisse, sed hoc non est verum. Incipiunt pontem navalem restabilire. Captivi gallici ex Alten Au horsum heri allati dixerunt, propositum gallorum fuisse, hodie pro prandio civitatem hanc subintrandi. Nuper audivi, quod

Galli, quamprimum Jaurino potiti fuissent, ibidem vini mediam a xris 8 et libram bubulae a 10 xris limitaverint. Post cras Posony à 20 xris erit caro. Hostis Marcheginum succendit et oppugnat; Brunensem viam ingressus esse dicitur. Rosenbergium persequendo generales Hessen-Homburg, d'Asper occubuerunt penes magnum exercitum. Cras hora 1-ma pomeridiana vult Adux Joannes Danubium transire.

Die July 10. Lunae noctu circa horam 12-am usque 2-am castra huiatia per pontem transiverunt quidem una cum tormentis, sed hora 4. matutina, summa cum celeritate redierunt, pontem dissoluerunt, aggeres vix 400 militibus tuendos reliquerunt, Insulam Petsen penitus evacuarunt et praecipitatis ad Danubium tormentis deseruerunt eandemque galli statim subintrarunt et abhinc Samariam discesserunt, inde ad Bős ex inde Comaromium itura.

Die 11. July, die Martis, a meridie galli nostros in aggeribus constitutos aggressi, partim minoribus, partim tormentalibus globis, ad civitatem etiam pertingentibus impetierunt usque serum vesperum eosdemque ex aggeribus depulerunt. 70 eorum interceperunt et alii eorum navibus semet horsum salvarunt. Generalis Bianchy remansos ad Cassarnam Danubialem illocavit. In castris a tergo civitatis sola insurrectio equestris Trencheniensis mansit.

Die 12. July die Mercurii generalis gallicus Baraquay d'Hiller ad magistratum civicum hujatem litteras misit, quibus mediantibus petiit et volatilem pontem et navalem restabiliri sibi que tradi et inde pendebit, qualiter galli erga hanc civitatem semet gesturi sint. Litterae hae devenerunt ad manus generalis Bianchy, qui respondit, litteras has ad magistratum civicum devenire non potuisse, quia idem Generalis hic adesset adeoque desideratos pontes denegavit, caeterum reflexit, ne innocenti civitati, alioquin damnificatae maius malum inferatur. Permanens deputatione cum civitate mixta, in curia civica considens deputationem ad generalem Bianchy misit, reflectando eum, quod civitati gravissimum immineret periculum adeoque praestaret cum hoste capitulare, quam novam bombardement experiri. generalis Bianchy reposuit non esse in sua potestate capitulare aut admittere capitulationem, sed tantum ad casum effectivae oppugnationis censeret, unum civem cum adjungendo militari parlamentario mittendum ad hostem esse, ut 48 horas indulgeat, donec puncta capitulationis apponentur. Hac jam die 5 Galli equites cum uno officiali Stomffa comparuerunt et requirendo pro se cibum ac potum demandarunt pro 200 suis proxima nocte eorsum venturis provisionem. Judex nobilium Stermenszky ad permanentem deputationem scripsit, quod ex una parte 14m., ex alia 17m. galli versus Posonium a supra tendant et fertur, quod vigiliae nostrae ad Neudorf conflixerunt cum Gallis. Adux Carolus ultra Znaim tegit Moraviam et Bohemiam, parte Gallorum ad Holitsch tendente. Ex adversa Danubii ripa Engera-

viensi, galli per ramum inter magnum Danubium et inter Engerau currentem, restabiliunt pontem (Laufbrücken dictum) quem nostri ibi permiserunt. Hac die intercessit direptio Magazini regii e regione Mühlaviae situati per nostros Magazinarios admissa, qui sub initium unum saccum tritici a fl. 5. dein unum currum tritici aut siligni a 6 florenis vendebant confluenti populo. Triticum purum erant 1600 metra Posoniensia, siligo 600 m. P. et nescitum, qualis quantitas farinae ac foeni.

Die 13ta Julii die Jovis accepit hora 12-a meridiana generalis Bianchy a generali gallico . . . in Schlosshof existente copiam armistitii in Znaym heri ad 30 dies, cum conditione 14 dierum praeviae edictionis initi, cuius conformitate linea demarcationalis a civitate Brunnensi inclusive versus Szt. János inde Posonium et ad mediam horam distantiae a Posonio computandae, dein usque Jaurinum aequae inclusive, abinde vero fluvio Arabone limites ponente, pactata est. Circa portum fluminensem, quem etiam demarcationalis lineae Galli includere volebant, noster generalis Wimpffen reservatam interposuit et hoc punctum Aduci Carolo substravit. Fuit hic 5 diebus illustrissimus dominus referendarius Fáy cum aulico concipista domino Joanne Pachich, qua commissarius regius, ut investiget indamnicatos per oppugnationem damnum passos, sed ante adventum Saxonum redivit Pestinum.

Die 14. July Veneris. Mane nostri milites et divisio Trenchiniensis comitatus de armistitio nihil sciendo, gallo saxones ad Stomffam aggressi sunt, sed victi complura tormenta amiserunt. Cecidit hic vicecolonellus insurrectionis incl. comitatus Trenchiniensis dominus Baros, reliquis officialibus fuga praematura elapsis. Tandem adhuc ante-meridiem, postquam de armistitio utraque pars edocta fuisset, captivi ad invicem commutati et tormenta nobis restituta sunt. Permanens deputatio repraesentationem ad suam Maiestatem Sacratissimam expediet orabitque ut gallis vi armistitialis conventionis civitatem hanc ingressuris de alimentatione provideat et infelicitatem huius civitatis in benignam sumat reflexionem, efficiatque, ne maior gallo- rum numerus horsum veniat. Hora 6a venerunt quartiriorum magistri Capitanei Lurat et Herdits et indixerunt quarteria et provisionem pro 9000 peditibus et 2500 equitibus usque horam 8am venturis ex Marchfeld, copiae hae Saxonicae effective venerunt vesperi generali divisionali Regnier in domo interna Primatiali, generali Zsefchvitz (?) in Viczayana, generali Bolentz in Leopoldo Palfiana, generali Cseszau in Illésházyana quarterium nactis. Colonelli fuere sequentes: Langenau, Feilits, Gutschmid et Steinl. Ex generalstab sequentes officiales: Vinkler, Hojer, Raabe, Hahn, Litgau, omnes hi in maiorem Ormosianam illocati. Dein tres divisionales generales, 4. brigaderii, 1 chef d'état major, 160 officiales. 18 equitatus officiales stabales,

144 alii equitatus officiales. Ex pedidatu sunt inquarterisati in arce 4000, in aquatica cassarna 1500, in domo consilii 300, in domo scholari Jesuitarum 100, in domo Commentantis 200, in domo praepositi 200 in Schlossberg 540, in civitate 2160. Civitas inter plateas talem fecit repartitionem

ad interiorem civitatem illocavit	260
ad Vödritz	160
Nonnenbahn Gaisgassen	75
Windgasl et 4 Eimergasse	60
Hochstrass	140
Schöndorffer	150
Spitalgassen	155
Donaugassen	125
Donauneustift	155
Mertelgassen	100
Hauergassen	125
Valoner	160
Obere Landstrasse	210
Obere und Untere Kreuzgasse	180
Holler und Felber-Gasse	160
Summa	2215

Apud me fuit in quarterio inferior locumtenens de Nostitz cum suo ephebo Georgio.

A 14ta usque 22dam inclusive : pons volatilis per gallos isthic extructus, adeo exiguus, uti vix 60 equos sustineret, pro alio quoque navali ponte fiunt apparamenta. Vicerex Italiae die 18. currentis advenit, quin permanens cottus deputatio me quoque praesente salutavit ac una, ne onera gravia nobis imponantur, requisivit. Respondit affabilissime : Omne bellum esse malum, minimum, quod belli calamitas causare potest, Posonii futurum, utut nos bellum inchoaverimus. Generalis Riece producendo coram permanente deputatione ordines a Mareschallo Daru ad se datos declarat, se esse pro Generali Intendente, generalem vero Daru pro gubernatore, partis Hungariae lineae demarcationali inclusae denominatum, seque esse praesidem deputationis permanentis ; Vicecomitem autem Galgótzy pro vicepraeside subordinavit et petiit requisitiones in frugibus 12 m. cent. tritici, 12 m. siligini, 20. m. foeni, 15 m. straminis et 40 m. avenae ; ex hac requisitione comitatu et civitati Posoniensi unam sextalitem imposuerunt, sed tandem erga preces nostras reduxerunt ad 1145 mtr. tritici, et 2245 metr. silignis usque 8am Augusti administrandas. Quaestori Jurinák haec admediatio concedita est, qui tritici metretam a florenis 22 et sillignis a flenis 19 administrabit. Constat haec quantitas 94 m. flenos ; Sua Serenitas Regia regni palatinus proportionem inter

civitatem et comitatum determinabit. Die 21. currentis venit Posonium exercitus italicus aequae ex Marchfeld circa 6000, sed nocte hic extracta, hodie abhinc discessit Kismartonium, inde ad Styriam iturus. Heri et hodie praefatus generalis Riece, visitavit cassas publicas regias; in contributionali civica invenit 28 florenos, in postali 1600 florenos, in vicesimali nihil, in salis officio nescitur, officiales, cassas has manipulantes stabilivit et relictis in cassa pecuniis, illos posthac a se dependentiam habituros declaravit. Die 16. currentis missa fuit deputatio ex comite Francisco Amade et senatore Kuntze ac centumviro Veber substinens ad suam maiestatem Ssam Comaromium, cum repraesentatione ut sua Maiestas auxilium ferat huic civitati et comitatui. Sua Maiestas promisit in genere se iuvamen mutatis rebus adiunctis allaturum. Fuit ibidem praesens sua Serenitas Regia Palatinus, Primas et archidux Joannes ac Chateler; Primas quoque pollicitus est, se omnia facturum, quae pro iuvamine Cittis Posoniensis efficere potuerit. Die 20. currentis fuit saltus publicus apud generalem Regnier in honorem viceregis Italiae in domo primatiali, duravit a hora vespertina 8a usque 2am nocturnam, sed ex sexu foemino, utut 40 erant invitatae, nonnisi circa 15 comparentibus et ex his nonnisi 6 saltantibus, ob defectum saltatricum, multum de solennitate decessit. Ipse vicerex Italiae saltabat germanice cum domicella Ormosdiana. Coena hora undecima fuit opipara. Rex Italiae nudius tertius die nempe 20 abivit Viennam, amplius non rediturus.

Die 23. July. Solis obtinuit permanens deputatio mandatum a generali Riece infra subnexum, quo mediante contributio 1505882 $\frac{35}{100}/\frac{13}{51}$ francorum civitati et comitatui huic imponitur et fruges praevia die petita imputabuntur, quae reductae sunt ad 1176 metretas tritici et 3334 metretas siliginis. Permanens deputatio misit repraesentationem ad Augustum regem castrum Comaromium cum exmissis signanter comite Joanne Amade et domino Joanne Niedermayer ordinario notario civico, nec non Petro Veber centumviro. Suasit sua maiestas, ut solennis deputatio ad Napoleonem mittatur, quae pro delaxata supplicet, caeterum obiectum contributionis huius ad diplomaticam pertractationem assumi non posse, declaravit. Exmissi redierunt nonnisi die 25ta currentis, qua immanis imber hic saeviens, pavimenta nostra, tecto nudata penetravit.

Die 24a July Lunae. Idem generalis Ricce ad Inclitum Comitatum Mossoniensem abeundo, ibidem contributionem imposuit sequentem: In totalitate 1054117 francos $64 \frac{36}{100}$. In horum imputationem autem 1848 centenarios tritici, 1479 $\frac{56}{100}$ centenarios siliginis, 6829 $\frac{26}{100}$ metretas avenae, 3414 $\frac{63}{100}$ centenarios foeni et 2560 centenarios straminis.

Praeterea

I ulnae latitudinis	3946 $\frac{8}{100}$	ulnas panni pro Caputrock
	3130 $\frac{33}{100}$	do caerul. pro vestibus
Panni	162 $\frac{37}{100}$	do rubri pro exposituris
	2656 $\frac{12}{100}$	do albi pro galigis et pectoralibus
Telae $\frac{7}{8}$ ulnae la-	} 10040 $\frac{90}{100}$	Futterleinwand
titudinis		526 $\frac{16}{100}$
Telae $\frac{2}{3}$	15784 $\frac{31}{100}$	ulnae pro Indusiis
	2470 $\frac{59}{100}$	W Cutes bovinas
	12682 $\frac{06}{100}$	W Cutes vaccinae pro Patrontasche
	988	frusta cutes Vitulanae
	14	equos.

Obiiciebatur eidem generali dominos terrestres in persona non adesse, officiales autem activitate carere dominos suos obligandi, respondit, culpae suae adtribuant domini terrestres quod absint, id fieri debere.

Die 25 et 26 July nihil peculiaris.

Die 27, 28, 29. et 30. July fui Viennae, qua condeputatus J. Comitatus Mossoniensis fine impetrandae relaxationis contributionis J. comitatus Mossoniensi impositae.

Litterae generalis Ricce ad permanentem deputationem.

Posonii 22. Julii 809. Honorem habeo significandi vobis Domini Mei ! Suam Imperialem et Regiam Maiestatem vigore decreti die 7 h. emanati contributionem pro Hungariae comitatibus, qui hoc tempore eiusdem copias occupati sunt, defixisse 1505882 francorum, 35 et $\frac{13}{51}$ centesimarum in hac summa vos comprehendimini. Contributio haec solvetur in ratis decimis per quoslibet decem dies dependetur autem una quarta in schaedis bancalibus Viennensibus aequivalenter cum moneta Gallica secundum cursum ; et hunc schaedarum bancarum cursum ego determinabo tempore uniuscuiusque solutionis. Altera quarta pars acceptabitur in naturalibus aut administrationibus post emanationem suprafati decreti requisitionaliter defixis, et solae requisitiones nomine domini generali intendentis Comitatus Daru factae poterunt imputari, adéoque requisitio 1176 metretarum tritici et 3334 metretorum siliginis, pro quarum depensione Vos cum domino Jurenák die 22 huius contraxistis imputabitur in hanc contributionem.

Pretium, in quo administratae fruges imputabuntur ad rationem contributionis regulandum veniet per dominum intendentem generalem, alterum contributionis dimidium depurabitur in aere parato aut alteris campsoialibus, quas pro validis agnoverit dominus de Bouillierie administrator fundorum occupatarum provinciarum, cuius residentia stabilita est Viennae. Sua Maiestas disposuit exsuper, ut Hungaria praestet requisitionem mercium, quae ad vestimenta et instructionem suarum copiarum idoneae sint

Comitatus autem Posoniensis itidem comprehenditur in ista requisitione, quae imputabitur in contributionem aeris parati pro sequenti qualitate, quae ad magazinum Graezense ac Viennense administrantur secundum expositionem adnexam his quantitativibus :

In latitudine 1 ulnae de longa mensura gallice intra duos limbos	}	Graezium	5637	ulnae $\frac{1}{4}$	panni pro togis (caput)
		detto	4471	do $\frac{86}{100}$	panni caerulei pro vestibus (habits)
		»	239	do $\frac{96}{100}$	panni rubri pro ollaribus et exposituris
		»	3794	do $\frac{1}{4}$	panni albi pro pectoralibus et galigis
In latitudine $\frac{7}{8}$ ulnae	}	»	14344	do $\frac{10}{100}$	ulnae telae pro doublure (futterleinwand)
		»	751	$\frac{63}{100}$ do	Eeme (?) unge- bleicht
In lat. $\frac{2}{3}$ ulnae	}	»	22549	$\frac{2}{100}$	panni pro indusiis
		»	18117	W corii vaccini	pro Gi- bernes (Patrontas.)
		Viennam	3529	W corii bubulini	(butfles)
		do	1412	pelles vitulinae.	

Quantitates hae designantur in ulnis et libris gallicis et in eo casu, si panni et telae non haberent praescriptam latitudinem, defectus latitudinis compensari deberet in longitudine. Qualitas mercium, prout fieri potest debet correspondere paradigmatis hicce adnexis, cogor autem vobis in antecessum notificare, non esse eas merces acceptandas, nisi postquam per expertos iudicatum fuerit, eas idoneas esse. Proinde vestra interesse, domini mei ! ut ad modiatores harum mercium bonae qualitatis materialia praestant, secus enim reiicerentur. Resignabuntur autem haec omnia ad magazina exercitus coram uno commissario bellico, qui receptionem inseret protocollo.

Sua Maiestas intendit aequae, ut administrantur equi intra 5 et 8 annos aetatis habentes, altitudinis 4 pedum 8—10 pollicum, idonei ad servitium sui exercitus. Comitatus Posoniensis in hac administratione continetur cum 20 equis et istud imputabitur in contributionem aeris parati, singulus equus in 360 florenorum valore. Horum 20 equorum administratio debet peragi ab hodie intra 15 dies Viennam, mittentur autem domino Theremin, maiori inspectori generali apparatusum. Dispositiones hae directe ab imperatore promanant, debent in executionem abire intra defixos terminos et iuxta earum tenores ; persuasumque habeo, domini mei ! agnoscere vos necessitatem, ut iisdem vosmet conformetis. In reliquo velitis accipere

declarationem meae altae considerationis. Intendens Hungariae, Ricce mp. G. d. B. Dominis repraesentantibus Comitatus Posoniensis.

Proclamatio.

Schönbrunn in Austria d. 15 May 809.

Hungari !

Austriae imperator pacis tractatibus infidelis, immemor beneficiorum, quibus eundem tribus bellis superior signanter anno 1805 tam generose cumulaveram, novo me bello involvit, exercitum meum adgressus. Ego iniuriosae eius invasioni obviavi. Deus, Victoriarum largitor, qui ingratos et foedifragos non sinit esse impunes, armis meis benedixit. Metropolim Austriae Viennam ingressus, sto ad limites Regni Vestri. Austriae imperator is est, non rex Hungariae, qui mihi bellum indixit. Iuxta patrias Vestras constitutiones, absque consensu vestro neque tale suscipere potuisset. Sistema vestrum, quod semper defensivum fuit et institutum defendendae patriae in ultima regni diaeta per vos assumptum, documento mihi sunt, unica esse omnium vestrorum desideria conservandae pacis.

Hungari ! Advenit vobis nunc illud momentum temporis, quo independentiam regni Vestri denuo obstinere potestis. Pacem vobis offero, solidam ac nullo tempore alterandam integritatem moderni territorii vestri, perfectam libertatem, salvam constitutionem vestram sine ea in eodem statu prout nunc est maneat, sive pro bene placito vestro habita ratione temporum ac circumstantiarum alterata aut modificata fuerit, in vestro stabit arbitrio, eas ferre leges, quas vos ipsi pro communi vestro et concivium vestrorum bono, proficuas esse adinveneritis. Nihil a vobis desidero, unice tantum, vos liberam et independentem nationem videre volo. Unio vestra cum domo Austriaca infelicitatem vobis peperit, sanquis vester in longe dissitis regionibus pro ambitione domus Austriacae profunde batur et quidquid patria vestra pretiosum habuit, id totum Austriacis Germanicis haereditariis ditionibus immolabatur.

Regnum vestrum Austriaci imperii pulcherrimam effecit partem, et tamen patria vestra ad normam armis subiungatae provinciae ignotisque vobis principiis arbitrarie regebatur. Adsunt vobis nationales mores, adest nationalis lingua, iure gloriamini antiquae et gloriose et originis. Procurate tandem nunc denuo vobis existentiam nationalem, sitis hoc idem, quid olim fuistis ! date vobis regem, qui unice electioni vestrae coronam suam debeat, qui tantum pro gloria gentis vestrae regnet, qui inter vos habitet, qui tantum vestra nobilitate, vestris civibus et vestra nationali militia stipatus fuerit. Hungari ! Hoc est, quod Europa a vobis desiderat, quae oculos suos in vos conversos habet. Istud est tantum, cuius desiderio ego

teneor : stabilem pacem liberam mecum et confoederatis regnis commercii communionem ac absolutam coronae regni Hungariae inpedentiam. Tantum vos praestolatur praemium, si ante natis vestris et vobismet ipsis digni esse vultis. Hanc praecise in bonum vestrum tendentem generosam oblationem meam, spero non removebitis, neque pretiosum sanguinem vestrum pro eiusmodi debilibus principibus profundetis, qui continua serie corruptis ministris regerantur, quos Anglia auro suo emit, hostis nempe communis totius continentis, qui suas opes commertio suo exclusivo et nostris dissensionibus semper auxit et augere conatur.

Congregate vos, quo ocius in Campo Rákos et celebrate generalem statuum et ordinum regni, ab exemplo antenatorum Vestrorum congressum, deliberationesque Vestras, mecum communicate

Napoleon
ad mandatum Imperatoris
princeps de Neuschatel et major
generalis Alexander.

Die 25 et 26 Julii nihil peculiaris.

Die 27a Julii deputatio tam Comitatus Posoniensis (signanter excellens comes Josephus Szápáry, comes Franciscus Amade, Canonici Jordanszky et Rausch, ex parte civitatis Posoniensis capitaneus Kettner et centumvir Wachtler), quam et comitatus Mossoniensis (signanter perill. excell. dom. comes Jos. Szápáry, qua supremus eiusdem comitatus comes, magnificus dominus Joannes Teschenberg, spectabiles dni Jos. Andrásy, perceptor Paulus Alexander Scultety, fiscalis magistratualis, ego, dein Carolus Habermayer fiscalis domini Köpcsén, nec non spectabilis dominus substitutus vicecomes Mich. Zichy) ascendit Viennam cum instantiis ad imperatorem gallorum Napoleone directis pro relaxanda tota vel ad minus potiore contributione iisdem imposita secretarius imperatoris Mareschall Daru spem dedit boni successus. Sed tamen nec audientiam obtinuimus. Mareschallus Daru, cum quo nonnulli ex praenominatis deputatis locuti sunt, reposuit, id fieri non posse, quia quidquid nobis relaxaretur, id Gallicas civitates exercitui refundere debere, hoc autem semet admittere non posse. Canonico Jordanszky, qui iniustum esse, ut contributio durante armistitio exigatur, querulatus est, reposuit idem Mareschallus : quod civilistis partem hereditatis aut meritis partae substantiae amissuris, quae homo compatiatur quidem, sed ecclesiasticorum suspiria sint inania, quia facile dare possent ex eo, quod facile nacti sunt, adeoque suasit, ut quanto eius repartitionem inter nos faciamus, quia secus hanc ipse facere cogitur ita, ut status ecclesiasticus $\frac{1}{3}$ am, magnates tertiam et reliqui unam tertiam solvant. Idem fecisse nostros milites in Bavaria, Byruthi et in Saxonia. Eo non obstante instantiae nostrae

fuerunt eidem Daru exhibitae ut easdem suae Matti consignet. Rediuit haec deputatio post 8 dies.

Die 2. Augusti .Accepit magnificus Dominus consiliarius Joannes Teschenberg Óvarini litteras a consiliario Lirtler, staffetaliter ad se missas, insinuantes congressum Pacis M. Ovarini celebratum iri, adeoque, ut quarteria tria praecipua parentur, unum pro gallico legato Champagny, aliud pro russo Kurakim, tertio pro nostro Metternich.

Die 6. Augusti effective advenit Ovarinum legatus gallicus Champagny. Heri hic Posony consedit permanens deputatio intuitu repartitionis contributionis et civitati Posoniensi adrepartitae sunt duae quintae partes totius comitatus huic Posoniensi, in quantum demarcationali lineae includeretur impositae contributionis, quae efficiunt 602338 francos et in eo coalitum est, ut tam magnates, quam et capitulares hic domos possidentes sed et omnes liberae domus (absque tamen ulla pro futuris casibus consequentia) per civitatis magistratum taxentur.

Archiducis Ferdinandi copiae iam Galanthae esse dicuntur, archiducis Caroli exercitus autem penes Holitsch, Fama fert, quod archidux Carolus officium Generalissimi, generalis etiam Lichtenstein munus suum resignaverint — quod noster Aug. rex dux totius exercitus futurus sit adlateratis sibi generalibus Bellegard, Hiller, Chateler et generali quartiriorum magistro Duka, qui ad hanc dignitatem nunc evectus est.

Die 7. Augusti fertur, quod Russi aquilas Austriacas (quas Poloniae insurgentes in tota gallicia deposuerunt et in vicem earum aquilas polonicas albas substituerunt, sed has quoque ex mandato Napoleonis deponere et gallicas erigere debuerant) restabiliri ac reerigi in Gallicia disposerint — quod iidem russi in comitatu Zempleniensi stent et omnia parato aere solvant; quod generalis Amende noster, qui Dresda cum initio armistitii abire nissus fuit, iterum Dresdam ingressus sit, — quod fruges Viennae in pretio valde ceciderint, adeo, ut una metreta siliginis a 5 florenis, una metreta a 8 florenis emi possit, quia ex Bavaria 60 navibus magna quantitas adlata foret — quod russi cum Turcis coniuncti civitatem Kronstadt penes Petropolim iam occupaverint et civitati residentiali minentur, nisi Russia Austriam juverit.

Die 7 et 8 Aug. Facta est in Comitatus Posoniensis permanenti deputatione repartitio 1505882 francorum. Obtigerunt civitati $\frac{2}{5}$, comitatus $\frac{3}{5}$, signanter

Comiti Joanni Batthyány.....	191115
Dominio Kolonicsiano Levard.....	80345
» Leopold. Pálffiano Stomffa	275680

Dominio Car. Palfy Malaczka	380000
» » » Dévény	54000
» » » Senioratus	15000
» » » Mariathal	3900
» Jeszenák ex Szt. János	1250
Civitati	602353
Intertentionales expensae	135000

Civitas Posoniensis medio deputatorum (sequentium consulis Schmidt, Senatoris Prochaczka, Ord. Not. Niedermajer, deinde centumviri Sessl, Tribuno Amos, Türts, Royko, Czechmann, Landerer, nec non praesente domino Splli Carolo Jablánszky) repartitionem Ratae sibi impositae instituit et adrepartitus est:

Primati	50000
Capitulo	22000
Praeposito	6500
Fundis eius	7500
Palfy Seniorats Hausz	10000
Palfy Sala cum Horto	10000
Seminarii domus in platea Capitulari	2000
Residentia Jesuitarum	7500
Clastrum olim Clarissarum	9000
Domus duae scholarum penes templum S. Salvatoris	3500
Xenodochium cum fundis	15000
Domus consilii	7500
Camera seu regnicolaris domus	16250
Nova et antiqua Tricesima	8750
Salis officium	5000
Posta	6250
Fiduciaria	3000
Magazina et domus Annonaria	15000
Navale officium	8000
Clastrum Elisabetinarum	1500
» Ursularum	4000
» Notre Damarum	1000
» Misericordianorum	3250
» Franciscanorum	300
» Capucinatorum	100
Com. Em. Esterházy	6000
Comitissa Szunyog	2000
Kettner	600
Zendy jun.	400
Schneller	600

Husztiana Vidua.....	65
Adonyi	800
mihi	120

Die 9. Augusti accepimus Vienna relationem Aducis Caroli super ultimo proelio ad Entzersdorff gesto suae Maiestati Sacratissimae factam, quam quia censor hujas Urbanus Horvath ad novalia gremialia imprimi non admisit haec describi curavi.

Die 10a. Novellae Viennenses habent, Aducem Carolum dignitatem Generalissimi resignasse, resignationem per suam Maiestatem Sacratissimam acceptatam et principem Lichtenstein suffectum esse.

Die 11. Aug. Fuit hic Illmus dominus Ignatius Bezerédy, consiliarius aulicus, qui retulit, quod Princeps Lichtenstein et Bellegard sint Mareschalli creati, generalis autem Chateler generalis galleriae nominatus sit. Heri venit Suit legati gallici Champagne M. Óvárinum.

Die 2. sept. Fuit Imperator Napoleon Posony revidit arcem et montes.

Die 26. sept. dissolutus est. M. Óvarini congressus pacis; comite Metternich Tatam, minister Champagny autem ad Schoenbrunn abeunte. Princeps Lichtenstein cum comite Bubna subsequa die per Ovarinum Viennam transeunte. Domestici tamen, tam Metternichiani, quam et Champagniani adhuc M. Ovarini remanserunt, qui demum nonnisi post octiduum etiam abivere. Ab hoc tempore fama fert, pacem jam esse confectam, eo a fortiori, quia generalis quarteriorum magister, Mayer, qui Ovarinum, cum principe Lichtenstein, die 26a currentis venerat et ibi remanserat, Viennam fuit vocatus, sine dubio ut circa limites Monarchiae consilio adesse possit. Fertur: quod Austriae partem trans fluvium Anesum sitam cum Archiepiscopatu Salisburgensi et Tyroli amittemus, quae cedent magnoduci Herbpolitano Ferdinando — quod item partem Galliciae 2½ milliones Impopulationis complectentem, amissuri simus, quae regi Saxoniae cedetur; quod denique 50 milliones in conventionali moneta ab aula nostra desiderentur et terrestrem ac fluminensem portum ad tres annos (donec pax cum Anglia quoque evaluerit) Gallis resignaturi simus.

Die 10. octb. Non obstante pacis rumore, tam nostri ad Szere-dinum, quam et galli Posonii in Mühlavia et Viennae circa civitatem ingentes faciant aggeres et pontes. Saxones jam a 3. circiter septimanis, in campamento Posonii intra regularias fornaces et viam Rétsensem constituentur. Civitas Posoniensis Xenodochium hujas, in quo ultra 2000 hostilium vuleneratorum et valetudinariorum militum sunt, certo judaeo Kinigstein in arendam elocavit, eidemque dietim pro singula persona solvit 3 fl. 18 xr. eademque civitas necessitate adacta a tribus inde diebus levat mutuo capitalia erga 6 fl. interesse et 12 fl. discretionem.

His diebus in comitatu Mossoniensi generalis gallicus requisivit 5000 ulnas panni permanens deputatio denegavit. Idea vicecomes Németszeghy, generalis perceptor Andrassy ordinarius notarius Sztelik et ordinarius iudium Szöllősy, quia vades usque Bruck abducti sunt, ibidem vero (excepto vicecomite in negativa perseverante) reliqui vades consensum praeberunt et una cum vicecomite dimissi sunt.

Diebus 14., 15., 16., 17., 18. et 19. Nov. gallo saxones Posonio abiverant versus Baden, primam stationem habebant in Fischament.

Die 20. intravit gralis Bianchy cum una centuria Stipsitsianorum Huszarorum et una phalange peditum Gradiscanorum civitatem Posoniensem. Obviam processit iisdem deputatio et concivitas, dein Hymnus Te Deum laudamus canebatur in ecclesia S. Salvatoris. Postea itum est ad prandium ad magnam Salam Reduttalem, ubi 84 personae, militares nempe officiales et magnates prandebant sumptu civitatis et permanentis deputationis.

Die 22. hora 2a pomeridiana advenit augustissimus rex horsum, cui deputatio obviam processit trans Danubium. Vesperi illuminatio in tota civitate fuit, praesertim in curia et turri civica. Rex magistratualibus civicis allocutionem facientibus reposuit: »Ihr habt Beweise gegeben von Eurer Treue«.

Die 24 hora 1a meridie magistratus civicus habuit audientiam apud suam Majestatem; dixit eisdem: Audivisse sua civitatem debita contraxisse, dum hostes hic fuissent, ordinaturum se commissionem in hoc merito operaturam.

Die 14 Decembris abivit abhinc rex Viennam penitus.

Die 11 Mai 810 copulata est Archiducissa Ludovica cum imperatore gallorum repraesentante Aduce Carolo Viennae. Quis belli finis?

VnIVersa stVpente eVropa
tV Vna
InVICtVM sVperastI
LVDoVICa.

Közli: SCHRÖDL JÓZSEF.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

A.

- Abafalva* (Gömör m.), 549.
Abany János, 407.
Abauj m., 582.
Ablánczi Miklósné, Péter, 256.
Ablench, l. *Olines*.
Abony (Pozsony m.), 567. 568.
Abonyi Domonkos, 567.
Ábrán, l. *Kis*.
Ábrán Imre, István, Mihály, 468 ;
 — Pál, 469.
Ács (Komárom m.), 548.
Acsád, 30. 350.
Ácsok, 77.
Ádám Ferencz, 462.
Adásvétel, 124. 126—128. 169. 170.
 177.
Adó, 117. 272. 274. 280. 288. 289—
 290. 295. 336. 533.
Adonyi Mihály, 585. 594. 595. 607.
Assaloschney Katalin, 178. 179.
Ágák, 222. 225.
Ágocs, 412.
Ágostai hitvallású lelkészek, 549—552.
Ágynemű, 130. 211.
Ajka, 552.
Akoli Benedek, 571.
Alaghi Ferenczné, 428.
Alapsa (Tolna m.), 34. 36. 39.
Albert herczeg, 593.
Albinus István, 550.
Áldomás, 124.
Alföldi Ilona, Jónás, 429 ; — Miklós,
 419.
Alispánok, 4. 23. 27. 28. 47. 106 ;
 — Bereg m., 136. 137 ; — Mára-
 maros m., 23. 374 ; — Moson m.,
 608 ; — Pozsony m., 579. 587 ; —
 Szaboles m., 88. 92. 135. 136. 140.
 147. 275—277. 282. 290. 299. 302.
 343. 344. 352. 356 ; — Trencsén m.,
 276 ; — Vas m., 249. 250. 266. 267 ;
 — Zala m., 244. 268 ; — Zemplén
 m., 421.
Alistáli György, 548. 557.
Almásalja, 257.
Almási Pál váczzi püspök, 420.
Alsó-Apsa, 359.
Alsó-Domonya (Ung m.), 106.
Alsó-Karaszló, 475. 476. 478.
Alsónyíres (Máramaros m.), 411.
Alsó-Róna (Máramaros m.), 7. 366.
 369.
Alsó-Rónay Péter, 365. 366.
Alsó-Visó (Máramaros m.), 364.
Alstedius János Henrik, 452.
Alvares Alfonz, 332.
Alvinczy, 593.
Amadé Ferencz gr., 590. 600. 604 ;
 — István, 27 ; — János, 600 ;
 — Tádé gr., 590. 593.
Ambrus István, 473.
Am Ecke, l. *In acie*.
Amende, 594. 605.
Amos, 606.
Anda János, 467.
András leleszi prépost, 528.
Andrási Ferencz, 459 ; — József,
 604. 608.
Angalét, 468 ; — András, 468 ; —
 Ferencz, 469 ; — István, 469 ; —
 János, 457. 468 ; — Márton, 468 ;
 — Mihály, 469 ; — Pál, 468 ; —
 Péter, 472 ; — Sámuel, 468.
Anglia, 560. 592. 607.
Angyalháza (Hajdu m.), 32.
Angyalos, 296.
Anna királyné, 513.
Annepalhaza, 30.
Antal Gergely, 96.
Ányos Péter (Balogfalvi), 257.
Apad (Heves m.), 29.
Apafi Mihály, 159. 160.

Apai János, 457.
Apár (Tolna m.), 34. 36. 39.
Apáti, 34. 36. 39. 137. 268.
Apáti Mihály, 543.
Apka, 1. Obka.
Aprusa fiai, 4—6.
Apsay cs., 6.
Arad, 300.
Arad m., 32. 338. 347.
Aranyosszék, 394.
Ardó (Bereg m.), 117.
Ardó (Zemplén m.), 207.
Arlér György, 165.
Arokszállás, 347.
Árúk limitatiója, 281. 340.
Árvák, 197.
Aspern, 582. 586. 589.
Aszár (Komárom m.), 548.
Asszonyfalva, 222.
Asztalnok Mihály (Pederi), 250.
Asztalos András, 451.
Asztély, 470. 473.
Asztrik, 324.
Atia Erzsébet, 429.
Azar (Zemplén m.), 210. 409.
Azari Ferencz, 210 ; — Péter, 432.
Awadi Benedek, István, Vincze, 252.
Avas birtok, 1.

B.

Baba István, 412.
Bába puszta, 474.
Babics Dániel, Ferencz, György, László, Mátyás, Miklós, 476.
Babocsay Magdolna, 34.
Babolcsa, 212. 221.
Bábona, 282.
Bácsfa, 1. Boeh.
Bacska (Zemplén m.), 204. 416.
Bacskó, 426.
Bácsmegyey György, 479.
Bad (Tolna m.), 34.
Badikfalva (Gömör m.), 552.
Baditz István, 552.
Bagamér, 542.
Baghi György, 365.
Bagos, 536.
Bagyi János, 14.
Bahil Lőrincz, 549.
Bay cs. (Ludányi) Ádám, 466. 457 ; — Erzsébet, 455. 456 ; — Ferencz, 455. 456. 459. 460. 464—470 ; — György, 455—458. 460. 461. 463.

464. 473. 474. 476—479 ; — László, 459 ; — Mihály, 467—469.
Bajka, 412.
Bajnocz, 462.
Bajnok György, 551.
Bajom, 221.
Bajomi cs., 31 ; — János, 29.
Bajorország, 139.
Back Tamás, 164. 166. 443.
Báka, 151.
Bakai Benedek, 192.
Bakyt, 226.
Bakó, 275.
Bakocs cs., 6.
Bakócz Tamás esztergomi érsek, 153—158.
Bakonybéli apátság, 231. 323.
Bakos Bálint, Mária, 105.
Balai István, 205.
Balásér, 471. 474.
Balassa András, Ferencz, 104—106 ; — Kelemen, 221.
Balassi Simon, 308. 311.
Balázs leleszi prépost, 364. 366. 367. 372. 373.
Balázs Bak, 128 ; — Bencze, 124 ; — Pál, 473.
Balics Ferencz, János, Péter, László, 475.
Bálint István, 465.
Balka István, 215. 216.
Balkány, 30. 277.
Balla András, Bálint, Mihály, Miska, Pál, 472 ; — János, 539. 541. 544 ; — Pál, 474.
Balling György, 106.
Ballos György, 213.
Balog (Gömör m.), 101. 548.
Balog, 1. Tót.
Balog Benedek, 461 ; — István, 461 ; — János, 429. 462. 472 ; — Mihály, 470. 472 ; — Mihók, 208. 210 ; — Pál, 472 ; — Tamás, 405.
Balogfalvi Lőrincz, Mátyás, Miklós, János, Balázs, 256.
Bálya Mihály (Joódi), 6.
Balyik András debreczeni főbíró, 532. 534. 535. 543 ; — János, 536. 537. 543. 544. 545.
Bán (Tolna m.), 34. 39.
Bán István, 452.
Bana (Komárom m.), 548.
Bandics Domokos, 322.
Bánffy cs., 224.
Bánk cs. (Szarvaszói), 6 ; — János, 370.

- Bank* Ferencz, 171 ; — Miklós, 177.
Banckhart, 124.
Bányai Péter, 535. 537. 538. 541.
Bányák (arany, ezüst), 280.
Bányavárosok, 551.
Baracs János, 202. 209. 210.
Barancz Miklós (Hermáni), 257.
Barani Lőrincz, 180. 447.
Baranyai Pál, 4. 324.
Baranyavár, 225.
Baranyi Mihály, 533. 535. 536. 540.
 542—545 ; — Miklós, 284. 302. 304.
 336. 339.
Barát György, 470. 473 ; — János
 470 ; — Mihály, 473 ; — Tamás,
 470.
Barát Balázs, István (Jári), 244.
Baraguay d'Hiller, 597.
Barczánfalvi László, 510 ; — Vlád
 523.
Bardusi Bertalan és neje Margit, 252.
Bári Vid, 433.
Barkóczy Ferencz, 534. 535. 537. 541.
 542 ; — Istvánné, 115.
Barla Dorkó, 409. 430.
Baros, 598.
Bars, 548.
Bárson Balázs, 226. 228.
Barsi János, 209.
Bartha Boldizsár, 531. 532. 536—540.
 544. 545. — László, 88.
Bártfa, 52. 119. 120. 129. 162. 163.
 179. 445. 446. 481.
Bartfalva (Máramaros m.), 9.
Bartfalvi Stecz, 525.
Bartók Tamás, 449.
Bartholomei György, eperjesi esküdt,
 182.
Bartholomides János, 551 ; — Tamás,
 550.
Basák, 220. 224. 234. 236. 391—393 ;
 — Váradi : 532. 534. 539. 540. —
 Egri : 545.
Básó István, 466.
Bastehi Mihály, 157.
Bátor, 301.
Báthori Ötvös István, 537.
Báthory András, 377 ; — Gábor, 197 ;
 — István országbíró, 88. 377 ; —
 János, 535—537. 539. 543. 545.
Bátorkeszi István, 547.
Bátov (Hont m.), 549.
Battyán (Zemplén), 207. 210. 433.
Batthyány Ferencz, 453 ; — János,
 605.
- Baumkircher* András, 28.
Bazin, 321. 587.
Beauharnais olasz alkirály, 591. 593.
Bécs, 33. 217. 229. 237—239. 276.
 383. 385. 386. 450. 452. 552. 557.
 581—583. 589. 593. 601—605. 607.
 608.
Becslés, 941. 943.
Becsületsértés, 59. 60—62. 84. 131. 178.
 179. 201. 205.
Beczko, 307. 310. 311.
Bedő, 373.
Bedey Illés, Iváskó, István, János,
 György, Lőrincz, 373 ; — Mihály,
 373. 512 ; — Sándor, 373 ; —
 Tamás, 366. 370. 373 ; — Tivadar,
 373.
Beder Pál, 269.
Bedő (Máramaros m.), 373.
Bedő András, 195. 207 ; — Ilkó, 207.
Bedőházy Eliás, 360 ; — Sztankó,
 19. 20.
Begán, 378.
Begani György, 378.
Bégek, 98. 220. 222—225. 234.
Begthey cs., 212 ; — János, 219.
Begler bég, 220.
Begyován, l. Bedey.
Beinlich Márton, 329.
Bejczy István, 425.
Beythe István, 449. 450.
Beck Gergely, 166.
Bekeni Szabó János, 97.
Békés m., 463.
Békési János, 209 ; — Jánosné, 194.
Bél (Magyar-, Német-, Pozsony m.),
 570. 571. 573.
Béla (IV.), 570.
Béla (Nagy- és Kis-), 158.
Bélai apátság, 322. 323.
Bélai Barabás, Gergely, János, 157.
Belendes István, János, 465.
Beléry István, 29.
Beleticz (Morvaország), 39.
Belgiojoso, 95. 97.
Béli Dámián, 571. 572 ; — Domokos,
 570—572 ; — Erzsébet, 577 ; —
 Mátyás, 571 ; — Miklós, 577 ; —
 Reun, 571 ; — Róza, 577 ; —
 Tamás, 571 ; — Toposz, 577.
Belisch Lassil, 129.
Bellegard tábornok, 605. 607.
Bellobradinus Pál, 549.
Belovics báró, 335.
Bélteky, 352.

- Bély*, 418.
Bencs Pál, 461. 462.
Bencz Mihály, 164.
Bencza Mihály, 169. 176.
Bencze, 166.
Benczur, 596.
Bencze (Kricsfalvi) András, Miklós, 515.
Benda Bernát, 322.
Bender Hannus, 125. 128.
Benedek-rend, 321—335.
Benedicti Máttyás, 549.
Benian (Rotarides) Tamás, Tobiás, 551.
Benkovicz Zakariás, 549.
Bénye, 194. 204. 410. 421.
Bényi János, 431.
Berchtold Antal gf., 36. 37. 38.
Bercsék cs., 469.
Bercsényi Miklós gr., 141. 143. 147. 281. 282. 304—306. 337. 339. 344. 347. 348.
Berczeli János, 429.
Beretiz Dániel, 453.
Berezcki, 207. 409. 432.
Berezcki Péter, 427.
Bereg-Bösörmény, 303. 356.
Bereg m., 13. 15. 18. 116—118. 136. 137. 140. 145. 285. 294. 306. 346. 377. 457. 464. 465. 467. 469. 472. 477.
Beregszász, 116. 117. 137. 474. 479.
Beregszászi István, 549. 560.
Beregszász-Vig Ardó, 471. 474.
Berei Miklós, 408.
Berény (Tolna m.), 34. 36. 39.
Béres Balázs, 417; — *Ferencz*, 416; — *István*, 467; — *János*, 462; — *Mihály*, 462. 463. 465. 467; — *Miska*, 462.
Berettyó, 532.
Berettyó-Ujfalú, 340. 341. 342. 354.
Berezná (Máramaros m.), 367.
Bergely István, 426.
Berhidai Miklós, 552.
Béri András, Boldizsár, István, 261.
Bernád János, 412.
Bernát Mártonné, 207.
Berta Jánosné, 207.
Bertók András, 418; — *János*, 208. 412. 418; — *Lukács*, 41C.
Bertóthy István, 293.
Berzencze, 212.
Berzete Miklós (Monostori), 42.
Besenyői János István, 256. 257; — *Loránt*, 365.
Bessenyei Zsigmond, 272. 275. 276. 277. 282. 290. 293. 299. 302. 343. 344. 352. 353. 356.
Besztercze, 310. 311.
Besztercebánya, 551.
Betegség, 237. 313. 314. 316.
Bethlen, 553. 554.
Bethlen Ádám, 465; — *Elek*, 379. 381. 384. 386. 388. 390. 392. 393. 395. 396. 398. 403. 405; — *Ferencz*, 378. 379. 387—391. 406; — *Gábor*, 98; — *István* 1636. évi támadása, 378—406; — *Péter*, 378. 379. 391. 397.
Bezéd, 151. 291. 416.
Beze Miklós (Hermáni) 257. 260.
Bezeredy Ignác, 607; — *János*, 268.
Bianchy tábornok, 582. 584. 586. 588. 597. 598.
Bihal (Pilis m.), 34.
Bihar m., 30. 197. 284. 289. 290. 294. 299. 303. 306. 338. 347. 356. 381. 394. 463. 464. 538.
Bihari földvár, 353.
Bika András, 237.
Bilkey András, 365. 367. 377; — *György*, 521; — *Illés, István, János*, 367; — *Ivaskó*, 377; — *Mihály*, 377; — *Miklós*, 365. 367; — *Péter, Sándor*, 367.
Binder András, 446.
Bír (Szabolcs m.), 94.
Bíráskodás (városi), 52—87.
Birge István, 195. 208.
Bíró János, 462; — *Mihály*, 428. 437.
Bíró Máté (Sárosi), 175.
Bíró (városi), 42. 52. 54. 56. 94. 161—184. 243. 319.
Biroczka István, 447.
Birói egyezség, 496; — *díjak*, 87; — *pecsét*, 87.
Bíróválasztás, 86.
Bírság, 12. 17. 18. 60—63. 82. 85. 92. 121. 499. 503. 505.
Birtok cs., 6.
Birtokbaiktatás, 6. 7. 13. 19. 365. 374. 509. 510. 512. 521. 525.
Biste (Zemplén m.), 415.
Bistre (Gömör m.), 552.
Bitang István (Bogdáni), 447.
Bitcse, 308.
Bithner Tamás, 168. 169.
Bizó cs., 6.

- Blasius* András, 550.
Blegya cs., 6.
Bleycher György, 120. 130.
Blum János eperjesi bíró, 183.
Blumen Katalin, 440.
Bobó Mihály, 41.
Boch (Bochfalva, Pozsony m.), 564.
Bocsárd, 316.
Bocskay István, 91. 197. 199. 200.
 313. 426. 450. 553. 554.
Bocskoros Ágost, 442.
Bocz-Szent-György, 222.
Boda Lászlóné, 410.
Bodnár János, 419.
Bodnár Csizik András, István, 463.
Bodnárok, 467—470. 472. 474. 538.
 542.
Bodó Ferencz, 191 ; — Lajos, 190. 198.
Bodok fiai Miklós, Péter, 562—564.
Bodók Ozsvát (Alsó-Bucányi), 564.
Bodrogkeresztur, 192. 193. 204. 432.
Bogárd, 262.
Bogdán cs., 6.
Bogdán Mihály (Kónyai), 527.
Bogdány, 292.
Bogdányi Gergely, 97 ; — Godofréd
 319 ; — György, 300 ; — János,
 88. 462.
Bogner János, 445.
Bogyiszlói nemesek, 252.
Bogyiszlói György, 256 ; — János
 252. 256 ; — Miklós, 252. 256 ;
 — Péter, 256.
Bokor Gergely, 466.
Boldva, 434.
Boldogfa, 573.
Boldogfalva, 533.
Bolentz tábornok, 598.
Bolerázy cs., 50. 51.
Boleszló esztergomi érsek, 568.
Bolond Elias és Péter (Bilkei), 14.
Boly, 423. 433.
Bonaparte József, 591.
Boné cs., 292.
Bonos János (Sárosi), 178.
Bonyhádi János, 537. 539.
Bor, 43—50. 93. 177. 198. 213. 220.
 239. 302. 311. 404. 405.
Borbély András, 533. 534. 535. 537.
 539. 541. 542. 544. 545 ; — János,
 158 ; — Márton, 314.
Borbély Mihály (Gönczi), 316.
Bordás Mátyás, 434.
Bordézsmá, 42—50.
Borghese hg., 583.
Borka cs., 6.
Bornemisza cs., 99. 100. 313 ; — János,
 391 ; — Mihály, 214. 216. 217 ;
 — Pál, 395.
Boros Ferencz, 462 ; — István, 405.
 537. 540. 542 ; — Mihály, 462 ;
 — Péter, 461. 462.
Borosjenő, 398.
Borotván, 262.
Bors, 427.
Borsa, 12. 16. 578.
Borsa Pál, 464.
Borsi Pál, 412. 429. 437.
Borsi Pálné, 208.
Borsod m., 282. 463. 589.
Borsva, 365. 378. 429.
Borsvai János, 365.
Bosa, 474.
Bosznia, 153.
Boszniai pasa, 224. 391. 393. 395.
Bot (Pilis m.), 34.
Both János, Dénes, Simon (Bögöti),
 253.
Botka György (Szántói), 244. 253 ;
 — János, 253 ; — László, 249.
Botló cs. (Királyfiai) Máté, 452 ; —
 Orsolya, 452. 454.
Bottaeus, Henrik 332.
Bottka cs., 36. 37.
Bottka Ferencz (Széplaki), 34.
Bottyányi Francziska, 43. 49.
Boudet, 583.
Bouillerie, 601.
Bozay Benedek, Bertalan, Dezső,
 Györgyné, Imre, István, János,
 Miklós, Orsolya, 252. 253.
Bozinkai György, 209.
Bozsa Orbán, 23.
Bócsi György, 200.
Bód, 255.
Bódi Bálint, 245 ; — Damján, 243.
 245 ; — Dénes, 266 ; — Illés, 243 ;
 — János, 252, 256 ; — Mátyás,
 256 ; — Márk, 243 ; — Mihály,
 Miklós, Péter, 256 ; — Sebestyén,
 254 ; — Tamás, 266.
Bögöt, 253. 255. 266.
Bögöte (Zala m.), 249.
Bögöti nemesek, 251.
Bögöti Bálint, Balázs, 258 ; — Dénes,
 255 ; — György, 249 ; — János,
 255 ; — Péter, 249. 253. 258. 255 ;
 — Simon, Tamás, 255.
Böjthe János, 223. 224 ; — István,
 224 ; — Miklós, 42—51.

- Böjtös* puszta, 465.
Bölcs, 291.
Bölczei István, 451.
Bós, 590. 591. 596. 597.
Böszörmény, 277. 533—545.
Bracsika András, 427.
Brandis Jakab András gr., 35.
Bratulics Simon, 329.
Bréb, l. Hodpatak.
Brecz György, 442.
Breitensee 582.
Brendray Miklós eperjesi esküdt, 182.
Brengeszeyn János, 132. 161. 162. 169.
 170. 176. 180. 184.
Brenner, 596.
Brewer Krisztián, 127. 128.
Briccius, l. Beretz.
Brisnye, 551.
Bronka (Máramaros m.), 372.
Bruck, 582. 585. 608.
Brunn, 598.
Brünn, 39.
Bubna gr., 607.
Buchtus Miklós eperjesi esküdt, 182.
Bud Miklós, 573; — Lázár (Buda-
 falvi), 525.
Buda, 7. 12. 13. 15. 18. 19. 21—23.
 33. 52. 135. 153. 158. 219. 221. 234.
 240. 259. 261. 264. 359. 362. 365.
 369. 377. 383. 385. 386. 389. 390.
 391. 392. 394. 395. 400—405. 481.
 509. 512. 513. 517. 518. 520—523.
 525. 526. 539. 540. 542. 587. 589.
 590. 591.
Buda cs., 576.
Budafalvi György, 366; — István
 19; — Lázár, 359. 360; — Simon,
 513.
Budaházy cs., 30; — Bernát (Ves-
 kóczy), 88.
Buday István, 95. 152. 274. 276. 278.
 280. 282.
Budweis, 581.
Bucsán, 564.
Bucsányi cs. (Hont-Pázmán nb.),
 563.
Buftye cs. (Konyhai), 6.
Bugány Miklós, 552. 557.
Buj (Szabolcs), 272. 273.
Bujálkodók, 484.
Bulcsi Mátyás, 17.
Bunczler, 313.
Bus Imre, 22.
Buhta János (Kónyai), 363.
Butka (Ung m.), 107.
- Butkai* András, 107; — István,
 zempléni alispán, 421.
Buzinkai György, 409.
Bűnpártolás, 92.
Büntetőjog, l. városi.
Büntettek és büntetések, 59—88. 105.
 112—114. 121. 124. 167. 179. 194.
 200. 201. 204—206. 208. 209. 216.
 262. 316. 369. 371. 507. 508. 533—
 535. 539. 542. 565.
Büntettesek hagyatéka, 59.
- C.
- Caldeiro*, 593.
Caliptinusok, 479.
Capito György, 551.
Caprarra Aeneas, 534. 535. 545.
Caprini Izsák, 552.
Caraffa, 318.
Carigliano, 593.
Castiglione gr., 595.
Catina, 555.
Champagny, 605. 607.
Chapy cs. (Eszenyi) Albert, 376; —
 Gergely, 517; — Potencziana, 376.
 517.
Chateler tábornok, 590. 591. 593. 600.
 605. 607.
Chernel György, 426.
Chuche, 578.
Churlei András, 569. 571. 572. 576.
Citrawag, 570. 572.
Colin János, 180.
Combachius János, 452.
Contilor, 329.
Coppenius Bertalan, 451.
Corvinus Kristóf, 452.
Cromcatusch András, 440.
Csaba, 352.
Csábítás, 68.
Csaholyi praedium, 465. 467.
Csák Jánosné, Zsófia, 207.
Csákány János, 422. 432.
Csáki gr. kalocsai érsek, 323; —
 István, 136.
Csallóköz, 42. 566—568. 575. 590.
Csandal, 573.
Csányi Ákos, 213—225. 236. 238.
Csapi Kristóf, 96.
Csapi András, 457. 474; — Ferencz,
 469. 472. 473; — István, 469;
 — Márton, 471; — Mihály, Péter,
 469.
Csaroda (Kis- és Nagy-), 469. 472.

- Császár* Mihály, 536. 541.
Császár Péter-féle pórlázadás, 99. 100.
Császári (Komárom m.), 548. 557.
Csatai Jeromos, 321.
Csatár, 543.
Csatári Bálint, 539. 543. 544; —
 Ferencz, Imre, János, Móricz, 246.
Csauzok, 532. 533. 534.
Csécsi György, 414. 432.
Cseffei cs., 395.
Csege, 282. 283. 543.
Cseglye (Veszprém m.), 548.
Csegőd (Szatmár m.), 108.
Cseh, 404.
Csehfő (Tolna m.), 34. 36. 39.
Csehország, 153. 202. 581. 597.
Csejte, 311.
Csék (Tolna m.), 36.
Cseke, 137. 472. 474.
Cselej, 415.
Cselódi Lukács, 539. 543.
Csem, 256. 257.
Csemi János, Péter, 257.
Csempezházi Mátyás, Miklós, 252.
Csenger, 297.
Csepel, 578.
Csepreg, 450.
Csepregi cs., 193; — Gergely, 204.
 209; — Márton, 408. 433.
Cserepi György, 202.
Csergő, l. Kocsi.
Csernavoda Sebestyén, 29.
Cserne, 433.
Csernyánszky, 582.
Cseszau tábornok, 598.
Csesztvei János, Tamás, 575.
Csete András, 533.
Csetei (Tolna m.), 34.
Cseten (Tolna m.), 36. 39.
Csetfalva, 471. 474.
Csetkovics, 461.
Csetnek (Gömör m.), 101. 533.
Csetneki vargák, 103. 104.
Csiba Mihály, 398.
Csicser (Ung m.), 107.
Csil (Tolna m.), 34.
Csili Benedek, János, 365.
Csitári Tamás, 553.
Csizik, l. Bodnár.
Csizmadiák, 468. 469. 470.
Csobaj (Zemplén m.), 208.
Csobi Fülöp, Mihály, 247.
Csobolya Ferencz, 463; — Gergely,
 463. 464; — István, 463; — Már-
 ton, 463. 464.
- Csókajfő* (Tolna m.), 34. 36. 39.
Csoltó (Gömör), 549.
Csomain Demeter, 365; — Péterné 256.
Csománfalva (Máramaros m.), 515.
Csombori János, 434.
Csonka István, Mihály, 251.
Csonkadőse (Pilis m.), 34.
Csonkítás, 63. 83. 124.
Csont Erzsébet, 416.
Csontos Eliás és neje Margit, 247;
 — Zsuzsanna, 416.
Csorba Mihály, Sándor, Tamás, 476.
Csorgó, 219. 220.
Csornai konvent, 261.
Csó (?), 257.
Csói Pál, 257.
Csökér Miklós, 468.
Csököl, 222.
Csörgő (Zemplén m.), 190. 207.
Csós (Pozsony m.), 45.
Csószyve, 579.
Csulai György, 404.
Csulyak István (Miskolczi), 184. 406—
 438.
Csutka János, 560.
Csuzi Jakab, 548.
Czabanius Illés, 549.
Czabányi János, 560.
Czay Tamás, 167.
Czakó Miklós (Bódi), 255.
Czama Bálint, Bertalan, Miklós (Cza-
 mafalvi), 252.
Czaurinczki, 551.
Czausz Bertalan, 171. 176; — György,
 167. 445.
Czauszer Elze, 126.
Czebner Leonhard, 167.
Czechmann, 606.
Czecz Gergelyné Margit, 444.
Czege, 135.
Czeglédi István, 385. 405; — Péter,
 548. 557.
Czéh, 103. 104. 176. 208. 313—315.
 319. 468—470. 499—506.
Czehe, 262.
Czéhlevél, 176. 319.
Czéke (Zemplén m.), 208.
Czéke, 410. 418. 426. 433. 436.
Czél, 39.
Czemmerman Mihály, Krisztina, 179.
Czene Péter, 451.
Czetenphennig István, 129; — Miklós,
 161.
Czigánd, 427. 433.
Czigány Fejér Laczkó, 462.

Czigányok, 318.
Czigelpruer Mihály, 163. 164.
Czikó (Szatmár m.), 350.
Czine András, 464 ; — Ferencz, 466 ;
 — György, 464 ; — István, 466 ;
 — János, 464. ; — László, 466 ; —
 Márton, 464 ; — Mihály, 464. 466 ;
 — Miklós, 465.
Czipser István, 129. 130 ; — Miklós,
 122. 125.
Czirner Gáspárné Borbála, 445 ; —
 Miklós, 126.
Czoff Márton, 167. 171. 180.
Czomba János, 463. 464.
Czudi Márton, 551.
Czunthasz Mátyás, 164.
Czurman György, 163. 173. 446 ; —
 Lőrincz, 130. 446 ; — Lőrinczné,
 163.
Czurndorf 582.
Czowelcher Thoenis, 180.

D.

Dabo András, 126.
Dabrony, 552.
Dactalon (Hont m.), 549.
Dada, 30. 285. 291. 297.
Dadai processus, 287.
Dajka cs., 77 ; — István, 421.
Dalányi Gyöngy, Margit, Péter, 577 ;
 — Domokos, János, 578.
Dalkai, Vas m. alispánja, 266.
Dalyán, 577. 578.
Damasa, 425. 432.
Dán cs., 6 ; — Miklós, 552.
Dán patak (Máramaros m.), 10.
Dancs cs. (Kabolapataki), 6.
Dancz János, Mihály (Szigeti), 256.
Danczi András, 96.
Danka Erzsébet, Mihályné, 417.
Dányád, 470.
Darabos László (Nádasdi), Vas m.
 alispánja, 266. 267.
Darholcz Ferencz, 208.
Darocz (Zemplén m.), 208.
Darócz (Ung m.), 106.
Daróczy Ferencz, 106.
Darva (Máramaros m.), 515.
Darvas Ferencz főhadbiztos, 151.
D'Asper tábornok, 597.
Daru maréchal 581. 599. 601. 604. 605.
Dávidházi Albert, Antal, István, Já-
 nos, Péter, 365.
D'Aroust tábornok, 586. 589. 593.

Deáki (Pozsony m.), 569.
Debreczen, 134. 135. 147. 284. 289.
 297—299. 303. 304. 319. 337. 338.
 343. 346. 348. 353. 355. 370. 373.
 394.
Debreczeni Benedek, 544 ; — Ferencz,
 184.
Debreczeni diarium, 529—546.
Debreczeni ker. tábla, 459.
Debrenthei Tamás, 262.
De cruce Kelemen, 441.
Decsi, 197.
Déda, 471. 474.
Dedovich tábornok, 583.
Deli Istán, 388.
Demerkapi (Tolna m.), 34. 39.
Demes, 158.
Demeter Márton, 467.
Demjén András, 434.
Demján Jakab, 476.
Dengelegi Bernát, 29 ; — Miklós, 158.
Depauli, 590.
Dercsika, I. Gurchka.
Derczen (Bereg m.), 117. 471. 474.
Derencz (Gömör m.), 552.
Deres (Gömör m.), 101.
Dersy Istvánné, 50 ; — Lőrincz, 93.
Dersi Kis Ferencz, 464.
Derss Ferencz (Zeleméri), 29.
Desze (Máramaros m.), 374. 522. 525.
Deszefalva (Máramaros m.), 511.
Derzs cs. (Petri), 28—33.
Despaigne Molitor, 583.
D'Éstanbire, 583.
Déva, 382. 385.
Devecser, 552.
Dévény, 586. 605.
Devoi, 593.
Dézsma, 42—50. 106. 107. 281. 541.
 544.
Dyak János, 131.
Díjak (birósági), 87.
Dikó István, 540. 541. 542. 543. 544.
 545.
Dinnye, 217.
Diós-Herend, 225.
Diószeg, 48. 284. 302. 304. 336. 534.
 541.
Disznópatak (Máramaros m.), 10. 517.
Dob, 297.
Dobó Ferencz, 106. 107.
Dobó-Ruszka (Ung m.), 106.
Dobos (Gömör m.), 549.
Dobos István, 194. 208. 472. 467. 474 ;
 — László, 473.

- Dobsina* (Gömör m.), 104.
Dobsza, 354.
Dobozi Benedek, 540.
Dobrai, 193.
Dobroka, 378.
Doboronoki, 420.
Dobronyi István, Ferencz, 468.
Doctor Jakabné Anna, 314.
Dóczi András, 93.
Dóka András, Ferencz, Márton, Mihály, 474.
Dolha (Máramaros m.), 13. 15. 148. 372.
Dolhay cs., 11—19. 21. 22. 25—27 ; — Ambrus, 358. 364. 376. 377. 517 ; — Demeter, György, 377 ; — István, 510 ; — János, 377. 521 ; — Mihály, 526 ; — Miklós, 377 ; — Péter, 377. 517. 521. 526. 528.
Domahidy Anna, 457. 460. 477. 478 ; — László, 136. 137.
Domazsliczi csata, 319. 479.
Dombrovsky, 582.
Domik Péter, 420.
Domine György, 132.
Domonya (Ung m.), 106.
Donauwörth, 452.
Dorka András, 462. 471 ; — Ferencz, 462 ; — István, 471 ; — János, 461. 462. 471 ; — Lászlóné, 461 ; — Mihály, 471 ; — Péter, 462.
Doroszlófalva, 374. 511.
Doroticensis Zsigmond, 550.
Döllő Gergelyné, 198.
Dömölki apátság, 321. 323.
Dömör (Tolna m.), 36.
Drág mester székely ispán, 3.
Dragomérfalva, 363.
Drahomérfalusy Mihály, 509. 510.
Draskovics János és bátyja, 236. 237.
Dresden, 594. 605.
Drinápoly, 225. 392.
Dudovzky cs., 50.
Duka, 605.
Duna-Ordas, 281.
Durai János, 551.
Dus (Tolna m.), 34. 36. 39.
Düllő Gergelyné, 208.
Dzsurdzs cs. (Sajópolyanai), 6. 27. 292. 339. 341. 344. 345. 351. 352. 379—381. 383—384. 391. 406. 467.
Eglinus Rafael, 452.
Eger, 100. 276—279. 302—304. 336. 339. 341—345.
Egerszegi Miklós, 260 ; — Márton, 239.
Egervári Mihály, Zala m. alispánja, 268.
Egres (Tolna m.), 34. 36. 39.
Egresdi, 308.
Egri Kata, 410. 421.
Egri káptalan, 1.
Egri pasa, 395.
Egri püspökség, 281.
Egyek (Szabolcs m.), 32.
Egyházasvált, 244.
Egyházi eszközök lopása, 73.
Egyházi visitatio, 193.
Egyházszabadság, 112—116.
Eydem Orsolya, 127.
Éysener György, 124.
Ékszerék, 130. 456.
Elchepd (?), 30.
Elégetés, 71. 72. 73. 74. 84.
Elek György, 275.
Élelem, 135. 140. 147. 150. 151. 152. 239. 276. 278. 282. 284—287. 292—294. 296. 297. 299. 303. 304. 307—309. 311. 312. 316. 338—340. 343—345. 351. 353. 391. 533. 542. 543. 598.
Elep, 540.
Éles Tamás, 428. 436.
Élve eltemetés, 66. 75.
Emberölés, 52. 63—65. 70. 74. 84. 121.
Encsencs, 269.
Engerau, 582—589. 592. 593. 595. 597. 598.
Entzersdorf, 581. 594. 607.
Enyedi collegium, 534.
Enyere, 261.
Enyiczke, 195.
Eperjes, 28. 52. 140. 161—184. 316. 318. 438—449. 481. 538 ; — birái és esküdtei, 181—184 ; — jegyzőkönyve, 118—133.
Építkezés, 50. 54. 55.
Erdélyi vajda, 515.
Erdélyi cs., 394 ; — Ambrus, 202. 420 ; — András, 399 ; — József, 322. 323.
Erdő cs., 6.
Erdő, Aprusa fia, 6.
Erdőbénye (Zemplén m.), 184. 196.
Erdődy cs., 153—158 ; — György, 92.

E.

Eberhard zágrábi püspök, 13. 15. 21.
Ebersdorf, 594.
Ecsed, 88. 110. 115. 137. 286. 287.

- 96 ; — László Antal gr., 41 ; — Pál, 532—535. 538. 540. 541. 543—545.
Erdős János, 219.
Erdőszáda, 351.
Erőszakos közösülés, 66. 67. 68.
Érseki nemesek, 564. 568.
Érsek-Ujvár, 293. 294. 450. 451. 453.
Értékhatár (biráskodásnál), 79. 80. 489.
Ertemlak, 262.
Eskü, 70. 91. 173. 244. 267. 364. 492.
Esküdtek (városiak), 52. 54. 56. 243. (megyeiek) 92. 96.
Eslingen, 452. 582. 586. 587.
Esővíz levezetése, 54. 55.
Eszék, 224. 225.
Eszény, 376. 429.
Eszlár, 297.
Esztergom, 50, 153—158. 363. 562.
Esztergomi érsekek: Pázmány, 102. 103 ; — Szelepcsényi, 552—554.
Esztergomi főkáptalan, 42—50. 579.
Esztergom-szentistváni prépost, 42—50.
Esztergomi szentszék, 173.
Eszterházy, 593. 587 ; — Imre, 606 ; — János, 588. 590. 593 ; — Kázmér, 590 ; — Miklós, 99. 307—313.
Étei Jakab, 28.
Excommunicatio, 114.
Ezpethey Balázs, 219.
- F.**
- Fa*, 536. 537. 544.
Fabacius Miklós, 550.
Faber Gáspár, 176.
Fábián András, 472 ; — István, 208.
Fabiani János, 550.
Fabó András, 449.
Fáabri György, 551 ; — Mátyás, Márton, 552.
Faggyas Péter, 205.
Fáy, 595. 598 ; — Benedekné, 107 ; — István, 161.
Fajtalankodás, 66.
Fakler György, 551.
Fancsika, 352.
Fancsikai Ágost, István, Imre, 365.
Faragó András, 311. 312. 313.
Farkas Ferencz, 400. 401. 404 ; — Imre, 210 ; — István, 468 ; — János, 95 ; — László, 433 ; — Mihály, 194. 410. 421.
Farkas Péter (Haraszti), 254.
Farkasrév (Máramaros m.), 8. 9. 10.
Farkasdi Dániel, 548.
Farkasrévy Löke, 8. 9 ; — András 8. 9. 19.
Farnosi János, 365 ; — Zsigmond, 210.
Farsang, 314.
Fazekas Ferencz, 463 ; — György, István, 463 ; — Erzsébet, 429 ; — Mátyás, 434 ; — Mihály, 463 ; — Pál, 438 ; — Péter, 533. 545.
Fedinécz János, 475. 476 ; — Jakab, 475 ; — László, 476 ; — Sándor, 475 ; — Tamás, 475. 476.
Fegyvernek, 452.
Fehérhegy, 307.
Feilits, 598.
Feyner Mátyás, 130. 131. 161. 170.
Feyr Miklós, Tamás (Uglyai), 516.
Feja Dávid, 317.
Fejér, l. Czigány.
Fejér cs., 6.
Fejér András, 476 ; — Bálint, Dániel, 475 ; — Ferencz, 476 ; — Illés, 475 ; — István, 109. 475. 476 ; — Izsák, 475 ; — Jakab, 476 ; — János, 194. 412. 476 ; — László, 462. 476 ; — Tamás, 475.
Fejércse, 470. 473.
Fejéregyháza, 367.
Fejérház puszta, 473.
Fejérvár, 19.
Fejérvári cs., 384.
Fejes, l. Kis.
Fejes András, 463 ; — Imréné, 90 ; — János, 463. 464 ; — Mihály, Péterné, 463.
Fejlesztés, 63—65. 67. 68. 70. 75. 77.
Fekesházy János 429.
Fekete kg., 315.
Fekete puszta, 465.
Fekete cs., 6 ; — András, 470 ; — Ferencz újvárosi bíró, 536 ; — János, 91. 92 ; — Jánosné, 436 ; — Mihály, 466.
Fekete cs. (Íváni) László, 112.
Fekete cs. (Kisfaludi) Mihály, Miklós, János, Pál, Péter, Simon, 252.
Feketehegy, 433.
Feketemező (Ung m.), 107.
Feketevíz, 571.
Feledi (Gömör m.), 549.
Felnémeti Albert, 209. 415.
Felner Ferencz, 551.
Felsőbánya, l. 525.

- Felső-Domonya* (üng m.), 106.
Felsőnyires (Máramaros m.), 511.
Felsőredmecz, 436.
Felsőstriher (Nógrád), 551.
Felsőszelestei Demeter, 256; — Miklós, 252; — Lőrincz, 252. 256; — Tamás, 256.
Felső-Szeli, 299.
Felső-Visó (Máramaros m.), 363.
Fényes István, 535. 540. 542. 545.
Ferdinánd (I.), 217.
Ferdinánd (II.), 380. 382. 388. 391--393. 396—398. 402. 403.
Ferdinánd főherceg, 586. 591. 605.
Ferencz (I.), 587. 594. 602. 607.
Ferencz Lenárd, 437.
Ferschner György Antal, 35.
Fertak Pál, 417. 428.
Feske János, 412.
Festetits György, 588.
Festő, 164—166. 175.
Ficze cs. (Gyulafalvi) Demeter, 370. 371; — György, 370—372; — Mihály, 370—372. 374; — Miklós, Simon, 522. 525.
Figedi János, 423.
File András, 467. 472; — Bálint, 468. 469; — Ferencz, István, János, 472; — Mihály, 467. 469. 472; — Máté, Márton, Miklós, 469; — Pál, 469. 472; — Péter, 463. 472.
Filemend Gergely (Enyerei), 261.
Filep puszta, 465.
Filep Gáspár, 467; — Illés, 475; — János, 466. 475; — Lukács, Mátyás, 475; — Miklós, 467. 475; — Pál, 472.
Filip cs., 6.
Fillach Gergely eperjesi bíró, 184. 442. 447.
Fillé cs., 473.
Fintor Tamás, 94.
Firensin János, 180.
Firren, 443.
Fischamend, 582. 608.
Fleyscher Benedek, 171. 176. 184. 446; — Bernát, 168; — Egyed, 174; — György, 167. 441; — Péter, 132. 171. 174. 178; — Zsófia, 174.
Fodor puszta, 474.
Fodor Mihály, Miklós (Bögöti), 251.
Fodor Mihály (Bozsvai), 205.
Fodor Márk (Vöki), 575.
Fodor János, 440; — Márton, Mátyás, 123; — Máté, 128.
Fogaras, 159. 160.
Foyt János, 124; — Márton, 183.
Fontörö Mihály (Kisfaludi), 257.
Fonyi Mátyás, 425.
Fonyód, 217. 218.
Forgács, 465.
Forgács Miklós, 315.
Forgách György, 111; — Simon, 276. 290—293. 296—297. 348. 356.
Foris András, 462; — Ferencz, 555.
Fornossi Imre, 285.
Főispánok, 3. 28. 36. 37. 88. 106. (Bihar) 381. (Pozsony) 566. 569--572. (Szabolcs) 88. (Zaránd) 381.
Földbér, 250.
Földes, 278. 293.
Földesi cs., 29—33; — László, 97.
Földvári András, 548; — Miklós, 309. 310.
Fölpécz, 551.
Francisci Sámuel, 550.
Franczin cs., 314.
Frankfurt (Majna mellett), 451.
Frencz Miklós, 125. 126.
Frenell tábornok, 583.
Fridlich Dora, 194.
Froemmel Mihály, 180.
Fuló Pál, 469.
Furkó István, 472; — Mihály, 474.
Furta, 464.
Fuvar, 135. 151. 271. 274. 280. 281. 299. 314. 315. 336—338. 342. 343. 346. 351. 353. 536. 538.
Fülek, 111. 112. 548. 551.
Füleki István, 549.
Fülep János, 464.
Fülpös, 464. 466.
Füldő, 319.
Füred, 355.
Fürstenberg Isabella, 33. 37.
Füzér, 191. 413. 417.
Füzéralja, 413.
Füzes, 195. 201.
Füzi János (Olsvai) 27.
Füztői Ferencz és neje Lucza, 252; — István, 256; — János, 254. 256; — László, Márton, 256; — Miklós, 252. 256; — Miklósné Anna, 252.

G.

- Gabbert János*, 444.
Gábor Mátyás, 552.

- Gál*, 130. 442; — Gergely, 470; — Mihály, 475; — Miklós, 476.
Galambos Ferencz, 298. 299. 340. 344. 348. 349. 353. 357; — Antal, 210.
Galánta, 573. 605.
Galgócz, 308—313. 451.
Galgóczy, 599; — Mátyás, 89.
Gálszécs, 429. 432.
Gályarabok, 546—562.
Garai László nádor, 259. 262.
Garaj Mihály, 467.
Garan, 200. 415.
Gárdos, 262.
Gát (Bereg m.), 118.
Gávaji István, 462.
Gebe, 465. 467.
Gebholz Miklós eperjesi bíró, 182; — Mihály, 120.
Geczei Bálint, 365.
Gelei István, 197. 200. 386.
Geletih György, 212; — Mihály, 213.
Gellért fia Pál eperjesi bíró, 182.
Gemse, 477.
Gemza János, 207.
Gencsy Zsigmond, 340.
Genfi grófok, 41.
Genges folyó (Vas m.), 243.
Gentilier, 583.
Gerber Hantcze, Kelemen, 125; — Péter, 180.
Gercsely, 429.
Gherdak István, 234.
Gerdrudus fia Péter eperjesi esküdt, 182.
Geréb Péter (Vingárti) nádor, 153—158.
Gereni Ferencz, 417.
Géres, 208. 409;
Géresi Istvánné, 467; — Jánosné, 464—466.
Gergely (XIII.) pápa, 330. 334.
Gergelyfája, 388.
Geri György, 552.
Gerkenius Ádám, 550.
Gerrich Péter és András eperjesi esküdtek, 182.
Gerster Frigyes böszörményi kapitány, 537. 539. 541—544.
Gesztely, 291.
Geszteréd, 30. 477.
Ghiczy cs., 308; — János, 222.
Gincz, 451.
Ginth Hannus, 161. 166.
Gissen, 451.
Gywa, 157. 158.
- Glaser* István, 169.
Glyris hegy, 573.
Gloger János, 168.
Glogovinszki János, 550. 560.
Goclenius Rudolf, 452.
Gocon hegye (Máramaros m.), 10.
Gócs Mihály, 557.
Gode patak (Máramaros m.), 362.
Goder Albert, 176.
Godor Mihály, 195.
Gomba Mátyásné, 410.
Gombáné, 421. 422.
Gombkötő János, 317.
Gombkötők, 314.
Gondatlanság, 69. 77; 78.
Göbőlné, 434.
Göczi Mihály, 551.
Göding, 587.
Gömör m., 101. 103—106. 111. 112. 352. 548. 549. 552.
Gömöri István, 552; — János, 548. 560; — Pál, 549.
Göncz, 192.
Göncz Coelestin pannonhalmi főapát, 321.
Gönczi János, 541.
Goenth János, 174.
Görgey cs., 190. 211; — János, 408; — Jób, 420; — Kristóf, 237. 238.
Görgény vára, 109.
Görgetegi cs., 579.
Görög György, 465. 467.
Görögök, 316.
Görön (Ung m.), 106.
Grasso Vilibald, 321.
Graetz, 582. 602.
Greff Merten, 127.
Gregoriades Mátyás, 550.
Griechenau, 585. 586. 588. 589. 592. 593.
Grigor (Hrihor) cs., 6.
Grill tábornok, 583.
Grunczegalm, 124.
Grünwald György eperjesi bíró, 128. 168. 184. 442.
Guary-levéltár, 240—269.
Gulács, 470. 473.
Gulácsi László, 365.
Gullyás Márton, 140.
Guman Miklós eperjesi bíró, 123. 183.
Gurchka (Pozsony m.), 567.
Guta 553.
Guthi Gál, 22; — Márton, 545.
Gutschmid, 598.
Guturi Péter, 569. 571. 572. 576.
Gyalodi István, 554.

- Gyámság*, 130. 132.
Gyapju patak (Máramaros m.), 362.
Gyarmat, 552.
Gyárfás István, 532. 533. 539. 542.
Gyepes patak (Máramaros m.), 361.
Gyergyó-Kászon, 394.
Gyerhes cs. (Szarvaszói), 6; — János, Péter, 359. 360. 362.
Gyermekek büntetetei, 79.
Gyermekölés, 66.
Gyolcs, 239.
Gyóni Basilius, 408.
Gyömör, 552.
Gyöngyös, 282. 285. 286. 357. 540.
Győr. 50. 321. 324. 582. 585. 588. 590. 591. 593. 596. 597. 598.
Győr m., 548. 566. 588.
Győri káptalan, 244.
Győry Ferencz kassai bíró, 319.
György fia Mikos eperjesi bíró, 182.
György szücs eperjesi bíró, 183.
Györgyei cs., 6.
Györkei Mihály, 210.
Gyujtogatás, 71. 72. 73.
Gyula, 299. 343—346.
Gyulafalva (Máramaros m.), 370. 372. 511. 522. 525.
Gyulafalvi Ivánkané Rednik Anka, 374; — Gyula, 366; — György, 359.
Gyulafehérvár, 98. 284. 378. 388—393. 395. 399. 406.
Gyulafehérvári egyház és levéltár, 159. 160; — káptalan, 385. 387—389.
Gyulai bég, 98.
Gyulay horvát bán, 587. 590. 591.
Gyulai Ferencz, 107. 151.
Gyulai grófi cs., 465.
Gyulafi cs., 404.
Gyula fia Drágos, 1. 2.
Gyula fia Dragus fia Koszta, 3.
Gyulaháza, 3.
Gyulai János, 358.
Gyurgyin cs., 27.
Gyüre, 467.
Gyürki Pál, 292. 356.
Gyűrűs, 268. 269.
- II.**
- Habermayer Károly*, 604.
Hadfogadás, 109. 110.
Hadház, 134. 277.
Hadikius János, 550.
Hadisarcz, 580.
- Hadiszerek*, 213—216. 219. 236. 300. 346.
Hagyományozás, 122.
Haimburg, 583.
Hajdú György nemeslevele, 313.
Hajdu m., 32.
Hajdúk, 44. 45. 91. 92. 93. 276. 394. 402.
Hajdu-városok, 134. 137. 138. 295. 300.
Hajko János, 428.
Hajók, 137.
Hayto János, 452.
Halábor, 470. 473.
Halabori Sándor, 365.
Halálbüntetés, 84. 91.
Halas, 352.
Halasi András, 552.
Halastavak, 579.
Halász (Szabolcs m.), 114.
Halászi Ferencz, 190. 196. 409. 416. 421. 424. 430; — Péter, 432. 433.
Halman villicus eperjesi bíró, 181.
Hallai Lőrincz, 322.
Haller István, 315. 394. 401. 404. 406.
Hambato fia Henrik, 568.
Hampo Mihály, 131. 161. 464; — Pál, 127. 128.
Hamva (Gömör m.), 549.
Hamza bég, 225. 234.
Han György, 164; — Miklós, 180.
Hanczenfay István, 131. 445.
Hankócz, 428.
Harabori Pál, 17.
Harmacz (Gömör m.), 549.
Harminczad, 544. 545.
Háromszék, 394.
Harsányi István, 548. 557.
Hartai cs., 191.
Haasz, 589.
Hassán lippai basa, 159.
Hatalmaskodás, 68. 69. 76. 105. 262. 369. 371. 565.
Határjárás, 8. 9. 359. 360. 362. 515.
Határjelek rongálása, 52.
Hatház, 470.
Hatházi György, 93. 94.
Hatvan, 347. 356. 358.
Házassági ügyek, 194. 196. 198. 205. 207. 208. 209. 409—413. 416—419. 421. 425—431. 433. 434. 436—438.
Házasságtörés, 66. 88. 113. 179. 194.
Hédervár (Győr m.), 565. 566. 589.
Hédervári Lőrincz nádor, 240.
Hedrych, 1. Hédervár.

- Hegedüs* Gergely, 470 ; — János, 428 ;
 — Mátyás, 437.
Hegyaljai fiscalis szőlők, 150.
Hegyeshalom, 582.
Hegyesz (Tolna m.), 34. 36. 39.
Hegység (Máramaros m.), 10.
Heidelberg, 407. 451. 452.
Heiden György, 122.
Heyderreych György, 120.
Heilbrun, 452.
Helmech, 195. 207. 208. 411. 412. 414.
 433. 436.
Helmechzi István, 208 ; — Márton, 202.
 408.
Henckel György, Mátyás, 169. 170.
Herborn, 452.
Herczeg-Szelő, 223.
Herdits, 598;
Herényi György, Mihály, 257.
Herincse (Máramaros m.), 367. 521.
Hermán, 240. 250. 253. 255. 257—
 259. 267.
Hermáni Farkas, 256 ; — Miklós, 244.
Hernád-Németi, 291.
Hernécs (Máramaros m.), 374. 511.
 522. 525.
Hernech patak (Máramaros m.), 361.
Hertwig Hedvig, 447.
Hessen-Homburg tábornok, 597.
Hete, 471. 474.
Hethey Demjén. 365 ; — Gellért, 365.
Hetény, 471. 474. 548. 562.
Hetes, 215.
Heves m., 282. 589.
Hidvám, 96. 469. 472.
Hidvég, 286.
Hiller tábornok, 581. 582. 605.
Himberg, 307.
Hitbér, 27. 376. 517. 565.
Hitvesgyilkosság, 64. 65. 75. 209. 216.
Hoda Mihály, 431.
Hodász, 466.
Hodpatak (Máramaros m.), 522. 525.
Hoffmeister, 582.
Hochenwarther János Mihály, 33.
Hoheuser János, 170.
Hojer, 598.
Holics, 226—233. 587. 597. 605.
Hollandia, 556. 560.
Holupha cs., 6.
Homok (Máramaros m.), 365.
Homoki György és László, 17.
Homonna (Zemplén m.), 107.
Homonnay cs., 311. 398 ; — György,
 99 ; — Mária, 101.
- Hont* m., 36. 549.
Hont-Pázmán nemzetség, 32. 563. 566.
Hori Mihályné, 418.
Hornbocken Orsolya, 119.
Horro Telek, 30.
Horvát bán, 276.
Horvát orsz., 582.
Herváth puszta, 474.
Horváth Antal 322 ; — Farkas, 217.
 — Ferencz, 554 ; — György, 199;
 212. 219. 437. 479 ; — Ildephons,
 322. 323 ; — István, 383 ; — János,
 92. 377. 385. ; — László, 221 ; —
 Markó, 211. 224. 233—235 ; —
 Orbán, 607 ; — Pál, 322.
Horváti (Zemplén m.), 201. 203. 207.
 414. 417. 428.
Hosszúmező (Máramaros m.), 10. 360.
 362. 518. 520. 524.
Hosszúmezei templom (Ung m.), 107.
Hosszú Pályi, 468.
Hotinfalva (Máramaros m.), 522. 525.
Hotyka, 425. 428. 430.
Hrabecius Miklós, 550.
Hradistya, 307.
Hrihor (Grigor) cs., 6.
Hun Gáspár, 132.
Hunyadi János, 258 ; — László, 461.
Hunyad, 381.
Huszár Sebestyén, 549.
Huszt, 1. 23. 374. 394. 396. 404. 405.
 513. 518. 520. 524.
Huszt János, 450.
Husztly, 581. 607 ; — Mihály, 549. 557.
Hutthar Hannus, 165.
Huzó cs., 6.
- I.
- Iblonczai* János, 549.
Ibrány, 145. 146.
Ibrányi cs., 297 ; — Ferencz, 88 ; —
 Gáspár, János, 91 ; — László, 145—
 147. 336. 340. 341. 344. 352. 356 ;
 — Mihály, 109 ; — Mihályné, 424 ;
 — Pál, 414. 417.
Iffiu István királybíró, 387. 388 ; —
 Péter, 405.
Igar (Heves m.), 29.
Igló, 119. 537.
Igmánd (Komárom m.), 548.
Iklad részbirtok, 244.
Iklodi János, Miklós, 257.
Ilhoba, 4. 5. 6.
Illava, 310. 311. 319. 480.

- Illés* György, 552; — Gergely, 557.
Illésházy cs., 276. 310; — Gáspár, 392.
Illéspolyána (Máramaros m.), 27.
Ilonca, 478.
Ilosvay Imre, 352; — János, 479;
 — György, 461. 479; — László,
 365. 372.
Imre Tamás, 513.
Imreg, 415.
In Acie János, 123. 124. 128. 182. 183.
Ingolstadt, 452.
Ingóságok, 459. 477. 481. 483. 492.
 495. 496.
Institoris György, 552; — Mátyás,
 550.
Iratosi János, 204. 209.
Irhócz, 4. 5. 6.
Iskolák, 52. 190. 197. 204. 406. 409.
 423. 410. 415. 423. 450—453.
Iskolamester, 112. 115. 116.
Isló János, 472. 474.
István (Szent), 324.
István (III.), 568.
István szabó eperjesi bíró, 184.
Istvándi, 477.
Ivancsuk cs., 6.
Ivánka György, 372. 511; — Sztána,
 511.
Iváskó cs., 364.
Iza folyó (Máramaros m.), 9. 10.
Izmény (Tolna m.), 34. 36. 39.
Izsep (Zemplén m.), 209. 420. 437.
- J.**
- Jablánszky* Károly, 606.
Jajcza, 153. 154.
Jack Jakab, 445.
Jakab András, 466; — Tamás, 465.
Jakó, 221.
Jakus pozsonyi bíró, 42.
Jalhochi Tatol, 8.
Jalhovay Herin, 513.
Jámbor János, 473.
Jánd, 137. 471. 474.
Jánki János, 407. 408. 433.
Jankó György, 582.
János főherczeg, 582. 583. 586. 588—
 597. 600.
*János*i (Gömör m.), 549.
Janosik Lukács, 434.
Jánosvajdalfalvi János, 25.
Janusch Ilona, 124; — Mikó, 168. 169.
Jányok, 573.
Jányoki Jakab, Miklós, 573.
- Jármy* Ferencz, 148. 149. 345—347;
 — György, 286; — János, 91—93.
 96; — Jánosné, 115. 116.
Járó János, 552.
Jászay László, 318; — Péter, 409.
Jászó, 106. 315.
Jászói konvent, 526.
Jászság, 282.
Jawer Miklós, 121.
Jegyajándék, 376. 517.
Jellasich, 593.
Jenő alkirály, 581.
Jenő (IV.) pápa, 330.
Jeszenák, 606.
Jesztreb, 415. 426. 427. 437.
Jesztrebi István, 209. 415.
Jezsuiták, 105. 315.
Joó Györgyné, 203.
Joanis cs., 6.
Joannides András, 550; — Fülöp,
 550. 560; — János, 549.
Jobbágyok, 45. 94. 269. 457—458.
 461—476. 478. 479; — fugitivusok,
 457. 462—464. 466. 468—470. 472.
 473. 475. 476. 478; — költözkö-
 dése, 250.
Jódi Goizó, Tamás, 366.
Jodocus János, 451.
Jóka, 573. 578.
Jona István, 534. 538. 539.
Jordanszky kanonok, 604.
Jósa Mihály, 349.
Josva völgy (Gömör m), 101.
József alkirály, 583.
József főherczeg, 593. 600.
Juhász János (Nagytoronyai), 198.
Juhász Ferenczné, 413; — István,
 462; — János, 208. 462; — Miklós,
 Miska, Sándor, 462.
Judicis Pál, 551.
Jura János (Váncsfalvi), 518.
Jurenák, 601.
Jurge Fusil, 123.
- K.**
- K*, lásd C alatt is.
Kaba, 536.
Kabai cs., 540.
Kacsányi István, 322.
Kaczur, 449.
Kada Ilona, 417. 428.
Kadar Demeter, 167.
Kádárok, l. bodnárok.
Kádas Mihály, 116.

- Kajár*, 321. 551.
Kajáta, 201. 415.
Kaydi István, Miklós, Péter, 252.
Kajnyai, 475.
Kajtarmező (Máramaros m.), 9.
Kajtarhegye (Máramaros m.), 9.
Kalaszno (Tolna m.), 34. 36. 39.
Kalauz Márton, 216.
Káldi György, Vas m. alispánja, 250.
Káli Jakab, 421.
Kállay Farkas, 93; — Ferencz, 92—97; — György, 94; — István, 548. 560; — János, 92—97. 204. 209; — Lőrincz, 92—97; — Margit, 417; — Miklós, 93. 94. 96.
Kálló, 91—97. 110. 135. 139. 143. 146. 151. 152. 273. 281. 286. 288. 289. 295. 300. 340. 350. 354. 412. 533. 534. 536. 537. 539. 541—543. 545.
Kálló-Semjén, 277.
Kálmán András, 95.
Kálmáncsai Márton, 433.
Kálmáncseh, 212. 213. 221. 237.
Kalmár Péter, 441.
Kálnai János, 202. 408; — Péter, 549.
Kálno (Nógrád m.), 551.
Kalocsa, 323.
Kalotaszegi Mihály, Péter, 365.
Kamaragrófok, 523.
Kamenicz, 380.
Kamon, 257.
Kamoni Imre, István, János, Marczel 257; — Simon, 261.
Kanizsa, 220. 235. 450.
Kantamir pasa, 392.
Kántor (Hethei), 365.
Kántor Miklós, 128.
Kánya, 218.
Kapy Gábor, 36. 37. 38.
Kapitán István, 222.
Kapocsi Gáspárné, 410.
Kápolna, 201. 204. 417. 462. 463.
Kápolnási János, 544.
Kapornak, 268.
Kapornaki konvent, 247. 253. 261.
Kapos, 215. 219. 221. 222. 425. 429.
Kapos János (Kisbélai), 158.
Kaposfalvi Pál, 423.
Kaposi cs., 191. 432; — István, 194. 203. 204. 209. 408. 414. 419. 424. 548; — Gáspárné, 195.
Kapronczai, 308. 311. 313.
Karácsonfalvi Pank, 7.
Karád, 194.
Karaman pasa, 224.
Karándi Mihály, 356. 357.
Karász, 88. 92. 151. 477.
Karcsa, 194.
Karcsai Zsuzsa, 411.
Karczag, 462. 463.
Kardos cs., 537; — Miklós, 90.
Károly (III.), 35. 323.
Károly főherczeg, 581. 586. 587. 589—593. 595. 597. 598. 605. 607. 608.
Károly Róbert, 569. 570. 572. 578. 579.
Károlyi cs., 207; — István, 209. 421; — Sándor, 136—138. 276. 293. 298. 299. 336—346. 348. 350. 352—358.
Káromkodók, 113. 282.
Karos, 195. 207. 208. 412. 429. 437.
Karwai Melchior, 157. 158.
Kasmér István, 462.
Kassa, 52. 100. 108. 115. 119. 120. 135. 136. 138—140. 145. 172. 173. 179. 190—192. 313—319. 380. 398. 403. 405. 481. 506—509. 545.
Kassai kamara, 317. 318. 544.
Kassai cs., 385 394.; — Gergely, 424; — János, 192. 193. 204. 209. 211 408. 420. 431. 432; — Margit, 168 169; — Tóbiás, 180.
Kassaujfalú, 437.
Kasu, 415.
Kaszon basa, 220.
Kata János, 461; — Péter, 462.
Kátay Mihály, 93. 94. 95. 97.
Kató Miklós, 476.
Katona György, János, 476; — Miklós, 276.
Katonaság, 44. 45. 99. 117. 139. 270. 277. 278. 298. 299. 301. 302. 304—306. 337. 339—356. 384.
Kauzsai Máté, 209. 415.
Kávay Bálint, 216.
Kavarics Gellért, 322.
Kázmér (Zemplén m.), 417. 419. 429. 436.
Kázmér Albert, 469; — András, 469. 472; — Boldizsár, 470; — István, 469. 473; — János, 469. 472; — Mihály, 467. 469. 473; — Pál, 457. 472; — Péter, 457.
Kazom basa, 234.
Kazsu (Zemplén m.), 208. 412. 418. 420. 423. 424. 438.
Kecskemét, 352.

- Kecskeméti* cs., 384 ; — János, 318 ;
 — Odo, 322.
Keczel, 219.
Keczer András, 346.
Keglevics Zsigmond gr., 43. 49.
Keycher István, 120.
Kéjnök, 68.
Kékedi cs., 315.
Kékkő vára (Nógrád m.), 105.
Kelebe, 583.
Kelecsény, 367. 412.
Kelemér (Gömör m.), 549.
Kelemes, 449.
Kellemesi Mihály, 93.
Kellermann tábornok, 583.
Kemecsey László, 91.
Kemény János, 395. 400. 401.
Kéménytisztítók, 318.
Kende Kata (Kölcsei), 455. 456. 459.
 460 ; — Gábor, 269.
Kenderjöldek, 468. 469. 470. 473.
Kendy György, 449 ; — Jánosné, 230 ;
 — Lajos, 448 ; — Tamás, 449.
Kenéz György, 399.
Kenisov (Hont m.), 549.
Kentes patak (Máramaros m.), 362.
Kenyhecz János, 283.
Kércsi Ambrus, Demeter, 365 ; —
 István, 95 ; — János, 424 ; —
 Mihály, Tamás, 365.
Kerecsény, 477.
Kerecsényi, 218.
Keréketörés, 67. 82.
Kerekes Tamásné, 129.
Kerekmező (Máramaros m.), 9.
Kerekmezőpataka (Máramaros m.), 9.
Kerepecz, 471. 474.
Keresztes, 299. 356.
Keresztesek, 242. 450.
Keresztur, 217.
Keresztur (Zemplén m.), 205. 410.
Kerítés, 66.
Kertész Mihály, 469.
Keserői János, 197.
Keszeg János, 194.
Keszi (Gömör m.), 549.
Kesző (Pozsony m.), 573.
Kéthely (Komárom m.), 548.
Kettner kapitány, 604. 606.
Kettős házasság, 209.
Keviczky Sámuel, 582.
Kézcsonkítás, 63.
Kezy Balázs, 365.
Kezmarkter Gergely eperjesi vicebíró,
 183.
- Kezmerg* Gergely eperjesi bíró 183.
Kézművesek, 313. 315. 319. 499—506.
Kigyós, 138.
Kilit, 579.
Kinigstein, 607.
Kinszky Ulrich, 317.
Király Mihály, 535. 537. 539. 540.
 544 ; — Móricz, 322.
Király Imre (Péczeli), 451.
Király Tamás (Kiscsémi) és neje, 257.
Királybíró (Segesvár), 387.
Király-Daróc, 350.
Királykut forrás (Máramaros m.), 9.
Kirschner Pál, 176. 180.
Kis, l. Dersi.
Kis Mihály (Dragoméralfvi), 363. 364.
Kiss Egyed, 321 ; — Ilona, 437 ;
 — Mátyás, 541. 543 ; — Mihály,
 437. 472 ; — Pál felsőbányai bíró,
 252.
Kis-, l. a tőszó alatt is.
Kisa, l. Kesző.
Kis-Abrán János, Tamás, 468 ; —
 Mihály, 467.
Kisár, 137. 472. 474.
Kisasszonyfalva, 225.
Kisazar, 415. 431. 435.
Kisbér (Komárom m.), 548.
Kis-Borbély János, 95.
Kis-Bucsány, 562.
Kiscsémi András, 257 ; — Egyed,
 256 ; — Erzsébet, 257 ; — György,
 Jakab, Mihály, Miklós, 256 ; —
 Péter, 256. 257.
Kisdy cs., 50.
Kisfalu (Zemplén m.), 195. 205. 208.
 257. 438.
Kisfaludi István, Gáspár, 252 ; —
 Mihály, Simon, 257 ; — Orbán,
 192. 202. 204. 421.
Kis-Fejes Mihály, 463.
Kisgéres, 417.
Kis-Gut, 471. 474.
Kis-Hont m., 111. 112. 548.
Kis-Kálló (Szabolcs m.), 96.
Kis-Kapos (Ung m.), 107.
Kiskorú árvák öröklése, 56. 57.
Kis-Körmösd (Pozsony m.), 571.
Kislak (Somogy m.), 565.
Kislégi György fia János, 28.
Kis-Mada, 461. 462.
Kismagyar (Pozsony m.), 569.
Kismányok (Tolna m.), 34. 36. 39.
Kis-Marja, 303.
Kismarton, 600.

- Kis-Muzsaj*, 475.
Kis-Örve, 537.
Kispatak (Zemplén m.), 207. 411. 416.
Kispáthi Bertalan, István, 252.
Kisszékely (Tolna m.), 34. 39.
Kisszentpál, 262.
Kisszölgyén, 551.
Kistapolcsány, 299.
Kis-Tormás (Tolna m.), 34. 36. 39.
Kistoronya (Zemplén m.), 202.
Kisujlak, 415.
Kisvárda, 112. 113. 115. 138. 141—148. 346. 356.
Kis-Varsány, 463. 464.
Kis-Veike (Tolna m.), 34. 36. 39.
Kysz Mihály, 166; — Tamás, Ilona, 132.
Kiszakaháza, 30.
Klára Andrásné, 198; — András, 151.
Klarissák, 42—50.
Klein Mihály, 120. 167; — Pál, Zsófia, 127; — Péter, 129.
Klobusiczky, 399.
Koch István, 132. 164. 166. 167. 170. 173.
Kocsi Bálint, 557.
Kocsi-Csergő Bálint, 547.
Kocsis András, 468; — János, 470. 474; — Mihály, 93. 473.
Kódus Zsuszka, 316.
Koháry István gr. (Csábrághi és Szittnyai), 36. 37.
Kokotka István, 128.
Kolb János, 444; — Jánosné, 161; — Krisztina, 447; — Mihály, 448.
Kolbas Balázs, 177; — János, 178.
Kolbás (Zemplén m.), 205. 415. 428. 435. 436.
Kollonics, 553. 554. 605.
Kolos, 43.
Kolozsvár, 389.
Koltai István, 257; — Balázs, Vitus, 252.
Kolusch Dorottya, 447. 448.
Komádi, 540. 543.
Komári, 219.
Komárom, 451—454. 554. 585. 588. 590. 593. 596. 597. 600.
Komárom m., 548. 564. 587.
Komáromi István, 548; — Mihály Flórián, 202.
Komját, 451.
Komjáti cs., 434; — Mátyás, 196. 201. 202. 204. 209. 421.
Komlós, 358. 359. 430. 578.
Komlósi András, 365; — György, 365. 378; — János, 365; — Miklós, 17; — Pál, 365; — Sándor, 11. 14. 17; — Tamás, 237. 238.
Komoroczi Mihály, 194. 196.
Kondé cs. levéltára, 28; — Katalin, Mihály, 27. 42—49.
Kondorosi János, 533.
Konrád eperjesi bíró, 182.
Konstantinápoly, 543.
Kontor István, 321.
Kónya János, 437.
Kopa Jakab, János, 475; — Péter, Tamás, 476.
Kopács (Máramaros m.), 522. 525.
Kopasz József, 450; — Miklós, 90.
Kopasz Mihály (Apáti), 268.
Kopasz Prokop, I. Nagy.
Koppány, 213. 215. 216. 234.
Koppányi bég, 225.
Koppas Péterné, 168. 169.
Kor Tamás, 462.
Korczolasch, 448.
Korcsmá János, 198.
Kórház, 123. 128.
Kori György, 98.
Korlátkői cs. (Hont-Pázmán nb.), 563.
Kormos János (Komlósi), 358.
Kornis cs., 399. 400; — Benedek prépost, 517. 525; — Zsigmond, 380—384.
Kóród, 138. 472. 474.
Kóródi János, 548. 557.
Koronaváros (öt), I. 513. 518. 520. 523.
Koronthali Antal, Miklós, 248.
Korotnai János, 265.
Korpad, 30.
Korpády Mátyás, 88.
Korpona, 551.
Kos Mihók, 537. 540. 542.
Kósa Tamás, 470.
Kossa Lénárt, 313.
Kossovics cs., 458. 468. 469; — Márton, 144. 276. 288—290.
Kossut Miklós, 315.
Koszorus Ambrus, 212. 213.
Kosztoleczki Sámuel, 550.
Kotirla cs., 6.
Kotor, I. Kuthur.
Kovács cs., 471; — András, 437. 463; — Demeter, 219; — Ferencz, 462. 468; — György, 312. 472. 474; — István, 418. 426. 539. 540. 543. 544; — János, 463. 472; — László, 463; — Lőrincz, 418; — Márton,

- 463; — Mátyás, 163; — Mihály, 463; — Pál, 200; — Péter, 93. 418. 434. 463; — Tamás, 163. 207. 410.
- Kovácsok*, 319. 502—505.
- Kovácsvágás* (Zemplén m.), 204.
- Kozma*, 205. 413. 415. 428. 435. 436.
- Kozup* cs., 6.
- Kőhát* hegye (Máramaros m.), 9.
- Kökényes*, 4. 5. 6.
- Kökény-Mészáros* István, 434.
- Kökényszarv*, 573.
- Kölcse*, 138.
- Koeler* Miklós, 180.
- Kölesd* (Tolna m.), 34. 36. 39.
- Kölked* (Vas m.), 240.
- Kölnicz* Lőrincz, 549.
- Költőködési* engedély, 250.
- Kőműves* Antal, 313. 315.
- Kőműves* czéhmesterek, 313.
- Kömpe* Márton, Pál, 430; — Örzse, 428.
- Könyű* György, 475; — János, 475. 476; — László, 475; — Lukács, 478; — Mihály, 475. 478; — Péter, 475.
- Könyvkötő*, 318.
- Könyvnyomatás*, 450.
- Köpcsény*, 583. 587—589. 591—593. 595. 596.
- Köpeczi* Balázs, 548.
- Körmend*, 453. 593.
- Körmendi* György, 548. 557; — Márton, 226.
- Körmösd*, 573.
- Körösi* István, 107. 389; — Mihály 470.
- Körtvélyes*, 355. 575. 577.
- Körtvélyesmező* (Máramaros m.), 9.
- Kövágóórs*, 552.
- Kövár* vidéke, 294.
- Kövesd*, 427.
- Köveskáli* Péter, 244.
- Köveskut*, 453.
- Köveskúti* László, 256.
- Kövesliget*, 516.
- Kövesligeti* Miklós, 364.
- Kövi* (Gömör m.), 101.
- Közép-Apsai* János, 366. 367.; — Nesztor, 370.
- Közép-Szolnok* m., 294.
- Közszerzemény*, 484.
- Krácsfalva*, 374. 522. 525.
- Krajnyai* László, Mihály, 475.
- Krakó*, 164. 171. 177.
- Kranka*, 116.
- Kraszna* m., 294. 394.
- Krasznai* Mihály, 549.
- Kricsfalva* (Máramaros m.), 515.
- Kricsfalvy* Joaskó, 521; — Sándor, 8.
- Krim*, 401.
- Krisanoi* János, 17.
- Kromer* György, 168. 176; — László, 168; — Benedekné, Lőrincz, 125; — Pál, 443.
- Krompachi* Gáspár, 172.
- Kronstadt*, 505.
- Krucsay* Márton, 135—137. 140. 148. 302. 344. 346. 348. 353. 355.
- Kurzner* Valter, 129.
- Kubinyi* László, 106. 107.
- Kulcsár* István, 472; — János, 88.
- Kun* cs. (Rozsályi), 516.
- Kun* Boldizsár, 473; — Ferencz, 467. 473; — Ferenczné, 470; — István, János, 470. 473; — Mihály, 468.
- Kuntze*, 600.
- Kunes* Bernát eperjesi bíró, 177. 184.
- Kunhegyes*, 470. 473.
- Kupai* Tamás, 426.
- Kurakin*, 605.
- Kurczmann* István, 569.
- Kurima*, 161.
- Kurszner* Márton, 164—167; — Pál, 165—167.
- Kurth* aga, 212. 213.
- Kuruczok*, 136. 138. 141.
- Kusey* (Pozsony m.), 571.
- Kutkara*, 465.
- Kuthur* nemzetség, 28.
- Kutya-Bagós*, 464.
- Kuzberch* (Máramaros m.), 2. 10.
- Kuze* (Kuzey), I. Keszó.
- Kücsönkert*, 466.
- Kürt*, 308. 353. 579.
- Kürti* György, 424.
- Kürtös* Ferencz, 313.
- Kürtössy* János, 219.

L.

- Lábcsonkítás*, 63.
- Lácza*, 198.
- Ladány*, 278.
- Ladány* János, 533.
- Ladmóc* (Zemplén m.), 193. 208.
- Ladmóczi* István, 549; — László, 29.
- Lajos* (Nagy), I. 3. 42.
- Lajos* (II.), 520. 522. 523. 525. 526.
- Lajos* (XVIII.), 592.

- Lajos* főherceg, 592.
Lajos Mihály, 348. 349. 351.
Lak, 219.
Lakatos György, 195. 207. 411; —
 János, 410.
Lakköze, 578.
Lakodalom, 378.
Lancsics Bonifác, 322.
Landerer, 587. 594. 596. 606.
Langen Ágnes, Kata és Mihály, 179.
Langenau, 598.
Langwarth András eperjesi esküdt,
 182; — Péter eperjesi bíró, 182.
Lani György, János, 551; — Pál, 550.
Lankó puszta, 473.
Lannes, 583.
Lányi Pál, 354.
Lapi László, 22.
Láposi Mihály, 209. 413. 431. 432.
Lascaj János, 451.
Lasius András, 550.
Laskó, 217.
Laskod, 346.
László (IV.), 579.
László (V.), 362.
Lasztócz, 416. 438.
Latrok, 70. 71. 78. 98. 134—138. 200.
 217. 218.
Lavater János, 547.
Laxenburg, 323.
Lázár Erzsébet, 426.
Leánynegyed, 373.
Lécs Ágost, 322.
Lednicze, 310.
Légárd, 262.
Legenye (Zemplén m.), 191.
Le Grand, 581. 583.
Leykauff, 124.
Leyneweber Jakab, 130.
Lelesz, 107.
Leleszi konvent, 4—6. 8—13. 15.
 18—25. 27. 358. 360. 362. 364. 366.
 367. 370—373. 376. 377. 509—512.
 516. 517. 521. 522. 526. 528.
Lénárd András, 434; — Ferencz, 426.
Lendvai János, 552.
Lengyel András, 437; — Márton, 237;
 — Simon, 429.
Lengyelek, 582. 591. 605.
Lengyelország, 148. 205. 380. 392. 396.
 401.
Lemmel János szebeni gróf, 124.
Leo (X.) pápa, 325.
Leordina (Máramaros m.), 512.
Leordinay János, 527; — Mihály, 372.
- Lepetei György*, 159.
Leporini Miklós, 551. 557.
Liszka, 204.
Léta, 30. 463. 540.
Leusden utrechti tanár, 555.
Léva, 357. 480. 548.
Levai, 191.
Lewach, 154.
Levard, 605.
Leve (Nógrád m.), 551.
Levelek, 277.
Lezana, 329. 330. 334.
Lichtenstein hg., 605. 607.
Lina István, 418.
Lincz, 239. 451. 581.
Lipcse, 367. 470. 521.
Lipcsey Gergely, 8. 9; — György, 521;
 — Sándor, 8. 9. 41.
Lipót (I.), 317. 536. 538. 543. 544.
 546. 552—556.
Lipótvár, 557.
Lippa, 159. 399. 403.
Lippai bég, 400.
Liptói Mihály András, 450.
Lirtler, 605.
Liscensis János, 209.
Liszka, 191. 194. 195. 200. 201. 410.
 428. 434.
Liszкаи Ambrus, 198. 412; — András,
 203. 204. 209.
Lisznyai Sámuel, 549.
Liszt, 303. 307. 309. 312. 317. 345.
Literati István, 557.
Litherth Mihály, 31.
Litgau, 598.
Lófarkra kötés, 67. 68. 70. 75.
Lompertháza (Bereg m.), 15.
Lónyay András, 91. 92; — Ferencz,
 354; — Zsigmond, 349.
Lopás, 73. 76. 79. 80. 81. 208.
 209.
Lorinczin Thegsze, 120.
Lorckonis Lőrincz, 446.
Loroder Lőrincz, 128.
Losoncz, 111. 548.
Losonczy János Ferencz, 34.
Lovak, 233—235. 340. 341. 379. 385.
Lovino-Bánya (Nógrád m.), 551.
Lócse, 169. 177. 582.
Löffelholcz, 148.
Lók, 297.
Lőrincz Mihály, 473.
Lörinthefalvai Mihály, Vas m. al-
 ispánja, 249.
Lövei György, 184.

- Löwenburg* szatmári ezredparancsnok, 140.
Lubi György, 349. 351.
Lucifer János eperjesi bíró, 182. 183.
Ludány, 460.
Ludas János, 89.
Ludovica főhercegnő, 608.
Luka János, 478; — Péter, 207.
Lukács puszta, 465.
Lukács cs., 472; — Albert, 468; — Bálint, 469; — Illés, 476; — István, 472; — János, 469. 476; — Mihály, 468. 472. 476; — Mihályné, 418.
Lupi György, 549.
Lurat, 598.
- M.**
- Macsi* Gáspár, 205.
Macskási cs., 394.
Mád (Zemplén m.), 184.
Mada, 464. 468. 472. 474. 475.
Madrid, 583. 591.
Magánjog (városi. Eperjes), 161—184.
Magno gr, kállai kapitány, 544. 545.
Magyar (Kis-, Nagy-; Pozsony m.) 42. 575. 576. 579.
Magyar Bálint, 215. 217. 218.; — István, 537; — Miklós, 166. 443.
Magyari Jakab, 575; — Zsigmond, 346.
Magyar-Óvár, 585. 605. 607.
Magyar-Szerencs (Pozsony m.), 576.
Major Erzsébet, István 418.
Majs fia Bodók, 563.
Majtény, 383.
Mayer cs., 583. 607.
Maythes cs., 365.
Makacság, 499. 491.
Maklári Demeter 208—210.
Mákóczi Imre, 322.
Makóvásárhely, 462. 463. 472.
Malaczka, 606.
Malezsenice, l. Maniga.
Malmok, 243. 247. 321. 457. 468. 471. 474. 477.
Malmostelek, 465.
Malomszeg, 552.
Malomvíze patak (Máramaros m.), 361.
Mándi Ferencz, 365.
Mándok, 291.
Maniga (Nyitra m.), 562. 564.
Mann István, 388.
- Maracsó* Anselm 322.
Máramaros folyó, 1. 9.
Máramáros m., 1—27. 294. 358—378. 394. 509—529.
Máramarossziget, 3.
Máragyulafalva, 2. 4. 512.
Marburg, 452.
Marcha cs., 30.
Marcheg, 596. 597.
Marchfeld, 596. 598. 600.
Marcсамagyar (Pozsony m.), 568. 569.
Marczali, 219. 221. 243.
Marczali István, János 268.
Marhák elhajtása 533—535. 538—542. 545.
Máriassi György, 210.
Mariathal, 606.
Maria-Zell, 583.
Marinko György, 411. 416.
Maris cs., 6.
Marja, 353.
Marjai Gergely, 534. 535.
Markosfalvi Márton, 405.
Marmont tábornok, 591.
Marocov (Hont m.), 549.
Márok-Papi, 469. 472.
Maros János (Kónyai), 363; — Jánosné, Margit, 428.
Marosi István. 548.
Marosszék, 394.
Marsalkó, 228.
Marthon Péter, 158. 260.
Martonfalva, 30.
Maruska János, László, Mátyus, 475.
Masnicus Tamás, 550.
Massena tábornok, 581. 583.
Máté Mihály, 472.
Máté-Szalka, 464—666.
Mathó Borbála, 194. 418.
Matolai Péter, 465.
Matolcsi Péter, 467.
Matronka, 30.
Maturnyai György, 29.
Mátyás (I.), 265. 363. 364. 367. 369. 371. 377. 509. 541
Mátyás, veszprémi püspök, 246.
Mátyusföldre, 420.
Mátyúsháza, 412.
Maurer György, 313.
Maxai Péter, 384.
Mazarius Dániel, 551.
Mebes, 132.
Mecséry tábornok, 582.
Megyery János, 91.

- Megyes*, 136. 348. 349. 351.
Meggyesi Balázs, Bertalan, János, 252.
Melczér Gáspár 170. 176. 177.; —
 Kelemenné, 441; — Pál, 174; —
 Péter, 168. 170. 178.
Menedéklevél, 159. 160.
Menőd, 253. 255. 258. 259.
Mensatoris István, 550.
Menyegző István, 472.
Mercy Kolozs Florimund gf, 35—41.
Mérges, 551.
Merten János és neje, Klára, 178; —
 Mátyás és neje, Borbála, 177. 178.
Mesinel (Hont m.), 549.
Mester András, 473; — István, 469;
 — János, 470; — Mihály, 473;
 — Pál, 471.
Mészáros István, 437; — Istvánné,
 207.
Mészárosok, 208. 314. 319.
Mészpest, 418.
Methnos N., 550.
Metternich, 605. 607.
Mező-Eörs (Győr), 548.
Mezsete, l. Mizsete.
Mich cs., 6.
Micz, 468. 469.
Mihály cs., 6.
Mihály, huszti várnagy, 374.
Mihálydi, 277. 462.
Mihályi (Zemplén m.), 191. 208.
Mihályi cs. (Apsai), 6.; — János,
 Ugrin, 258. 259.
Mike János, 437.
Mikes hegy (Máramaros m.), 10.
Miklos, villicus, eperjesi bíró, 181. 182.
Miklos, Eperjes városi ügyvéd, 182.
Miklós, pozsonyi prépost, 576.
Miklós, pozsonymegyei főispán, 569.
 572.
Miklós, segedi főesperes, 246.
Miklós, zágrábi kanonok, 10. 11.
Mikó Benedekné, 115; — Ferencz,
 379; — István, 470.
Mikóháza, 413. 426. 436.
Mil patak, 10.
Milner Dorottya, 443.
Milovicz János, 549.
Mirche István, Jakab (Vajnagyi), 527.
Miskei István, 248. 257.
Miskóc nemzetség, 566.
Miskolcz, 271—275. 280. 428. 530.
Miskolczi Gergely, 421.; — János,
 204. 415; — Mihály, 548. 557.
Mystichew (Máramaros m.), 378.
- Mithelperg*, 2.
Mizsér (Zala m.), 247.
Mizsete (Szaboles m.), 32.
Mocsolya, 470. 473.
Modor, 321. 587.
Modori András, 391.
Mohács, 219. 220. 222. 225.
Mohácsi János, 408.
Mojsze (Máramaros m.), 364.
Mok Erzsébet 162; — Pál, 120.
 161—163. 180; — Stenczel, 161.
 162. 180.
Moldován János (Alsó-Apsai), 366.
Moldva, 392. 393. 395.
Moldvay János (Apsai), 509.
Moler György, 165; — Péter, 165.
 176. 178.
Molitoris Miklós, 552.
Mollenus Dániel, 551.
Molnár, 121; — Albert, 451; —
 András, 418. 473; — Ferencz, 468.
 469. 473; — Ferenczné Kata, 208;
 — István, 473; — Mihály, 429.
 437. 473; — Tamás, 429.
Molnár Margit, Miklós, Dömjén
 (Csatári), 246.
Molnár Albert (Szenczi), 314.
Molnárok, 166.
Mondel Tamás, 552.
Monora, 388. 405.
Monostor, 30.
Montbrunn tábornok, 582.
Montebello, 593.
Montecucculi Herkules gr, 134. 135.
 137. 138. 140. 145.
Monyarós, 365.
Móré Bálint, 98.
Móricz Balázs, 106.
Móricz fia, Simon mester, l. 3.
Móriczhida, 321.
Morva, 226. 310.
Morvaország, 39. 597.
Moson m., 319. 320. 450. 479. 580.
 581. 585. 600. 601. 604. 608.
*Motosoczk*i Mihály, 408.
Mouton, 583.
Mucsfa (Tolna m.), 36. 39.
Mucsi (Tolna m.), 34. 36. 39.
Munkács, 117. 118. 137. 138. 140.
 285. 346. 396.
Munkácsi István, 408. 534.
Murány, 37. 101. 122. 315.
Murat, Nápoly királya, 582.
Murmann, 596.
Musaj, 138.

- Musdal* hegye (Máramaros m.), 10.
Muzifalva (Tolna m.), 34.
Mühlau, 596. 597. 607.
Művelődéstörténet, 120.
- N.**
- Nábrádi Imre*, 473; — *István*, 469.
 470; — *János* 473; — *Mihály*,
 468. 472; — *Pál*, 470. *Tamás*, 473.
Nad Imre, 441.
Nádasd, 266. 267.
Nádasdy Kristóf 212. 213; — *Tamás*,
 226—238.
Nádorok: *Eszterházy Miklós* 99.
 307—313; — *Garai László*, 259.
 262; — *Geréb Péter*, 153—158;
 — *Héderváry Lőrincz*, 240; —
József főherceg, 589—592. 600; —
Nádasdy Tamás, 211—214. 226.
 227. 233—238; — *Pálffy János*,
 517; — *Pálffy Miklós*, 335; —
Trencsényi Máté, 576; — *Thurzó*
György, 97.
Nádudvar, 29. 32. 278. 476. 540.
 543.
Nagy András, 136. 474; — *Balázs*,
 412; — *Ferencz*, 219. 469; —
Gergely, 464. 473; — *György*,
 315. 474; — *Imre*, *István*, 473;
 — *János*, 426. 433. 466. 469; —
Károly, 147. 148; — *Lászlóné*,
 466; — *Máté*, 219. 470; — *Mihály*,
 208. 474; — *Pál*, 406. 470; — *Pál*
István, 473; — *Pál János*, 470;
 — *Pál László*, 473; — *Péter*,
 534. 543. 544; — *Tamás*, *Zsófia*,
 434.
Nagy Barnabás (Nagybélai), 158.
Nagy Ferencz (Zsadányi), 205.
Nagy Jakab (Terebesi), 205.
Nagy János, *Imre* (Szelestei), 256.
Nagy Katalin, *Way Istvánné* 88.
Nagy Pál, rónaszéki várnagy, 374.
Nagy (Kopasz) *Prokop*, 319. 480.
Nagy Orosz Ferencz, 207.
Nagyazar, 415. 428. 431. 435. 437.
Nagybánya, 298. 303.
Nagybéla, i. *Béla*.
Nagyeczenki István, 551.
Nagy-Dobos, 464. 466.
Nagyfalva, 30.
Nagy-Hont m., 111.
Nagy-Hantos (Moson m.), 320.
Nagy-Jokál, 574.
Nagy-Károly, 136. 137. 274. 535.
Nagy-Kocsord, 465. 466.
Nagylaky László, 464. 467.
Nagy-Mada, 457. 458. 461—463.
 476—479.
Nagymagyar (Pozsony m.), 42. 569.
Nagyodi István, 201—203. 408.
Nagypatak, i. *Kopács*.
Nagy-Sármelléki Benedek, 451.
Nagyszeben, 160.
Nagyszegi Gábor, 536. 541.
Nagyszékely (Tolna m.), 34. 39.
Nagy-Szekeres, 474.
Nagyszilva (Sáros m.), 408.
Nagyszombat, 42. 50. 52. 102. 105.
 119. 307—310. 312. 408. 451. 481.
 587.
Nagyszöllös, 552.
Nagy-Tormás (Tolna m.), 34. 36. 39.
Nagytoronya, 208. 209. 418.
Nagyvárad, 97. 107. 196. 200. 284—
 288. 295. 298. 299. 301. 303. 304.
 322. 337. 339. 344. 348. 352. 353.
 356. 380. 392. 394. 399. 401. 532—
 534. 536. 538—540. 542—545.
Nagy-Varsány, 477.
Nagy-Veike (Tolna m.), 34. 36. 39.
Namény, 137. 148.
Nán cs. (Alsó-Rónai), 6.
Nán Lukács (Szaploneczai), 369. 371;
 — *Mihály*, 359. 360. 362.
Nán Mihály (Szlatinai), 369. 371.
Nána (Tolna m.), 34. 36. 39.
Nánfalva (Máramaros), 517.
Napkor (Szabolcs m.), 94.
Napoleon, 580. 581. 582. 593. 594.
 600. 604. 605. 607. 608.
Nápoly, 450. 555—557.
Naprágy (Gömör m.), 549.
Nárdai János, *Ferencz*, 257.
Naudraviczki, 147.
Nazuff, pécsi aga, 225.
Nehéz István, 532. 533. 535. 537.
 543. 544. 545.
Néki István, 533. 535. 536. 543. 545.
Nemes-Bikk, 463.
Nemesi felkelés, 108. 136. 140. 146.
 147. 274—276. 278—280. 319. 320.
 479. 580.
Nemeslevelek, 313.
Német József, 463; — *Mihály*, 434.
Németi, 149. 552.
Németi István, 547; — *György*, 548.
Németszeghy, 608.
Németujvár, 453. 454.

- Nereznicze*, 4—6.
Nether Jakab, 161.
Nevelős Miklós, 195. 413. 417; —
Zsófia, 195.
Neuburg, 452.
Neudorf, 597.
Neuschateli hg, 604.
Neusiedel, 583.
Neustetter tábornok, 583.
Nichleczius Balázs, 551; — *Illés*,
Sámuel, 551.
Niedermayer János, 600. 606.
Nigrani János, 550.
Nigrelli Oktáv, 135—138. 141—144.
 146.
Nikléczi Boldizsár, Sámuel, 557.
Niklinus, eperjesi bíró, 182.
Nocze Miklós, 121.
Noel Ágoston, 139. 146.
Nógrád m., 105. 111. 112. 548. 558.
Nógrádi Mihály, 540.
Nostitz, 599.
Nuszuu, 589.
Novaki Román, 322.
Nürnberg, 451.
Nyárad (Veszprém m.), 547.
Nyárasd, 552.
Nyári cs., 100. 210; — *István*, 191.
 433.
Nyegre cs., 6.
Nyelvcsönkítés, 167.
Nyéresháza, 4. 5. 6.
Nyeste Ferencz, 473; — *Miklós*, 470.
Nyeviczke (Ung m.), 106.
Nyilas András, 461; — *István*,
 462; — *Mihály*, 212.
Nyir, 191. 193. 201. 219.
Nyirbátor, 150. 350. 351.
Nyires, 3. 374.
Nyirföldre, 113.
Nyiregyháza, 350.
Nyiri András, 340; — *Istvánné*, 416.
Nyir-Megyes, 464—467.
Nyirő György, 207.
Nyitra, 41. 50. 304. 319. 337. 357. 358.
Nyitra m., 550. 563. 564. 587.
Nyitrai káptalan, 576.
Nyitrai püspök, 228.
Nyúzó Mihály, 357.
- O.**
- Ochrinal* Sámuel, 551.
Ochtrimal Márton, 550.
Obka (Pozsony m.), 571. 573.
Óbudai klarisszák, 42.
Ó-Fejértó, 277.
Oftrim cs., 6.
Ógyai cs., 42.
Okolicsáni Pál, 535.
Oláh István, 465; — *Mihály*, 341;
 — *Péter*, 208. 465.
Oláhok, 513.
Olaszi, 204. 207. 409. 410. 414.
Olaszország, 587. 593.
Olasz-Pályi, 464. 466.
Olcsa, 351.
Olcsarovics Mihály, 229.
Old, 225.
Olgyai cs., 568; — *Farkas*, 579.
Olincs (Pozsony m.), 574. 575.
Olslegern Mihály, 128.
Őn fuvarozás, 271.
Ondodi Mihály, László, 257.
Ondregkovicz Bálint, 550.
Ongi György, 195. 208.
Onisa cs., 6.
Ónod, 194. 208.
Opris cs., 6.
Orbán (VIII.) pápa, 330.
Orbán István, 553. 554.
Orbánosfalva, 268.
Ormós Mihály, 532. 537. 538. 540.;
 — *Miklós*, 91.
Ormosdi, 600.
Oros, 96. 277.
Orosz cs., 412; — *Pál*, 468. 469; —
Tamás, 468.
Orosz György (Csicseri), 284—287.
 290—292. 294. 296. 297. 303. 304.
 338. 343.
Oroszy Fábrián és Lajos, 17.
Orosz-Csik, 380.
Oroszi, 473.
Orosztonyi Péter, 211—225.
Oroszvár, 585. 589.
Országbírók 37; — *Báthory* István,
 88. 377; — *Pálóczi* László, 247
 251. 253. 358—360. 365; — *Pá-*
lóczi Miklós, 259. 261; — *Perényi*
Péter, 11. 12. 19. 21—23; — *Roz-*
gonyi Simon, 15; — *Szentgyörgyi*
és Bazini Péter, 515. 521; — *Ujlaki*
Lőrincz, 526.
Országyűlés (Erdély, 1636.), 390; —
 (Erdély, 1680.), 535. 536. 543; —
 (1705.), 351. 355. 357. 358; —
 (1722.), 323.
Országtanács, 247. 249.
Orthen János, 121.

- Orvos Mihály* (Suri), 451.
Orvosság, 313.
Osgyán (Nógrád), 551.
Ó-Szőnyi egyház, 557.
Osztály, 230. 367. 455. 482. 483.
Osztfy Miklós prépost, 511.
Otrokocsi Ferencz, 549.
Oudinot, 583.
Óváltföldsé, 266.
Ökörítő, 464.
Ökörmező (Máramaros m.), 367.
Öllyüs János, 464. 466; — Péter, 466.
Öngyilkos, 314.
Őr, 262.
Ördög Ambrus (Tibafalvi), 365.
Eördög János, 316.
Őri Balázs, Péter, 256; — Mátyás, 548.
Örökbefogadás, 172. 178.
Örökség, 56. 57. 122. 131—133. 162—164. 171. 172. 180. 181. 363. 408. 409. 455. 482. 484. 486. 487. 506.
Ősz Mihály, 469.
Ötvös, l. Báthori.
Eötvös János, 112.
Ötvös Sámuel, 538.
- P.**
- Pabd* (Tolna m.), 36. 39.
Pachich János, 598.
Pácza, 115. 151. 291.
Páczen, 418. 427.
Pacziot Ferencz, 190. 425; — Ferenczné, 195.
Paczka, 172.
Paczko Tamás, 168.
Pagh, l. Paty.
Pagi Mihály, Péter, 253.
Paka, l. Szent-László-Paka.
Pakai Lipót, 569. 571. 572. 573. 576.
Pál Miklós, 474.
Palágy (Ung m.), 106.
Palatinalis porták, 337—343.
Páldeák András, 429.
Pálfalva (Tolna m.), 34. 36.
Pálfi János (Kanizsai), 449—454.
Pálffy cs. 595. 605. 606.; — Ambrus, 215—217. 219; — János, 276. 517; — Miklós nádor, 335.
Palko Mihály, Péter (Dobrokai), 378.
Pallag, 462.
Pallehner, 596.
- Palocsay György*, 275. 295. 298. 299. 300. 301. 303. 337. 341. 344. 348. 352. 354. 355. 356. 358.
Pálocz (Ung m.), 107.
Pálóczy László országbíró, 247. 251. 253. 358—360. 365; — Miklós országbíró, 259. 261; — Tamás, 94.
Pálosok, 323—335.
Pályi, 462.
Pályin, 434.
Pályázó, l. Feketeviz.
Pana György, 34.
Panasz puszta, 474.
Pánczélkészítő 180.
Paniti (Gömör), 548.
Pankota, 452.
Pankotai András, 408.
Pannonhalma, 262. 321—335.
Panyola, 472.
Pap cs. (Gyulafalvi), 3.
Pap cs. (Szaploneczai), 6.
Pap Miklós (Alsó-Visó), 364.
Pap Péter (Alsó-Rónai), 369.
Pap Borbála 90; — János, 315. 463. 522. 525; — László, 478; — Mihály, 463; — Péter, 463; — Tódor, 7. 372.
Pap avatás (ref.), 407. 414. 422.
Pápa (Veszprém m.), 247. 321. 450. 453. 547. 554. 588. 593.
Pápai Antal, György, 247. — Márton, 408. 414.
Parasznya, 465. 466.
Paráznaság, 195.
Paraeus Dávid, 451.
Pahrendorf, 596.
Parlag, 30.
Parlaghi cs., 29—33.
Párba, 249.
Párizs, 591.
Parnó, 191.
Parrag György (Kamoni), 257.
Paska János (Fejéregyházi), 367.
Pasor György, 452.
Pasqualigus, 328. 331.
Passau, 451.
Pastuch (Nyitra m.), 551.
Paszab (Szabolcs m.), 272. 273.
Paszadi Erzsébet, 417; — Tamás, 417.
Pásztor Gergely, 464.; — [István, 191.
Pát, 221. 575. 577.
Patha, 262.
Pathai András, prédikátor, 112—114.

- Patay* Mancza, 459.
Patay Sámuel (Báji), 455. 457. 458. 460. 477.
Pataki Ilona, 416; — Lőrincz, 202; — Miklós, 205. 206; — Pál, 535.
Patonai Benedek, 548.
Patroh (Szaboles m.), 114.
Paatsi Gáspár, 195.
Patschner Imre, kassai bíró, 313.
Patyi nemesek, 256. 260.
Pauli György, 451.
Paulides, l. Pálfi.
Paulini János, 550.
Paulovicz Mihály, 550. 557.
Pávai János, 339.
Pawyszner Péter, 172.
Pázmány Miklós, 102; — Péter, 42. 46. 50. 51. 102. 103. 197. 392. 403.
Pazon, 277.
Pécs, 212. 219. 222. 225. 234.
Pécsétek (gyűrűs), 250. 251. 266. 267.
Pécsen sziget, 585. 586. 588. 589. 592. 593. 597.
Péchy, 211. 237; — Gergely, 322. 533.
Pécsi aga, 225.
Pécsváradi, 196.
Peder, 250.
Peckl cs., 582.
Pekulincz György, János, Simon, András 476.
Pelejte, 420. 424. 229.
Pellizarius, 328. 331—333.
Pelsőcz (Gömör m), 101.
Pench Jakab (Almásalyai), 257.
Pénzes Gáspár, János, 473.
Pénzverés, 280.
Pénzhamisítás, 73.
Pércs, 539.
Percsiny (Gömör m.), 104.
Perechfölda, 245.
Perényi András b., 461. 479; — Ferencz, 314; — Gábor, 514; — Imre b., 273; — Péter országbíró, 11. 12. 19. 21—23.
Perked, 476.
Perlep Mihály (Répczefői), 224.
Perneszi Erzsébet 387; — Farkas, 220—222. 212.
Pescara, 556. 557.
Pest, 52. 250. 481. 515. 585. 589. 591. 598.
Pestis, 316.
Peszle János, 468.
Petényi Albert fia, János, 28.
Péter, eperjesi bíró, 182.
Péter, pozsony megyei alispán, 571. 576.
Péter Benedek, 217.
Péterfalva, 228.
Petki István, 388.
Petlendi Ferencz, 17.
Petneháza, 115.
Petneházy cs., 29; — György, 92. 96; — János, 93; — Péter, 91. 95.
Pető Dorkó, 427; — Péter, 208; — Tamás, 467.
Petőtz, 582.
Petraschin, 127.
Petri, 30.
Petróczi Pál, 437.
Petroselini András, 432.
Petrova (Máramaros m.), 509. 510. 512.
Petrovay Demeter, neje, Margit, 509. 510; — János, 526. 528; — Mihály, 372. 509. 512; — Péter, 526. 528.
Pffunt Zorard, 322.
Pinczeásó György, 207.
Pintér József, 319.
Pirenekker Emil, 322.
Pyry aga, 222.
Piscara András, 332.
Piscator János, 452.
Pisky cs., 50.
Pius (V.) pápa, 332.
Planiczter Gáspár, 125—127. 172. 183; — Tamás, 130—132. 163. 166. 168—172. 176. 184; — Zsófia, 447.
Plantis cs., 6.
Plum János, 126—128.
Pocsaj, 304, 354. 355. 540—542.
Podmaniczky, 594.
Podolia, 380.
Pogány István, 474. — Zsigmond, 523.
Polich (Nógrád m.), 551.
Polcz, 278.
Polcz-Petri, 278.
Polgári Miklósné, 437.
Polgármester (Segesvár), 387.
Poltar (Nógrád m.), 551.
Polyana (Máramaros m.), 512.
Pongrácz Pál, 404. 405; — Piroska, 195.
Poppel Éva, 453.
Popsa cs., 6.
Porcsalma, 207.
Pórlázadás, 99. 100. 146.

- Poroszk*, 586.
Porpácz Benedek, neje, Anna, Dávid; Imre, neje Zsuzsanna; György, neje Zsuzsanna; Lőrincz, 252; — János, 254.
Portugallia, 592.
Posaházi György, 365; — János, 359.
Pósalaki János, 536.
Poson Balázs, 158.
Posta, 151. 275. 282. 283. 291.
Postó, 121. 239.
Posztókészítő, 176—178.
Poton (Veszprém), 247.
Putthornay Boldizsár, 318.
Pozsega, 234.
Pozsony, 42—50. 52. 102. 118. 231. 237. 276. 307. 323. 325. 438. 481. 547. 553. 555. 569. 571—574. 576. 580. 584. 590.
Pozsony m., 27. 42. 566—572. 576. 579—581. 587. 602—605.
Pozsonyi ev. lyceum, 580.
Pozsonyi káptalan, 27. 564—569. 571. 574. 575. 577. 579.
Pozsonyi klarisszák, 42. 50.
Prácsa, 571.
Prága, 35.
Prayner Péter, 317. 318.
Prédikátor elbocsajtása, 192. 193.
Prellenkirchen, 588.
Prews Gertrud, Miklós, Simon 126.
Pribol (Hont m.), 549.
Prileszky, 587.
Princzfalva (Hont m.), 549.
Prochaczka, 581. 606.
Protestánsok sérelmei, 106. 107.
Puchaim Kristóf gr. 308. 309. 310. 312.
Puchovszky, 587.
Pukscius János, 550.
Pupoteczky János, 465.
Purger Péter eperjesi bíró, 182.
Puskás János, 426.
Pusztapát, l. Páth.
Pusztafalu (Zemplén m.), 194.
Putnok (Gömör m.), 101. 549.
Putpoleczky János, 466.
Püspöki, 287. 591. 592. 295. 339. 356. 469.
- R.**
- Rab* István, 207.
Rábaköz, 216.
Raabe, 598.
- Rablás*, 70. 71. 224.
Rabok, 85. 214. 215. 222. 225. 315. 316. 233. 546—562. 581; — vált-sága, 537. 539—541. 545.
Rácz Mihály, 417. 470.
Rácz-Böszörmény, 470.
Ráczfejértó, 277.
Rad, 425.
Rády Erzsébet, 416; — Péter, 92. 93.
Radnóti vár, 107.
Radul János (Somosi), 523. 525.
Radvány (Győr m.), 548.
Raffai (Rafaides) János, 550. 560.
Rágalmazás, 85. 187.
Rahó (Gömör m.), 101.
Rainer főherczeg, 589. 590.
Rajk, 586. 589.
Rajó János, 467; — Mihály, 467. 468.
Rakamaz, 355.
Rakis cs., 6.
Rákócz, 468. 475. 476.
Rákóczi cs., 191. 197. 552. 554; — Ferencz (II.), 133—152. 269—306. 314. 336—358; — György (I.), 313. 315. 378. 379. 384. 387—391. 394. 395. 397. 403—406; — György (II.), 107—111; — István, 413. 416. 426. 436; — János, 200.
Rákos cs. (Válti) György, 244. 258. 259. 266. 249. 250. 251. 253. 255; — László, 224. 225. 266. 267; — Miklós, 251.
Rákos mező, 351. 355. 357. 358.
Ramocsaházy György, 271. 351.
Raphaides, l. Raffai.
Ráró, 229.
Rasa János, 269.
Ráska, 418.
Rátkai György, 202; — Péter, 234.
Rátolt cs. (Hermáni) János, 253. 255. 258. 259; — Miklós, 250. 251. 253. 255. 258. 266. 267; — Oswald, 257.
Rattky Ferencz (Salamonfalvi), 34.
Rausch püspök, 584. 604.
Récsen, 607.
Réday cs., 472.
Rédey Ferencz, 468.
Redmecz, 202. 210.
Redmeczi István, 438; — Pálné, 410.
Rednek, 244.
Rednik cs. (Gyulafalvi), 2. 3; — Anka, 374; — György, 374. 522. 525; — István, 512. 522. 525.

- Reformátusok*, 107. 112—116. 184—211. 547—549.
Regensburg, 451. 452. 481.
Regnier tábornok, 600.
Reich Mátyás, 125. 127. 167. 441.
Reyczi András, 552.
Reinhard tábornok, 583. 585.
Reysz János, 180.
Reitner János, 594.
Rejcz (Gömör m.), 549.
Rejfenstul, 334.
Rekettye (Tolna m.), 34. 36. 39.
Remete cs., 465. 467.
Rendelfák, 29.
Renneki János, Mihály, 244.
Répczefő, 224.
Repenye (Máramaros m.), 367.
Repko János, 200.
Refterman György, 551.
Reuter Quirinus 451. 452.
Réz Miklós, 195.
Révay Ferencz, 226—228. 230 ; — László, 307—318.
Ribbius János, 555.
Ricse, 204. 429.
Riece tábornok, 599—601. 603.
Rimaszécs (Gömör m.), 549.
Rimaszombat, 424. 548.
Rimaszombati János, 549. 560.
Riskó Péter, Simon (Kövesligeti), 516.
Roboz Benedek, 554.
Rodus, 392.
Rohácsi (Rohacius) János, 560.
Rohan tábornok, 583.
Rohoncz (Hont m.), 549.
Roykó, 606.
Román István (Kövesligeti), 516.
Rónaszek, 374.
Rósa János, 462.
Rosenberg, 597.
Rostás Pál, 469.
Rozpudi Zsófi, 413.
Roth Mihály, 123.
Rotacius János, 550.
Rotarides, I. Benian.
Rovnay Albert, 322.
Rovoni, 231.
Rozgonyi, 480 ; — István, 28 ; — Simon országbíró, 15.
Rozvád, 417. 427. 429. 438.
Rozvádi Mátyás, 421.
Rozsály (Máramaros m.), 512.
Rozsnyó (Gömör m.), 101. 103. 104.
Rozvágyi, 209.
Ruber cs., 313.
Rudolf II., 28.
Rufini György, 549.
Ruházat, 126. 127. 130.
Runya (Gömör m.), 549.
Ruszka, 418.
Ruszkay András, 423 ; — István, 509.
Rutkay István, 276.
Rüstrorffer Mátyás, eperjesi bíró, 121. 182.
- S.
- Sad* Mihály, 443.
Sadu Szabó István, 540. 542. 543. 544. 545.
Sáfár László, 194.
Saffron Miklós, 162. 163.
Ság, 287 ; — (Győr m.) 548 ; — (Nyitra m.) 550.
Sági prépost, 42.
Saint Hillaire, 583.
Saint Hypolit, 581.
Saint-Julien, 594.
Saygó Benedek pannonhalmi főapát, 321—335.
Sajnovics Placidus, 322.
Sajó, 25. 26. 100.
Sajó folyó, 25.
Sajoi Juga, 510.
Sajómező (Máramaros m.), 25—27.
Sajópolyana (Máramaros m.), 25. 26.
Salánk, 475. 476.
Salánki György, 406. 408.
Salburg Gotthard Henrik gf., 35.
Salétrom, 274. 300 ; — főzés, 151. 354 ; — főzők szabadalma 279.
Sallai János, 548. 549.
Salló (Heves m.), 29.
Salzburg, 607.
Sám (Pozsony m.), 579.
Samarja, 451—453. 586. 591. 593. 597.
Samarjai János, Máté, 451.
Sámson, 30.
Sándor Ferencz, 471. 474 ; — Gáspár, 317 ; — Gergely, 552 ; — György, 554 ; — Tamás, 516.
Sandomir, 591.
Sándor-(Remete) Szeg, 466.
Sánta Istváné, 434.
Sáp, 278. 463.
Sára, 437.
Saraka Kata, Máté, 178 ; — Mátyás, 175 ; — Tamás, 178.
Sáralja, 573.

- Sárfő* (Nyitra m.), 50. 51.
Sárfői cs., 575 ; — Hesz, Péter, 577.
Saáry István, 234.
Sarkad, 463.
Sarkadi cs., 465. 467.
Sárkán Margit (Ákosházi), 226. 227 ;
 — Orsolya, 226—233.
Sarkandy Pál, 220. 221.
Sárkány István, 463. 471 ; — Károly,
 157.
Sárköz, 404.
Sarláz, 565.
Sarlós, 437.
Sáró (Bars m.), 548.
Sarolyáni István, 365.
Sáros m., 175. 177—179. 407. 413.
Sárosi Mihály, 172.
Sárospatak, 194. 195. 200. 204. 205.
 210. 408. 410. 412. 115. 416. 420—
 424. 426. 429. 434.
Sárospataki gimnázium, 190. 197. 204.
 406. 409. 423 ; — ref. főiskola, 52.
Sartoris István, 452.
Scharuczka Jwrge, 126.
Sárvár, 238. 239.
Sassin, 229.
Sátoraljaujhely, 191. 195. 196. 204.
 210. 406. 408. 412—414. 416. 419.
 423. 427. 430. 431. 436.
Sattocius Mátyás, 550.
Scolaris (?) Miklós eperjesi bíró, 182.
Sebes (Magyar-), 128.
Sebestyén István, 208. 429. 469. 436 ;
 — Istvánné, 417.
Seczy Márton, 446.
Segesd, 215.
Segesdi főesperes, 246.
Segesvár, 387. 388. 389. 390.
Séllyei István, 547. 557.
Semjén, 96. 429.
Semlekhegy, 236. 237.
Sempte (Nyitra m.), 51.
Semsey cs., 106.
Schenkein János, 388.
Sente vára, 276. 295.
Sénő, 289.
Senye Tamás (Menődi), 253. 255. 258.
 259.
Sennyey István, 149. 150. 270 ; —
 Sándor, 425. 426.
Septhei György, István, Tamás, 252.
Séra István, 208.
Serédy Gáspár, 91.
Seregi Dankó, László, 475 ; — Mihály,
 478 ; — Sándor, 475.
- Serke* (Gömör m.), 549.
Sessl, 606.
Schewczlich László, 129. 183. 184.
Sider, 408.
Siderius István, 452.
Sige, 462.
Sigray József, 41.
Siegenthal tábornok, 583.
Sygyus János eperjesi esküdt, 182.
Síjei István, 256. 257 ; — János, 257 ;
 — Miklós, 256.
Sikabony, 568.
Syke, 568.
Siket Demeter, János, László, Péter,
 475 ; — Györgyné, 201. 202.
Sikló (Arad m.), 32.
Siklós, 224. 225.
Silistriai pasa, 392.
Sima, 476.
Simán cs., 6.
Simándi cs., 413 ; — János, 407. 408.
 414. 421. 431 ; — Péter, 429. 430.
Simon (Gömör m.), 549.
Simon szombathelyi bíró 243.
Simon György, 473 ; — István, 470.
 472 ; — János, 462.
Simonides Jakab, 552 ; — János, 551.
Simontornya, 34. 219. 234.
Simontornyai bég, 215. 225.
Simonyi Péter, 549.
Sinay István, 275.
Schinge Pál, 126.
Schinghaimb János Lipót, 34.
Sinkekútja, 579.
Sinon Miklós, Pál, 474.
Sinzendorff János Vaichard, 33. 36.
 37 ; — Mária Erzsébet, 36—38 ; —
 Prosper hg., 35 ; — Prosper Antal
 gf., 35—41.
Sipek (Hont m.), 549.
Sipi (Gömör m.), 548.
Schiroka Lórinezné, 441.
Schyto Jakab és Ambrus, 129.
Skultéti János, 552 ; — Márton, 550 ;
 — Pál, 580 ; — Pál-Sándor, 504.
Schlajcher Elek, 322.
Slesyer Mátyás, 129. 165.
Slosser Miklós, 124. 125. 127.
Schmid, 606 ; — Gáspár, 176 ; —
 János, 124.
Smidelvus Mátyás, 550.
Schneider András, 161. 168. 169. 171 ;
 — István, 163. 164. 167 ; — Mihály,
 130 ; — Miklós, 127 ; — Péter, 124 ;
 — Tamás, 125—127.

- Schneller*, 606.
Snetka János, 550.
Só, 281. 283. 295. 310. 523; — vám, 94. 342.
Sober pozsonyi prépost, 586.
Soklosy Barabás (Bégani), 378.
Scholcz Miklós, 121.
Solt, 282. 283. 551.
Scholtis István, 130.
Solymosy Péter, 102. 103.
Sombor, 201.
Somlyó, 269. 464. 542. 543.
Somogy m., 213. 565.
Somogyi ref. egyház, 200.
Somogyvári konvent, 262. 565.
Somos (Sáros m.), 578.
Somosi Egyed, György, Ivánka, János, Péter, 578; — János, 204; — Márton, 408.
Sondor Györgyné, 417.
Sonkád, 416.
Sopron, 52. 119. 481. 590. 591.
Sopron m., 589.
Sorki Bálintné, 256.
Sorkó Miklós, 447.
Sorros János (Borsvai), 378.
Sós Gábor, 316. 431. 435; — Gergely, 552; — János, 291; — Mátyás, 433.
Sóvágó Kata, Tamás, 417.
Sóvám, 94. 342.
Sóvár, 447.
Sováry Bertalan (Sárosi), 175.
Schönbrunn, 603. 607.
Schönher György, 452.
Schönher György, 121. 122. 123. 182.
Söptei István, Lukács, Lőrincz, Bálint, Pál, 257.
Sör, 206. 315. 316; — főzés, 121.
Sövényháza (Győr m.), 588.
Spankó, 115.
Spanyolország, 583. 591. 592.
Sparer Ilona, 446.
Spetkius Dániel, 549.
Spetkó Gábor, 549.
Spilner Hannus, 131.
Spitler Márton, 131.
Schroter Mátyás, 125.
Stamersdorf, 581.
Stephanides Sámuel, 552.
Stiglicz János, 161. 166.
Steygof Benedek és Pál, 121.
Steynen Krisztina, 162. 163. 445.
Steinl, 598.
Steckel Borbála, Lőrincz, 446.
Stecköl Miklós, 124.
Steller Tamás, 557.
Stirba György, 551.
Stirham generális, 276.
Stomfa, 598. 605.
Strassaldo Károly, 533. 534. 593.
Strassburg, 52.
Strausz Markart, 573.
Striho (Nógrád m.), 551.
Stroler Valten, 130.
Sturm Gáspár, 452.
Stüczér Mátyás, 551.
Sugatag, 374. 522. 525.
Sugatagi János, 372; — Vlád, 374.
Suhajdák János, 462.
Sulan Gergely, 130.
Sulyok cs., 468; — Sándor, 416.
Sundagh László, 322.
Surány, 250. 259. 457. 458. 467—470. 478.
Surd, 262.
Suri cs., 197. 203. 209. 406. 431; — Mihály, 204.
Schuster Gáspár, 124; — Gottfried, 322; — Jakabné Margit, 444; — Mertin, 126. 127; — Péter, 169.
Süly (Pozsony m.), 567.
Sütők, 302. 304.
Schwarcz Tamás, 443.
Swynai Mátyás, 170.
Schwoger István, 444.
Szabó, I. Sadu.
Szabó cs. (Soklyói), 29—33.
Szabó cs., 121; — András, 313; — György, 417. 427; — Imre, 539; — István, 207. 413. 468. 469. 478; — Jakab, 433; — János, 194. 418. 429. 476. 539; — László, 148. 158. 476; — Márton, 207; — Mátyás, 434; — Mihály, 418. 427. 476; — M. János, 539. 541; — Pál, 476; — Péter, 315. 574; — Sámuel, 478; — Sándor, 476; — Zsigmond, 464.
Szabó Balázs, László (Homoki), 365.
Szabók, 169. 171. 172. 174. 176. 177. 179. 319. 499. 500.
Szabolcs m., 30. 32. 88. 91. 98. 102. 103. 112—116. 133—152. 269—306. 336—358. 457. 460. 461. 463. 476. 479.
Szacsali Dán, 364.
Szad Mihály, 444.
Szák, 552.
Szakács cs., 473.
Szakadat (Tolna m.), 34. 36. 39.
Szakállas (Heves m.), 29.

- Szakály*, 316.
Szakmári Kolumbanus, 322; — Mihály, 548.
Szakoly, 477.
Szalai János, 560.
Szalánczi István, 389. 394. 400. 401. 404.
Szalánczváralja, 205.
Szalka, 113. 416.
Szalóc (Gömör m.), 549.
Szalóczi Mihály, 549.
Szalonta, 399. 462. 470. 473. 543.
Szalontai István, 552.
Szamárkut, 263.
Szamos köz, 137. 138. 469. 472.
Szamosujvár, 108. 387.
Szankó Lőrincz, Lukács, 475.
Szántó András, 457. 467; — János, 468; — Mihály, 467.
Szántó, 244. 249. 253.
Szántó Turi János, 196.
Szápáry József, 604.
Szaploncza (Máramaros m.), 19. 20. 23. 359. 360. 362. 365. 366. 369. 371.
Szaplonczai nemesek, 362.
Szaplonczay cs., 6. 23; — György, 365. 366; — István, 369; — Lado-
 mér, 4—7. 10. 11. 19. 24. 365. 366; —
 Simon, 365. 366; — Tivadar, 365. 366. 369.
Szarándi Mihály, 467; — Pál, 472.
Száráz-Patak, 475. 476.
Szárhegy, 413.
Szarka László (Péczeli), 252.
Szarkoczi István, 550.
Szarvaszó, 359. 360. 362. 370.
Szarvaszói cs., 23. 25. 26; — Bánk, 4; —
 István, 359. 360. 362.
Szasó patak (Máramaros m.), 25.
Szász Lőrincz, 513.
Szászy, 587.
Szászkézdi Mátyás, 388.
Szászváros, 401. 404.
Szatmár, 3. 107. 110. 136. 138. 140. 147—149. 150. 151. 196. 270. 274. 278. 280. 282. 285—287. 291. 296. 298. 299. 303. 339—345. 348. 349. 353. 357. 473. 474.
Szatmár m., 107—111. 137. 140. 147. 289. 290. 294. 303. 306. 338. 347. 464. 466. 471. 473. 474. 477.
Szathmári János, 534. 538. 539. 541—543.
Szathmári praesidium, 136.
Szavar, 540.
- Szavat*, 532.
Szécs (Zemplén m.), 191. 193. 204. 423. 425. 426. 432. 437.
Szecsei János, 548. 557.
Szécsény, 301. 357. 358.
Szecsy Benedek, 131; — Ferencz, 204. 205. 209.; — Györgyné Homonnay Mária, 101; — Mária, 382. 385.
Szécskeresztur (Zemplén m.), 204. 432. 437.
Szecsöd (Vas m.), 548.
Szederkény, 225.
Szedernyei Márton, 419.
Szeged, 284. 285.
Szegedi Gáspár, Márton, 451; —
 Sámuel, 533. 542. 537. 538.
Szeghalom, 463.
Szegi cs. (Hont-Pázmán nb.), 563. 564.
Székbirók: Segesvár, 387. 390; Szász-
 város, 401. 404.
Székegyháza, 477.
Székely (Tolna m.), 34. 36. 39.
Székely puszta, 474.
Székely Ferencz, 420; — János, 538. 545; — Zsigmond, 355.
Székelység, 394.
Székesfehérvár, 34. 240.
Székesfehérvári keresztések, 242.
Szele Balázs (Szentbalázi), 267.
Szeleczky János, 591.
Szelepcsényi esztergomi érsek, 547.
Szeles cs., 533; — János, 467; —
 Mihály, Pál, 468.
Szelestei Antal, Benedek, 256; —
 Domokos, 252; — Györgyné Anna, 257; — Jakab, János, Lőrincz, 252; —
 Márk, Miklós, 256; — Pál, Ta-
 más, 252.
Szelistyei János, 364.
Szemere (Győr m.), 548.
Szempcz (Pozsony m.), 573.
Szén, 504. 505.
Szénási Mátyás, 537.
Szencz, 451.
Szend (Komárom m.), 548.
Szendrei György, 548. 560; — Már-
 ton, 549.
Szendrő (Borsod m.), 101.
Szentandrás, 552.
Szentbalázs, 267.
Szenterzsébet, 237.
Szentes, 195. 199. 204. 208. 433.
Szent-György (Pozsony m.), 587.
Szentgyörgyi és Bazini Péter, 515. 521.

- Szentiványi* Ferencz, 194; — Mihály, 355.
Szent-János, 470. 598. 606.
Szent-Jakab (Pozsony m.), 571.
Szentkereszti Hont, János, 573.
Szentkirályi András, 548. 560.
Szentkirálykeszi, 247.
Szent-László-Pakai nemesek (Pozsony m.), 566. 567.
Szentlőrincz (Tolna m.), 34. 36. 39. 237.
Szentmarjai cs., 471; — Zsigmond, 344. 347. 350. 352. 356.
Szent-Márton, 416.
Szentmártoni cs. (Fehér m.), 31.
Szent-Márton-Káta, 280.
Szent-Máthé János, 541.
Szentmihály, 140. 147. 291. 297. 571. 573.
Szentmihályi András, 318.
Szent-Miklós, 450.
Szentmiklósi János, 551.
Szentspáli István, 392. 393. 395. 396.
Szentspéter (Sáros m.), 408.
Szentspéteri István, 549. 560; — Márton, 548. 557.
Szentszék, 173.
Szenyér, 211—222.
Szepesi János főpostamester, 151; — Márton, 287. 300.
Szepesi kamara, 302.
Szepesi káptalan, 179.
Szepsi (Hont m.), 549. 452.
Szepsi Máté, 203. 204. 209. 414; — Mátyás, 421. 424; — Mihály, 184. 188. 192. 199. 427.
Szerdahely, 409. 427. 437. 438; — (Pozsony m.) 27. 590; — (Zemplén m.) 207.
Szerdahelyi Ferencz máramarosi alispán, 23; — Pál, 415.
Szered, 607.
Szerémi püspökség, 42.
Szerém-Ujlak, 224.
Szerecsen (Győr m.), 548.
Szerencs, 554.
Szernyi István, 479; — János, 473. 479; — Mihály, 473.
Szever Tamás, 551.
Sziget (Máramaros m.), 9. 10. 23. 219. 220. 221—225. 233—237. 256. 513. 518. 520. 524.
Szigliget, 217.
Szijgyártó István, 533. 536. 538. 539. 544. 545; — János, 208. 412; — Mihály, 426; — Miklós, 532. 533.
- Sziksai* Mátyás, 196. 409; — Mihály, 408. 418.
Szikszó, 428. 434. 452.
Szyla András, 132.
Szilágyi János, 463. 541. 544.
Szilézia, 348.
Szili Gergely, 552.
Szilincs (Pozsony m.), 574. 575.
Szilvási István 548. 557.
Szilvásujfalu, 205. 208.
Szilveszter (II.) pápa, 324.
Szimon cs., 6.
Szina, 316.
Szinai Márton, 210.
Szinán aga, 217.
Szincser István, 534. 535. 537.
Szirmay Egyed, 365; — Fóris, 372.
Szita János, 94.
Szkáros (Gömör m.), 548.
Szlatina (Máramaros m.), 25. 26.
Szlatinai Iván, 19; — Mihály, 367; — Tivadar, 19.
Szob, 216.
Szoboszló, 277. 391. 532. 539. 540.
Szódói András, 548. 557.
Szolgabírák, 28; — (Bereg) 116; — (Pozsony) 569—572. 576; — (Szabolcs) 91. 92. 96; — (Vas) 249. 250.
Szolnoki Balázs, 198.
Szolnok, 283. 348. 352. 354. 394. 536. 538. 539.
Szolnoki bég, 98.
Szombathely, 225. 229.
Szombathelyi bíró, 243; — Szent-Antal kolostor, 243.
Szomlya cs., 6.
Szomódi János, 548. 557.
Szomotor, 429.
Szotyor Miklós, 449.
Szováta, 275.
Szócs Boldizsár, 193; — Erzsébet, 418; — János, 418. 427; — Lőrincz, 388; — Tamás, 313.
Szőcske (Veszprém m.), 240.
Szőlczei Miklós, Vas m. alispánja, 250.
Szőllök, 53. 54. 58. 150. 413.
Szőllősy cs., 608; — János, 388.
Szőllős-Kis-Lak, l. Kislak.
Szőlőske, 204. 408. 417. 426. 428. 433.
Szőny (Komárom m.), 548.
Szór János, 93. 94. 96.
Sztán cs., 6.
Sztancs, 433.
Sztaniszló János, 464. 466; — István, Máté, 466.

Sztaniszló leleszi prépost, 358. 360.
Sztankócz, 426. 431.
Sztelik, 608.
Sztojka cs. (Kricsfalvi) Éva, 459; —
 István, 515; — János, 515. 521;
 — Lázár, Péter, 521; — Simon,
 523. 525.
Sztropkai János, 432.
Szuha, 458.
Szuhabaranka, l. Bronka.
Szuhay cs. (Szuhafői) Gáspár, 455;
 — Erzsébet, 455. 456. 458.
 460—464. 468. 472. 475—479.
Szunyog cs., 292; — gf., 606; —
 György, 300; — István, 96. 299;
 — János, 96.
Szunyoghi István, 461.
Szutoriás Dániel, 549.
Szücs Bálint, 94; — István, 531; —
 János, 352. 356. 541.
Szücsök, 121. 122. 183. 319. 500. 501.

T.

Táblabírák (Szabolcs m.), 91.
Táboríták, 319. 320. 479.
Tahy Ferencz, 217.
Takács, 468. 588; — András, 539.
 541. 542. 544; — István, 530. 531.
 534; — József, 469; — Pál, 261.
Takarmány, 282. 287. 288. 293. 299.
 304. 311. 336. 337. 339. 537. 538.
 540.
Taksony, l. Toxun.
Thaly György, Katalin, 454.
Tály (Zemplén m.), 184.
Tállya, 150. 545.
Tamás eperjesi esküdt és bíró, 182.
 185.
Tamás esztergomi érsek, 562.
Tamásfalva (Nógrád m.), 551.
Tamáshida, 4.
Táncz István, Mihály, 466.
Tankházi Miklós, 27.
Tankó Miklós, 253.
Tanuskodás, 58. 89. 90.
Tápán Kelemen, Lőrincz (Haraszi),
 244.
Tar János, 195; — Mihály, 461; —
 Pál, 470.
Taracz (Máramaros m.), 528.
Tarczal, 100. 192—195. 412. 427.
Tari Ferencz, 308.
Tárkány, 190. 198. 323. 408. 418.
 419. 425.

Tárkányi cs., 207; — István, 210.
 425.
Tarnoka, (Zemplén m.), 204.
Tárnokmester, 506.
Tartozás, 52. 58. 162. 168. 169. 173.
 180. 198. 485. 490—495.
Tas, 93. 470.
Tassi Balázs, 435; — Gáspár, 96.
Tata, 216. 451. 607.
Tatay István, 88; — Sámuel, 549.
Tatárok, 401.
Tasolya (Ung m.), 107.
Taus, l. Domazslicze.
Taszi Tamás, 469.
Theáte, 555. 557.
Técső, 518. 520. 524.
Téglás, 277.
Thegsze Lőrinczné, 131; — Lőrincz,
 440.
Teherbe ejtés, 175.
Tekse föld, 251.
Telegdy cs., 50. 51.
Telekesi György, István, 266.
Telki apátság, 322. 323.
Temes m., 36.
Temesi bánóság, 37.
Temesvár, 392. 404.
Temesvári pasa, 391. 393. 394. 395.
 399; — alajbég, 400.
Temetés, 424. 505.
Templomépítés (ref.), 408.
Terebes, 204. 205. 412. 423. 428. 438.
 475.
Terebesi Bálint, 423. 432.
Theremin, 602.
Természetellenes fajtalanzkodás, 74.
Ternye (Sáros m.), 408.
Teschenberg János, 604. 605; —
 Miksa, 589.
Tesseni herczeg, 310.
Testi sértés, 60. 61. 62. 68. 76. 84;
 — fenyítés, 79.
Teycher Pál, 126.
Téti, 552.
Tevely (Veszprém m.), 548.
Tiba István, 471; — Tamás, 474.
Tiche folyó (Máramaros m.), 361.
Tihanyi apátság, 321. 323.
Tihemeri Máté, 415.
Timafalva, l. Csó.
Tirol, 607.
Tyrop, l. Czaurinczki.
Tisza, 100. 532. 534. 539.
Tisza-Becse, 136. 137. 477.
Tiszahányás (Heves m.), 29.

- Tiszay* Zsigmondné Margit (Kisszentpáli), 262.
Tisza-Ujlak, 283.
Tisztek fizetése, 306. 338.
Tisztujítás, 273. 302. 339.
Tivadar cs., 6. 472. 474.
Toboly Mihály (Borsvai), 365.
Tokaj, 98. 145—147. 151. 152. 184. 280. 283. 287. 300. 303. 346. 350. 351. 391. 424. 430. 533. 537.
Tokaji fejedelem-szék, 196.
Tolcsva, 204. 205. 208. 415. 418. 434. 437.
Toldalagi János, 395. 406; — Mihály, 403.
Toldy jószágok, 102.
Tolna m., 33—41.
Tolnai cs., 429; — István, 191. 197. 198. 200. 204—206. 209. 410. 421. 425; — János, 191. 203. 204. 210. 211. 533.
Tolvaj András, László, 573.
Tolvajfalva, 573.
Tolvajok, 73. 76. 79—81. 299.
Tomaj (Zala m.), 247.
Tomcsányi Kristóf, 428.
Tompakő, 413.
Tontorich, 553.
Topa, 382. 385.
Torda, 394. 399.
Tormás (Tolna m.), 34. 39.
Tornaalja, (Gömör m.), 549.
Tornova, 4—6.
Toronya, 204. 210. 433. 434.
Toronyai István, 414.
Torvagy (Pilis m.), 34.
Thót András, 207. 462; — Anna, 418. 427. 436; — Bálint, 438; — Demeter, 207; — Erzsébet, 194; — Ferencz, 450; — Gergely, 418; — György, 427. 436. 437; — István, 468. 540. 541; — János, 461; — Kata, 207. 428; — László, 412; — Lukács, 93. 94. 194; — Mártonné, 411. 416; — Mátyás, 130. 444; — Mihály, 412; — Pálné, 207.
Thót István leánya Anna (Szögi), 194.
Tót (Balog) Mihály, 462.
Tótfalu (Vas m.), 240.
Tótország, 215.
Toxun, 573.
Tököly Imre, 531—537. 539—545; — István, 549. 560.
Töltszéki Balázs, 419.
Toepper István, Orbán, 180.
Török Mátyás, 251. 258.
Török Péter (Kiscsémi) és neje Ilona, 257.
Törökök, 44. 98. 100. 101. 111. 153. 154. 212—217. 219. 221—225. 233—237. 315. 316. 380. 383. 388—403. 532—534. 537—540. 543. 582. 605.
Török-Szent-Miklós, 462.
Törtöl György, 94.
Törvénybe idézés, 11—13. 15. 19. 358. 371. 491.
Törvénykezési nyelv (XVI. sz.), 88.
Töttösi István, János, Mátyás, Miklós, Sebestyén, 256.
Transilvanus, I. Erdélyi.
Trencsén, 276. 310.
Trencsén m., 312. 550. 587. 598.
Trencsényi Máté nádor, 576.
Triburg, 451.
Tridenti zsinat, 325. 326. 333.
Triest, 555. 557. 558.
Trinkovicz János, 551. 557.
Tröttel Miklós pozsonyi főispán, 566.
Tűjártó Bálint, 212.
Tulka, 399.
Thumpa Márton (Monyarosi), 365.
Túr, 95. 343. 539. 540.
Tura, 277.
Turczád (Máramaros m.), 8. 9. 10.
Turniszczai Balás, 551.
Turócz m., 312. 550.
Turóczi András, 551.
Turóczszentmárton, 315.
Thurolt János, 174.
Thuroltzack Hannus, 166.
Turzadpatak (Máramaros m.), 9.
Thurzó György nádor, 97; — Mihály, 50.
Tusai István, 418.
Türts, 606.
Tüzzész, 72.
Twygon basa, 324.
Tyukod, 474.

U.

- Udvarbiró*, 43.
Udvardy György, 237.
Udvarhely, 394.
Udvári (Tolna m.), 34. 36. 39.
Udvary Mihály, 365.
Uglya, 4—6. 516.
Uglyay cs., 6.
Ugocsa m. 294. 306. 338. 347. 475.
Uhor (Nógrád m.), 551.
Ujbánya, 551.

- Ujfalú*, 356. 430. 532. 543; — (Szabolcs m.), 151; — (Zemplén m.), 190. 196. 409.
Ujfejtő (Szabolcs m.), 96.
Ujhelyi, 313; — András, 427; — István, 198.
Ujlak, 190. 197. 200. 204. 209. 420. 422. 429.
Ujlaki Lőrincz, 526.
Ujtó, 225.
Ujvár, 348.
Ujvári György, 210; — János, 548. 557; — Mór, 322.
Ujváros, 274. 277. 283. 408. 536. 539. 544.
Ujvásár (Pozsony m.), 42—50.
Ujvásárhely (Pozsony m.), 42—50.
Uki Gotthárd, 244.
Ung m., 99. 106. 107. 294. 315. 408.
Ungvár, 99. 106. 190. 281.
Urban Mátyás, 129.
Urbanovicz András, 550.
Ursini Mihály, 551.
Uruch aga, 215.
Urzeff csauz, 234.
Ulászló (II.), 153. 516. 517.
Ulm, 452.
Ulrich Zsófia, 442.
Ulrawag, 570.
Utrecht, 555.
Ügyvéd (városi), 182.
Ürmély, 311.
Ürmértékek, 170.
Ürmezey János, 367. 521; — Lázár, 367; — Mik, 521; — Péter, 367. 521.
Üveges, 50. 319.
- V.**
- Wachtler*, 589. 604.
Vác, 420.
Váczy cs., 50; — Péter, 412.
Vadászi, 312. 313.
Vági Dénes, Vas m. alispánja, 266; — Miklós és neje Kata, 258. 259.
Vágó Benedekné, 176.
Wagner Mihály, 442. 447.
Wagrami csata, 580. 595.
Vág-Ujhely, 307.
Vaimmer János, 551.
Way András, 88; — Istvánné, 88; — János, 279; — Ferencz, Péter, 91.
Vaja (Szabolcs m.), 88.
- Vajda cs.* 216; — István, 477; — Jakab, 281. 516; — János, 516; — László, 536. 537. 544.
Vayk fia Dragus, Zeu, 3.
Waldmünchen, 581.
Valentini Ádám, 551.
Váli (Gömör m.), 548.
Vallás elleni büntettek, 73. 74.
Vallásszabadság, 271. 272. 285. 315—317.
Wallaszky, 450.
Vált, 240. 244. 249. 253. 255. 258. 259. 266. 267.
Váltfölde, 258.
Válti György, János, Imre, Mihály, Péter, 240.
Vám, 96. 243. 342. 469. 472. 518.
Vámos János, 467; — Mihályné, 417; — Tamás, 418.
Vámos-Atya, 471. 474.
Vámossy István (Kürthi), 112.
Vámosujfalú, 199. 205. 418. 424.
Vana János (Bedői), 527. 528; — Sándor, 516.
Váncsfalva (Máramaros m.), 517.
Váncsfalvy Dán, Ferencz, Lukács, Tódor, 517; — György, 517. 526. 528.
Vancsikfalva (Máramaros m.), 9.
Ványai János, 408; — Mihály, 424.
Váradelőfoki káptalan, 526. 528.
Várad káptalan, 526. 528.
Várad püspök, 7.
Várad Jakab, 452; — Mihály, 415.
Váraljai Bálint, 172.
Varanno, 203. 204. 206. 210. 211, 425. 433. 437. 438.
Varasd, 34. 36. 590. 591.
Váratgya, 159.
Váratkay István, 137. 146. 147.
Varázslók, 74. 175.
Várda, 412.
Varga András, 471; — Balázs, 474; — Balázné, 437; — Ferencz, 471. 474; — Gergely, 463; — István, 471. 474; — Lőrincz, 413; — Mátyás, 428; — Mihály, 463; — Pál, 474.
Vargák, 103. 104. 166. 169. 170. 178. 179. 181. 319. 468—470.
Varga-Szabó János, 538.
Vári cs., 137. 276. 545; — István, 209.
Varjuné, 474; — György, 425.
Várkapitányok, 29. 96. 98. 107; — jobbágyok, 571. 579; — nép, 101.

- Vármegyék* területi változása, 111. 112.
Városdobos, 462.
Városi bírák, 52. 54. 56. 119—133. 245. 488—498. 525. 532—534. 536. 540. 541. 543. 569; — esküdtek, 52. 54. 56. 120—333; — jog, 118—133. 481—509; — kiváltságok, 513. 518. 520. 523. 594; — polgárjog, 507; — tanács, 488. 606; — tisztségek, 170. 171. 318. 319.
Varró András, 412.
Varsányi Dániel, 184.
Varsva, 205.
Vas Benedek, Jakab, 158; — Kálmán, Kelemen, 269; — Mátyás, 157. 158; — Péter, 157. 269.
Vas m., 240—268. 321. 548.
Vásárdi (Nyitra m.), 550.
Vásár, 103. 104.
Vásárbíró, 538. 539.
Vásárhely (Pozsony m.), 42—50.
Vasas Márton segesvári polgármester, 387. 388.
Vaskapu, 394.
Váson, 552.
Vasvár, 249. 250. 266. 267.
Vasvári káptalan, 240. 241. 244. 245. 251. 255. 258. 259.
Vaszari András, 552. 554.
Vathamán Tamás, 516.
Wazon vajda, 218.
Veber Péter, 600.
Veckei István, 202.
Vécse, 429.
Vecsey Sándor, 112.
Vedród, 575.
Vég András (Radi), 198.
Vég cs., 587; — András, 557; — István, 464; — Istvánné Ilona, 208; — János, 466; — Mihály, 534. 535. 539. 541.
Végházak, 98. 386. 400.
*Végre*ndelkezés, 53. 127. 128. 163. 164. 168. 174. 176—179. 195. 246. 438—449. 481—488. 506. 508.
Veike (Tolna m.), 34. 36. 39.
Weynant András Anselm, 121; — Miklós, 121. 122.
Veyrauch Zakariás székíró, 387. 388.
Weysz Mihály, 132.
Vékei István, 408. 429.
Velejte, 191. 198. 208. 408. 437. 438. 475. 476.
Velencze, 547. 560.
Velz György, 557.
Vén András, 568.
Wenczel Gusztáv, 1.
Vépi Mihály, 243.
Verebély, 300.
Vereknei Bálint, 570. 571. 572. 576.
Veres György, 468; — Mátyás, 426; — Mihály, 461. 462. 470; — Pál özvegye, 462.
Veresmarthi László, 367; — Tamás, 549.
Vérfertőzés, 74.
Veselényi cs., 109. 110. 466; — Ferencz, 315; — Pál, 538. 544; — összeesküvés, 547.
Veszprém, 246. 547. 554. 591.
Veszprém m., 547. 588.
Vetés, 280.
Vetési tábor, 147.
Viczay gr., 589.
Vida cs., 6; — András, 317.
Vidlics Ferencz, 321.
Vigil János, 552.
Wygkit Lőrincz, 220.
Vihnye, 287. 290. 291.
Vikarius János, 291.
Wild János, 440.
Wilde Hannus, 128.
Vildemháim Károly, 145. 146.
Villám Tamás, 194. 410.
Vily, 416. 436.
Wimpffen tábornok, 598.
Vincz János, 525.
Vincze István, 412; — Márton, 322.
Vinkler, 598.
Vinnai Gergely, 427; — János, 425.
Vinye, 228.
Virágh János, 548.
Virágosberki Benedek, 257; — Miklós, 257.
Virasig cs., 50.
Vis, 434.
Visegrád, 1. 8. 579.
Visi Gál, 267.
Visk (Máramaros m.), 518. 520. 524.
Visky János, 341; — Lőrincz, 219.
Visnovszki Gáspár, 550.
Visnyó, 198. 426; — (Gömör m.) 101; (Zemplén m.) 191.
Visóy Foris, Gergely, György, István, Lukács, Miklós, 363. 364; — Mikola, Mihul, 509; — Simon, 363. 364.
Vitány, 408. 209. 210. 418. 430. 438.
Withesney Magdolna, 120.

Vitka, 464. 466. 477.
Wittau, 595.
Vittoria (Spanyolország), 583.
Vizaknai György, 159.
Vízbeömlés, 66.
Vláköz (Máramaros m.), 367.
Vlád cs., 6.
Wladarsz Lőrincz, 164. 165.
Woch cs., 574. 575.
Volfhárt Mihály, 322.
Wolfsthal, 583. 586. 588. 591. 592.
Voloz (Uglyai) cs., 6; — István, 516.
Vök, 566. 575. 579.
Vöki Péter özvegye, Pál, 565.
Vörös, 589.
Vöröskő, 321.
Wrendran János eperjesi esküdt, 182.
Vultejus Herman, 452.

Z.

Zabognik György, 549.
Zaboriczki Keresztély, 550.
Zaborszky István, 317.
Zádnya, 13. 359. 372.
Zajfusz Miklós orvos, 560.
Zágráb, 10. 13. 15. 21. 118. 591.
Zágrábi püspök, 224.
Zak, 578.
Zala m., 217; — alispánok, 244.
Zalay Pál, 211.
Zalkod (Zemplén m.), 205. 438.
Zálog, 121. 122. 153—156. 177. 247
 372. 492—497. 509—512.
Zám, 30.
Zán Ferencz, Gergely, János, 475;
 — Pál, 476; — Simon, 476; 478.
Zana György, 34.
Zaránd m., 32. 289. 294. 381.
Zárkándy Pál, 233—237.
Zárnya, l. Zádnya.
Závot (Tolna m.), 34. 36. 39.
Zebegnye (Zemplén m.), 204.
Zedéni István, 552.
Zegus János eperjesi esküdt, 182.
Zeybaster, 145.
Zeinan Simon, 549.

Zékány András, 378; — Mihály, 365.
 378.
Zelemér, 30.
Zeleméry cs., 29.
Zelemező, l. Herincse.
Zelend, 463.
Zemlén, 415.
Zemléni György, 432.
Zemplén, 198. 203. 204. 417. 589. 605.
Zempléni ref. dioecesis zsinatai, 184—
 211. 406—438.
Zendy, 606.
Zenészek (egyházi) fizetése, 319.
Zerény (Ung m.), 106.
Zetény, 209. 433. 438.
Zichy cs., 588. 594; — Károly, 585.
 589; — Mihály, 585. 586.
Zyghart Péter, 125. 126. 183.
Zymaki András, 550.
Zirczi apátság, 42.
Zlatinai János, 8.
Zlesiger Mátyás, 127. 128.
Znaim, 597. 598.
Zolnai István, 552.
Zoltai Lajos, 531.
Zoltán Jósa, 301.
Zólyom m., 111.
Zólyomi cs., 405; — Dávidné, 382.
 383; — János, 432.
Zólyom-Lipcse, 3.
Zombori Mihály, 15.
Zombráncz, 428.
Zoványi János, 540.
Zrény, 220.
Zrinyi, 221. 223; — Ilona, 116—118.
Zubogy (Gömör m.), 549.
Zujtai Péter, 431.
Zürich, 547.
Zürte, 106.
Zsadány, 207. 428. 436.
Zsefchvitz, 598.
Zselicz, l. Sarliz.
Zsemlér (Veszprém.), 247.
Zsidók, 317. 318.
Zsigmond, 4—8. 11—15. 19. 20. 240.
 241.
Zsinatok (ref.), 184—211.

